KANSAN-VALISTUSSEURAN KALENTERI

1928

OTAVA

Mr S m O TALA
NEWBERRY MICH

O/Y POHJOISMAIDEN YHDYSPANKKI

Pääkonttori: Helsingissä.
Haarakonttoreita: Helsingissä, Pohj. Espl. 19
ja Museokatu 10.
Maaseudulla 53 paikkakunnalla.

Omat varat:
Smk. 415,000,000:—

Pankin Notariaattiosasto ottaa hoitaakseen sekä yksityisten henkilöiden että rahastojen ja yhdistysten arvopapereita varsin kohtuullisilla ehdoilla.

SÄHKÖOSOTE: UNITAS

Mihin talletat säästövarasi, maamies?

Tietysti ***osuuskassoihin*** tai niiden keskuspankkiin

OSUUSKASSOJEN
KESKUSLAINARAHASTO-
OSAKEYHTIÖÖN

Miksi?

Siksi, että osuuskassat ja Keskuslainarahasto käyttävät kaikki keräämänsä varat meidän, ***maamiesten hyväksi,*** ovat ensiluokkaisen *varmoja* talletuspaikkoja ja maksavat *hyvän koron.*

Keskuslainarahasto sijaitsee Helsingissä, Maalaisten talossa, Simonk. 6. Puh. 20 141.

Mr S m O TALA
NEWBERRY MICH

Mr Sam KOHTALA
NEWBERRY R-1
MICH

OMPELUKONEITA SINGER SYMASKINER

SINGER

OMPELUKONEITA

saadaan erittäin edullisilla ehdoilla liikkeistämme ja suoraan asiamiehiltämme kaikkialla Suomessa

Suomen suurin Huonekaluliike

Alituinen varasto kaikenlaatuisia hienoja ja yksinkertaisia

Huonekaluja

sekä

Rautasänkyjä

tavattoman suuri valikoima.

Kaikkein halvimpiin hintoihin myy

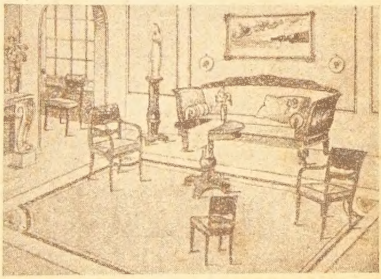

Oy. John Paischeff Ab.

Helsinki, Mikonkatu 7

TILATTAVAT AIKAKAUSLEHDET:

Kansanvalistus ja Kirjastolehti

Vapaan valistustyön ja kirjastotoimen äänitorvi, jossa m. m. tuoreeltaan selostetaan ilmestyvät kirjat. 8 suurta kuvitettua numeroa. 25 mk.

Opintotoveri

Eloisan kotiopintoliikkeen ja lupaavan kerhotoiminnan äänitorvi. 8 kuvitettua numeroa. 12 mk.

Käsiteollisuus

Suomalaisten kotien kauneuden huoltaja ja rikas malliaitta kaikille perheen jäsenille. 6 suurta vihkoa. 25 mk.

Tilataan sopivimmin lähimmästä postipaikasta, kirja-asioimistosta tai suoraan kustantajalta.

KANSANVALISTUSSEURA, HELSINKI

SOITTIMIEN

parhaat ostopaikat
ovat:

VIIPURIN MUSIIKKIKAUPPA
Torkkelinkatu 12

KUOPION MUSIIKKIKAUPPA
Vuorikatu 23

TAMPEREEN MUSIIKKIKAUPPA
Hämeenkatu 31

VAASAN MUSIIKKIKAUPPA
Vaasanpuistikko 14

FAZERIN MUSIIKKIKAUPPA
Helsinki, Aleksanterinkatu 11

KOULUT JA YHDISTYKSET

Hankkikaa luentosaleihinne uusimmat varjokuvakoneet

»JANUS-EPIDIASKOOPPI»
tahi
»GLOBOSKOOPPI»

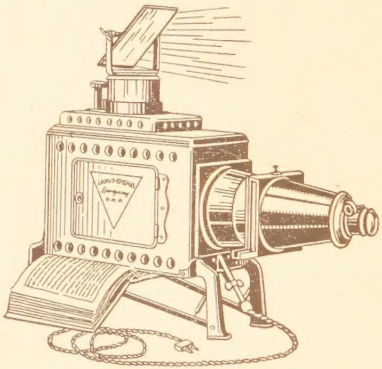

Näillä koneilla voidaan esittää suurennettuja kuvia välittömästi kaikenlaisista kuvista, pienehköistä litteistä esineistä, puristetuista kasveista y. m.

Mielihyvin esitämme koneita yksityiskohtaisemmin myymälöissämme.

O. Y. SUOMEN VALOKUVAUSTARPEIDEN KAUPPA

ent. Daniel Nyblin

HELSINKI
Aleksanterinkatu 38

VAASA
Vaasanpuistikko 14

VIIPURI
Mustainveljestenk. 18

KUOPIO
Kauppakatu 12

LAHTI
Rautatienkatu 5

Postiosoite: NYBLININ MYYMÄLÄ

BURROUGHS PORTABLE

LASKUKONE

jonka joka mies voi hankkia,
koska se on halpa.

OSAKEYHTIÖ SYSTEMA

Helsinki, Aleksanterinkatu 7
Puhelin 202 51

Turku, Viipuri, Tampere, Vaasa, Oulu, Kuopio,
Lahti, Kotka, Sortavala, Pori.

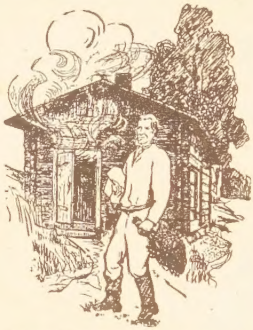

Patenteeratut

Saunanuuni-

laitteemme ovat

voittamattomat!

POLTTOAINEIDEN ja TYÖN SÄÄSTÖ 30–60 %

Käytännössä koti- ja ulkomailla yli 5000 kpl. Kaikki käyttäjät ovat ihastuneet niihin.

Kuvallinen hinnasto lähetetään pyydett. postivapaasti.

SUOMEN RAUTAUUNITEHDAS

Posti-, sähkö- ja puhelinosoite: HAAPAMÄKI

(Haapamäellä on myös valtion puhelinasema.)

"OLYMPIA"

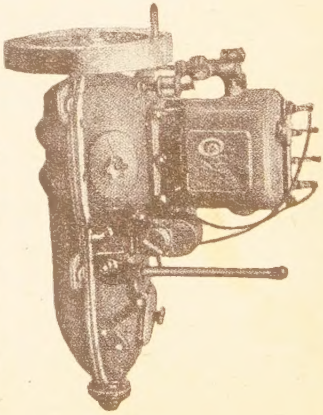

petroli-, vene- ja maamoottorit ovat koti-maisista parhaimpia ja halvimpia.

Suomen Moottoritehdas-Osakeyhtiö

Vaasa - Puh. 1031

Tiedustelkaa hintojamme!

Valokuvaustarpeiden kauppa SOLIO

Helsingissä Erottajank. 5 Hakasalmenk. 4 It. Viertot. 1
Vaasassa Hovioikeuden esp. 9 / **Turussa** Linnak. 6
Tampereella Kauppakatu 7 / **Oulussa** Isokatu 21
Kouvolassa Kauppalank. / **Kotkassa** Kirkkok. 14

Valokuvauskoneita, filmejä, levyjä, papereita y. m.

Kopioidaan. Kehitetään. Suurennetaan.

Ivan Mitrofanoff

Jyväskylä · Puhelin 1 66

Sähköosoite Mitro

★

Koti- ja ulkomaan
Kangastavarain
Tukku- ja Vähittäis-
kauppa

J. A. TENHUNEN

Helsinki, Vladimirinkatu 7 · Puh. 31 530 ja 32 390

Nahka- ja kenkätavarain Tukkukauppa

Rukkasia · Huopasaappaita
Kaikkia alaan kuuluvia pieniä tavaroita.

Tiedustelkaa hintojamme.

NOKIAN

Polkupyörärengas

on ainoa kotimainen!
Se on todistettavasti kestävämpi kuin vastaavat ulkolaiset, mutta silti kevytkulkuinen ja hinnaltaan huokea.

SUOMEN GUMMITEHDAS O/Y

1898
S.G.T.O.Y.
NOKIA

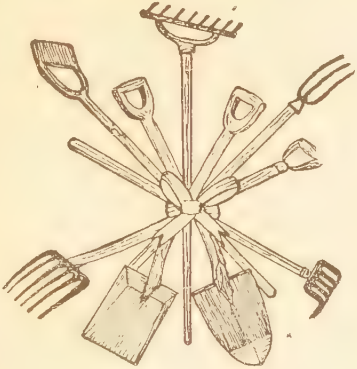

Ostakaa aina

BILLNÄSIN TAKEITA

kuten

Kirveitä, Piiluja, Kuokkia,
Lapioita, Lapionteriä,
Hankoja, Talikkoja y. m.

sillä

NE OVAT PARHAAT!

Osakeyhtiö Riihimäki

Riihimäki

LASITEHDAS
JA
KRISTALLIHIOMO

Sähköosoite Lasi · Puhelimet 5, 55 ja 123

Valmistaa:

Kristalleja ja Talouslaseja
Valaistuslaseja sekä sähkö- että öljyvalaistukselle
Pulloja ja Purkkeja
Lääke- ja Teknillisiä laseja

★

Kultamitali
v. 1925 Messuilla

Näyttely: Helsingissä Mikonkatu 3
Puhelin 53 93

Luja kone merkitsee säästettyä rahaa ja aikaa.

Ainoastaan paras on kyllin hyvä omaa kotia varten.

Ostakaa siis

HUSQVARNA

OMPELUKONE – KUTOMAKONE

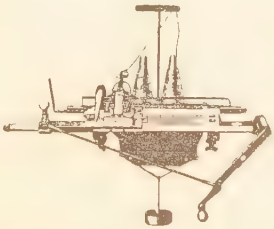

OMPELUKONE
O.Y. HUSQVARNA
SYMASKIN

Tampereella, Kauppak. 8 — Helsingissä, Citypasaasi
Turussa, Kauppak. 3 — Viipurissa, Torkkelink. 18
Oulussa, Kirkkok. 12

Maamme vanhimpia kellosepänliikkeitä

O. Y. J. F. WIDEMARK A. B.

Helsingissä, Aleksanterinkatu 17 A

Perustettu v. 1883

SUOSITELLAAN

Tavara ja työ ensiluokkainen. Hinnat kohtuulliset.

Kuinka kauan Vaasan kangas kestää?

Kestää jokseenkin kauan, ennenkuin voi sanoa, kuinka kauan Vaasan kankaat kestävät, sillä nuoremmat ehtivät aivan hyvin saada vanhempien pieniksi käyneet pukineet, ennenkuin Vaasan kangas on loppuunkulutettu. Vaasan kangas näet kestää kestämistään.

Vaasan kankaat uusine Pariisin-malleineen eivät ainoastaan vaikuta hauskoilta ja muodikkailta, ne antavat käyttäjänsä tuntea, että hän on muodikkaasti puettu, ja silloinhan tuntee itsensä vapaaksi ja rauhalliseksi kuinka arvostelevassa seurassa tahansa.

Tehän haluatte sellaista kangasta, jonka malli ja väri sopivat Teille:

Vaasa valmistaa haluamaanne kangasta, ja hyvinvarustetut liikkeet myyvät sitä

»Tuo mallinsa Vaasa Pariisista, ja valmistus oivaa on kotimaista.»

VAASAN PUUVILLATEHDAS O.Y.

A. B. VICTOR EK O. Y.

SPEDITIONILIIKE

HELSINKI

Haarakonttorit: **Hanko, Turku, Vaasa**

Suorittaa kaikkia speditionialaan kuuluvia tehtäviä huolellisesti, nopeaan ja halvalla.

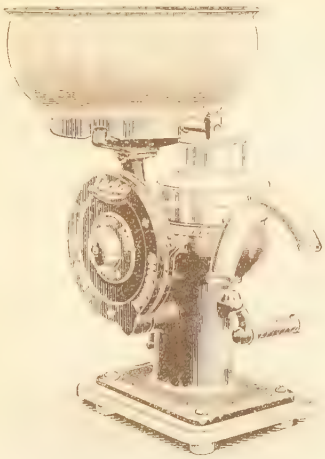

KOTIMAISET

"LACTA" ja **"MILKA"**

SEPARAATTORIT sekä

"LACTA"

KIRNUT OVAT PARHAAT

"LACTA"-separaattoriin, malli 1927, on edelleen tehty sarja huomattavia parannuksia, kuten asetettava maitoastia, kuulan täydellisesti kehitetty rakenne, kuulanakselin laakerijärjestelmä, jonka avulla kuulan kuluminen miltei täydellisesti välttyy, sekä ennen kaikkea käytännöll., näkyvä itsevoitelu öljynpuhdistajineen.

Nämä varmentavat edelleen sitä tosiasiaa, että maailman paras separaattori valmistetaan Suomessa.

KONE- JA SILTARAKENNUS O.Y.

HELSINKI

O. Y. AJANTIETO

HELSINKI, KLUUVIKATU 4

PUHELIN 26 794

KELLOJA PARHAITA LAJEJA
LUOTETTAVIN KELLOJEN KORJAUSLIIKE

POHJA- JA PÄÄLLISNAHKOJA

sekä

JALKINETYÖ-TARVIKKEITA

tukuttain

Osakeyhtiö ***Nikander*** *Aktiebolag*

HELSINKI, WLADIMIRINKATU 22

Sähköos. ONIKA
Puhelimet 26 90, 54 24 ja 72 67

VELJEKSET FRIIS O. Y.

KONEPAJA

Kokkola · Ykspihlaja

Valmistaa erikoisalanaan: Puunjäte-imukaasulaitoksia, Lämmityslaitoksia, Kirkonkelloja, Hautaristejä ja -aitoja, Vinttureita ja Kraanoja.

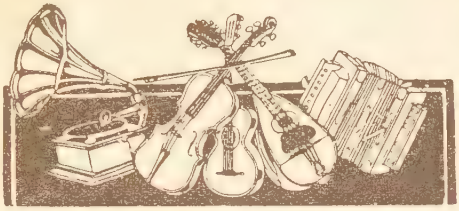

Aikoessanne ostaa

Soittimia tai Soitintarpeita

tiedustelkaa ensin meiltä hintoja

Oy. R. E. WESTERLUND'in
SOITINKAUPPA
Helsinki, P. Esplanadinkatu 37

Myymme ainoastaan laatutavaraa.

Pyytäkää meidän runsassisältöiset erikoisluettelomme.
Haaraliikkeet Turussa, Tampereella ja Viipurissa.

Palo-, meri-, kuljetus-, auto-, lasi- ja murtovark.-vakuutuksia myöntää
Vakuutus-Osakeyhtiö FENNIA
joka on maamme vanhin palovakuutusyhtiö. Perustettu 1881.
Helsinki, Unioninkatu 25.

Tapaturmavakuutus-Osakeyhtiö PATRIA
Alallaan maamme vanhin yhtiö.
Helsingissä, Unioninkatu 25. Puhelin 32 481.

TORNATORIN

Pergamiini=Paperi

on parasta ja käytännöllisintä

käärepaperia

sillä:

Se on ilmanpitävää, joten siihen kääritytt tavarat pysyvät tuoreina ja säilyvät ilman ja pölyn vaikutukselta. Se sopii siis erinomaisesti leivän, vihanneksien, hedelmien y. m. kääreeksi.

Se on rasvan= ja öljynpitävää, joten se on paras kääre ruokatavaroille, kuten juustolle, voille, leivoksille y. m.

Se on pinnaltaan sarvimaisen kovaa, joten siitä ei irroitu kuituja eikä pölyä kosteiden tavaroiden pinnalle. Se soveltuu siis erinomaisesti kalan ja lihan kääreeksi.

Se valmistetaan yksinomaan puhtaasta selluloosasta ilman vahingollisia lisäaineita, joten se terveydellisessä suhteessa täyttää korkeimmatkin vaatimukset.

On saatavana 1:n, 2:n ja 5:n kg:n kääröissä sekä **arkeissa** jokaisesta hyvin varustetusta rauta- ja paperikaupasta.

Valmistaa

AB. TORNATOR OY.

IMATRA

KYMMENE AKTIEBOLAG

Vuotuinen
tuotanto noin 80,000,000 kiloa

PAPERIA

laadultaan hienoimmasta tavallisimpaan

Osoite: Kuusankoski

Haarlan Paperitehdas
Osakeyhtiö

Tampere

Puhelin 1920 · Sähköos.: Paperihaarla.

Valmistaa:

Kirjoitus- ja postipapereita, Parhaita painopapereita, Piirustuspapereita, Imupapereita, Valkoisia ja värillisiä silkkipapereita, Kansilehtipapereita, Vihkonkansipapereita, Kirjekuoripapereita, Käärepapereita sekä Kromo-, Kopio-, Läpikirjoitus- y. m. y. m. papereita

Tampereen Pellava- ja Rautateollisuus O/Y

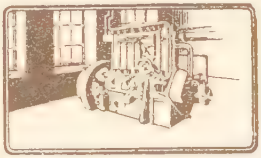

Tampereen Konepajan

Imukaasu-moottorit
Veturit
Puuhiomo-koneet
Sähkökattilat
Vesiturpiinit

ovat vahvan ja tarkoituksenmukaisen rakenteensa sekä hyvien käyttö-ominaisuuksiensa takia saavuttaneet maassamme vakiintuneen maineen.

Pellava-tehtaan

Suutari-
Kalastus- ja
Sidelangat
Pöytälliinat
Lakanapalttinat
y. m.
Pellavatuotteet

ovat valmistetut ensiluokkaisesta raaka-aineesta. Lihdattuja pellavia ostetaan korkeimpiin hintoihin ja vaihdetaan lankoihin ja kankaisiin.

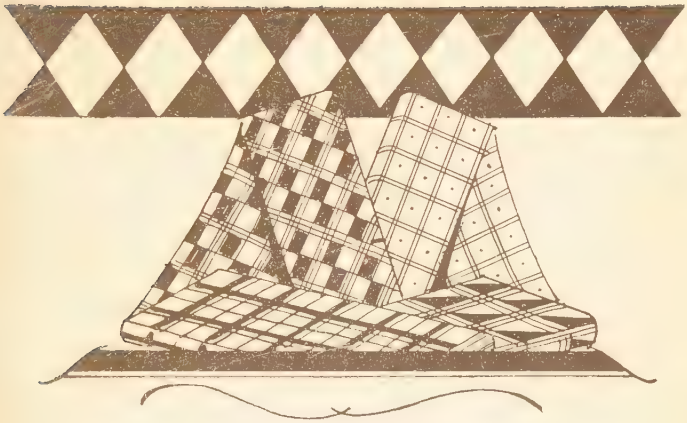

Kunniakas nimi

Vuosisatainen kokemus maan johtavana kangastehtaana, horjumaton pyrkimys kutomateollisuuden kohottamiseksi korkeimpaan täydellisyyteen — nämä seikat ovat luoneet Finlaysonin kankaiden maineen — ne ovat hankkineet Finlaysonin kankaille kaikkien kansankerrosten jakamattoman suosion.

Finlaysonin kankaita käyttävät kaikki.

Finlayson

YMÄR ABDRAHIM

Helsinki, Iso-Roopertink. 28. Puh. 1780 ja 2627

★

Villa-, pumpuli-, pellava- ja silkkikankaita

runsas valikoima y. m., y. m.

SUOMEN TYÖVÄEN
KESKINÄINEN VAKUUTUSYHDISTYS

Turva

Paakonttori Tampereella, Itainen Puistok. 21 Puh. 1514

Palo- & eläinvakuutuksia järjestetään
kohtuullisilla vakuutusmaksuilla.

Palovakuutuskanta v. 1927 sivuuttanut
1,000,000,000 Smk.

Rahastot noin 23 miljoonaa.

Asiamiehiä yli 900 ympäri Suomen.

HÖYRYPUUSEPPÄ O. Y.

TAMPERE. PUHELIN 600

Huonekaluja, sisustustöitä, parkettilattioita, ovia ja ikkunoita, kotimaisia ja ulkomaisia puutavaroita

Työ tunnetusti ensiluokkaista
Kustannusarvioita pyydettäessä ilmaiseksi

TAMPEREEN SÄÄSTÖPANKKI

Kauppakatu 14. Puhelimet 5 31, 5 85, 8 40 ja 18 40

Ottaa rahoja säästötilille ja juoksevalle tilille, hyvittäen niistä *korkeimman* pankkikoron. / *Ostaa* obligatioita käypään hintaan. / *Antaa* lainoja, kassakreditiivejä ja konttokurantteja. / *Jakaa* voittoaan ainoastaan yleishyödyllisiin tarkoituksiin.

Omat varat noin 7.500.000:—. Säästöt noin 120.000.000:—

METSÄSTÄJÄT!

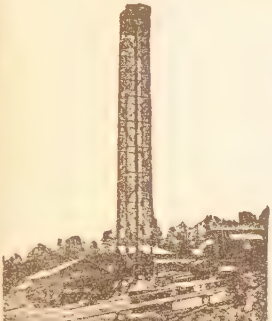

Suosikaa kotimaista teollisuutta:

Käyttäkää

TAMPEREEN HAULIA

Tampereen haulit ovat parhaitten ulkolaisten vertaiset. Haulit ovat 2 kilon kangaspusseissa, joihin tehtaan nimi, haulinumero ja suuruus ovat leimatut.

Tampereen haulia on saatavana kaikissa ase-, rauta- ja muissa hyvin lajitelluissa kaupoissa.

Tampereen Haulitehtaan Osakeyhtiö

PORIN PUUVILLA O.Y.

valmistaa uusimmilla ja ajanmukaisimmilla koneilla ja parhaista puuvilloista kestävintä:

Puuvillalankaa, Kalastuslankaa, Puuvillakankaita. kuten Hamekangasta, Paitakangasta, Pukukangasta, Flanellia y.m., Painetuita kankaita sekä Silkkikankaita

Kysykää niitä.

LASSILA & TIKANOJA
OSAKEYHTIÖ

Vaasa · Helsinki

Alansa huomattavin ja monipuolisin

Tukkukauppa

Meidän

Puku- ja paitatehtaamme

kestää tuotteittensa laadun
ja hintojen puolesta
kaiken kilpailun

AKTIEBOLAGET
FERRARIA
OSAKEYHTIÖ

Unionink. 28 A
Puh. 621 ja 4204

HELSINKI

Sähköosoite:
»FERRARIA»

Jokioisten tehdas valmistaa: rautalankaa, puhelin-, lennätin-, piikki- ja pullolankaa sekä muuta kuparoitua, galvanoitua ja tinattua lankaa, prässinauloja, pärenauloja, nupia, lankanauloja, huopanauloja, kenkänauloja, niittinauloja, muottinauloja y. m.

Loimaan tehdas valmistaa: hevosenkenkänauloja ja jäänauloja, kettinkiä maanviljelys-, laiva- ja uittotarpeisiin, sihtikangasta, sihti- ja panssariverkkoa y. m.

Säiniön tehdas Perossa valmistaa: rautalankaa, lanka-, vene-, pärenauloja ja nupia.

4- ja 6-kulmaisia Muttereja, Mutteripulttia,
Lukko- ja Rekiruuveja.

SUOMEN KULTASEPPÄ OSAKEYHTIÖ

KAUPPAHUONEET:

HELSINGISSÄ, Aleksanterinkatu 15. Puhelin 2 09
TURUSSA, Kauppatorin varrella. Puhelin 82
TAMPEREELLA, Kauppakatu 8. Puhelin 2 41

Suurin varasto Suomessa kotimaisia

Kulta-, Hopea- ja Uusihopeateoksia

Sirotekoisia sormuksia jalo- ja puolijalokivillä sekä saumattomia kihla- ja vihkimäsormuksia. Hopeaisia *pöytä- ja kahvikalustoja. Hienot, huolellisesti valitut nykyaikaiset mallit. — Hinnat kohtuulliset.*

A/B VESIJOHTOLIIKE-HUBER O/Y

HELSINKI

Haaraliikkeitä: Viipuri, Turku, Tampere, Kuopio, Vaasa

Vesi-, viemäri- ja lämpöjohtoja

Tuulimoottoreita

Pumppuja

Karjanjuottolaitteita

Putkia ja osia

Maakuntain Keskus-Pankki O-Y.

Pääkonttori: Helsinki, Aleksanterink. 48.

Sivukonttorit: Helsinki-Antinkatu, Helsinki-Arkadia, Helsinki-Eira, Helsinki-Kaivopuisto, Helsinki-Kallio, Helsinki-Kruunuhaka, Helsinki-Töölö, Helsinki-Vallila, Jokela, Järvenpää, Malmi ja Tikkurila.

Omat varat 25,000,000: —.

Pankin omistavat:

Tampereen Osake-Pankki

Omat varat Smk. 58,500,000: -. Pääkonttori Tampereella.

Sivukonttoreita:

Alavus	Järvelä	Lahti	Nokia	Ruovesi
Epilä	Kangasala	Lapua	Oitti	Seinäjoki
Eura	Kankaanpää	Lavia	Orivesi	Suolahti
Haapamäki	Keuru	Lempäälä	Parkano	Toijala
Hankasalmi	Korpilahti	Länkipohja	Pori	Turenki
Hämeenlinna	Kuhmoinen	Merikarvia	Pälkäne	Vaasa
Ikaalinen	Kuru	Mouhijärvi	Rauma	Vammala
Jyväskylä	Kylmäkoski	Myllymäki	Riihimäki	Virrat
Jämsä				Visuvesi

Savo-Karjalan Osake-Pankki

Omat varat Smk. 36,000,000: —. Pääkonttori Viipurissa.

Sivukonttoreita:

Artjärvi	Kerimäki	Lappeenranta	Pieksämäki	Sortavala
Heinola	Kotka	Mikkeli	Porlammi	Sysmä
Inkeroinen	Kouvola	Mäntyharju	Pukkila	Terijoki
Joensuu	Kuopio	Nurmes	Rantasalmi	Tervonsalmi
Juuka	Kurkijoki	Outokumpu	Ristiina	Uusikylä,
Juva	Käkisalmi	Padasjoki	Savitaipale	Viipuri-
Järvelä	Lahti	Parikkala	Savonlinna	Talikkala
Kausala				

Länsi-Suomen Osake-Pankki

Omat varat Smk. 66,800,000: —. Pääkonttori Turussa.

Sivukonttoreita:

Aura	Kiukainen	Luvia	Pomarkku	Säkylä
Forssa	Kokemäki	Matku	Pori	Turku-Anin-
Hajala	Kosken asema	Mellilä	Punkalaidun	gaisten tulli
Hanko	Kuusjoki	Mynämäki	Rauma	Turku-Iso-
Harjavalta	Kyrö	Nousiainen	Rautila-	Hämeenkatu
Hinnerjoki	Laitila	Nummela	Vehmaa	Urjala
Humppila	Lauttakylä	Paimio	Salo	Uusikaupunki
Karjaa	Lohja	Parainen	Sauvo	Vinkkilä
Kauvatsa	Loimaa	Perniö	Somero	

Pohjolan Osake-Pankki

Omat varat Smk. 12,500,000: —. Pääkonttori Oulussa.

Sivukonttoreita:

Haapajärvi	Kemijärvi	Muonio	Rovaniemi	Sodankylä
Haapavesi	Kittilä	Nivala	Ruukki	Tornio
Kemi				Ylitornio

Nopea yhteistoiminta. - Edulliset ehdot.

Jos säännöllisesti talletatte pienetkin säästönne

Pääoma- tai Säästökassatilillemme

kasvaa pääomanne nopeasti, sillä lisäämme koron pääomaan

12 kertaa vuodessa

Tarkempia tietoja antaa pääkonttorimme Helsingissä ja 41 haarakonttoriamme eri osissa Suomea.

HELSINGIN OSAKEPANKKI

HELSINGIN TYÖVÄEN SÄÄSTÖPANKKI

Pääkonttori: Helsinki—Hakaniemi

Konttoreita
Helsinki—Erottaja, Helsinki—Vallila,
Helsinki—Töölö, Hämeenlinna

Täydellinen pankkiliike

Maksaa päivän korkeimman koron

Kukaan ei ole niin rikas

ettei vakuutus olisi hänelle tarpeellinen, eikä kukaan niin köyhä, ettei hänellä olisi mitä vakuuttaa. Kenellä ei ole taloa, tavaraa, hänellä on työkykynsä, joka on arvokkaampi kuin suurikin pääoma.

Tutustukaa monipuolisiin vakuutusmuotoihimme, jotka joustavasti sopeutuvat juuri Teidän tarpeisiinne.

KESKINÄINEN VAKUUTUSLAITOS
SAMPO

Turku, Aurak. 1. Helsinki, Fabianink. 27.

Tapaturma-, palo-, metsäpalo-, auto-, lasi- ja murto- y. m. vakuutuksia.

Koko maata käsittää ja kaikkien omaisuutta vakuuttaa

MAAKAUPPIAITTEN PALOVAKUUTUS O.Y.

TURVA

Myöntää myös *autovakuutuksia*, pakollisia ja vapaaeht.

Samassa talossa toimii

KAUPPIAITTEN KESKINÄINEN TAPATURMA-VAKUUTUS-YHDISTYS

Vaasa. Puhelin 818. Sähköosote: *Turva.*

Kauppiaat, käyttäkää omia vakuutuslaitoksia.

Asiamiehiä otetaan seutuihin, joissa ei vielä ole.

Taloudellisen asemansa turvaamiseksi

tulee jokaisen vakuuttaa omaisuutensa. Ja se on tehtävä viivyttelemättä, sillä

»Vahinko ei tule kello kaulassa»

On myös katsottava, että vanhatkin vakuutukset vastaavat nykyajan arvoja.

POHJOLA vanha, vakavarainen suomalainen vakuutusyhtiö, jonka rahastot v. 1926 lopussa olivat **45.000.000:—,** vakuuttaa omaisuutta mitä erilaisimpien vahinkojen varalta.

POHJOLA myöntää: ***palo-, murto-, lasi- ja takuu-; meri-, kuljetus- ja arvoposti-; sekä autovakuutuksia.***

Ihmisen työkyky on omaisuuden veroinen!

Oletteko laskelmissanne ottaneet huomioon, että Teitä voi kohdata tapaturma, joka lisää Teidän menojanne, mutta samalla lopettaa tulonne sanaasajalta, kenties elinkaudeksi? Oletteko varanneet itsellenne tulot myöskin tapaturman aiheuttamilta sairauspäiviltä? Oletteko turvanneet itsellenne elinkoron siltä varalta, että huomenna — *kenties jo tänään* — Teitä kohtaa tapaturma, joka tekee Teidät *työhon kykenemättömäksi koko elinkaudeksenne? — Ellette ole tehnyt sitä, tehkää se heti!*

Kaikille sopivia, mitä erilaisimpia ja edullisimpia tapaturmavakuutuksia myöntää

TAPATURMAVAKUUTUS-OSAKEYHTIÖ

KULLERVO

PÄÄKONTTORI HELSINGISSÄ,
Aleksanterinkatu 44

Asiamiehiä kaikkialla maassamme

Rahastot Smk. 24,000,000:—.

Ottakaa tänään tapaturmavakuutus, sillä huomenna saattaa Teitä kohdata tapaturma!

Kuva Pohjolan talosta.

PALOVAKUUTUSOSAKEYHTIÖ

IMATRA

Hyvä ja varma palo-, auto-, murto- ja lasivakuutusyhtiö

Osakepääoma 8,000,000 mk.
Vararahastot 1,600,000 mk.

Pääkonttori Helsingissä, Kasarminkatu 25, Imatran talo

Puhtaasti suomalainen
Henkivakuutusyhtiö

TARMO

Halvimmat vakuutusmaksut

★

PÄÄKONTTORI:
TURKU, YLIOPISTONKATU 23

TALOUS-OSAKEKAUPPA

(perustettu 1901)

Siirtomaa-, Kangas- ja Lyhyttavarain Tukkukauppa
HELSINKI, Aleksanterink. 13. Puh. 20 214. Oma keskus
LAHTI, Rautatienk. 5.- Puh. 3 55, 3 56

Hedelmä-, Herkku- ja Siirtomaatavar. Tukku- ja Vähittäiskauppa
HELSINKI, Mikonkatu 3. Puh. 20 214. Oma keskus

580,000

säästäjää

s. o. 1/6 Suomen kansasta on säästöpankkien tallettajina

Kuulutko Sinä niihin?

Varmasti Sinulla on toiveita, joiden toteuttaminen vaatii rahaa. Ryhdy säännöllisesti säästämään ja vie säästösi

säästöpankkiin

Säästöpankit ovat säästäjien omia rahalaitoksia, ne huolehtivat heidän eduistaan ja maksavat

korkeimman koron

KANSALLIS-OSAKE-PANKKI

Omat varat Smk. 385,000,000:—

Pääkonttori: Helsinki

Haarakonttoreja seuraavilla paikkakunnilla:

Alavus
Asikkala
Elisenvaara
Enso
Forssa
Haapajärvi
Haapamäki
Haapavesi
Hamina
Hanko
Hauho
Heinola
Helsinki-Erottaja
Helsinki-Kallio
Helsinki-Töölö
Hyvinkää
Hämeenkyrö
Hämeenlinna
Härmä
Ii
Iisalmi
Iittala
Ilmajoki
Ilomantsi
Imatra
Isokyrö
Jaakkima
Jalasjärvi
Joensuu
Jyväskylä
Jämsä
Kajaani
Kalajoki
Kangasala
Kangasniemi
Kannus
Karhula
Karstula
Kaskinen
Kauhajoki
Kauhava
Kemi
Kemijärvi
Kerava
Kiviniemi
Koivisto
Kokemäki
Kokkola
Koski H. L.
Kotka
Kouvola
Kristiina
Kuhmoinen
Kuolajärvi
Kuopio
Kuortane
Kurikka
Kuusankoski
Kyrö
Käkisalmi
Lahti
Laihia
Laitila
Lammi
Lappajärvi
Lappeenranta
Lapua
Lauttakylä
Lavia
Leppävirta
Lieksa
Lohja
Loimaa
Loviisa
Luopioinen
Luvia
Malmi
Marttila
Merikarvia
Mikkeli
Mäntsälä
Mäntyharju
Naantali
Nakkila
Nilsiä
Nokia
Nurmes
Orimattila
Orivesi
Oulainen
Oulu
Parikkala
Pello
Petsamo
Pieksämäki
Pietarsaari
Pitkäranta
Pori
Porvoo
Puumala
Pyhäjärvi U. L.
Põlläkkälä
Raahe
Rantasalmi
Rauma
Rautalampi
Riihimäki
Rovaniemi
Ruovesi
Saarijärvi
Salmi
Salo
Savonlinna
Seinäjoki
Somero
Sortavala
Sulkava
Suojärvi
Suonenjoki
Taavetti
Tampere
Terijoki
Teuva
Toijala
Tornio
Turenki
Turku
Urjala
Uusikaupunki
Vaasa
Valkeakoski
Vammala
Varkaus
Vihti
Viipuri
Vilppula
Vinkkilä
Virojoki
Virolahti
Voikka
Värtsilä
Ylistaro
Ylitornio
Ylivieska
Ähtäri

Pankki on

puhtaasti suomalainen rahalaitos

ja on sen erikoistarkoituksena taloudellisen toiminnan edistäminen maan suomenkielisen väestön keskuudessa

Sähköosoite: Kansallispankki

Kansanvalistusseuran Kalenteri 1928

48. vuosikerta

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö Otava

Kalenteriarkki (sivut I—XXXII) painettu Weilin & Göösin kirjapainossa,
teksti» ja ilmoitusarkit Kustannusosakeyhtiö Otavan kirjapainossa
Helsingissä, 1927.

Kalenterin sisällys:

Ajanlaskusta. Pimennyksiä. Merkkien ja lyhennysten selityksiä I
Almanakka (12 vign.) muistiinpanolehtineen. Muisto ja merkkipäiviä, vuosikokouksia, markkinoita ja toripäiviä y. m. II
Toripäivät, joita pidetään useammin vuodessa .. XXVI
Mittoja XXVIII
Tietoja postista XXIX
Tietoja rautateistä XXXI

Yliopiston siirtäminen Helsinkiin v. 1828 ja sen senjälkeinen kehitys, kirj. *Arvi Grotenfelt* (7 kuvaa) 1
Suomen naiset täysivaltaisina kansalaisina, kirj. *Ilmi Hallsten* 23
Luonnon- ja kansallispuistoistamme, kirj. *K. Linkola* (9 kuvaa) 31
Perunasyöpä, kirj. *J. I. Liro* (kuva) 45
Lentokone rauhassa ja sodassa, kirj. *E. E. Kaila* (16 kuvaa) 51
Kansojen työn palatsi, kirj. *Tapio Voionmaa* (5 kuvaa) 76
Valtakamppailusta Kiinassa, kirj. *Niilo Mustala* (8 kuvaa) 79
Puun mestari. Albin Kaasinen, kirj. *Arvid Lydecken* (9 kuvaa) 86
Varallisuuden jakautumisesta Suomessa, kirj. *T. A. Viherheimo* 91
Olen nähnyt. Runo, kirj. *P. J. Huuskonen* 96
Suomen vanhain puukirkkojen rakentajat, kirj. *Heikki Klemetti* (4 kuvaa) 97
Kirja kansansivistysvälineenä, kirj. *Zach. Castrén* (4 kuvaa) 107
Viihtymys. Runo, kirj. *Antti Eylkönen* 116
Posti. Novelli, kirj. *Elsa Hastesko* (3 kuvaa) 117

Muistosanoja vainajille. kirj. *Niilo Liakka*
Martti Rautanen (kuva) 129
Aleksandra Maria Trygg-Helenius (kuva) 134
Kaarle Olavi Lindeqvist (kuva) 139
Akseli Vilho Ahlberg (kuva) 141
Eero Erkko (kuva) 144
Alpo Noponen (kuva) 149
Eemil Ferdinand Forsström (kuva) 151
Torsten Kaarle Forstén (kuva) 154
Mikko Aadolf Kolehmainen (kuva) 157
Laulajan mentyä. Runo, kirj. *Onni Tolvanen* 160
Kaksi ulkolaista Suomen ystävää. Domenico Comparetti ja Wilhelm Thomsen, kirj. *Niilo Liakka* (2 kuvaa) 161
Kulkurin kaipaus. Runo, kirj. *Larin Kyösti* 165
Silmäys kuluneen vuoden vaiheisiin, kirj. *Niilo Liakka* (alkuvign.) 166
Kun kello tulee 24 (kuva) 176
Tiekulttuurin vaatimuksia, kirj. *Yrjö Simula* (4 kuvaa) 185
Kirjeellisestä opetuksesta, kirj. *Onni Tolvanen* 190

Syvennyspainoliitekuvia:

Hallituksemme täysi-istunnossa
Tuleva eduskuntatalomme
Eduskunta menossa avajaisjuhlajumalanpalvelukseen — Tekstiosaston alussa

Toukok. 16 päivän paraatista
Sota- ja suojeluskuntalaivaston vuosijuhlasta — 64—65

Kaartilaisten Gornyi Dubnjakin 50-vuotismuistojuhlasta
Suur-uimari M. Hämäläinen
Kymmenottelijain parhaita — 96—97

Helsingin ja Turun yliopistojen promotsioneista
Naisten päivien juhlallisuuksista
Helsingin opintokerhopäiviltä — 112—113

Siirtolaisten vastaanottajaisista
Lahden kotieläinnäyttelystä
Pohjoismaiden pyhäkoulukongressista — 160—161

Ajanlaskusta.

Vuosi 1928, joka on karkausvuosi ja jossa on 366 päivää, a laskettu kristillisen ajanlaskun mukaan Kris-uksen syntymästä ja alkaa Suomessa v. 1753 käytäntöön ote-un uuden ajanluvun eli gregorianisen kalenterin mu-aan sunnuntaina 1 p. tammik.

Pimennyksiä.

Vuonna 1928 tapahtuu 3 auringon- ja 2 kuunpimennystä.

Ensimmäinen auringonpimennys, joka muutamilla paikoilla , täydellinen, näkyy toukok. 19 p:nä Etelä-Afrikassa sekä Atlantin valtameren eteläosassa.

Toinen auringonpimennys, joka on osittainen ja hyvin pieni, näkyy kesäk. 17 p:nä pääasiallisesti Venäjän pohjoisimmissa osissa.

Kolmas auringonpimennys on osittainen ja näkyy marrask. 2 p:nä Euroopassa, Koillis-Afrikassa ja Länsi-Aasiassa. Hel-singissä pimennys alkaa k. 9,37 aamulla ja loppuu k. 0,12 j. p. p. Kun se on saavuttanut suurimman laajuutensa k. 10,53 e. p. p., on $^5/_9$ auringon läpimitasta peittyneenä.

Ensimmäinen kuunpimennys on täydellinen ja näkyy kesäk. 2 p:nä Ameriikan länsiosissa, Tyynellämerellä, Australiassa ja Itä-Aasiassa.

Toinen kuunpimennys on täydellinen ja näkyy marrask. 27 p:nä Euroopan läntisissä ja pohjoisissa osissa, Atlantin valta-merellä, Amerikassa ja Tyynellämerellä. Pimennyksen alku voidaan havaita Suomen pohjoisosissa. Se alkaa k. 9,24 aa-mulla.

Merkkien ja lyhennysten selityksiä.

☾ 9,45 a. on luettava: kuu syntyy kello 9 ja 45 min. aamulla. ☉ 9,4—3,8: aurinko nousee kello 9 ja 4 min. aamulla ja laskee kello 3 ja 8 min. illalla.]kuulun edelliseen päivään. [kuulun seuraavaan päivään. — On huomattava, että kaikki ajat on merkitty Suomen laillisen keskiajan mukaan, joka on kaksi tuntia edellä Greenwichin keskiaurinko-ajasta eli 20 m. 11 sek. edellä Helsingin keskiajasta. Auringon ja kuun nousu- ja laskuajat koskevat kunkin taivaankappaleen keskipistettä. Numerot „muisto- ja merkkipäiväin“ edellä merkitsevät päivän-määrää.

O.Y. WEILIN & GÖÖS, HELSINKI

TAMMIKU

Hebr. 13: 8-16. Jes. 55: 1-9. Jos. 24: 14-16.

1 S. **Uud. v. p.** ☉ 9,27—3,19
2 M. **Aapeli, Set**
3 T. Eenokki ☉ 9,26—3,22
4 K. **Ruut**
5 T. Lea ☉ 9,25—3,26
6 P. **Loppiainen**
7 L. Aukusti ☾ k. 8,8 a.

Hebr. 3: 1-8. Joh. 7: 14-18. Sananl. 1: 7-10.

8 S. **1 s. Loppiais.** Gunnar
9 M. Veikko, Bror ☉ 9,21—3,33
10 T. Kotivalo
11 K. Osvald ☉ 9,19—3,37
12 T. **Toini**
13 P. Nuutti ☉ 9,17—3,41
14 L. Feeliks ☾ k 11,14 i.

Ef. 2: 11-16. Joh. 4: 5-26. 1 Moos. 12: 1-4.

15 S **2 s. Loppiais.** Siviä
16 M. Ilmari ☉ 9,14—3,46
17 T. Anton ☉ 9,10—3,50
18 K. Laura
19 T. Heikki ☉ 9,7—3,55
20 P. Fabian
21 L. Anne ☉ 9,3—4,0

Hebr. 11: 1-10. Joh. 4: 27-42. 2 Kun. 5: 1-15.

22 S. **3 s. Loppiais.** Tiera
23 M. Meri ● k. 10,19 i.
24 T. Kaukovalta ☉ 9,0—4,5
25 K. Taavali ☉ 8,56—4,10
26 T. **Polykarpus**
27 P. Viljo ☉ 8,51—4,15
28 L. Kaarlo

Hebr. 12: 1-7. Matt. 21: 18-22. Ps. 40: 2-4.

29 S. **4 s. Loppiais.** Walter
30 M. Gunilla ☽ k. 9,26 i.
31 T. Alli ☉ 8,42—4,25

Muisto- ja merkkipäiviä:

5. Poliitikko, kanslianeuvos Onni Hallsten 70 v.
14. Sakari Topeliuksen syntymäpäiva (1818). — Palkinnot kansanvalistusseuran „Tammik. 14 p:n rahastosta" jaetaan.
28. Suomen vapaussota alkoi v. 1918.
29. Seminaarinehtt. Hedvig Soldberg 70 v.

Vuosikokouksia tammikuussa:

kansanvalistusseur. haaraosastot.
Raittiuden Ystavain paikallisyhdistykset.
Suomen Kirkkohistoriallinen Seura (19).
Suomen Laakäriseura.

Markkinoita ja toripäiviä:

4. Tampereella hevosp. (2 p.). — Ilomantsissa torip.
7. Suojärven Varpakylässä torip — Hämeenlinnassa torip.
9. Raumalla (Järvenpäässä) eläinmarkk. — Jyväskylässä hevosmarkkinat (2 p.)
12. Lahdenpohjassa elainmarkk.
13. Turussa hevosp. (2 p.).
14. Mikkelissä torip.
16. Joensuussa torip. ja eläinm. (2 p.) — Seinäjoella hevosmyyntipäivät (2 p.).
20. Porvoossa torip.
25. Kuopiossa markk. (2 p.).

Miellyttävin
ajanviete
on

soitanto

Soittimia
valitessanne
pistäytykää

OY. H. LUNDSTRÖMIN
SOITINKAUPPAAN

Helsinki
Hakasalmenk. 6
Puh. 28 784

*

Luettelomme
ilmaiseksi

**Hauta-
patsaita**

**J. E. Forsmanin
KIVIVEISTÄMÖ**

Helsinki
Hietaniemi
Puh. 41 642.

Kalaverkkoja

parhaasta egypt. puuvillalangasta, **rysiä, nuotanosia,** kaikenlaisia **uistimia** ja **koukkuja** sekä muita **kalanpyydyksiä** joka lajia. Hintaluetteloja ilmaiseksi.

Turun Kalanpyydysliike Oy.

Turku, Aurak. 1.
Puh. 6 50.

(Perust. 1895)

Leipomo

FREDR. EDV. EKBERG

(Perust. 1852)

Kahvila

HELSINKI

Bulevardinkatu 9

1	K. Terttu	☉	8,40—4,28
2	T. Kynttelinpäivä		
3	P. Huugo	☉	8,35—4,34
4	L. Ansgarius		

Jes. 52: 9, 10. Joh. 1: 16-18. Ps. 96: 1-9.

5	S. Kynttelinpäivä		Armi
6	M. Hannele	☺	k. 10,11 i.]
7	T. Rikhard	☉	8,26—4,44
8	K. Laina		
9	T. Naima	☉	8,20—4,50
10	P. Elina, Elli		
11	L. Eufrosyne	☉	8,15—4,55

1 Kor. 1: 20-25. Joh. 12. 35-43. Aam. 8: 11, 12.

12	S. Seksagesima		Elma
13	M Sulo	☾	k. 9,5 i.
14	T. Valentin	☉	8,10—5,0]
15	K. Sipri	☉	8,4—5,6
16	T. Julia		
17	P. Väinö	☉	7,59—5,11
18	L. Tyyra		

Jaak. 2: 8-13. Joh. 12: 23-33. Jes 52: 13-15.

19	S. Laskiaissunn.		Kauppo
20	M. Hulda	☉	7,53—5,16]
21	T. Keijo	●	k. 11,41 a.
22	K. Tuulikki	☉	7,48—5,21]
23	T. Tertullianus	☉	7,42—5,27
24	P. Karkauspäivä		
25	L. Matti	☉	7,36—5,32

Hebr. 12: 8-13. Matt. 16: 21-23. 1 Moos. 3: 1-15.

26	S. 1 s. Paast.		Viktoria
27	M. Nestor	☉	7,30—5,37
28	T. Torsti	☽	k. 5,21 a.
29	K. Onni	☉	7,25—5,42

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Kokoontuvat vuosittain varsinaiset valtiopäivät, ellei hallitus muuta vuoden päivää määrää.
5. Juhana Ludvik Runebergin syntymäp. (1804). — Säveltäjä Otto Kotilainen 60 v.
15. Kustannusliikkeen toimitus johtaja Alvar Renqvist 60 v.
16. Säveltäjä, prof. Selim Palmgren 50 v.
28. Kalevalan päivä, jota monin paikoin on ruvettu viettämään suomalaisen sivistyksen juhlapäivänä. (Kalevalan ensi laitos valmistui v. 1835).

Vuosikokouksia helmikuussa:

Kalevala-seura (28).
Naisasialiitto Unioni (10).
Raittiuden Ystäväin piirit (helmi- tai maaliskuussa).
Suomen Naisyhdistys (20).
Suomen Työväensuojelus- ja Sosialivakuutusyhdistys.
Taiteilijaseura (5).
Vanamo.

Markkinoita ja toripäiviä:

1. Loviisassa torip.
2. Raahessa torip.
9. Kemissä markk. (2 p.). — Korpiselällä torip. (2 p.).
10. Käkisalmessa hevosmarkk.
11. Porissa torip. ja hevosp.
16. Rovaniemellä markk. (3 p.). — Kajaanissa markk. (2 p.)
20. Jyväskylässä hev.markk. (2 p.) — Tampereella hevosp. (2 p.).
21. Turussa hevosp. — Hämeenlinnassa toripäivä.

MAALIVAKKU

1	T.	Alpo	☉ 7,22—5,45
2	P.	Fanny	
3	L.	Kauko	☉ 7,16—5,50

Jer. Val. 5: 16. Joh. Ilm. 14: 14-16. Hes. 18: 31-32.

4	S.	1 Rukouspäivä	Adrian
5	M.	Laila	☉ 7,10—5,55
6	T.	Ruudolf	☾ k. 1,27 i.
7	K.	Perpetua	☉ 7,4—6,0
8	T.	Vilppu	
9	P.	Edvin	☉ 6,58—6,5
10	L.	Aura	

Room. 16: 17-20. Joh. 7: 19 31. Sak. 3: 1-5.

11	S.	3 s. Paast.	Kalervo
12	M.	Gregorius	☉ 6,52—6,10
13	T.	Ernesti	☉ 6.46—6,15
14	K.	Matilda	☾ k. 5,20 i.
15	T.	Risto	☉ 6,40—6,20
16	P.	Herbert	
17	L.	Kerttu	☉ 6,34—6,25

Ps. 78: 18-25. Joh. 6: 24-36. 2 Moos. 16: 11-21.

18	S.	Puolp. sunn.	Edvard
19	M.	Jooseppi	☉ 6,28—6,30
20	T.	Jaakkima	Kev. p. tas.
21	K.	Pentti	● k. 10,29 i.
22	T.	Vihtori	☉ 6,22—6,35
23	P.	Akseli	☉ 6,15—6,40
24	L.	Gabriel	

Jes. 58: 8. Luuk. 1: 39-45. Jes. 35: 1-4.

25	S.	Marian ilm. päivä	Raira
26	M.	Immanuel	☉ 6,9—6,45
27	T.	Soini	☉ 6,3—6,50
28	K.	Armas	☽ k. 1,54 i.
29	T.	Jonas	☉ 5,57—6,54
30	P.	Usko	
31	L.	Irma	☉ 5,51—6,59

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Useimpien riistaeläinten rauhoitus alkaa, ja koiran käyttö metsästyksessä on luvallinen vain petoeläinten pyydystykseen.
9. Kirkkohist. tutkija, prof. Antti J. Pietilä 50 v.
10. Lintutieteilijä, toht. Thorsten Renvall 60 v.
13. Kansantaloustieteen tutkija prof. O. K. Kilpi 50 v.
20. Kevätpäivän tasaus.

Vuosikokouksia pitävät:

Kotikasvatusyhdistys.
Kotikielen seura (14).
Martta-yhdistys.
Sokeiden ystävät.
Suomal. Kirjallisuuden Seura (16).
Suomal. Naisliitto (1).
Suomen Eläinsuojelusyhdistys.
Suomen Esperanto-seura.
Suomen Maantieteellinen Seura.
Suomen Matkailijayhdistys.
Suomen Liikemies-Yhdistys.
Suomen Taideyhdistys (10).
Suomen Vankeusyhdistys.
Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto.
Teologinen Kirjallisuusseura.
Yhdistys yleishyöd. rakennust.
Yhteiskunnall. keskusliitto.

Markkinoita ja toripäiviä:

2. Viipurissa markk.
5. Helsingissä eläinmarkk. (2 p.).
7. Turussa hevosp.
8. Iisalmella torip. (2 p). — Torniossa markk. (2 p.).
14. Mikkelissä markk. (2 p) ja torip.

TURVATKAA

omaisenne ja oman vanhuutenne päivät riittävän suurella henkivakuutuksella.

Edullisimmat vakuutukset myöntää maamme suurin ja suosituin henkivakuutuslaitos

KESKINÄINEN HENKIVAKUUTUSYHTIÖ

SUOMI

S. Wuorio
Maalausliike

Suorittaa koriste- ja kaikkia maalausalaan kuuluvia töitä. Lasimaalauksia kirkkoja ja koteja varten. Ainoa alallaan maassamme. Taiteellinen työ.

Tapetti- ja Mattokauppa

Suurin ja ajanmukaisin *Erikoisliike* maassamme.

.....

HELSINKI.
Unioninkatu 30.
Puh.: Konttori 31 500, Myymälä 31 425, 23 925.

HUHTIKUU

Ilm. 3: 14 22. Joh. 12 1-16. Ps. 111.

1	S.	**Palmusunn.**	Haarald
2	M.	Pellervo	☉ 5,48—7,2]
3	T.	Ferdinand	☉ 5,42—7,7
4	K.	Anja	
5	T.	Irene	☺ k. 5,38 a.
6	P.	**Pitkäperjantai**	Vilho
7	L.	Ailan	☉ 5,30—7,16

1 Kor. 15. 12-21. Joh. 20: 1-10. Ps. 118: 14-24.

8	S.	**Pääsiäispäivä**	Suoma
9	M.	**2 Pääsiäisp.**	Otto
10	T.	Hesekiel	☉ 5,24—7,21]
11	K.	Verna	☉ 5,18—7,26
12	T.	Julius	
13	P.	Tellervo	☾ k. 10,9 a.
14	L.	Tiburtius	☉ 5,12—7,31]

Ap. T. 3: 12 20. Joh. 21: 1-14. 1 Moos. 32: 24-31.

15	S.	**1 s. Pääs. j.**	Linda
16	M.	Jalo	☉ 5,6—7,36]
17	T.	Elias	☉ 5,0—7,41
18	K.	Valdemar	
19	T.	Ikäheimo	☉ 4,55—7,46
20	P.	Amalia	● k. 7,25 a.
21	L.	Anselmi	☉ 4,49—7,51

1 Piet. 5: 1-4. Joh. 21: 15-25 Ps. 23.

22	S.	**2 s. Pääs. j.**	Alina
23	M.	Yrjö	☉ 4,43—7,56
24	T.	Albert	
25	K.	Markus	☉ 4,37—8,1
26	T.	Teresia	☽ k. 11,42 i.
27	P.	Engelbrekt	☉ 4,32—8,6
28	L.	Tuure	

Hebr. 4: 9-16. Joh 17: 6-10. Jes. 40: 26 31.

29	S.	**3 s. Pääs. j.**	Tyko
30	M.	Mirjam	☉ 4,23—8,13

Muisto- ja merkkipäiviä:

4. Metsänhoidon edistäjä, valtioneuvos P. V. Hannikainen 70 v.
5. Muinaistutk., valtionarkeologi Hjalmar Appelgren-Kivalo 75 v.
8. Tuomior. Eljas Lönnrot 70 v.
9. Elias Lönnrotin syntymäpäivä (1802).

13—15. „Suviyöt".

14. Sanomalehtihistorian tutk., leht. Alpo Silander 50 v. — Pyyntiaika haudoilla, raudoilla vivuilla ja myrkyllä loppuu.
19. Taidemaalari B. E. Lagerstam 60 v.
30. Useimpien kansanopistojen lukukausi päättyy.
Jäitten lähdön aikana ja sen jälkeen heinäk. 1 p:ään asti on kaikki kalastus muilla liikkuvilla rihmapyydyksillä kuin haavilla kielletty, paitsi sellaisissa apajoissa, joissa vanhastaan on pyydetty yksinomaan silakoita eli haileja tahi jotka laillisesti on merkitty lohen- tai siianpyyntiä varten. — Lohen rauhoitusajan viimeinen päivä.

Vuosikokouksia huhtikuussa:

Pellervo-seura.
Karjalan Sivistysseura (9).
Suomalainen Tiedeakatemia (9).
Suomal. Kansakoulun Ystävät (9).
Suomen Käsityön Ystävät.
Suomen Tiedeseura (29).

Markkinoita ja toripäiviä:

10. Jyväskylässä hevosp. (2 p.). — Tampereella hevosp. (2 p.)
13. Forssassa eläinmarkk. — Turussa hevosp. (2 p.).
16. Oulussa eläinmarkk. (2 p.). — Seinäjoella hevosmyyntipäivät (2 p.).
17. Raumalla (Järvenrannassa) eläinmarkk.

1	T.	Vappu	☉ 4,21—8,16
2	K.	Vuokko, Atanasius	
3	T.	Ristinpäivä	☉ 4,15—8,21
4	P.	Roosa	☺ k. 10,12 i.
5	L.	Jenny	☉ 4,10—8,26

Sananl. 3: 26. 1 Moos. 32: 26. Fil. 1: 9-11.

6	S.	**2 Rukouspäivä** Sigismund	
7	M.	Helmi	☉ 4,5—8,30
8	T.	Aake	
9	K.	Timo	☉ 4,0—8,35
10	T.	Aino	
11	P.	Osmo	☉ 3,54—8,40
12	L.	Lotta	☾ k. 10,50 i.

Hebr. 7: 19-28. Joh. 17: 18-23. 2 Moos. 17: 8-15.

13	S.	**Rukoussunn.** Floora	
14	M.	Eedit	☉ 3,49—8,45
15	T.	Sofia	☉ 3,45—8,50
16	K.	Esteri	
17	T.	**Helatorstai** Rebekka	
18	P.	Erkki, Eero	☉ 3,40—8,54
19	L.	Emilia	● k. 3,14 i

Kol. 3: 1-10. Joh. 15: 18-25. 1 Kun. 19: 8-14.

20	S.	**6 s. Pääs. j.** Karoliina	
21	M.	Konstantinus	☉ 3,31—9,3
22	T.	Hemminki	
23	K.	Lyyli	☉ 3,27—9,8
24	T.	Alarik	
25	P.	Urpo	☉ 3,23—9,12
26	L.	Vilhelmiina	☽ k. 11,12 a.

Ef. 2: 17-22. Joh. 15: 10-17. Hes. 36: 25-27.

27	S.	Helluntaipäivä Ihalempi	
28	M.	**2 Helluntaipäivä** Alma	
29	T.	Oiva	☉ 3,17—9,20
30	K.	Basilius	
31	T.	Helka	☉ 3,13—9,23

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Äyriäisten (krapujen) rauhoitusaika alkaa.
6. Runoilija J. L. Runeberg kuoli v. 1877.
7. Historioitsija, valtiomies, prof. J. R. Danielson-Kalmari 75 v.
12. Johana Vilhelm Snellmanin syntymäp. (1806). — Sukunimien suomalaistuttamispäivä.
16. Suomen armeian lippujuhla. Vapausarmeian tulo Helsinkiin v. 1918.
18. „Erkki einettä anoo, vielä Urpanuskin uikuttaa.“
25. „Urpo suveksi sääntää, Perttu talveksi kääntää.“

Vuosikokouksia toukokuussa:

Suomen Muinaismuistoyhdistys (7).
Fauna & Flora fennica seura (13).
Suomen Taideteollisuusyhdistys.
Kansanvalistusseura (touko- tai kesäkuussa).

Markkinoita, toripäiviä ja eläinmarkkinoita:

3. Hiitolan Hännilässä torip. ja eläinmarkk. (2 p.).
4. Tampereella hevosp. (2 p.).
9. Viipurissa torip. (kotiteoll.).
10. Sakkolan Kiviniemessä eläinm. — Kouvolassa eläinmarkk.
11. Kokkolassa hevosmarkk.
12. Turussa hevosp.
14. Espoossa Kauklahden asemalla eläinmarkk. (2 p.).
22. Tammisaaressa eläinmarkk.
24. Lappeen Armilassa tai Kourulanmäessä eläinmarkkinat.

Opintokerhoille valtionavustukset haettava ennen t. k. 15 p:ää. Tietoja ja kaavakkeita saa Valtion luentolautakunnalta (Helsinki, Museok. 18).

AUTO-KONTTORI
K. RAUTANEN
HELSINKI
L. Heikink. 12
Puh. 24 958.

*

Velie
automobiileja.
Wanderer
moottori- ja polkupyöriä.
Federal
kuorma-autoja ja omnibusseja.

*

Auton kumirenkaita monta eri merkkiä, sekä muita automobiilin osia ja tarpeita kaikennimisiin autoihin.

Pääedustaja maailmankuuluille Velie autoille ja Wanderer moottori-ja polkupyörille sekä Federal kuorma-autoille

*

Maaseututilaukset toimitetaan viipymättä.

Kansanvalistusseura

Helsinki.
Museok 18.

Monipuolinen varasto kansantajuista helppohintaista **kirjallisuutta.** Erikoisaloja **torvisoitto- ja laulunuotit** (satoja eri vihkoja).

*

Julkaisee jokavuotisen **Kalenterin** (ilmest. v:sta 1881), **Kansanvalistus** ja **Kirjastolehden, Käsiteollisuuslehden** ja **Opintotoverin.**

*

Ainoa kirjastojen erikoisliike ja **edullisin** kirjastokirjojen ja tarpeiden ostopaikka.

*

Täydellisin taikalyhtyjen, -kuvien ja -tarpeiden myynti- ja lainausliike. Yli 300 **eri** kuvasarjaa selittävine teksteineen.

1 P. Nikodemus ☉ 3,12—9,25
2 L. Venla

1 Joh. 3: 1-9. Joh. 15: 1-9. 4 Moos 6: 22-27.

3 S. **Pyh. Kolm. päivä** Orvokki
4 M. Toivo ☺ k. 2,13 i.
5 T. Bonifacius ☉ 3,6—9,32
6 K. Kustaa
7 T. Roobert ☉ 3,4—9,35
8 P. Salomo
9 L. Ensio ☉ 3,2—9,37

Room. 1: 16, 17. Luuk. 12: 13-21. Dan. 5: 1-9. 13-17, 25-30

10 S. **1 s. Kolm. p.** Seppo
11 M. Impi ☾ k. 7,51 a.
12 T. Esko ☉ 3,1—9,39
13 K. Eedla ☉ 2,59—9,41
14 T. Eelis, Eelim
15 P. Vieno ☉ 2,58—9,43
16 L. Justina

Room. 3: 18-25. Luuk. 14: 27-35. Ps. 36: 6-11

17 S. **2 s. Kolm. p.** Urho
18 M. Tapio ● k. 10,42 i.
19 T. Siiri ☉ 2,57—9,45
20 K. Into [Kes. p. seis.
21 T. Ahti ☉ 2,58—9,46
22 P. Paulina
23 L. Aadolf, Aatto ☉ 2,58—9,46

Ap. T. 17: 22-31. Luuk. 1: 5-17. Jes. 54: 7-10.

24 S. **Joh. Kastajan päivä**
25 M. Uuno ☽ k. 0,47 a
26 T. Jeremias ☉ 2,59—9,46
27 K. Elviira ☉ 3,0—9,45
28 T. Leo
29 P. Pietari ☉ 3,2—9,44
30 L. Päiviö ☉ 3.3—9,44

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Kuhan rauhoitusaika alkaa. — Yliopiston kirjasto on kesäkuun 1 p:stä syyskuun 1 p:ään lainausta varten auki ainoastaan keskiviikkoisin ja lauantaisin.
5. Koulunjohtaja, naisasian edistäjä Lucina Hagman 75 v.
8. Luonnontieteilija, leht. A. Th Boök 70 v.
9. Koirashaahkan rauhoitusajan viimeinen päivä.
10. Kevätlukukausi päättyy seminaareissa. — Taidemaalari Elias Muukka 75 v.
15. Muikkuja saa pyytää kohonuotalla tämän päivän jälkeen selällä ja avorannalla sellaisessa vedessä, jossa ei ole pohjakasveja.
21. Kesäpäivän seisaus.
30. Räkättirastaan ja kuhan rauhoitusajan viimeinen päivä. — Politiikko, prof. Lauri Ingman 60 v.

Vuosikokouksia kesällä:

Kansallismielinen Nuorisoliitto.
Suomen Lähetysseura.
Suomen Nuorison Liitto.
Suomen Suonviljelysyhdistys.

Toripäiviä ja eläinmarkk.:

1. Porissa eläinm. ja hevosp.
8. Hämeenlinnassa torip.
15. Loviisassa torip.
16. Turussa hevosp.
18. Seinäjoella hevosmyyntipäiv. (2 p.).
28. Porvoossa torip.

Room 2: 17-29. Joh. 8: 1-11. Milk. 6: 8.

1	S.	**4 s. Kolm. p.**	Aaro
2	M.	Linnea	⊙ 3,4—9,43]
3	T.	Arvo	☺ k. 4,48 a.
4	K.	Ulriikka	⊙ 3,6—9,42]
5	T.	Unto	⊙ 3,8—9,40
6	P.	Esaias	
7	L.	Klaus	⊙ 3,11—9,37

Room. 3: 19-27. Joh. 1: 45-51. 2 Moos. 19: 3-6.

8	S.	**5 s. Kolm. p.**	Turo
9	M.	Ilta	⊙ 3,14—9,35
10	T.	Saima	☾ k. 2,16 i.
11	K.	Eleonoora	⊙ 3,17—9,32
12	T.	Hermanni	
13	P.	Joel	⊙ 3,21—9,29
14	L.	Aliisa	

Room. 3: 28-31. Matt. 5: 17-19 1 Sam. 15: 22-23.

15	S.	**6 s. Kolm. p.**	Rauni
16	M.	Reino	⊙ 3,25—9,26]
17	T.	Ossian	● k. 6,35 a
18	K.	Freedrik	⊙ 3,29—9,22]
19	T.	Saara	⊙ 3,33—9,18
20	P.	Margareeta	
21	L.	Johanna	⊙ 3,37—9,14

Ps. 19: 9. Ap. Teot 4: 12. Ps. 119: 105.

22	S.	**3 Rukousp.**	Magdaleena
23	M.	Olga	Mätäk. alk.
24	T.	Kirsti	☽ k. 4,38 i.
25	K.	Jaakko	⊙ 3,46—9,6
26	T.	Martta	
27	P.	7 unikekoa	⊙ 3,50—9,1
28	L.	Haakon	

Room. 4: 1-8 Matt. 7: 12-14. 1 Kun. 18: 36-39.

29	S.	**8 s. Kolm. p.**	Olavi
30	M.	Eriikka	⊙ 3,55—8,57]
31	T.	Helena	⊙ 3,59—8,52

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Tästä päivästä on kalastus liikkuvilla rihmapyydyksillä sallittu.
4. Taidemaalari Verner Thomé 50 v. — J. W. Snellman kuoli v. 1881.
12. Näyttelijä Kaarola Avellan 75 v. — Kirurgi, prof. Hj. G. von Bonsdorff 75 v.
15. Krapujen rauhoitusajan viimeinen päivä.
23. Mätäkuu alkaa.
25. „Jaakkona jalalla, Uotina orrella.“
29. „Syksyä Uolevista, kevättä Kynttelistä.“

Vuosikokouksia heinäkuussa:

Raittiuden Ystävät (1).
Lutherilainen Evankeliumiyhdistys (4).

Eläinmarkkinoita:

2. Tampereella hevosp. (2 p.).
3. Sortavalassa hevosmarkkinat.
10. Raumalla (Järvenrannassa) eläinmarkk.
21. Turussa hevosp.

Laittakaa kesän aikana kl jastot kuntoon! Neuvoja, ohjeita, kirjoja ja kirjastovälineitä saatte Kansanvalistusseuralta!

Itseopiskelijat!

Haluatteko suorittaa kotonanne opiskellen keskikoulun kurssin tahi 8 l. oppikoulun kurssin?

*

Edellämainitut kurssit *ja monta muuta niiden lisäksi* voitte suorittaa opistossamme. Monet ahkerat opiskelijat ovat suorittaneet keskikoulun kurssin 2—3 vuodessa, muun työnsä ohella opiskellen.

Opistossa on seuraavat osastot:

Yleinen osasto.
Kouluosasto.
Kieliosasto.
Kasvatusopillinen osasto.
Yhteiskunnallinen ja kansantaloudellinen osasto.
Maatalousosasto.
Kaupallinenosasto.
Teknillinen osasto.

Yhteensä yli 90 eriläista kurssia. Pyytäkää ohjelmamme ja haluamanne osaston selostusvihkonen!

*

Kansanvalistusseuran
KIRJEOPISTO
Helsinki
Museok. 18.

RAITTIUS KANSAN KIRJA PAINO
OSAKEYHTIÖ

HELSINKI
ANNANK. 29. PUH. 6000

VALMISTUSKYKYINEN
KIRJAPAINO

SUORITTAA KAIKKIA KIRJAPAINOALAAN KUULUVIA PAINATUSTÖITÄ HUOLELLISESTI JA KOHTUUHINNOILLA

ENSILUOKAN TYÖ
NOPEA SUORITUS

KUN HALUATTE JOTAIN
PAINATTAA
SOITTAKAA NUMEROON

6000

JA TIEDUSTELKAA HINTOJAMME

1	K.	Maire	k. 5,30 i.
2	T.	Veli	4,2—8,49
3	P.	Maria	4,6—8,44
4	L.	Veera	

Room. 6: 19-23. Luuk. 12: 42-48. 1 Moos. 39: 1-5

5	S.	**9 s. Kolm. p.**	Salme
6	M.	Sikstus	4,11—8,39
7	T.	Lahja	4,16—8,34
8	K.	Sylvia	k. 7,24 i.
9	T.	Natalia	4,20—8,29
10	P.	Lauri	
11	L.	Susanna	4,25—8,23

Room. 5: 1-11. Joh. 8: 21-30. 1 Moos. 18: 20-33.

12	S.	**10 s. Kolm. p.**	Klaara
13	M.	Alfonso	4,30—8,18
14	T.	Onerva	
15	K.	Marjatta	k. 3,49 i.
16	T.	Aulis	4,35—8,12
17	P.	Verneri	4,40—8,7
18	L.	Lemmitty	

Room. 5: 12-21. Matt. 21: 28-31. Dan. 9: 15-19.

19	S.	**11 s. Kolm. p.**	Maunu
20	M.	Samuli	4,45—8,1
21	T.	Sulho	4,49—7,55
22	K.	Iivari	[Mätäk. lop.
23	T.	Signe	k. 10,21 a.
24	P.	Pärttyli	4,54—7,50
25	L.	Loviisa	4,59—7,44

Room. 6: 12-18. Matt. 12: 33-37. 1 Sam. 3: 1-10.

26	S.	**12 s. Kolm. p.**	Ilma
27	M.	Toimi	4,5—7,38
28	T.	Tauno	
29	K.	Iines	5,9—7,32
30	T.	Eemil	5,13—7,26
31	P.	Arvi	k. 4,34 a.

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Kansak. tarkastaja Matti Pesonen 60 v.
2. Kirjailija Aino Kallas 50 v.
3. Taidemaalari Maria Wiik 75 v.
8. Pankinjoht. Fredrik Kristian Nybom 90 v.
10. „Lauri lampaat keritsee, Perttuli humalat silpoo.“
„Kylvä, kynnä uutisella Laurin, Perttulin välillä, Vaan jos on vanhasta varoa, Ala panna Pietarista.“
14. Heinäsorsan, haapanan, jouhisorsan, tavin, heinätavin, lapasorsan, telkän, hanhen, lehtokurpan, heinäkurpan ja taivaanvuohen rauhoitusajan viimeinen päivä.
20. Syyslukukausi alkaa seminaareissa. — Maamiesopistonjohtaja Evert v. Konow 60 v.
23. Mätäkuu loppuu.
„Sitä sää syksynä, Mitä päivä Pärttylinä.“
31. Pilkkasiiven eli kolson, meriteeren, sotkain ja allin, isonja pikkukoskelon (saaristossa), metson, teeren, metsäkanan, kiirunan ja jäniksen rauhoitusajan viimeinen päivä.

Eläinmarkkinoita:

18. Turussa hevosp.
24. Tampereella hevosp. (2 p.).

Ryhtykää opiskelemaan Kansanvalistusseuran Kirjeopistossa (Helsinki, Museok. 18). Kirjoittakaa, pyytäkää tietoja!

LYYSKALU

1	L.	Gottfrid	☉ 5,16—7,23

Room. 7: 1-6. Matt. 5: 43-6: 4. 1 Moos. 50: 15-21.

2	S.	**13 s. Kolm. p.**	Toora, Salli
3	M.	Serafiina	☉ 5,21—7,17
4	T.	Mooses	
5	K.	Mainio	☉ 5,25—7,11
6	T.	Sakari	
7	P.	Regina	☾ k. 0,35 a.
8	L.	Taimi	☉ 5,30—7,5

Room. 7: 7-25. Joh. 5: 1-14. Ps. 50: 14-23.

9	S.	**14 s. Kolm. p.**	Eevert
10	M.	Kaleva	☉ 5,35—6,59
11	T.	Aleksanteri	☉ 5,39—6,53
12	K.	Valma	
13	T.	Jorma	☉ 5,44—6,47
14	P.	Iida	● k. 3,21 a.
15	L.	Runo	☉ 5,49—6,40

Room. 8: 1-11. Luuk. 10 38-42. 1 Kun. 17: 8-16.

16	S.	**15 s. Kolm. p.**	Mielikki
17	M.	Elisabet	☉ 5,53—6,34
18	T.	Tyyne	
19	K.	Fredriikka	☉ 5,58—6,28
20	T.	Augusta	
21	P.	Matteus	☉ 6,3—6,22
22	L.	Mauri	☽ k. 4,58 a.

Room. 8: 28-39. Joh. 11: 21-45. 1 Kun. 17: 17-24.

23	S.	**16 s. Kolm. p.**	Tekla
24	M.	Alvar	Syysp. tas.
25	T.	Kullervo	☉ 6,12—6,10
26	K.	Cyprianus	
27	T.	Kaino	☉ 6,17—6,4
28	P.	Lennart	
29	L.	Mikael	☺ k. 2,42 i.

Ps. 91: 7-12. Mark. 10: 13-16. 1 Moos. 28: 10-22.

30	S.	**Mikkelinpäivä**	Helge

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Lohen rauhoitusaika sisävesissä alkaa. Sen onkiminen sallittu 15 p:ään saakka.
3. Lahjoittaja, liikemies Amos Anderson 50 v.
8. Kielentutkija, prof. Yrjö Wichmann 60 v.
10. Helsingin yliopisto alkaa lukuvuotensa. — Runoilija Bertel Gripenberg 50 v.
15. Peltopyyn rauhoitusajan viimeinen päivä. — Osuustoimintamies, toht. F. M. Pitkäniemi 50 v.
22. Syyspäivän tasaus.
28. Kansanopiston johtajatar Helena Sofia Hakulinen 60 v.
30. Pyyn ja koirasfasaanin rauhoitusajan viimeinen päivä.

Markkinoita ja toripäiviä:

1. Sortavalan Lahdenkylässä sarvikarjamarkk.
6. Ristijärven kirkonkyl. eläinm.
10. Kajaanissa eläinmarkk. — Hyvinkäällä eläinmarkk.
12. Savonlinnassa torip. (2 p.).
14. Parkanossa eläinmarkk. — Porissa eläinmarkk. ja hevosp. Joensuussa eläinm. — Iisalmella eläinm. — Turussa kala- ja hevosmarkk. (2 p.). — Hämeenlinnassa markk. ja torip.
15. Sotkamon kirkonkyl. eläinm.
17. Seinäjoella hevosmyyntipäiv. (2 p.).
18. Puolangan kirk. eläinmarkk. — Espoossa Kauklahdessa asemalla eläinmarkk. (2 p.).
20. Tammisaaressa eläinmarkk — Kokkolassa eläinmarkk. — Oulussa markk. (2 p.). — Jyväskylässä hevosm. (2 p.).
24. Oulussa eläinmarkk. (2 p.).
25. Lappeen Armilassa tai Kourulanmäessä eläinmarkk. —

KOTITEOLLISUUS OY.

PIRTTI

HELSINKI
Mikonk. 5
Puh. 28728
Joht. 21735

HUONEKALUJA
Akkunaverhoja - Huonekalukankaita - Karvalankamattoja - Kansallispukukankaita - Raanuja - Kylpyliinoja
Käsiliinoja - Tomuliinoja
TURISTIESINEITÄ
y. m.

Viljo Mikkolan

Piano- ja Urkuharmooniliike.

*

TURKU
Linnank. 16
HELSINKI
Aleks. k. 19

*

Maamme
suurin erikoisliike!
Valitut laatumerkit!

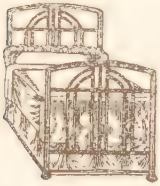

Suomen
Rautasänky Oy.

Helsinki
IV:s Linja 6
Puhel. 9896

Valmistaa
parhaita Rautasänkyjä ja patjoja sekä keveitä kokoonkäännettäviä puutarhakalustoja y.m.

HELSINGIN
NAHKAKAUPPA OY.

Helsinki, Mikonk. 22
Sähkö osote: Norma

Puhelimet:
27 289 ja 28 555

*

Tukkukauppa

*

Nahkaa, Jalkineita
suoraan Tehtaasta
ja Varastosta.

LOKAKUU

1	M.	Valio	⊙ 6,27—5,52
2	T.	Ludvik	
3	K.	Hyväneuvo	⊙ 6,32—5,46
4	T.	Frans	
5	P.	Inkeri	⊙ 6,36—5,40
6	L.	Bruuno	☾ k. 7,6 a.

Ps. 116: 12-13. 2 Kor. 1: 3-4. Hebr. 13: 20-21.

7	S.	**4 Rukouspäivä**	Birgitta
8	M.	Hilja	⊙ 6,41—5,34
9	T.	Ilona	⊙ 6,46—5,28
10	K.	Josefiina	
11	T.	Otso	⊙ 6,51—5,22
12	P.	Valfrid	
13	L.	Ebba	● k. 5,56 i.

Room. 10: 1-13. Joh. 9. 24-41. Ps. 32: 1-7.

14	S.	**19 s. Kolm. p.**	Elsa
15	M.	Helvi	⊙ 7,1—5,10
16	T.	Sirkka, Saga	
17	K.	Aleksandra	⊙ 7,6—5,4
18	T.	Luukas, Lucina	
19	P.	Uljas	⊙ 7,11—4,58
20	L.	Kasper	

Room. 10: 13-21. Matt. 13: 44-46. Jes. 5: 1-7.

21	S.	**20 s. Kolm. p.**	Birger
22	M.	Irja	◗ k. 11,6 i.
23	T.	Severi	⊙ 7,21—4,47
24	K.	Aallotar	
25	T.	Hilda	⊙ 7,26—4,41
26	P.	Amanda	
27	L.	Hellä, Helli	⊙ 7,31—4,36

Room. 11: 1-12. Matt. 16: 1-4 Joon 3.

28	S.	**21 s. Kolm. p.**	Simo
29	M.	Alfred	☾ k. 0,43 a.
30	T	Kustaava	⊙ 7,36—4,30
31	K.	Artturi	⊙ 7,42—4,25

Muisto- ja merkkipäiviä:

1 Siian rauhoitusaika alkaa.
4. Kasvitieteen tutk., talous- ja valtiomies, prof. A. Osv. Kairamo 70 v.
7. Kirjailija K. H. Tiihonen 70 v.
10. Aleksis Kiven syntymäpäivä (1834). — Kirjastojen päivä.
12. Uno Cygnæuksen syntymäpäivä (1810). — Kirjallisuushistorian tutk. prof. Valfrid Vasenius 80 v. — Taidemaalari Uno Alanco 50 v.
14. Tarton rauha v. 1920. — Koulumies K. K. Jaakkola 75 v.
15. Peltopyyn rauhoitusaika alkaa
18. Raamatun tutk. prof. Arthur Hjelt 60 v.
31. „Maailman säästäväisyyspäivä".

Vuosikokouksia lokakuussa:

Suomen Kirjailijaliitto (10)

Markkinoita ja toripäiviä:

2. Helsingissä kalamarkk. (2 p)
4. Salossa kalamarkk. — Heinolassa eläinmarkk. — Viipurissa markk. — Kalajoella eläinmarkk. — Porvoossa markk (2 p.). — Raahessa markk (2 p.).
5. Loviisassa markk. (2 p.). — Tammisaaressa markk. (2 p.). — Porissa torip. ja hevosp. — Tampereella hevosp. (2 p.).
6. Turussa hevosp.
9. Raumalla (Järvenrannassa) eläinmarkk.
10. Sakkolan Kiviniemessä eläinmarkk.
11. Haminassa markk. (2 p.). — Kouvolassa eläinmarkk.
26. Forssassa eläinmarkk.
31. Kokkolassa hevosmarkk.

1	T.	Pyh. miesten päivä	
2	P.	Topias	☉ 7,44—4,22]
3	L.	Erland	☉ 7,50—4,17

Ilm. 7: 13-17. Matt. 5: 13-16. 5 Moos. 34: 1-6.

4	S.	**Pyh. miesten p.**	Hertta
5	M.	Malakias	☾ k. 4,6 i.]
6	T.	Kustaa Aadolf	☉ 7,55-4,12]
7	K.	Eugen	☉ 8,0—4,7
8	T.	Aatos	
9	P.	Teodor	☉ 8,5 —4,2
10	L.	Martin Luther	

Room. 11: 25-32. Mark. 12: 41-44. Ps. 85: 9-14.

11	S.	**23 s. Kolm. p.**	Martti
12	M.	Konrad	● k. 11,35 a.
13	T.	Kristian	☉ 8,15—3,53
14	K.	Oihonna	
15	T.	Leopold	☉ 8,21—3,48
16	P.	Aarne	
17	L.	Eino	☉ 8,26—3,44

1 Kor. 15: 35-50. Joh. 6: 37-40. Ps 39: 9-14.

18	S.	**24 s. Kolm. p.**	Maks
19	M.	Aili	☉ 8,31—3,40
20	T.	Jalmari	☽ k. 3,36 i.
21	K.	Hilma	☉ 8,36—3,36
22	T.	Cecilia	
23	P.	Klemetti	☉ 8,40—3,32
24	L.	Lempi	

1 Kor. 15: 22-28. Joh. 5: 22-29. Dan. 12: 1-4.

25	S.	**Tuomiosunn.**	Katri
26	M.	Dagmar	☉ 8,45—3,29]
27	T.	Hilkka	○ k. 11,5 a.
28	K.	Steen	☉ 8,50—3,25]
29	T.	Aimo	☉ 8,54—3,22
30	P.	Antti	☉ 8,56—3,21

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Kansanopistojen työvuosi alkaa. — Palkollisten muuttopäivä maalla.
6. Kordelinin rahaston vuosipäivä.
9. Henrik Gabriel Porthanin syntymäpäivä (1739).
18. Historian tutk., toht. K. R. Melander 70 v.
22. Hallintoneuvos Hjalmar Kahelin 60 v.
25. „Liisan liukkaat, Kaisan kaljamat."
30. Siian rauhoitusajan viimeinen päivä.

„Anterus pyhien alku."

Vuosikokouksia marraskuussa:

Historiallinen seura (9).
Duodecim (18).
Suomen Yleinen Käsiteollisuusyhdistys.
Suomenkielisten Teknikkojen Seura (marras- tai joulukuussa).

Eläinmarkkinoita:

1. Kokkolassa hevosmarkk.
5. Tampereella hevosp. (2 p.).
10. Turussa hevosp.
19. Seinäjoella hevosmyyntipäivät (2 p.).

Keskinäinen
Vakuutusyhtiö

KALEVA

on ehtoihinsa nähden vapaamielinen henkivakuutuslaitos.

Kalevan vakuutusmaksut ovat alhaiset.

Kaleva myöntää 5 vuotta täyttäneille terveille lapsille varsinaista henki- ja pääomavakuutuks.

Kaleva antaa keuhkotautia sairastaville vakuutetuilleen avustusta heidän ollessaan parantolassa terveyttänn hoitamassa.

Kalevassa ovat henkivakuutukset voittoon osalliset.

Kaleva toimii puhtaasti puolueettomana liikelaitoksena antautumatta missään suhteessa minkään erityisen puolueen etuja palvelemaan.

Kaleva on perustettu v. 1874 ja on keskinäinen, yksinomaan vakuutettujen omistama vakuutuslaitos.

Kalevan rahastot olivat 1/I 1927 n. 142 milj. mk.

Kalevan viimeaikainen nopea kehittyminen ja kasvaminen todistaa parhaiten yhtiön tarjoamien henkivakuutuksien edullisuuden.

MIKSI

minun aina on **tilattava Uusi Suomi?**

SIKSI, että Uusi Suomi taistelee **kodin, isänmaan, suomalaisuuden ja lainalaisen yhteiskuntajärjestyksen** puolesta.

SIKSI, että Uusi Suomi on maamme **parhaiten toimitettu** ja monipuolisin lehti, jolla on oma radiosanomien vastaanotto-asema sekä kirjeenvaihtajia maailman suurissa keskuksissa.

SIKSI, että Uusi Suomi on kokoonsa ja sisällykseensä nähden **maamme halvin jokapäiväinen lehti.**

SIKSI, että Uusi Suomi on ainoa päivälehti pääkaupungissa, jolla on asiallisesti ja aikaansaseuraavasti toimitettu **maatalousosasto.**

SIKSI, että Uusi Suomi on myöskin **kauppamaailman lehti,** johon sekä liikemiehet, kunnat että yleisö aina ensimmäisekei panevat tärkeimmät ilmoituksensa.

SIKSI, että Uusi Suomi on osa itseäni, **jota ilman en voi tulla toimeen,** täytyy minun tilata oma lehteni

UUSI SUOMI

1	L. Oskari	☉	8,59—3,19
	Hebr. 8: 8-12. Luuk. 4: 16-22. Ps. 100.		
2	S. **1 s. Advent.**		Beata
3	M. Vellamo	☉	9,3—3,17
4	T. Aira	☾	k. 4,31 a
5	K. Selma	☉	9,6—3,15
6	T. Niilo		
7	P. Agaton	☉	9,10—3,13
8	L. Kyllikki		
	Jaak. 5: 7-10. Luuk. 17: 20-25 Mal. 4.		
9	S. **2 s. Advent.**		Anna
10	M. Juudit	☉	9,13—3,12
11	T. Taneli	☉	9,16—3,10
12	K. Tuovi, Tuomi	●	k. 7,6 a.
13	T. Lucia	☉	9,19—3,9
14	P. Jouko		
15	L. Heimo	☉	9,21—3,9
	Gal. 3: 23-39. Jer. 33: 14-17. Jes. 12.		
16	S. **3 s. Advent.**		Adele
17	M. Raakel	☉	9,23—3,9
18	T. Aapo		
19	K. Iisakki	☉	9,25—3,9
20	T. Israel	☽	k. 5,43 a.
21	P. Tuomas	☉	9,26—3,10
22	L. Rafael		Talvip. seis.
	1 Piet. 1: 8-16. Joh. 5: 31-39 5 Moos. 18: 15-19.		
23	S. **4 s. Advent.**		Aatami
24	M. Eeva	☉	9,27—3,11
25	T. **Joulupäivä**	☉	9,28—3,13
26	K. **Tapaninpäivä**	☺	k. 9,55 i.
27	T. Joh. Evank.	☉	9,28—3,14
28	P. Viatt. lasten päivä		
29	L. Rauha	☉	9,28—3,17
	1 Piet. 2: 1-9. Matt. 2: 19-23. Jes. 8: 9-15.		
30	S. **Sunn. j. Joul.**		Taavetti
31	M. Sylvester	☉	9,27—3,19

Muisto- ja merkkipäiviä:

1. Naarasmetson ja naarasteeren sekä koirasfasaanin rauhoitus alkaa.
6. Suomen itsenäisyyspäivä. Eduskunta julisti maan itsenäiseksi valtakunnaksi v. 1917.
7. Kirjailija Martti Vuori 70 v.
12. Kansansivistysmies, tohtori Zach. Castrén 60 v.
22. Talvipäivän seisaus.
31. Tyttökoulun joht. Ottilia Stenbäck 80 v. — Aleksis Kivi kuoli Tuusulassa v. 1872.

Vuosikokouksia joulukuussa:

Kansantaloudellinen Yhdistys.
Suomalainen Lakimiesten Yhdistys.
Suomalais-Ugrilainen Seura (2).
Suomen Kemistiseura.
Suomen Teknillinen Yhdistys.
Terveydenhoitoyhdistys.

Markkinoita ja toripäiviä:

10. Tampereella hevosp. (2 p.).
11. Hämeenlinnassa torip.
12. Viipurissa torip. (kotiteoll.).
13. Iisalmella torip. (2 p.). — Porissa hevosp., eläinmarkk.
14. Kajaanissa torip. (2 p.).
17. Oulussa eläinmarkk. (2 p.). — Seinäjoella hevosmyyntipäivät (2 p.).
20. Jyväskylässä hevosmarkkina. (2 p.).
21. Turussa hevosp. — Mikkelissä torip.

Suosikaa kaikkea kotimaista!

Toripäivät, joita pidetään useammin vuodessa.

Kerta kuukaudessa:

Kuukauden 1. arkitiistaina Kosken (H. l. kirkolla ja Iitin Kausalassa (elainmarkk.).
Kuukauden 3. tiistaina (pyhän satt. edell. arkip.) Karvian kirkonkylässä.
Kuukauden 1. keskiv. (pyhän satt. ed. arkip.) Jämijärven Peijarin kylässä.
Kuukauden 1. arkikeskiv. Hollolan Lahden kaup. vier. torip. ja elainmarkk. Uudessakaupungissa eläinmarkk. (paitsi heinä- ja elok.).
Kuukauden 3. keskiv. (pyhän satt. ed. arkipäiv.) Honkajoen Hongon kylässa.
Kuukauden 1. torstaina (pyhän satt. edell. arkip.) Kihniön kirkonkylässä.
Kuukauden 1. torstaina (pyhän satt. seur. päiv.) Kotkassa.
Kuukauden 2. torstaina (pyhän satt. seur. päiv.) Kouvolassa.
Kuukauden 1. arkiperjantaina Lavian kirkonkylässä.
Kuukauden 1. lauantaina (paitsi tammi-, maalis- ja jouluk., jöista eriks. kalent.) Mikkelissä.
Kuukauden viim. lauantaina (pyhän satt. edell. arkip.) Taavetissa.

Kahdesti kuussa:

2 ja 16 p. (pyhän satt. seur. arkip.) Kymin Karhulan tehtaalla.
3 ja 18 p. (pyh. satt. seur. arkip.) Mäntsälän kirkolla.
4 ja 19 p. (pyhän satt. seur. arkip.) Joutsenessa Joutsenon kylässa ja Inkeroisten teht.
5 ja 20 p. (pyhän satt. seur. arkip.) Ruokolahden Taimionkoskella ja Sippolan Myllykoskella.
5 ja 20 p. tienoilla Porvoon pitajan Tolkisten tehdasyhdyskunnassa.
5 ja 20 p. (pyhän satt. edell. arkip.) Kuusjärvellä Outokummun teht.
6 ja 21 p. (pyh. satt. edell. arkip.) Mantan teht. ja Harlussa Kirkkolahden Läskelän ja Läskelänsuun kylissä.
6 ja 21 p. (pyhän satt. seur. arkip.) Jämsankosken teht. ja Pyhtään Itakirkonkylässä.
12 ja 26 p. (pyhän satt. seur. arkip.) Pinjaisten tehtaalla Pohjassa.
Kuukauden 1. ja 3. tiistaina (pyhän satt. edell. arkip.) Isoilajoella.
Kuukaud. 1. ja 3. keskiv. (pyh. satt. seur. arkip.) Kuhmoisten kirkonk.
Kuuk. 1. arkitorst. sekä 3. torst. (pyh. satt. seur. arkip.) Orimattilan kirkonk.
Kuuk. 1. ja 3. torstaina (pyhän satt. edell. arkip.) Kirkolsissa, Karjoen ja Kankaanpään kirkonk.
Kuuk. 1. ja 3. perjantaina (pyhän satt. edell. arkip.) Parkanon kirkolla ja Strömforsin teht. Ruotsinpyhtäällä.
Kuuk. 1. ja 3. lauantaina (pyhän satt. edell. arkip.) Nauvon kirkonmaen alkohoviviaivalaitoksen luona ja Sippyvl. kirk., (pyhän satt. seur. arkip.) Pieksämäen kirk.
Kuuk. 2. ja 4. lauantaina (pyhän satt. edell. arkip.) Lahdenpohjassa.

Joka toinen viikko:

Joka toinen keskiviikko syysk.—toukok. Vihdin Ojakkalassa.
Joka toinen perjantai Karkun Palviralassa ja Äyrämön Pollakkalassa.
Joka toinen maanantai (pyhän satt. edell. päiv.) Kuusankosken tehtaalla Voikaalla pidetyn toripäivän jälkeen.

Kerta viikossa:

Joka tiistai (pyhän satt. edell. päiv.) Kouvolan asem.
Joka arkitiistai Kiukaisten kirkonkylässä.
Joka keskiviikko (pyhän satt. edell. arkip.) Juankosken pöperiteht.
Joka keskiviikko kesäk.—elok. Vihdin Ojakkalassa.
Joka arkikeskiviikko Impilahden kirkolla ja Kiukaisten Paneliassa.

Joka keskiviikko (pyhän satt. seur. arkipäiv.) Akaan Toijalassa.
Joka torstai (pyhän satt. edell. arkipäiv.) Vihdin Nummelassa, Alastaron Vahvalassa ja Turengin asem.
Joka torstai (pyhän satt. seur. arkip.) Akaan Viialassa, Riihimäellä ja Kouvolan kauppalassa.
Joka arkiperj. Laitilan kirkonkylassä, Kiikan Kiikanojassa, Mynämäen kehnantuvan lähellä, Jepuan asemalla ja Kruununkylan Harabakassa.
Joka perjantai (pyhän satt. ed. arkip.) Karjan asemalla, Pyhäjärven (U. l.) kirk. [illegible], Merikarvian Ylikylässä, Humppilan Koivistolla, Jokioisissa, Munnuveden Juantehtaalla, Värtsilässä, Ilmajoen Palon kylässä, Lapvaartin ja Kurikan kirkonkyl., Oravaisten kirk., Vihdin kirk., Johanneksen kirkonk. sekä Paavolan Ruukinkylässä.
Joka perjantai (pyhän satt. edell. päiv.) Lapuan kirkonk.
Joka perjantai (pyhän satt. seur. arkip.) Hyvinkään asemalla ja Salmin Tulemajoella.
Joka perjantai (pyhän satt. seur. arkilauant.) Keravalla.
Joka arkilauantai Jämsän Moiskalassa, Himangan kirkonk., Kannuksen kirkonk., Kauhajoen kirkonk. ja Kalajoen Pohjankylässä.
Joka lauantai (pyhän satt. edell. arkip.) Inkoon kirkonk., Huittisten Lauttakylässä, Iittalan lasitehtaalla, Koivistolla, Salmin Uuksussa, Joroisten Ruokoarvella, Oriveden kirkonk., Seinäjoen asemalla, Kangasalan kirkolla, Lohjan Virkkalassa, Jääskessä Enson teht., Suolahden asem. ja Vanekosken kirkonk., Kymin tehtaalla ja Voikaalla vuorotellen.
Joka lauantai (pyhän satt. edell. perjantaina) Fiskarsin tehtaalla.
Joka lauantai Kangasalan kirkonk. ja Lempäälässä.
Kerran viikossa Nurmeksessa, Impilahden Pitkärannalla.

Kahdesti viikossa:

Joka tiistai ja perjantai (pyhän satt. seur. arkip.) Grankullan asemalla.
Joka tiistai ja perjantai (pyhän satt. edell. arkipäiv.) Tenholassa Lappvikin lastauspaikassa.
Joka arkitiistai ja -lauantai Säiniöllä.
Joka tiistai ja lauantai (pyhän satt. edell. arkip.) (toukok.—syysk.) Lohjan Virkkalassa.
Joka keskiviikko ja lauantai (pyhän satt. edell. arkipäiv.) Lohjalla Lohjan kylässä, Forssassa, Vammalan kauppalassa, (kesäk.—elok.) Kangasalan kirkolla; tarp. vaatiessa (lokak.—maalisk.) Lempäälässä

Kolmasti viikossa:

Joka arkitiistai, arkitorstai ja arkilauantai Paraisten Malmilla; joka tiistai, perjant. ja lauant. (pyhän satt. edell. arkip.) Valkeakosken teht.

Joka päivä:

Liirnekilla Viipurissa, Sorvalissa Viipurin pitäjässä (joka arkipäivä).

Mittoja.

Metrijärjestelmä.

Pituuden mitat: perusmitta: metri (m); johdettuja: millimetri (mm = $^1/_{1000}$ m), sentimetri (cm = $^1/_{100}$ m), desimetri (dm = $^1/_{10}$ m); dekametri (harvoin käytännössä, = 10 m), hehtometri (harv., = 100 m), kilometri (km = 1000 m).

Pinta-alan mitat: neliömetri (m^2), aari (a = 100 m^2), hehtaari (ha = 100 a), neliökilometri (km^2 = 100 ha = miljoona m^2).

Tilavuuden mitat: kuutiometri (m^3), kuutiosentimetri (cm^3 = miljoonasosa m^2), kuutiodesimetri (dm^3 = $^1/_{1000}$ m^3); astiamittana on litra (l = dm^3), sen osat: millilitra (ml = $^1/_{1000}$ l = 1 cm^3), sentilitra (cl = $^1/_{100}$ l), ja kerrannaiset: dekalitra (10 l), hehtolitra (hl = 100 l).

Painon mitat: kilogramma eli kilo, yhden vesilitran paino (kg), tämän tuhannesosa: gramma (g = $^1/_{1000}$ kg); kerrannaisia: leiviskä (10 kg), sentaali (100 kg), tonni (1000 kg).

Muita käytännössä olevia mittoja.

Lukumittoja: tusina = 12 kpl.; grossi = 12 tusinaa; riisi (paperia) = 20 kirjaa (à 25 arkkia) = 500 arkkia.

Rekisteritonni (laivojen tilavuusmitta) = $2,_{8316}$ m^3.

Penikulmat: maili l. englanninpenikulma = $1609,_4$ m; meripenikulma = 1852 m; maantieteellinen penikulma = 7422 m.

Standartti sahattua puuta = 165 kuutiojalkaa = $4,_{672}$ m^3, veistettyä puuta = 150 j^3 = $4,_{247}$ m^3, pyöreää puuta = 120 j^3 = $3,_{398}$ m^3 (jalat englannin).

Englannin mitat. *Pituuden mittoja:* yard (= $91,_{44}$ cm) = 3 jalkaa (= $30,_{48}$ cm) = 12 tuumaa (= $2,_{54}$ cm); maili = 1609 m. — *Pinta-alan mittoja:* neliötuuma = $6,_{45}$ cm^2, neliöjalka = $9,_{29}$ dm^2, acre = $0,_{4047}$ ha, neliömaili = $2,_{59}$ km^2. — *Tilavuuden mittoja:* kuutiotuuma = $16,_{387}$ cm^3, kuutiojalka = $28,_{317}$ dm^3, kuutioyard = $0,_{7645}$ m^3, quart (nesteitä) = $0,_{946}$ l, qvart (kuivaa) = $1,_{136}$ l (Amerikassa $1,_{101}$ l); gallon = 4 qvartia, peck = 2 gallonia, bushel = 4 peckiä = 8 gallonia. — *Painon mittoja:* avoirdupois järjestelmä: unssi = $28,_{35}$ g, naula = $453,_{59}$ g; troyjärjestelmä: unssi = $31,_{10}$ g, naula = $373,_2$ g. — Tonni (long ton = $1016,_{05}$ kg, short ton = $907,_{18}$ kg).

Suomen vanhat mitat.

Pituuden mittoja: syli (= $1,_{781}$ m) = 3 kyynärää; kyynärä (= $0,_{594}$ m) = 2 jalkaa (= $0,_{297}$ m) = 4 korttelia (= $14,_9$ cm); jalka = 12 tuumaa (= $2,_{97}$ cm); virsta = $1066,_8$ m.

Pinta-alan mittoja: neliökyynärä = $0,_{355}$ m^2, kapanala = $1,_{5427}$ a, tynnyrinala = $0,_{494}$ ha.

Tilavuuden mittoja: kannu = $2,_{617}$ l, kappa = $5,_{496}$ l, tynnyri (nesteitä) = $1,_{236}$ hl, (kuivaa) = $1,_{649}$ hl.

Painon mittoja: leiviskä (= $8,_5$ kg) = 20 naulaa; naula (= $0,_{425}$ kg) = 32 luotia (= $13,_{28}$ g).

Tietoja postista.

Osoite on kirjoitettava: vakuutettuihin kirjeisiin ja postiennakkokirjelähetyksiin musteella, kirjattuihin lähetyksiin ja paketteihin musteella tai leimakynällä (aniliinikynää käytettäessä on paketin pinta kostutettava); posti- ja postiennakko-osoitukset sekä -osoitekortit musteella. Painatus ja konekirjoitus ovat mustekirjoituksen veroiset; postiosoitus- ja -ennakkomaksuja ei kuitenkaan saa koneella kirjoittaa. Tavallisiin ja kirjattuihin kirjeisiin saa käyttää n. s. ikkunakoteloa.

Kirjelähetysten kuljetusmaksut.

Lähetyslaatu	Suurimmat sallitut mitat ja korkein paino	Suomessa: Painoenintään gr	Suomessa: Yleinen taksa Mk.	Suomessa: Yleinen taksa p.	Suomessa: Paikallistaksa Mk.	Suomessa: Paikallistaksa p.	Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan: Painoenintään gr	Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan: Taksa Mk.	Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan: Taksa p.	Muihin maihin: Painoenintään gr	Muihin maihin: Taksa Mk.	Muihin maihin: Taksa p.
Kirje	Ulkom. 45×45×45 cm; kääröä 75×10 cm — 2 kg	20	1	50	1	—	20	1	50	20	2	—
		125	3	—	2	—	125	3	—	40	3	20
		250	4	50	3	—	250	4	50	60	4	40
		500	6	—	4	—	500	6	—	80	5	60
		520	26	50	26	50	520	32	—	100	6	80
	Kotim. rajoittamatt.	jne kult. 20	1	—	1	—	jne kult. 20	1	20	jne kult. 20	1	20
Postikortti	15×10 cm pienin 10×7 cm	yksinkert.	1	—	—	—	—	1	—	—	1	20
		kaksoisk.	2	—	—	—	—	2	—	—	2	40
Asiakirjat	45×45×45 cm; kääröä 75×10 cm — 2 kg	150	1	50	—	—	150	1	50	250	2	—
		200	1	60	—	—	200	1	60	300	2	40
		250	2	—	—	—	250	2	—	350	2	80
		jne kult. 50	—	40	—	—	jne kult. 50	—	40	jne kult. 50	—	40
Tavaranäytt.	45×20×10 cm; kääröä 45×15 cm — ½ kg	100	—	80	—	—	100	—	80	100	—	80
		150	1	20	—		150	1	20	150	1	20
		200	1	60	—		200	1	60	200	1	60
		jne kult. 50	—	40	—	—	jne kult. 50	—	40	jne kult. 50	—	40
Painotuott.	45×45×45 cm; kääröä 75×10 cm — 2 kg, yksi ainoa kirja 3 kg	50	—	40	—	—	50	—	40	50	—	40
		100	—	80	—	—	100	—	80	100	—	80
		jne kult. 50	—	40	—		jne kult. 50	—	40	jne kult. 50	—	40

[illegible] kirjoitus, sekä kotim. että ulkom. 40 p. kultakin 1000 gr. tai osalta korkein paino 3 kg.

Huom. Ulkomaille, paitsi Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan, menevät ristisiiteet ovat täysin frankkeerattavat.

Paikallistaksa. Paikallistaksaa sovelletaan vain kiireisiin, joiden postikäsittelyyn ottaa osaa ainoastaan yksi postitoimisto, tai jotka postinkuljettaja vie paikasta toiseen postitien varrella poikkeamatta postitoimistoon tai poiketen enintään yhteen postitoimistoon. Kaupunki kaikkine postitoimistoineen muodostaa yhtenäisen paikallisalueen.

Paketti. Päällystämiseen on käytettävä lujaa paperia, kangasta, pahvi-, puu- tai metalliaatikkoa sisällosta ja kuljetusmatkasta riippuen. Paketin suurimmat mitat ovat 150 × 50 × 50 cm tai 100 cm joka suuntaan. Paketti, joka ylittää nämä mitat tai vaatii erittäin varovaista käsittelyä, pidetaan *tilaottavana*. Jos paketti halutaan kuljetuttaa nopeimmalla postivuorella, on päällystän ja osoitekorttiin merkittävä *kiireinen*. Paketin korkein sallittu paino on: yksinomaan rautat. kuljetettaessa 30 kg, höyrylaivalla 15 kg ja maanteitse 10 kg. Utsjoelle talvikellä 5 kg, muuhun vuodenaikaan 2 kg. Kaamaseen, Salmijärvelle ja Petsamoon 5 kg, kulastustarpeita sisältävä 10 kg. Kuljetusmaksut ovat enint. 1 kg 5 mk, 1—3 kg 7 mk, 3—5 kg 9 mk ja kultakin seur. kg: tai osalta lisäksi 3 mk; tilaottavista 50 % koroitus ja kiireisistä kaksinkertainen kuljetusmaksu.

Postipaketti. Ulkom. kanssa vaihdettavia paketteja nimitetään postipaketeiksi (colis postaux). Näiden korkein paino on useimpiin maihin 10 kg, muutaminen 5 kg. Seur. maihin saa p. pak. painaa 20 kg, nim. Belgia, Bulgaria, Danzig, Eesti, Havaita, Jugoslavia, Latvia, Liettua, Norja, Puola, Romania, Ruotsi, Saarenlue, Saksa, Sveitsi, Tanska, Tshekkoslovakia ja Unkari. — *Kiireisiä p. pak.* vaihdetaan Alankomaiden, Belgian, Danzigin, Havaijan, Norjan, Ruotsin, Saksan, Sveitsin, Tanskan, Tshekkoslovakian ja Unkarin kanssa.

Kirjaaminen. Kirjelähetykset ja kotim. seka Am. Yhdysvaltoihin osoitetut paketit voidaan kirjattaa. Kirjaamismaksu on kotim. seka Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan 1 mk 50 p.; muihin maihin 2 mk.

Vakuutus. Yksinomaan Suomen rahaa sisältävän kotim. vakuutetun kirjeen saa tuoda postiin joko avonaisena tai sinetillä suljettuna. Jos sisältö on muuta laatua on kirje jätettävä suljettuna. Venajälle osoitettu arvokirje jätetaan avonaisena ja siihen on puutava sisältöluettelo: muihin maihin menevä suljettuna ja sinetöitynä. Vak. paketit jätetään postiin sulj. ja sinetöityinä. Arvo on ilmoitettava Suomen rahassa. Vak. kirjeistä ja paketeista ottimaassa sekä vak. kirjeistä Ruotsiin, Norjaan ja Tanskaan kannetaan kulj.- ja kirjaamismaksun lisäksi vakuutusmaksua 40 p. 1000 mk:lta tai osalta; Venajälle osoit. vak. kirjeista 2 mk 40 p. ja muihin maihin 2 mk 300 kultafrangilta (noin 2300 mk) tai osalta. Vak. kirjeen sisällön laskemisesta ja kirj. sulkemisesta kannetaan 1 mk 50 p.

Postiennakko. Postiennakkoa, enint. 10,000 mk saattaa määrätä kotim. kirjelähetyksille sekä paketeille. Muiden postimaksujen lisäksi kannetaan postiosoitusmaksun suuruinen ennakkomaksu. Kotimainen ennakkolähetys on lunastettava kaupungeissa ja kauppaloissa 14 muissa postitoimistossa 28 päivän kuluessa. Liikenteessä *ulkomaiden* kanssa saa postiennakkoa maaratä vain kirjatuille kirjelähetyksille, arvokirjeille ja postipaketeille. Ennakkomaksu on korkeintaan 200 mk:lta 5 mk ja kultakin seur. 200 mk tai osalta lisäksi 1 mk. Ulkomailta saapunut ennakkolähetys on lunast. 14 päivän kuluessa.

Postiosoitus. Kotim. postiosoituksen korkein määrä on 10,000 mk ja maksu: enintään 100 mk määrältä 1 mk 50 p., yli 100 enint. 500 mk 2 mk 50 p., yli 500 enint. 1,000 mk 3 mk 50 p. sekä kultakin seur. 1,000 mk tai osalta 1 mk. Sähköosoituksesta kannetaan lisäksi sähkösanomamaksu sanaluvun mukaan ja pikamaksu 4 mk.

Postiosoituksia vaihdetaan miltei kaikkien Euroopan maiden sekä Amerikan Yhdysvaltojen, Australian valtioliiton, Belgian Kongon, Costa Rican,

Ecuadorin, Egyptin, Etelä-Afrikan liittovaltion, Japanin, Kanadan, Mexikon, Palestiinan, Perun, Ranskan alusmaiden, Salvadorin, Siamin, Uruguayn ja useimpien Suurbritannian alusmaiden kanssa. Osoitusmaksu ulk. on kork 200 mk määraltä 3 mk ja kult. seur. 200 mk tai osalta lisäksi 1 mk, paitsi Suurbritanniaan ja Pohj.-Irlantiin sekä Sos. Neuvostotasavaltoihin kuin myös maihin, joihin Suurbrit. postilaitos välittää osoitukset, [illegible] p. kultakin 50 mk tai osalta. Sähköosoituksia vaihdetaan Belgian, Danzigin, Eestin, Egyptin, Islannin, Japanin, Norjan, Ranskan, Ruotsin, Saksan, Suurbritannian ja Pohjois-Irlannin, Tanskan sekä Tshekkoslovakian kanssa. Osoitusmaksun lisäksi kannetaan sähkösanomamaksu.

Pikajakelu (Expres). Muiden maksujen lisäksi on suoritettava pikamaksu 4 mk.

Takaisinottaminen, osoitteen tai ennakkomäärän muuttaminen. Maksu on anomuksesta postitse: kotimaassa 3 mk, ulkom. 4 mk. Anomuksen sai tehdä myös sähköteitse. Jos *paketti* lähet. uuteen osoitepaikkaan tai palautetaan, kannetaan siitä *uusi kuljetusmaksu.*

Tiedustelu. Maksu on kotimaassa 2 mk, Ruotsiin, Norjaan tai Tanskaan osoit. lähetyksestä 3 mk, muihin maihin 4 mk.

Henkilöllisyyskortti. Kortin hinta on 4 mk ja kelpoisuusaika 3 vuotta.

Lomakkeiden hinnat: kotim. pakettiosoitekortti 10 p., postiosoitusmaake 10 p., postiennakkolomake 15 p. Ulkom. liikenteessä käytettävät lomakkeet saadaan postitoimistoista maksutta.

Tietoja rautateistä.

Pilettien hinnat II ja III luokassa (I l. = II + II l.) sekä maksu matkatavarasta joka alkavalta 5 kg:lta (penneissä).

Km	II	III	5 kg	Km	II	III	5 kg	Km	II	III	5 kg
10	450	300	12	80	3200	2100	92	600	17100	11400	390
20	850	600	24	90	3500	2400	103	700	18500	12300	420
30	1300	850	36	100	3900	2600	114	800	19500	13000	450
40	1700	1150	48	200	7300	4950	204	900	21900	14600	480
50	2100	1400	60	300	10400	6900	[illegible]	1000	24300	16200	510
60	2400	1600	71	400	13000	8700	318	1500	36300	24300	660
[illegible]	2800	1850	82	500	15200	10200	354	2000	48600	32400	810

Kahtateista vuotta nuoremmat maksavat puolen. Yhden viittä vuotta nuoremman lapsen saa täysikasvuinen kuljettaa mukanaan maksutta ilman eri [illegible] ukeutta. Makuuvaunuissa maksaa yösijä vuodevaatteineen eri [illegible] 25, 50 ja 100 mk. Makuupaikka voidaan tilata miltä asemalta [illegible] 3 mk:n lisämaksusta. Yksinkertainen matkustajapiletti on voimassa, matkan ollessa enintään 40 km, ainoastaan leimaamispäivän, kuitenkin matkan pääteasemalle asti, sekä matkan ollessa yli 40 km viisi päivää leimaamispäivää lukuunottamatta. Meno- ja paluupiletti (myydään ilman hinnanalennusta) on voimassa viisi päivää leimaamispäivää lukuunottamatta.

Matkan keskeytys: matkan ollessa enintään 40 km, ei sen keskeyttäminen ole sallittu, jotavastoin 40 km pitemmalle matkalle ostettu piletti oikeuttaa kerran keskeyttämään matkan, lukuunottamatta niitä tapauksia, jolloin matkan keskeyttäminen aiheutuu junayhdistelyistä, mutta on piletti, jotta se kelpaisi matkan jatkamiseen sillä asemalla, jolla matkustaja astuu junasta, heti näytettävä asemapäällystölle leimattavaksi.

Erittäin määrätystä hinnasta myydään tilaus-, aika- ja kuponki- (kiertomatka-) pilettejä. Tilauspiletti kestää 1 kuuk. ja oikeuttaa 20 yksinkertaiseen matkaan korkeintaan 150 km välillä ja myydään hinnasta, joka vastaa 20 yksinkertaisen piletin hintaa samalla välillä 10 % alennuksella. Aikapilettejä on 1—6 ja 9 kuuk. sekä 1 vuoden. Vuosipilettejä koulunuorisolle myydään puolella vuosipiletin hinnalla. Ellei syyslukukaudella ole ollut koulupilettiä, suoritetaan kevätlukukaudella puolet 6 kuukauden aikapiletin hinnasta. Kuponkipilettejä myydään matkoja varten vähintään 800 km rautatiematkalle ja kestävät ne 3 kuuk. Vuosipilettejä, jotka oikeuttavat tekemään rajattoman määrän matkoja valtionrautateiden kaikilla rataosilla, myydään koko vuodeksi kuukauden 1 päivästä lukien. Näiden piletttien hinta on 12,000 mk, 6,000 mk ja 4,000 mk. Kadonneen vuosipiletin tilalle ei uutta pilettiä anneta eikä takaisinmaksua siitä myönnetä.

Paikkamaksut pikajunissa Helsingin—Viipurin ja Helsingin—Turun välillä ovat: II lk. 10 mk ja III lk. 5 mk. Ravintolavaunun käyttämisestä kannetaan III luokan matkustajalta 5 mk:n lisämaksu.

Matkatavarasta suoritetaan maksua edellisellä sivulla olevassa taulukossa selostetun taksan mukaan; vähin maksu on 3 mk. Matkatavaran säilyttämisestä asemalla velotaan 1 mk kollilta vuorokaudessa.

Rautatiepaketit (tulee olla hyvin käärittyinä, ei sanomalehtipaperissa) lähetetään määräpaikkaan ensiksi lähtevällä junalla seuraavan taksan mukaan:

Paketin paino		Enintään 5 kg	5—10 kg
Alle	100 km matkalta	4: —	6: —
Enintään.....	500 „ „	6: —	8: —
Yli	500 „ „	8: —	10: —

Jos paino kohoaa yli 10 kilon, kuljetetaan lähetys *pikatavarana*, jota tapaa käyttämällä myös pienet lähetykset tulevat halvemmiksi pitemmillä matkoilla. *Rahtitavarana* lähettäminen on helpoin, milloin lähetys on suurempi ja sillä ei ole erityistä kiirettä; silloin lasketaan rahti sen mukaan, mihinkä kuudesta tavaraluokasta lähetettävä tavara kuuluu. Maksu pika- ja rahtitavarasta lasketaan 20 kg:n eristä; alin maksu on rahtitavarasta 3 mk ja pikatavarasta (paitsi tuoreista hedelmistä, hiivasta, juomavedestä, tuoreista kaloista, kermasta, tuoreesta lihasta, maidosta, marjoista, vihanneksista ja voista, joista vähin maksu on sama kuin rahtitavarasta) 6 mk ynnä asemamaksu 4 mk kustakin alkavasta 100 kg:sta. Rahtikirjasta suoritetaan 25 p., sen kirjoittamisesta 25 p. ja jäljennöksestä 25 p. Lähettäjä voi asettaa sekä pika- että rahtitavararahdin vastaanottajan maksettavaksi (paitsi pilaantuvasta tavarasta). Samoin voi sekä pika- että rahtitavaran (ei paketin) lähettää *rautatiejälkivaatimuksella* (vrt. postiennakko); maksu 1 % enintään 2,000 markkaan ja ½ % sen yli menevältä määrältä (alin maksu 3 mk).

Tyhjiä astioita, säkkejä, niinimattoja y. m. s., joissa on kuljetettu elatusaineita y. m. s., voidaan palauttaa lähetysasemalle 7:nä päivänä tavaran saapumisesta siten, että maidonkuljetusastiat kuljetetaan 25 pennin sisäänkirjoitusmaksusta kollilta; muut yllämainittua laatua olevat päällykset kuljetetaan rahtitavarana, jolloin maksu lasketaan kuten rahtitavarasta yleensä kuitenkin siten, että maksu 100 kilolta on 1—50 km matkalta 2 mk, 51—100 km matkalta 3 mk 50 p. ja yli 100 km matkalta 5 mk.

Maksuja laskettaessa korotetaan kukin erä, joka päättyy pennin osalla, lähinnä korkeammaksi kokonaiseksi luvuksi. Loppuerä korotetaan täydeksi markka- tai 50-penniluvuksi, milloin se ei ole 20 markkaa suurempi; suuremmat maksuerät tasoitetaan täysiksi markoiksi.

Vakuutusmaksu matkatavarasta on 1 % eli 10 mk tuhannelta; kalliista esineistä ja taideteoksista ½ % sekä muusta tavarasta ⅕ % eli 2 mk tuhannelta.

Tannerin ministeristö ensimäisessä istunnossa (pöydän takaa vas. lukien): Hupli, Heinonen, Helo, Hakkila, Ailio, Voionmaa, Tanner, Vuolijoki, Paasivuori, Pekkala, Sillanpää, Ryömä ja Itkonen (eronnut, tilalla Purc).

Tuleva eduskuntatalomme, jonka peruskivi laskettiin

2 p. huhtik. 1927. Piirustukset laatinut arkkitehti J. S. Sirén.

Nykyinen eduskunta matkalla avajaisjumalanpalvelukseen Nikolainkirkkoon; etualalla puhemiehet: K. Kalli (kesk.), P. Virkkunen (vas.) ja R. Itkonen (oik.).

Helsingin yliopisto.

Yliopiston siirtäminen Helsinkiin v. 1828 ja sen senjälkeinen kehitys.

Sata vuotta on kulunut siitä, kun Suomen yliopisto siirrettiin vanhasta kodistaan Auran rannoilta Helsinkiin. Siinä suuressa tulipalossa, joka 4—5 p. syysk. 1827 hävitti suurimman osan Turun kaupunkia, tuhouutuivat myös melkein kaikki yliopiston rakennukset (vrt. kirjoitusta »Turun palo v. 1827» vuoden 1927 kalenterissa). Sen johdosta annettiin 21 p. lokak. 1827 keisarillinen julistus, jossa määrättiin, että yliopisto oli siirrettävä Helsinkiin. Samalla annettiin laitokselle, joka siihen asti tavallisesti oli nimitetty »Turun akateemiaksi», nimi »Suomen Aleksanterin yliopisto», — Suomen maan ja yliopiston »unohtumattoman hyvänteki-jän», keisari Aleksanteri I:n muistoksi. Vuotta myöhemmin, lokakuun 1 p. 1828, yliopisto aloitti toiminnansa Helsingissä. Väliaikana, lukuvuonna 1827—28, ei yliopistossa yleensä annettu mitään opetusta. Julki-

silla ilmoituksilla neuvottiin. Turussa vallitsevan ankaran asuntopulan takia, ylioppilaita yleensä jäämään kotiinsa: ainoastaan niitä, jotka halusivat suorittaa tutkintoja, kehotettiin saapumaan yliopistokaupunkiin.

Kun määräys yliopiston siirrosta annettiin, niin sitä ei suinkaan tervehditty iloisin tuntein Suomessa eikä varsinkaan yliopistopiireissä. Se oli silloiselle polvelle mahtikäsky, joka tuntui vastenmieliseltä ja pelottavalta ja johon alistuttiin raskaalla mielellä.

Toista vuosikymmentä sitä ennen Helsinki oli määrätty maan pääkaupungiksi Turun sijaan. V. 1812 oli ilmoitettu keisarin päättäneen, että »Keisarillinen Hallituskonselji», — joka sittemmin v. 1816 sai nimen »Keisarillinen Suomen Senaatti», — sekä muut keskusvirastot olivat siirrettävät Helsinkiin, niin pian kuin tarpeelliset valmistukset oli saatu suoritetuiksi, toisin sanoen kun oli rakennettu välttämättömät virkahuoneistot. Aluksi ei kiirehditty tämän päätöksen toimeenpanoa. Toivottiinpa muutamilla tahoilla, että saataisiin se peruutetuksi. Mutta v. 1817 oli ryhdytty ratkaiseviin toimenpiteisiin sen toteuttamiseksi ja syksystä v. 1819 alkaen senaatti ja keskusvirastot toimivat Helsingissä.

Hallitusvirastoja Helsinkiin siirrettäessä oli tarkoitus, että akatemia edelleen jäisi Turkuun. Olipa v:n 1812 käskykirjeessä, jossa Helsinki julistettiin pääkaupungiksi, nimenomaan mainittu yhtenä tämän toimenpiteen perusteena se ajatus, että siten akatemia saisi paremmassa rauhassa työskennellä Turussa; sanottiin nim., että monien virastojen sijoittaminen Turkuun oli siellä saanut aikaan hintojen kallistumisen ja seurapelämän vilkastumisen, joka ei soveltunut tieteiden harjoittajille välttämättömään hiljaisuuteen ja sentähden epäilemättä veisi siellä olevan akatemian perikatoon, jos ne kaikki edelleen toimisivat samassa paikassa. Mutta v. 1827 olivat määräävällä taholla mielipiteet tässä katsannossa täydellisesti muuttuneet; korkeimmat viran-

omaiset näyttävät saaneen Turun palosta mieluisan aiheen siirtääkseen yliopistonkin uuteen pääkaupunkiin.

Syyt siihen, että yleensä ryhdyttiin siirtämään maan pääpistettä itäänpäin, olivat tietysti valtiolliset. Valtakunnan ylimmät hallitusmiehet arvelivat, että Turussa vanha Ruotsista periytynyt henki, Tukholman läheisyyden tukemana, oli liian voimakas, ja luulivat, että uudessa paikassa helpommin kehittyisi uusia katsantotapoja, jotka paremmin soveltuivat maan muuttuneihin oloihin. Kun vv. 1811—12 pohdittiin kysymystä maan keskushallituksen siirtämisestä, niin ne suomalaiset miehet, jotka kannattivat muuttoa, m. m. K. M. Armfelt, joka vv. 1811—14 oli vaikutusvaltaisessa asemassa Pietariin asetetun Suomen asiain komitean esiheenjohtajana, lausuivat käsityksenään, että Turussa oli vallalla »huono henki» ja että siirtämisestä Helsinkiin seuraisi »uusi kirkkaampi päivä julkisiin asioihin nähden ja uusi henki». He tietysti arvostelivat yleisössä vallitsevia mielialoja sen mukaan, miten ne soveltuivat noteen valtiolliseen tilanteeseen. Virallisissa asiakirjoissa siihen aikaan mainittiin perusteina, jotka puolsivat muuttoa, että Turku sodan syttyessä mahdollisesti voisi joutua vihollisten käsiin, jota vastoin Helsinki oli suojassa Viaporin takana, että Helsinki oli lähempänä Pietaria ja sentähden paremmin kosketuksissa valtakunnan keskushallituksen kanssa, sekä myöskin Helsingin asukkaitten osoittama toimeliaisuus ja heidän isänmaallinen mielialansa.

Sen jälkeen kuin senaatti ja keskusvirastot olivat muutetut Helsinkiin, yliopiston toimiessa yhä edelleen Turussa, näyttää sangen pian heränneen määräävällä taholla halu siirtää yliopistokin uuden pääkaupungin ilmapiiriin. Jo v. 1821 ilmaistiin eräässä keisarillisessa käskykirjeessä mielipahaa muutamien epäkohtien johdosta, joiden arveltiin johtuvan siitä, että yliopisto asemansa johdosta oli aivan erillään maan yleisestä hal-

Helsingin yliopiston ja Senaatintorin seutua 18 .o-luvun alussa; C. L. Engelin maalaama nykyisen yliopiston kirjastorakennuksen kohdalta. Oik. Ulrika Eleonoran kirkko (rak. v. 1727), joka oli miltei yliopiston paraportaiden edustalla; keskellä vanhalle ja uudelle Helsingille yhteinen talorivi Senaatintorin eteläpuolella; vas. osa siitä vuoresta, jolle Nikolainkirkko on rakennettu ja jonka takaa näkyy m. m. siiloinen raatihuone ja kellotapuli (palotorni).

linnosta, ja käskettiin ryhtyä toimenpiteisiin näiden epäkohtien poistamiseksi.

Mutta yliopistopiireissä ei mitenkään ajateltu muuttoa. Yliopisto oli Turussa äsken saanut käytettäväkseen uuden akatemiatalon, jonka rakentamista oli aloitettu jo Ruotsin vallan aikana, mutta joka vasta v. 1817 oli valmistunut ja vihitty tarkoitukseensa. Akatemian toiminnan edellytykset näyttivät siten olevan Turussa hyvät, se näytti juurtuneen siihen maaperään entistä kiinteämmin.

Suuren tulipalon jälkeen yliopiston konsistori ryhtyikin viipymättä neuvottelemaan siitä, miten opetus saataisiin uudelleen alkuun. Jo muutamia päiviä tuhoisan onnettomuuden jälkeen konsistori lähetti asianomaiseen paikkaan pyynnön, että saataisiin uudessa sairashuonerakennuksessa, joka vasta oli valmistumaisillaan ja oli säästynyt hävitykseltä, koska se sijaitsi kaupungin uusimmassa, lounaisessa osassa, käyttää

Helsingin suurtori (nyk. Senaatintori) 1800-luvun alussa; C. L. Engelin maalaama nyk. Senaatintorin kaakkoisnurkasta. Oik. silloinen raatihuone, joka oli ennen Senaatintorin koillisnurkassa; vas. silloinen pikavahti ja sen takana Ulrika Eleonoran kirkko.

muutamia huoneita yliopiston hallintoa varten sekä luentosaleina: samaan aikaan käännyttiin kenraalikuvernööri Zakrevskyn puoleen pyynnöllä, että venäläisen sotaväen sairashuone luovutettaisiin ylioppilaiden asunnoksi, koska oli pelättävissä, että he eivät voisi saada asuntoja kaupungissa. Viimemainittuun pyyntöön tuli kuitenkin kieltävä vastaus: kenraalikuvernööri ilmoitti sotaväensairaala tarvittiin venäläistä sotaväkeä varten. Ja 1 $^1/_2$ kuukauden kuluttua saapui korkeimmalta taholta käsky koko yliopiston muuttamisesta. Lopullinen päätös oli tehty kuulematta ollenkaan yliopiston viranomaisten mieltä. On arveltu, että kenraalikuvernööri Zakrevsky lähimmä lienee tehnyt lopullisen ehdotuksen siirron toimeenpanosta; kuinka sen asian laita lieneekään, luultavalta tuntuu, katsoen koko yleiseen tilanteeseen, että sensuuntaisia ajatuksia jo aikaisemmin oli herännyt keisarikunnan johtavien hallitusmiesten piirissä, ehkä keisari Nikolain omassa mielessä.

Turun asukkaat tekivät kyllä heikon yrityksen saadakseen päätöksen peruutetuksi. He jättivät läänin maaherralle pyyntökirjan, että yliopisto saisi jäädä Turkuun. Mutta se heidän hankkeensa torjuttiin kohta kerrassaan sopimattomana. Kun yliopiston konsistori teki ehdotuksen osittaisen opetuksen järjestämisestä kevätlukukaudeksi 1828, niin se katsottiin korkeammalla taholla tarpeettomaksi: yliopisto sai jäädä samaan toimettomuuteen kuin syyslukukaudella, siten että suoritettiin ainoastaan tarpeelliset tutkinnot. Elokuussa ja syyskuussa 1828 yliopiston opettajat perheineen enimmäkseen muuttivat Helsinkiin ja lokakuun 1 p. 1828 toiminta aloitettiin siellä aivan uusissa oloissa.

Luonnollista on että ne muutokset, jotka näihin aikoihin tapahtuivat maamme oloissa, merkitsivät silloiselle polvelle täydellistä mullistusta. Uusi valtiollinen asema, kun maa nyt oli liitetty Venäjän valtakuntaan, uhkasi katkaista kaiken yhteyden entisyyden kanssa sekä viedä Suomen kansan ja Suomen yhteiskunnan aivan uusille, oudoille urille. Tosin oli uusi hallitsija vahvistanut Suomen entiset lait ja entisen yhteiskuntajärjestyksen; hyvin voimakkaasti tuotiin monestikin julki suomalaisten kiitollisuuden tunteet näiden lupauksien johdosta. Mutta uusista olosuhteista johtui kuitenkin välttämättä paljon syvästi tuntuvia olojen muutoksia ja pelokkaasti kysyttiin, eikö asiain kehitys sittenkin pian veisi siihen, että meidän pitäisi muuttua puolittain venäläisiksi.

Jo pääkaupungin siirto Helsinkiin tuntui sentähden varsin huolestuttavalta jo uhkaavalta toimenpiteeltä. Varmaankin ne suomalaiset, jotka K. M. Armfeltin tavoin suosivat muutosta, olivat hyvin harvat. Ja kun sitten yliopistokin siirrettiin, niin tämä toimenpide näytti todistavan, että tahdottiin perin pohjin uudistaa myöskin maamme henkisen elämän edellytykset ja

suuntaviivat. Yliopisto oli lähes 200 vuotta ollut sijoitettuna Turkuun. Perintätavan voimalla olivat Suomen kansalaisille Turku ja akatemia sulautuneet yhteenkuuluviksi käsitteiksi. Nyt yliopisto oli temmattava irti juuristaan; julkisesti ilmoitettiin tarkoituksen olevan, että se joutuisi lähemmältä Pietarista lähtevien vaikutusten alaiseksi. Ei ole kummeksittava, jos monet yliopistolle läheiset henkilöt ajattelivat, että tästä johtuisi yliopiston täydellinen perikato.

Kun me nykyjään, vuosisadan kuluttua, luomme katseemme taaksepäin ja tarkastamme, miten nämä toimenpiteet ovat vaikuttaneet, niin voimme iloiten todeta, että ne eivät tuottaneet niin tuhoisia seurauksia, kuin silloin saattoi olla syytä pelätä. Historiallinen yhtenäisyys entisyyden kanssa ei katkennut. Yliopisto kotiutui pian uuteen ympäristöönsä ja jatkoi siellä toimintaansa samalla pohjalla kuin ennen. Yliopistossa ja maan henkisessä elämässä uudistuivat ne harrastukset, jotka olivat alkaneet jo Turun aikoina. Vähitellen vahvistui pyrintö maan henkisen elämän perustamiseksi omnaiselle, kansalliselle pohjalle, tieteenkin suuntaamiseksi kansallisiin tehtäviin. Venäläisyys ei saavuttanut Helsingissä niin vahvaa jalansijaa, että se olisi sanottavasti tunkeutunut yliopistoon tahi häirinnyt sen toimintaa.

Tosin yliopiston työ oli monessa katsannossa heikkoa ja puutteellista; siinä huomattiin ensimmäisinä vuosikymmeninä muuton jälkeen sangen vähän henkistä vireyttä. Tunnettua on, miten usein nuoremmat, kyvykkäät miehet, esim. aikoinaan Snellman ja hänen ikätoverinsa, sangen purevasti arvostelivat yliopistossa vallitsevaa henkeä ja sen vanhempien opettajien toimintaa. Mutta nuorison ylenkatseellinen arvostelu vanhempien polvien työstä on harvoin täysin sattuva ja oikeudenmukainen. Yliopisto pysyi kuitenkin maan henkisen elämän keskuksena ja vaalijana sekä sai sen vähitellen

voimistumaan. Suomen yliopistoa on usein sanottu »maan sydämeksi». Kieltämättä se olikin 1800-luvulla pitkät ajat sinä ahjona, jossa vaikeina aikoina henkisten rientojen tulta kumminkin ylläpidettiin, estettiin sammumasta, ja josta parempina aikoina elähyttävät alkuunpanot enimmäkseen lähtivät. Ainoastaan harvoja huomattavia henkisiä herätteitä lähti muualta päin, — niihinhän kuului tosin Snellmanin käänteentekevä toiminta sanomalehtimiehenä Kuopiossa 1844—48. Mutta sellaistenkin herätyksien jatkuva kehitys ja vaikutus oli hyvin suureksi osaksi riippuvainen siitä vastakaiusta, minkä ne saavuttivat pääkaupungissa, yliopistopiireissä ja yliopistonuorisossa.

Kovin uskaliasta on aina yrittääkään arvata, millaiseksi historiallinen kehitys olisi muodostunut, jos muutama tärkeä historiallinen tapahtuma olisi ratkennut toisin. Voitaneen kuitenkin lausua että, kun kerran Helsinki oli tehty pääkaupungiksi, niin oli todennäköisesti onnellisinta, että myöskin yliopisto sinne siirrettiin. Tosin ei tarvitse epäillä sitä, että yliopisto Turussa ollen myöskin olisi kehittynyt ja olisi voinut menestyksellisesti täyttää erikoistehtävänsä, vaalia tieteitä ja antaa opetusta. Mutta varmaankin oli tärkeätä maan sivistyskehitykselle, että ne niukat henkiset voimat, joita maassa oli käytettävissä, olivat pääasiassa koottuina yhteen paikkaan, että oli elävää yhteyttä ja vuorovaikutusta valtiollisen ja yliopistollisen elämän välillä, joten ne molemmin puolin tukivat ja elähyttivät toisiaan.

Yksi seikka, joka johtui pääkaupungin ja yliopiston siirtämisestä Helsinkiin, on epäilemättä lähinnä ollut haitallinen, nim. se, että ne täten joutuivat puhtaastaan ruotsinkieliseen ympäristöön. Tämä asianlaita vaikutti tietenkin epäedullisesti kielisuhteisiin maan sivistyneistön keskuudessa; se on kärjistänyt kielellisiä epäkohtia ja kielellistä taistelua. Turku on aina ollut suurimmalta

osaltaan suomalainen kaupunki. Siellä maan korkeimmat johtohenkilöt olivat pakostakin edes jonkun verran kosketuksissa suomenkielisen väestön ja suomen kielen kanssa. Helsinki oli sitä vastoin tähän aikaan puhtaasti ruotsinkielinen kaupunki, samoin sen lähin ympäristö. Siitä oli seurauksena, että ne piirit, jotka edustivat maan korkeinta hallitusta ja korkeinta oppia, melkoiseksi osaksi vieraantuivat suomalaisuudesta suuremmassa määrässä kuin olisi tapahtunut suomalaisessa ympäristössä; ja tästä osaltaan johtui, että 1800-luvun alkupuolella ruotsin kielen valta-asema maassa ei mitenkään vähentynyt, vaan päinvastoin jopa vahvistui. Tunnettua on, että vuosisadan alkupuolella hyvin suomenkielentaitoiset ja suomenmielisetkin miehet, jotka joutuivat Helsinkiin esim. yliopistonopettajiksi, täällä kieltään jossain määrin ruotsalaistuivat; ja heidän perheensä ruotsalaistuivat usein täydellisesti. Nämä seikat tuottivat lisävaikeuksia siihen maan kieliolojen uusmuodostukseen nähden, joka historiallisen kehityksen vaatimuksesta on tapahtunut 19:nnellä vuosisadalla. Kehitys olisi luultavasti voinut tapahtua jonkin verran tasaisemmin ja rauhallisemmin, jos vaikuttavimmat piirit yleensä olisivat olleet jokapäiväisessä kosketuksessa suomenkielisen ympäristön kanssa. Vasta vuosisadan loppupuolella Helsinki rupesi sitten niin voimakkaasti vetämään puoleensa runsaita suomenkielisiä väestönaineksia, että se muuttui kaksikieliseksi ja vähitellen suuremmaksi osaksi suomenkieliseksi kaupungiksi, joten siitä nyt on tullut suomalaistuttamiskeskus entisen ruotsalaisen asutuksen alueella.

Näistä mietelmistä, jotka koskevat yliopiston Helsinkiin siirron seurauksia, palaamme kertomukseen muuton toimeenpanosta ja yliopiston toiminnan uudelleen aloittamisesta Helsingissä.

Yliopiston siirtyessä Helsinkiin sille luovutettiin

toistaiseksi käytettäväksi muutamia vuosia aikaisemmin valmistuneen senaatintalon itäinen kylkirakennus sekä sitä paitsi se rakennus Etelä-Esplanaadikadun varrella, joka oli rakennettu Suomen sotaväen ylitarkastajaa varten ja joka sittemmin kauan on ollut Suomen kenraalikuvernöörin asuntona ja nykyään sisältää ulkoministerin asunnon ja juhlahuoneiston.

Lokakuun 1 p. 1828 toimitettiin »Aleksanterin yliopiston» juhlalliset avajaiset, joissa v. t. kansleri kreivi Rehbinder ja v. t. sijaiskansleri kenraali Thesleff tervehtivät yliopiston opettajia ja oppilaita, edellinen ruotsiksi, jälkimäinen saksaksi; rehtori professori Myreen piti ruotsinkielisen juhlapuheen, joka sisälsi yleissilmäyksen kansallisen sivistyksen kehitykseen Suomessa. Läsnä oli yli 200 ylioppilasta. Lähinnä seuraavina päivinä asetettiin virkoihinsa kaksi äsken nimitettyä uutta professoria, J. J. Tengström ja J. G. Linsén. Lokakuun 6 p. luennot lienevät alkaneet.

Neljä vuotta yliopisto joutui toimimaan väliaikaisissa huoneistoissaan. Tilaa oli sen verran, että toimeen tultiin. Luentosaleja oli viisi, yksi kutakin tiedekuntaa tai tiedekunnan osastoa varten, ja niitä käytettiin samalla ylioppilasosakuntien kokoushuoneina sekä moniin muihin tarkoituksiin.

Sillä välin rakennettiin, vv. 1828—32, senaatintalon vastapäätä yliopistolle oma koti, se arkkitehti Engelin luoma kaunis talo, joka vielä on yliopistomme päärakennuksena. Kun se kesäkuun 19 p. 1832 vihittiin tarkoitukseensa, pidettiin juhlapuheet ruotsiksi ja — venäjäksi. Uusi rakennus oli silloisiin tarpeisiin nähden sangen tilava; siinä oli luentosaleja kaikkia luentoja varten ja hallintohuoneita; sitä paitsi siihen vielä sijoitettiin yliopiston luonnontieteelliset kokoelmat, kemiallinen laboratorio ja anatomiasali.

Sen vuosisadan aikana, minkä yliopisto nyt on Helsingissä toiminut, sen toiminta on valtavasti kehitty-

Yliopisto ja päävahti. F. Tengströmin kivipainokuva 1837.

nyt ja laajentunut. *Ulkopuolinen* laajeneminen, joka ilmenee ylioppilaiden luvun ja opettajainvirkojen suuressa lisääntymisessä sekä uusien tieteellisten laitosten rakentamisessa, lankeaa pääasiassa kuluneen ajan jälkimäiseen puoliskoon. Ensimmäisinä vuosikymmeninä muuton jälkeen laajeneminen oli paljon hitaampi.

Läsnäolevien ylioppilaiden luku oli Turussa viimeisenä lukukautena, keväällä 1827, ylioppilasluettelon mukaan 476. Helsingissä luku alkuaikoina pysyi alempana, saavuttaen vasta syyslukukaudella 1849 taas mainitun luvun. Sen jälkeen se vielä yleensä pysyi samoilla paikoilla, oli 1850-luvulla ja 1860-luvun alussa usein alempikin. Vasta v. 1867 se nousi yli 500:n. Mutta sen jälkeen, ja varsinkin 1880-luvulta alkaen, alkoi yhä kiihtyvä nousu, joka jatkui aina v:een 1915 asti; silloin se joksikin ajaksi pysähtyi, jopa aleni tuntuvasti, mutta sittemmin on nousu alkanut uudelleen. Läsnäolevien ylioppilaiden kokonaisluku oli (rehtorinkertomusten mukaan) syyslukukausina v. 1875 638, v. 1885 1 020, v. 1895 1 378, v. 1905 1 805, v. 1915 3 340; v. 1917

se oli alentunut 1 664:ään, vv. 1919—22 se oli 2 500—2700, v. 1924 2 915; v. 1926 se oli syvslukukauden alussa, yliopiston luettelon ilmestyessä, 3 467.

Ylioppilaiden luvun nopea kasvaminen 1880-luvulta alkaen johtuu lähinnä siitä, että maan koululaitos on perinpohjaisesti uusittu. On yhtä mittaa perustettu uusia yliopistoon johtavia kouluja, varsinkin yksityisiä yhteiskouluja. 1870-luvun alussa yliopistoon johtavia kouluja oli kaikkiaan vain 10, v. 1885 niitä oli 16, v. 1895 30, v. 1905 59, v. 1915 93; v. 1925 oli 107 koulua, joissa suoritettiin ylioppilastutkinto.

Opettajain luku on vastaavasti lisääntynyt ja samalla työ erikoistunut, tieteen työmaa jaettu yhä lukuisampiin eri sarkoihin. Professorien ja muiden opettajain vahva eneneminen merkitsee samalla muutosta suoritetun työn sisäisessä laadussa. Tieteen luontoon kuuluu, että sen työ, samalla kuin se syventyy, lakkaamatta yhä erikoistuu. Melkeimpä joka tieteenhaarassa työn laatu ja menetelmät ovatkin menneen vuosisadan kuluessa perinpohjaisesti muuttuneet, ja on syntynyt monta uutta tieteenhaaraa, joita sata vuotta sitten ei ollut olemassakaan. Luonnontieteiden alalla on ollut tarpeen useiden laajojen uusien laboratorioiden rakentaminen, joissa kokeellista tutkimusta ja opetustyötä harjoitetaan aivan uusin, nykyänsä välttämättömin edellytyksin. Merkittävä puoli tieteellisen työn laajenmuksessa on myöskin siinä, että kansallinen suomalainen tiede, joka tutkii Suomen luontoa, kansaa ja historiaa, suomensukuisten kansain kieliä, kansanrunoutta, kansatiedettä y. m., sekä vielä, varsinkin uusimpina aikoina, erikoisesti kiinnittää huomiota kotimaan taloudellisiin oloihin ja viljelysmahdollisuuksiin, on vähäpätöisestä alusta varttunut laajaksi ja monipuoliseksi tutkimusalaksi.

Hiukan tarkempi silmäys siihen, miten yliopiston professorinvirkojen lukua on aikojen kuluessa lisätty ja niiden työala jaettu, antaa jonkinmoisen, jos kohta

pinnallisen kuvan tieteellisen työn ja opetuksen laajenemisesta ja erikoistumisesta.

Suomen yliopistoa perustettaessa v. 1640 siihen oli asetettu 11 varsinaista professorinvirkaa. Tuolla pitkällä ajalla 1640—1809 ne olivat lisääntyneet ainoastaan 14:ksi. Yksi professori sai vastata lainopillisen tiedekunnan koko opetusalasta, kaksi professoria lääketieteellisestä opetuksesta (vv. 1640—1778 silläkin alalla vain yksi). Jumaluusopilliseen tiedekuntaan kuului v. 1809 3 professoria, filosofiseen tiedekuntaan 8. Viimemainitut olivat: kreikan ja heprean kielten professori, logiikan ja metafysiikan, »kaunopuheisuuden» (s. o. latinan kielen ja kirjallisuuden), käytöllisen filosofian ja historian (yhteinen professorinvirka!), talousopin (»ekonomian»), matematiikan, fysiikan sekä kemian professorit.

V. 1811 keisari Aleksanteri I osoitti suosiotaan yliopistoa ja maata kohtaan lisäämällä suuresti yliopiston nauttimia määrärahoja. Varsinaisten professorien luku korotettiin 20:ksi. Lainopillinen, lääketieteellinen ja jumaluusopillinen tiedekunta saivat kukin yhden professorin lisään. Kreikka ja »itämaiset kielet» saivat eri edustajansa, samoin käytöllinen filosofia ja historia; uusi professorinvirka perustettiin kirjallisuuden historiassa, jonka haltija samalla oli yliopiston kirjaston hoitajana; logiikan ja metafysiikan professorinvirka sai nimen teoreettinen (eli tieteisopillinen) filosofia; talousopin professorin viran nimi kuului tästä lähtien »talousoppi ja luonnonhistoria», mikä viittaa siihen, että katsottiin kasvi- ja eläintieteen kuuluvan talousopin professorin alaan, — kuvaava piirre ajan tieteellisestä katsantotavasta. Sen ohessa perustettiin muutamia apulaisenvirkoja ja korotettiin melkoisesti yliopiston laitoksia ja kokoelmia varten myönnettyjä määrärahoja.

V. 1828 annettujen uusien sääntöjen mukaan varsinaisia professorinvirkoja oli 21. Lainopillinen tiedekunta

sai tällöin kolmannen professorinsa. Tähtitiede sai oman edustajansa, jota vastoin teoreettinen ja käytöllinen filosofia yhdistettiin yhdeksi. »Talousopin ja luonnonhistorian» professorinvirka muutettiin eläin- ja kasvitieteen professorinviraksi.

Vuoden 1852 mennessä professorinvirat lisääntyivät 26:ksi, — lisään tuli m. m. suomen kielen ja kirjallisuuden professori v. 1851. V. 1890 niiden luku oli 32, v. 1904 42; tällöin oli tullut lisään m. m. uusi Maanviljelystaloudellinen tiedekunnanosasto, jossa ei kumminkaan vielä ollut enempää kuin 2 professoria.

Vv. 1905—8 tapahtui erittäin nopea kasvu. Lisäämällä professorien lukua lainopillisessa tiedekunnassa sekä historiallis-kielitieteellisessä, matemaattis-luonnontieteellisessä ja maanviljelystaloudellisessa osastossa eneunettiin varsinaisten professorien sijat 55:een. Sitten taas vv. 1908—20 tehtiin vain sangen vähäisiä muutoksia. Mutta v. 1921 alkoi uudelleen suuri nousu, voimakkaampi kuin koskaan ennen. V. 1921 perustettiin 15 uutta professorinvirkaa. Suomen uuden valtiollisen aseman johdosta katsottiin tarpeelliseksi vahvistaa opetusta valtiotieteellisissä aineissa, minkä tähden perustettiin historiallis-kielitieteelliseen osastoon kaksi uutta, valtioopin ja finanssiopin, professorinvirkaa; lainopillisessa tiedekunnassa valtio-oikeuden ja kansainvälisen oikeuden professorinvirka jaettiin kahdeksi viraksi. Erikoisesti suomalais-kansallisen tieteellisen tutkimuksen alaan kuuluivat uudet suomalais-ugrilaisen kansatieteen sekä Suomen ja pohjoismaiden muinaistieteen professorinvirat. Lääketieteellisessä tiedekunnassa 4 ennen ylimääräistä professorinvirkaa muutettiin varsinaisiksi, maanviljelystaloudelliseen osastoon perustettiin kaksi uutta professorinvirkaa. V. 1923 vahvistettiin eduskunnan hyväksymä uusi laki yliopiston järjestysmuodon perusteista ja v. 1924 yliopiston sen mukaisesti laaditut uudet säännöt. Niiden kautta m. m. maanviljelystalou-

dellinen osasto, joka siihen asti nimellisesti oli luettu yhdeksi filosofisen tiedekunnan osastoksi, erotettiin eri tiedekunnaksi ja sai uuden nimen, »maatalous-metsätieteellinen tiedekunta». Edelleen määrättiin perustettavaksi 15 »vaihtuvaa» varsinaista professorinvirkaa, joiden aine joka kerta niitä täytettäessä erikseen määrätään; niiden tehtävä on lähinnä sen tarkoituksen toteuttaminen, että viipymättä saataisiin suomenkielistä, täysin pätevää opetusta, suomen kieltä täydellisesti hallitsevien professorien suusta, myöskin niissä tieteissä, joissa ei siihen asti oltu sitä saatu. Näistä vaihtuvista professorinviroista on vv. 1924—27 saatu täytetyksi tieteellisesti pätevillä henkilöillä lainopillisessa tiedekunnassa 4, lääketieteellisessä tiedekunnassa 3, — joista yhden haltija sitten on siirretty kiinteään varsinaiseen professorinvirkaan (lähimmässä tulevaisuudessa saataneen lääketieteellisessä tiedekunnassa vielä 2 lisään); historiallis-kielitieteellisessä osastossa on täytetty 1 vaihtuva professorinvirka, matemaattis-luonnontieteellisessä osastossa 4 (joista yksi nyt taas on avoinna, piakkoin uudelleen täytettävänä). — Varsinaisten professorinvirkojen kokonaisluku on tätä nykyä 87; täytettyjä on kuitenkin vain 67.

Esimerkkinä tieteen erikoistumisesta ja työn yhä jatkuvasta jakamisesta eri opettajien kesken mainittakoon niiden opettajanvirkojen perustamisesta ja opetustehtävien järjestelystä, jotka käsittelevät kansallis-suomalaisen tieteen keskeistä alaa. Kun suomen kielen ja kirjallisuuden professorinvirka v. 1851 perustettiin ja sen ensimmäiseksi haltijaksi kutsuttiin M. A. Castrén, niin määrättiin hänelle tehtäväksi esittää Suomalaisten sekä muiden suomensukuisten kansain kieltä, kirjallisuutta ja kansatiedettä. Castrén onkin, kuten tunnettu, erittäin monipuolisesti tutkinut ei ainoastaan näiden kansojen monia eri kieliä, vaan myöskin niiden kansatiedettä ja uskontoja. V. 1892 tämä professorinvirka

jaettiin kahtia. Silloin määrättiin että Suomen kielen ja kirjallisuuden professorin piti esittää suomen kieltä ja sen lähimpiä sukukieliä, suomalaista kirjallisuudenhistoriaa, suomalaista kansanrunoutta ja kansatiedettä; suomalais-ugrilaisen kielentutkimuksen professorin piti antaa opetusta vertailevassa suomalais-ugrilaisessa kielitieteessä sekä esittää vastaavien kansojen kansatiedettä. Sen jälkeen on perustettu tällä alalla seuraavat uudet opettajanvirat, jonka kautta tärkeät osat näistä tehtävistä ovat joutuneet toisten, uusien opettajain hoidettaviksi: suomalaisen ja vertailevan kansanrunouden tutkimuksen professorinvirka (ylimääräinen henkilökohtainen professori, K. Krohn, 1898, varsinainen professorinvirka 1908); suomalaisen kielitieteen apulaisenvirka 1913, jonka haltijan tulee avustaa suomen kielen ja kirjallisuuden professoria hänen opetuksessaan, antamalla etupäässä valmistavaa opetusta; suomalais-ugrilaisen kansatieteen professorinvirka 1921; kotimaisen kirjallisuuden vaihtuva professorinvirka, nimenomaan suomenkielistä kirjallisuutta varten, 1924. Nykyjään on ilmeisesti aivan välttämätöntä, että tutkijat näillä eri aloilla erikoistuvat kukin omaan erikoisalaansa; ei ole ajateltavissa, että kukaan voisi täydellisesti hallita ja opettajana hoitaa koko kysymyksessä olevaa alaa. Sen ohessa on lehtorinvirkoja käytöllisen kieliopetuksen antamista varten. Suomen kielen lehtorinvirka oli olemassa jo ennenkuin suomen kielen professorinvirka, vsta 1828 alkaen. Viron kielen lehtorinvirka perustettiin v. 1923, unkarin kielen vakinainen lehtorinvirka v. 1925; ylimääräinen unkarin kielen lehtori oli aina vsta 1881 alkaen kauan aikaa toiminut yliopistossa, — yksityisen miehen, Antti Jalavan, henkilökohtaisen harrastuksen johdosta.

Kuten näemme on lisäys vsta 1905 alkaen ollut hämmästyttävän suuri. Varsinaisten professorinvirkojen luku on kaksinkertaistunut. Voimme herätä epäily,

Senaatintori n. 1840. Vas. yliopisto, kesk. yliopiston kirjasto ja oik. Nikolainkirkko ennen portaiden laittamista.

onko niin suuri lisäys ollut tarpeellinen. Tähän on syytä huomauttaa ensiksikin että, kuten olemme nähneet, yliopiston oppilaiden luku on enentynyt vähintään yhtä suuressa määrässä. Siis opettajain luvun voimakas lisääminen on kohtuullinen siltä kannalta katsoen, että oppilaat voisivat saada samassa määrässä kuin ennen henkilökohtaista ohjausta opettajiltaan, — mikä tietysti on hyvin tärkeä näkökohta. Toiseksi on, kuten myöskin edellä on esitetty, hyvin monien professorinvirkojen jakaminen suppeampiin alueisiin ollut aivan välttämätön tieteellisen tutkimuksen erikoistumisen ja syventymisen takia. Ja kolmanneksi tämä lisäys on osaksi johtunut siitä, että on tahdottu kaikella mahdollisella ponnella kiirehtiä sitä pyrkimystä, että kaikissa tieteenhaaroissa saataisiin täysipainoista opetusta suomen kielellä.

Vielä muutamia sanoja uusien tieteellisten laitosten ja laboratorioiden rakentamisesta yliopiston tarpeita varten kuluneen vuosisadan aikana.

Kuten ylempänä mainittiin sijoitettiin v. 1832 yliopiston uuteen päärakennukseen myöskin kemiallinen laboratorio ja anatomiasali. Kirjasto oli ainoa yliopiston laitos, jota ei silloin voitu siihen sijoittaa. Se jäi toistaiseksi muutamiin senaatintalon itäisen kylkirakennuksen huoneisiin. V. 1836 ruvettiin rakentamaan sille omaa rakennusta, mutta tämä rakennushanke kesti kovin kauan; vasta v. 1845 voitiin kirjasto siirtää valmistuneeseen kirjastorakennukseen, — joka sekin on etevä Engelin jalon rakennustaiteen tuote. V. 1843 rakennettiin samalle tontille, missä kirjastorakennus on, Fabianinkadun puolelle yhteinen rakennus kemialliselle ja anatomiselle laitokselle, joten yliopiston päärakennus pääsi vapaaksi niistä. Anatominen laitos on sitten saanut hyvin kauan asustaa siinä rakennuksessa, — jota sillä välin on tuntuvasti laajennettu.

Vuosisadan loppupuolella on syntynyt lukuisia uusia rakennuksia yliopiston eri laitoksia varten. V. 1869 valmistui uusi »laboratorio- ja museorakennus», s. o. nykyisen kemiallisen laboratoriorakennuksen Nikolainkadunpuoleinen osa, — Hallituskadun puoleinen osa on myöhemmin rakennettu lisään. Tämä rakennus sai kauan antaa suojaa monille yliopiston laitoksille ja kokoelmille; niinpä esim. myöskin fysikaalinen laboratorio työskenteli siellä vv. 1880—93, ja vielä tänä päivänä siellä säilytetään yliopiston veistokuvakokoelma ja kirjaston venäläinen osasto. Edelleen on rakennettu fysiologinen laitos Siltavuorelle, joka valmistui 1905, sen läheisyyteen fysikaalinen laitos 1910. Ostamalla hankittiin v. 1923 laaja rakennus eläintieteellistä museota varten, Pohjoisen Rautatiekadun varrella. Uusi anatominen laitos on par'aikaa rakennuksen alaisena Siltavuorella.

Tietysti laboratoriot eivät voineet, kun niillä oli käytettävänä vain muutama huone, olla järjestetyt ollenkaan sillä tavalla kuin nykyään. Esimerkkinä niiden oloista mainittakoon, että fysikaalisella laborato-

Helsingin yliopiston juhlasalista.

riolla eli kuten silloin sanottiin »fysikaalisella kalustolla» oli vielä 1800-luvun loppupuolella, aina v:een 1880 asti, käytettävänään vain yksi sali ja yksi huone yliopiston päärakennuksen alimman kerroksen eteläpäässä. Mainittuna vuonna se sai laajemman tilan, suuren salin ja kaksi suurta huonetta, kemiallisen laboratorion talossa; 1893 se sai vielä laajemman huoneiston talossa Hallituskatu 3, ja v. 1910 se saattoi muuttaa omaan rakennukseensa Siltavuorelle. Niissä oloissa, jotka olivat vallalla vielä 1800-luvun keskipaikoilla, ei voinut tulla kysymykseen, että edes fysiikassa ja kemiassa kaikki opiskelevat olisivat itse suorittaneet kokeellisia laboratoriotöitä; vain vähitellen ja asteittain, 1800-luvun loppupuolella, päästiin sellaiseen tieteellisessä katsannossa aivan välttämättömään järjestelyyn.

Edellä esitetyillä piirteillä olemme koettaneet valaista sen kehityksen laatua, mikä on tapahtunut yliopiston oloissa ja työtavoissa. Nämä viittaukset toivottavasti valaisevat ja tukevat sitä lausumaamme mielipidettä,

että tapahtuneet muutokset eivät merkitse ainoastaan *laajennusta*, ulkopuolista kasvua, vaan tutkimustyö ja opetus ovat samalla muuttuneet tieteellisemmiksi ja täsmällisemmiksi. Tämä onkin ollut ehdoton vaatimus, jotta maamme pysyisi ajan yleisen tieteellisen kehityksen tasalla. Tyydytyksellä lienee todettava, että yliopistomme on siinä kohden täyttänyt tehtävänsä. Lieneepä yliopistomme työ tieteellisessä katsannossa nykyänsä paremmin etevimpien ulkomaisten tieteellisten työahjojen tasalla, kun oli laita 100 vuotta sitten.

Muutamat ovat sanoneet, että yliopistomme on pysynyt penseänä kansallisille harrastuksille ja suomalaisuuden asialle. Tähän moitteeseen käsittääkseni ei ole tosisyytä, ainakin jos se lausutaan ylimalkaisesti yliopistostamme kokonaisuudessaan.

Mitä tulee vanhempaan aikaan, jota jo voimme tarkastaa historian näkökulmalta, niin on todettava, että suomalaisuuden liikkeen alkuaikoina suurimmaksi osaksi yliopistomiehet panivat liikkeen alkuun. Työ kansallisen tieteen luomiseksi juontaa alkunsa 1700-luvulta, Porthanin ympärille kerääntyneestä piiristä, jonka muodostivat yliopistomiehet. Sitten »ensimmäinen kansallinen herätys» vuoden 1820 paikoilla lähti niinikään yliopistopiireistä. Arvidsson ja Mnemosyne-lehden toimittajat olivat muoria yliopiston opettajia. Tosin Arvidsson sai maksaa rohkean alkuunpanonsa sillä, että hän erotettiin yliopistollisesta dosentinvirastaan ja pakotettiin muuttamaan Ruotsiin.

Suomalaisen kirjallisuuden alkuaikoina, 1800-luvun alkupuolella ja keskipaikoilla, yliopistomiehet ottivat varsin huomattavaa osaa sen toimittamiseen, jos kohta ansiokkaita työntekijöitä oli myöskin muista piireistä. Keskeinen asema siinä työssä oli Suomalaisen Kirjallisuuden Seuralla, jonka johtomiehet ja työntekijät melkein järjestään kuuluivat yliopistoon.

Myöskin sen jälkeen kuin Snellman 1840-luvulla oli

Yliopiston juhlasalin seinämaalauksia. Eero Järnefeltin Ylioppilaskunnan [illegible] Flooranpäivänä 13 p. toukok. 1848 Kumtahden kentällä, jolloin »Maamme» ensi kertaa esitettiin ja jolloin Fr. Cygnæus piti loistavimman isänmaallisen puheensa.

saanut aikaan toisen ja ratkaisevan kansallisen herätyksen, niin ei liene liikaa väittää, että yliopistolliset yhteiskuntapiirit edelleen pysyivät sinä keskuksena, joka etupäässä vaali ja kehitteli hänen aatteitaan sekä vei ne eteenpäin. Vielä kun 1800-luvun loppupuolella muodostui varsinainen »fennomaaninen» puolue ja se kasvoi merkittäväksi tekijäksi maan sivistyskehityksessä, niin aluksi etenkin yliopistomiehet olivat tämän puolueen johtajina. Koko suomenmielistä, fennomaanista puoluetta nimitettiin siihen aikaan toisinaan puoleksi ivallisesti »maisteripuolueeksi». Sen vastustajat väittivät, että sen kannattajina esiintyivät etupäässä

henkilöt, jotka vain teoreettisista eli periaatteellisista syistä olivat omaksuneet sen ominaiset katsantotavat, eivätkä sellaiset, jotka käytöllisen elämäntarpeen takia olisivat kaivanneet sen vaatimia uudistuksia. Suomalaisuuden harrastajat kuuluivat todella siihen aikaan etupäässä kirjallista ja yliopistollista sivistystä omaaviin piireihin, heidän joukossaan oli kovin vähän liike-elämän, käytöllisen ja taloudellisen toiminnan miehiä. Vain verkalleen kansallisuuden harrastus levisi syviin riveihin ja herätti voimakasta vastakaikua suomalaisessa talonpoikaissäädyssä.

Siis yliopiston osallisuus suomalaisuuden aatteiden kehitykseen aina 1800-luvun loppupuolelle asti oli kieltämättä hyvin suuri.

Mitä tulee nykyaikaan, yliopiston toimintaan viime vuosikymmeninä, niin tahdomme vain huomauttaa siitä, että kuten edelläolevasta esityksestä selvinnee, on tehty mitä vakavimpia ponnistuksia sen puolesta, että saataisiin niin pian kuin mahdollista yliopistossa toimeen kaikkien tieteiden alalla suomenkielistä ja samalla tieteellisesti täysin pätevää opetusta. Toimenpiteet tämän tarkoituksen saavuttamiseksi ovat osaksi johtuneet valtiovallan alkuunpanosta; valtiovalta on tehnyt asian puolesta suuria uhrauksia, myöntänyt runsaita varoja, varsinkin vaihtuvien professorinvirkojen kustantamiseen. Mutta kohtuullinen tarkastaja on huomaava, että myöskin yliopisto puolestaan on kaikin voimin koettanut asiata edistää. Hyvin suuri osa yliopiston opettajista on alusta alkaen täydellä sydämen harrastuksella ollut mukana tässä pyrinnössä ja yliopisto kokonaisuudessaan on käsittääkseni yleensä osoittanut hyvää tahtoa.

Arvi Grotenfelt.

★★★

se herätti keskustelua ja lausumia myötä ja vastaan, täten muokaten yleistä mielipidettä.

Eipä sitten kulunutkaan monta vuotta, ennenkuin kysymys todentakaa astui päiväjärjestykseen. Kauan pidätetty eduskuntauudistus kärjistyi niin, ettei sitä enää voitu lykätä. Asiaa valmistamaan asetettiin valtionkomitea. Kun oli kysymys yleisen ja yhtäläisen äänioikeuden säätämisestä, esiintyi räikeänä vääryytenä yksinpä ajatus, että Suomen naiset jäisivät tästä osattomiksi. Routavuosien kokemukset osoittivat, että naisissa isänmaanrakkaus eli yhtä palavana kuin miehissäkin. Sama uhrimieli, sama työtarmo, sama oman edun syrjäyttäminen yleisen edun tieltä esiintyi heissäkin. Siksipä ajattelevien miesten piirissä ennen pitkää otettiin naisten äänioikeusasia harkittavaksi. Valvojassa lausui painavan sanansa asian puolesta professori Th. Rein. Tulokseen myötävaikutti tietysti suuressa määrin se innostus, mikä tässä kysymyksen vaiheessa oli vallannut edistystä harrastavat naiset. Eri tavoin, sanomalehtikirjoituksin, esitelmin sekä pääkaupungissa että maaseudulla koetettiin muodostaa naisissa vankka mielipide uudistuksen hyväksi. Aina valpas ja innokas Hilda Käkikoski piti Suomen Naisyhdistyksen toimesta Helsingissä marraskuulla 1904 erinomaisen tyhjentävän ja valaisevan esitelmän naisten äänioikeudesta, jonka yhdistys samana vuonna julkaisi painosta. Sama järjestö kääntyi maan molempien lakimiesyhdistysten puoleen pyytäen selvitystä aviovaimon mahdollisuudesta tulla, huolimatta miehen edusmiehyyden alaisuudesta, osalliseksi äänioikeudesta ja vaalikelpoisuudesta. Näin arvovaltaiselta taholta annettu myönteinen selvitys olikin omansa johtamaan asian oikeaan uomaan. Naisasialiitto Unioni pani toimeen suuren kansalaiskokouksen Helsingissä valaisevine esitelmineen, joita seurasi vilkas, osaksi myrskyisä keskustelu. Päätökseksi tuli, että naisille oli myönnettävä äänioikeus ja vaali-

kelpoisuus samoilla ehdoilla kuin miehillekin. Omassa keskuudessaan Unionilla oli komitea, joka pohti asiaa ja valppaasti seurasi sen julkisia vaiheita. Ne, jotka olivat toimessa mukana tänä naisten taisteluvuonna, eivät koskaan voi sitä unhottaa. Henkisessä ilmapiirissä oli kevääntuntua.

Naisten äänioikeusasia läpikävi sitten kiirastulen edellämainitussa valtionkomiteassa ja sittemmin senaatissa. Että se myöskin, kun eduskuntauudistusehdotus kävi hallitsijan luona saamassa vahvistuksen, jäi paikoilleen, oli senaattori Leo Mechelinin ansiota. Täten kysymys joutui viimeisten säätyvaltiopäivien käsiteltäviksi ja sai onnellisen ratkaisun sekä tämän jälkeen kesällä vuonna 1906 hallitsijan vahvistuksen. Ensimmäiset vaalit määrättiin tapahtuviksi maaliskuun 15 ja 16 päivinä 1907. Näiden tuloksena oli 19 naisen astuminen Suomen uuteen eduskuntaan.

Ennen olivat naiset koettaneet saada heille tärkeät lainsäädännölliset asiat säätyjen käsiteltäviksi siten, että pyysivät valtiopäivämiehiä anomuksien muodossa niitä esittämään. Siten Suomen Naisyhdistys ja myöhemmin Naisasialiitto Unioni olivat saaneet eräitä asioita esille, jopa hyväksytyiksikin. Mutta puhumattakaan siitä alentavasta tosiasiasta, että toinen puoli maan kansalaisia oli pakotettu tällaisiin toimenpiteisiin, oli asia sangen työläskin. Ei ollut aina helppoa löytää edustajia, jotka halusivat panna nimensä naisten anomuksien alle.

Ja nyt oli kaikki yhdellä iskulla muuttunut! Miten vapauttavaa ja kohottavaa oli naisille saada antaa omat asiansa omien valitsemiensa naisedustajien huostaan. Olihan valittujen joukossa sellaiset kuin Aleksandra Gripenberg, Hilda Käkikoski, Lucina Hagman, naisten tunnustetut johtajat jo menneiltä vuosilta. Ennen syvemmältä katsoen edustusta vailla olevat kansalaispiirit olivat nyt lainsäätäjäkunnassa edustetut.

Mutta Suomen naisten osallistuminen maansa poliittiseen elämään ei vaikuttanut ainoastaan heidän omaan asemaansa. Tieto tästä uudistuksesta, mikä oli tapahtunut eräässä maailman pienimpiä ja syrjäisimpiä maita, joka ei edes ollut itsenäinen valtakunta, levisi kulovalkean tavoin kaikkiin sivistysmaihin herättäen yleistä ihmettelyä sekä valveutuneissa naisissa toivoa ja uusia pyrkimyksiä. Suomen naiset olivat äkkiä joutuneet tienraivaajan velvoittavaan asemaan. Oliko tästä uusi ura aukeneva laajemmille naispiireille, vanhojen kulttuurimaiden naisille? Lähivuosina uudistuksen jälkeen saapui sieltä täältä kyselyjä, miten reformi oli onnistunut, millaisia hedelmiä se oli tuottanut. Usein nämä tiedustelut olivat aiheutuneet halpamielisistä hyökkäyksistä jonkun maan sanomalehdistössä, jossa oli levitetty harhaanjohtavia tietoja uudistuksen vaikutuksesta Suomessa. Sitä enemmän tuntevat Suomen naiset kiitollisuutta niitä eteviä miehiä kohtaan, jotka tuon tuostakin tässä suhteessa ovat lausuneet painavan sanansa tarkoituksessa saada suopean arvostelunsa naisten eduskuntatyöstä levitetyksi ulkomaillekin. Monen monta kertaa ovatkin maamme naiset ulkomailla liikkuessaan saaneet kuulla heidän suuren voittonsa kannustaneen heidän sisariaan muissa maissa rohkeasti ponnistamaan eteenpäin täysien valtiollisten oikeuksien saavuttamiseksi.

Valppaasti ja hellittämättä ovat yksikamarisen eduskunnan naisjäsenet ajaneet kotien ja naisten asiaa. Aviopuolisoiden oikeussuhteet, äidin oikeus osaltaan määrätä lapsistaan, kotitalousopetuksen aikaansaaminen, naisten pääsy valtion virkoihin, aviottomain lasten aseman parantaminen, nämä asiat ne kerta toisensa perästä ovat anomuksien ja eduskuntaesityksien muodossa astuneet eduskuntaan, toiset saaden ratkaisunsa, useimmiten lopulta hallituksen esityksinä, toiset, hyvinkin tärkeät vielä odottaen sitä.

Viimemainituista on epäilemättä aviokaaren uudistus, jota jo on valmistettu 20 vuotta, tärkein ja syvimmin kansan elämään vaikuttava sekä myöskin eräiltä kohdoltaan suorastaan kiireellinen. Avioeromenetelmä on monittäin vanhan lakimme puitteissa niin vanhentunut ja johtaa niin suuriin epäkohtiin, että sen pikainen uusiminen on kerrassaan välttämätön. Nykyinen eduskunta tulee nähtävästi saamaan uuden aviokaariehdotuksen käsiteltäväkseen, ja toivoa sopii, että asialle omistetaan kaikki se huomio ja huolenpito, mikä sille oikeudella on tuleva.

Toinen aviovaimoa koskeva, naisten kiinteästi ajama vaatimus on se, että perheenemäntä saisi todellisen valmistuksen elämäntyöhönsä. On päästävä siihen, että emännän tointa pidetään ammattina, johon kansan terveyden, hyvinvoinnin ja lasten suotuisan kehityksen riinessä on valmistauduttava ammattiopetuksen kautta, joka mikäli mahdollista tulee kaikkien eikä vain muutamien harvojen naisten osaksi.

Suuri, koko maata käsittävä naisten järjestö Martta-liitto on tässä tehnyt laajakantoista työtä, mutta näin perustavaa laatua oleva työ vaatii valtiovallan johtoa. Niinpä on vihdoin valtion kotitalousopisto juuri naisten muistovuonna päässyt työtään alkamaan ja se on varmaankin ennen pitkää kehittävä ylläviitattua neuvontatyötä täyteen tehokkuuteen. Edelleen on havaittavana suunnitelmallinen toiminta saattaa kotitalous elimelliseen yhteyteen valtiotalouden kanssa. Kansakunnan henkisen ja ruumiillisen terveyden kohoaminen sekä merkittävä kansantaloudellinen nousu tulevat epäilemättä olemaan seurauksia jatkuvasta työstä tällä alalla.

Eräs Amerikan uranuurtajanainen on lausunut: Miten paljon pyrkimyksemme lienevätkään tehonneet ja satoa tuottaneet, se vain on varma, että emme koskaan voi tehdä suuren asian puolesta niin paljoa, kuin

suuri asia voi tehdä meidän puolestamme. Jos soveltaen näitä syvämietteisiä sanoja oman maamme naisiin kysymme, miten täysien kansalaisoikeuksien omistaminen on vaikuttanut heidän kehitykseensä, niin lienemme, kaiken pinnallisuuden ja nautinnonhimon uhallakin, joka on murrosajalle ominainen ja nykyisin räikeänä havaittava niin miehissä kuin naisissakin, oikeutetut viittaamaan eräisiin ilahuttaviin ilmiöihin. Oikeudet tuovat mukanaan velvollisuuksia, ja nämä puolestaan kasvattavat vastuuntuntoa. Tarkastaessamme naisten nykyisiä rientoja ja pyrkimyksiä näemme usealla alalla oikeaan suuntaan käypää kehitystä, joskin se olisi saanut olla ripeämpää, laajempia naispiirejä käsittävää ja syvemmälle käypää. Velvollisuudentunnon syventymistä on selvästi nähtävänä. Naisten syrjäisempi, mutta uupumaton ja uhrautuva toiminta vapaustaistelussamme ja jatkuvasti senjälkeen Lottaliikkeen kautta on saanut tunnustuksensa pätevimmältä taholta. Ja naiset kansan elinjuurien vaalijoina ovat alkaneet oivaltaa, mikä perustavaa laatua oleva osuus heillä on työssä isänmaan itsenäisyyden säilyttämiseksi. Nainen on kansan luontainen kasvattaja, hänen toimestaan, hänen kyvystään riippuu tulevien polvien kehitys ja menestys. Kotien kykyä tässä suhteessa koetetaan tehostaa kotikasvatusta tukemalla, mutta naisten uusi asema, jonka tulee kehittää heissä mitä sanomme yhteiskuntaäidillisyydeksi, asettaa heidän eteensä vaatimuksen ja velvollisuuden luoda silmänsä ulkopuolelle oman kotinsa seiniä pelastaakseen yhteiskunnan vaaranalaisia ja hoivatakseen heitä niin, että kansan vähäväkisissä piireissä ei mitään kehityskelpoista yksilöä jätetä hukkaan joutumaan.

Tässä suhteessa on vain viitattava siihen nousuun, joka on huomattavana yhteiskunnallisen lastenhuollon alalla vapaiden kansalaisyhtymien muodossa. Suurin osa työntekijöistä tällä alalla on naisia, jotka joko uurasta-

vat asian hyväksi vapaaehtoisessa toimessa taikka valiten tämän alan elämäntyökseen ja hankittuaan itselleen pätevän valmistuksen omistavat sille kaikki voimansa.

Siveellisyystyössäkin ovat naiset päättävästi järjestäytyneet ja asettaneet päämääräksi, että valtio ja kunta eri työlaitoksia ja -koteja luomalla suojaisi ja pelastaisi kunnialliseen työhön harhaanjoutuneita, suistumisen vaarassa olevia naisia. Naisten raittiuskeskus taas toimii pontevasti herättääkseen naisissa vastuuntuntoa ja kootakseen heitä työhön raittiuden edistämiseksi.

Huhuttavana ajanilmiönä on myöskin mainittava, sitä nuorille naisille määrätietoisemmin kuin ennen on ryhdytty antamaan yhä parempi kasvatus ja valmistus omavaraiseen elämäntehtävään. Vähitellen loitotaan siitä käsityksestä, että eräisiin alempiin virkoihin voidaan ottaa epäpäteviä naisia, jos vain työ heille soveltuu. Naisten dilettantismi on ollut hyvin vaarallinen, se kun on pitänyt naisia vain huonopalkkaisissa viroissa ja ehkäissyt heidän kohoamistaan tasa-arvoisuuteen miehen rinnalle. Nykyään näkee oireita oikeaan suuntaan, ehkäteemisesti sivistyneet naiset pyrkivät nyttemmin yhä enemmän syventymään omaan alaansa, joten vähitellen asiantuntijanaisten lukumäärä kasvaa, ja tasa-arvoisuus tulee itsestään saman arvoisen valmistuksen ja toiminnan kautta. Monessa kohden näkee, että naisten työvoiman järkiperäinen kehitys — kansantaloudellisesti paljon merkitsevänä pyrkimyksenä — on asianomaisten huomion esineenä.

Viittaamillamme aloilla on Suomen äänivaltaisilla naisilla vastaisuuden tehtäviä yltä kyllin, jopa ylivoimaisilta näyttäviä. Valtiollisten ja puolueharrastustensa ohella on heillä — yhteistyössä keskenään — erikoinen tehtävä edistää kansakunnan tapojen kehittymistä oikeudenmukaisemmiksi, sivistyneemmiksi ja hilli-

tymmiksi silmämääränään siveellisten elämänarvojen tehostaminen ja kansalaiskunnon kasvattaminen.

Naisten työ kansalaisoikeuksiensa puolesta muodostaa kauniin luvun ihmiskunnan historiassa. Se on ihmisyyden, vapauden- ja oikeudentunnon ihania voittoja. Ja ken avoimin silmin katselee nykyistä yhteiskuntaa, hänelle pian selviää, että suuri uudistus on tullut oikeaan aikaan. Nykyinen sosialinen tila on välttämättömyyden pakosta tuonut vaativana esille yhteiskunnallisen huolto- ja suojelutyön, jonka täytyy kulkea valtion, kunnan ja vapaan kansalaistoiminnan puitteissa. Kun tässä työssä ei voida mitenkään tulla toimeen ilman naisten apua — heidän luontaisimmat taipumuksensa kun viittaavat sellaiseen toimintaan — on luonnollista, että heidän on täytynyt vapautua entisistä kahleistaan saadakseen täyttä liikkumisvapautta uusissa toimissaan, niin että heidän vaikutuksensa yhteiskunnan elämään tulee tehostetuksi.

Nykyaikainen kehitys vie myös eittämättömästi siihen suuntaan, että naisille kansainvälisessäkin suhteessa tulee oma tehtävänsä. Naisten parhaimmiston mielessä väikkyvät syvästi inhimilliset ihanteet, jotka he tahtovat toteuttaa kansansa keskuudessa ja kansansa hyödyksi, mutta heissä on sen ohella havaittavissa selvä pyrkimys laajentaa kansainväliset suhteensa sekä silläkin alalla syventää rakkauden ja rauhan ihanteita.

Ilmi Hallsten.

Osa rappukoskea Mallajoen niskassa.

Luonnon- ja kansallispuistoistamme.

Vielä viisi vuosikymmentä sitten oli luonnonsuojelun aate Suomessa miltei tuntematon. Synkkiä saloja tuntui olevan liiaksikin, luonnonrauhaa painostukseen asti. Varsinaista toimintaa luonnon alkuperäisyyden säilyttämiseksi ajattelivat tuskin muut kuin jotkut hentomieliset aatteilijat.

Mutta ajattelipa sentään myöskin eräs kaukokatseinen, tulisieluinen tarmon ja toiminnan mies. Tämä oli kuuluisa maanmiehemme Adolf Erik Nordenskiöld. Ruotsista käsin, sinne poliittisista syistä siirtyneenä, hän v. 1880 julkaisi kaikille pohjoismaille ainistetun lennokkaan kirjoituksen luonnonsuojelun alalta. Se oli syvään luonnonrakkauteen ja isänmaan saloluonnon ihailuun perustuva herätyshuuto toimenpitei-

siin ryhtymiseksi, jotta alkuperäistä luontoa saataisiin säilymään ilmistoimmnan tuhoilta. Vakuuttavin sanoin Nordenskiöld osoitti, kuinka asutus, viljelys ja teollisuus ovat ripeästi leviämässä syrjäisillekin seuduille ja kuinka luonto kaikkialla tulee pian menettämään alkuperäisen leimansa, kuten on käynyt kaikissa suurissa sivistysmaissa. Vaikkaa, läkästä metsää ei muutamien vuosikymmenien päästä näe missään, parhaat suot ovat ennen pitkää kaikki ojissa, luonnonniityt pelloiksi kynnetyt. Pian on käsissä aika, jolloin ei hakemallakaan löydä luontoa sellaisena, jollaisena sen näkivät Suomeen vaeltaneet esi-isämme ja heidän lähipolvensa; ei myöskään sitä luontoa, joka on perussävelenä parhaitten runoilijaimme lauluissa ja esivanhempiemme, vieläpä nykypolvenkin maailmankatsomuksessa. Viljelyksen ja asutuksen edistymisestä iloitsevat kyllä kaikki. Mutta jälkipolvien hyväksi meidän on ajoissa pelastettava valikoituja näytteitä isänmaan koskemattomasta luonnosta. Parhaiten tämä tapahtuu erottamalla jostakin syrjäseuduilta valtionmaista suurehko, saloluontoa monipuolisesti edustava alue »valtionpuistoksi», jossa luonto saa iki ajoiksi säilyä täysin neitseellisessä tilassa.

Nordenskiöldin kirjoitus ei heti aiheuttanut toimenpiteitä. Mutta ajatus luonnonsuojelualueiden perustamisesta yhteiskunnan omistamille maille oli sillä herätetty ja jäi itämään. Sen aatteellisen oikeutuksen tajusi ainakin vaistomaisesti suuri osa valistuneesta yleisöstä. Julkisen pohdinnan alaiseksi asia aluksi tuli vain metsänhoitajien ja luonnontieteilijäin piireissä. Soveliaita rauhoitusalueita harkittiin ja ehdotettiin. V. 1907 jo valtion virallinen komitea, suojametsäkomissioni, ehdotti kansallispuistojen erottamista Pallas—Ounastunturien ja Pyhätunturien alueista Lapissa, ja ehdotti samalla, että Oulankajoen alue Kuusamossa rauhoitettaisiin metsänhakkuilta ja asutukselta, kunnes sen erottaminen suojelualueeksi on ratkaistu. Ehdotus ei johta-

ut ratkaiseviin toimenpiteisiin. Puuttui lainsäädäntöä, jonka puitteissa rauhoitustoimenpiteet olisi saatu pysyästi voimaan. Eikä aika ollut sovelias tällaisten kansallisten tarpeiden kaipaamalle lainsäädäntätyölle. Mutta onneksi oli sentään mahdollisuuksia toimia edes väliaikaisesti suojeltavien alueiden perustamiseksi. Metsähallitus sai rauhoitetuksi metsät useilla tärkeillä matkailuvaikoillamme, jotka ilman tätä kiitosta ansaitsevaa toimenpidettä nyt olisivat ainakin osittain raiskattuina. Metsähallituksen toimesta Oulun läänin maaherra v. 1916 rauhoitti kasvirikkaudestaan kuulun Mallatunturin Enontekiön Lapissa. Pienempiä rauhoitusalueita syntyi vähitellen yksityistenkin toimesta.

V. 1923 eduskuntamme hyväksyi erikoisen luonnonsuojelulain. Tämä laki antoi luonnonsuojelutyölle aivan uudet mahdollisuudet. Se myöskin periaatteessa ratkaisi julkisten luonnonsuojelualueiden perustamista koskevan kysymyksen. Lain ensimmäinen pykälä hyväksyy yhteiskunnan velvollisuudeksi rauhoitettujen alueiden erottamisen sopivilta kohdilta valtionmaista. Pykälän mukaan presidentti voi eduskunnan suostumuksella päättää, että määrätty valtiolle kuuluva alue on, sen luonnon säilyttämiseksi koskemattomana, eroitettava yleiseksi suojelualueeksi (luonnonpuistoksi), ja samoin voidaan määrätä erotettavaksi erityisiä suojelualueita (kansallispuistoja) luonnonkauniiden tai muuten luontonsa puolesta huomattavien paikkojen säilyttämiseksi sellaisinaan.

Nyt on voitu ryhtyä tuumasta tosi toimeen. Metsähallitus valmisti ehdotuksen sopiviksi luonnon- ja kansallispuistoiksi, ja alussa vuotta 1927 antoi hallitus eduskunnalle luonnonsuojelualueiden perustamista koskevan esityksen, joka nojaa metsähallituksen ehdotukseen. Näitä rivejä kirjoitettaessa, kesällä 1927, on asia siinä vaiheessa, että asian ratkaisua odotetaan eduskunnan syysistuntokaudelta. Toiveet myönteisestä ratkaisusta

ovat niitä parhaat. Kun tarja attkeel oittu arvosain lukijain käsin, on siis todennäköisesti niidänkin naal lunnieomat luonnonpuistonsa ja omat kansallispuistonsa, kuten on rauhoituspuistonsa useimmilla muillakin sivistysmailla.

Luonnonpuistoiksi on maassamme valittu alueita, jotka tällä hetkellähän ovat säilyneet mahdollisimman muuttumattomassa luonnontilassa ja joissa on edustettuna tärkeitä luonnon piirteitä, jotka harvinaisuutensa tai tyypillisen suomalaisuutensa vuoksi tekevät nämä alueet, eri alueet eri suhteissa, varjelemisen arvoisiksi. Useimmat niistä ovat myös luonnonmahtavuutensa puolesta aivan kuin ihanteellisia helmiä isänmaan luonnossa. Kaikkiansa on näitä alueita 7, kaikki sijaiten loitolla vakinaisista asutusseudusta.

1) Ainoa Suomen etelärannikkosa sijaitseva luonnonpuisto on Salmin pitäjän *Hasarin alue*. Tämä pieni (3 ½ km²), aivan valtionrajassa kiinni oleva alue pelastaa jälkimaailman nähtäville näitä rehevyytä, hyvin kasvinsalla maalla olevaa kasvillisuutta, jättiläiskuusia kasvavia lehtometsiä ja muistamatusta koipia, joissa aivan kahlaten kulkee ruohikkomeressä ja viidapa puistomaisia lettokoipiakin, jotka nimiällä ovat kaikki joutuneet niityn ja pellon raivaajan käsin. Harvinaista kasvilajeja on kosolti. Karhu asustaa alueella, eivätkä isonhaahen ja joutsenen pesimälammet ole kaukana. Metsäiset vaarat, kalliot ja järvet tekevät seudusta, joka on miltei asumaton, tosi suomalaisen luonnonmahtavuuden.

2) *Kuusamon alue*. Kuolajärven pitäjässä voittaa sentään sekä edellisen että useimmat muut. Eristetyn asemansa, kallioisuutensa ja Vienanmeren niiden vesiensä vuoksi on tämä kokonaista 215 km² laaja alue voinut säilyttää metsänsä miltei kirveenkoskemattomina. Harvinainen onn luonnonsuojelun kannalta. Kapeat, huimaavan korkeiden kallio- ja vaararantain reunustamat rotkojärvet, syvät louhuiset kurulaaksot, pauhaavat

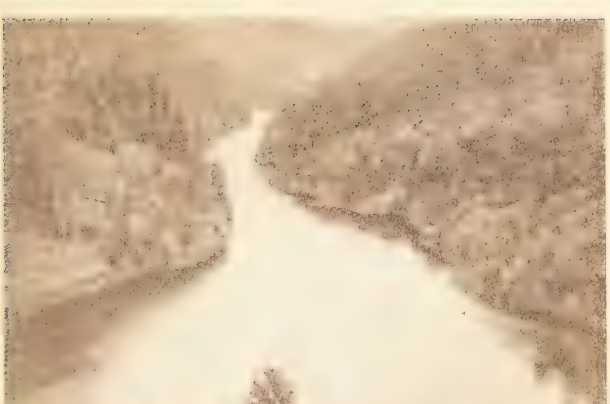

Kutsajoen rotkolaaksoa.

purot. Kutsajoen mahtava Jäniskönga̋s, jossa vesi putoaa äkkijyrkästi toistakymmentä metriä, pari tunturiakin, kas siinä lyhennetty luettelo alueen erikoisnähtävistä, joita ne harvat matkamiehet, jotka tällä seudulla ovat käyneet haltioituneina kuvailevat. Ja siellä käyneet kasvitieteilijät kertovat yhtä innostuneina löytämistään kasviaarteista, joita alueen kalkinpitoisilla kalliorinteillä ja lettosoilla versoo maasta. Seutua tuntevat elaintieteilijät taas kernaimmin tarinoivat karhuista, kotkista, huuhkajista ja hanhista, sekä tietenkin poroista, jotka elävöittävät salonkulkijan mieltä. Tutkimukselle tarjoaa alue loppumattomasti työtä supisuomalaisen sidoluonnon selvittelyssä.

3) *Pisavuara* Rovaniemen ja Tervolan rajoilla on mahtavan korkea, saloisen leimansa säilyttänyt vaara (35 km²). Se jää nyt vaaran ympärille uutisasutuksena varttuvien kylien äärille juhlalliseksi muistomerkiksi

Myrtillus-Cladina-tyypin männikköä Ounastunturin juurella.

näiden seutujen alkuperäisestä, asumattomasta luonnosta. Sen merkilliset, lumenmuurtojen synnyttämät tykkykuusikot, laajat kivikot (»rakat») ja alarinteiden ruohoisat kuusikot ovat luonnonsuhteita, jotka houkuttelevat puoleensa tieteen virallisia ja puolivirallisia edustajia.

4) *Pallas- ja Ounastunturien alue*, suurin kaikista suojelualueistamme (850 km²), käsittää miltei kaikkea, mitä Lapin luonto voi tarjota: laajoja metsiä, suuria soita, järviä, puroja ja lampareita, suuria puuttomia tunturikkoja, näiden avaria näköaloja, kesäyön aurinkoa, poroja ja karhuja. Alue on uljas kokonaisuus, joka varmaan voittoisasti kilpailee Ruotsin-Lapin vielä laajempien luonnonpuistojen kanssa. Alueesta voitanee osa luovuttaa kansallispuiston tapaiseksi käyntipaikaksi suurelle yleisölle. Rakenteilla oleva Kittilän—Muonion maantie auttaa siinä pääsyä.

5) *Mallan tunturiseutu* Kilpisjärven rannalla, Enontekiön »käsivarren» perukassa, on jo kymmenisen vuotta ollut täysin rauhoitettu ja jää nyt sellaiseksi pysyvästi. Kasvimaailman erikoisuudet, ennenkaikkea monet hyvin

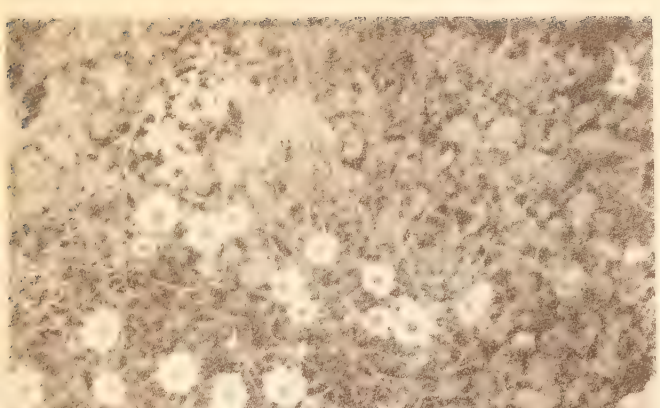

Alppivuokko Mallatunturilla.

harvinaiset kasvilajit, ovat tätä tieteen nimessä vaatineet. Mutta on muukin luonto niin erikoinen, että kaikki Mallan nähneet iloitsevat siitä, että tämä merkillinen tunturialue (20 km²) on kaikelta raiskaukselta suojattu.

6) *Paaskyspaldan alue* Petsamon Salmijärvellä on Suomen koillisen »käsivarren» tärkein suojelualue (30 km²). Aivan viime tingassa se on täällä nopeasti leviävän asutuksen edestä temmattu tieteellisen tutkimuksen tyyssijaksi ja harvinaisen kasvi- ja eläinmaailman rauhoituspaikaksi. Ruohoisat koivikkolaaksot, äkkijyrkät diabaasiseinämät, laajat tunturikummukot ja monet suureimmet, kuten karhu, hirvi ja kotka, ovat tämän luonnonpuiston erikoisuutena.

7) *Pummanginniemen luoteisosa* Petsamon Pummangissa käsittää luonnontieteellisesti kenties kiintoisimman osan Kala-tajasaarentoa. Sen geologia, kasvimaailma

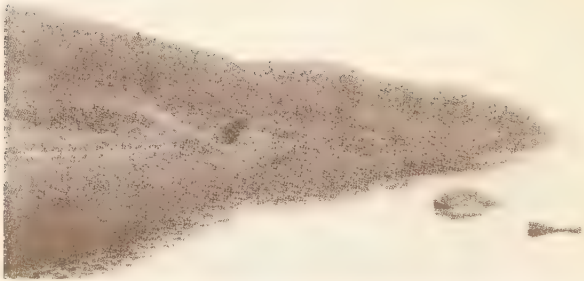

„Pääskyspahdan" jyrkkiä" rantavuoria.

ja linnusto on hyvin omalaatuinen ja tarjoaa tutkimuksille rikasta aineistoa. Pääosa alueesta, jonka pinta-ala on noin 45 km², on aukeaa tunturilakeutta, mutta reunaosissa on pahdoilla mitä eriskummallisimpia jyrkänteitä ja hiekkakivikallion torninaisia rapautumisjäännöksiä, somerikkoluisuja ja pauhaavia vesiputouksia.

Rajoitettu tila ei ole sallinut kuin viittausten tapaisia maininoja luonnonpuistojemme erikoisnähtävyyksistä. Mutta esitys riittänee osoittamaan, että luonnonpuistojemme rajojen sisälle on onnistuttu saamaan miltei uskomattoman paljon luontomme suurimpia merkillisyyksiä ja ennenkaikkea ylevää luonnonrauhaa, jonka varjeleminen onkin niiden päätehtäviä.

K a n s a l l i s p u i s t o i k s i on valikoitu paikkoja, joita luonnonkauneus tai muut luonnon piirteet kehoittavat säilyttämään, mutta jotka samalla ovat sellaisia että luonnon erikoisuudet on syytä antaa kaiken kansan nähtäviksi, suuren yleisön luonnonrakkauden kasvattajiksi ja luonnonnautintojen tyydyttäjiksi. Näitä alueita on toistaiseksi 4.

1) *Storländet*- eli *Stora Träskö*-niminen, 4 km² laajuinen saari Porkkalan ulkopuolella Kirkkonummen pitä-

Poroja Oulankajoen rannalla.

jan saaristossa edustaa kaunista saaristoluontoa Suomenlahden rannalla ja tulee kansallispuistona olemaan turvapaikkana saariston eläimistölle ja kasvistolle.

2) *Oulankajoen alue* (yli 200 km²) Kuusamon pohjoisosissa on seutu, jota jo kauan on mainittu yhdeksi Suomen kauneimmista. Aluetta hallitsee Oulankajoki sivuvirtoineen. Jokivarsien hymyilevät niittyrannat, kallioiset rantajyrkänteet, jokien pauhaavat kosket, joista Kiutakönga: on aivan hurmaava mahtavine hirmukuohuineen, ja koko seudun villin erämainen luonto lumoavat jokaisen alueelle eksyvän matkamiehen. Kun kulkumahdollisuudet paranevat, tulee seudusta matkailupaikkana kerran Punkaharjun, Kolin y. m. s. tapainen. Kasvi- ja eläintieteilijät kuitenkin varmasti varaavat osan laajasta alueesta tieteen tarpeiksi, matkailijain häiritsevältä vaikutukselta rauhoitetuksi.

3) *Pyhätunturi* Kemijärvellä on majestee tillisen vieva, yksinäinen kvartsiittikumpare keskellä verraten tasaisia maita. Sen louhuiset jättiläislaaksot ja lakiosien mittaamattoman laajat lappalaiset näköalat ovat jo kauan houkutelleet kävijöitä läheltä ja kaukaa. Kansallis-

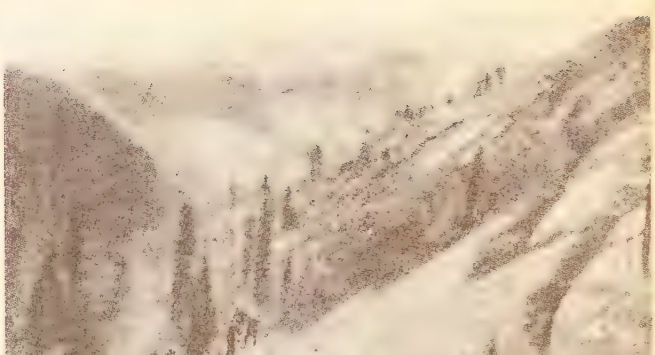

Isokuru Pyhätunturilla.

alueeksi (20 km²) julistettuna sen arvo tietenkin yhä kasvaa.

4) *Petsamon Heinäsaaret*, kaksi pientä Jäämeren saarta (5 km²), ovat myöskin vanhastaan tunnettu kuuluisuus. Lintumaailman rikkaus on täällä aivan uskomaton. Isommalla saarella elää 50 à 100 tuhatta lintuyksilöä. Kenties puolet tästä määrästä on merkillisiä, turvekoloissa pesiviä lunneja. Mutta kymmenin tuhansin on lokkejakin. Haahkoja on jokunen tuhat, räiskiä samoin. Muita vähemmän. Kaikkialla lintuja näkee ja kuulee: ilmassa, maassa, rannoilla ja rantavesissä. Lentävinä, istuvina ja uivina parvina niitä joka taholla ilakoi. Niiden huuto ja kirkuna on ajoittain aivan korvia huumaava, mutta aina kiintoisa. Mahtavin on lintuparvien näky, kun satoja lokkeja yht'äkkiä kohoaa lentoon rannan leväkasoilta. Niiden ääniin yhtyy tässä Jäämeren aaltojen pauhu, luoden erikoistunnelman, joka on suurenmoinen.

Kaikki nämä alueet, niin hyvin luonnon- kuin kansal-

Lokkeja Ison-Heinäsaaren leväkasoilla pakoveden aikana.

lispuistot, tullaan lähi aikoina tarkemmin rajoittamaan, niihin järjestetään vartiointi ja niille laaditaan kullekin erikseen järjestyssäännöt, jotka säännöstelevät liikkumisoikeuden suojelualueilla. Ainakin osa luonnonpuistoista täytynee kokonaan sulkea suurelta yleisöltä tieteellisen tutkimuksen pyhätöiksi. Mutta osa voinee tarkoissa rajoissa olla avoinna kaikille asianharrastajille. Ja kansallispuistot ovat nimenomaan kaiken kansan käyntipaikoiksi aijotut. Mahdollisesti voidaan niissä sallia urheilukalastus (Oulankajoella), tulenteko määrätyillä paikoilla y. m. s.

Luonnonpuistojen käyttöä suunnitellessa on ensimmäisiä tehtäviä tieteellisen tutkimuksen järjestäminen niissä alueissa, jotka ovat suuressa määrin juuri tutkimuksen tarpeita silmällä pitäen perustetut. Niihin on saatava työskentelymahdollisuuksia, edes vaatimattomia, tiedemiehille. Parhaiten tapahtunee tämä siten, että vartijain asuntojen yhteyteen varataan parisen huonetta heidän majapaikoikseen ja työhuoneikseen. Tänne voidaan vähitellen kerätä tutkimusvälineistöä, joten syntyy pieniä laboratorioita luonnonpuistoihin. Suu

rempien tutkijaretkikuntien yhtaikaa työskennellessä luonnonpuistoissa täytyy turvautua teltta- tai rankismajoitukseen.

Arkaluontoinen on eräseuduissa kysymys paikallisen väestön metsästys-, kalastus- ja niitto- sekä laiduntamisoikeuden mahdollisesta rajoittamisesta. Suojelualueiden erottaminen on suunniteltu kaikkialla tapahtuvaksi siten, ettei siitä koidu tuntuvampaa haittaa lähistöllä asuvalle, yleensä sangen varattomalle väestölle. Metsästys, kalastus, niittyjen käyttö ja porojen laitumella pito saisivat siellä, missä näiden elinkeinojen harjoittamisella suojelualueiden sisällä on todellista merkitystä väestön toimeentulolle, yleensä ennallaan jatkua, metsästys kuitenkin vain määrättyinä vuosina, jolloin se on erikoisen tärkeää. Vähitellen, kun asujamisto tulee vähemmän riippuvaksi luonnon suoranaisista antimista, voidaan rajoituksia haitatta lisätä ja saada eläimistönkin rauhoitus täydelliseksi. Silloin hyödyttävät suojelualueet laajalti ympäristöjään hyödyllisen metsänriistan sikiämispaikkoina, kuten myös useat alueet jo varhemminkin matkailuliikenteen elvyttäjinä tarjoavat paikkakunnan väestölle monenkaltaista lisätuloa.

Kysymys, joka varmasti tulee herättämään väittelyä, koskee suurpetojen asemaa suojelualueilla. Suden ja ahman henkipattoisuudesta ollaan kyllä yksimielisiä. Mutta entäs karhu? Syvällisemmin asiaa pohtimatta olisi kenties jokainen valmis langettamaan sillekin kuolemantuomion. Mutta kun harkitsee asiaa käsi sydämellä, herää epäilyksiä. Olisiko oikein tuhota tyystin tämä metsiemme kuulu majesteetti? Ei! Karhu, »metsän kuningas» ja »mesikämmen», on kautta vuosisatojen niin paljon askarruttanut Suomen kansan ajatuksia ja piirtänyt niin monia muistoja kansamme satu- ja runoaarteisiin, että jo velvollisuutemme näiden satujen ja runojen kauan sitten kuolleita seppiä kohtaan velvoittaa meitä voittajan oikeamielisyydellä kohtelemaan tätä

sekä peljättyä että rakastettua saloluonnon edustajaa. Pohjois-Amerikassa on karhu monin paikoin rauhoitettu. Ruotsissa on sen kaataminen kielletty kaikissa luonnonsuojelualueissa, ja Sveitsissä on herätty katkerasti katumaan, ettei karhun sukupuuttoon hävittämistä 20 vuotta sitten estetty. Kenties vielä suuremmalla syyllä kuin muualla on meillä Suomessa säilytettävä edes muutamia pesueita tätä aito erämaan eläjää. Tämä onkin miltei ihmeen haittaa mahdollista. Monien suojelualueitten sisällä tai äärillä karhu elelee miesmuistiin pahoja kemättömänä. Täällä se voidaan kokonaan rauhoittaa. Vaikutakuntamme itärajoilla, missä se on jatkuvasti raatelemen, sen ahdistaminen olkoon luvallinen suojelualueillakin. Muualla kin tapettakoon raatelevia yksilöitä. Oh suojelualueiden asioissa monta muutakin pulmaa raikaistavana. Mutta niistä kyllä selvitään. Pääasia on, että valtiomme on laajoista maistaan uhrannut palasia rauhoitetun luonnon taatuiksi tyyssijoiksi. Adolf Erik Nordenskiöldin kaunis ajatus on toteutunut ja jopa paljoa suuripiirteisempänä kuin hän oli uskaltanut ajatellakaan. Yhden »valtionpuiston» asemesta meillä nyt on yksitoista. Näin on luonnonsuojelun jalo aate puolessa vuosisadassa valloittanut yhteiskunnassa ne, joiden käsissä valtiomme asiain määräysvalta on. Tästä valloituksesta on syytä yleisestikin katsoen iloita. Sillä onhan tämä tosiasia yleisen valistusmielisyyden, yleisen aatteellisten arvojen nousun kauniita merkkejä.

Mutta luonnonsuojeluaatteen kehitys ei saa pysähtyä tähän. Se täytyy saada omaksutuksi niissäkin laajoissa piireissä, jotka vielä tietämättömyydestä tai välinpitämättömyydestä eivät ole aatteen tietoisia kannattajia.

Luonnonpuistoilla ja kansallispuistoilla on tässä oma tehtävänsä. Niitä on nyt ryhdyttävä hyväksi käyttämään, ammentamaan niistä kaikkea, mitä niistä on otettavaksi tarkoitettu. Lähinnä ovat kansallispuistomme

suuren yleisön hyödyksi ja mielenjalostukseksi aijotut. Matkailu tempaa meillä nykyisin yhä uusia ja uusia piirejä mukaansa. Se on suunnattava entistä enemmän luonnonkauneuksien lähteille ja luonnonrauhan nautintasijoille. Kansallispuistot avautuvat tässä käytettäviksi. Niissä käyneitä taivuttaa luonto tosi ystävikseen ja nämä ystävät kylvävät tätä ystävyyttä muihinkin. Ja kansallispuistojemme luonnonaarteita koskevat kirjoitukset, niitä esittävät kuvat, niiden tunnelmissa aihostunut musiikki, kaikki tämä levittää vähitellen luonnonrakkautta, jota omatessaan ihminen on sisäiseltä elämältään rikkaampi ja mieleltään rauhaisempi kuin tätä rakkautta uupuessaan.

K. Linkola.

Oulankajoki.

Perunasyöpä.

Perunasyövän aiheuttaja, *Synchytrium endobioticum*, kuuluu leväsieniin. Sen pallomainen ruumis on alkuaan niin pieni, että satamiljoonaa yksilöä hyvin mahtuu kuutiosentimetrin tilavuuteen. Tällä asteella ollessaan sanotaan sientä parveiluitiöksi. Värekarvallaan se uistelee maassa olevassa vedessä ja toisinaan se nousee vartkää kasvinpintaa pitkin maanpinnan yläpuolellekin.

Parveiluitiöt tunkeutuvat perunakasvin nuoriin solukkoihin aiheuttaen näissä sairaalloista solujen jakautumista ja kasvua, ja ennen pitkää on saastunut kasvinosa kehittynyt ulkomuodoltaan k u k k a k a a l i a m u i s t u t t a v a k s i ä k ä m ä k s i. Toisinaan sieni muuttaa äkäniksi perunavarsien alimmat lehtiaiheet, mutta sen pääasiallisimpana esiintymispaikkana ovat perunanmukulat, jotka usein täydelleen tuhoutuvat. Äkämien väri on aluksi sama kuin terveen mukulan, mutta lopuksi äkämät painuvat mustanruskeiksi ja muistuttavat silloin jonkun verran korvasieniä.

Loisen kehitys perunassa on ripeätä. Soluihin tunkeutuneet parveiluitiöt menettävät värekarvansa ja kehittyvät p e s ä k k e i k s i kasvaen tällöin satoja kertoja entistään suuremmiksi, niin että ne toisinaan kokonansa täyttävät isäntäsolunsa. Sienen koko alkufina jakautuu useampaan sataan pikkupalloon, joista jokainen heti kehittyy parveiluitiöksi ja viipymättä vapautuu tautia edelleen levittämään. Kun kesän kuluessa useita polvia täten kehittyy toinen toisensa

jälkeen, voi sieni lyhyessä ajassa vallata suureimman kin perunamaan.

Syksyllä kehittyvät pesäkkeet paksukettoisiksi ja talvehtivat päästäen parveiluitiönsä vapaiksi vasta seuraavana keväänä. Jos pesäkkeet ovat joutuneet syvemmälle maan sisään, eivät parveilijat vapaudu ennenkuin vasta vuosien kuluttua. Taudinaiheuttaja lymyilee tällaisissa tapauksissa jopa kymmenenkin vuotta maassa odotellen, että siihen istutettaisiin perunaa.

Perunasyöpä leviää Europassa hitaasti, mutta itsepintaisesti. Talvehtimista varten kehittyneet pesäkkeet kulkeutuvat mukuloiden ja niihin tarttuneen maan ja hiekan keralla kuinka pitkiä matkoja tahansa. Samoin ne leviävät työvälineisiin, rattaanpyöriin, hevosten kavioihin ja ihmisten jalkineisiin ja käsiin tarttuneen maan keralla, ja lopuksi kaikenlaiset pikkueläimet koirista, kissoista, kanoista ja jäniksistä alkaen aina varpusiin, hyönteisiin ja kastematoihin saakka kuljettavat niitä paikasta toiseen.

Perunasyövän alkuperäistä ravintokasvia ei tunneta, mutta voinee se olla joku villi *Solanum*-laji, kuten mustakoiso (*Solanum nigrum*) tai punakoiso (*S. dulcamara*), joihin sieni, kuten myöhemmin on huomattu, voi tunkeutua. Perunoissa on syöpä ollut tunnettu aikaisempien tietojen mukaan Englannissa 1860-luvulta ja Skotlannissa vuodelta 1876 saakka, mutta tieteellisesti sen selitti Schilberszky vasta v. 1896 Unkarista.

Englannissa, Skotlannissa, Hollannissa, Norjassa ja Saksassa on perunasyöpä nykyään laajimmin levinnyt; muissa maissa on vain muutamia syöpäkeskuksia, ja Ruotsi, Viro, Latvia, Liettua ja Etelä-Europan maat ovat toistaiseksi syövästä vapaat.

Taistelu perunasyöpää vastaan täytyy olla armotonta. Tsekkoslovakiassa, jossa syöpää on voitu verraten tyydyttävästi rajoittaa, menetellään seuraavasti. Kun perunamaassa on huomattu syöpää, eristetään alue

Perunasyöpä.

ja asetetaan vartijat ehkäisemään pääsy sille. Perunat nostetaan maasta ja varret ja mukulat poltetaan; terveet mukulat keitetään toisinaan tai käytetään teknillisiin tarkoituksiin. Tämän jälkeen kynnetään höyryauralla ruokanulta syvälle jankon alle ja alue kylvetään heinämaaksi 6—10:ksi vuodeksi.

Suomeen tuli perunasyöpä todennäköisesti vv. 1919—1921 Hollannista ja Saksasta tuotettujen perunoiden keralla. Sen ensimmäinen esiintyminen meillä Kirkkonummen Strömsbyssä todettiin joulukuussa 1924. Tämä ensimmäinen syöpäkeskus on nyttemmin saatettu vaarattomaksi. Muilla syöpäalueillamme (Helsinki: Pakinkylä ja Oulunkylä; U. l. Pyhäjärvi: Högfors; Riihimäki: Lasitehdas) ovat toimenpiteet syövän rajoittamiseksi olleet täydessä käynnissä aina siitä saakka, kun syöpää niillä huomattiin.

Kun oli päästy selville perunasyövän tuhoisuudesta, sitkeähenkisyydestä ja helposta leviämisestä, pelättiin aluksi, että tauti kävisi kohtalokkaaksi koko Europan perunaviljelykselle. Mutta kaikeksi onneksi ei tällaiseen pelkoon enää ole syytä, sillä on huomattu, että on olemassa sellaisia perunalaatuja, joihin ei syöpä pysty. Tällaisia syövänkestäviä lajeja ovat m. m. seuraavat (tähdellä merkityt lajit ovat myös meikäläisissä kokeissa Pakinkylässä ja Högforsissa osoittautuneet syövänkestäviksi vuonna 1927):

Abundance	* Great Scot
* Arnica	* Green Mountain
Arran Comrade	* Halsnes
* Ashleaf immun	Hindenburg
* Bishop	* Irish Cobbler
Burbank	* Jubel
* Ceres	* Juli
Danusia	* Kerr's Pink
Edzell Blue	* King Georg
Eunike	Lech
* Früheste	Levelyn

* Majestic	Templar
Nephrit	* Thinwald Perfection
Pepo	The Lochar
Resistant Snowdrop	* Witch Hill
* Rhoderich Dhu	Zeppelin.

Toistaiseksi ei ole varmuutta siitä, ovatko kaikki yllämainitut perunalaadut ehdottomasti ja siis kaikissa maissa ja kaikenlaisissa maanlaadussa syövänkestäviä. Toiset tutkijat ovat olleet sitä mieltä, että laatu, joka jossakin maassa on osoittautunut kestävaksi, on sitä kaikissa olosuhteissa. Toiset tutkijat taasen arvelevat, että ehdottomasti syövänkestäviä laatuja ei ole olemassa, vaan että kestaviksi huomatut laadut ovat ominaisuuksiltaan sellaiset vain silloin, kun maaperä ja ilmastosuhteet ovat lajille tarpeeksi otolliset. Ja tämä jälkimmäinen katsantokanta näyttää ainakin muutamiin laatuihin nähden pitävän paikkansa. Niinpä luultiin aikaisemmin, että Thielen jalostamat »Kuckuck» ja »Magdeburger Blaue» olivat syövänkestäviä, kunnes vihdoin (v. 1922) huomattiin, että ne eivät Skotlannissa sitä enää olleetkaan. Samaten huomattiin meikäläisissä kokeissa, että eräs laatu oli v. 1925 syövänkestävä, mutta v. 1926 erittäin syövänarka.

Yllämainittu kysymys ei ole, kuten huomaamme, vain tieteellisesti kiintoinen, vaan on sen tutkimisella suuri käytännöllinen merkitys. Kun perunasyöpä on osoittautunut olevansa sellainen, ettei sitä laajemmilta aloilta enää voida kemiallisin keinoin karkoittaa, jää sellaisille maille, joissa loinen kerran on kotiutunut, ainoaksi järkeväksi vastustuskeinoksi syövänkestävien perunalaatujen viljeleminen. Ja silloin ei tietystikään ole yhdentekevää, osoittautuuko perunalaatujen vastustuskyky syöpää vastaan olevansa muuttumaton vai ei. Taistelussa perunasyöpää vastaan pannaan nykyään Englannissa, Saksassa, Norjassa ja P. Amerikassa pääpaino juuri vastustuskykyisten perunalaatujen viljele-

miseen, joka saastutetuiksi julistetuilla paikkakunnilla on l a k i m ä ä r ä y k s i l l ä t e h t y p a k o l l i s e k s i. Ja tämä tulee epäilemättä myöskin Suomessa olemaan ainoa lopullisesti tepsivä keino perunasyöpää vastaan. Mutta toistaiseksi täytyy meidän koettaa kaikin keinoin ehkäistä syövän leviämistä, jotta ehtisimme kokeellisesti saada selville, mitkä perunalaadut meillä lopullisesti ovat syövänkestäviä, ja siksi kunnes olemme saaneet näitä laatuja kasvatetuiksi maassa siksi paljon että siementä niistä riittää, hädän tullen, laajemmillekin viljelysalueille.

Jotta tämä meille onnistuisi, on välttämätöntä, että jokainen perunanviljelijä valppaasti seuraa perunamukuloiden terveydentilaa. Jos niissä huomataan sellaisia kasvannaisia, kuin kuvassa (siv. 47) näkyvään, on siitä viipymättä tehtävä ilmoitus osoitteella *Maatalouskoelaitoksen Kasvitautiosasto, Tikkurila.* Kipeitä perunoita ei saa lähettää postissa, vaan on ilmoitus tehtävä postikortilla, sähkösanomalla tai puhelimitse. Samalla on perunamaan omistajan huolehdittava siitä, ettei saastutetulle maalle päästetä ihmisiä eikä elukoita ja että kaikki tavarat, kuten *perunat* ja työkalut, kessit, säkit y. m., jotka ovat olleet saastuneen maan kanssa kosketuksessa, jätetään koskematta paikoilleen siksi, kunnes kasvinsuojeluviranomaiset ennättävät saapua niitä desinfisioimaan.

Tärkeätä on edelleen, että tarkkaan kartetaan perunoiden tuontia saastutetuista maista, joissa, kuten Hollannissa ja Saksassa, perunasyöpää on laajemmille aloille levinneenä. Samoin on ehdottomasti kartettava siemenperunoiden ostoa sellaisilta kotimaisilta paikkakunnilta, joissa on perunasyöpää. Ja ennenkaikkea on ajoissa hankittava syövänkestäviä ja meikäläisiin oloihin soveltuvia laatuja.

Koelaitoksen kasvitautiosasto antaa pyydettäessä tietoja siitä, mistä paikoista saadaan ostaa varminta syövänkestävää siemenperunaa.

J. I. Liro.

Suomen ilmailuvoimien lentokonetehtaassa valmistettu meritiedustelukone (vesikone) »I. L.» Moottori 300 hevosv. Fiat, nopeus n. 160 km tunnissa.

Lentokone rauhassa ja sodassa.

Mennyttä vuosisataa ei suinkaan aiheettomasti nimitetä suurten keksintöjen vuosisadaksi, eikä meidän vuosisatamme - - ainakaan tähän asti - - voi kilpailla edeltäjänsä kanssa mitä keksintöjen lukumäärään tulee. Kuitenkin voi kahdeskymmenes vuosisata nyt jo esittää kaksi sellaista käytäntöön sovellettua keksintöä, joita epäröimättä voidaan sanoa ihmisneron suurimmiksi, vaikka niiden merkitystä ja seurauksia ei vielä voidaan lähestulkoonkaan mitata. Molemmat ne palvelevat ihmiskunnan liikennetarvetta helpottaen yksiöiden, kansojen ja maanosien välistä yhteyttä ennen ennenkuulumattomassa määrässä siten antaen ihmiskunnan kasvun aseen etäisyyksien voittamiseksi. Toinen, r a d i o, tekee mahdolliseksi avaruuksien halki ilmisen sanoihin puettuja ajatuksia, toinen, l e n t o k o n e - i l m a l a i v a, tehkön ihmisen uuden elementin herraksi, kiidättää hänet itsensä eteenpäin ilmameressä.

Lentämisestä, ilmameressä liikkumisesta, on ihminen

jo vuosisatoja, vuosituhansia haaveillut. Näistä käytämössä toteutumattomista haaveista kertovat helleenien jumalaistarut ja Kalevalan runot, ja yleisnero Lionardo da Vinci askarteli jo lentämisen problemin kimpussa. Ilmaan n o u s e m a a n oppi ihminen toissa vuosisadalla ilmaa kevyemmällä kaasulla täytetyn pallon, i l m a p a l l o n, avulla, mutta ilmapallossa kulkija ei voinut itse mitenkään määrätä matkansa suuntaa ja nopeutta — hän oli kokonaan ilmavirtojen, tuulien, armoilla. Jo aikoja tätä ennen oli kuitenkin opittu käyttämään tuulia kevyiden, tuulta vastaan vinosti kaltevassa asemassa olevien kappaleiden ilmaan nostamisessa l e i j a n a, mutta leija taasen oli toiselta puolen liian heikko ihmisen ilmaan kohottamista varten ja toiselta puolen sitä täytyi ohjata maasta käsin siihen kiinnitetyllä ohuella nuoralla. Jos nuora katkesi, putosi leija.

Ilmapallo ja leija, niin tuiki alkuperäisiä ja avuttomia kuin ne ovatkin, ovat kuitenkin ilman valloituksen tienviittoja, sillä ne kumpikin osoittavat ja sisältävät ne kaksi periaatetta, joita noudattaen meidän päivienne ihminen ilmaneressä oman tahtonsa mukaisesti, suuntansa ja nopeutensa määräten liikkuu. Ne osoittivat molemmat menettelytavat, joilla ihminen voi ilmassa p y s y ä: ratkaisematta oli, mitenkä niillä voitaisiin ilmassa p ä ä s t a e t e e n p ä i n — ihmisen oman tahdon mukaisesti — ja mitenkä ilmassa voitaisiin niiden s u u n t a m ä ä r ä t a, t. s. niitä ohjata. Näiden molempien problemien lopullinen ratkaiseminen jäi meidän vuosisatamme tehtäväksi, ja ratkaisu riippui m o o t t o r i n k e k s i m i s e s t ä, sillä vasta moottorissa saatiin sellainen voimanlähde, joka oli kevyt ja voimakas, niin että se voitiin sijoittaa ilmassakin liikkuvaan kulkuneuvoon. Kun moottorissa oli saatu se ihmisen hallittavissa ja määrättävissä oleva voima, jonka avulla ihminen ilmaan noustuaan pääsi eteenpäin,

Santos Dumontin lentokone (v. 1906).

oli suunnan määräävien laitteiden, peräsimien, valmistaminen verraten helppo tehtävä.

Täten syntyi ilmapallosta i l m a l a i v a — ilmaa k e v y e m p i — ja leijasta l e n t o k o n e — ilmaa r a s k a a m p i ilmakulkuneuvo.

Tämä syntymisprosessi ei kuitenkaan ollut helppo ja vaivaton, vaikka se tapahtui erinomaisen nopeasti — ilman valloitushan on suoritettu parissakymmenessä vuodessa! Entisestään ihmiselle niin perin vieraaseen elementtiin perehtyminen ja sen valloittaminen kysyi uranuurtajilta kerrassaan uskomatonta rohkeutta, lannistumattomuutta ja uskoa tehtävän mahdollisuuteen. Wright-veljekset, Santos Dumont, Blériot, Farman y. m. ensimmäisten lentokoneiden rakentajat ja lentäjät olivat ihmiskunnan sankareita, sillä ensimmäinen lento näillä ensimmäisillä lentokoneilla oli kokeilua, ja kokeilua kuoleman kanssa, mitä ei suinkaan ollut ensimmäisellä höyrylaivalla, ensimmäisellä junalla taikka ensimmäisellä autolla kokeileminen. Sillä ensimmäisille lentäjille olivat ilman lait, a e r o d y n a m i i k k a, aivan

outoja ja tuntemattomia: ne selvitettiin oikeastaan vasta maailmansodan aikana. Ei niinollen olekaan kumma, että ilmaneten valloitus lentokoneilla on vaatinut tavattoman paljo uhreja. Suhteellisesti paljoa vaarattomammat olivat kokeilut ilmalaivoilla, jotka ovat ilmaa kevyemmät, mutta eivät saaneet olla heikkouskoisia miehiä ensimmäisten ilmalaivojen rakentajatkaan, Zeppelin, Parsival ja muut.

Maailmansodan alkaessa lentokone oli ilman mitään merkitystä käytännöllisellä elämälle, koska sen rakenne ei perustunut tieteeseen, vaan oli enemmän tai vähemmän sattuman varassa olevien kokeilujen tulos. Maailmansodassa kuitenkin molemmat kamppailevat puolet heti huomasivat lentokoneen tavattoman merkityksen taisteluvälineenä. Kansakuntien parhaat tiedemiehet ja etevimmät insinöörit pantiin työhön lentokoneen ja lentämisen lakien selvittämiseksi. Heille annettiin melkein rajattomasti varoja ja sekä kuollutta että elävää kokeilumateriaalia. Niinpä luotiinkin maailmansodan melskeissä uusi tiede, aerodynamiikka, ja rakennettiin tieteellisiin tutkimuksiin ja kokeiluihin perustuva, n y k y a i k a i n e n l e n t o k o n e, joka melkein heti maailmansodan loputtua, 1919 otettiin käytännöllisen elämän palvelukseen liikenneväliineenä, matkustajalentokoneena.

Muutama sana l e n t o k o n e e n r a k e n t e e s t a ja sen osista.

Vaikka lentokoneita on monen monta erilaista tyyppiä aina kulloinkin tarvittavine erilaisine ominaisuuksineen, on kuitenkin kaikissa lentokoneissa samat pääosat: lentokonetta kannattavat t a s o t l. s i i v e t, o h j a u s l a i t t e e t, m o o t t o r i potkurineen, l a s k u t e l i n e (puutun n. s. lentoveneistä) sekä r u n k o, johon kaikki edellämainitut lentämiseen välttämättömät elimet ovat kiinnitetyt ja jossa on sijat lentokoneen ohjaajaa, matkustajia, tavaroita y. m. varten. Tasojen lukumäärän mukaan puhutaan y k s i-, k a k s i-

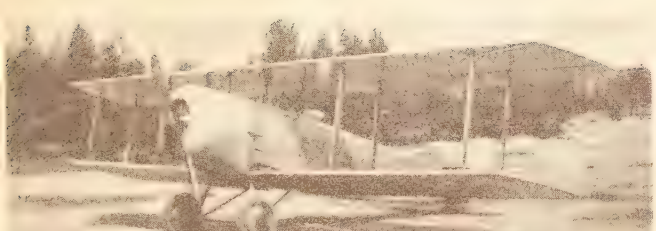

Suomen Ilmailuvoimien lentokone maakoneena; kaksitaso.

monitasoista. ohjauslaitteisiin kuuluu korkeus- ja sivuperäsin vakaajineen sekä siivekkeet, joilla pidetään kone tasapainossa poikkisuunnassa; moottoreita on vesi- ja ilmajäähdytysmoottoreita ja on niitä riippuen lentokoneen koosta yksi tai useampia, teholtaan vaihdellen muutamista hevosvoimista pariintuhanteen. Laskuteineen mukaan puhutaan maakoneista pyörillä varustetut sekä vesikoneista, jotka ovat varustetut venemäisillä kellukkeilla; useat lentokoneet voidaan varustaa pyörillä tai kellukkeilla tarpeen mukaan, jolloin kone vesikoneena on aina raskaampi ja kempelömpi kuin maakoneena. Talvella lentokoneet pohjoisissa maissa varustetaan suksilla jäälle tai kovalle lumikentälle laskua varten. Lentoveneissä ei ole laskuteinettä, vaan on koneen runko rakennettu venemäiseksi laskua varten suoraan veteen; lentoveneet on rakennettu kestämään kovaa aallokkoa avomerillä. Lentokoneen runko on itse lentämiseen tarpeeton elin, mutta tähän asti »välttämätön pahu»; Junkersin lentokonetehtaassa Saksassa on suunnittelun alaisena jättilaislentokone, »lentävä siipi», josta runko on tykkänään poistettu ja moottorit, ohjauslaitteet ja laskuteine kiinnitetty suoraan jättiläismäiseen siipeen, jonka sisällä

Suomen Ilmailuvoimien lentokone suksilla.

ovat myöskin suojat lentokoneen miehistöä, matkustajia, polttoainetta ja tavaroita varten.

Lentokoneen rakennusaineena käytetään yleisimmin puuta ja kangasta, osaksi näitä ja metallia (terästä), osaksi yksinomaan metallia (duraluminia). Varsinkin pohjoisessa (Suomessa) kasvavat puut tarjoavat erinomaista lentokonerakennusainetta. Duralumini on kevyttä ja kestävää, mutta kallista.

Tälläinen on pääpiirteissään lentokone rakenteeltaan; riippuen siitä, mitä tarkoitusta varten se on rakennettu, vaihtelevat sen ominaisuudet tavattomasti. Kaikkia hyviä ominaisuuksia korkeimmassa määrässä ei voida yhdistää samassa lentokoneessa. Tarkoituksensa mukaan voidaan lentokoneet luokitella kahteen pääryhmään: liikenne- (matkustaja-) ja sotilaskoneisiin. Sitäpaitsi rakennetaan erikoisia urheilu-, nopeus-, korkeus-, pituus- j. n. e. ennätyskoneita ja lentokoneita erikoisia taloudellisia tehtäviä varten.

Liikennekoneelta vaaditaan: turvallisuutta, mukavuutta ja mahdollisimman alhaisia kuljetuskustannuksia. Siinä jäävätkin syrjään sotilaslentokoneen pääominaisuudet: nopeus, notkeus, suuri ja nopea nousukyky. Nykyaikaisen liikennelentokoneen tavallinen

Iso-Junkers lentokone makuuvaununa.

nopeus on 140—160 km tunnissa, nousten kuitenkin 200:kin, nykyaikaisen sotilaslentokoneen (lukuunottamatta hitaita koulukoneita) nopeuden ollessa 50—100 km suuremman, erikoisten nopeusrekordikoneiden saavuttaessa lähes 500 km nopeuden tunnissa. »Hidas» liikennelentokone on niinollen n. kolme kertaa nopeampi junaa ja autoa, kulkien lisäksi suoraan linnuntietä lähtöpaikasta määräpaikkaan. Mitä mukavuuteen tulee voi uudenaikainen liikennelentokone nahkanojatuoleineen, makuusijoineen, radiokoneineen, jopa ravintolatarjoiluineenkin kilpailla loistojunien kanssa, vielä vaatien matkustajansa noesta, pölystä, hiostavasta kesäkuumuudesta ja tarjoten lisäksi näköaloja, jonka vertaisia maanpinnalla liikkuen ei koskaan näe. Mitä

Kymmenen matkustajaa kuljettavan moottorisen koko-metalli-Junkerskoneen salonki

taasturvallisuuteen tulee, on — aivan päinvastoin yleistä käsitystä — nykyaikainen liikennelentokone asetettava muiden kulkuvälineiden tasalle ja ainakin auton yläpuolelle. Esim. Englannissa lasketaan tilaston mukaan 1926 tapahtuneen kuolemantuottamus vain jokaista lennettyä 1.600.000 km kohden — matkalla, joka pituudeltaan vastaa 40 kierrosta maapallon ympäri päiväntasaajan kohdalla, eikä Suomessa niiden neljän vuoden aikana, jolloin säännöllistä lentoliikennettä täällä on harjoitettu, ole tapahtunut ainoatakaan kuollettavaa lentotapaturmaa. Kuitenkin lienee Suomessa tuskin ketään, joka epäröisi autoon astumista, jotavastoin lentoliikenteen yleistymisen pääesteenä on lentokoneen turvallisuuteen kohdistuva epäilys! — Liikennelentokoneelle asetettaviin vaatimuksiin kuuluu myöskin täsmällisyys; se on jo useimmissa maissa 95—99 % korvilla ja sikäli kuin lentosatamien ja -asemien valaistus- ja merkinantolaitteet, säätiedoitus, radiopeilaus, koneiden varustaminen gyrorektorilla y. m. s. tulevat yleisiksi ja täydellisiksi, tulee myöskin lentoliikenteen täsmällisyys lähentelemään 100 %. Toistaiseksi on lentoliikenteen täsmällisyyden pahin ja melkein ainoa este sumu, sillä pimeys ei enään estä lentämistä; on jo olemassa säännöllisiä yölentolinjoja sekä Euroopassa että Ameriikassa.

Mitä sitten lentoliikenteen kuljetusmaksuihin tulee,

Tempelhofin lentokentältä; kaikki koneet yksitasoja.

...staavat ne — ottamatta huomioon säästynyttä aikaa ...nnilleen 1 luokan rautatiepilettien hintoja ulkomailla ...vintola- ja yösijakuluineen. Sillä vaikka varsinaiset ...ljetuskustannukset — polttoainekulut — ilmassa ...at huomattavasti suuremmat kuin rautatiellä, on ...maliikenne kuitenkin säästynyt rautatieliikenteen suu...nnasta menoerästä, teiden rakennuksesta. Ilma...ikenne tarvitsee ainoastaan tarkoituksenmukaiset ...s e m a t varusteineen; asemat tulevat, varsinkin ...uurien kaupunkien lähettyvillä tarvittavan laajan ...ma-alan takia verraten kalliiksi, mutta missä lento...ikenne käyttää vesikoneita, siellä nämäkin kulut ovat varsin alhaiset.

Kaiken kaikkiaan voidaan sanoa, että lentoliikenne ...ä...si Euroopassa ja osittain myöskin Euroopan ulko...uolella on jo saavuttanut juna-, auto- ja laivaliikenteen ...innalla oman, vakiintuneen erikoisasemansa. K a u k o...i i k e n t e e s s ä, semminkin valtakuntien välisessä, ...e on vallannut itselleen huomattavan osan luokka...atkustajista, postista, jalometalli-, jalokivi- ja pikalähe-

Helsingin eteläsatama 500 m:trin korkeudelta lentokoneesta valokuvattuna.

tyksistä ja varsinkin postin ja tavarain kuljetus on huimaavasti kasvamassa, niin että uusimmissa matkustajalentokoneissa (esim. Junkersin G 31-tyypissä) suhteellisesti suurempi tila on varattu postia ja rahtia varten kuin ennen.

Siten on ulkomailla syntynyt ja yhä kehittymässä eri liikennemuotojen välillä tarkka työnjako, jonka seurauksena on yhä laajeneva ja taajeneva lentoliikenneverkko: lentokentät — Berliinin Tempelhof, Pariisin Le Bourget, Lontoon Croydon y. m. s. ovat tämän liikenneverkon pääsolmukohtia, jonne vuorokausittain laskeutuvat monet kymmenet ja lähtevät yhtä monet lentokoneet kaikille ilmansuunnille.

Mutta lentoliikenne ei suinkaan vielä ole päässyt kehityksensä alkutaipaletta pitemmälle — huolimatta nykyaikaisen lentokoneen erinomaisuudesta ja kelvollisuudesta liikennevälineenä. Lentoliikenteen pääreitit tulevaisuudessa tulevat kulkemaan maanosien välillä.

Lentovalokuvista valmistettu korkeuskartta.

valtamerten ylitse — tahän mennessa ovat vasta Eurosoppa ja Afrikka sekä Afrikka ja Aasia yhdistetyt koisiinsa säännöllisillä lentolinjoilla. Siitä ovat enteenä kolmeena kesänä suoritetut monet Atlannin yhlennot, ja lentokonemoottorin vielä täydellistyttyä tulevat ne totoutumaan ja kun vielä tulevaisuudessa ratkaistaan probleemi parinkymmenen kilometrin korkeudessa, ohnissa ilmakerroksissa lentämisestä, jolloin lentokoneen

Kahdenkymmenen hengen Junkers (tyyppi G 31) sairasvaununa.

nopeus on 2—3 kertaa suurempi kuin maan pinnalla, tullaan valtamerien poikki, maanosasta toiseen kiitämään 100-hengen jättiläislentokoneilla 10—20 tunnissa. Silloin voidaan jo sanoa ihmiskunnan tulleen riippumattomaksi etäisyyksistä, niiden herraksi. Eikä se tulevaisuus varmaankaan ole etäällä.

Edellä jo sivumennen viitattiin lentokoneen käyttöön muihin kuin suoranaisiin liikennetarkoituksiin. Lentokonetta käytetään erittäin menestyksellisesti m. m. kartoituksessa, saniteettipalveluksessa, metsäpalovartijana, metsän tuhohyönteisten, puuvilla- ja muita viljelyksiä rasittavien tuhohyönteisten häivittäjänä, tieteellisissä tutkimuksissa, jopa jäämerikalastuksessa ja hylkeenpyynnissäkin.

Niinkuin nykyaikainen lentokone syntyi sodassa, niin on sen toinen päätehtävä sotilaallinen. Maailmansota osoitti, kuinka tavattoman tärkeä taisteluväline

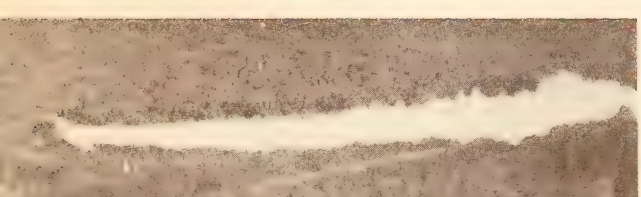

[illegible] kylvämässä tuhohyönteisten uhkaamaan metsään hyönteismyrkkyä.

[illegible]kone on, eikä lentokoneen sodanjälkeinen kehitys [illegible]kaan ole vähentänyt sen merkitystä sodan välikappa[illegible], päinvastoin. Suurien maailmanvaltojen maa- ja [illegible]varustelujen rinnalla samanarvoisina ovat nykyjään [illegible]varustelut. Voidaan ennustaa, että tuleva sota [illegible] lentoaseen vaikutuksesta tulee luonteeltaan ole[illegible] kokonaan toisenlainen kuin tähänastiset. Rintama[illegible] tulee täydellisesti muuttumaan, sillä vihollisen [illegible]ilmavastot tulevat siirtämään sodan kauhuineen [illegible] tuhoineen lujimminkin varustetun rintaman ylitse [illegible] asti rauhoitetulle kotialueelle, missä varsinkin [illegible], teollisuus-, hallinto- ja asutuskeskukset sekä [illegible]llisesti tärkeät laitokset ja varastot tulevat ole[illegible] niiden hyökkäysten kohteena. Yön pimeydessä [illegible] ilmameren korkeuksissa odottamatta, ehkä [illegible] sodan julistamisen hetkellä tullen ne kylvävät [illegible]ja ja kuolemaa syytäen räjähdyspommi-, myrkky-[illegible] ja ehkäpä tautibasillilastinsa rauhallisen väestön [illegible] siten murtaen sen taloudellisen ja siveellisen vas[illegible]kyvyn ja sen kautta murskaten myöskin rinta[illegible] t a k a a p ä i n, tarvitsematta uhrata elävää ja [illegible]lutta materiaalia päin ehkä hyvinkin lujaa rintamaa [illegible] tehtäviin hyökkäyksiin. Sodat tulevat siten [illegible] kaaneammiksi, mutta myöskin lyhyemmiksi. — [illegible]ttanen ehkä huomauttaa, että kuvaus on liioiteltu.

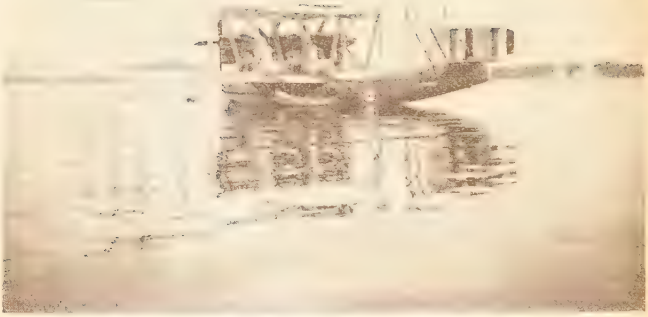

Lentovene.

koskapa Washingtonin sopimuksessa myrkkykaasujen käyttö sodassa on kokonaan kielletty (maailmansodassa myrkkykaasuja ei käytetty lentokoneista käsin), mutta tosiasia on, että kaikki suurvallat varustautuvat myrkkykaasusotaan — Yhdysvallat erikoisen innokkaasti — ja että esim. Venäjä ei edes ole allekirjoittanut Washingtonin sopimusta.

Nämä retket vihollismaahan tulevat suorittamaan raskaat, veriaten hidaskulkuiset p o m m i k o n e e t, jotka kuljettavat mukanaan nyt jo pari tuhatta kiloa räjähdysaineita, niin että tällaisen pommikone-eskaaderin pommilastin teho lasketaan vastaavan kokonaisen divisionan tykistön yhdessä vuorokaudessa aikaansaamaa tehoa. Pommikoneita vastaan tulevat taistelemaan joko nopeat, tehokkaalla aseistuksella varustetut pommikoneet taikka sotilaslentokoneista nopeimmat ja notkeimmat, yksi- tai kaksipaikkaiset h ä v i t t ä j ä t, ilman haukat, varsinaisten i l m a t a i s t e l u-

Toukok. 16 päivän paraatista; suojeluskuntajoukot sivuuttavat Nikolainkirkon edustalla pääministeri Tannerin.

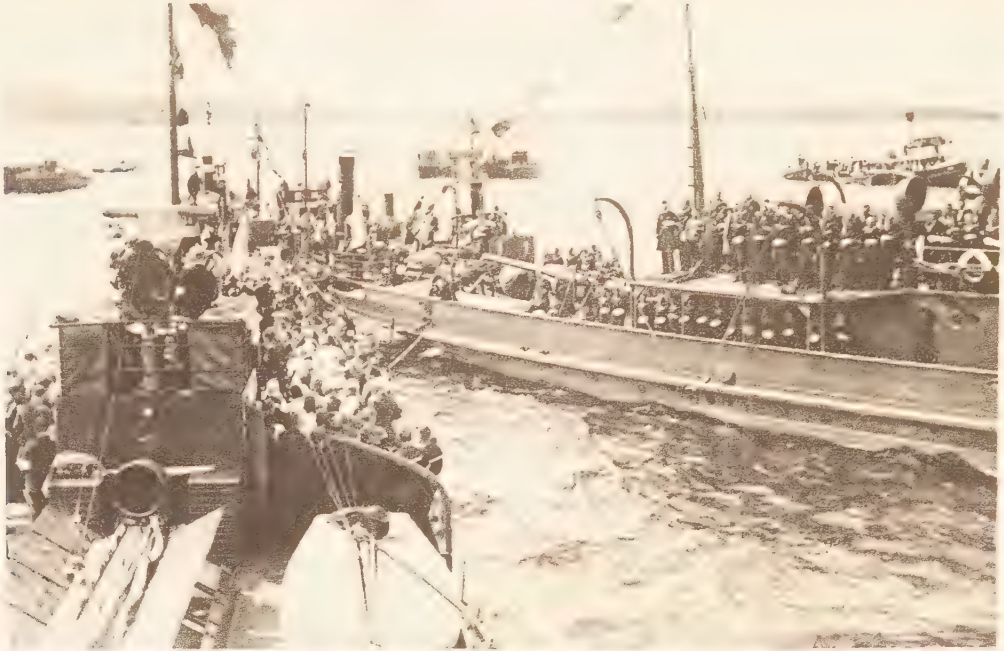

Sota- ja suojeluskuntalaivaston vuosijuhlajumalanpalvelus 10 p. heinäk. 1927 Ruotsinsalmen taistelupaikalla.

Kolmimoottorinen suurpommikone konekivärit torneissa.

jen suorittajat. Vakoiluretkiä vihollisalueelle suorittavat erinomaisilla ilmavalokuvauskoneilla varustetut yö- ja kaukotiedustelukoneet ja tykistöä ohjaavat ja uusia maaleja sille hakevat tähystyskoneet. Jalkaväkeä tukevat jalkaväen hyökätessä vihollisen konekiväärejä taikka muita vastustuspesäkkeitä vastaan sekä jalkaväen joutuessa ahdinkoon panssaroidut, konekiväärellä ja pienemmillä pommeilla aseistetut taistelulentokoneet. Vihollisen laivoja vastaan hyökkäävät, paitsi pommikoneita, torpedojentokoneet. Mainitaksemme vain sotilaslentokoneiden päätyypit.

Kehittyäkseen kykeneväksi ohjaajaksi on lentäjän suotava perinpohjainen lentäjäkouluutus erikoisissa koulukoneissa aluksi opettajan keralla, sitten yksin ja hänen on totuttava hallitsemaan konettaan mitä vaikeimmissa asemoissa ja muodostelmissa sekä erilaisilla säillä. Tällöin ei voida suurimmallakaan huo

Ilmalaiva Zeppelin III.

lella välttää niitä onnettomuuksia, jotka kauhistuttavat suurta yleisöä ja jotka siihen ovat juurruttaneet kokonaan erheellisen käsityksen kaiken lentämisen vaarallisuudesta, ilmaliikenteen yleistymisen pahin este ainakin Suomessa.

Edellä on käsitelty ainoastaan leijasta kehittynyttä, ilmaa raskaampaa lentokonetta. Muutama sana ilmapallosta kehittyneestä, ilmaa keveämmästä ilmalaivasta. Ilmalaivaa ilmassa kannattavan elimen muodostaa suunnaton, soikea, usein sikaarinmuotoinen kaasusäiliö, joka on täytetty ilmaa keveämmällä kaasulla (paras on heliumi, joka kuitenkin on sangen kallista ja harvinaista). Sen alapuolella on ilmalaivan miehistön, matkustajain, polttoaineiden ja tavarain sijoituspaikka, gondooli, joita voi olla useampiakin. Niissä ovat moottorit potkureineen. Kun ilmalaivat voivat kulkea pitempiä matkoja kuin tähän asti rakennetut lentokoneet, kiinnittyvät niihin nykyään osaksi valtamerentakaisten ilmalinjojen toteuttamissuunnitelmat; niistä tulisi siis ilmameren »valtamerilaivoja». Ainakin toistaiseksi ovat ilmalaivat ilmaliikenteessä osoittautuneet paljoa epäkäytännöllisemmiksi kuin lentokoneet, niin ettei vielä ole olemassa ainoatakaan säännöllistä ilmalaivalinjaa.

Entä mitä on sanottava Suomen suhteesta lentoliikenteeseen ja yleensä ilmamereen?

Kuten tunnettua on Suomessa olemassa lentoliikenneyhtiö Aero, joka vuodesta 1924 on harjoittanut sään-

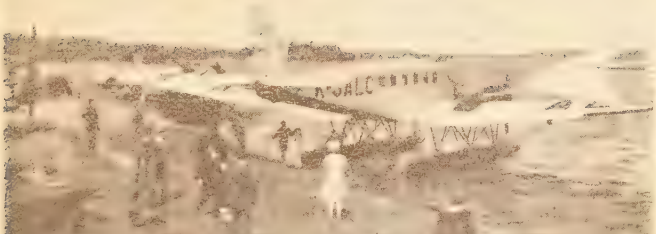

Katajanokan lentosatamasta Helsingissä: etualalla »Suomi»-kone, jossa tilaa 10 matkustajalle.

nöllistä lentoliikennettä Helsingin- Tallinnan ja Helsingin—Tukholman linjalla. Tänä vuonna Aero on yhdistänyt myöskin Turun viimemainittuun lentoreittiin, joten siis 1927 avattiin ensimmäinen kotimainen lentolinja Suomessa. Tänä vuonna aloitti Aero myöskin lentoliikenteen Helsingin—Riian linjalla, jonka välityksellä Suomi pääsi suoranaiseen lentoyhteyteen Berliinin ja sen kautta kaikkien muiden Euroopan lentoreittien kanssa. Lentomatka Helsingistä Tallinnaan kestää 40 minuuttia, Tukholmaan kolmisen tuntia ja ja Riikaan suunnilleen saman verran. Aerolla on tällä haavaa neljä lentokonetta, kaikki duraluminisia Junkers-koneita, kolme niistä neljää matkustajaa (tyyppi F 13) ja suurin kymmentä matkustajaa varten (tyyppi G 23). Aeron lentoliikenne on vuodesta vuoteen huomattavasti ja säännöllisesti kasvanut, mutta siitä huolimatta voidaan sanoa, että Suomessa ilmaliikenne ei ole läheskään sillä kannalla, millä sen luonnon tarjoamien e d e l l y t y s t e n ja maamme syrjäisen aseman sekä laajuuden ja harvan asutuksen asettamain v a a t i m u s t e n mukaisesti pitäisi olla.

Mitä edellytyksiin tulee on enneukaikkea mainit-

tava maamme vesistörikkaus, joka melkein kokonaan poistaa muualla lentoliikennettä rasittavain kalliiden lentoasemain rakentamispakon, sillä lentosatama tulee monta kertaa huokeammaksi kuin lentoasema — tilapäinen laskupaikka on löydettävissä missä hyvänsä tarpeeksi suuressa lammessakin. Toiseksi on mainittava kotimaisen lentokoneteollisuuden erinomaiset edellytykset halpaan ja hyvään raaka-aineen saantiin nähden, minkä johdosta Suomessa rakennettu lentokone tulee paljoa halvemmaksi kuin ulkomailla. — Luonnon asettamista vaatimuksista taas sanottakoon, että vain lentoliikenteen avulla saadaan Suomen eri osat yhdistetyiksi keskenään nykyaikaisen talouselämän vaatimuksien mukaisesti, samoinkuin vain lentokone voi päästää Suomen siitä Länsi-Euroopan sivistyskeskuksiin nähden syrjäisestä ja eristetystä asemasta, jossa me nyt vielä olemme. Todennäköisesti kehityksen kulku olisi paljoa nopeampi ja Suomi ottaisi ehkä jo huomispäivänä haltuunsa sille kuuluvan ilmameren, ellei esteenä olisi tuo useinmainittu ennakkoluulo ja harhakäsite: ilmassa liikkuminen on hengenvaarallista! Kuta pikemmin ja perinpohjaisemmin tästä harhaluulosta päästään, sitä parempi se on Suomen kehitykselle ja sitä parempi se on myöskin Suomen olemassaololle itsenäisenä ja vapaana maana. Sillä yleisen lentoharrastuksen mukana lisääntyy myöskin harrastus Suomen ilmailuvoimia, maamme puolustuksen yhtä pääpylvästä kohtaan, se saapi kehitykselleen ja olemassaololleen tarpeellisen pohjan kansan tietoisuudessa samalla kuin voimakas lentoliikenne tarjoaa sille sotatapauksessa arvokkaita lentäjä-, lentokone- ja lentokonetehdasreservejä. Ilmailuvoimiemme nopean ja voimakkaan kehittämisen välttämättömyyden osoitukseksi mainittakoon vain, että esim. Venäjän ilmailuvoimien lentokoneiden lukumäärä nousee lähemmä 2.000 ja ilmailuvoimien miesmäärä

90,000:een — kolme kertaa suuremmaksi kuin Suomen koko vakinainen armeija!

Harrastuksen kehittämiseksi Suomen lentoliikennettä ja Suomen ilmapuolustusta kohtaan perustettiin syksyllä 1925 Suomen Ilmapuolustusliitto, johon nykyään kuuluu 19 ilmapuolustusyhdistystä kaikkialla maassa. Ilmapuolustusyhdistysten yhteenlaskettu jäsenmäärä tämän vuoden alussa oli vajaa 2,000. Vertailun vuoksi mainittakoon, että Venäjällä toimivassa vastaavanlaatuisessa yhdistyksessä Osoaviahim, jonka ohjelmaan kuuluu myöskin myrkkykaasusodan valmistus, on 3 miljoonaa — toisten lähteiden mukaan 4 miljoonaa — jäsentä. Osoaviahimilla on lukuisia propagandalentokoneita ja on se lahjoittanut ilmailuvoimille useita sotalentokone-eskaadereita.

Ilmassa on Suomen tulevaisuus ja turva — taikka turma.

E. E. Kaila.

Suomen Ilmapuolustus-
liiton jäsenmerkki.

»Kansojen työn palatsi»; Kansainvälisen työjärjestön talo Geneven järveltä katsottuna.

Kansojen työn palatsi.

Kun maailman johtavat vallat kirjoittivat ja useimmat vallat allekirjoittivat Kansainliiton perustuslait, ne samalla julistivat työn ja työn oikeuksien suojelun tärkeäksi kansainväliseksi tehtäväksi.

Ikäänkuin tämän periaatteen näkyväksi vahvistukseksi vihittiin v. 1926 Genevessä »Kansojen työn palatsi». Ulkonäöltään tämä talo ei suinkaan muistuta palatsia sanan tavallisessa merkityksessä; se on päinvastoin hyvinkin koruton, neliskulmainen ja nelinkertainen rakennus; se on kuin uudenaikainen tehdas, jonka koneistona on amerikkalaisia kirjoituskoneita ja työväkenä merkillinen kokoelma valko-, kelta- ja ruskeaihoisia virkailijoita. Se on suuren »Kansainvälisen työjärjestön» pysyvä virasto, järjestön, joka toimii Kansainliiton elimenä ja sen rinnakkaisjärjestönä, jonka yhdessä muodostavat useimpien maiden hallitukset, työnantajat ja työntekijät, ja jonka tehtävänä on panna toimeen yllämainittu johtava periaate työn ja työn oikeuksien

suojelusta. Tässä vertauskuvallisessa mielessä »Työn palatsi» ansaitsee arvonimensä.

Vanhat taloustieteilijät katsoivat työtä kaiken rikkauden lähteeksi. Kansojen elämässä onkin ollut aika, jolloin yksilöjen ja yhteiskunnan menestyksen ainoa perustus oli työ: Suomen ominainen »kaskikausi», jolloin metsillä ei ollut arvoa, vaan koko tuotannon arvo oli suoranaisesti työssä, on siitä erinomaisena esimerkkinä. Nykyajan talous perustuu yhä suuremmassa määrässä työn ja pääoman yhteistyöhön tai kilpailuun; pääoma itse kuitenkin on pohjaltaan »säästettyä työtä»; ja työ on siten vieläkin tuotannon ainoa lopullinen, ja välittömästikin sen tärkein tekijä.

Mutta samalla kuin työ on taloudellisessa suhteessa vähtänättömin »tavara», työvoiman kantajat, varsinaiset työntekijät, yhteiskunnan jäseninä muodostavat heikoimman luokan. Tämä ristiriitaisuus on aikamme keskeisen »yhteiskunnallisen kysymyksen» ydin ja sosialipolitiikan syntysyy.

Jos nykyajan valtiot olisivat »omalle itselleen kylliksi», sosialipolitiikka, joka merkitsee juuri työn suojelua ja työntekijäin oikeuksien kehittämistä, tuskin olisi tullut kansainväliseksi. Sen tunnustähdet olivatkin alkuaan puhtaasti kansallisia: asettamalla »kansalaisten työn valtakunnan erikoiseen suojelukseen» (Suomen hallitusmuodon sanat), kukin valtio pyrki lujittamaan oman yhteiskuntansa perustuksia, omaa valtiollista rakennustaan, oman taloutensa tuottavuutta. Mutta kolmen viimeisen sukupolven aikana tapahtunut valtava »taloudellinen vallankumous» on täydellisesti mullistanut talouselämän, teollistuttanut kaikki elinkeinot — myös maatalouden — — ja vihdoin yhdistänyt eri maat ja kansat toisiinsa mitä monimutkaisimmalla verkolla. Mitä olisi Suomen taloudellinen olemassaolo ja kehitys ilman tuontia ja vientiä, ilman liikenne- ja tietoyhteyttä ulkomaihin, ilman kansainvälistä pääomaa ja luottoa!

Melkein huomaamatta on keskinäisestä riippuvaisuudesta tullut kaikkien kansojen elinehto.

Jos kansainvälinen talouselämä olisi saanut kehittyä vapaasti ja häiriöittä, olisi yhä vahvistuva »yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden» aate jo aikaisin voinut saattaa sosialiset uudistuksetkin kansainvälisiksi. »Laaditaan kansainvälisiä lakeja sodan säännöstelemiseksi; niitä tehdään postipakettien kuljetuksen edistämiseksi; miksi ei säädetä kansainvälisiä sopimuksia ihmistyön ehtojen parantamiseksi?» — näin kysyttiin suurten sivistysmaiden parlamenteissa jo vuosikymmeniä sitten. Mutta vaikka tähän kysymykseen olikin täysi syy, se yleensä jäi vastausta vaille. Taloudellinen kehitys ei tapahtunut rauhallisesti, koska valtioelämä ei seurannut talouselämää keskinäisen yhteistunnon tiellä. Samaan aikaan kuin huonollinen kehitys teki talouden kansainväliseksi, kansalliset valtiot pyrkivät vahvistamaan asemaansa toistensa kustannuksella; yksityisten talousetujen kilpailu muuttui suureksi osaksi valtioiden poliittisten etujen ristiriidaksi. Niinpä ennen sotaa ei ainoastaan sotilaallinen aseistautuminen, vaan myös taloudelliset varustukset kasvoivat kiihtyvällä nopeudella. Pystytettiin tullimuureja, käytiin kauppasotia, vallattiin siirtomaita — kunnes valtiot rupesivat avaamaan itselleen markkinoita kanuunoilla.

Kansainvälinen sosialipolitiikka on näin saanut uuden tehtävän, joka on suurempi kuin pelkkä taloudellisten kilpailuehtojen tasoittaminen. Sillä maailmansota on todistanut varsin kouraantuntuvasti, mitä kansainvälisen elämän anarkia maksaa. Ennen luultiin (ja luullaan laajalti edelleenkin) että sota on vain lyhyt sotilaallinen välikohtaus ilman vakavia seurauksia; nyt on tullut ilmeiseksi, että sota on yhtä paljon taloudellinen kuin sotilaallinen, ja kuolettava niin voittajalle kuin voitetulle. Mutta sodalle on vain yksi realinen vaihtoehto: koko kansainvälisen elämän uudestijärjes-

tely viisaammalle ja vakavammalle pohjalle kuin ennen, niin, että lopulta »sota voidaan tappaa». Niinkuin tuotannon kaksi perustekijää, työ ja pääoma, ovat kansainvälistyneet, samoin on myös sekä talous- että sosialipolitiikan kansainvälistyttäminen ajan pitkään välttämätön. Niinkuin jokaisen maan sisäinen rauha vaatii yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttamista, samoin kansainvälinen rauha tarvitsee — vaistariisumisen ja turvallisuustakuun ohella — jatkuvaa positivista työtä rauhan yhteiskunnallisten perustusten lujittamiseksi.

Albert Thomas, ranskalainen valtiomies, kansainvälisen työtoimiston varsinainen luoja ja johtaja.

»Koska Kansainliiton tarkoituksena on aikaansaada yleinen rauha, ja kun sellainen rauha saattaa perustua vain yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden pohjalle . . .» lausuu sen rauhankirja parilla sanalla.

Pelkät periaatteet eivät kuitenkaan auta pitkälle, ellei ole myös vastaavia laitoksia niiden toteuttamiseksi. Siksi yllämainittu ohjelmalause päättyy sanoihin: ». . . luodaan pysyvä järjestö. Kansainliiton alkuperäiset jäsenet ovat myös tämän järjestön alkuperäisiä jäseniä, ja vastaisuudessa tuottaa jäsenyys Kansainliitossa myös jäsenyyden sanotussa järjestössä.»

Kansainliiton työjärjestön perustaminen on maailmansodan merkittävimpiä tuloksia: sen rakenne on yhtä huomattava uutuus kansainvälisessä elämässä.

Työjärjestölle antaa kaikista muista kansainvälisistä laitoksista poikkeavan leiman sen »kolmijakoisuus». Tällä emme tarkoita järjestön kolmea toimintaelintä, jotka ovat *Kansainvälinen työkonferenssi*,

Työtoimiston hallintoneuvoston sali, sisustettu, kuten koko »Työn palatsi», eri maiden antamilla lahjoilla.

hallintoneuvosto ja *työtoimisto*. Tarkoitamme sekä työkonferenssin että hallintoneuvoston ominaista kokoonpanoa: ensi kertaa on niissä kansainvälisiä sopimuksia tekevä valta jaettu valtion, työnantajien ja työntekijäin edustajain kesken. Ennen sotaa tuskin mikään maa olisi sallinut »yksityisten eturyhmien» ottaa osaa täysin valtuuksin kansainvälisiin konferensseihin; nyt on niillä yhtä suuri, ellei suurempi äänivalta kuin hallituksilla virallisessa ja pysyvässä kansainvälisessä laitoksessa. Päinvastoin kuin muussa kansainvälisessä elämässä, työjärjestön päättävissä elimissä äänestetään pääluvun mukaan, eikä maittain; ja sen lisäksi päätökset tehdään määräenemmistöllä, eikä tulokseen pääsemiseksi vaadita yksimielisyyttä. Näin on tunnustettu, ettei kansainvälinen uudestijärjestely menesty ilman suurten etuyhteisöjen riippumatonta myötävaikutusta, eikä ilman kansallisen täysvaltaisuuden tosiasiallisia rajoituksia. Nämä ovat kumouksellisia periaatteita, joiden käytännölliset seuraukset voivat vielä kantaa kauas.

Kansainvälisen työkonferenssin istunnosta: oikeassa reunassa alinna Suomen valtuuskunta.

Toinen merkillepantava seikka on se, että Työjärjestö on pysyvä laitos. Kansainliiton yleiskokouksen (assamblean) ohella työkonferenssi on ainoa kokous, joka perustuu liiton peruskirjan määräyksiin. Sen kokoontuminen tai kokoontumatta jättäminen ei ole kenenkään tahdosta riippuvainen. Sen määräaikaisuus merkitsee suurta siveellistä voimaa: se on luonut oman politiikkansa. Mutta jos työkonferenssi, samoin kuin hallintoneuvosto, ovat määräaikaisia laitoksia, ne eivät ole pysyviä. Ja ilman pysyvää laitosta ei mikään suuri työ voi ajan pitkään menestyä. Jos kuukauden istuva kansainvälinen konferenssi miehi saada aikaan kunnollisia tuloksia, on sen töitä valmistettava, sen istuntoja hoidettava ja sen päätöksiä toteutettava huolellisesti, asiantuntevasti — ja kansainvälisesti. Nämä ovat Työjärjestön pysyvän toimeenpanoelinen, »Työn palatsissa» asuvan *Kansainvälisen työtoimiston* tehtävät. Työtoimiston henkilökunta on kirjava kokoonpanoltaan — 350 virkailijaa 30 eri kansallisuutta — mutta ei pätevyydeltään eikä hengeltään. Kahdeksan vuoden kuluessa on siitä kehittynyt työtavoiltaan, kokemuksiltaan ja pyrkimyksiltään aivan uudenlainen ja erinomaisen yhtenäinen virkakunta, jonka merkitys ei ole ainoastaan virkatehtäväin suorittamisessa, vaan myös »kansainvälisen ajatuksen» luomisessa.

Näin Kansainvälinen työjärjestö kolmijakoisine konferensseineen ja pysyvine suurtoimistoineen jatkuvasti laajentaa kansainvälistä yhteistyötä uusille aloille. Joka vuosi se seuraa, tutkii ja käsittelee ajantärkeitä yhteiskuntataloudellisia ja -poliittisia kysymyksiä, jotka ovat aikamme peruskysymyksiä kaikissa sivistysmaissa. Työjärjestö on jo valmistanut viisikymmentä kansainvälistä sopimusta ja suositusta. Ensimmäisinä vuosina laaditut sopimusehdotukset ja suositukset kohdistuivat yksinomaan työn suojeluun. Epäilemättä tämä ala olikin se, jolla kipeimmin uudistuksia kaivattiin. Sillä

suuri osa yhteiskunnan köyhyyttä ja kurjuutta on seurauksena työntekijöiden terveydelle vahingollisista ja heidän turvallisuudelleen vaarallisista työoloista, työntekijöiden ruumiillista ja henkistä kehitystä ehkäisevistä seikoista. Työjärjestön uudistustyön lähtökohta tällä alalla on kuuluisa kansainvälinen sopimus kahdeksan tunnin työpäivästä (»Washingtonin sopimus»).

Myöhempinä vuosina työjärjestö on vähitellen edennyt uusille aloille: Työväen lakisääteinen suojelu on vain lähtökohta; sen välttämätön jatko on työnoikeuksien tunnustaminen yhteiskunta- ja talouselämässä. Näihin »uuden sosialipolitiikan» julistamiin oikeuksiin kuuluu työntekijäin oikeus liittyä yhteen ja ottaa ammatillisten järjestöjensä kautta osaa valtio- ja yhteiskuntaelämään (yhdistymisvapaus); heidän oikeutensa saada työtä mikäli se suinkin on mahdollista olevia talousoloja järjestämällä ja valvomalla (työttömyyskysymys); heidän oikeutensa kohtuullista elintasoa vastaavaan tuloon, kun he syyttään ovat joutuneet työkyvyttömiksi (sosialivakuutus); ja vihdoin heidän oikeutensa määrättyyn vaikutusvaltaan talouselämän eri alojen järjestelyyn, jopa johtoonkin (teollisuusdemokratia).

Huomattava osa näistä kansainvälisistä sopimuksista ja suosituksista on jo liitetty tai sovellettu lukuisten maiden kansalliseen lainsäädäntöön. On totta, että tässä suhteessa edistys on ollut hitaampaa kuin alussa odotettiin. Mutta se ei johdu työjärjestöstä, vaan sen jäsenvaltioista. Sillä sen päätökset ovat sitovia vain hyvin rajoitetussa mielessä: jäsenvaltiot ovat velvolliset esittämään määräajan kuluessa nämä päätökset parlamenteilleen, joiden vallassa on joko hyväksyä tai hylätä ne. Pohjaltaan onkin luonnollista, että nykyajan valtiot voivat vain hitaasti mukautua kansainväliseen uudestijärjestelyyn, jonka pääperiaatteet ovat kokonaan toisenlaiset kuin ennen, jopa entisten menetelmien vastaiset. Kun työjärjestön toimintaa ja kansainvälistä

Pekka Halosen »Tukinuittajat» työtoimiston hallin seinällä.

sosialipolitiikkaa arvostellaan sen mukaan, kuinka monta lakipykälää sen johdosta jo on muutettu esim. Suomessa, osottaa se vain aikamme poliittisten ja taloudellisten virtausten puuttuvaa tuntemusta. Tosin ovat Työjärjestön puhtaasti lainsäädännölliset tuloksetkin suuremmat kuin minkään muun kansainvälisen järjestön; mutta sen päämerkitys ei rajoitu niihin. Kansainvälinen työjärjestö toimii osana nykyajan valtavassa rauhantyössä; se valmistaa jokapäiväisellä, vaivalloisella työllä sosialista yhteistoimintaa kansainvälisellä pohjalla; sen merkitys on edessäpäin, ei takana.

Työn palatsin avaraa eteistä kaunistaa Suomen valtion antama lahja, Pekka Halosen seinämaalaus, joka kuvaa tukinuittoa Pohjolan vesillä. Suomen metsien tukit, joihin latautuu kymmenien tuhansien suomalaisten työtä, muodostavat valtaosan maamme viennistä ulkomaille, jolla maallemme välttämätön tuonti maksetaan. Niinkuin suomalainen työ näin saavuttaa täyden taloudellisen arvonsa vasta kansainvälisillä markkinoilla, niin Suomen itsenäinen kansa saavuttaa täyden kulttuuriarvonsa vasta osallistumalla kansainväliseen yhteistyöhön rauhan ja oikeudenmukaisuuden rakentamiseksi.

Tapio Voionmaa.

Shanghain uusi upea postitalo (kesk.), engl. kirkko (vas.) ja suraalat (oik.).

Valtakamppailusta Kiinassa.

Yleinen mielenkiinto kaukaisen idän jättiläistä, Kiinaa, kohtaan on viime vuoden kuluessa runsaasti lisääntynyt. Se olisi ansainnut enemmän mielenkiintoa aikaisemminkin, mutta »suuri yleisö» on herännyt, sikäli kuin se vieläkään on herännyt, huomaamaan Kiinan olemassaolon vasta sitten, kun Kiinan sisällissota alkoi saada ulkolaisille uhkaavan leiman.

Kiinan sota onkin oikeastaan se kysymys, joka edelleenkin yleisöä enin kiinnostanee. Ja vaikeasti luettavien ja muistettavien nimien vuoksi sekin pysyy yleensä useimmille ihmeteltävänä kaaoksena. Siihen kohdistuvat useimpain kysymykset. Mutta niihin on mahdoton tyhjentävästi vastata, niin epäluotettavia ovat yleensä kaikki tiedot.

Voitaneen sanoa sotaa käydyn koko tasavallan olemassaolon ajan. Tai paremminkin, että tasavaltaa ei vielä ole ollutkaan paljon muussa kuin paperilla, varsinaisen valtiovallan ollessa keisarivallan kukistu-

Katukuva Nangkingista, jolle sotilaat antavat voimakkaan leiman.

misesta 1910:stä alkaen sotilailla. Presidenttejä on valittu ja kukistettu sikäli, mikäli sillä tai tällä kannattavalla tai vastustavalla »kenraalilla» tai »marsalkalla» on ollut rahoja tai sotilaita. Sotilaat taas ovat poikkeuksetta palkkajoukkoja ilman muita innoittavia jalompia päämääriä kuin mahdollinen yleneminen ja raha. Tämä taas tekee sen, että taisteluissa suhteellisen pieniä määriä haavoittuu tai kaatuu. Heikommaksi itsensä tunteva puoli yleensä peräytyy ajoissa. Ja sen voi kyllä ymmärtää, sillä eihän haluta panna henkeänsä alttiiksi, kun on mieli helppoja päiviä ja rikastua. Niin liittyvät »pikku kenraalit» ylempiin joukkoinensa riippuen siitä, kenen puolelle voitto lupaa kallistua. Siis

Sotilaita, joiden varustuksiin kuuluu myös — sateenvarjo.

Kiangsu-maakuntahallituksen avajaiset Nangkingissa toukokuussa 1927.

täydelleen epäluotettavia, ryöstöihin valmiita, kurittomia joukkoja.

Kun sitten yksi alkaa saada määräävämmän valtaasemaan, alkavat salaiset neuvottelut, punotaan juonia, entiset veriviholliset lyövät sovinnonkättä ja yhtynein voimin kukistavat tuon ensin mainitun. Pian ilmenevät ystävysten kesken vanhat erimielisyydet ja taas puhkeaa sota uusin voimaryhmityksin j. n. e. Tätä on jo kestänyt yli 16 vuotta. Yleisimmin mainittuja nimiä ovat Mandshurian valtaherra Tsang Tso-lin, Keski-Kiinassa aikanaan suuri herra Wu Pei-fu, kristillisyydestään mainittu Fung Y-hsiang, 5 maakunnan kuvernööri Sung Ch'uang-fang ja punaisen armeijan äsken luopunut ylipäällikkö Chiang Kai-shi. Olisi liiaksi uskalletttua käydä luomaan henkilökuvaa kenestäkään näistä. Yhteistä kaikille on suurinman vallan tavoittelu, jossa kukin vuorollaan on epäonnistunut.

Kun yleistä asevelvollisuutta ei tunneta eikä yksilön tarvetta uhrautua yhteiskunnan edestä, ja kun lisäksi eri maakuntien keskeinen kateus ja kilpailu otetaan mukaan

Hankaun kaupungin ulkomaalaisen osan useita kilometrejä pitkä rantakatu.

laskuissa, jää asioita seuraavalle lohduton kuva tilanteesta, johon ei taivaanrannalta mistään valoa sarasta.

Ja kuinka toivottavaa se olisi. Sillä täytyyhän toki ihmiskunnan silloin kärsiä, kun siitä 400-miljoonainen osa kärsii. Kun sotia ei käydä ulkolaisilla veloilla, otetaan varat omasta maasta. Kaikki elinkeinojen haarat vuosi vuodelta surkastuvat. Ennen varakas kansa on nopeasti köyhtynyt. Mitä sotilaslaumoilta jää jälelle, sen useissa tapauksissa korjaavat rosvot, Kiinassa sodan välittömät seuralaiset. Ja toiselta puolen ei olisi liian rohkeata ennustaa, että jos olot Kiinassa saisivat rauhoittua, itsenäisen Suomen ja Kiinan välille ennen pitkää sukeutuisi hedelmällinen, vilkas liikevaihto. Me voisimme varmaan edullisesti ostaa paljon Kiinan antimia suoraan Kiinasta, sen sijaan kun ne nyt ovat kulkeneet välikäsien kautta. Ja me voisimme varmaan löytää edullisia markkinoita Kiinasta niille vientitavaroillemme, joita siellä tähän asti on muun maan tuotteina myyty.

Oopiumin polttajia.

Eräs suurta yleisöä Kiinassa kiinnostava kohta on myös jossakin määrin *Kiinan oopiumi-sota ja oopiumin käyttö*, kristittyjen maitten ja etukädessä Suur-Britannian suuri häpeän tahra. Lukija lienee joskus nähnyt morfinistin. Oopiumin nauttija Kiinassa on hänen kohtalotoverinsa — paheen orja sellaisilla kahleilla kahleldittu, että käytännössä niitä lienee hyvin harva ennistunut katkomaan. Oopiumipahe on n. s. kristittyjen kiinalaisille opettama ja oopiumimyrkky heidän kauppaamansa. Ja Kiinan ei annettu estää sitä. Englantilaisin asein pakotettiin kauppa vapaaksi. Ja oopiumin vastustuskonferenssit ovat olleet, huolimatta siitä suuresta äänestä, mitä niistä on pidetty, — narripeliä. Kyseessä ovat niin suuret kauppaedut, ettei englantilaisten puolelta niistä liene todenteolla aiottukaan luopua. Ja Kiinan kansa saa sortua tuossa paheessansa yhä syvemmälle ja syvemmälle.

Oopiumin uhrien rinnalla kalpenevat ne numerot, jotka kertovat suuren maailmansodan uhreista. Se on kristikunnan raskas veren velka.

Jokilaivoja Shanghaissa. Taustalla amerikalainen risteilija ja englantilainen hävittäjä.

Sitä velkaa on tunnettu ja koetettu maksaa kristillisen *lähetystyön* kautta. Kulunut vuosi oli Suomelle siinä suhteessa merkkivuosi. Lähetettiinhän 25 vuotta sitten ensimmäiset Suomen Lähetysseuran lähetit Kiinaan. 25:s vuosi sikäläisessä lähetystyössä oli muista poikkeava sen vakavan käänteen johdosta, minkä Kiinan sisällissota sai kansallisen armeijan ottaessa ajaakseen moskovalaista ohjelmaa. Ankara hyökkäys suunnattiin ulkolaisia, kristityitä ja lähetystyötä vastaan. Vuosia säännöllisesti jatkunut lähetystyö keskeytyi ja lähetystyöntekijät olivat pakoitetut poistumaan työmaaltaan joko ulkolaisten sotavoimien michittämiin satamakaupunkeihin tai kokonaan pois maasta. Useat joutuivat matkallaan tai jo sitä ennen raa'asti pahoinpidellyiksi, suuri osa menetti kaiken omaisuutensa. Vainosta osallisiksi tulivat myös kiinalaiset kristityt, joista useita

Suomen Lähetysseuran Tsingshin asemalta.

avös sekä julkisesti häväistiin että pahoinpideltiin. Paljon pahaa ennätettiin aikaan saada ennenkuin n. s. kansallisen armeijan voittokulku pysähtyi ja poliittinen tuuli kääntyi. Huolella on Suomessa moni lähetysystävä seurannut tietoja Kiinasta, tiedettiinhän monen suomalaisenkin olevan siellä kovia kokemassa. Jumala on kuitenkin tähän asti, jolloin tätä kirjoitetaan, suomalaisten lähettien hengen varjellut. Osa heistä on palannut takaisin kotimaahan, osa siirtynyt Japaniin ja osa savattomia vaikeuksia kokien viipynyt lähetysalalla Luoteis-Hunanissa.

Jatkukoon mielenkiinto Kiinaa kohtaan edelleenkin ja johtakoon yhä useampia työhön tuon paljon tupaavan ja paljon kärsivän kansan puolesta ja hyväksi.

Niilo Mustala.

— — —

Ateria.

Puun mestari.

Albin Kaasinen.

Albin Kaasinen on Suomen kansalle tuttu. Hänen työnsä on meille tuttua, hänet itsensä on harva tavannut, ja ken hänen tielleen on osunut, on varmaankin todennut, että kuvanveistäjämme on maamme arimpia ja hiljaisimpia ihmisiä.

Hän elää kaukaisilla sydänmailla. Ei hän itsestään pidä melua. Hän on vaatimaton elämässään ja viihtyy korvessa, kaukana kiehuvasta Helsingistä ja sen monesti ristiriitaisista taiteilijapiireistä. Sentähden hänen voimansa eivät ole särkyneet. Hänen työnsä tulokset ovat ehyet ja rikkaat.

Äskettäin kehoitettiin Albin Kaasista kertomaan elämänsä vaiheista. Pian saapui postissa kirje, jonka sisältö on taiteilijalle kuvaava. Painatamme kirjeen kokonaisuudessaan:

»Albin Kaasi-
en omatekoinen
lämäkerta.

Minä Albin Ma-
inpoika Kaasinen
len syntynyt Li-
erissä, Leppilam-
nin kylässä Her-
an vuonna 1892
4 p:nä huhti-
uuta. Kotini oli
ieni suutarin

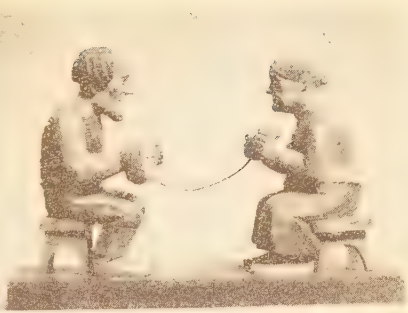

Pariskunta työssä.

, jonka ikkunoihin vähän vartuttuani leikkelin pape-
sta varjokuvia ja veistelin pieniä, etupäässä eläimiheisia
uvia puusta, joilla sain ensimäiset palkinnot ja komeat
unniakirjat Taipaleen, Kuusjärven ja Polvijärven
äsityönäyttelyistä. Joensuun sairashuoneella silmä-
autia potiessani tutustui minuun piirilääkäri, tohtori
Parviainen ja pani minut
kansakouluun, jota kävin 3
luokkaa huononpuoleisella
menestyksellä, sekä Joen-
suun yhteiskouluun, jota
kävin viisi luokkaa saman-
laisella menestyksellä ja
sitte Taideyhdistyksen Pii-
rustuskouluun, jonka kävin
läpi paremmalla menestyk-
sellä. 1916 oli minulla ensi-
kerran veistoksia näytteillä
Kuvanveistäjäliiton näytte-
lyssä ja siitä lähtien on mi-
nua kutsuttu kuvanveistä-
jäksi. 1920 läksin Helsin-
kiin perin kyllästyneenä

Kirvesmies.

Sepät.

Räisälään ja olen siellä ja täällä Käkisalmen maalaiskunnassa asunut aina näihin päiviin asti ja viettänyt yksinäistä vanhanpojan elämää.»

Sen pituinen se!

Maalaiselämän rauhassa Albin Kaasisen luonnonlahjat ovat saaneet rauhassa kehittyä. Salojen suojissa hän löytää suuret, tosi-ilonsa. Hän veistää puuhun iloisia ja äkäisiä ihmisiä. Hän tutkii ihmisluonteita, ja hän huomaa kaikkialla mielenkiintoisia ominaisuuksia, monasti hullunkurisia piirteitä.

Hyvä luoja on suonut hänelle syvän ja vakavan huumorin lahjan — todellinen huumori on hiljainen ja vakava! — ja kun Suomen kansa hymyilee Albin Kaasisen mestarillisille kansanelämän kuvauksille, niin se elää terveitä, hyvätuulisia hetkiä. Taiteilijamme pakoittaa katsojen nauramaan juuri sellaista kaunista naurua, joka tekee ihmisen hyväksi ja pidentää ikää. Hän ei ole vahingoniloinen eikä pahansuopa. Hän osoittaa merkillisen hiljaisesti, mikä on hirtehistä asennossa, liik-

Juonia.

eessä, ilmeessä, lanteessa.

Katso kuvaa Laulukuoro»! Siiä on ylenpalttiesti hartautta. Mä silmän' luon lös taivaaseen, ja ädet yhtehen liiän», se uhkuu uri tuota kotoisa pyhäiltatunnelaa. Siinä ei ole ...an ilveilyä. Kuva on nähty ja eletty ja vallan hursaasti luotu.

Valokuvaajalla.

Miksi emme voi sitä vakavasti katsella?

Me tunnemme itsemme kuvassa! Huomaamme oman, vuttoman koomillisuutemme.

Sama on laita useimmissa Kaasisen töissä. Katsoaamme esim. valokuvaajata, jonka takalisto työntyy armokkaasti taaksepäin, kunnes asento herättää nauua. Asento on meille tuttu! Entä sitten juuri valokuvattava pariskunta. Siinä on meille niin ominainen jäykkyys ja juhlallisuus kuvattuna.

Laulukuoro.

Mutta Kaasisen teokset eivät kaipaa selitystä. Ellei niiden elämää itse tajua, niin sanat eivät auta. Sen sijaan tuottavat veistokset yhä uutta iloa kaikille niille, jotka niihin omaksuen syventyvät.

Taiteilija on saanut kokea, että hänen työtään ymmärretään ja että sitä

Koulussa.

pidetään arvossa. Hänen veistoksensa ovat herättäneet melkoista huomiota kotona ja ulkomailla, varsinkin Englannissa. Silloin tällöin hän on asettanut ryhmäkuvia näytteille Helsingissäkin. Menestys on aina ollut hyvä ja Kaasisen näyttelyt ovat hilpeitä taidenäyttelyjä. Hän on kauan hautonut mielessään veistää Seitsemän veljestä puuhun. Hän on Kiven hengenheimolainen ja jos hän todellakin puuttuisi suurisuuntaiseen työhön, saisimme maimion sarjan kansantyyppejä, joiden ääressä Suomen kansa viettäisi lukuisia riemunhetkiä.

Arvid Lydecken.

Siankuljettaja.

Varallisuuden jakautumisesta Suomessa.

Yhteiskunnallisessa suhteessa on varallisuuden tasaista jakautumista kansalaisten kesken yleensä pidetty mitä ihailtavimpänä. Epäilemättä onkin varsin onnellista, jos maassa ei muutamien suurpohatoiden ohella ole vain köyhälistöä. Aivan yhtäläistä toimeentuloa ei tämän meidän nykyisen enempää kuin minkään muunlaan ajateltavissa olevan talousjärjestelmän vallitessa voida kansalaisille järjestää. Sen tekee jo yksin ihmisten erilaisuus mahdottomaksi. Mutta, kuten sanottu, yhteiskunnalliselta kannalta katsoen on kuitenkin tärkeätä, että kansa ei jakaudu kahteen jyrkkään varallisuusluokkaan. Voidaan sanoa, että maan kansantalous ei ole oikealla tolalla, jos se johtaa sellaiseen kohtuuttomuuteen kansallistulon jakautumisessa.

Seuraavassa annetaan viitteitä varallisuuden jakautumisesta Suomessa.

Tärkein tietolähde varallisuussuhteistamme on vuosittaisen verotilasto, jonka Tilastollinen Päätoimisto laatii valtion tulo- ja omaisuusveroluetteloiden perusteella. Viimeksi julkaistu tilasto on vuodelta 1924. On luonnollista, että verotilaston tiedot eivät ole aivan tarkkoja, koska kiusaus tulojen ja omaisuuden liian alhaisina ilmoittamiseen usein saattaa olla ylivoimainen. Kuitenkaan ei liene epäilystä siitä, etteikö verotilasto kuitenkin suurin piirtein valaise asiaa oikein.

Tulot.

Vuonna 1924 oli Suomessa 611,642 sellaista henkilöä, joiden verotetut tulot nousivat vähintäin 6,000 markkaan vuodessa.[1] Nämä jakautuivat eri tuloluokkiin seuraavasti:

Tuloluokka mk.		Henkilöitä	%
6,000— 9,000	.....	295,323	48,3
9,000—15,000	.....	173,844	28,4
15,000—30,000	.....	110,394	18,1
30,000—60,000	.....	23,601	3,9
60,000—90,000	.....	4,913	0,8
yli 90,000	.....	3,567	0,5
	Yhteensä	611,642	

Lähes puolet kaikista veronmaksajistamme kuului siis alimpaan tuloluokkaan. Ja noin kolme neljäsosaa koko kansasta elää varsin vaatimattomissa taloudellisissa oloissa. Ainoastaan noin 2,500 perheellä on suhteellisen »huoleton» toimeentulo.

Katsokaamme sitten, miten tulot jakautuvat eri ammateissa.

Seuraavassa ryhmitetään ensin *maanviljelijämme* tuloluokkiin.

Tuloluokka mk.		Maanviljelijöitä	%
6,000— 9,000	.....	96,413	50,9
9,000—15,000	.....	58,626	31,0
15,000—30,000	.....	29,345	15,5
30,000—60,000	.....	4,271	2,2
60,000—90,000	.....	469	0,3
yli 90,000	.....	259	0,1
	Yhteensä	189,383	

[1] Kuten tunnettua ovat meillä alle 6,000 markan tulot verovapaita, joten verotilasto ei voi kohdistua tätä pienempiin tuloihin.

Ylläolevat luvut osoittavat mitä selvimmin, että valtavasti suurin osa Suomen maanviljelijöistä on pienviljelijä, joiden on »syötävä leipänsä otsansa hiessä». Yli puolet kuuluu alimpaan tuloluokkaan, ja varsinaisia suurtuloisia maanviljelijöitä on meillä vain puolenkolmattasataa.

Kaupan ja teollisuudenharjoittajilla, joihin tässä on luettu myös kaupunkien talonomistajat, oli tuloja:

Tuloluokka mk.	Kaupan- ja teollisuudenharj.	%
6.000— 9,000	3,727	18,7
9,000—15,000	4,793	24,1
15,000—30.000	6,368	32,0
30,000—60,000	3,270	16,4
60,000—90,000	901	4,5
yli 90,000	858	4,3
Yhteensä	19,917	

Tämä ryhmä osoittaa hiukan tasaisempaa varallisuuden jakautumista. Vaikka suurin osa heistäkin kuuluu alimpiin tuloluokkiin, oli sentään yli 30,000 markan tulojen nauttijoitakin hiukan yli neljäsosa.

Seuraavana ryhmänä tulevat n. s. *henkisentyöntekijät*. Tämä ryhmä on varsin sekalainen luonteeltaan. Siihen on virkamiesten ohella jouduttu lukemaan n. s. vapaiden ammattien harjoittajat ja kauppa- ja teollisuusvirkailijat, myös johtavassa asemassa olevat. Alempana oleva taulukusarja valaisee heidän ryhmittymistään eri tuloluokkiin.

Tuloluokka mk.	Henkisentyöntekijöitä	%
6,000— 9,000	7,091	11,9
9,000—15,000	13,462	22,7
15,000—30,000	21,708	36,5
30,000—60,000	11,819	19,9
60,000—90,000	3,182	5,4
yli 90,000	2,133	3,6
Yhteensä	59,395	

Ilmeistä on, että se hyvä taloudellinen asema, joka suhteellisen monilla »henkisentyöntekijöillä» ylläolevien lukujen mukaan on, suureksi osaksi riippuu johtavassa asemassa olevien kauppa- ja teollisuusvirkailijain mukanaolosta. Jos heidät jätetään pois, saadaan tuntuvasti epäedullisempi kuva. — Joka tapauksessa on todettava, että henkisentyöntekijät kokonaisuutena otettuna muodostavat hajanaisimman ryhmän sikäli, että senjäsenet tasaisimmin jakautuvat eri tuloluokkiin, mikä taas todistaa heidän olosuhteittensa erilaisuutta, toimesta riippuen.

Työnjohtajain, teknikkojen, käsityöläisten y. m. tulosuhteet ilmenevät seuraavista luvuista:

Tuloluokka mk.	Työnjohtajia y.m.	%
6,000— 9,000	19,134	37,3
9,000—15,000	16,435	32,1
15,000—30,000	13,327	26,0
30,000—60,000	2,095	4,1
60,000—90,000	167	0,3
yli 90,000	113	0,2
Yhteensä	51,271	

Ryhmä osoittaa siis kutakuinkin tasaista jakautumista kolmen alimman tuloluokan osalle. Kuten odottaa sopiikin, ei tässä ryhmässä ole kuin puoli prosenttia sellaisia veronmaksajia, joiden tulot nousevat yli 60,000 markan.

Seuraavat luvut osoittavat vihdoin niiden *työläisten* jakautumista tuloluokkiin, joiden verotetut tulot nousivat yli 6,000 markan.

Tuloluokka mk.	Työläisiä	%
6,000— 9,000	138,839	55,1
9,000—15,000	74,427	29,5
15,000—30,000	37,209	14,8
30,000—60,000	1,540	0,6
yli 60,000	66	0,0
Yhteensä	252,081	

Siihen nähden, että työläisistä vain muutama harva poikkeus kuuluu ylimpiin tuloluokkiin, on ylläolevassa asettelussa kaksi ylintä luokkaa yhdistetty. Merkillepantavaa muuten on, että työläisten alimman luokan prosenttiluku on varsin lähellä maanviljelijäin vastaavaa prosenttilukua. (Kuitenkin on huomattava, että työläisistä ilmeisesti paljon suurempi osa on veroamaksamattomia kuin maanviljelijöistä.)

Muita, edellisiin ryhmiin kuulumattomia, oli yhteensä 39,595 veronmaksajaa.

O m a i s u u s.

Omaisuussuhteiden arvostelemiselle tarjoaa verotilasto valitettavasti paljon vähemmän aineistoa. Kun meillä omaisuusveroa aletaan maksaa vasta 40,000 markan omaisuudesta, jäävät tilastosta sienkautta pois kaikki pikkuomaisuudet, jotka kuitenkin luonnollisesti antavat hyvää tukea omistajainsa taloudelle. Sen sijaan voi tietysti 40,000 markkaa suurempien omaisuuksien jakautumista hyvinkin tutkia verotilaston avulla.

Omaisuusluokka mk.	Maanviljelijöita		Kaupan- ja teollisuudenharjoittajia		Työnjohtajia y. m.		Henkisentyöntekijöitä		Työläisiä		Muita		Yhteensä	
		%		%		%		%		%		%		%
40,000—100,000	81,381	66,2	5,220	47,3	3,725	74,2	4,729	48,7	5,270	87,6	5,383	64,0	105,708	64,9
100,000—150,000	19,002	15,5	1,805	16,3	599	11,9	1,461	15,1	453	7,6	1,151	13,7	24,471	15,0
150,000—300,000	16,822	13,7	2,097	19,0	477	9,5	1,770	18,2	243	4,0	1,086	12,9	22,495	13,8
300,000—600,000	4,509	3,7	1,099	9,9	156	3,1	909	9,4	43	0,7	457	5,4	7,173	4,4
600,000—900,000	693	0,6	345	3,1	28	0,6	317	3,3	4	0,1	127	1,5	1,514	0,9
yli 900,000	430	0,3	481	4,4	37	0,7	513	5,3	2	(0,03)	212	2,5	1,675	1,0
	122 837	100,0	11,047	100,0	5,022	100,0	9,699	100,0	6,015	100,0	8,416	100,0	163,036	100,0

Edellisellä sivulla oleva taulukko valaisee näiden omaisuuksien jakautumista suuruusluokkiin eri ammateissa. Verratessa omaisuudesta verotettujen lukumäärää tuloista verotettujen lukumäärään eri ammateissa, saattaa havaita varsin huomattavia eroavaisuuksia.

Kuten luonnollista onkin, on useimmilla maanviljelijöillä verotettua omaisuutta. Merkillepantavaa kuitenkin on, että kaupan- ja teollisuudenharjoittajilla on suhteellisesti miltei yhtä usealla verotettua omaisuutta, ollen ne keskimäärin myös suurempia. Kaikissa muissa ammattiluokissa taas on varsin vähällä osalla veronmaksajia verotettua omaisuutta.

Yleishavaintona on myös todettava, että suuromaisuuksia on maassamme erittäin harvassa. Yli 900.000 markan suuruisia yksityisomaisuuksia oli verotilaston mukaan kaikkiaan vähän yli puolentoistatuhatta.

T. A. Viherheimo.

Olen nähnyt . . .

Olen nähnyt henkeni silmillä
läpi usvan ja öisen sumun —
olen voinut hetkeksi unohtaa
tämän maailman turhan humun.

Olen nähnyt — enkä nyt enää nää,
tuli sieluuni tuskan väre —.
Oi Luoja, mun rintani tyynnytä
ja silmäini sokeus säre!

P. J. Huuskonen.

Suomen ent. kaartilaiset viettämässä Gornyi Dubnjakin taistelun 50-vuotismuistoa vuosipäivänään 18 p. syysk. 1927, kenraali Mannerheim tervehtii juhlijoita Kaartintorilla.

Valamon—Sortavalan uimari Matti Hämäläinen lähtemässä Nikolskin rannasta 44—46 km taipaleelle, jonka ui 26 t. 14 min.

Kymmenottelijain parhaita: Yrjölä — Järvinen — Alarotu — Finell.

Nurmon kirkko. Aloittanut v. 1778 *Antti Hakola*, leppunrakentanut tämän kuoltua hänen poikansa *Kaappoo Hakola*.

Suomen vanhain puukirkkojen rakentajat.

Kirkko ja raatihuone olivat vanhain pikkukaupunkiemme merkkirakennukset, mahdollisesti siellä täällä isäksi jokin koulutalo, ainakin kooltaan tavallista asuinrakennusta upeampi. Maaseudulla edusti raatihuonetta pappila. Kirkko oli kumminkin ratkaisevasti merkittävämpi sekä tarkoituksensa että tarpeen vaatiman kokonsa vuoksi. Vaikka tavallisessa talonpojan talossa-kin, vanhempina aikoina, jolloin kansan kauneudenaisti oli kehittyneempi, saattoi olla rakennustaiteellisessa

Nurmon tupuli, rakennettu v. 1750
Antti Hakola.

suhteessa merkillepantavaa, kokonaismuotokin usein sattumattoman suhdakas, hauskoja kuisteja, luhteja ja aittoja, oli se niin tavallista, että siihen ei kukaan huomiota kiinnittänyt. Mutta kirkko, joka oli korkea, tavallisesti korkealla paikallakin, ja näkyi kauas, valliten näköalaa, oli ohikulkijan huomion esineenä vanhanajan kaupunkimatkoilla, jolloin matkaaja näki jokaisen kirkon tiensä varrella, ne opittiin tarkoin tuntemaan, niistä puhuttiin ja niitä verrattiin toisiinsa. Ei ihme siis, että kirkon rakentaja koki panna työssään parastaan; olihan kirkonrakentaminen oikeastaan ainoa tapa, millä sai nimensä kuuluville ja kantamaan. Nimenomaan meidän maassamme, harvaanasutussa maalaismaassa, kirkko merkitsi paljon, muutamia harvoja Etelä-Suomen aateliskartanoita sekä paria kolmea linnaa lukuunottamatta suurin piirtein kaikkea ja ainutta, mitä meillä rakennustaiteellista muistomerkkiä on. On ollut, olisi oikeastaan sanottava. Sillä valitettavasti useimmat sennoiset kirkot, joilla aikoinaan, alkuperäisen muotoisina, oli huomattava arvo, ovat joko hävinneet tahi ne on väkivaltaisen korjauksen kautta niin uuteen asuun saatettu, että alkuperäisestä harvoin enää kokonaispiirteetkään on jälellä, kaiken

mahdollisen muun, sisustuksen, ulkolaudoituksen, ikkunain, kivijalan ja kattopaanutuksen tultua turmelluksi. Sattumattomina säilyneet kirkot ovat niin harvinaisia, että niitä ei ole Suomessa paljon päälle kymmenen. Syynä on alunperin se, että kirkkomme ovat olleet enimmäkseen puukirkkoja, joita on täytynyt korjata rappeutumisenkin takia. Tällöin on useimmiten, tyylintuntemuksen ja tajun puutteessa sekä historiallisesta entisyydestämme tällä alalla tietämättöminä, viety korjaus liian pitkälle, niin että se on kääntynyt tyylilliseltä kannalta arvioiden hävitykseksi. Mutta paitsi joitakin harvoissa säilyneitä kirkkoja, on onneksi runsaasti kuva-aineistoa, valokuvia ja piirrelmiä, joista vaikkapa ensipuillekin näkyy kirkko ennen viimeistä, hävittävää korjausta, repimistä taikka tulipaloa, joka sekin on useissa tapauksissa tehnyt tehtävänsä. Ja sitten on säilynyt suuri joukko 1700-luvulla tehtyjä kirkkojen piirustuksia, joista näkyy kirkon alkuperäinen muoto niissä tapauksissa, jolloin kirkko on myöhemmin muodonmuutokseen saakka korjattu, taikka joiden mukaan syystä tai toisesta ei kirkkoa ole rakennettukaan.[1] Tämän ainehiston nojalla voimme todeta Suomessa olleen k a n s a l l i s e n a r k k i t e h t i k o u l u n, jonka saavutukset on asetettava rakennustaiteellisessa suhteessa erittäin korkealle ja jonka merkitys suurenee aivan erikoisesti, kun voimme asiakirjallisesti osoittaa, että koulun kehittäjät ja kannattajat ovat olleet verrattomasti suurimmalta osalta t a v a l l i s i a t a l o n p o i k i a tahi samanarvoisia muita kansanmestareita. Meidän aikamme on jo pitkiä aikoja sitten tottunut ajattelemaan, että jonkin merkittävänmän rakennuksen, minkuin juuri esim. rakennustaiteellisessa suhteessa

[1] Näitä piirustuksia on, kaikista Suomen merkittävimmistä puukirkoista otettujen valokuvain ohella julkaistu parisen sataa tämän kirjoittajan teoksessa »S u o m e n l a i s i a k i r k o n r a k e n t a j i a 1 6 0 0- ja 1 7 0 0-l u v u i l l a».

arvokkaan kirkon, suunnittelija on arkkitehti, ja rakennusmestari vain rakennustyön käytännöllinen toteuttaja. Niinpä, kun joissakin tapauksissa esim. piispa Collianderin toimittamassa »Suomen kirkon painennuisto I» nimisessä teoksessa, joka muuten on ainoa kirkkojemme rakennushistoriaakin yhtenäisesti koskettelevaa teos, mainitaan kirkon rakennusmestarina olleen se ja se, jonka nimi soinnahtaa talonpoikaiselta, tämä mies on tavallisesti käsitetty työnjohtajaksi, jäämme aprikoimaan, kukahan on mahtanut olla se tuntematon arkkitehti, joka kirkon on suunnitellut. Tämän kirjoittajan alulla vuotta 1926 Tukholman valtionarkistossa tekemät löydöt, edellämainitut vanhojen suomalaisten kirkkojen piirustukset niihin liittyvine asiakirjoineen, todistavat kummankin selvästi, että sen kummempia arkkitehteja, kuin juuri ne rakennusmestarit, jotka kirkonkokousten pöytäkirjoissa ja tilikirjoissa mainitaan kirkkojen rakentajina, Suomessa vanhempina aikoina ei ole ollutkaan, ja että nämä mestarit ovat todellisuudessa omien suunnitelmiensa mukaan rakentaneet k a i k k i Suomen puukirkot aina 1770 luvulle saakka ja sen jälkeenkin, jolta ajalta lähtien Tukholman intendenttivirasto (rakennushallitus) valvoi myös kirkkojen rakentamista, suurimman osan. Vaikka näet asetusten mukaan silloin piirustukset oli lähetettävä mainittuun virastoon hyväksyttäväksi, rakennettiin usein kirkko suomalaisen mestarin suunnittelemaan muotoon valmiiksi, ennenkuin piirustukset lähetettiinkään, ja vielä useammin rakennettiin kirkko kokonaan vasten Tukholman intendenttiviraston arkkitehtien piirustuksia. Tyylilliset näkökohdat törmäsivät vastakkain, ruotsalaiset arkkitehdit tahtoivat toteuttaa uusia suunnitelmia, suomalaiset kansanmestarit pitivät kiinni perinnäisestä, koetellusta tyylistä. Kiitos olkoon viimeksimainittujen ja heitä kannattavain seurakuntain omapäisyyden, syntyi siis Suomeen vielä intendenttikonttorin vallinta-aikanakin omatyylisiä

kauniita kirkkoja, ja niissäkin tapauksissa, jolloin kirkko, voi sanoa poikkeuksellisesti, rakennettiin ruotsalaisen arkkitehdin piirustuksen mukaan, usein suomalainen piirustus jäi osoittamaan, minkälainen kirkko olisi tullut, jos olisi sen mukaan rakennettu.

Kyseymyksessä olevissa Tukholman valtionarkistossa tavaruissa piirustuksissa monessa mainitaan, kuka on piirustuksen tehnyt, milloin on piirtäjä talollinen, milloin salvumies (»timmermästare»), laivanrakentaja, joskus lukkari, taikka sitten vain yleensä kirkonrakentajan ammimeä kantava mestarimies. Varsin monissa piirustuksissa ei ole mitään tekijännimeä. Näissäkin tapauksissa kumminkin kirkonkokousten pöytäkirjat tavallisesti mainitsevat, että se ja se esitti laatimansa piirustuksen nähtäväksi, joko oli sen sitten itse piirtänyt tahi oli suunnitelman paperille pano jonkun vähän oppineemman käsialaa. Useissa tapauksissa näet mainitaan, että kirkonmestari ei ollut kirjoitustaitoinen ja siis »vielä vähemmin pystyi tekemään piirustusta.» Tällöin hän vain joko esitti päässään suunnittelemansa kirkon mittaluvut ja kustannusarvion suoraan kirkkoneuvostolle taikka oli esim. jollakin maanmittarilla piirrättänyt kirkon kuvankin. Mutta on paljon tapauksia, jolloin rakennettavasta kirkosta ei ole laadittu minkäänlaista piirustusta. Monet kauneimmista kirkoistamme ovat tähän ryhmään kuuluvia. Niin esim. Keuruun kirkko, jonka rakensi kirkonrakentaja, talollinen A n t t i H a k o l a Alahärmästä v. 1758. Leppävirralta kotoisin oleva kirkonrakentaja A r v i J u n k k a r i n e n, jonka käsialaa on m. m. Kärkölän kirkko, on rakentanut kyrönmenkunnan kirkkoa, ja oli, niinkuin Hakolakin, kirjoituksen ja piirustuksen taitamaton. Samaa lajia oli jalasjärveläinen S a l o m o n i K ö y k k ä l. Köhlström, m. m. Hongonjoen kirkon mestari. Köykkä eli torppama Ähmajoella. Edelleen sitten suurrakentaja M a t t i H o n k a Kokkolan maaseurakunnasta, pohjoispohja-

lainen Jaakko Suonperä, joka on rakentanut m. m. Pulkkilan kirkon. Jaakko Leppänen Jyväskylän Wesangalta, Petäjäveden kirkon rakentaja y. m. Kaikki nämä mestarit piirtävät asiapapereihin vain puumerkkinsä. Köykkä myös ainakin lopunnalla ikäänsä kirjoittaa. Samoin on laita hämäläisen suurrakentajan Matti Akerblom'in, joka vihdoin kohoaa Hämeen läänin lääninrakennusmestariksi. Hän panee aluksi puumerkin, mutta kirjoittaa myöhemmin Matthieus Akerblom. Akerblom on tehnyt suuren joukon keski- ja pohjois Hämeen kirkkoja, m. m. Ruoveden, Oriveden ja Kuoreveden kirkot. Hän oli paitsi kirvesmies, myös opinkäynyt muurari, ja osasi tällöin, niinkuin kaikki senaikaiset (1700-luvun) muurarit, piirtää. Todennäköisesti itse on monilukuiset kirkonpiirustuksensa tehnyt myös Siimoni Jylkkä l. Silvén Kalajoelta. Hän on rakentanut kotipuolensa kirkot (Rantsila, Vihanti, Alavieska, Merijärvi y. m.) miltei järjestään. Piirustustaitoisia olivat edelleen Turun Piimäset, isä Antti ja poika Mikkeli, joiden käsialaa Turun puolen puukirkot suureksi osaksi ovat (Marttila, Säkylä, Pöytyä, Yläne y. m.). Piimäset olivat oikeastaan kirvesmestareita, mutta rakensivat myös kivikirkkoja esim. (Tammisaaren torni, Kokar, Kangasala). Kivityylin hallitseminen puutyylin ohella ei suinkaan ollut muullakaan taholla harvinainen taito, pikemmin voi sanoa, että se oli yleinen. Lammin pitäjänseppä Martti Jaakonpoika (Lampén), m. m. Tuuloksen puutapulin rakentaja, tarjoutuu tekemään ja piirtää kivikirkon Hausjärvelle. Mäntsälän ja Tohmajärven kirkkojen rakentaja Matti Petrell laajentelee ja korjailee kivikirkkoja. Puhumatta sitten varsinaisista muurareista, joista kuka tahansa otti kivikirkon tehdäkseen. Tulkoon mainituksi, että Rauman tyylikäs museo, ent. raatihuone, ei ole sen oppineemman »arkkitehdin» kuin turkulaisen muurarin Johan Sytt'in l. Skytt'in suunnittelema ja rakentama.

Antrean nyttemmin hävitetty kirkko, suunnitellut ja rakentanut v. 1767 *Eskil Collenius* Sortavalasta.

Varsinaista arkkitehtia Suomessa ylimalkaan 1700-luvulla olikaan tuskin ainoata. »Arkkitehtorin» arvonimeä kyllä eräät ulkomaalaiset käyttivät, niin esim. C. F. Schröder Turussa, J. A. Hillert Helsingissä sekä Gotthard Flensborg Porvoossa, mutta hekin olivat vain tavallisia muurareita. Ainoastaan yksi suomalainen rakennusmestari, J a a k k o R i j f Pietarsaaresta, myöhemmin Uudessakaarlepyyssä asunut, oli ollut 1 vuoden Tukholman taideakatemian siviiliarkkitehtuuriosastolla, hänkin käyden tämän opin vasta 30-vuotiaana. Missä sitten saivat rakennusmestarimme oppinsa? »Ensin isänsä kanssa, sittemmin omin päin rakennellut kirkkoja», sanotaan esim. edellämainitun Rijfin ansioluettelossa. Joko siis isän johdolla, mikä oli hyvin tavallista, kehittyi poika mestariksi, taikka sitten yleensä apumiehenä jonkun muun mestarin, usein sukulaisen, opastamana. Kaupungeissahan opiskelu käyi oppipoika — kisällitietä. Muurarimestarin arvon saadakseen tuli kisällin piirtää isomman kivirakennuksen julkisivu värillisenä, sivuleikkaus ja pohja-ala sekä laatia yksityiskohtainen kustannusarvio. Oikeastaan muurarit siis olivat arkkitehtejä ammattityöhönsä nähden, joskin heiltä puuttui muu opillinen sivistys. Mutta taiteilijaahan ei kyllä opilla tehdäkään, ellei luonnonlahjoja ole, ja taas toisaalta, Suomen rakennustaiteelliset muistomerkit 1700-luvulta ja vielä vanhemmilta ajoilta todistavat, että tekijät siinä suhteessa ovat olleet vähintäin yhtä korkealla kuin myöhemmän ajan taidearkkitehdit, vaikka eivät olleetkaan koululja käyneet. 1700-luvun suomalaiset kansanrakentajat ovat ainakin yhdellä alalla, tapulinteossa, johtavia koko maailman puuarkkitehtuurissa. Useitten ristikirkkojen rinnalle tulevaa ei myöskään löydä muualta, vaikkakin samoja alkumuotoja on aikoinaan saattanut olla toisaallakin. Ja yksi kirkon tyyppi, n.s. »kahtamoinen», kaksinkertainen ristikirkko, jonka muodon päämestareita ovat Savitaipaleen Saloset, on vain Suo-

messa tavattava. Suomalaisten kirkkojen pääominaisuus on muodon suhdakkuus, mikä onkin pääasia arkkitehtuuritaiteessa. Siinä suhteessa mestarimme sanovat viimeisen sanan laajalti vertaa etsittäessä. Yksityiskohtaista on hyvin vähän säilynyt, enimmät vanhat puukirkkomme kun, niinkuin mainittiin, ovat taidearkkitehtien myöhemmin turmelemia, mutta mikä on joissakin tapauksissa säilynyt, esim. paanutus, räystään paanuhammas ja katon kuvioitus, räystäslautojen leikkaukset, ovenmuodot ja jotkut listoituskoristeet, todistavat suurta aistikkuutta taiteellisen vaikutuksen aikaansaamiseksi vähin keinoin. Erityisesti ansaitsee mainitseminen suomalaisten kansanmestarien holvitustaito. Heidän aistikas tapansa peittää katon piirusto näökkääksi, miellyttäväksi kokonaisuudeksi sopeutuvalla holvilaudoituksella on herättänyt ansaittua huomiota rakennustaiteellisessa kirjallisuudessa ulkomaallakin.

Antrean myös nyttemmin hävitetty tapuli, suunnitellut ja rakentanut v. 1796 *Juho Salonen*, Savitaipaleelta.

Puukirkkojemme oleellisena kauneustekijänä on myös väri, usein rakentajan alunperin suunnittelema, mutta monesti myös perästäpäin keksitty. Kirkko on hyvin usein punainen, valkoisin ikkunareunakkein, ja torni keltainen. Katto on aina kiiltävän mustaksi tervattua paanua. Tapulissa on tavallisesti keltainen väri vallitseva, niin että rakennukset täydentävät toisiaan värivastakohtaisuudellaan. Täten ne aina jossakin suhteessa luonnonkin puolesta merkittävällä paikallaan tekevät loitolle ulottuvan värikoristeellisen vaikutuksen.

Kirkon rakennusmestarin työ ei aina ulotu sisustukseen, sen, samoinkuin sitten maalauksen, suoritti usein toinen henkilö. Kolmas mies, seppä, otti myös osaa yhteistyöhön takomalla joko taidokkaasti suunnitellun kukon torninhuippuun taikka muita, tapuleihin usein varsin fantastisia rautakoristeita, oviin raudoituksia, linkunrenkaita y. m.

Omin päin ja neuvoin on siis vanha kirkonrakennustaiteemme kehitetty asteelle, joka sekä tyylilliseen monipuolisuuteensa että esteettisiin saavutuksiinsa nähden kussakin tyylilajissa merkitsee korkeaa kulttuuria. Kalevalan ja muun kansanrunouden sekä kansanlaulujen ja soitelmien ohella tämä puoli Suomen kansan itsenäistä henkistä työtä on sen kehityskaarnasta vakuuttavimpia todisteita.

Heikki Klemetti.

Albert Edelfelt: Mikael Agricola jättää ensimmäisen suomennetun Uuden Testamentin kuningas Kustaa Vaasalle.

Kirja kansansivistysvälineenä.

Esitykseni lähtökohdaksi otan pienen runopukuisen lauseman, jonka sepittäjä ei ole sen vähempi mies kuin norjalainen suurrunoilija Henrik Ibsen. Se kuuluu alkukieleltään: Man skal ej læse for at sluge, men for at se vad man kan bruge. Siis suomeksi suorasanaisesti käännettynä: älä lue ahmiaksesi, vaan katsoaksesi, mitä voit käyttää.

Todellakin: kirjoista on saatava jotakin, jota voi käyttää. Kirjalla on tai sillä voi olla käyttöarvonsa useammassakin suhteessa.

En ryhdy tässä puhumaan siitä, että tämä kirjojen käyttöarvo voi olla aivan ammatillista ja hyödynomaista

laatua esim. sille, joka lakikirjasta hakee tietoa, mitä häneltä voidaan vaatia veroa, tai puutarhaoppaasta, miten lanta on sekoitettava. Minun on puhuttava kirjasta kansansivistysvälineenä, oppaana ihmiseksitulemisen pyrkimyksessä.

Kansansivistysvälineenäkin kirja on luettava siinä tarkoituksessa, että lukija siitä etsii, mitä hän voi käyttää, käyttää elämässä omaan sivistystarkoitukseensa. Jos tämä tarkoitus on lukijalle selvillä, niin hän suhtautuu kirjallisuuteen aivan toisin kuin se, joka on valmis ahnimaan minkä romaanipahasen tahansa tai sanottakoonpa minkä tieto- ja aatekirjan tahansa mielensä täytteeksi. Siitä lukemisesta saa mieleensä paljon sellaista, mikä turhan päiten mieltä painaa eikä mitenkään ole käytettävissä. Lukemisessakin pitää paikkansa se viisaan miehen antama neuvo, että jokaisen on rajoitettava itsensä ja että vasta rajoittamisessa mestari saa itsensä näkyviin kunkin ihmisen kohdalta. Jokaisenhan on määrä tulla mestariksi siinä merkityksessä, että hänessä, mikä hän sitten lieneekin miehiänsä, yliopiston professori tai halkojenhakkaaja, ihminen eläisi yhäti enemmän vapautuvana ja arvokkaasti kehittyvänä.

Siinä kehitystyössä kirja voi olla erinomainen väline, mutta jotta se sitä olisi, tarvitaan paljon, paljon muuta kuin että kirjoja on markkinatavarana tarjolla äärettömät määrät. Kysymys on siitä, miten saataisiin kullekin luettavaksi se kirja, joka kulloinkin kykenee hänen kehitystään auttamaan ja edistämään, ja kysymys on myöskin siitä, että kukin osaisi kirjansa lukea sillä oikealla tavalla, jolla luettuna se pääsee vaikuttamaan hänen henkiseen nousuunsa.

Tässä on olemassa sellaisia aatteellisia ja käytännöllisiä ongelmia ja pulmia, ettei niitä yht'äkkiä voida ratkaista, mutta sekin olisi jo hyvälle asialle eduksi, jos niitä ruvettaisiin yleisemmin näkemään ja asioihin parannusta aikaansaamaan erittäinkin sen työn avulla, jota

sanotaan vapaaksi kansansivistystyöksi. Sen tulisi saada kirjojen monille lukijoille selväksi, että heidän on kirjojen käyttämisessä tunnustettava omantunnon kysymyksiksi sellaiset kuin nämä: Mitä kirjoja valitset lukeaksesi? Miksi niitä luet? Miten niitä luet?

Akseli Gallén-Kallela: Ensi opetus.

Epäilemättä on tapauksia — kuinka paljon niitä on, en osaa sanoa —, joissa luetaan enemmän kuin henkiset sulatusvoimat kestävät. Eräälle nuorelle miehelle, joka ilmoittautui jonkun toimen hakijaksi, sanoi toimen täyttämisestä päättävä päällikkö keskusteltuaan hetkisen viranhakijan kanssa: Te olette lukenut ja opiskellut liian paljon ymmärryskykyynne nähden. Siinä huomautuksessa piilee paljon lukemisen ja opiskelun arvostelua. Arvostelukyky, jopa luonnekin voi mennä hajalle sellaisesta lukemisesta, joka ei vastaa luontaisia taipumuksia ja kiinteitä elämänharrastuksia. Avuton elämässä on se ihminen, joka ei osaa tehdä omia huomioita ja käyttää omaa harkintaansa, kun hänen on tehtävä ratkaisuja, vaan joka kernaammin turvautuu siihen, mitä hän muistaa lukemiansa kaavamaisia oppilauselmia.

Tärkeä ja vaikeasti ratkaistava kysymys sekä yksi-

tyisten lukijain ja ostajain että kirjoja hankkivain kirjastojen kannalta on se kysymys, miten nykyjään ilmestyvästä kirjojen paljoudesta saataisiin valituiksi ne kirjat, joilla todellakin on arvoa. Suomessakin ilmestyy jo niin paljon kirjallisuutta, ettei keskikokoinen kirjastokaan voi hankkia suunnilleenkaan kaikkia niitä kirjoja, jotka vuosittain ilmestyvät. Valinta on tehtävä; kysymys on: miten se on tehtävä? Mielenkiintoista on panna merkille, miten asianomaisissa piireissä ajatukset kiinteästi askarteleyat tämän kysymyksen selvittämiseksi.

Suomessakin se kysymys alkaa olla sangen polttava; mitä sitten vanhemmissa kulttuurimaissa, niinkuin esim. Saksassa, jossa kirjatulva on moninkertaisen mahtavampi. Kustantajain reklaamintekotaito jännittyy kirjojen kilpailussa äärimmilleen, mutta siitä ei kansansivistystyön kannalta saa oikeata mittapuuta. Lähinnä näyttää olevan apu saatavissa sanomalehtien ja aikakauskirjojen arvosteluista. Mutta nekään eivät aina anna tarpeellista asiallisesti pätevää johtoa. Arvostelijat voivat hyvässäkin uskossa langettaa yksipuolisia, harhauttavia arvosteluja, puhumattakaan siitä, että monenlaiset etu-näkökohdat ja ryhmäharrastukset voivat arvosteluja samentaa. Meillä ei liene vielä kovin paljon syytä valittaa julkisen arvostelun riippuvaisuutta sen arvovallalle vieraista tekijöistä, erittäinkin taloudellisista, mutta se on jo meillä otettava huomioon, että täytyy lukea useampien sanomalehtien ja aikakauskirjojen arvosteluja, jotta ei erehtyisi pahoihin ennakkokäsityksiin arvosteltujen kirjojen laadusta. Kuvaava on eräs kerto, johon muudan saksalainen kansansivistystyön tekijä ryhtyi avustaakseen erittäinkin kirjastojen kirjavalintaa. Hän ryhtyi toimittamaan julkaisua, johon oli koottava eri lehtien ja aikakauskirjojen julkaisemat arvostelut sinä vuonna ilmestyneistä kirjoista. Tähän hän ryhtyi siinä ajatuksessa, että kirjojen valitsija siten eri arvosteluja vertaamalla ja punnitsemalla voisi saada käytettävän oppaan

kirjojen valinnassa. Suoranaisempi keino puheenalaisen vaikeuden poistamiseksi on se, että kirjastot ryhtyvät yhteistoimintaan hankkiakseen luotettavia ja asiallisesti perusteltuja asiantuntijain kirjoittamia arvosteluja ilmestyneistä kirjoista. Tällaista arvostelutointa on meilläkin yritetty saada toimeen, ja yritys ansaitsisi sekä kirjastojen että lukevan yleisönkin taholta suurempaa huomiota kuin mikä sen osaksi on tähän asti tullut. Sitä teinta ovat hoitaneet Kansanvalistusseura ja Suomen kirjastoseura yhdessä toimittamassaan aikakauskirjassa Kansanvalistus ja Kirjastolehti, joka sisältää suuren määrän arvostelujа uusista ilmestyvistä kirjoista, pannen huomiota myöskin siihen tärkeään kysymykseen, millaiselle lukijakunnalle kukin kirja soveltuu. Siihenkin näkökohtaan on luonnollisesti kirjojen arvostelussa kansansivistyksäkökannalta pantava suuri paino. Kirjalla voi olla joissakin suhteissa suurikin arvo, usealta puolelta tunnustettava kulttuuriarvo, mutta sen kansansivistysarvo on riippuvainen siitä, miten se suhtautuu määrätyn kansalaisryhmän ja yksityisen ihmisen henkisiin tarpei-

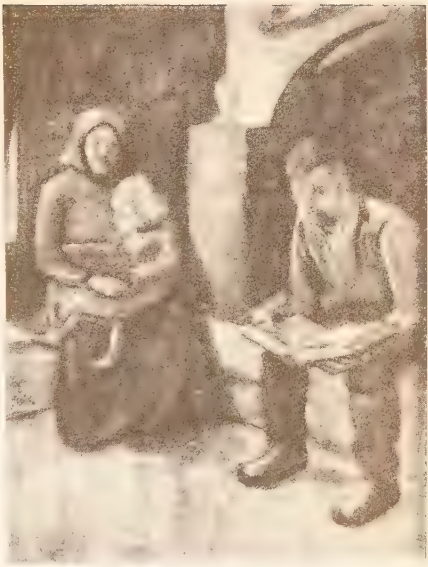

Albert Gebhard: Sahan Kalle.

siin, miten se sopeutuu lukijan kehitystä tukemaan ja jalostamaan. Siinähän se kansansivistystyön suuri pulma onkin, ettei suinkaan ole helppoa saada tarjottavia kulttuuriarvoja juurtumaan mielissä elähyttäviksi, eheästi kehittäviksi ja kasvattaviksi sivistysvoimiksi.

Kirjojen käyttö on voinut tulla yleiseksi, kun lukutaito on saatu niin yleiseksi kuin se nykyjään on. Mutta lukutaito ei ole sama kuin lukemisen kyky. Tämän viimemainitun kehittäminen on tärkeä asia.

Kirjoista voi saada paljon hyvää, jos on kyky niitä käyttää. Niistä voi saada muutakin kuin arvokasta tietoa ja ammatillista opastusta, niistä voi saada iloa ja lohdutusta, voimaa ja mielenrauhaa. Mutta ajattelematonta, hajamielistä, tylsää lukemista on syystä verrattu sellaiseen järjettömään menettelyyn, että joku lähtisi verhotuin silmin kävelemään kauniissa seudussa. Eikä lukemiseen antaudu oikeassa hengessä sekään, joka kirjoista vain etsii ikävän arkielämän unohdusta, sillä kirjoista olisi saatava ja niistä voidaan saada kirkastusta omalle elämälle ja harrastukselle, joten se tulee entistä tietoisemmin ja kypsyneemmin ymmärretyksi ja voimakkaammin keskitetyksi. Kirjoihin olisi lukijan suhtauduttava samalla tavoin kuin vuoristossa vaeltaja tuntureihinsa, joita hän nousee, valmiina jyrkänteissä voimiansa jännittämäänkin, aavistaen niiden yläpuolella saatavien näköalojen viehätystä.

Lukemisen kykyä ovat jotkut pitäneet niin harvinaisena asiana, että ovat kysyneet, onko tämä kyky kenties katsottava erikoiseksi luonnonlahjaksi, synnynnäiseksi taipumukseksi, joka ei ole kenen tahansa hankittavissa. Silloin olisi mahdollisuus saada lukemisen kautta henkistä rikastumista ja kasvua vain joillekin valikoiduille annettua. Niin ahtaasti ei kuitenkaan tarvitse kenenkään ajatella, sillä ken tahtoo, voi lukemiseen kohdistetulla antaumuksella ja siihen keskitetyllä tarkkaavaisuudella huomata, että sellainen lukeminen on toista kuin pinta-

Helsingin yliopiston promotsionijuhlallisuuksista yliopiston juhlasalissa 31 p. toukok. 1927.

Turun yliopiston promotsionijuhlallisuuksista 12 p. toukok. 1927; juhlakulkue lähtee yliopistolta.

Suomalaisten Naisten päivien lopettajaisjuhlallisuuksista Kino-palatsissa Helsingissä 16 p. maalisk. 1927.

Helsingissä 4—11 p. heinäk. vietettyjen opintokerhopäivien osanottajat kokoussalissaan Snellmanin kansakoulussa.

Wäinö Blomstedt: Lukusilla.

puolinen kirjoihin tutustelu. Sellainen lukeminen herättää lukijan omat sielunvoimat liikkeeseen ja luo kasvavia edellytyksiä henkiselle kehitykselle ja kirjojen yhä syvällisemmälle ymmärtämiselle.

Usein kuulee sanottavan, että sanomalehtien lukeminen totuttaa ihmisiä pintapuolisesti kirjallisuuttakin käsittelemään Mutta siitä asiasta voi olla muutakin mieltä, tai toisin sanoen sanomalehtienkin lukeminen voi kasvattaa lukemisen kykyä. Eräs sivistystyön tutkija sanoi asiasta tähän tapaan: voidaan jokapäivä lukea yhtä tai useampaakin lehteä siten, että sielunvoimat ovat keskitetysti ja riemukkaasti toimessa, jopa on varsin terveellistä ja arvokasta harjoittelua se, että lukija pyrkii valitsemaan ja nopeasti ryhmittelemään tarjona olevat uutisainekset. — Sangen tärkeä sivistyskysymys onkin tämä: miten luet sanomalehtesi? Siitäkin asiasta kannattaa selvittää oman tietoisuutensa.

Suuret kirjailijat ja henkiset johtomiehet antavat usein hyviä neuvoja lukemiseen. Kuulkaamme niistä joitakin.

Luther sanoo:

Moninaisten kirjojen lukeminen saa aikaan enemmän hämmennystä kuin mitä siitä varmaa ja kelpoista opitaan. Sellaisia lukijoita on verrattava niihin, jotka asuvat kaikkialla minne tulevat, eivätkä pysyvästi viivy missään paikassa; he eivät asu missään, eivätkä he ole missään kotonansa. Samoin kuin me seurapiirissämme emme joka päivä seurustele kaikkien ystäviemme kanssa, vaan joidenkin harvojen ja valittujen, samoin on myöskin totuttauduttava parhaimpiin kirjoihin ja tehtävä ne itselleen tutuiksi ja aivan tarkalleen ne osattava.

Luther panee tässä painoa siihen huomattavaan seikkaan, että kirjojen käyttämisessä on siinäkin uskollisuuteen pyrittävä.

Erästä toista näkökohtaa korostaa hieman liiallisestikin *Milton*, sitä, että kirjoja on pyrittävä käyttämään ymmärtäväisesti ja että lukemisessa on tärkeätä huomata kuka lukee. Hän sanoo:

Viisas mies saa hyvän kemiantuntijan tapaan esiin kultaa huonoimmastakin kirjakuonasta, narri jää narriksi, vaikkapa hänellä olisi parhaat kirjat, niinkuin hän siksi jäisi ilmankin kirjoja; varma on, että viisas mies osaa paremmin hyötyä surkeimmastakin lentolehdestä kuin narri pyhästä raamatusta.

Goethe tunnustaa lukemisen kyvyn saavuttamisen vaikeaksi seuraavin sanoin:

Monet kunnon ihmiset eivät tiedä, mitä aikaa ja vaivaa kysytään siitä, jonka on opittava lukemaan. Minä olen siihen tarvinnut 80 vuotta, enkä voi vieläkään sanoa, että olisin siihen päämäärään päässyt.

Ja Goethe sanoi vielä:

Luetaan aivan liian paljon sellaista, mikä on vähäpätöistä, ja siten turmellaan aikaa eikä siitä kostuta

millään tavoin. Oikeastaan pitäisi aina lukea vain sitä, mitä ihaillaan.

Ruskin sanoo näin:

Joku voisi lukea kaikki British Museumin kirjat, jos hän vain saisi elää riittävän kauan, ja sittenkin hän voisi jäädä kirjallisesti aivan sivistymättömäksi ihmiseksi, mutta se joka lukee kymmenen sivua hyvää kirjaa kirjain kirjaimelta s. o. todellisella huolella, hän on jossakin merkityksessä tullut sivistyneeksi kerta kaikkiaan.

Ellen Key huomauttaa, että lukemisen kyky vähenee lukutaidon enetessä. Kaikki lukijat, hän sanoo, seuraavat meidän päivinämme Baconin neuvoa, että muutamia kirjoja on vain maisteltava ja toiset heti nieltävä alas, mutta harvat huomaavat sitä hänen kehoitustaan, että muutamat kirjat ovat hitaasti nautittavat ja kunnollisesti sulatettavat. Hyvä lukija, sellainen, joka vuosikausia elää yhdestä kirjailijasta, yhdestä kirjasta, on meidän päivinämme harvoin tavattavissa, tuskinpa mistään etäisimmästäkään maaseutupaikasta. Suurella prosenttimäärällä sivistyneitä ei ole koskaan aikaa lukemiseen; ja ne, jotka hankkivat itselleen siihen aikaa, ovat jo koulussa kadottaneet kykynsä mielikuvituksellaan kutsua esiin ne kuvat, jotka runoilija maalaa, tai ajatuksellaan syventyä niihin aatteisiin, jotka ajattelija tuo julki. Puolihereillä tapahtuva moninaislukeminen, joka on jo lapsuudessa alkanut, on heikontanut vaikutelmiemme laatua samalla kuin se paljoutta enensi. Tosin täytyy jokaisen ihmisen sivistyshistoriassa, niinkuin hänen elämänkehityksessäänkin, olla sellainen aika, jolloin hän häikäilemättä heittäytyy kirjojen ja ihmiselämän mereen, joutuen kaikille vaaroille alttiiksi ja saaden nauttia kaikista iloista. Mutta samalla tavoin kun persoonallisuus vähitellen tekee valintansa ihmisiin nähden, antaa rakkautensa yhdelle tai joillekin harvoille, hankkii edelleen joitakin uusiakin ystäviä, seurustelee joidenkin kanssa ja sulkee tästä seurustelustakin enem-

mistön pois, samoin täytyy vähitellen valita kirjansakin; jokaisen tulisi valita itselleen pieni ryhmä kirjailijoita — ja varovaisesti lisätä sitä ryhmää — joita ei koskaan »ole lukenut», vaan joita yhä uudestaan lukee. Sillä kaikissa elämän suhteissa eika vahinnniten suhteessa kirjoihin hartaus, sydämellisyys se se antaa suuret elämänarvot.

Näin puhuvat kirjojen rakastajat rakkautensa esineistä. Heidän varoituksensa, kehoituksensa ja neuvonsa ovat osaltaan sitä tärkeätä opetustointa, joka tarkoittaa ihmisten johtamista kirjojen luo, jokaisen johtamista sen kirjan luo, joka vastaa hänen tarvettaan, hänen kehitysastettaan ihmiseksi tulemisessa, ihmiseksi sanan ihanassa ja suuressa merkityksessä.

Zach. Castrén.

Viihtymys.

Käyt kylmänä sä ohi ylvään linnan,
mi kohoavi kohti taivaan rantaa,
ja silti kaiho kaipaavaisen rinnan
majahan matalaan sun voipi kantaa.

Puutarha taitaa sulta mennä hukkaan,
mi uljaalta ja uhkealta näyttää,
ja pieni orvokki, mi puhkee kukkaan
jo riemulla sun rintasi voi täyttää.

Ja sävelsointua sä etsit suurta,
mist' oppisit kuin kaunista on elää,
ja silti riemastuttaa sydänjuurta
voi ainut sävel, lehdossa mi helää.

Antti Rytkönen.

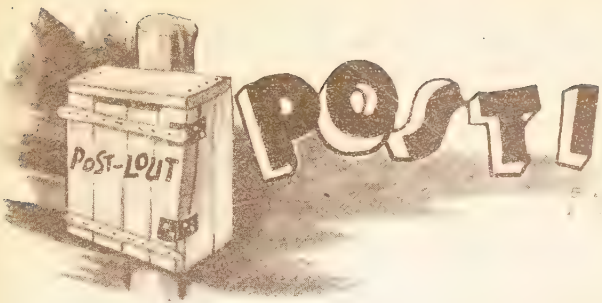

Eerikka Ahvenainen oli eräänä kevättalven päivänä saanut tiedon, että postinajo kirkolta Lieviskän perälle oli uskottu hänelle. Vaikka ukko Ronkais-vainaja, joka postisäkkejä oli ennen pyntäillyt, oli kelpo mies ja Eerikan ystävä, eikä Eerikka suinkaan toivonut hänen kuolemaansa, tuli hän »nimityksestään» niin hyvilleen kuin munavoileivästä kerran lapsena kumminsa luona. Ja niin sitä oli alettu natuuttaa kahden ja puolen penikulman taivalta. Ja oli ihmeellistä, miten maailma oli avartunut sen jälkeen.

Eerikka oli nikkarismies, joka äitinsä ja sisarensa turvin piti torppaa. Mutta postinajon alkamisesta asti — kaksi kertaa viikossa — oli kuin koko tämänpuolen ihmisten asiat olisi uskottu hänelle. Se oli oikein hykähyttävä asia. Vanhapoika, jota kuin armoilla pyydettiin taloihin nikkaroimaan, ja jolle maksettiin niukasti, hänestä tuli koko kulmakunnan asioitten huoltaja. »Eerikka, meneppäs apteekkiin ja osta sitä ja sitä, on lehmä, hevonen, lapsi, emäntä sairas.» — »Eerikka, osta Linnin puodista retonkia tytölle mekoksi tai pumaseeta lapselle röijyksi.» — »Tuoppas kengät suutarista, tai hae sokeria, kahvia, pirtua.» Varsinkin pirtua pyydettiin ensi aikoina. Mutta sitäpä ei Eerikka tuonut. Ei vienyt Taka-Lassilta kirkonkyläläisille, eikä Kirkko-Paavolta tuonut mökkeihin ja taloihin tiensä varrella.

Akaksi haukkuivat pirtumiehet. Eerikka veti niverän nenänsä varren kippuraan, iski silmää ja ventusti: »Miespähän se on, joka päänsä pitää.» Ja piti myös, vaikka Taka-Lassi oli luvannut kostaa ja äiti haikaili levottomana, milloin sattui viipymään. Ja joku oli neuvonut pitämään revolveria mukana. Mutta ei Eerikka sellaisista välittänyt. Hän oli paljon innostuneempi seuraamaan ihmisten asioita, vallankin rakkautta. Ja tietämään kaikki ja auttamaan jokaista, vaikkapa Taka-Lassia.

Kuta useammin hän tavallisen matkansa ajoi, sitä tutummiksi kävivät postilaatikot. Olivathan kuin vstäviä talojen porteissa, seinissä, aidan kulmissa tai puissa. Varsinkin oli eräs oikein moteva. Se oli suuren suon takana. Se oli uusi, vasta tänä talvena ilmestynyt. Olipahan vain Suontaan torpan laatikko. Tätä vasta muuttanutta torpparia ei Eerikka tuntenut. Mutta harmitti häntä niiden laatikko. Se kuvasti vastenmielisesti nikkarismiehen silmässä: huonosti tehty röttelö, jonka oveen oli tohrätty *Post-lout*. Ei siinä ollut lukkoa, olipahan säpin rippana. Ja mitäs se vielä lukolla, kyllläpä noitten Tyonvalta pysyi säppirippanallakin. Eikähän Eerikka olisi vielä välittänyt röttelöstäkään, mutta hän oli aina ollut hyvä kinkerilukija ja kylän kirjoitusmies ja hänen teki mielensä tervata se paikka, missä luki että Post-lout. Se oikein kismitti. Ja Eerikka ajatteli harmissaan: mitä sarvipaitä polsevikkeja lie mökkiräljään ilmestynyt, samanlaisia hatarapäitä kuin oli mökin katto.

Mutta sitten eräänä kevätkesän päivänä tapahtui Post-loutin luona jotain mukavaa. Eerikka ajaa keputteli kirkolta päin muorella tammallaan maantietä suon läpi ja ihasteli, miten tävteläiset nuoret kuuset olivat. Aivankuin joulukuuset. Ja miten niitten hallanpanemat ruskahtavat oksannenät olivat kuin marjat. Kuin joitain ulkomaiden hedelmäpuita ne olivat. Samalla

hän juuri ajatuksen kiehentäissä hallanpanemissa lakankukissa muisti, että Post-lout sai ensimmäisen kirjeensä hänen aikanaan. Hän pysähtyi sen kohdalla ja luki vielä kerran: Neiti Terttu Tuukkanen. Terttu — tauuni Eerikka — onpa se Post-lout pannut oudon nimen lapselleen. Hän ilostui: vai lie meinannutkin Kerttua. Ehkäpä se tavasi siinäkin väärin!

Mutta eräänä päivänä seisoi laatikon vieressä nuori tyttö heleässä kansallispuvussa. Se huiskutti kirjettä kädessään ja sillä oli valkoinen tukka kuin niittyvilla. Eerikan tamma tempoili mennäkseen, mutta Eerikka kiristi ohjia ja tähysti tyttöä.

Se tirisi kuin västäräkki:

— Mikäs posti te olette, joka ette kirjeitä ota laatikosta!

— Jaa mitä kirjeitä?

— Meneviä tietenkin.

— Eihän teiltä ole ennenkään kirjoitettu.

— Enhän minä ole kotona ollutkaan.

— Missäs sinä sitten olit?

— Tätini luona kansanopistoa käymässä.

— Elä hitossa! No raavi sitten vaikka puukolla pois tuo töherrys laatikon ovesta ja kirjoita paremmin.

— Kelpaa se teille meidän ukin töherrys! sanoi tyttö, nakkasi niskojaan ja lähti. Tamma huiskautti häntäänsä ja syöksähti juoksuun.

— Äksy on — murahti Eerikka, eikä itsekään tiennyt, tarkoittiko tammaa vai tyttöä. — vai molempia.

Sitten hän otti esiin tytön kirjeen ja luki: Herra Ahti Rekola.

— Korkeallepa pyrkii — murahti hän uudelleen. Ja hevosen hölkätessä ja pään nytkähdellessä kärryjen keikutuksessa hän tuumiskeli: korkealle, korkealle — mutta siitä ei tule mitään — herrastuomari ei anna poikaansa Post-loutin tytölle, olipa sillä vaikka viti-valkea tukka.

Kuitenkaan ei Eerikka malttanut viedä kirjettä postikonttoriin ja antaa Ahdin sieltä hakea, vaan otti omalla vastuullaan postineidin lahjoittaman uuden kosmoskynän ja veti ristin merkin päälle. Sitten hän pudotti sen herrastuomarin komean talon peltilaatikkoon portilla ja katsoi niin pitkään kuin tieltä näki, eikö Ahti tullut sitä ottamaan. Mutta eipä tullut. Tuskinpa odottikaan ja tuskinpa oli Ahdilta ollenkaan se viimeviikkoinen kirje. Vaikka voisihan ollakin. Olihan Ahti ollut jo toista vuotta maanviljelysopistossa ja siinä oli lähellä kansanopistokin, vai lie perin ollut yhtä koulua.

Tuskin oli hän ajanut kirkolle postin eteen ja hypännyt kärryiltä alas, kun alkoi huippia eräs hattu aidannurkkauksen takana ja pian tuli esille mies, joka tervehti kuin heriat häntä mokomaa Eerikka Ahvenaista. Eerikka ei malttanut hevostansa sitoa, kun tuikkasi kättä ja sihautti:

— Jo minä sinne teidän laatikkoon yhden kirjeen pistin.

Ahti näytti menevän hämilleen, sanoa sukaisi kuitenkin:

— Tokkopa sieltä teidän peräkunnalta muita tulikaan.

— On sitä postia, sanoi Eerikka ja oli hänkin jostakin kuin nolo.

Takaisinpäin ajaa nykytellessään hän tuumi, että on se Ahti sentään kylän pulskimpia poikia, vaikka on mörkki ja vähän kieroaa. Ja on se tullut niin herrahtavaksikin, että on sen polvelle torpantytöllä yrittämistä. Ja alkoi Eerikka pelätä, että postineiti, joka tosin oli lähimain viisikymmentä, ja joka oli pulska kuin hyvän kartanon auma, alkaisi Ahdista tykätä. Koska se kerran nuoremmistaan. Ja Ahti oli kymmenisen vuotta Eerikkaa nuorempi. Tähän asti oli se ollut höveli Eerikalle ja oli Eerikka tuuminut, että ihmeempääkin on

tapahtunut maailmassa. Oli hän kuulumattomampiakin lukenut kirjoista ja sanomalehdistä. »Kun rakkaus tulee, niin esteet poistuvat», oli erään kirjan ensi lehdellä ja sen oli Eerikka uskonkappaleena omistanut. Ja niin se oli. Kunhan ei vain Ahti veisi postineidin rakkautta, eikä huolisikaan torpan tytöstä. Siitä hetkestä Eerikka alkoi mielessään kuin toimittaa Ahtia sille hahtuvatukalle.

Oltiin juhannusaatossa. Suon laidassa oli tyttö odottamassa. Sillä oli ohkanen sininen puku ja samasta kankaasta sitaistu vaatekappale somalle kierteelle pään ympäri. — Että on niillä torpassa vara pukseerata — — ehti Eerikka tuumia seisauttaessaan hevosta.

Otatteko minut rattaille? huusi tyttö.

— Ka meneehän tässä yksi hyttynen.

Soma sitä oli sivulta katsoa. Sellainen sileä pinta kuin hiekkapaperilla hangattu leipälauta. Ja ohkanen sierain kuin puulehti, jonka Eerikka oli postineidin rullalaatikon kanteen vuollut. Ja silmät hörhöllään kuin tämän tamman silmät, vaikka pienemmät tietysti, kun olivat ihmisessä, ja siniset, että olisivat vielä vetävämmät. Oikein veteli kuin linnunsulalla rinnanalusta vierellä ajaessa, kun se siinä särähteli ja sirritteli kuin rastas keväällä. Soi sen Eerikka muutoinkin Ahdille, vaikkei postineitiäkään olisi.

Eerikka yöpyi kirkolla setänsä pojan luona ja veivät nämä hänet mennessään saareen kokolle. Sinne piti keräytyä kaikkien kirkonkyläläisten ja tuoda räpsytti pieni laiva sinne muutakin väkeä. Eerikka ihmetteli, tuliko postineiti ja kenen kanssa, mutta kun häntä ei kuulunut, unohti hän hänet kokonaan, sillä hänen silmänsä seurasivat Ahtia ja Terttua. Tanssittiin piiriä kokon leimutessa. Ahti pyöri piiriä alituiseen, Terttua haettiin alituiseen, mutta he eivät hakeneet toisiaan. Eerikka näki sen selvään, kun istui suurella kivellä ihmisten päitten yläpuolella ja nuoret tanssivat siinä

vieressä kalliolla. Aloitettiin valssia. Kallio kiehui mustanaan väkeä. Silloin iski Ahti, joka eli puolta päätä pitempi muuta joukkoa. Terttuun kuin kotka lampaanvuonaan ja piti häntä syleilyssään tanssin alusta viimeiseen tahtiin. Eerikalle tuli kuuma olo. Noin sitä pitää miehen, juuri noin! Ensin ei ole huomaavinaan, sitten kun ottaa niin vie sellaisella mahdilla, että toinen uskoo. Jos Eerikkakin rohkeneisi postineidille noin — Eerikka huokasi. Hän tiesi, ettei hänessä ollut miestä siihen. Hän huokasi kipeästi vielä toisenkin kerran siinä puolenyön aikaan. Silloin liukui vene kallion alatse. Terttu istui perässä ja Ahti souti. Vene lipui kauemmas, eikä Eerikka saanut siitä silmiään irti. Vihdoin se katosi niemen taa.

Kerran heinäkuun lopulla ajellessaan suon läpi kuuli Eerikka suolta huudon.

— Älkää aajakoo!

Se oli tytön ääni. Eerikka kääntyi katsomaan. Siellä se tarsi vetistä suota päällyshame käärittynä vyötärölle, punaristinen huivi kärpäsen muotina. Tamma painui syvimmälle heinää tien laidassa ja Eerikka odotteli. Tyttö pääsi jo vähän kuivemmalle, hyppi mättäältä mättäälle kuin heinäsirkka. Hänellä oli tuohinen ja sanko mukanaan, tyhjän tuohisen otti hän kätköstä tiheän kuusen oksien alta.

Eerikka ajoi lähemmä. Tyttö seisoi siinä toisessa tuohisessa lakkoja, toisessa punervia muuraimia.

— Mistä sinä lakat sait, kun halla vei kukat?

— Siellä oli paikka, jonka halla unohti minulle, veikeili tyttö ja työnsi tuokkosia kärryihin. — Vie herrastuomariin ja sano, että puolesta yöstä se on huhkinut, eikä muita lakkoja tule koko suolta.

Tamma tempaisihe juoksuun ja Eerikka huusi: »Kyllähän minä — minähän sanon —!» Hän veteli hienoja paperosseja, joita postineiti oli antanut, ja hänestä

tuntui kuin ravaisivat tamman jalat alituiseen: juttu sujuu — juttu sujuu — juttu sujuu . . .

Eerikka seisautti tamman herrastuomarin portin pieleen ja sitoi kiinni. Hän unohti koko edesvastuunsa postisäkistä, kun hän huulet höplällään vei varttaan oikaisten tuohisia pihan yli. Keittiössä sattui parhaillaan olemaan herrastuomarin pitkä ja laiha emäntä, joka oli toisetkin kahvit Eerikalle keittänyt. Kahvit tulisi tästäkin tulomatkalla. Eerikka pisti tuokkoset pöydälle ja kertoi kahteen kertaan, mitä tyttö oli käskenyt. Mutta herrastuomarin emäntä kivahti ohkaisten huuliensa takaa:

— Viekää pois sen tytön tavarat. Ei niitä täällä tarvita.

Eerikka hätäytyi:

— Ka, mihinkäpäs minä, kun käskettiin tänne tuoda ja maksettiin tuontipalkka.

— Vietävä ne on. Viekää minne vaan!

Eerikka peräytyi ovelle ja lähti kiireesti pihamaan poikki. Mutta emäntä syöksähti hänen ohitseen niin että kirjavat joriinit kukkapyörylässä huiskahtivat. Emäntä tärskäytti tuohiset kärryn pohjalle, lakat sinkoilivat ympäri. Eerikka ei tiennyt, millä kiireellä hän sai riimuvarren auki. Hän roppasi ohjaksenperillä pariin kertaan tammaa selkään ja hänestä tuntui, että ikkunat, joriinit ja emäntä nauroivat kilpaa hänen selkänsä takana. Eerikan päässä humisi kuin olisi hän yrittänyt tehdä jotain rikosta. Oikein tuntui hyvältä, kun ystävällinen postineiti nenälasit läjöttäen koneasti päivässä oli portilla sanomassa:

— Se Eerikka tulee aina ajallaan.

Hän hyppäsi ketterästi alas rattailta, ojensi tuohiset neidille:

— Nämä on ainoat lakat tänä vuonna.

Voi sitä Eerikkaa, kun se aina tuo! Mutta mitä se on kalliita marjoja kärryn pohjalle ajanut.

— Sattui sellainen tärskypaikka —

Kotiin ajaessa oli Eerikalla paha olla lakkojen vuoksi. Mutta eihän hän hennonnut niitä tytölle takaisinkaan viedä, eikä taas voinut postineidillekään sanoa. Mitäs ihmettä hän tekisi? Mitä kummaa? Lopuksi hän päätyi ajatukseen: hän tekee voitavansa nuorten liiton puolesta ja herrastuomarilaisia vastaan. Ja jos asia luonnistuu, laittaa hän tytölle lakkojen edestä myynikirstun.

Eräänä syksyisenä lauantaina nousi Terttu Eerikan rattaille ja sanoi salaa mentävän pappilaan. Ahdin vanhemmat olivat heidän liittoaan vastaan ja olivat uhanneet ajaa pojan pois kotoa, ellei luopuisi Tertusta.

Kun oli niin ikävästi, että oli ollut melkein valmis puhe erään naapuripitäjän tytön kanssa, Ahdin äidin nuoruuden ystävien lapsia. Komea tyttö kuului olevan ja talollinen, eikähän Terttu olisi tahtonut tulla väliin, jos olisi tiennyt — — . Tyttö kääntyi metsään päin ja yritti salaa pyyhkiä silmiään. Eerikka pureskeli tulitikkua. — Vihdoin jatkoi tyttö: Ahti uskoi varmasti, että kun olivat kuulutuksissa, niin vanhemmat taipuisivat. Elleivät taas taipuneet, hakisi Ahti tilanhoitajaksi johonkin ja Terttu emännöitsijäksi. Eerikan mielestä ei hänen rattaillaan koskaan ollut ollut tärkeämpää postia. Hän käski herrastuomarin ohi ajaessa tytön paneutumaan saalihuppuun ja istumaan kyttyrässä kuin vanhat mummot. Silloin eivät arvaisi, kuka Eerikan kyydissä ajaa. Eerikka säikäytti tammaa ohjaksenperillä, tamma huiskautti häntäänsä ja laukkasi.

Sunnuntaina varustihe Eerikka kirkkoon aivan sen penkin taa, missä herrastuomari emäntineen istui. Saarnan loputtua tiirasi pastori lasisilmiensä läpi papereitaan, rykäisi ja alkoi: »Kristilliseen avioliittoon kuulutetaan . . .» Herrastuomarin väki oli silloin jo poismenossa keskikäytävällä. Emäntä kuuli mennessään poikansa nimen, nyhjäsi pulleavatsaista miestään kylkeen, pysähtyi ihmeissään. »Ja nuori neito Terttu Tuukkanen», porautti pappi armotta. Emäntä karahti punaan, työntyi kiireesti kirkosta herrastuomarin sotkeutuessa kansan tulvaan.

Myöhemmin kuuli Eerikka kylältä Ahdin lähteneen maanviljelyskoulun johtajan luo neuvottelemaan paikasta. Seuraavalla viikolla oli Terttu Tuukkaselle kirje, eikä Eerikka malttanut heittää sitä laatikkoon. Hän ajoi kivikkoista tietä Tuukkasen mökille. Mutta Vohlosen, entisen asujan ränsistynyt tupa oli jäänyt pihan toiselle puolelle ja Tuukkanen oli rakentanut uuden rakennuksen lammen rannalle päin. Hän nakutteli juuri liisteitä kattoon Tertun hinatessa niitä nuo-

ralla ylös. Eerikka oli hämmästynyt. Post-loutin mies olikin tarmokas. Eikä tämä Suontaan tyttö ollutkaan mikään Suotorpan tyttö. Palstatila oli Suontaka.

Eerikan ajaessa poispäin oli tytto varustautunut tiepuoleen kivenheiton verran rakennuksesta. Hän kertoi Ahdin saavan paikan lokakuun alusta ja joulukuussa vietettävän häät. Sitten hän sanoi hyvästi, mutta kääntyi äkkiä takaisin, pani päänsä hieman kallelleen, tokaisi hätäisesti: Eerikka, te olette hyvä mies! — punastui ja kiiruhti metsään. Eerikan oli siitä sydän

pehmeä vielä seuraavana päivänä. Hän muisti lakat ja alkoi kokoilla myynikirstutarpeita.

Mutta oli sitten eräänä koleana syyspäivänä itse Tuukkanen tiepuolessa, ja käski tuoda apteekista kuumepulvereita. Terttu oli sairas. Seuraavalla postimatkalla vahti hän taas, sanoi tytön hourivan ja pyysi diakonissaa. Mies oli murheellisen näköinen.

Eerikka poikkesi tullessaan Tuukkaseen kertomaan diakonissan ehkä tulevan huomenna. Oli pitäjän perillä ja oli sille lähetetty sana. Eerikka kurkisti kamariin. Terttu huohotti suu auki tiedottomana vuoteessaan. Siitä asti tuli Eerikalle levottomuus tytön vuoksi. Jospa kuolisi, eikä Ahti tietäisi. Olisi pitänyt ilmoittaa, mutta ei saanut kirjoitetuksi. Sensijaan valmisti hän kiireellä myynikirstua. Kuin olisi se ollut viimeinen taikakalu, jolla pitää Terttua hengissä. Ensimmäiselle lunelle ajoi hän pukkireellä myynikirstu polviensa edessä. Se oli kirkas ja kukkakoristeinen aivan äidinäidin myynikirstun malliin maalattu. Ja äidinäiti oli ollut suuren talon tytär Satakunnasta. Se oli hieno kirstu Eerikan omastakin mielestä. Ja Eerikka oli hiljalleen pitkinä puhteina eläytynyt siihen uskoon, että Terttu ilahtuisi sen nähdessään ja paraneisi.

Mutta Tuukkasen torpassa olivat kaikki vaiteliaita. Odotettiin lähtöhetkeä. Eerikka tahtoi panna kirstun rahille sängyn viereen. Tuukkanen hymähti:

Taitaa tulla Eerikalle oikean kirstun teko.

Kaikki pitivät Eerikkaa tietysti lapsellisena, mutta hän asetti kuitenkin myynikirstun sängyn viereen. Terttu aukaisi silmänsä, tuijotti siihen kuin johonkin uhkaavaan, vaipui taas horroksiin. Eerikka kiiruhti ulos. Pettymys karvasteli hänen kurkkuaan. Hän melkein itki. Myynikirstu ei ollut saanut mitään aikaan: häntä oli lapsettanut, aikamiestä. Suontaan väki nauraisi hänelle jälkeenpäin. Hän oli häpeissään, eikä senkoommin käynyt Terttua katsomassa.

Myöhemmin kuuli hän Tertun parantuneen ja kuljetti kirjeitä Post-loutiin ja otti toisia sieltä, mutta tupaan ei hän poikennut.

Joulujen välillä sai hän paketin postista. Hän avasi sen kotimatkalla. Hieno paita, puhemiehen paita! Ja Ahti kirjoittaa Tertun käskeneen lähettää ja sanoneen, että kun hän myynnikirstua sairastaessaan katsoi, muisti hän, ettei saanut kuolla, kun häät odottivat. Ja nyt oli Eerikan tulevassa kuussa tultava häihin ja tuotava postineiti reessään.

Eerikka hyreksi kylmänä pakkaspäivänä ajaessaan kuin kissa kuuman uunin kyljessä. Mistä ne sen postineidin arvasivat? Vai olivatko jo kaikki huomanneet? Mutta eiväthän he olleet kihloissakaan. Eikä heidän välillään ollut muuta kuin tavallista ihmisrakkautta. Kuitenkin oli sykähyttävää kuvitella, että he ajaisivat monta penikulmaa yhdessä reessä!

Äkkiä tuli Eerikka levottomaksi: lähtisikö postineiti? — Jostain syvältä tuli vastaus: ei lähtisi.

Ja Eerikka ajoi alakuloisena eteenpäin. Jossain kaukana häämötti kuin kaunis taulu: Terttua ja Ahtia vihitään. Eerikka huokasi: hän istuisi silloin kotonaan. Ja postineiti myös.

Elsa Hästesko.

Martti Rautanen.

* 10. 11. 1845 — † 19. 10. 1926.

Kristillisessä lähetystyössä on kohonnut muita suomalaisia korkeammaksi tohtori Martti Rautanen (synt. Inkerinmaalla 10. marrask. 1845), joka on pitkänä toimintakautenaan suorittanut myöskin sivistyksellisen suurtyön, minkä vertaiseen vain harvain on nuotu päästä.

Hän oli kristillismielisestä talonpoikaiskodista hakeunut v. 1862 Helsingissä toimintansa aloittaneen Lähetyskoulun (ktso KVS:n Kalenteri 1927, siv. 156 seur.) ensimmäiseen oppilasparveen. Eheällä antaumuksella opiskelukautensa tehtävät suoritettuaan hänet, nuoesta ijästään huolimatta, vihittiin v. 1867 lähetysaarnaajaksi. Seur. v:n juhannuksena hän neljän muun suomalaisen lähetystyöntekijän kanssa lähti matkalle Lounais-Afrikaan, jonka pohjoisosassa olevan Ambomaan

Suomen Lähetysseura oli ottanut ensimmäiseksi lähetysalueeksensa. Täydennettyään Saksassa valmistustansa tulevaan toimintaansa he saapuivat vasta vuoden lopulla Kap-kaupunkiin ja saatuansa Hereromaassa, saksalaisella Otjimbinguen lähetysasemalla, käytännöllistä harjoitusta, he joutuivat heinäkuussa 1870 perille kaukaiselle työmaallensa. Seur. keväna R. sikäläisen kuninkaan kutsusta valitsi Ongandjeran asemapaikaksensa. Parin vuoden perästä kuninkaan mieli lähetystyötä kohtaan oli muuttunut, jolloin R. siirtyi Omandongon asemalle, mistä veljien kokouksen päätöksen johdosta kesällä 1880 muutti Olukondaan. Täällä hän sitten toimi kuolemaansa asti, runsaasti 46 vuotta. Tästä paikasta on tullut lähetystyön keskusasema Ambomaalla. Kristillisyyden juurruttamisen pakanallisen neekerikansan päähän ja sydämeen R. oli omaksunut elämäntyöksensä. Hän ei säikähtänyt niitä suuria ulkonaisia ja sisäisiä vaikeuksia, jotka tässä työssä kohtasivat kaukaisesta pohjolasta lähtenyttä työntekijää. Ilmanala oli varsin epäterveellinen, aiheuttaen tottumattomille ankaroita kuumetauteja. Toimeentulo, asunto, vaatetus ja ravinto oli omien käsivarsien työn varassa, kulkuneuvot melkein olemattomat. Suurempia koettelemuksia tuotti se seikka, että kansa oli ylön alkukantaisella kehitysasteella, täydessä villiyden tilassa. Sen ymmärrys ja käsitykyky oli perin alhainen. Tuulessa kedolla leijailevaa paperipalasta pelättiin, koska sitä luultiin naamioiduksi paholaiseksi. Vaunua pidettiin kummallisena elukkana, joka oli muka mielistynyt vetäjiinsä, härkiin; kärryt olivat vaunun vasikka. Vainajien henget pitivät ihmisiä pelon ja kauhun vallassa joka askeleella. Kuolema oli toivoton ja kauhistava; ei sitä saanut nimeltään sanoakaan. Noitumista kauhistuttiin; ketä siitä syytettiin, menetti helposti henkensä. Hallitsija päätti alamaistensa hengestä ja omaisuudesta, määräsi elämästä ja kuolemasta. Jumalaa ei ikävöity,

eikä lähetyssaarnaajia evankeliumin tähden maahan tervehditty. Hallitsijat toivoivat saavansa heiltä ampumaaseita, väkijuomia ja muita outoja tavaroita. He tunsivat valkoihoisista vain pääasiallisesti portugalilaiset orjakauppiaat, joiden kanssa olivat olleet mainitun laatuisissa tekemisissä. Orjakauppiasten pyyteiden tyydyttämiseksi hallitsijat ryöstättivät ihmisiä ja heidän omaisuuttansa, luovuttaen sitä muukalaisille kauppiaille. Lähetyssaarnaajia nämä tunnottomat keinottelijat tekivät epäluulonalaisiksi, lisäten siten heidän raskasta kuormaansa.

Tällaista synkkää korpea R. tovereinensa ryhtyi perkaamaan inhimilliselle viljelykselle ja kristilliselle sivistykselle. Alkuisimmasta alusta oli opetus ja kasvatus aljettava. Kansan kieleen, käsityksiin ja henkiseen olemukseen oli ensin tutustuttava. Suullisesti voitiin sitten selostaa raamattua ja laululla kiinnostaa oppilaita. Harvat alussa ymmärsivät outoja asioita; opetus oli yhä uudelleen ja uudelleen toistettava. Pian pystyivät opettajat määräämään vieraan kielen äänteitä vastaavat merkit, ja aakkoset näin kehitettyänsä opettamaan niitä maan asukkaille. Toimitettiin kirjoja, aapinen ja muita kristinopin alkeiskirjoja. Halla kävi usein työmaalla. Oppilaat tekivät lakon, vaativatpa palkkaa oppimiseen kulutetusta ajasta ja vaivasta. Työ tuntui turhaan tehdyltä. Mutta uupumaton uutteruus ja horjumaton usko kartuttivat vähitellen tuloksia. Kirjojen luku lisääntyi, opetuksen siemeniä tipahteli hyvänkin maahan, itäen ja kasvaen kauniiksi laihoksi kylväjäin iloksi ja rohkaisuksi.

Valittuaan pian Afrikaan tulonsa jälkeen puolisoksensa saksalaisen lähetyssaarnaajan tyttären Frieda Kleinschmidtin, R. omaksui etäisen työmaansa varsinaiseksi kotimaaksensa. Ainoastaan kahdesti hän teki lyhyen vierailumatkan Suomeen.

Tulokset hänen harvinaisesta työkyvystänsä ja hel-

littämättömästä uurastuksestansa ovat suurenmoiset. Perehdyttyänsä ambokansan kieleen ja mielenlaatuun hän sai vähitellen valmistetuksi maaperää kylvöllensä, jota koko sydämensä harrastuksella teki. Hän loi kansanomaisen, ymmärrettävän saarnatavan, joka tehosi mieliin. Oppilasten luku lisääntyi. Heidän kiintymyksensä syventyi. R. ei kiirehtinyt kastamisessa, joukkokäännytys ei häntä tyydyttänyt.

Elämänsä ehtoolla hän sai nähdä Ambomaan suomalaisella lähetystyömaalla kristillisia seurakuntia, joiden yhteinen henkiluku lähentelee parjakymmentä tuhatta. Mustia on papeiksi vihittyinä näiden seurakuntien opettajina. Pysyväisesti on kristillisyys saanut jalansijan kaukaisen ambokansankin keskuudessa.

Toimeentulon tyydyttämisen ja jokapäiväisen kiinteän opetustoimen ohella R. on jaksanut suorittaa hämmästyttävän suuren kirjallisen ja tieteellisen työn. Hän on luonut kokonaisen hengellisen kirjallisuuden sille kansaheimolle, jonka opettajaksi hän joutui. Toimitettuansa yhdessä toveriensa kanssa raamatunhistorian, julaistuansa useita painoksia katkismusta, virsikirjaa, kirkollisen käsikirjan y. m. hän keskitti työnsä raamatun kirjojen käännämiseen oshindongan kielelle. Osaten latinaa ja kreikkaa sekä saksaa, englantia, hollantia ja venäjää hän käytti kaikkia näitä apunansa yli 30 vuotta kestäneessä kirjallisessa päätyössänsä. Oshindongan kieltä hän tutki yhtämittaa huomauttaen vielä viime kuukausinansa, jolloin oli jo pian 56 vuotta sitä opiskellut, että sinä lövsi aina uutta ja voi johtaa entisistä sanoista uusia. V. 1903 ilmestyi Uusi Testamentti ja v. 1924 koko raamattu oshindongaksi tulkittuna R:n lahjana ambokansalle. Viimeisinä vuosinansa hän kirjoitti hartauskirjaa, jossa on luku kullekin vuoden päivälle.

Varsinaisen kirjailijatoimensa ohella hän kirjoitteli paljon Ambomaan ensimmäiseen sanomalehteen, jonka lähetystyöntekijät perustivat, sekä lähetti ahkerasti

Martti Rautanen 75-vuotispäivänään työpöytänsä ääressä lähetysasemallaan Olukondassa raamattua ambokielelle kääntämässä.

kirjeitä Lähetyssanomiin, selostaen kotimaisille ystäville lähetystyön vaiheita.

R. on aikaansaanut suurenarvoista tieteellistäkin työtä. Ambokielen kieliopin luonnoksen hän on valmistanut, merkinnyt muistoon mainitusta kielestä suuren sanaston, satuja, sananlaskuja, tapoja, uskomuksia, kaikki suorastaan kansan suusta kerättyjä. Tieteellinen harrastuksensa kohdistui myös luonnontutkimukseen. Hän on koonnut kaikki tunnetut Ambomaan kasvit, joita on lähetellyt useiden yliopistojen, etenkin Zürichin yliopiston, kasvitieteellisiin kokoelmiin. Kaksi akasiapuun lajia kulkeekin tieteellisessä kirjallisuudessa Rautanenii-nimellä. Ilmahavaintoja R. teki kauan Berlinin ilmatieteelliselle laitokselle, jolta sai sitä varten havaintovälineet. Koko Afrikassa olonsa ajan R. on pitänyt päiväkirjaa, ja siten on syntynyt moniniteinen kokoelma, joka on Ambokirkon ja suomalaisen lähetystoimen historian tärkeimpiä lähdeteoksia.

Tunnustukseksi erikoisista kirjallisista ja tieteellisistä sekä lähetystyössä saavutetuista ansioistansa R. täyttäessänsä 80 vuotta sai Helsingin yliopistolta jumaluusopin tohtorin arvon. R. kutsuttiin uuraasta työskentelystään lepoon 19. lokak. 1926. Hänen viimeinen leposijansa on siinä kaukaisessa maassa, jossa hän on suuren elämäntyönsä suorittanut.

Hänen poikansa, lähetyssaarnaaja Reinhold R. kuoli myös siellä maltakuumeesen 8. p. maalisk. 1927.

Aleksandra Maria Trygg-Helenius.

* 16. 7. 1852 — † 2. 12. 1926.

Erikoinen henkilönä, erikoinen toiminnassansa ja sen tuloksissa oli tohtorinrouva Aleksandra Maria Trygg-Helenius (synt. Raisiossa 16. heinäk. 1852).

Lapsena orvoksi jäätyään hän kasvoi sukulaisten luona Oulussa herättäen jo varhain huomiota henkisellä virkeydellään. Kaivaten jo nuorena itsenäistä toimialaa hän pyrki oppilaaksi Tammisaaressa toimintansa aloittavaan ruotsinkieliseen opettajaseminaariin, josta v. 1875 sai kauniin päästötodistuksen. Toveripiirissä hän oli voittanut paljon ystäviä ja ihailijoita, jotka hänelle antoivat sen ristimänimen muodon Alli, jolla hän sitten tuli tunnetuksi kaikkialla. Oulussa oli lahjakkaaseen neitoseen kiinnitetty suuria toiveita. Hänelle tarjottiin nuoruudestaan huolimatta sikäläisen tyttökoulun johtajanvirka. Nuori opettajatar oli kuitenkin suunnitellut vastaisen toimintansa toisin. Hän halusi päästä opetustoimessansa kosketukseen kansan syvien rivien kanssa. Hän haki senvuoksi opettajaksi Vaakerin tehtaan kansakouluun, jossa toimi 5 vuotta. Ensimmäiset kokemuksensa täällä eivät olleet into-

mielistä opettajatarta rohkaisevia. Tehtaanisäntä arvioi kansakoulun opettajan tallirengin ja karjapiian ryhmään kuuluvaksi, kuskiansa alempana olevaksi, puhutellen häntä paljaalla ristimänimellä, niinkuin isäntävaltansa alaisia palvelijoita. Opettaja osasi ottaa tällaisen kopeuden huumorilla. Alusta alkaen hän laajensi vaikutuksensa koulun seinien ulkopuolelle, pitäen sunnuntaisin yleisölle esitelmiä eri aloilta. Ne olivat pirteitä, herättäviä ja vetivät salin täyteen kuulijoita. Sellaista ei ollut työväestö ennen kuullut. Pienestä palkastansa vilkas opettaja, joka halusi nähdä maailmaa, kartutti itsellensä matkakassan, jolla v. 1878 kävi Pariisin maailmannäyttelyssä. Säästäväisyys oli houkutellut hänet pitemmän aikaa järjestämään ravintonsa niin niukaksi ja puutteelliseksi, että hän jo silloin lienee saanut sen sisäisen taudin, joka häntä vaivasi koko ikänsä, vihdoin tehden hänestä äkkiä lopun hengen vielä tarmolla toimiessa.

Vasta muutettuansa v. 1880 Helsinkiin kansakoulun opettajaksi A. T. löysi työmaan, joka riitti hänen pursuavalle aloite- ja toimintaharrastukselleen. Pääkaupunki ei silloin vielä ollut teollisuuskaupunki nykyisessä mielessä. Mutta laitakaupunkien lasten köyhät kotiolot, joista hento nouseva taimisto lähinnä joutui kärsimään, herätti osanottoa nuoren opettajan lämpimässä sydämessä. Hänen väkevästi aktiivinen mielenlaatunsa tahtoi toimia kurjuuden lieventämiseksi. Huolestuneena hän usein mietti sen syitä ja lieventämiskeinoja. Ensi aikoina hän kiintyi n. s. naisasiaan, naisen vapauttamista ja nostattamista tarkoittaviin pyrintöihin. Saatuansa v. 1887 tilaisuuden Englannissa

tutustua yhteiskunnalliseen toimintaan eri haaroinensa ja seur. v. ulottaa opintomatkansa Amerikan Yhdysvaltoihin, suureen kansainväliseen naiskokoukseen, hän sai kiinteämpiä muotoja kuohuvalle toimintahalulleen. Koko elinkauden pysyväksi jäi varsinkin se vaikutelma, minkä hän siellä sai naisten »kruunaamattoman kuningattaren» Frances Willardin, »maailman ensimmäisen ja jaloimman naisen» puheesta Philadelphian metodistikirkossa. Vielä vähää ennen kuolemaansa hän muisteli sitä suurta elämystänsä. Se tuntui puhkaisevan paksun harson, joka siihen asti oli hänen elämäänsä ja pyrkimyksiänsä peittänyt. »Kuinka vähän olinkaan tähän saakka ymmärtänyt velvollisuuksiani harhailevia sisariani ja veljiäni kohtaan yhteiskunnassa. Kuinka vähän olin ymmärtänyt väkijuomien merkitystä, jotka olivat olleet ihmiskunnan kirouksena ja pettäjänä. Perusteellisempaa muutosta 'kohtuullisesta' 'ehdottomaksi' ei liene koskaan tapahtunut. Ja se vaikutus, jonka tuona iltana sain, on syrjäyttänyt melkein kaikki muut vaikutukset ja hallitsee tälläkin hetkellä elämäni työtä ennen kaikkia muita aatteita maailmassa», hän kirjoitti tapahtumasta vuosikymmeniä myöhemmin.

Koteuduttuansa A. T. ryhtyi taistelemaan väkijuomien tuhoisaa vaikutusta vastaan. Lukuisat julkiset, laillistetut kapakat ja vielä lukuisammat salakapakat tuntuivat tekevän työn toivottomaksi. Mutta hän ei koskaan päästänyt sydämeensä epäilyksen ääntä, kun oikea asia oli ajettavana. Hänen väkevä uskonsa ja intoa hehkuvat puheensa voittivat muitakin. Arkailijain täytyi antautua, kun hän kuvasi näkemiänsä ja selitti niiden velvoituksia. Lyhyessä ajassa hän saikin suuria aikaan. Vetääksensä työväkeä pois kapakoista hän perusti kansankeittiön, jossa tarjoiltiin kunnollista ruokaa halvalla hinnalla. Samaan aikaan hän perusti kaljapanimon, jonka tuote korvasi olutta juomana. V. 1891 valmistui kansantalo, jota varten valtio myönsi hänelle

kuoletuslainan. Tässä maamme ensimmäisessä »yhteiskunnallisessa työkeskuksessa» hän jaksoi pienellä kunnan apurahalla monta vuotta pitää vireillä yleistajuista esitelmätoimintaa, moninaisia iltakursseja, kirjastoa, lukusalia, lastenseintä y. m. Taloudellista hyötyä ei hänelle näistä yrityksistänsä ollut, eikä hän sitä tavoitellutkaan. Mutta tyydytystä ne tuottivat, ja yleisen huomion ne kiinnittivät säihkyvän iloiseen opettajaan, joka näytti saavan toimeen, mitä halusi. Sanomalehdet kirjoittelivat kilpaa pilajuttuja hänen puuhistaan, milloin purevia ja pisteliäitä, milloin leikillisiä ja suopeamielisiä. Ystävinä hänellä oli samanhenkisten pieni piiri ja suuri joukko jos jonkinlaisia avuntarvitsijoita. Suurin määrin näitä kävi joka päivä toimellisen opettajattaren luona pyyntöjänsä esittämässä. Melkein ehtymätön olikin hänen kekseliäisyytensä neuvoja ja apua jaellessansa. Harvan tarvitsi lohduttomana lähteä hänen luotaan.

Laajemmaksi ja järjestelmällisemmäksi hänen raittiustyönsä kävi sen jälkeen, kun hän tutustui maisteri Matti Helenius-Seppälään, jonka kanssa ryhtyi yhteistyöhön ja meni v. 1897 avioliittoon. He tutkivat raittiuskysymystä sekä kotimaassa että ulkomailla, kirjoittivat siitä ja siihen liittyvistä valistusasioista kirjoja, kirjasia, lehtisiä sekä sanomalehtikirjoituksia. Lastenlehdillänsä, Koitolla ja Eoksella, joista edellistä toimitti kuolemaansa asti, A. T.-H. kääntyi kansan puoleen. Kansanlehti ja Joulutervehdys, ensimmäinen joululehti koko Skandinaviassa, olivat toimitetut täysikäisiä varten. A. T. omaksui varsinaiseksi erikoisalaksensa raittiustyössä opetuksen antamisen lapsille väkijuomista ja niiden tuhovaikutuksista. Sitä sarkaansa hän viljeli harvinaisella antaumuksella viimeiseen asti. Erittäin syvä, maamme raittiusliikkeessä kauvan tuntunut vaikutus oli esitelmämatkalla, jonka A. T. yhdessä miehensä kanssa teki v. 1898 Opettajain terveys- ja raittiusyh

distyksen edustajina useimpiin maan kaupunkeihin. He innostuttivat kaikkialla opettajia raittiusopetusta antamaan ja monin paikoin kaupunginvaltuustoja sitä rahallisesti kannattamaan. Herättävän ja sytyttävän vaikutuksensa A. T. ulotti ulkomaillekin. Ruotsissa hän kouluhallituksen toimesta luennoi kouluissa pari vuotta antaen esikuvaopetusta raittiusasiassa. Kansainvälisissä raittiuskongresseissa hän oli usein mukana, tavallisesti huomattuna ja suosittuna esitelmöitsijänä. Vielä kesällä 1926 hän Tartossa puhui mieliaatteestansa valtaiselle kansainväliselle kuulijakunnalle, joka ihastuneena seurasi hänen leimahtelevan henkensä lentoa. Lääkärit olivat varoittaneet häntä matkalle lähtemästä, mutta ei kukaan kuvitellut häntä puhujalavalla esiintyessänsä raihnaaksi vanhukseksi. Puhujana hän olikin ainutlaatuinen suomalaisten joukossa. Hän tempasi kuulijakunnan kokonaan valtoihinsa. Kerran Etelä-Pohjanmaalla hän huudatti salin täyteisellä miesjoukolla, jossa enemmistö ei liene ollut ehdottomasti raittiita: »juomari mies on tyhmempi kuin myllärin pässi». Miehet häpeilivät jäljestäpäin, mutta puhujan lumoissa oli jäyhyys murrettu.

Elämänsä loppuijällä ja varsinkin leskeksi jäätyänsä v. 1920 A. T.-H. omisti pääasiallisesti toimintansa pääkaupunkilaisille raittiusjärjestöille, suomen- ja ruotsinkielisille täysikäisten ja lasten keskuudessa toimiville, ollen niiden uskollisimpia jäseniä. Missä katsoi voivansa jotakin tehdä raittiusasian hyväksi, hän oli aina valmis puhumaan ja toimimaan. Hänen hellittämätön uskollisuutensa raittiustyössä oli liikuttava. Siitä on kauvan säilyvä velvoittava muisto Suomen raittiusväen keskuudessa.

Yhtä lahjakas kuin puhujana A. T.-H. oli myös kynänkäyttäjänä. Harvoin lukija kyllästyi hänen kirjoituksiinsa. Ne olivat samoin kuin puhekin voittavalla huumorilla höystettyjä. Tämä kallis lahja oli hänelle

verrattomaksi avuksi, sillä hänen täytyi usein myös ojentaa ja nuhdella. Harvoin lienee kukaan vihoissaan eronnut hänestä. Sitä useammat kiittävät hänen ihmisystävällisiä pyrkimyksiänsä ja siunaavat hänen muistoansa. Suuremmoinen oli osanotto ruumiinsiunaustilaisuudessa 12. jouluk. Kallion kirkossa sekä haudalla, jonne harvinaisen pitkä saattue seurasi läpi pääkaupungin.

Kaarle Olavi Lindeqvist.

* 9. 9. 1858 — † 3. 3. 1926.

Ftevänä koulumiehenä, uuraana ja ansiokkaana tiedemiehenä, tuotteliaana historiallisena kirjailijana, historiallisen kansalaissivistyksemme syventäjänä kunnioitettiin tohtori Kaarle Olavi Lindeqvistiä (synt. Tampereella 9. syysk. 1858). Ylioppilaaksi tultuansa hän opiskeli Helsingin yliopistossa, historia pääaineenansa, tuli v. 1882 filos. kandidatiksi. Jatkaen tieteellisiä opintoja, m. m. suorittaen arkistotutkimuksia Ruotsissa, hän julkaisi yliopistollisen väitöskirjan sekä vihittiin filos. tohtoriksi v. 1886, jonka jälkeen hänet nimitettiin historian dosentiksi yliopistoon. Jo sitä ennen hän oli toiminut koulunopettajana, joksi antautui vakinaisesti tullessansa v. 1888 historian lehtoriksi Hämeenlinnan lyseoon. Tässä virassa hän oli kokonaista 21 vuotta, toimien vv. 1890—1903 mainitun oppilaitoksen rehtorina. Tultuaan v. 1909 nimitetyksi historian vanh. lehtoriksi suomalaisten tyttökoulujen jatkoluokille, L. siirtyi Helsinkiin, jossa toimi opettajana, kunnes virkaikälain johdosta v. 1926 eroisi.

Koulumiehenä L:n nimi on erittäin suuressa arvossa pidetty. Hänellä olivat hyvän opettajan ominaisuudet runsaassa määrässä. Tietonsa opetettavassa aineessa

olivat hyvin laajat ja perusteelliset, kuten kirjailijatoimensa sekä oppikirjojen tekijänä että kansalliskirjallisuuden kartuttajana osoittaa. Sitäpaitsi hänellä oli kyky selkeästi ja henkevästi esittää tietoja nuorisolle, herättää mieltymystä oppimiseen. Tahdikkaana ja oikeamielisenä henkilönä hän saavutti nuorison täyden luottamuksen. Silloinkin kuin nousevassa polvessa ilmeni taipumusta suhtautua arvostelevasti tunnustettuihin elämänarvoihin ja halu etsiä uutta elämänsisällystä, se säilytti eheän kunnioituksen miehekästä, vunnärtäväistä opettajaa ja rehtoria kohtaan. Täten oli L:n verraten helppo selviytyä niistä ulkonaisista ja sisäisistä vaikeuksista, jotka opettajaa ja etenkin koulun rehtoria kohtasivat hänen toimintakautenansa, tuona valtiollisena ja sivistyksellisenä murroskautena. Hän nautti aina arvonantoa niidenkin puolelta, jotka valtiolliselta käsityksellänsä erosivat hänestä.

Tunnollisen virkatoimensa ohella L. jatkoi sitkeällä uutteruudella tutkimustyötänsä. Etenkin pääkaupunkiin muuttonsa jälkeen, kun hänelle tarjoutui tilaisuus käyttää hyväksensä arkistoja ja muita tieteellisiä apukeinoja, hän suoritti tuloksellista tieteellistä työtä. Sen hedelmiä olivat lukuisat tutkielmat, etenkin 1600- ja 1700-luvun oloista, käsityksistä ja tapahtumista. Suuria omintakeisiin lähdetutkimuksiin perustuvia teoksia hän julkaisi Isonvihan aika Suomessa (v. 1919) ja Hämeenlinnan kaupungin historia Ruotsinvallan aikana (v. 1926). Kansalliselta ja isänmaalliselta kannalta on suurella tunnustuksella merkittävä hänen osuutensa suomalaisen historiallisen kirjallisuuden kartuttamiseen

arvokkailla, paljon luetuilla teoksilla. Hänen toimittamansa Yleinen historia ilmestyi vv. 1903—05, 2-osaisena (uusi painos vv. 1912—14). Suomen historia, jonka 1. painos julaistiin v. 1906 (3. painos v. 1926) on toistaiseksi kansalaissivistyksemme peruskirjoja. Siitä on se miespolvi, joka on elänyt vaiherikkaimman ja kohtalokkaimman kauden kansamme elämää, saanut tietonsa ja ymmärryksensä kansallisen elämämme historiallisesta kehityksestä. Teos ei ole häikäisevän loistokas esitystavaltaan eikä nerokas katsantokannaltaan, mutta se on luotettava historiallinen opas, siinä esiintyy kauttaaltaan tasapuolinen, inhimillinen, terve historiankäsitys.

Yleisesti kunnioitettuna L. kuoli 3. maalisk.

Akseli Vilho Ahlberg.

* 23. 3. 1855 — † 4. 2. 1927.

Suomalaisten näyttämötaiteilijain vanhemman polven mainehikkaimpia edustajia, tämän kansallisen kulttuurin haarauksen kunniakkaimpia kehittäjiä oli näyttelijä Akseli Vilho Ahlberg (synt. Turussa 23. maalisk. 1855). Hänessä ilmeni jo varhain synnynnäinen taipumus esittävään taiteesen. Lapsena hän leikki varjokuvilla, joiden näytelmäjuonen hän itse sepitti. Hänen leikkejänsä oli myös kuulemiensa puheiden kertaaminen matkimalla esikuviensa ääntä ja eleitä. Näitä luontaisia lahjoja kasvatuskin kehitti. Hän joutui viettämään lapsuusvuosiansa maaseudulla herraskartanossa, jossa oli säilynyt vuosisadan alkupuolen romanttinen henki. Täällä pojan mielikuvitus sai moninaista virikettä, ja hänen sieluunsa jäivät näiltä ajoilta lähtemättömät jäljet. Äiti ohjasi häntä varhain kirjalli-

suuden tuntemiseen. Päivittäin hänet pantiin pienenä poikana harjoittamaan lausuntaa, mikä kehitti häntä myöskin huolelliseen kielenkäyttöön. Perheen esilukijana, jona häntä pienestä pitäen käytettiin, hänen oli luonnollisesti teroitettava huomiotansa esitystaitoon. Äidinkieli oli ruotsi, jota perhe yksinomaan käytti. Suomea poika oppi palvelusväeltä länsisuomalaisena murteena, joka tuntui hänen puheessaan kaiken ikänsä.

Käytyänsä Turun ruotsalaisen kymnaasin A. tuli 17 vuotiaana ylioppilaaksi. Verensä veti jo silloin näyttämölle, mutta äidin vakavan vastustuksen vuoksi hän koetti torjua tämän halun mielestänsä. Hän harjoitti yliopistossa jonkun aikaa filologisia, sitten lainopillisia lukuja. Mutta tyydytystä hän ei niistä saanut, eikä niistä mitään tullut. Suoritettuaan Turun kauppakoulun kurssin A. työskenteli jonkun aikaa konttoristina, mutta sekin toimi rupesi tympästyttämään. Suomalaisen oopperan vieraillessa Turussa hän oli avustanut kuorossa, mikä oli antanut lisävauhtia taiteilijapyrkimykselle. Kun kansallisen näyttämön puheosasto v. 1878 tuli Turkuun vierailulle, ei A. enää jaksanut hillitä itseänsä. Hänet otettiin Suomalaiseen teatteriin, jonka vähiin voimiin hänestä, sivistyneestä kodista lähtenneestä nuoresta miehestä, toivottiin hyvää lisäystä. Pian selvisikin, että toiveet olivat hyvin perusteltuja. Näyttämötaidetta harrastava yleisö sai sitten nähdä A:n kansallisella päänäyttämöllä viidettä vuosikymmentä, tänän taidelaitoksen tukipylväiksi kehittyneenä, kaikkein ensimmäisinä alallaan. Siihen huolelliseen yksityiskohtaiseen koulutukseen, jonka taidekin asettaa vaatimukseksi

menestykseen pyrkivälle, ei A. enää voinut antautua. Se ohkin vastoin hänen luonteensa laatua. Hän turvautui lahjoihinsa, innostukseensa ja luottamukseensa sekä uupumattomaan työtarmoonsa. Vakavin ponnistuksin hän pyrki taiteilijan korkeihin päämääriin. Lukemattomia kertoja hän saikin iloita näyttelijänä saavuttamastaan menestyksestä. Suurien sankarien osia hän etenkin näytteli valtavalla antaumuksella nostaen katsomon yleisön haltioituneena ihailemaan yhtä paljon runoilijan hengenluomaa kuin taiteilijan elävöittävää esitystä. Hänen näyttämöesityksestänsä katsoja sai selvän ymmärryksen esittävän taiteen tehtävästä. Keskeisimpiä sankariosia hänen valtaiseksi paisuneessa ohjelmistossansa oli Kustaa II Aadolf, Topeliuksen näytelmässä Regina von Emmeritz, joka on painunut lähtemättömästi tuhansien katsojain mieleen. Tässä loistoosassansa hän 70 vuotiaana lausuikin jäähyväiset näyttämölle ja kaipaavalle yleisölle. Unohtumattomia mestariluomia olivat myös Klaus Kurki von Numersin Elinan Surmassa, Arvid Stålarm Wecksellin Daniel Hjortissa, Joas Kiven Leassa, Antonius Shakespearen Julius Caesarissa, Claudius saman runoilijan Hamletissa ja Romeo hänen Romeo ja Juliassansa, Skule jarli Ibsenin Kuninkaan aluissa, Gessler Schillerin Wilhelm Tellissä, Posa saman Don Carlosissa, Oidipus Sophokleksen Antigonessa, Faust Göthen samannimisessä suuressa näytelmässä. Ken on elävöittänyt nämät ja monet muut kirjallisuuden valtavat henkilöt kansalaistensa mieliin, on tehnyt suuren työn kansallisen sivistyksen kohottamiseksi. Henkistä joustavuuttansa A. osoitti hämmästyttämällä usein katsomon esittäessänsä koko henkilönsä antaumuksella realistisen ja arkielämää kuvaavan näytelmäkirjallisuuden henkilöitä. Erottuansa syksyllä 1924 kansallisteatterista ja tehtyään vierailuretken eri kaupunkeihin A. vetäytyi vanhuuden lepoon. Hänen päivansä päättyivät Hangossa 4. helmik.

Eero Erkko.

* 18. 5. 1860 — † 14. 10. 1927.

Suomen sanomalehtimiesten ensimmäisiä sekä toimintakauden pituudessa että aikaansaannoksissa oli päätoimittaja Eero Erkko (synt. Orimattilassa 18. toukok. 1860), joka muutoinkin on n. 40 vuoden aikana ottanut varsin vaikuttavalla tavalla osaa maan sivistyksellisen, yhteiskunnalliseen ja valtiolliseen elämään. Ylioppilaaksi tultuansa v. 1880 hän harjoitti jonkun aikaa fyys.-matematisia, sitten lainopillisia lukuja yliopistossa, mutta keskeytti ne tutkintoja suorittamatta. Toimintahalunsa veti hänet sanomalehtialalle. Ensin hän työskenteli erinäisten lehtien avustajana, ryhtyi sitten v. 1887 Jyväskylässä ilmestyvän »Keski-Suomen» vastaavaksi toimittajaksi, jona herätti vapaamielisillä kirjoituksillaan huomiota rauhallisessa pikkukaupungissa ja muuallakin maassa. Hän liittyi siihen ryhmään, joka Minna Canthin, Juhani Ahon, J. H. Erkon y. m. ympärille keräytyneenä julisti »Vapaita aatteita» ajatuksen ja keskustelun vapauteen toitumattomien kauhuksi.

V. 1889 E. muutamien sanomalehtimiesten kanssa perusti pääkaupunkiin »Päivälehden», jonka päätoimittajaksi hän tuli. Paria vuotta myöhemmin hän alkoi julkaista »Nuori Suomi»-nimistä kirjallis-yhteiskunnallista joulukirjaa. Näiden julkaisujen ympärille keräytyi vähitellen kasvava joukko suomalaisia kirjailijoita ja taiteilijoita, lahjakkaimpia ja yritteliäimpiä, mitä silloisessa miespolvessa oli. Myöskin muiden elämän-

alojen edustajia yhtyi näihin »nuorsuomalaisiin», jotka tutustuttivat suomalaista yleisöä silloisen Europan henkisiin ja valtiollis-yhteiskunnallisiin virtauksiin. »Päivälehdestä» tuli uuden vapaamielisen suomalaiskansallisen puolueen äänenkannattaja, jonka merkitys E:n taitavassa, tarmokkaassa johdossa vuosi vuodelta kasvoi. Monin tavoin »Päivälehti» kynti uusia vakoja suomalaisen sanomalehdistön saralla. Itse ei päätoimittaja esiintynyt puolueen julkisena johtajana, mutta hänen tyyni asiallisuutensa ja kokoava personallisuutensa vaikutti tärkeissä ratkaisuissa sangen paljon asiain menoon. V. 1891 valittuna Savonlinnan edustajaksi porvarissäätyyn E. astui suoranaisemmin valtiolliseen puolue-elämään. Sitten hän edusti Tamperetta (v. 1897), Heinolaa (vv. 1899 ja 1900) sekä Hämeenlinnaa viimeisillä säätyvaltiopäivillä (vv. 1905—06). Hänen monista aloitteistansa porvarissäädyn jäsenenä mainittakoon naisen vaalikelpoisuutta kaupunkien kunnallisiin toimiin koskeva, eri kerroilla tehdyt anomukset vaalioikeuden laajentamisesta pappissäädyn, porvarissäädyn ja talonpoikaissäädyn vaaleissa, varallisuuteen perustuvan ääniasteikon poistamisesta porvarissäädyn vaaleissa, veroäyrin perusteen muuttamisesta kaupungeissa, 10-tuntisen työpäivän käytäntöön ottamisesta teollisuuslaitoksissa ym. Suoranaisiin tuloksiin eivät edellämainitut ja muut samansuuntaiset aloitteet johtaneet. Niinpä työpäivän lyhentämistä koskevaa ei lähetetty edes valiokuntaan, vaalioikeuden laajentamista tarkoittavat jäivät keskeneräisiksi tahi raukesivat kiivaan vastustuksen vuoksi. Noissa aloitteissa kuvastuu kuitenkin se vapaamielisempi ja kansanvaltaisempi yhteiskunnallis valtiollinen pyrkimys, jota E. ja muut nuorsuomalaiset edustivat.

Kun Bobrikoff Suomen keuraalikuvernööriksi määrättynä v. 1898 aloitti imperialistisen yhdistämispolitiikkansa, joka uhkasi Suomen perustuslailisia oikeuksia ja kansallista sivistystä, asettui »Päivälehti» jyrkän passii

visen vastarinnan etupäähän. Päätoimittaja sai jo v. 1900 kokea kenraalikuvernöörin vihaa, sillä hänet pakotettiin luopumaan lehtensä vastaavan toimittajan paikalta. Toimituksessa hän kuitenkin pysyi, kunnes hänet keväällä 1903 karkoitettiin maasta. Hän oli näet ensimmäisten joukossa, joihin Bobrikoff kohdisti saamansa valtuudet karkoittaa maasta hänen pyrinnöillensä haitallisia henkilöitä. E. oli näet vastustusta johtavan »kagaalin» vaikuttavimpia jäseniä, jonka neuvokkaisuus ja horjumattomuus ei ollut jäänyt venäläistyttämispolitiikan johtajalta huomaamatta.

Pakolliseksi siirtolaiseksi jouduttuaan E. muutti Amerikaan, missä ensin kierteli luennoimassa suomalaisalueilla. Sitten hän asettui Brooklyniin perustaen siellä kirjapainon, kirjakaupan ja »Amerikan Kaiku»-nimisen sanomalehden. Tarmokkaalla toiminnallansa hän jaksoi saada tämänkin yrityksensä menestymään, lehti voitti laajan levikin ja lukijakuntansa suosion. Mutta toimittaja kaipasi kuitenkin kotimaatansa. Verraten pian hänelle tarjoutuikin tilaisuus palata jälleen sinne. Sillä Bobrikoffin murhan jälkeen sortotoimenpiteet lieventyivät ja v. 1905 sallittiin karkoitettujen koteutua, jolloin E. varustautui muuttamaan takaisin Helsinkiin. »Päivälehti» oli edellisenä vuonna lakkautettu ja olot olivat vielä epävarmat. Kun pelättiin aiheutuvan rettelöitä sanomalehdelle, joka uskaltaisi ottaa palvelukseensa valtiollisen epäluulon alaisen henkilön, E. koetti siirtyä toiselle toimialalle. Hän perusti moottorivenetehtaan, jota johti pari vuotta, jolloin tulipalo sen hävitti ja liike muutettiin osakeyhtiöksi. Luontainen veto sanomalehtialalle voitti jälleen ja 1908 E. perusti »Viikon Viesti»-nimisen lehden Helsinkiin. Samana vuonna hänet kutsuttiin »Päivälehden» seuraajaksi syntyneen »Helsingin Sanomain» päätoimittajaksi, oltuansa jo sitä ennen jonkun aikaa tämän lehden johtokunnan puheenjohtajana. Kilpailussa toisen nuorsuomalaisen lehden »Suoma-

laisen Kansan» kanssa, joka edusti puolueen oikeistosuuntaa. »Helsingin Sanomat» pääsivät voitolle. Kun maan hallitus kenraalikuvernöri Seynin johdolla jälleen uudisti venäläistyttämispolitiikansa, »Helsingin Sanomat» lujan laillisuuskannan taitavana edustajana saavutti suuremman lukijakunnan kuin millään jokapäiväisellä porvarillisella lehdellä Suomessa on koskaan ollut. Tämä asema vahvistui vielä, kun lehti maan itsenäistymisen jälkeen aivan epäröimättä nousi vastustamaan tasavaltaisen hallitusmuodon vaihtamista monarkistiseen ja saksalaisen ruhtinaan valitsemista Suomen kuninkaaksi. Se valtiollinen selvänäköisyys, jota »Helsingin Sanomat» näissä mieltenkuohuissa osoitti oli, samoin kuin aikansa »Päivälehden» valtiollinen horjumattomuus, melkoiselta osalta E:n henkilöllistä ratkaisua yksin neuvoin lehden luotettavimpien avustajien kanssa. Erittäin tärkeissä vaiheissa E. on ollut hyvin vaikuttavalla tavalla ohjaamassa sitä politikkaa, jota maan onneksi on kohtalokkaina ajankohtina noudatettu. Se kiihkeä vastustus, jota hänen lehtensä silloin saivat kokea, ei katkeroittanut häntä mieskohtaisesti, eikä hän koskaan suvainnut halpamaista häväistyskirjoittelua. Hän on siten ansiokkaalla tavalla ylläpitänyt valtiollista siveellisyyttä ja vastuuntuntoa julkisen sanan käytössä.

Vaateliaan sanomalehtimiestoimensa ohella E. on edellcenkin suorittanut huomattavaa valtiollista toimintaa julkisen elämän vastuullisissa asemissa. Yksikamarisessa eduskunnassa, jonka aikaansaamista hän varemmin kuin useimmat muut valmisteli ja jonka puolesta hän 1905—06 vuosien valtiopäivien perustuslakivaliokunnan jäsenenä suoritti tuloksiltaan ehkä tärkeimmän tehtävänsä säätyeduskunnan aikana, hän oli kansanedustajana kaikilla valtiopäivillä vv. 1907—18, jolloin kieltäytyi ehdokkuudesta. Sosialivaliokunnan (nyk. työväenasiainvaliokunnan) jäsenenä hän oli kaikissa eduskuntakokouksissa, vv. 1910—17 sen valiokunnan

puheenjohtajana. Monien muidenkin vahokuntien jäsenenä ja puheenjohtajanakin hän toimi, ollen yleensä eduskunnan koetelluimpia työntekijöitä. Hallituksen jäseneksi hän tuli syksyllä 1918 sosialiministeriksi n. s. Ingmanin kokoomushallitukseen. Sittemmin hän oli kulkulaitosministerinä Kaarlo Castrénin ministeristössä v. 1919 ja kauppaministerinä Vennolan ensimmäisessä hallituksessa, jonka toimintakausi päättyi 1920 vuoden helmikuussa. On luonnollista että E., joka sai niin paljon tunnustusta ja arvonantoa valtiollisten vastustajainsakin puolelta, nautti hyvin suurta luottamusta omien puoluelaistensa keskuudessa. Tärkeitä luottamustoimia hän hoitikin nuorsuomalaisessa ja sitten kansallisessa edistyspuoluessa, joiden kummankin johtomiehiin hänet luettiin.

E. omisti voimansa etupäässä valtiolliselle alalle, jossa hän on suorittanut aikanansa elämäntyön, jonka vertaista vain harva voi tililleensä merkitä. Hänen kaksi veljeänsä olivat kirjailijoita, vaikka eivät hekään vailla myöskään yhteiskunnallisia harrastuksia. Päätoimittaja E. on etupäässä ymmärtämyksellisellä suhtautumisellansa maan kirjallisiin harrastuksiin ja niiden edustajiin samoinkuin yleensä henkisiin rientoihin suurten lehtiensä kautta vaikuttanut varsin paljon myöskin viime vuosikymmenien sivistyselämän muodostumiseen maassamme. Hänellä on huomattava osuus siinä »suomenmielisyyden inhimillistyttämistehtävässä», jonka tärkeydestä 1880-luvulla puhuttiin ja jota on niiltä ajoin paljon toteutettu. Harvinaisen satoisan päivätyön oli siis E. suorittanut, kun tauti viime kevännä syrjäytti hänet ainaiseksi paikaltaan toimituspöydän ääresta, jossa hän niin monta vuotta oli uskollisesti istunut. Kuolema kohtasi hänet 14. lokak.

Alpo Noponen.

* 10. 12. 1862 — † 21. 2. 1927.

Kansanopettajana, yhteiskunnallisena toimihenkilönä ja kirjailijana Alpo Noponen (synt. Mäntyharjulla 10. jouluk. 1862) oli tehnyt nimensä laajalti tunnetuksi ja arvostetuksi. Vähävaraisessa kodissa kasvaneena hän oli varhain joutunut pitämään huolta toimeentulostansa. Kansakoulun käytyänsä hän oli ensin palvellut kauppa-apulaisena, mutta pyrki Sortavalan seminaariin, josta sai päästötodistuksen v. 1887. Toimittuaan 6 vuotta Mäntyharjun kirkonkylän kansakoulun johtajaopettajana, hän v. 1893 siirtyi opettajaksi Helsingin kansakouluihin. Pääkaupungissa hän oli opettajanvirassa vielä kuollessaan, siis tuli yhteensä toimineeksi lähes 34 vuotta. Useat viimeiset vuotensa hän oli Tehtaankadun suuren kansakoulun johtajana. N. oli virkeä ja innostunut opettaja, joka ei tyytynyt vain siihen, että määrätty kurssi tuli läpikäydyksi ja tietoja oppilaille jaetuksi. Hänen tarkoitusperänänsä oli aina kasvattaminen, nousevan nuorison elämänkäsityksen selventäminen ja mielen suuntaaminen hyviin pyrintöihin. Tämä vakava käsitys opettajan tehtävästä saattoi hänet aina huolehtimaan oman kehityksensä jatkumisesta sekä tietojen kartuttamisessa että opetusmenetelmien kehittämisessä. Erityisesti hän harrasti uskonnon ja historian opetusta. Viimemainittua ainetta hän tutki pitkin ikäänsä, ja hänen perehtyneisyyttänsä siihen osoittaa hänen kirjallinen tuotantonsakin sekä oppikirjojen tekijänä että kaunokirjailijana. N. on toimitta-

nut kansakouluja varten yleisen historian ja kotimaan historian oppikirjoja, joita on paljon käytetty maan kansakouluissa. Niistä on varsinkin tullut huomatuksi yhdessä prof. M. Soinisen kanssa julkaistu, jossa ensi kertaa sovellutettiin n. s. vuorokurssijärjestelyä oppikirjaan. Edellämainittu henkilöllinen edistymispyrintö johti N:n myöskin opettajiston yhteistoimintaan, joka tarkoitti sekä taloudellisen aseman parantamista että jatkuvan kehittymisen mahdollisuuksien turvaamista. Hänen vaikutustansa näissä harrastuksissa lisäsi suuri luottamus, jota työtoverien puolelta nautti. Paljon aikaa ja voimia hän käytti opettajiston edustajana ja luottamusmiehenä pääkaupungin suomalaisten kansakoulujen johtokunnassa, Suomen opettajayhdistyksen keskushallituksessa y. m. »Valistus»-yhtiön johtokunnan monivuotisena puheenjohtajana hän työskentelyllään pyrki samoihin kansakoulun kohottamista tarkoittaviin päämääriin.

Pysyvimmän muiston toimellisesta henkilöstänsä ja jaloista pyrkimyksistänsä N. on kuitenkin jättänyt kirjailijana. Uutteran viranhoidon ja monien yhteiskunnallisten luottamustoimien ohella jäi tosin kaunokirjailuun vain lyhyet hetket muiden töiden lomassa, mikä seikka luonnollisesti vaikutti tuotantoon. Mutta hänessä oli verenvetoa runouden viljelemiseen, ja hän osasi järjestää aikansa niin, että sai kirjailijana suoritetuksi varsin tuloksellisen päivätyön. Runoja hän julkaisi jo v. 1894 kokoelman nimellä »Urpuja», ja sitten hän siroitteli moninaisiin julkaisuihin tilapäisaiheisia sekä muita runoelmia, joista sitten 50-vuotispäiväksensä kokosi »Nuoruuden muistoksi 50 runoa». Tämä vaatimattomasti esitetty runoilu on saanut paljon ystäviä. Tärkeämpi kuin runon ulkoasu, taiteellinen muoto, N:lle oli sisällys, ajatukset ja tarkoitusperät, jotka hänen mieltänsä lämmittivät ja joita hän tahtoi ympäristöllensä kirkastaa mielen ylennykseksi. Paitsi alkuperäisiä runoja N. on julkaissut joukon suomennoksia ruot-

sista, tulkiten m. m. Runebergiä, Topeliusta, Wallinia, Rydbergiä ja Snoilskyä. Useissa draamoissakin hän on esittänyt runollisia näkemyksiänsä, valiten aiheensa enimmäkseen historian alalta. Hänen näytelmärunojansa ovat »Ahab, Israelin kuningas» (1899), »Hemming Gad» (1903), »Lapin profeetta» (1913) ja »Meidän Jeremias. Historiallinen näytelmäruno» (1916). Nykyaikainen aiheeltaan on »Savi soran alla» (1911). Useat näistä näytelmistä on esitetty kansallisteatterissa, mutta pysyväisesti ne eivät näytä jäävän ohjelmistoon. Aatteellisen sisällyksensä ja sujuvan muotonsa vuoksi voi olettaa niiden säilyvän kauvankin suomalaisen yleisön keskuudessa luettavina. Myöskin suorasanaisia kaunokirjallisia kappaleita N:n kynästä on lähtenyt suuri joukko, nekin usein ensiksi eri julkaisuissa, m. m. aikanansa tässä kalenterissa. Kokoelmana niitä on ilmestynyt kaksi, »Ensimmäiseltä kymmeneltä» (1905) ja »Ihmisyyden merkki y. m. kertoelmia» (1908). Lasten kirjailijana N. on tullut hyvin huomatuksi »Joulupukki»-nimisen lasten joulujulkaisun toimittajana v:sta 1902 alkaen viime jouluun asti sekä »Lasten Lehden» toimittajana v:sta 1909 alkaen kuolemaansa asti. Suurenarvoisena on pidettävä se kasvatustyö, minkä hän on näillä julkaisuilla suorittanut.

Lyhyen sairauden jälkeen N:n uuras toiminta katkesi 21. helmik.

Eemil Ferdinand Forsström.

* 12. 2. 1866 — † 18. 5. 1927.

Lakimiehen uran Eemil Ferdinand Forsström (synt. Ristiinassa 12. helmik. 1866) oli valinnut varsinaiseksi ammattialaksensa kulkien siinä isänsä jälkiä, joka oli etevä tuomari ja erityisen ansiokas suomalaisen lakikie-

len ensimmäisinä kehittäjinä ja käyttäjinä virkatoimessansa. Suoritettuaan v. 1893 oikeustutkinnon hän toimi useita vuosia lakimiehenä Mikkelissä, mutta siirtyi sitten palvelemaan Viipurin hovioikeudessa. Täällä hän kohosi virka-asteissa asessoriksi asti. Silloin keskeytyi hänen virkauransa joksikin aikaa v. 1916, sillä hän oli niitä lainkuuliaisia virkamiehiä, jotka eivät suostuneet Suomessa sovelluttamaan laittomalla tavalla syntynyttä venäläistä yleisvaltakunnallista n. s. yhdenvertaisuuslakia. Useiden virkatoveriensa kanssa hänet tämän velvollisuudentuntoisen menettelynsä vuoksi vietiin Pietariin, jossa venäläinen piirioikeus tuomitsi heidät 16 kuukauden vankeusrangaistukseen. Krestyn vankilasta hän kuitenkin vapautui suuren vallankumouksen jälkeen jo 8 kuukauden perästä. Nyt siirtyi hän yksityiseen palvelukseen Helsinkiin, mutta palasi olojen tasaannuttua jälleen Viipurin hovioikeuteen kohoten siinä hovioikeudenneuvokseksi. Tästä virasta hän otti v. 1919 eron tultuansa valituksi ja määrätyksi Helsingin raastuvanoikeuden oikeusneuvosmieheksi. Viime vuosina hän toimi osastopuheenjohtajana mainitussa oikeudessa. Virkamiehenä F. oli tunnollinen ja täytti taitavsti tehtävänsä nauttien kunnioitusta ja luottamusta.

Mutta virkatoimintansa ohella hän on suorittanut varsin ansiokkaan työn suomalaisen laulun- ja soitonviljelyn alalla, missä hänen nimensä tulee aina säilymään arvostettuna. Jo ennen ylioppilaaksi tuloaan (v. 1885) hän oli kotikunnassaan ryhtynyt herättämään soittoharrastusta, perustaen torvisoittokunnan, jota johti ylioppilaana loma-aikoinansa yhteensä 7 vuotta. Yli-

oppilasten keskuudessa hänen musikilliset lahjansa tulivat pian huomatuiksi, hänestä tuli innostunut Ylioppilaskunnan Laulajain jäsen ja v. 1889 hänet valittiin tuon laulukunnan johtajaksi, jona toimi kaksi vuotta hyvällä menestyksellä. Jouduttuansa asumaan Mikkeliin hän perusti siellä sekakuoron, jota johti vv. 1894—1901. Tämän suurehkon kuoron ja erittäinkin sen etevän johtajan vaikutusta on katsottu voitavan todeta Mikkelin säveltaiteellisten harrastusten kehityksessä viime aikoihin asti. Mikkelissä v. 1897 vietetyt Kansanvalistusseuran yleiset laulu- ja soittojuhlat olivat välitöntä seurausta siitä kehityksestä ja F:lla oli mainittujen juhlien toimeenpanossa johtava osuus. Viipuriin vakinaisesti asetuttuansa F. sielläkin ryhtyi innokkaasen toimintaan musikiharrastusten edistämiseksi, joutuen ennen pitkää niiden johtoon. Vv. 1906—13 hän oli Viipurin Musikinystäväin johtokunnan puheenjohtajana. Tämä yhdistys kannatti konserttiorkesteria, jonka pystyssäpitäminen vaati paljon henkisiä voimia ja aineellisia varoja. Puheenjohtajan asianymmärrys ja sitkeä harrastus joutui monasti koetteelle, mutta vaikeudet voitettiin kerran toisensa perään. Jo ennen Helsinkiin asettumistaan F. kiintyi pääkaupungin musikkielämään, valittuna v. 1915 Laulu Miesten suuren kuoron johtajaksi, jona toimi pari vuotta. Muutettuansa sitten pääkaupunkiin hänestä tuli pian sen musikillisten rientojen johtomiehiä. Pysyvin muisto hänen täydellisestä antaumuksestansa ja tuloksellisesta toiminnastansa on jäänyt Suomalaisen Oopperan historiaan. Kun tämä monesti alulle pantu, mutta vaikeuksiin tyrehtynyt taidelaitos jälleen herätettiin eloon, valittiin F. sen johtokunnan puheenjohtajaksi. Hän pystyikin voittamaan monet suuret vaarat, mitkä laitosta usean vuoden kuluessa uhkasivat. Hänen tarmonsa ja taitonsa ansioksi on luettava, että oopperalle saatiin sen nykyinen huoneisto. Hänen melkein uskomaton uhrautuvaisuutensa ja rakkautensa vei lopuksi

onnelliseen tasapainoon oopperan talouden. Kansanvalistusseuralla on erityinen aihe kiittää F:ia aina alttiista avuliaisuudesta, jolla hän ollut valmis edistämään seuran pyrintöjä neuvonantajana, milloin hänen puoleensa on käännytty, ja kuorojen johtajana ja palkintotuomarina yleisissä laulujuhlissa. F:n nimi säilyy myös suomalaisessa musikkikirjallisuudessa. Säveltäjänä hän on onnistunut luomaan lauluja, jotka ovat saaneet pysyväisesti sijan kuorojen ohjelmistossa. Hänen torvisoittokunnille tekemiänsä sovituksia käyttävät monet soittokunnat. Hänen julkaisemansa on Ylioppilaslauluja V, Sävelistö IV y. m. F. kuoli Helsingissä 18. toukok. ja on haudattu Ristiinaan.

Torsten Kaarle Forstén.

* 2. 7. 1855 † 2. 7. 1927.

Eläinsuojeluaatteen esitaistelijana, menestyksellisenä toimimiehenä tämän aatteen toteuttamiseksi eversti Torsten Kaarle Forstén (synt. Haminassa 2. heinäk. 1855) oli kauan tunnettu kaikkialla Suomessa. Isänsä oli sotilas, ja poikakin, joka oli syntynyt sodanvaaran uhatessa maata, valitsi sotilasalan ammatiksensa käyden nuorukaisena Helsingin junkkarikoulun. Nuorena upseerina hän oli mukana vv. 1877—78 Turkin sodassa. Venäjän ja sittemmin Suomen sotäväessä hän palveli yhteensä 18 vuotta, suuren osan sitä aikaa Urjalan, myöhemmin Lammin reservikomppanian päällikkönä, jolloin tuli paikkakunnan asevelvollisen nuorison keskuudessa tunnetuksi hyvää harrastavana, vakavana, karskina järjestyksen miehenä. Innokkaana maatalousmiehenä hänen huomionsa oli kiintynyt varsinkin pellavanviljelyn

edistämiseen. Kokonaista 25 vuotta hän toimi kotimaisen pellavan ostajana Tampereen pellavatehtaalle. Kotikuntansa Kosken kunnalliselämään hän myös otti innokkaasti osaa, kannattaen muutoinkin paikkakunnan hyviä edistyspyrkimyksiä.

Aivan erikoisesti F:n herkkä ja oikeudentuntoinen mieli kiintyi eläinsuojeluasiaan, jonka edistämisessä hänellä oli lähes neljännesvuosisadan ajan johtajan vastuullinen asema. Ennen häntä oli »huokaavan luomakunnan» asiaa runoilija Sakari Topeliuksen herätteestä harrastettu pääasiallisesti ahtaissa kaupunkilaispiireissä. Laajakantoisemmaksi toiminta suunniteltiin, kun v. 1901 perustettiin Uudenmaan ja kolmen vuoden perästä Suomen Eläinsuojelusyhdistys. Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin v. 1903 F., joka pysyi siinä toimessa kuolemaansa asti. Tarkoitusperäksensä yhdistys omaksui: »levittää eläinsuojeluaatetta ja toimia sen toteuttamiseksi jokapäiväisessä elämässä herättämällä rakkautta eläimiin, etenkin kotieläimiin, sekä niin laajoissa piireissä kuin suinkin teroittaa mieliin tämän aatteen tärkeyttä siveellisessä, kansantaloudellisessa ja terveydellisessä suhteessa.» Tämän aatteen F. otti viedäksensä maaseudulle, sen väestön keskuuteen, joka on jokapäiväisissä tekemisissä eläinten kanssa ja jonka parissa myös epäkohdat suhtautumisessa eläimiin enimmän ilmenevät. Tulisieluisena tarmon miehenä F. ryhtyi puhumaan ja kirjoittamaan eläinsuojeluasiasta keräten sen ympärille kannattajia kaikkialla maassa. Hän rakensi hyvän yhteistyön asian edistämiseksi kansansivistyksellisten ja taloudellisten järjestöjen, erilaisten koulujen ja laitosten kanssa. Tässä aatteensa julistuk-

sessa F. ei tyytynyt tunteen kielen virittämiseen ja siveellisten näkökantojen teroittamiseen, hän valaisi asiaa myös käytännöllisten arvojen kannalta, jotka useinkin parhaiten tepsivät. Eläinsuojelu osoitettiin myöskin taloudellisesti merkitsevähksi, sillä hyvä hoito, ruokinta ja kohtelu palkitsee ihmistä parantumalla tuotannolla. Sangen suuren määrän esitelmiä F. tuli vuosien kuluessa pitäneeksi eri puolilla maata. Samaan aikaan hän lukuisissa sanomalehtikirjoituksissa, lehtisissä, kirjasissa ja etenkin aikakauskirjeissä »Eläinten Ystävä» ja »Nuorten Eläinten Ystävä», joiden palstat hän suurimmaksi osaksi täytti, jatkuvasti täydensi propagandatyötänsä. Käytännöllinen mies ollen hän perusti pääkaupunkiin eläinsuojeluristoimiston, suhen hankki koti- ja ulkomaalta esineitä, joita käyttäen terveiden ja sairaiden eläinten ravinnoista vaivoja voidaan helpottaa, niiden tuotantoa kuntoittaa ja voimatehoa lisätä y. m. Tämänsistä paljon näitä esineitä tehtiin yleisölle tunnetuiksi esitelmämarkoilla, valitettiin niitä yhdistyksille, kouluihin ja yksityisille.

Täydellisesti antautuen eläinsuojelusasian ajamiseen F. jäksoi järjestää toimimaan myöskin erikoisaloille. Niinpä hänen aloitteestansa maailmansodan aikana perustettiin »Suomen Punaisen Taidon» yhdistys, jonka nimessä F. määrättiin tarkastamaan eläinsuojeluksen kannalta Suomeen sijoitetun sotavaen hevosten hoitoa. Hän sai myös perustetuksi »Suomen Jack-London Kiilopu», joka otti tehtäväksensä vastustaa opetettujen eläinten näyttämistä.

Selvänäköisesti F. pyrki saamaan aikaan myös lain säädäntöä puolella tukea eläinsuojelusasiaille, eivätkä hänen pyrinnöksensä sillaktan alalla menneet hukkaan. Metsästyslain uudistuksessa hänen neuvoansa kysyttiin. Huomattava osuus hänellä oli v. 1923 vahvistetun luonnonsuojelulain muodostelmun niin, että se tuli sisältämään määräyksiä monien eläinten rauhoittami-

sesta, että siinä kielletään paalurautojen ja muiden umpimähkään toimivien pyydysten käyttäminen, jotka tarkoituksettomasti tuhoavat rauhoitettujakin eläimiä. Kauan askarrutti hänen mieltänsä ajatus saada aikaan varsinainen eläinsuojeluslaki, joka nykyisen oikeuskäsityksen mukaisesti m. m. poliisi- ja järjestysviranomaisten ohjeeksi määrittelisi, mikä on eläinrääkkäyksenä pidettävä ja sisältäisi tarpeelliset rangaistusmääräykset eläinrääkkäyksestä ja siihen kuuluvien rikosten syytteesen panosta. Tästä toimenpiteestä hän puhui ja kirjoitti, sen toteuttamiseksi hän kääntyi kaikkien niiden puoleen, joiden katsoi voivan sitä edistää. Se jäi hänen aikanansa toteutumatta. Mutta Fn aatteellinen kylvö ja esikuvallinen toiminta on tuottanut niin runsaat tulokset, että kahden edellämainitun hänen elämäntyötänsä jatkavan järjestön lisäksi hänen kuollessaan Suomen Eläinsuojelusyhdistykseen kuului 210 haaraosastoa eri puolilla maata ja että pääasiallisesti kansakouluopettajien johdolla maassa työskentelee 481 nuorten eläinsuojelusyhdistystä, joiden keskuudessa uusi katsantokanta eläinkohtelussa juurtuu nousevaan polveen. Eläinsuojelusasia on saanut vakiintuneen aseman Suomen sivistyselämässä. Enemmän kuin ketään muuta, tästä on kiitettävä eversti Forsténia. Hän kuoli syntymäpäivänänsä 2. heinäk.

Mikko Aadolf Kolehmainen.

* 21. 7. 1863 — † 26. 4. 1927.

Suomen lasiteollisuuden uranuurtajien ensi rivissä on muistettava Riihimäen lasitehtaan teknillinen johtaja Mikko Aadolf Kolehmainen (synt. Liperissä 21. 7. 1868). Varhaisimmat vuotensa hän oli viettänyt ahtaissa

oloissa, sillä jo 5 vuotiaana orvoksi jääneenä hän joutui kasvamaan ilman hoivaa, jota lapset luonnollisesti tarvitsisivat. Hänen oli ajoittain tultava toimeen huutolaisena. Mutta hänen sydämeensä oli nähtävästi jo silloin painunut hyvän kylvön siemeniä, sillä hän säilyi niiltä vaaroilta, joita kodittomien lasten tiellä useimmiten vaanii, ja hän pyrki pienestä pitäen eteenpäin, kuin jonkun kutsun vetämänä. Hän koetteli taipumuksiaan ja kykyään monella alalla, sillä hänessä oli luja päätös tulla joksikin. Viimein hän joutui oppiin lähellä Joensuuta olevaan Utran lasitehtaasen. Siitä alkoi hänen elämänkaarensa kaunis nousu, joka viimein sukeutui tärkeäksi panokseksi Suomen teollisuuden kehitykseen. Perinpohjaisena luonteeltaan ja tarmokkaana nuorukaisena sekä hyvin lahjakas ollen hän otti syventyäksensä lasiteollisuusammatin salaisuuksiin. Samalla hän joutoaikoina ahkerasti opiskellen kartutti tietojansa saaden tehtaan vieraskielisistä työnjohtajista yllykkeen hankkia myös vierasten kielten taitoa. Hän olikin niin edistynyt työntekijä, että, kun hän siirtyi lasinpuhaltajaksi Karhulan tehtaalle, hänen erikoinen taitonsa ja henkilöllinen olemuksensa kiinnitti tehtaan silloisen omistajan vuorineuvos W. Ruthin huomion puoleensa. Tämä suurisuuntainen teollisuusmies oli ryhtynyt Suomen lasiteollisuuttakin kohottamaan. Vaikeuksia oli paljon, mutta pahin niistä, ettei hänen tehtaansa pystynyt valmistamaan kilpailukelpoisia tuotteita, vaikka isäntä oli hakenut parhaita ammattimiehiä, mitä oli osannut. Tulokset olivat niin heikot, että tehtaanisäntä kerrankin käydessään katsomassa muka kauppaan valmiita tuotteita

tuskastuksissaan kävelykepillään tuhosi niitä ala-arvoisina 10,000 markan arvosta. Silloin päätti tarmokas tehtailija kehittää K:sta avukseen teknillisen ammattimiehen. Tällöin tulivat K:n alituisesti jatkuneilla itseopinnoilla kartutetut tiedot ja melkoinen kielitaito hyvään tarpeesen. Useilla ulkomaanmatkoilla hän pääsi nyt tunkeutumaan lasiteollisuuden moniin ongelmoihin maissa, missä se teollisuus oli pitkälle kehitetty. Näin hänestä tuli alallaan todellinen ammattimies, jonka tiedot ja taidot ovat arvostetut korkealle ei ainoastaan kotimaassa, vaan ulkomaillakin ammattimiesten kesken. Tehtaanisännän toimenpiteet tulivat hyvin korvatuiksi, sillä Karhulan tuotteet pääsivät sen jälkeen hyvään maineesen vetäen vertoja parhaille ulkolaisille valmisteille.

Mutta K:n osalle tarjoutui vielä työpaikka, joka on suuresti lujittanut hänen asemaansa Suomen lasiteollisuuden kohottajana. Yhdessä maanviljelysneuvos H. G. Paloheimon ja eräiden muiden kanssa hän perusti Riihimäen lasitehtaan, jonka teknilliseksi johtajaksi hän tuli. Tässä toimessa hänen yksityiskohtiin saakka ulottuva, kokemukseen perustava perehtyneisyytensä teollisuusalaansa samoin kuin rikas henkilöllisyytensä pääsi osoittamaan mahdollisuutensa. Muutamassa kuukaudessa tehdas työväenasuntoinensa valmistui, ja vuosien vieriessä se laajenemistaan laajentui pääasiallisesti sen menestyksen vuoksi, mikä sen valmisteilla oli kaupassa. Vajaassa kahdessakymmenessä vuodessa on Riihimäen lasitehdas sitten laajentumistaan laajentunut, ollen Suomen suurin teollisuuslaitos alallaan. Se mainitaan edustavimpina myöskin alan pohjoismaisiin laitoksiin verraten ja sen tuotteet ovat kunnialla kilpailleet maailman parhaiden lasiteosten kanssa. Tämä harvinainen saavutus luetaan ratkaisevalla tavalla tehtaan ammatillisen johtajan etevyyden ansioksi.

Johtaja K. jätti henkilönä yhtä eheän ja kauniin muiston kuin ihmeteltävänä tienraivaajana vaikean

teollisuuden alalla. Se pyrkimys aina ottaa hyvää opetusta kaikesta ja kaikista ihmisistä, joiden kanssa joutui tekemisiin, mikä nuorempana käänsi hänen tiensä ylöspäin ja jota hän miehenäkin päättävästi kulki, oli kartuttanut hänen henkilöönsä ei ainoastaan paljon oppia, tietoja ja taitoja, vaan suuren määrän elämän ymmärtämystä ja sydämen hyvyyttä. Tämä jalo ihmisyys huokui koko hänen olemostaan, ja se on jättänyt pysyväisen vaikutelman niihin, joiden kanssa hän oli tekemisissä. Erittäinkin Karhulan ajoilta muistelevat sikäläiset seuratoverit hänen hämmästyttävästi sivistysharrastustaan, hänen lempeää suhtautumistaan ihmisiin, hänen nuorekkuuttansa miehuudenijässä ja raskaan työtaakan sekä monien yksityisten ja yhteiskunnallisten velvoitusten painaessa. Syvä uskonnollisuus piti hänen henkilöllisen olemuksensa sopusoinnussa, joka siunauksellisesti vaikutti kaikkiin, joiden kanssa hän oli tekemisissä. K. kuoli Riihimäellä 26. huhtik.

Niilo Liakka.

Laulajan mentyä.

Tuonen kuurainen korja
Vei sinut maahansa loittoon.
Sortui jo äänesi sorja,
Pää tuli lauluun ja soittoon.

Varhain — liianko varhain —
Päättyi laulajan päivät.
Ehkäpä sittenkin parhain.
Tuoreiksi toimesi jäivät.

Aina kun rannan puussa
Lintujen laulu helää,
Aalto soi lahden suussa —
Silloin sun muistosi elää.

Onni Tolvanen.

Siirtolaisten vastaanottajaisjuhlallisuuksista Helsingin etelasatamassa 7 p. kesäk. 1927.

Ensimäisen yleisen kotieläinnäyttelyn avajais-

juhlallisuuksista Lahdessa 23 p. kesäk. 1927.

Pohjoismaiden pyhäkoulukongressin avajaisista Helsingin Johanneksen-kirkossa 31 p. heinäk. 1927.

Domenico Comparetti.
*27.6.1835—† 20(?). 1. 1927

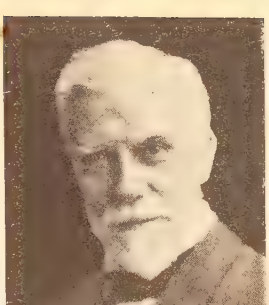

Wilhelm Thomsen.
* 25. 1. 1842—† 12. 5. 1927

Kaksi ulkolaista Suomen ystävää.

Suomi on kuluvan vuoden aikana menettänyt kaksi jaloa ulkolaista ystävää, jotka ovat ihailtavalla ansaumuksella tehneet suomalaista sivistystä tunnetuksi suuressa maailmassa, jopa selventäneet ja lisänneet suomalaisten omaakin tietoa tärkeistä maatamme ja kansaamme koskevista kysymyksistä.

Italialainen *Domenico Comparetti* oli syntynyt Pisassa 27. kesäk. 1835 ja toiminut kreikan kielen ja kreikkalaisen kirjallisuuden professorina Pisan ja Firenzen yliopistoissa, joten v. 1883 täysin palvelleena virasta. Tutkiessaan Homeroksen runoutta C:n huomio oli kiintynyt Kalevalaan, ja hänessä syntyi halu saada selville, voiko kansallispoksemme jollain tavoin valaista kreikkalaisen kertomarunouden pääteosten syntyä. Näin hän johtui selvittelemään suomalaisen kansanrunouden olemusta. Ollen perinpohjainen tiedemies hän ei tyytynyt vähempään, kuin että voi suorittaa tutkimuksensa ensi käden tieto-

lähteisiin nojautuen. Hänen oli, vaikka olikin jo yli 50 vuotias, perehdyttävä suomeen. Sitä varten hän halusi matkustaa tänne kaukaiseen Pohjolaan. Sitten hän kävi täällä vielä viidesti, ja edelleen hän, omia v. 1909 kirjoitettuja sanojansa käyttääksemme, »mielenkiinnolla seurasi tämän rakkaan ja kovaonnisen maan vaiheita, yhä pitäen silmällä sen ihmeteltävää henkistä edistystä ja kaikkia sen kansallisrunoelmaa koskevia tieteellisiä julkaisuja.» Täällä käynneillänsä hän oli mieltynyt maahamme, oppinut kieltämme lukemaan, jopa kirjoituksessa käyttämäänkin, rakentanut pysyviä tuttavuuksia niiden kansalaistemme kanssa, jotka hänen tutkimuksiaan edistivät. Hänen mielenlaatunsa meitä kohtaan ilmenee edelläolevasta lausumasta.

Tutkimustensa tuloksena C. julkaisi v. 1891 italiaksi laajan Kalevala teoksen, jonka on sitten käännättänyt saksaksi ja englanniksi. Tämä teos osoittaa hänen kyenneen perehtymään suomalaiseen Kalevalaan, jota hän vertaa Homeroksen runoihin. Vaikka hän vertailussaan tuli kielteisiin tuloksiin, herätti hän kirjallaan nuoremmissa italialaisissa harrastusta suomalaiseen sivistykseen. C:n herätteestä hänen ystävänsä ja »suomenopiskelutoverinsa» prof. Pavolini lienee ryhtynyt italiantamaan Kalevalaa, mistä työstänsä kääntäjä on saanut paljon tunnustusta. Kuinka perusteellisesti C. tutustui henkiseen elämäämme ja kuinka hieno ymmärtämys hänellä oli sitä kohtaan, ilmenee hänen suomenkielisestä »Lausunnostaan Kalevalasta» v:lta 1909: »En tiedä yhtään kansaa, jolla olisi omanaan sellainen muistomerkki sellaisilta ajoilta (kansanrunous »ennen kansan sivistymistä ja historiallista syntymää»). Suomalaisten on syytä olla siitä ylpeät ja rakastaa sitä muistavain lasten hellyydellä. Sivistyneinä ja kristittyinä jo muutaman vuosisadan ajan, pikaisesti kohonneina korkealle viljelyksen ja henkisyyden asteelle, he ovat Runebergin ja monen muun kautta voineet nykyiseuroppalaisen

ajatuksen yläpintaan piirtää hengen- ja neronlahjojensa hienot ja erikoiset ilmeet; mutta heidän Kalevalansa, niinkuin myös heidän kielensä, on ja on aina oleva se todellinen ja varsinainen kansallistunnus, joka jalosti eroittaa, määrittää ja leimaa heidät kaikkien kansojen joukossa.»

Suomen lämpimänä ystävänä Comparetti pysyi pitkän elämänsä loppuun. Kiitollinen muistelo heräsi täällä monen mielessä, kun tammikuussa tuli sanoma, että harvinaisen korkean ijän saavuttanut vanhus oli lähtenyt viimeiselle matkallensa.

Maanmankuuluimpia kielitieteen edustajia on kauan ollut tanskalainen *Wilhelm Thomsen*, joka oli syntynyt Kööpenhaminassa 25. tammik. 1842. Hän oli mainion maamiehensä prof. Rasmus Raskin herätteestä kiintynyt suomeen ja ruvennut jo kouluaikanaan sitä opiskelemaan. Tieteellinen harrastuksensa veti hänet pari kertaa Suomessa käymään, ensi kerran v. 1867. Pari vuotta myöhemmin hänen tutkimustensa tuloksena ilmestyi teos goottilaisen kielryhmän vaikutuksesta suomalaiseen. Tässä erinomaisen tunnustuksen saaneessa esikoisteoksessansa Th. osoitti, että suomalaisten esi-isät jo n. 2000 vuotta sitten, n. s. kantasuomalaisena aikana, jolloin vielä suomalaiset ja heidän läheisimmät heimolaisensa muodostivat yhteyden, olivat olleet muutamia vuosisatoja germaanien naapureina. Tämä naapuruus oli hyvin tuntuvasti vaikuttanut muinaisten suomalaisten kieleen ja elämään. Jo tässä teoksessansa Th. oli myös huomauttanut, että itämerensuomalaisissa kielissä on lainoja myös lättiläislittualaisista (n. s. baltilaisista) kielistä. Näitä seikkoja hän sitten kauan perinpohjaisesti tutki. V. 1890 hän suuressa ja tieteelliseltä kannalta erinomaisen korkealle arvioidussa teoksessa »suomalaisten ja baltilaisten kielten keskinäisistä kosketuksista» sai todistetuksi, että suomalaiset jo ennenkuin joutuivat germaanien naapuruuteen,

aikana, jolloin ei vielä itämerensuomalaisten ja Volgan varrella asustavien suomensukuisten kansojen yhteys ollut kokonaan katkennut, olivat olleet pitkäaikaisissa tekemisissä liettualais-lättiläisten kanssa.

Tieteellisen terävyytensä nerokkaimman näytteen Th. suoritti kuitenkin silloin, kun hän v. 1893 sai pitkien ponnistusten jälkeen selville ajanlaskumme 8. vuosisadalta olevien muinaisturkkilaisten kirjoitusten sisällyksen. Näitä kirjoituksia olivat suomalaiset tutkijat jäljentäneet useilla retkillä Jenisei ja Orkhon jokien varsille Aasiaan. Mutta niiden sisällyksestä ei ollut vähintäkään tietoa, ei edes mitään aavistusta siitäkään, minkä kansan kieltä ne esittivät. Vasta Th., joka oli harvinaisen suuressa määrin perehtynyt myöskin turkkilaisiin kieliin, osasi monien vertailujen nojalla tulkita nuo hämäräperäiset merkit. »Täten saattoi ihmisnero avata ihmiskunnan historialle kokonaan uuden lehden», on tästä tieteellisestä suurtyöstä täydellä syyllä sanottu. Samalla Th. saattoi hedelmälliseksi kansainväliselle tieteelle ja ihmiskunnan sivistyskehitykselle niiden uhrausten hedelmät, joita meidän kansamme oli vähistä henkisistä ja aineellisista varoistansa tehnyt. Elämänsä loppukaudella Th. Suomalais-ugrilaisen seuran toimesta valmisteli suurta muinaisturkkilaisten kirjoitusten julkaisua, jonka hän ehti saada siihen kuntoon, että se voidaan hänen kuolemansa jälkeen julkaista.

Suomea ja suomalaisia kohtaan Th. osoitti myös henkilöllistä myötätuntoa, ei vain tieteellistä harrastusta. Hänen ensi kertaa täällä käydessään maatamme rasitti hirvittävä katovuosi, jonka vaikutuksia lieventääksensä hän koteuduttuansa järjesti rahankeräyksen hätääntyneiden hyväksi. Se toimenpide tuotti 27,000 mk. nälkään nääntyvien avuksi. Kööpenhaminassa käyvät suomalaiset kääntyivät hyvin usein hänen puoleensa neuvoja, jopa apuakin pyytämään. Parhaansa mukaan hän aina koetti kutakin auttaa. Erityisesti on muistet-

tava hänen ystävällisyytensä nuorta ja kokematonta suomalaista kuvanveistäjää Johannes Takasta ja tulisieluista vapaussankaria Herman Liikasta kohtaan. Viime mainittu sai haavoittuneena erinomaista hoivaa Th:n kodissa ja säilytti elämänsä iltaan saakka kiitollisessa muistissa kokemansa osanoton ja huolenpidon.

Viimeksi kävi Th. Suomessa v. 1912, jolloin hän sai moninaisissa kunnianosoituksissa havaita, kuinka suuressa arvossa hänen ainutlaatuisia tieteellisiä ansioitansa ja hänen suurta rakkauttansa maatamme kohtaan täällä pidettiin. Hän kuoli kotikaupungissaan 12. toukok.

Suomi on suuresti köyhtynyt, kun se on menettänyt kaksi sellaista ystäväänsä, kuin Domenico Comparettin ja Wilhelm Thomsenin. Maamme ja kansamme on kuitenkin syytä iloita, että sellaiset hengen aatelismiehet ovat olleet hartaita, uskollisia ystäviämme vuosikymmenä ja niin paljon hyväksemme ja puolestamme tehneet.

Niilo Liakka.

Kulkurin kaipaus.

Ei kulkurikauteni päättynyt vielä,
ma äsken kuljin yksin tiellä,
pois kaikista niinkuin etsijä
hain rauhan raukeita metsiä.

Ma äsken kuljin vierailla mailla,
ain yksin yössä ja rauhaa vailla,
ma vieraiden pöydiltä leipäni söin,
kodin suojaan kaikesta ikävöin.

Ja vimmassa lempeni vuoksi sauvan
löin rikki, — oon kulkenut, kulkenut kauvan.
ei lie se matkani viimeinen,
olen rikkonut viimeisen rakkauden. —

Oulunkylä 31. 8. 1927, Vironmatkalta palattua.

Larin Kyösti.

Silmäys kuluneen vuoden vaiheisiin

Katsausvuosi, jonka tärkeimpiä tapahtumia ja piirteitä käymme tarkastamaan, on valtiollisen itsenäisyytemme ensimmäisen vuosikymmenen viimeinen. Se on valtiollisesti ollut vilkkaan toiminnan aikaa, eikä ole puuttunut jännittävyyttä sen vaiheissa. Ainoastaan kaksi ensimmäistä tämän ajanjakson ajastaikaa voidaan tässä suhteessa verrata nyt päättyvään.

Suurta huolestusta herätti kuukausien kuluessa tasavallan presidentin terveydentila. Hänen sairaudestansa, anginasta aiheutuneesta elimistön yleismyrkytyksestä, ei parantumisprosentti ole suuri. Toukokuun alusta elokuun lopulle pääministeri presidentin estettynä ollessa hoiti tasavallan päämiehen tehtäviä. Elokuun lopulla ilolla todettiin, että tauti oli voitettu. Syyskuun alussa presidentti voi itse avata 1927 v:n valtiopäivät.

Ei kulunut vuosi 1926 loppuun ilman hallituksen vaihdosta, mikä tällä kertaa ei kuitenkaan tapahtunut budjettikäsittelyn yhteydessä. Riihimäen ampumatarvetehtaalla paljastuneen vilpillisyyden johdosta tehtyyn välikysymykseen annettu vastaus, jossa selitettiin

puolustusministeriön suhtautuminen asiaan, ei tyydyttänyt eduskuntaa. Puolustusministeri ilmoitti kyllä toimineensa asiassa omin päin, valtioneuvoston muiden jäsenten kanssa neuvottelematta, mutta ministeristö kokonaisuudessaan ilmoitti odottavansa yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä. Äänestyksessä päätettiin 108 äänellä 84 vastaan lykätä asian tarkempi selvittely perustuslakivaliokuntaan perusteltua päiväjärjestykseen siirtymistä varten. Enemmistön muodostivat ruotsalaiset, sosialidemokratit ja kommunistit sekä joku määrä suomalaisiin porvarillisiin puolueisiin lukeutuvia kansanedustajia.

Kallion ministeristön jätettyä eroanomuksensa tasavallan presidentti antoi sosialidemokratisen eduskuntaryhmän puheenjohtajan, toimitusjohtaja *Väinö Tannerin* tehtäväksi hallituksen muodostamisen. Kun yritys saada aikaan ministeristö sosialidemokratien ja keskustapuolueiden yhteisvoimin oli epäonnistunut, sosialidemokratit ottivat muodostaaksensa ministeristön oman puolueensa jäsenistä. Näin tuli joulukuun 13 päivänä Suomeen ensi kerran yhden puolueen hallitus ja sosialidemokratinen hallitus, jonka takana oli vain 60 edustajaa. Pääministerin lisäksi siihen tuli kuulumaan useita muitakin viime vuosien kuluessa sekä valtiopäivätyössä että muissa valtion ja yksityistoiminnan vaateliaissa tehtävissä koeteltuja, kyvykkäiksi tunnustettuja miehiä. Ensi kerran Suomen hallitukseen nyt astui naisjäsen, apulaissosialiministeri *Miina Sillanpää*, hänkin tunnettu pitkäaikaisesta julkisesta toiminnasta ja kansanedustajana suurta arvonantoa nauttiva. Ohjelmassaan, jonka uusi ministeristö esitti eduskunnalle, tuoden siinä ensi kerran tämän tavan Suomen valtiotoimintaan, se ilmoitti huolehtivansa hyvien välien säilyttämisestä ulkovaltojen kanssa ja tulevansa toimimaan maan taloudellisten voimien vaurastuttamiseksi, sekä tehosti erityisesti yhteiskunnallisen lainsäädännön kehittämistä, vähävaraisten

yhteiskuntaluokkien verotaakan keventämistä y. m. Mitään mullistavia suunnitelmia ei ohjelma sisältänyt. Se oli, niin asianomaiselta taholta huomautettiin, porvarilliselle eduskunnalle tarkoitettu yhteiskunnallinen ohjelma. Kun kokoomuspuolue välikysymystietä saattoi hallituksen ohjelman eduskunnassa keskustelun alaiseksi, asia päättyi luottamuslauseeseen hallitukselle. Tuloksen aiheutti ehkä pääasiallisesti se, ettei vastustuspuolueissa ollut halua juuri vaalien edellä neuvottelemaan yhteisestä hallitusohjelmasta, varsinkaan kun yhteistyö hallituksessa viimeksi olleiden suurimpien puolueiden välillä ei ollut luottamuksellinen. Maa on siis saanut jo lähes vuoden ajan kokea sosialidemokratista hallitusta, jota eduskunnassa on tukenut sama eriluontoisista aineksista syntynyt yhtymä, mikä aiheutti edellisen ministeristön kaatumisen. Osittainen hallituspula syntyi huhtikuussa, kun eduskunnassa todettiin sisäministerin ylittäneen valtuutensa Petsamoon hankittavaa vartioalusta koskevassa asiassa. Sisäministerin vaihdos oli seurauksena tästä selkkauksesta.

V:n 1926 valtiopäivät keskeyttivät istuntonsa joulun edellä jatkaaksensa työtänsä seuraavan helmikuun 1 päivästä. Kevätistuntokausi jatkui huhtikuun 26 päivään. Mutta ei vieläkään valtiopäiviä lopetettu. Kesäkuun 20 päivänä eduskunta jälleen kokoontui ja seur. päivänä 1926 v:n valtiopäivien juhlalliset päättäjäiset toimitettiin. Pitemmin ja lyhyemmin väliajoin tämä »pitkä parlamentti» oli ollut toimessa 17 kuukautta, mikä lienee ennätys Suomen valtiollisessa elämässä. Valtiopäivien työn tuloksista tehtiin jo edellisessä katsauksessa selkoa ja niistä tulee jälempänä vielä puhetta.

Heinäkuun 1 ja 2 päivinä toimitettiin eduskuntavaalit. Vaalitaistelu niitä varten oli ollut vilkas, mutta selviä suuntaviivoja siinä puuttui. Suomalainen oikeisto yritti innostuttaa valitsijoita liittymään yhteen sosialidemokratisen hallitussuunnan lopettamiseksi. Toisaalta

tehostettiin aitosuomalaisuuden vaatimuksien tinkimätöntä toteuttamista. Sosialidemokratinen puolue kehoitti kannattajiansa vahvistamaan hallituksen asemaa yhteiskunnallisine lupauksinensa. Kommunistit, joiden vaalitoiminta nyt sai tapahtua ilman häiriöitä, koettivat innostuttaa joukkojansa venäläisillä ihanteilla. Lisäviriketta vaalitaisteluun antoi kevättalvella aloitettu julkinen hyökkäys kieltolakia vastaan. Ainoastaan kokoomuspuolueen kantaan tämä oikeistotaholla alkanut liike sai vaikutetuksi. Kaikki muut puolueet esiintyivät entisin ohjelminsa mainitussa valitsijain enemmistölle ensiluokkaisessa asiassa.

Osanotto vaaleihin oli jonkun verran suurempi kuin v. 1924, mutta ei vetänyt vertoja eräissä varemmissa vaaleissa esiintyneelle harrastukselle. Eri puolueiden saavuttama äänimäärä näkyy seuraavasta asetelmasta, johon vertauksen vuoksi otetaan myöskin edellisten vaalien tulokset:

	1927		1924	+ (lis.) — (väh.)
Sosialidemokratit	257,156	.....	255,068	+ 2,088
Maalaisliitto	205,728	.....	177,798	+ 27,930
Kokoomuspuolue	159,692	.....	165,960	— 6,268
Ruotsal. kansaup.	110,846	.....	105,733	+ 5,113
Kommunistit....	107,093	.....	91,839	+ 15,254
Edistyspuolue....	60,639	.....	79,937	— 19,298
	883,274		878,941	+ 4,333

Eduskunnassa tulevat vaalikaudella 1927–29 eri puolueet olemaan edustettuina seuraavin edustajamäärin:

	1927		1924	+ (lis.) — (väh.)
Sosialidemokratit	60	.....	60	0
Maalaisliitto	52	.....	44	+ 8
Kokoomuspuolue	34	.....	38	— 4
Ruotsal. kansanp.	24	.....	23	+ 1
Kommunistit....	20	.....	18	+ 2
Edistyspuolue ...	10	.....	17	— 7

Naisia valittiin eduskuntaan 11, ollen siinä vähennys ed. vaaleista 6. Nyt tuli kuitenkin jokaisessa puoluetryhmässä olemaan nainen edustettuna, tosin kokoomuksen ja sosialidemokratien ryhmässä huomattavasti heikommin kuin edellisessä eduskunnassa, jolloin taasen 3 puoluetta oli ilman naisedustajaa.

Uusi eduskunta kokoontui 1927 v:n valtiopäiville syyskuun 2 päivänä, jolloin puhemieheksi valittiin pankinjohtaja *Kyösti Kallio*, varapuhemiehiksi tohtori Paavo Virkkunen ja kauppalanjohtaja Rieti Itkonen.

Eduskunta toimii vielä samoissa huoneistoissa kuin ennenkin. Uuden eduskuntatalon rakennustyöt pantiin viime syksynä käyntiin ja olivat tasoitus- ja perustustyöt niin joutuneet, että nurkkakivi voitiin laskea huhtikuun 2 päivänä tasavallan presidentin, hallituksen jäsenten ja eduskunnan läsnäollessa. Rakennustyöt ovat sitten jatkuneet ja toivotaan uuden kansanpalatsin, jonka piirustukset on tehnyt ja rakentamista johtaa nuori arkkitehti J. S. Sirén, valmistuvan v. 1930.

Koko itsenäisyyskautemme ajan jatkunut pyrkimys säännöllisten kansainvälisten suhteiden aikaansaamiseksi läheisempien ja etäisempien ulkovaltojen kanssa on kuluneenakin katsausvuonna tuottanut hyviä tuloksia. Ulkomaalaisten Suomeen tulosta ja täällä oleskelusta annettu asetus järjestää, mikäli ei vieraan vallan kanssa ole toisin sovittu, passia ja passileimausta, ololippua, maasta matkustamista ja maahan tuloa sekä siinä työntekijänä oleskelua koskevat seikat yleisten kansainvälisten määräysten mukaisesti. Suomen ja Neuvostotasavaltain liiton välillä on yhdysliikennettä rautateillä sekä kauppa- ja tavara-alusten kulkua Nevalla koskevia sopimuksia täydennetty. Suomen ja Ruotsin kesken on tehty sopimus merimiehille eri tapauksissa myönnettävistä eduista. Sattuvien riitaisuuksien sovinnollisesta ratkaisusta on sopimus tehty Norjan kanssa.

Tanskan ja Islannin, Viron, Latvian, Saksan ja Itä-

vallan kanssa on saatu aikaan sopimus maahantuloleimauksen poistamisesta, joten sopimusmaiden kansalaiset, esittämällä voimassaolevan kansallisuuspassin, oikeutetaan vapaasti ja esteettömästi tulemaan maahan kunkin maan lainsäädännön mukaisesti. Rikoksentekijäin luovuttamista koskeva Suomen ja Suurbritannian välinen sopimus on ulotettu useihin viimemainitun vallan suojelusvaltioihin ja mandaattialueisiin. Kauppa- ja merenkulkusopimuksia on suosittuimmuusperiaatteen pohjalla tehty Japanin, Tshekkoslovakian sekä Itävallan kanssa ja on Turkin kanssa ennen väliaikaisesti tehty kauppasopimus vakiinnutettu. Turkin tasavallan ja Kiinan tasavallan kanssa on tehty ystävyyssopimus »rikkomattoman rauhan ja vilpittömän ystävyyden» pohjalla diplomatisten välien järjestämiseksi kansainvälisen oikeuden periaatteiden mukaisesti. Ranskan kanssa on sovittu vakuuden antamisesta oikeudenkäynnissä vaatimatta sopimusmaiden kansalaiselta takausta tai talletusta siksi, että hän on ulkolainen. Useita kansainvälisen työjärjestön suosittamia kansainvälisiä työväensuojelua tarkoittavia sopimuksia on saatettu täällä voimaan. Niinpä naisten ja lasten kaupan ehkäisemistä, »valkoiseksi orjakaupaksi» kutsutun rikoksellisen ammatin vastustamista, työntekijöille työssä sattuneiden tapaturmien sekä ammattitautien johdosta annettavaa korvausta koskevat sopimukset.

Tunnustuksen vakavasta pyrkimyksestänsä hyvien kansainvälisten suhteiden luomiseen Suomi sai kansainliiton yleiskokouksessa syyskuussa, jolloin se valittiin kansainliiton neuvoston jäseneksi kolmeksi vuodeksi.

Kansainvälisen työtoimiston johtajan Albert Thomas'n käydessä Suomessa elokuun lopulla keskusteltiin kansainvälisen työväenlainsäädännön kehittämisestä edelleen Suomessa kansainvälisen työjärjestön suosituksia harkiten.

Alkoholitavarain salakuljetusta koskeva n. s. Hel-

singin sopimus on vihdoin tullut ratifioiduksi myöskin Puolassa ja Danzigissa sekä Saksassa, joten ainoastaan Liettua ja Neuvostotasavaltojen liitto alkuperäisistä sopimusmaista ovat vielä tosiasiallisesti sopimuksen ulkopuolella, kun eivät ole sitä ratifioineet.

Eduskunta käsitteli 1926 v:n valtiopäivillä monta laajakantoista lainsäädäntö- ja valtiohallintoasiaa, joista useat tosin tulivat äänestetyiksi lepäämään yli vaalien, eivätkä ole vielä joutuneet loppukäsittelyyn. Niistä on muita tärkeämpänä mainittava valtiopäiväjärjestys, joka vielä on voimassa venäläisajan olojen määräämässä asussa.

Ulkomaisessa edustuksessa sekä puolustuslaitoksessa palvelevain viran ja pysyväisen toimen haltijain palkkauksesta sekä kelpoisuusehdoista annetuilla laeilla on vakiinnutettu kaksi hallintoalaa, jotka tärkeällä tavalla täydentävät valtiollista järjestäytymistyötä. Laki posti- ja lennätinhallinnon viroista ja toimista liitti mainitut laitokset yhteisen hallinnon alaisiksi kesäkuun 1 päivästä lukien. Suomen liittämistä kansainväliseen sivistyspiiriin tarkoittaa laki tekijänoikeudesta henkisiin tuotteisiin sekä siihen liittyvä laki oikeudesta valokuviin.

Edelliseen perustavaan lainsäädäntöön liittyy tärkeinä parannuksina ja täydennyksinä useita muita lakeja. Valtion metsämaiden asuttamisesta annettu laki helpottaa olletikin maan pohjoisosissa viljelijän mahdollisuutta saada toimeentulonsa viljelystilallansa. Palstatilain muuttamisesta itsenäisiksi tiloiksi annettu laki tekee lopun mainitusta maanomistusmuodosta. Tielaki sekä lait entisten maanteiden ottamisesta valtion haltuun ja tilusteistä, järjestävät maantieasian nykyajan tarpeiden mukaan, mikä erityisesti moottoriajoneuvojen käytäntöön tultua on tullut ensiluokkaiseksi kysymykseksi monelta kannalta katsoen. Terveydenhoitolaki säätää entistä tarkemmin yleisen terveydenhoidon

lääkintöhallituksen tarkastettavaksi. Ammattientarkastuslaki vakiinnuttaa toiminnan teollisuustyöväen olojen saattamiseksi säännöllisen tarkastuksen alaiseksi.

Useat lait järjestävät valtion rahallisen kannatuksen tärkeille toiminnan haaroille. Laki valtion varoilla tapahtuvan asutustoiminnan rahoittamisesta säätää, että vuosittain valtion menoarviossa on määrättävä, missä laajuudessa asutuslain (n. s. lex Kallion) edellyttämään asutustoimintaan on varoja käytettävä. Omakotirahastosta annettu laki sisältää valtion omakotirahaston perustamisen, josta kuntien ja erinäisin ehdoin osuuskassain välityksellä myönnetään kiinnityslainoja annettavaksi pienten omakotitalojen rakentamista varten kaupunkeihin, kauppaloihin, taajaväkisiin yhdyskuntiin sekä varsinaiselle maaseudulle, erityisesti maataloustyöväen asunto-olojen parantamiseksi. Asuntohypoteekkiyhdistyksistä annettu laki tarkoittaa järjestelyn vakiinnuttamisella helpoittaa kaupungeissa ja niiden kaltaisissa yhdyskunnissa olevain asuntokiinteistöjen omistajain luotontarpeen tyydyttämistä pitempiaikaisilla kiinnityslainoilla. Tämä laki on tehnyt mahdolliseksi asuntohypoteekkipankin toiminnan alkamisen, jonka vahvistamiseksi hallitus on oikeutettu antamaan korkeintaan 100 milj. markan arvosta enintään 5 % korkoisia valtion obligatioita.

Kokonainen ryhmä lakeja koskee maataloudellista ammattiopetusta. Niitä on maatalousoppilaitoksista annettu laki, joka määrittelee tälle alalle kuuluvat opetuslaitokset sekä valtion kannatuksen niille, ellei valtio suorastaan ylläpidä niitä. Maatalousnormaalikoulusta annettu laki vakiinnuttaa maatalousammattiopettajain valmistamisen toimeensa. Koulu perustetaan valtion omistamalle Järvenpään tilalle, johon on varemmin sijoitettu useita kotitaloudellisia ammattikouluja, opettajaopistosta alkaen. Pienviljelijäneuvontaa varten perustettavan opiston tarpeiksi ostettavan maatilan kauppahintaan eduskunta on myöntänyt 4.2 milj. mk.

Myöskin muun elinkeinotoimen kehittämistä on lainsäädännöllisesti järjestetty. Alusrekisterilaki, tavaraleimain suojelemislaki, voin ja juuston sekä kananmunain vientiä ja tuontia samoin kuin yleisessä kaupassa luvallisten tavarain kaupaksi kuljettamista talosta taloon koskevat lait kuuluvat tähän.

Sivistyksellisen elämän alaa koskevia lakeja on työväenopistojen valtioavusta annettu, joka tavallansa liittyy varhaisempaan kansanopistolakiin. Vähintään 2 vuotta toimineelle, asetuksella määrätyt erityiset ehdot täyttävälle opistolle myönnetään 50 % todellisista menoista, rajaseudulla ja vähävaraisilla paikkakunnilla toimiville 10 % lisäys siihen. V:n 1927 valtiopäivien käsiteltävänä on kansankirjastolaki, jolla näiden tärkeäin sivistyslaitosten valtion kannatus vakiinnutetaan. Maakunta-arkiston perustamiseen Hämeenlinnaan eduskunta on myöntänyt tarpeellisen vuotuismäärärahan, joten kauan odotettu sekä tieteelliselle tutkimukselle että yleiselle sivistyselämälle tärkeän arkistolaitoksen kehittäminen on päässyt alkuun. Radiolaitteet on lailla asetettu valtion silmälläpidon alaisiksi ja kielletty ilman asianomaista lupaa rakentamasta ja käyttämästä puhelemiseen ja kuuntelemiseen tarkoitettuja laitteita.

Mainittakoon vielä epäsiveellisten julkaisujen levittämisen ehkäisemistä tarkoittava laki, joka koskee suku puolikuria tai säädyllisyyttä loukkaavien painotuotteiden, kuvallisten esitysten tai muiden tuotteiden julkisesti tai julkisuutta karttaen kaupan pitämistä, myymistä, levittämistä ja näkyviin asettamista. Rangaistukseksi laki säätää sakkoa tai vankeutta enintään 6 kuukautta. Lailla osanotosta 1918 v:n kapinaan tuomittujen henkilöiden armahtamisesta vapautetaan ehdonalaisessa vapaudessa olevat tai valvonnanalaisiksi rangaistuslaitoksen ulkopuolelle asetetut henkilöt, jotka ovat tuomitut yksinomaan osanotosta 1918 v:n kapinaan tai sen yhteydessä tehdyistä rikoksista heille tuomitusta

rangaistuksesta ja sen seuraamuksesta sekä palautetaan mainituille henkilöille kansalaisluottamus. Tylsämielisten hoitoa ja kasvatusta varten toimivien kunnallisten ja yksityisten laitosten valtionapu on myös lailla järjestetty.

Samoin kuin valtiollisen elämän alalla on vältytty pelätyistä tai kuvitelluista vaaroista ja voitu suorittaa menestyksellisesti rakentavaa työtä hyvin tuloksin, on myös taloudellisella alalla kulunut katsausvuosi ollut suurm piirtein onnekas. Talvi oli hyvin lauha, lämpötila 2 - 3,5 ° yli normaalin, mutta kevät harvinaisen kolkko ja sateinen, toukokuun lämpö 2 ° alle normaalin. Laivaliike pysyi jäänmurtajain avulla helposti käynnissä läpi talven. Maataloutta myöhäinen kesä haittasi, kevätkylvöt myöhästyivät pahoin. Harvinaisen lämmin kesä korjasi sentään tämän haitan pahimmat seuraukset, saatiinpa varsinkin Pohjois-Suomessa keskinkertaista parempi vuodentulo. Pitkälliset sateet vaikeuttivat korjuutyötä Etelä- ja Keski-Suomessa, joten sato siellä jäi keskinkertaiseksi ja alle sen.

Työoloissa, jotka useita vuosia ovat olleet hyvin rauhalliset tuntui jo v. 1926 kiihtyneen yritteliäisyyden aiheuttaman levottomuuden oireita. Työnseisauksia tapahtui 72, jotka kestivät yhteensä 3,145 päivää ja joissa 374,500 työpäivää eli runsaasti 3 kertaa enemmän kuin ed. vuonna meni hukkaan. Sellaista työhäiriön laajuutta ei ole sattunut 1920 v:n jälkeen. Vielä pahemmaksi näytti tila kehittyvän 1927 v:n alkupuolella. Valtion valpas välitystoiminta lienee vaikuttanut, ettei pahempiin koettelemuksiin ole sentään jouduttu. Erityisellä tyydytyksellä on merkittävä, että paperiteollisuudessa kärjistynyt tila saatiin laukeamaan sovintoon työnantajain ja työntekijäin välillä. Metalliteollisuuden alalla sen sijaan yhdessä työpaikassa tapahtunut lakko paisui välitysyrityksistä huolimatta koko teollisuuden käsittäväksi taisteluksi. Työnantajain julistama yleinen sulku

(Jatkoa sivulla 178.)

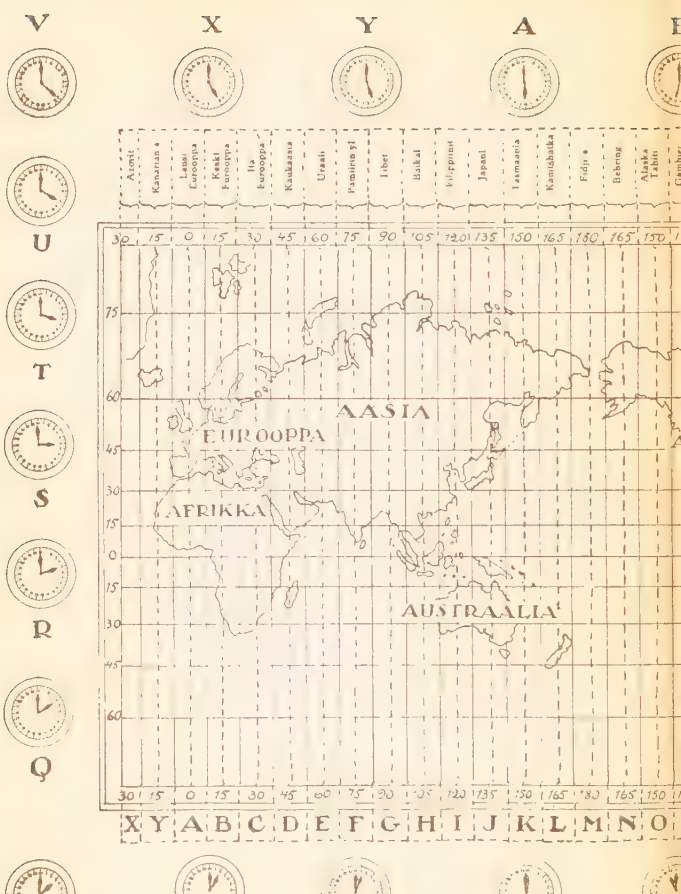

Kartta, joka osoittaa kellonajan maapallolla silloin kun Tyynen valtameren keskel vaihdos eli siis kello 24. 0-pituusaste kulkee Greenwichin kohdalla, ja kello on 12 t leveällä vyöhykkeellä. Kukin 15 pituusastetta leveä vyöhyke siitä itäänpäin on kello leveän vyöhykkeen ajasta, ja länteen päin tunnin jälessä. Meidän (Itä-Euroopa »maailmanajasta».

ä pituusasteella on vuorokauden
den puolen ulottuvalla 15 asteen
unnin edellä edellistä 15 astetta
siis 2 tuntia edellä mainitusta

Kun kello tulee 24.

Tapa jakaa vuorokauden 24 tuntia kahteen 12-tuntiseen jaksoon on vanha ja johtuu etupäässä käytännöllisistä syistä, koska 24 tuntia näyttävän kellon rakentaminen on monimutkaisempi työ kuin 12-tuntisen.

Nykyään pyritään kaikkialla 24-tuntisen kellolaskutavan käytäntöön ottamiseen. Lennätinlaitoksessa se on jo ollut kauan käytännössä. Vuonna 1928 aiotaan se ottaa käytäntöön myös rautateillä. Suomen Yleisradio tiedoittaa ohjelmansa uuden laskutavan mukaan ja ennen pitkää se on kai yksinomaisena järjestelmänä.

On senvuoksi syytä oppia ymmärtämään ja vähitellen itse kukin käyttämään uusia ajanmääräyksiä. Vuorokausi alkaa, kuten tähänkin asti, keskiyöllä. Tunnit keskiyöstä keskipäivään asti ovat samat kuin tähän asti, siis 1—12, mutta keskipäivän jälkeen lasketaan 13 (nyk. kello 1 päivällä), 14, 15 jne. Siis keskiyöllä on kello 24 (oikeastaan 0). Totuteltaessa uuteen laskutapaan on mukavinta vähentää 12 siitä luvusta, joka on yli 12:n. Siis kello 17—12 = 5. Jos taas on määrättävä, mikä kellomäärä on nyk. kello 8 illalla, lasketaan 8 + 12 = 20.

(Jatkoa sivulta 175.)

alkoi kesäkuun alussa, josta saakka yli 10,000 ammattityöläistä oli työttöminä vielä lokakuun lopussa. Eikä mitään edellytyksiä sovitteluyrityksille tuntunut silloinkaan vielä olevan. Muilla työaloilla ei kesän aikana mainittavia häiriöitä sattunut. Katsottiinpa voitavan todeta, että työmarkkinat olivat rauhallisemmat työnsulun alettua. Laskelmia puuttuu vielä, mitä pitkä työnseisaus metalliteollisuudessa merkitsee mainitulle kauan vaikeissa oloissa toimineelle elinkeinolle ja yleensä maan talouselämälle.

Työttömyyden vähenemiseen on luonnollisesti vaikuttanut sekin, että valtiolla on suuria töitä, joilla tulee olemaan suuri merkitys ei yksistään taloudelliselta kannalta. Rautatienrakennustöitä tehdään Nurmeksen—Kontiomäen ja Oulun—Vaalan, Röytän—Tornion—Kaulinrannan, Joensuun—Outokummun radoilla, ja alulle on pantu Rovaniemen Kemijärven radan rakennustyö. Väliaikaiselle liikenteelle avataan osia näistä radoista jo kuluvan kalenterivuoden aikana. Imatran voima-aseman työt ovat jatkuneet ja toivotaan päättyvän ennen 1928 v:n loppua.

Edulliset myyntiolot ulkomailla ovat edistäneet talouselämää. Sahateollisuuden tuotanto, joka nousi noin 1 $^1/_4$ milj. standerttiin, mihin määrään se ei koskaan ennen ole päässyt, toivotaan saatavan kaikki myydyksi. Sellulosan kysyntä on myös ollut vilkas. Paperimarkkinat ovat olleet laimeammat, mutta myynnin keskeytyksiä ei silläkään alalla ole tapahtunut. Voinvienti sivuutti edellisen vuoden määrän, joka jo oli ennätys varhaisempiin aikoihin verraten. Kauppatase muodostui näin ollen edulliseksi. Syyskuun loppuun mennessä tuonti nousi 4.596 milj., vienti 4.710 milj. markkaan, siis vientienemmyyttä 114 milj. Kesäkuusta alkaen vienti oli joka kuussa voitolla.

Uuden työkauden enteet ovat hyvät. Puutavaran myynnit 1928 v:n laivauskaudeksi alkoivat jo syys-

kuussa, n. yhtä puntaa korkeampiin hintoihin kuin alkukaupoissa viime vuonna saatiin. Valtion metsähuutokaupoissa olikin vilkas kysyntä ja hinnat keskimäärin 51 mk. 21 penniä rungolta, ed. v:na 33 mk. 90 p. Metsähallituksen suunnittelemat hankintatarjoukset, joihin oli ryhdytty metsänhoidollisista syistä, herättivät aluksi puutavarayhtiöiden edustajissa epäilyksiä, mutta erimielisyys saatiin selvitetyksi.

Vuosi vuodelta kasvava puutavaran kysyntä on johtanut kiinnittämään entistä suurempaa huomiota metsien yleiseen järkiperäiseen hoitoon. Sitä varten asianharrastajain toimesta huhtikuun alussa järjestettiin pääkaupunkiin »metsäviikko», jonka tarkoituksena oli valaista metsän merkitystä Suomen kansantaloudelle. Esitelmissä ja keskusteluissa paljastettiin esiintyviä epäkohtia ja osoitettiin metsänhoidollisen kehityksen suuntaviivoja. Jatkuvan herätys- ja valistustyön ylläpitämiseksi perustettiin erityinen seura. Metsäasian edistämistä tarkoittaa myös hallituksen eduskunnalle antama esitys yksityismetsänhoidosta, jonka neuvonta tarkoitetaan siirtää maanviljelys- ja talousseuroilta uusille metsälautakunnille. Tämä suunnitelma, jota metsänhoitoviranomaiset suosittavat, on edellämainitulta osaltaan herättänyt maatalousseurapiireissä ymmärrettävää vastustusta, sillä on katsottu voitavan taata, että tuntuvasti lisätyillä määrärahoilla entinenkin neuvonnan järjestely antaa hyviä tuloksia.

Valtiontalous on katsausvuonna kehittynyt edullisesti. V:n 1926 tilinpäätös osoittaa vakinaisia tuloja 3,526 milj. mk., ylimääräisiä 62 milj.; vakinaisia menoja 3,243 milj. mk., ylimääräisiä 535 milj., joten pääomasäästöstä otettavaksi tuli 190 milj. Kun menoihin sisältyy perustamiskuluja tuotannollisiin yrityksiin runsaasti enemmän kuin viimemainittu summa, ei pääomasäästön väheneminen ole huolestuttava. V:ksi 1928 valmistettu budjettiehdotus osoittaa sekä tulojen että menojen

lisäystä, mutta päättyy kuitenkin vähäiseen tulojen ylijäämään. Vakinaiset tulot arvioidaan 3.917.0 milj., ylimääräiset 133.5 milj.; vakinaiset menot 3,444.1 milj., ylimääräiset 604.2 milj. Kun budjettiehdotus kuitenkin sisältää eräitä ehdotuksia, joiden hyväksymiseen eduskunnassa ei ole mitään edellytyksiä, tulee siihen todennäköisesti tehtäväksi huomattavia muutoksia.

Rahamarkkinain tila on vuoden kuluessa jonkun verran heilahdellut taloudellisten olojen vaihtelujen mukaisesti, mikä meillä on tavallista, kun varsinkin sahateollisuuden täytyy saada usean kuukauden kuluessa melkoisia pääomia käytettäväksensä ja tavallisesti vasta loppukesästä rahat tulevat tuotteista. Yleensä on kehitys rahamarkkinoilla ollut suotuisa. Siihen on osittain myös jo vaikuttanut se, että Asuntohypoteekkipankki sai elokuussa 2 milj. punnan eli 386.5 milj. markan lainan, millä on voitu ja voidaan vapauttaa vilkkaaseen rakennustoimintaan kiinnitettyjä varoja teollisuuden ja kaupan käytettäväksi. Tämä on pitkistä ajoista ensimmäinen huomattava ulkomainen laina, mikä on Suomeen saatu ilman valtion takuuta. Maan rahaolojen jatkuvaa parannusta osoittaa parhaiten se, että Suomen pankki on kahdesti voinut alentaa korkokantaa. Ensimmäinen alennus tapahtui maaliskuussa, jälkimmäinen elokuussa, ollen kummallakin kertaa $^1/_2$ %. Valtiopankin alin diskontokorko on nyt 6 $^1/_2$ % eli sama kuin marraskuussa 1919. Sen jälkeen oli alin korko 10 % maaliskuussa 1924. Siitä pitäen tapahtunut tuntuva korkokannan alentuminen todistaa taloudellisen elämän tervehtymistä ja voimakasta kehitystä. Maan raha-asiain parantumista todistaa sekin, että talletuspankeilla oli heinäkuusta alkaen saatavia ulkomaisilta rahalaitoksilta, sen sijaan että ne n. 4 vuotta sitten olivat ulkomaille velkaa yli 1,000 milj. mk. Eduskunnassa vireille pantu aloite korkokannan säännöstelemiseksi lainsäädännöllä, minkä suunnitelman tarkoituksenmukaisuudesta on vakavia epäi-

lyksiä lausuttu ei ainoastaan talletuspankkien, vaan myös säästöpankkien keskusjohdon ja osuuskassojen keskuslainarahaston puolelta, ei näin ollen näytä erittäin pakottavan tarpeen vaatimalta. Maassa vallitsevaa rahanrunsautta useat talletuspankit ovat käyttäneet asemansa vahvistamiseksi lisäämällä pääomaansa tuntuvin summin. Monet teollisuuslaitokset ovat niinikään koroittaneet osakepääomaansa, osittain tosin arvioimalla uudestaan omistamansa kiinteistöt.

Maan raha-asiain puheena ollen on muistettava osuuskassojen keskuslainarahaston 25-vuotisjuhla, jota vietettiin huhtikuun lopulla. Verraten lyhyessä ajassa on tuo aivan vaatimattomasta alusta lähtenyt, maan vähäväkiselle maatalousväelle erinomaisen tärkeä rahalaitos kasvanut suureksi antaen voimakasta tukea osuuskassaliikkeelle. Keskuslainarahaston osakepääoma oli 1926 v:n lopussa 57.8 milj. ja liikevaihto 6,313.1 milj. Osuuskassoja oli 1,466, joista 1,344 nautti luottoa keskuslainarahastosta. Mainitussa juhlassa oli osuuskassaväkeä runsaasti kaikkialta maasta. Tilaisuudessa lausuttiin sekä maan hallituksen että maatalousväen puolelta lämmin tunnustus »Suomen osuustoimintaliikkeen isälle» prof. Hannes Gebhardille, joka koko ajan on ollut keskuslainarahaston toimitusjohtajana.

Etteivät Suomen maatalouden edistämiseen käytetyt varat ole hukkaan heitetyt, todisti osaltaan Lahdessa kesäkuun lopulla pidetty kotieläinnäyttely. Osanotto siihen oli hyvin suuri ja näytteille asetetut eläimet osoittivat, että huolellinen ja uuras työskentely kotimaisen karjan, hevosten, sikojen ja lampaiden kaikinpuoliseksi kehittämiseksi on voimakkaassa käynnissä. Huomio kiintyi varsinkin suomalaiseen maatiaiskarjaan, jonka jalostamisessa I. S. K. ja L. S. K. ovat erinomaisella menestyksellä toimineet. Huippusaavutukset olivat suuremmoiset. Niitä tarkatessa on tietysti muistettava, että maan koko karjaston keskilypsy on alhainen, n. $^1/_5$

tai $^1/_6$ parhaiden yksilöiden tuotannosta. Koko maan maatalouden kannalta on keskimääräisen tuloksen parantaminen suuri tehtävä, jonka suorittamisessa epäilemättä osuuskassatkin pääoman tarjoojina voivat paljon vaikuttaa. Näyttelyn tuloksiin sopinee lukea senkin, että sen jälkeen eräs tanskalainen ammattimies viipyi Suomessa joitakin viikkoja tutustumassa täkäläisiin hevosiin ja harkitsemassa mahdollisuuksia saada aikaan hevosten tuontia täältä Tanskaan.

Suomen kotieläimistökin edustaa huomattavaa osaa kotimaista työtä. Kotimaisen työn viikko, jota lukuisien taloudellisten ja sivistyksellisten keskusjärjestöjen yhteistoimin kolmannen kerran vietettiin syyskuun 18—25 päivien välillä, olikin tänä vuonna omistettu ei ainoastaan teollisuudelle ja sen tuotteiden menekin edistämiselle kotimaisessa kulutuksessa, vaan myös maataloudelle, josta valtava enemmistö saa toimeentulonsa. Suuri osanotto mainitun viikon toimeenpanoon ja viettoon lienee pidettävä todisteena taloudellisen sivistyksen harrastuksen selviämisestä. Työn juhlien viettäminen innostuttajina työntekoon on parasta juhlailun muotoa vähäiselle kansalle, jonka maa tarjoaa vähän valmiita aarteita, mutta palkitsee tyydyttävästi kunnollisen työntekijän.

Katsausvuodelta on kaksi merkittävää juhlatilaisuutta erikseen mainittava. J. V. Snellmanin syntymäpäivänä Turun suomalainen yliopisto vietti vihkiäisensä ja samalla ensimmäisen tohtori- ja maisteripromotionsa. Tämä suomalaisen sivistysharrastuksen suurin luomus on muutaman vuoden kuluessa vakiinnuttanut toimintansa. Se lienee ainoa laatuansa maailman tieteellisten korkeakoulujen joukossa, ollen melkoiselta osalta suomalaisen talonpoikaisväestön lahjavaroilla aikaansaatu. Toivottavasti tässä yliopistossa aina säilyy elävänä velvoituksen tunto sitä väestöä kohtaan, jonka parhaiden toiveiden toteuttajaksi se on perustettu. Tieteen ja

käytännön ymmärtämyksellinen vuorovaikutus lupaa hyvää molemmin puolin. Sen juhlan vertaista, mikä toukokuun 12 päivänä vietettiin Turussa, ei maassamme ole monesti vietetty. Se oli vuosisataistapaus, josta maine kulkee kauas jälkipolviin.

Kesäkuun puolivälissä vietettiin Vaasassa ehdottoman raittiuden liikkeen 50-vuotisjuhlaa. Kolmen lämminsydämisen naisen istuttama taimi on puolessavuosisadassa kasvanut suureksi puuksi, jonka juuret ovat syvällä Suomen kansan sivistyksellisessä ja siveellisessä elämässä ja jonka oksat ulottuvat kaikkialle maahan. V. 1877 ehdoton raittius oli ani harvan ihmisen mieleen kiintynyt ajatus, josta ei julkisuudessa juuri mitään puhuttu. Nyt ei liene sitä syrjäistäkään kylää koko maassa, pohjoisessa enempää kuin etelässä, idässä enempää kuin lännessä, jossa ei raittiusaatetta tunneta. Sadattuhannet kansalaiset tunnustavat sen suuren tärkeyden yksilölle ja koko kansalle ja tekevät työtä sen edelleen levittämiseksi ja kirkastamiseksi lähimmäisilleen ja kansalaisilleen. Raittiustyön kasvatuksellista, valistuksellista puolta muistojuhlassa luonnollisesti teroitettiin. Mutta samalla tietysti oli mielessä, että nykypolvi taistelee raittiusaatteen puolesta ei ainoastaan aatteen julistajana, vaan myös kieltolain ylläpitäjänä. Kieltolakitaistelusta on todennäköisesti sukeutumassa pitkäaikaisempi voimain koetus, kuin tämän lain suunnittelijat ovat olettanet. Lain vaikutukset ovat kuitenkin jo, huolimatta siitä että väkijuomaetujen ja väkijuomien puoltajien on onnistunut tuntuvasti heikontaa ja ehkäistä lain toimeenpanoa, olleet omiaan vakiinnuttamaan raittiusmielisiä kansalaisia siitä, että se on ainoa alkoholilainsäädännön ratkaisu raittiuden mahdolliseksi tekemiseksi kansan keskuudessa. Tyydytyksellä on merkittävä, että maan hallitus on eheästi ja tarmolla toiminut kieltolain toteuttamiseksi. Tehostuneen valvonnan hyviä tuloksia on voitu todeta eri puolilla maata.

Kaikki merkit viittaavat siihen, että yritykset houkutella Suomen kansaa laillistuttamaan väkijuomien valmistamista, kauppaa ja kuljetusta tulevat aina raukeamaan turhaan.

Katsauksen alussa viitattiin jo siihen kymmenvuotiskauteen, minkä vuosi 1927 päättää. Kun syksyllä 1917 oli vuosikatsaus kirjoitettava, jäi se yritys kesken. Kynä kieltäytyi silloin kirjoittamasta lähimmästä menneisyydestä, kun lähin tulevaisuus oli synkän pilven peitossa. Palauttaessa mieleen, mitä sen jälkeen on ollut näissä katsauksissakin kerrottavaa maamme oloista ja tilasta, valtaa mielen ilo ja kiitollisuus. Vuosikymmenessä on Suomi julistautunut itsenäiseksi valtioksi, taistellut runsaasti verta vuodattaen ja kaikkensa alttiiksi pannen vapautensa toteuttamiseksi, luonut vapaan valtion laitokset, vakiinnuttanut tämän itsenäisen valtion aseman kansainvälisesti, uutteralla ja tuloksellisella työllä kerännyt sekä siihen että sivistyskansan moninaisiin muihin tarpeisiin vaadittavat varat, runsaassa määrin kartuttanut kansallista sivistystä maassa. Ylvästelyyn ja itsekylläisyyteen ei ole syytä. Paljon puutteellisuutta voidaan vielä osoittaa olevan sekä julkisessa että yksityisessä elämässä ja oloissa.

Katsaus kuluneeseen vuosikymmeneen rohkaisee kuitenkin siihen lujaan luottamukseen, että vuosikymmen vuosikymmeneltä voimme rohkein mielin ja hyvin toivein jatkaa aloitettua työtä itsenäisen, vapaan valtioelämän ja kansallisen sivistyksemme kehittämiseksi.

Siitäpä nyt tie menevi,
Ura uusi urkenevi.

Niilo Liakka.

Palanen hyvää maantietä Hattulan kirkon luona Hämeessä.

Tiekulttuurin vaatimuksia.

»Mikään maa ei ole niin rikas, että sen kannattaisi pitää huonoja teitä.»

Katujen ja teiden rakentaminen sekä niiden käyttäminen liikenteeseen, yhdellä sanalla lausuen tiekulttuuri, on viime aikoina muodostunut päivän polttavaksi kysymykseksi myös meidän maassamme. Asia on luonnollisesti kaikkinakin aikoina ollut kansojen elinkysymyksiä, sillä teiden puutteessa ei sivistyksen leviäminen olisi mahdollista. Maanteiden ja muiden kulkureittien rakentaminen on toisin sanoen ollut maan kulttuurikansaksi tulemisen edellytys. Automobiili on kuitenkin se nykyaikainen kulkuneuvo, joka on syventänyt tiekulttuurin merkitystä ja tehnyt siitä päivän kysymyksen.

Auton yleistymisen kautta on teittemme laatu ja

Tällaisetkaan valtamaantiet miltei yhtäjaksemattomine »rumpuineen» eivät ole harvinaisia Suomessa. Valokuvattu kesällä 1927.

kuntoisuus muodostunut aivan ensiarvoiseksi kansantaloudelliseksi kysymykseksi. Jos jo vuosikymmeniä sitten, n. s. hitaiden ja halpojen kulkuneuvojen kaudella, voitiin osoittaa, »ettei mikään maa ole niin rikas, että sen kannattaisi pitää huonoja teitä», niin kuinka paljon enemmän onkaan oikeutusta tuohon väitteeseen nykyisin, n. s. nopeiden ja kalliiden kulkuneuvojen kaudella? Jo se yksinkertainen seikka, että auto, teiden huonosta tai hyvästä kunnosta riippuen, hyvin voi kestää ajokauden vähemmän tai enemmän ennen romuksi tulemistaan, riittää epäilijällekin osoittamaan, että huonoihin teihin meillä tosiaankaan ei ole varaa. Ja kun tähän vielä lisätään, että amerikkalaiset automobiilit — meilläkin käytettyjen vaunujen valtainen enemmistö — ovat konstruoidut ja rakennetut yleensä hyväteisiä maita silmälläpitäen, tulee kysymys hyvien teiden varmasta kannattavaisuudesta vieläkin enemmän järkeen meneväksi.

Asian tehostamiseksi mainittakoon vielä, että maassamme tuskin löytyy ainoatakaan maanteitä käyttävää

Järjettömän ajokilpailun tulos: auto ojaan sileältä maantieltä.

autonomistajaa, joka ei olisi halukas suorittamaan jokaisesta kuluttamastaan bentsiinilitrasta jonkun verran suuremman hinnan, jos vaan tietäisi, että tämä lisähinta käytettäisiin teiden parantamiseen. Niin yleiset ovat siis kokemukset huonojen teiden vahingollisuudesta autoillemme ja autoliikenteellemme. Valtio, jonka huomassa maantiemme nyttemmin ovat, menettelee väärin viivytellessään tällaisen yksinkertaisen veron järjestämistä heikkojen tiekassojen vahvistamiseksi.

Mutta tiekulttuuri asettaa vaatimuksia teiden käyttäjillekin, eikä vain yhteiskunnalle. Niihin tuhansiin autoonnettomuuksiin, jotka vuosittain maanteillämme tapahtuvat, ei ole niin paljon syynä teiden kuin niiden käyttäjien huonokuntoisuus. Maanteitämme autoilla liikkuvan kansamme osan valtainen enemmistö on tiekulttuuriin nähden vielä muinaisten markkinamiesten alhaisella kannalla. Kilpaa ajaminen yleisillä teillä näyttää olevan sen ainoa elähdys autourheilussakin, kuten muinoin hevosilla liikuttaessa. Ja tämä, jos mikään, on tie-

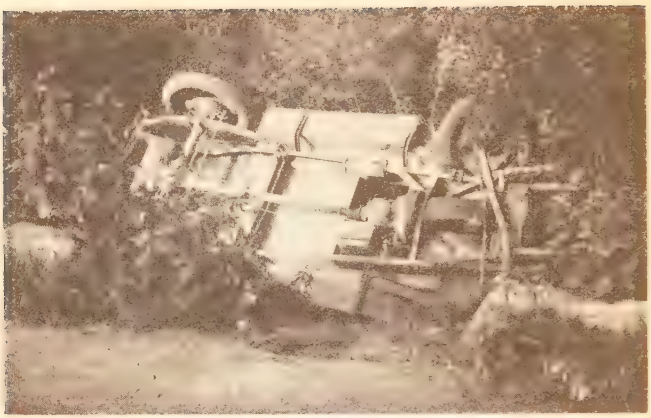

»Pysähdy, katso, kuuntele!» Tämä amerikkalainen ohje rautatienylikäytävää lähestyttäessä laiminlyötiin yllä kuvatussa vaunussa. Juna heitti auton kivilä ja puita vastaan ja kaikki siinä olleet 4 matkustajaa saivat surmansa.

kulttuurin kannalta katsoen typerää. Sanat »autoterrori» ja »autohurjastelu» ovat muodostuneet seisoviksi otsikoiksi sanomalehtiemme palstoilla, ja tuntuupa siltä kuin tiekulttuuria vailla olevat autonajajamme olisivat aiheuttamassa vastustusta yleisen mielipiteen taholta autoliikenteemme muutoin välttämättömälle ja hyödylliselle kehitykselle. Sellainen ajatus on lähellä, että teiden kunnostamisesta on vain vaaraa yleiselle liikkumisturvallisuudelle. Autoilijain asia on käytöksellään osoittaa, ettei tuommoinen käsityskanta pääse juurtumaan, maallemme suureksi vahingoksi.

Eräs ulkomaalainen asiantuntija lausui kerran tämän kirjoittajalle tiekulttuurin korkeimpia saavutuksia olevan sen, että kullakin maantietä matkaavalla pitää häiriytymättä saada olla oma vauhtinsa, luonnollisestikin asetusten sallimain korkeimpien nopeuksien rajoissa. Ja siihen onkin vanhemmissa sivistysmaissa jo päästy. Mutta entä meillä? Kohdatessamme maantiellä samaan

suuntaan menevän auton syntyy meissä vastustamaton halu ajaa ohitse. Ja silloin tuokiossa on kilpa-ajo valmis usein tuhoisine seurauksineen. Sillä tasan samansuuruinen meidän halumme kanssa pyrkiä sivuitse on edelläajajan halu vastustaa ohipyrkimystämme. »Kullakin oma vauhtinsa» — periaatteen mukaan ei edellä kulkeva saa ohiajoa ryhtyä ehkäisemään. Hänen asiansa on vain pysyä tarkoin oikealla puolen tietä ja pitää vauhtinsa. Ohitsepäässeen velvollisuus taas on osoittaa, että hänen suurempi kiireensä ei rajoitu ainoastaan ohipyrkimiseen, vaan että hänen oma vauhtinsa jatkuu. Päinvastaisessa tapauksessa ei hän ole oikeutettu ohiajamaan. Jos edelläajajan synnyttämä pöly häiritsee, mikä varsinkin avovaunuissa istujoille on kiusaukseksi, ei ole mikään asia jättäytyä pari kilometriä jälkeen.

Tänä olisi tosiaankin korkeata tiekulttuuria, johon pääsemiseksi tarvitaan tosisivistyneitä kansalaisia. — On ehdotettu, että autohurjastelun vastustamiseksi kuhunkin lääniin palkattaisiin yksi tai pari tiepoliisia, joiden ainoana tehtävänä autoilla tai moottoripyörillä liikkuen olisi valvoa ja ilmiantaa omaa ja toisten henkeä sekä omaisuutta uhmaavia hurjimuksia. Ja kun ajokortteja ryhdyttäisiin ottamaan pois myös maanteillä tehdyistä liikennerikkomuksista, kohoaisi tiekulttuuri kyllä nykyistä nopeammin. Nuo maanteillä toimivat liikennekonstaapelit olisivat autonomistajat kyllä ehdotetun beutsiiniveron yhteydessä valmiit palkkaamaan.

Eräs laji suurimpia auto-onnettomuuksiamme on yhteentörmäykset junien ja autojen välillä. Näissä ihmishenkien hukka nousee vuosittain moneen kymmeneen. Junien alle autoissa sortumiset ovat nekin alhaisen ajokulttuurin seurauksia, joskin rautatien ylikäytävien suojalaitteetkin ovat puutteellisia. Amerikkalainen ohje: »pysähdy, katso, kuuntele», on meillä rautatien ylikäytävillä toistaiseksi ainoa varma turvakeino tapaturmien ehkäisemiseksi. *Yrjö Similä.*

Kirjeellisestä opetuksesta.

Ei ole suinkaan uusi se ajatus, että kasvatus- ja opetustoimen ei tule rajoittua ainoastaan lapsuus- ja nuoruusikään, vaan että sitä on jatkettava aina edelleen, miehuusvuosinakin ja miksei sivu siitäkin. Jo vanha sananlasku: »Oppia ikä kaikki» siihen viittaa ja osoittaa kansan itsensä tuon totuuden, ainakin osittain, jo kauan sitten tajunneen. Mutta useat lienevät sen ymmärtäneet, ja ymmärtänevät vieläkin tarkoittavan vain sitä, että ikä, elämä, elämänkoulu ja kokemukset antavat oppia, viisautta noin vain itsestään, lahjana tai tyhmyyksien ja eriehdysten palkkana. Varmaankin harvat ovat sen täyden arvon ymmärtäneet ja koettaneet sitä tietoisesti omassa elämässään ja toiminnassaan toteuttaa.

Kansakoulussa, kansanopistossa, työväenopistossa, vieläpä oppikoulussakin saatu tieto on vain pohjana jatkuvalle opiskelulle ja itsensä kehittämiselle. Niissä opetetaan lukutaito, harjaannutetaan luku- ja opiskelutyöhön, ohjataan tarvittavien tietojen etsimiseen ja löytämiseen. Sisäiseen ja ulkonaiseen elämään vaikuttaviksi ne saadaan vasta jatketun opiskelun ja itsekasvatuksen avulla. Tässä tärkeässä kasvatustyössä tulee jokaiselle yksityiselle pyrkijälle avuksi järjestelmällisesti ohjattu niin sanottu vapaa valistustyö erilaisina muotoineen.

Kiinnitämme tässä huomiota vain yhteen, meillä vielä verrattain uuteen ja outoon vapaan valistustyön muotoon, k i r j e e l l i s e e n o p e t u k s e e n.

Kirjeellinen opetus ei lainkaan pyri yksinään tyydyttämään kenenkään valistustarvetta. Se ei voi vastata tai korvata sitä herättävää ja monipuolisesti kehittävää vaikutusta, minkä esim. edistysseurat, kansan- ja työväenopistot, kirjastot ja opintokerhot hyvin käytettyinä

saavat aikaan. Mutta sillä on monia niin suuria etuja tarjottavana tiedoissa, taidoissa ja valistuksessa eteenpäin pyrkiville, että se erittäin tehokkaalla tavalla täydentää muuta valistustyötä.

Kirjeellinen opetustapa vaatii paljon sekä opettajalta että oppilaalta. Opettajan tulee määrätä tai suorastaan antaa käteen, lähettää, luettava kirja. Hänen tulee neuvoa, miten on luettava, ottaa selko, onko oppilas asian oikein käsittänyt ja oppinut sekä korjata tehdyt virheet. Neuvominen käy opetuskirjeiden avulla ja oppilaan kuulustelu siten, että opetuskirjeessä tehdään kysymyksiä, joihin oppilas kirjeellisesti vastaa. Yksi opettaja ei ehdi monenkaan oppilaan lukuja ohjata, jos hänen yksin tulee tehdä kaikki edellä mainittu. Tästä syystä onkin muodostunut k i r j e o p i s t o j a, joissa on eri henkilöitä erilaisia toimia varten.

Kirjeopiston oppilaan tulee puolestaan olla tarmokkaassa, sitkeästi jatkuvassa työssä. Hänen tulee tarkkaavaisesti ja harkiten lukea ne sivut opiskeltavasta kirjasta, jotka kirjeopisto kulloinkin määrää. Hän etsii ja tuumii vastauksia tehtyihin kysymyksiin ja kirjoittaa ne paperille sekä laatii laajempia selontekoja, »aineita», joissa selvittelee käsitystään ja mielipiteitään.

Tällainen opiskelutapa tuottaa opiskelijalle monenlaisia, suuria ja arvokkaita etuja. Hän voi saada asiantuntijain opastusta opiskelutyössään lähtemättä mihinkään kotoaan. Tehden tavallisia töitään, ansaiten jokapäiväistä leipäänsä hän saa käydä koulua etevien opettajien johdolla. Väliajat, lomahetket voivat täten tulla hänelle samalla henkisesti virkistäviksi ja hyötyä tuottaviksi. Jos hänellä on enemmän aikaa käytettävissä opiskeluun, voi hän nopeasti edistyä ja pian pitkällekin päästä. Vielä on huomattava, että kirjeopiston oppilaan tulee kaikki kysymykset tutkia ja kaikkiin vastaukset kirjoittaa. Hän ei voi sivuuttaa mitään hajamielisenä tai välinpitämättömänä, kuten moni tavallisessa koulussa

voi tehdä. Ja se seikka, että hänen tulee kirjoittaa vastauksensa, vaatii hänet ajattelemaan ja muodostamaan vastaukset täydellisiksi ja selviksi sekä panee jatkuvaan ja kehittävään kirjoitustyöhön.

Kirjeellinen opetus sopii erikoisen hyvin sellaisille, jotka tahtovat lisätä tietojaan yleistä kansalaistoimintaa varten pyrkimättä mihinkään uuteen toimeen tai virkaan, ja sellaisille, jotka ollen jo jossakin toimessa tai ammatissa pyrkivät lisäämään teoreettisia tietojaan ja haluavat päästä kohoamaan urallaan. Tällaisia ovat esim. maanviljelijät, kauppa-alalla toimivat ja ammattityöläiset, joilla on mahdollisuuksia lisääntyneiden tietojen ja taitojen avulla saada uusia etuja. Myös sellaiset henkilöt, jotka eivät ole aikoinaan päässeet kouluun, voivat hankkia kirjeopiston avulla puuttuvat tiedot.

Näistä syistä ovat kirjeopistot useassa maassa saavuttaneet suurta suosiota ja kasvaneet isoiksi oppilaitoksiksi. Suurimmat ovat Yhdysvalloissa, mutta onpa esim. naapurimaassamme Ruotsissa kirjeopistoja, joiden oppilasluku nousee kymmeniin tuhansiin. Meillä ollaan tällä alalla verrattain alussa, mutta hyvällä alulla kuitenkin. Huomattavin kirjeopistomme, Kansanvalistusseuran, perustettiin v. 1920. Se on vähitellen lisäillyt opetusaineittensa ja kurssiensa määrää ja opettajien lukua. Ja samalla on myös oppilasmäärä yhtämittaa lisääntynyt. Nykyjään voidaan tässä opistossa suorittaa kursseja varsin lukuisissa yleiseen kansalaissivistykseen kuuluvissa aineissa, keskikoulun, ylemmän oppikoulun, kauppakoulun kurssit, sähkötekniillisiä kursseja y. m. kaikkiaan 93 erilaista kurssia. Nopeasti lisääntyvä oppilasjoukko osoittaa, että meilläkin tällaista oppilaitosta tarvitaan ja että sen merkitys jo jossakin määrässä tunnetaan ja tunnustetaan.

Onni Tolvanen.

KANSANVALISTUSSEURAN TIETOKALENTERI

1928

KAHDESKYMMENES VUOSIKERTA

HELSINGISSÄ
KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVA

Kustannusosakeyhtiö Otavan
kirjapaino, Helsingissä, 1927.

LUKIJALLE

Lähettäessään julkisuuteen Kansanvalistusseuran Tietokalenterin 20:nnen vuosikerran kalenterin toimitus lausuu julki tyydytyksensä ja kiitollisuutensa.

Kuluneen kahden vuosikymmenen aikana on Tietokalenterin toimitus tosin alati ollut tietoinen siitä, että sen julkaisu on ainoastaan rajoitetussa määrässä voinut täyttää niitä vaatimuksia, joita parhaille lämänlaatuisille julkaisuille voidaan asettaa. Kalenteria käyttävän yleisön taholta on toisinaan lausuttu sellaisia toivomuksia, että kalenterin sisällyksen tulisi olla monipuolisempi, että siihen olisi otettava enemmän käytännöllisen elämän tietoja ja ohjeita jne. Kehitys on kuitenkin tehnyt julkaisustamme sen, mikä se nyt on ja miksi se alunperin oikeastaan on ollut suunniteltukin: oman maan ja myös avaran maailman valtiollisen, taloudellisen, yhteiskunnallisen ja sivistyseläman tärkeimpiä ilmiöitä valaisevan, halpahintaisen vuosikirjan yleistä kansalaiselämää varten. Kansanvalistusseuran julkaisuna kalenterimme on tahtonut omalla alallaan palvella kansan- ja kansalaisvalistuksen suurta asiaa. Tietokirjana julkaisumme on tahtonut luotettavin numeroin ja täsmällisin sanoin esittää opastavia katsauksia mahdollisimman monille nykytärkeille yhteiskuntaelämän aloille, sellaisillekin, joista tuoreita tietoja ei ole helposti muualta saatavissa.

Päättäessään kahden vuosikymmenen työnsä toimitus lausuu syvän kiitollisuutensa siitä tunnustuksesta, jota sen harrastus on julkisuudessa usein saanut osakseen ja jota myöskin sen lukijapiirin ilahduttava laajeneminen todistaa. Alkaessamme uuden vuosikymmenen työn lausumme hartaan toivon, että kalenterimme yhä suuremmassa määrässä on onnistuva ansaita kansalaisten ja kansan luottamus ja suosio.

Tietokalenterin toimitus.

Tietokalenterin sisällys.

Numerot osoittavat sivuja.

I. Valtio.

Suomen tasavalta: Itsenäinen Suomi 1. Perustuslait 1. Kansalaisvapaudet 2. Valtiolliset vaalit 2. Eduskunta 3. Tasavallan presidentti 3. Valtioneuvosto 4. Keskushallinto 5. Paikallinen hallinto 6. Ahvenanmaa 6. Kunnallinen itsehallinto 7. Lainkäyttö 8. Sotavoima 8.

Virkamiehiä: Tasavallan presidentti 9. Valtioneuvosto 9. Korkein oikeus 9. Korkein hallinto-oikeus 9. Virkavioikeus 9. Hovioikeudet 9. Maaherrat 9. Keskusvirastoja ja -laitoksia 9. Tarkastajia 10. Piispat 10. Yliopistot ja korkeakoulut 10.

Virkamiesten palkat 11.

Suomen ulkomaiset suhteet: Ulkovaltain valtiolliset edustajat Suomessa 15. Suomen valtiolliset edustajat ulkomailla 15. Suomen konsuliedustajat ulkomailla 16.

Valkoinen ruusu 16.

Puolueet: Suomen Sosialidemokratinen puolue 17. Maalaisliitto 20. Kansallinen Kokoomuspuolue 27. Kansallinen Edistyspuolue 33. Suomen Ruotsalainen Kansanpuolue 37. Kommunistinen puolue 37.

Vaalit: Valtiolliset vaalit 1907—1927, 38.

Eduskunta: Kansanedustajat 39. Vn 1927 valtiopäivät 42. Eduskunnan laitokset 42.

Valtiolliset tapahtumat: Kallion hallituksen kukistuminen ja sosialidemokratisen hallituksen muodostaminen 43. Vn 1926 valtiopäivän päättäjäiset 46. Uudet vaalit 50. Vn 1927 eduskunta 50.

Valtiollinen muistitaulu: Valtion päämiehet 52. Hallituksen puheenjohtajat (pääministerit) Suomen itsenäisyyden aikana 52. Puolueiden voimasuhteet eduskunnassa vsta 1919 alkaen 53. Valtiollisten puolueiden johtavia äänenkannattajia 53. Puoluehallitusten puheenjohtajat ja sihteerit v. 1927, 53. Eduskuntaryhmäin puheenjohtajat v. 1927, 53.

Valtion talous: Valtion talous 54. Valtion tulot 54. Valtion menot 55. Vuosi 1926, 59. Suomen valtion tulot viisivuotiskautena 1922—1926, 60. Suomen valtion menot viisivuotiskautena 1922—26, 60. Verot 61. Tulo- ja omaisuusverotus v. 1925, 62. Valtion omistamat osakkeet v. 1926, 63. Suomen kehitys viimeisten sukupolvien kuluessa 64.

II. Kansa ja yhteiskunta.

Maa: Maantieteellisiä tietoja Suomesta 65. Maan pinta-alasuhteet ja asuinpaikat v. 1926, 66. Maan hallinnollinen, kirkollinen, oikeudellinen ym. jaoitus v. 1926, 66.

Suomen kunnat: Suomen kuntain pinta-ala ja kirkonkirjoissa oleva väkiluku 67. Suomen väkiluku vv. 1751—1925, 71.

Väestöolot v. 1925 ja edellisinä aikoina: Väkiluku 75. Avioliitot 76. Syntyneisyyden aleneminen 76. Kuolleisuuden väheneminen 77. Keski-ikä pitenemässä 78. Luonnollinen väenlisäys 78. Muuttoliike 79. Todellinen väenlisäys 80. Ermaisia väestooloja 80. Kieliryhmät 80. Väestön elinkeinollinen ryhmitys 81. Suomen yleisiä väestööloja 82.

Siirtolaisuus v. 1926, 83.

Suomen maatalous: Viljelyskasvien viljelys: Vilja- ja juurikasvien sato 85. Sato hehtaarilta 85. Sato maan eri seuduissa 86. Sato verrattuna väkilukuun 86. Suomen maa-ala 86. Sadon raha-arvo 87. Viljan ja juurikasvien kulutus 87. Heinäsato 89. — Vuodentulo v. 1927, 89. — Kotieläinhoito 91. — Meijeriliike 92. — Keskim. verohintamääriä Suomessa vv. 1871—1925, 93. Viljelysmaat 94. Maatalouden tuotannon arvo 94. — Maanviljelijäin järjestöt: Maanviljelijäin ammatilliset järjestöt 95. Maanviljelijäin taloudelliset järjestöt 97. Maanviljelijäin talouspolitiset järjestöt 97. — Maatalousopetus 98. — Suomen Eläinvakuutusyhdistys 98. Vonvienti 98.

Metsät: Suomen metsäin laajuus ja laatu 99. Valtion metsät 100. Sahausteollisuus 100. Suomen metsätalouden merkitys 100.

Suomen teollisuus: Suomen teollisuus v. 1925: Yleiset teollisuusolot 101. Tärkeimmät teollisuuden haarat 101. Suomen teollisuuden viimeaikainen kehitys 102. Teollisuuden käyttövoima 102. Kotimaiset ja ulkomaiset raaka-aineet 103. Työpaikkain omistajat 103. Yhteiskunnallista teollisuutta 104. Suurteollisuus ja pienteollisuus 104. Teollisuuden kustannukset 105. Valtion teollisuuslaitoksia 105.

Kotimaan kauppa: Osakeyhtiöt 106. Suomen suurimmat kauppaliikkeet 106. Vararikot 106.

Suomen ulkomaankauppa: Suomen tuonti ja vienti 1926, jaettuna ryhmiin tavarain laadun mukaan 107. Suomen ulkomaankaupan kokonaiskehitys viime aikoina 108. Tuotanto- ja kulutustavarat Suomen ulkomaankaupassa tällä vuosisadalla 109. Huomattavimmat tuontitavaramme 110. Huomattavimmat vientitavaramme 111. Suomen kauppatuttavat 111. Suomen tärkeimmät kauppakaupungit 112. Tulli 112.

Liikenne: Suomen rautatiet v. 1925, 113. Meriliikenne: Kauppalaivasto 117. Meriliikenne 118. Matkustajaliikenne ulkomaille 115. Kanavat 120. Moottorijoutsuvat v. 1926, 121. Ilmailuliikenne 121.

Posti — lennätin — puhelin: Suomen postilaitos v. 1925 ja edellisinä aikoina 122. Lennätinlaitos 122. Puhelinlaitos 122.

Rahaliike: Säästöpankit 123. Kultakanta 125. Postisäästöpankki 126. Säästäväisyys ja pääoman muodostuminen 126. Suomen Pankki 127. Yksityispankit 128. Suomen pankkipaikat 129. Arvopaperimarkkinat 130.

Osuustoiminta: Osuustoiminta yleensä: Suomen osuustoiminta v. 1925, 131. — Osuuskauppaliike: Osuuskaupat v. 1925, 133. Elanto 135. Osuuskaupalliset tukkuliikkeet 136. Osuuskaupalliset keskusjärjestöt 137. Maataloudellinen osuustoiminta: Osuusmeijerit 138. Karjanmyyntiosuuskunnat 139. Maataloudellisen osuustoiminnan keskusliikkeet 139. Luotto-osuustoiminta: Osuuskassat 142. Osuuskassain keskuslaitoksia 144. Yleisiä osuustoimintalaitoksia: Pellervo-Seura 145. Maailman osuuskauppaliike 146.

Vakuutustoimi: Yleinen vakuutustoimi 147. Henkivakuutusyhtiöt 148. Keskinäinen henkivakuutusyhtiö Suomi 148. Eläkelaitokset 148.

Opetusolot: Kansanopetus: Kansakoulujen yleinen kehitys 149. Kaupunkien kansakoulut 150. Maalaiskansakoulut 151. Alakansakoulut 154. Seminarit 154. Kirkolliset pientenlastenkoulut 154. — Oppikoulut: Yleiskatsaus 155. Oppikoulut ja kansallisuusolot 157 — Ammattiopetus 158. Yliopistot ja korkeakoulut: Yliopistot 159. Teknillinen korkeakoulu 159. Kauppakorkeakoulu 159. Kansalaiskorkeakoulu 159. — Maalaiskuntain kirjastotoimi 160.

Kansanvalistus: Kansanvalistusseura 161. Työväen Sivistysliitto 161. Opintokerhotyö 161. Kirjeelliset opinnot 162. Työväen Akatemia 162.

Raittiusliike: Raittiuden Ystävät 163 Suomen Opettajain Raittiusliitto 164. Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto 164. Kieltolakiliitto 164. Raittiuslautakunnat 165. Raittiuslehdet 165. — Kansanopistot 166.

Nuorisoseuraliike: Suomen Nuorison Liitto 167. Muita nuorisojärjestöjä 168.

Naisliike: Suomalainen Marttaliitto 169 Muita naisjärjestöjä 169.

Lasten suojelu: Suomen lastensuojelujärjestöt 170.

Työ ja työväki: Teollisuuden työntekijäin yleisiä oloja 171. Työnvälitys 171. Maataloustyöväki 171. Työnseisaukset 173. Työriitain sovittelu 174. Työväen apukassat 174. Työttömyys 175. Sosialinen näyttely ja virkko Helsingissa elokuussa 1928, 175. Suomen Ammattijärjestö 176.

Terveysolot: Kuolleisuus Suomen kaupungeissa 177. Yleinen sairaus 178. Taudit 178. Tuberkulosi 178. Keuhkotauti 179. Mitä tuberkulosi on? 179. Keuhkotautiparantolat 180.

Rikollisuus: Yleinen rikollisuus 181. Kuritushuonerangaistukseen tuomitut 182.

Köyhäinhoito: 184.

Kirkko: Suomen Lähetysseura 185. Suomen Merimieslähetysseura 186. Suomen evankelisluterilainen kirkko 184.

Kunnallisolot: Kunnallisvaalit vv. 1918 1925, 187. Suomen maalaiskuntain lainat 191. Maalaiskuntain liitto 192. Suomen kaupunkien velkakuorma 192.

III. Avara maailma.

Maapallo: Maapallo 193. Valtameret 193. Maankuoren kokoonpano 194. Maanosat 194.

Maailman kansat: Ihmisrodut 195. Maailman uskonnot 195. Maapallon väestö ja asutusolot 196. Maapallon väestösuhteet 196. Väestön lisääntyminen 196. Lasten kuolleisuus Europassa 197. Kaupunkilais- ja maalaisväestö 197. Maailman suurimmat kaupungit 198. Siirtolaisuus Europasta 198.

Maailman valtiot: Valtakunnat 199. Suurvaltakunnat (»imperiumit») 200. Maailman valtioiden päämiehiä 201. Väkiluku ja valtiollinen voima 202. Europan valtain maa-armeijat 1913—1925, 203. Europan valtain sotalaivastot v. 1925, 204. Sotilasmenojen kehitys 204.

Maailman taloutta: Maa-alan käyttö eri maissa 205. Viljelmäin luku, laajuus ja ryhmitys eri maissa 206. Tärkeimpien maanviljelystuotteiden maailmantuotanto 1921—1925, 206. Maailman viljantuotanto 207. Rukiin sato 207. Vehnä 208. Riisi 208. Sokeri 209. Kaakao 210. Kahvi 210. Viininviljelys 211. Tupakka 211. Villat 211. Puuvilla 212. Kumi 212. Kotieläimiä 213. Maailman metsät 214. Metallit 215. Rautamalmi 215. Superfosfaatti 215. Maailman voimalähteet 216. Kivihiilen ja öljyn maailmansota 218. Voiman käyttö maailmantaloudessa 218. Sähkövoiman maailmantuotanto 219. Maailman sähkötekniillinen tuotanto ja kulutus 219. Maailman rautateistö 220. Maailmankaupan kehitys 221. Maailmantalouden yleinen kehitys 222. Ammatillisesti järjestynyt työväki Europassa v. 1924, 222.

Kansainvälinen elämä: Kansainliitto: Kansainliiton peruskirja ja jäsenet 223. Yleiskokous 224. Neuvosto 224. Sihteeristö 225. Kansainvälinen rauhanliike 226. Kansainliitto ja maailmantalous: Kansainliiton taloudellinen järjestö 227. Maailman talouskonferenssi Genevessä keväällä 1927 ja sen päätökset 227. Taloudellisen maailmanohjelman toimeenpano 230.

IV. Katsauksia.

Kotiemme talous: Elintarvikkeiden keskihinnat ja ravintokustannukset v. 1926, 231. Elinkustannukset 233. Eri paikkakuntain suhteellinen kalleus 234. Eri maiden elinkustannusten vaiheita 235. Tukkuhintaindeksit 235. Yleisen elinkustannustason kehitys 235. Elintarvikkeiden hinnat ja ravintoarvo 236.

Kuolonsaalis 237.

Hakemisto.

Kotimaan paikkakunnat. Numerot ilmoittavat sivuja.

Ahlainen 68
Aitolahti 69 Akaa 69
Alahärmä 72
Alajärvi 73, 129
Alastaro 69
Alatornio 74, 152, 166
Alaveteli 72
Alavieska 73
Alavus 73, 124, 129, 180
Angelniemi 68
Anjala 67 Antrea 70
Anttola 71
Artjärvi 67, 129
Asikkala 70, 129
Askainen 68 Askula 67
Aura 68, 129

Bergö 72
Bromarvi 67
Brändö (Ahv.) 69, 152

Degerby 67, 129
Dragsfjärd 68

Ekkeröö 69 Elimäki 67
Elisenvaara 98, 129 Eno 72
Enonkoski 71
Enontekiö 74 Enso 115, 129
Epilä 129
Eräjärvi 70 Espoo 67, 114, 152
Etelä-Pirkkala 65, 69
Eura 68, 129
Eurajoki 68, 166
Evijärvi 73

Fagervik 68 Finby 68, 129
Finström 69
Forssa 69, 129, 156 180, 234
Föglö 69

Geeta 69
Godby 129
Grankulla 67, 129, 162, 166

Haagan kaupp. 67, 170, 192
Haapajärvi 73, 129, 156
Haapamäki 129
Haapasaari 70
Haapavesi 73, 129, 156, 166
Haluoto 73
Hajala 129
Halikko 68
Halila 180 Halsua 73
Hamina 33, 70, 115, 129, 177, 192
Hammarland 69
Hangon mlk. 67
Hankasalmi 71, 129
Hanko 67, 112, 113, 115, 116, 129, 140, 150, 177, 186, 192
Harjavalta 69, 129, 180
Harju 98
Harlu 71 Hartola 71
Hattula 70 Hauho 70, 129
Haukipudas 74, 152
Haukivuori 71
Hausjärvi 70, 136
Heinjoki 70
Heinola 71, 129, 177, 192
Heinolan mlk. 71
Heinävesi 71
Helsingin pit. 67, 136 152
Helsinki 20, 33, 37, 53, 67, 96, 97, 98, 112, 114, 115, 116, 118, 121, 123, 124, 127, 128, 129, 134, 135, 136, 137, 140, 141, 142, 146, 150, 154, 156, 157, 164, 170, 175, 177, 180, 186, 192, 234
Herraskoski 120

Hiitola 71, 129
Hiittinen 68
Himanka 73
Hinnerjoki 68, 129
Hirvensalmi 71
Hollola 70, 152
Honkilahti 68
Honkojoki 68
Houtskari 68
Huittinen 69, 124, 138, 152
Humppila 69, 129
Huopalahti 67
Hyrynsalmi 73
Hyvinkää 67, 114, 129
Hämeenkyrö 68, 124, 129
Hämeenlinna 20, 33, 37, 69, 113, 115, 116, 124, 127, 129, 141, 154, 177, 180, 192
Hämeenlinnan mlk. 70
Härmä 129

Ii 73, 129
Iisalmi 33, 71, 129, 138, 152, 177, 180, 192
Iisalmen mlk. 71
Iisvesi 141
Iittala 129
Iitti 67, 152
Ikaalinen 68, 124, 129, 152
Ilmajoki 72, 97, 124, 129, 166
Ilomantsi 129
Imatra 129, 156
Impilahti 71, 166
Inari 74
Inkeroinen 129, 166
Iniö 67
Inkoo 67, 129
Isojoki 72, 129
Isokyrö 72, 124, 129

Jaakkima 71, 129
Jaala 67
Jalasjärvi 72, 124, 129, 152
Janakkala 70
Jepua 72, 129
Joensuu 33, 71, 127, 129, 136, 177, 192
Johannes 70
Jokioinen 69, 98, 113
Jomala 69
Joroinen 71, 129
Joutsa 71, 129
Joutseno 70
Juantehdas 67
Juojärvi 120
Juuka 72, 129
Juupajoki 69
Jurva 72
Juva 71, 129, 152
Juvankoski 72
Jyväskylä 20, 33, 37, 72, 113, 115, 116, 124, 127, 129, 136, 137, 142, 158, 177, 192, 234
Jyväskylän mlk. 73,
Jämijärvi 68
Jämsä 70, 124, 129, 137, 152, 166
Jämsänkoski 70
Jäppilä 71
Järvenpää 129, 166
Järvelä 129
Jääski 70, 137

Kaarina 68
Kaarlela 72
Kaavi 72
Kaipiainen 114
Kajaani 33, 73, 129, 134, 177, 190, 192
Kajaanin mlk. 73
Kakskerta 68
Kalajoki 73, 129, 152
Kalkkinen 120
Kalvola 69
Kangasala 69, 129
Kangaslampi 71
Kangasniemi 71, 129, 152
Kankaanpää 68, 129
Kanneljärvi 166
Kannus 73, 129
Karhula 113, 129
Karijoki 72
Karinainen 68
Karja 67, 129
Karjala (T. l.) 68

Karjalankoski 114
Karjalohja 67
Karkku 69, 129, 154, 166, 180
Karstula 73, 129
Karttula 71, 152
Karuna 68 Karunki 74
Karvia 68 Karvio 120
Kaskinen 72, 113, 115, 116, 129, 177, 192, 234
Kauhajoki 72, 124, 129, 152, 166
Kauhava 72, 124, 129, 156
Kaukola 70 Kausala 129
Kaustinen 73
Kauttua 180
Kauvatsa 69, 129
Keikyä 69 Keitele 71
Kemi 73, 129, 177, 179, 192
Kemijärvi 74, 129
Kemin mlk. 74
Kemiö 68, 129
Kempele 74
Kerava 67, 115, 129
Kerimäki 71, 129
Kestilä 73
Kesälahti 72
Keuruu 73, 129, 152
Kihniö 68
Kiihtelysvaara 72
Kiikala 68 Kiikka 69
Kiikoinen 69
Kiiminki 74 Kinnula 73
Kirkkonummi 67, 129
Kirvu 70 Kisko 68
Kitee 72
Kitelä 71 Kittilä 74, 129
Kiukainen 68, 129
Kiuruvesi 71, 129, 138, 152
Kivennapa 70
Kivijärvi 73, 129 Kivimaa 67
Kiviniemi 129
Kodisjoki 68 Koijärvi 69
Koivisto 70, 113, 115, 116, 129
Koivulahti 72
Kokemäki 69, 124, 129, 156
Kokkola 33, 72, 129, 134, 136, 177, 192
Kolari 74
Kolu 120
Konginkangas 73
Konnevesi 71, 129
Kontiolahti 72
Konnus 120
Koria 114
Korpilahti 62, 129
Korpiselkä 71
Korpoo 68
Korsnääsi 72, 129
Kortesjärvi 73
Kosken asema 129
Koskenpää 70
Koski (Hm. l.) 70, 129
Koski (Tur. l.) 68
Kotka 20, 33, 70, 112, 115, 127, 129, 134, 136, 150, 177, 186, 190, 192, 234
Kouvola 70, 115, 129, 156
Kristiinankpki 72, 113, 115, 116, 129, 177, 180, 192
Kruunubyy 72, 129, 180
Kuivaniemi 74
Kuhmalahti 70
Kuhmoinen 70, 129
Kuhmoniemi 73
Kullaa 68 Kumlinki 69
Kulosaari 67, 129, 152
Kuolajärvi 74, 129
Kuolemajärvi 70
Kuopio 33, 37, 71, 98, 129, 129, 134, 136, 137, 138, 142, 150, 171, 177, 192, 234
Kuopion mlk. 71, 152
Kuorehvesi 69
Kurikka 72, 124, 129, 184
Kurkijoki 71, 98, 129
Kuru 69, 129
Kuurtane 73, 129
Kuusamo 73, 129, 166
Kuusankoski 67, 114, 129, 234

Kuusjoki 68, 129
Kuusjärvi 72
Kuusluoto 68
Kylmäkoski 69, 129
Kymi 70
Kymintehdas 115 Kyrö 129
Kyyrölä 70
Käkisalmen mlk. 70
Käkisalmi 70, 129, 177, 192
Kälviä 72
Kärkölä 70 Kärsämäki 73
Köyliö 69 Köökari 69

Lahdenpohja 71, 152
Lahti 33, 37, 69, 129, 166, 177, 192, 234
Laihia 72, 124, 129
Laitila 68, 124, 129
Lammi 70, 129
Lapinlahti 71, 129, 138, 166
Lappajärvi 73, 129
Lappee 118, 152
Lappeenranta 32, 37, 70, 129, 177 192
Lappi 68 Lappvik 180
Lapträski 67, 129, 180
Lapua 72, 124, 129, 156, 166
Lapvesi (Lappee) 70
Lapväärti 72, 129
Lastukoski 120
Laukaa 73
Lauttakylä 129, 166
Lavansaari 70
Lavia 68, 129
Lehtimäki 73
Leivonmäki 71
Lemi 70 Lemlanti 69
Lempäälä 69, 129
Lemu 68
Lempoinen 120
Leppävirrat 71, 129, 152
Lestijärvi 73
Leteensuo 97
Lieksa 129 Lieto 68
Liljendaali 67, 129
Liminka 74, 166
Liperi 72
Lohja 67, 113, 129, 156, 180
Lohtoja 72
Loimaa 69, 124, 138, 152
Lokalahti 67
Loppi 70, 114, 124, 152
Loviisa 67, 113, 129, 142, 177, 192
Luhanka 71
Lumijoki 74 Lumivaara 71
Lumparlanti 69
Luopioinen 70, 130
Luoto 72 Luumäki 70
Luvia 68, 130
Längelmäki 70, 130
Länkipohja 130
Läskelä 113

Maalahti 72, 130
Maaninka 71
Maaria 68
Maarianhamina 69, 117, 130, 136, 177, 190, 192, 234
Maksamaa 72, 130
Malmi 115, 130
Mantsinsaari 71
Marttila 68, 130 Masku 68, 130
Mellilä 69, 130
Merijärvi 73
Merikarvia 68, 130
Merimasku 68
Messukylä 69
Metsämaa 69
Metsäpirtti 70
Miehikkälä 70
Mietoinen 68
Mieslahti 166
Mikkeli 20, 33, 37, 71, 124, 127, 130, 134, 168, 177, 192, 234
Mikkelin mlk. 71, 152
Mouhijärvi 68, 130
Muhos 74 Multia 73
Munsala 72, 130

Muolaa 70
Muonio 76, 130
Murole 120
Mustasaari 72, 152
Mustiala 98
Mustio 67
Muurame 69
Muurla 68
Muurola 180
Muuruvesi 72
Myllymäki 130
Mynämäki 68, 124, 130
Myrskylä 67
Mäntsälä 67, 130
Mänttä 69, 113, 130
Mäntyharju 71, 130, 152

Naantali 67, 130, 177, 180, 192
Naantalin mlk. 68
Nakkila 68, 130
Nastola 70
Nauvo 68
Nerkoo 120
Niittylahti 166
Nilsiä 71, 130
Nivala 73, 130, 152
Nokia 130
Noormarkku 68
Nousiainen 68, 130
Nuijamaa 70
Nummela 130
Nummi (Uud.) 67
Nurmes 72, 130, 138, 152
Nurmijärvi 67
Nurmo 72
Närpöö 72, 124, 130, 152

Oitti 130
Oravainen 72, 130
Orihvesi 69, 130, 166
Orimattila 67, 130
Oripää 68
Otava 98, 166
Oulainen 73, 130, 180
Oulu 20, 33, 37, 73, 113, 115, 116, 124, 127, 130, 134, 136, 137, 140, 142, 150, 170, 171, 177, 179, 186, 192, 234
Oulujoki 74
Oulunkylä 67
Oulunsalo 74

Paakkola 120
Paattinen 68
Paavola 70, 152
Padasjoki 70, 130
Paimio 68, 130, 166
Paltamo 73
Parainen 68, 130, 152
Parikkala 71, 130, 152
Parkano 68, 130
Pattijoki 73
Pelkosenniemi 74 Pello 130
Perho 73
Pernaja 67
Perniö 68, 124, 130, 152
Pertteli 68
Peräseinäjoki 72
Petalahti 72, 130
Petsamo 74, 130
Petäjävesi 73
Pieksämäki 71, 130, 152
Pielavesi 71, 130, 141, 152
Pielisen kanava 120
Pielisensuu 72
Pielisjärvi 72, 152
Pietarsaaren mlk. 72
Pietarsaari 72, 130, 177, 179, 180, 192, 234
Pihlajavesi 73
Pihtipudas 73
Piikkiö 68
Piippola 73 Pilppa 120
Pirttikylä 72
Pitkälahti 166
Pitkäranta 71
Pitäjänmäki 115
Pohja 67

Pohjois-Pirkkala 69
Polvijärvi 72
Pomarkku 68, 130
Pori 20, 33, 36, 67, 112, 113, 115, 116, 127, 130, 142, 150, 177, 179, 192, 234
Porin mlk. 68, 137
Porlammi 130
Pornainen 67
Porvoo 33, 67, 124, 130, 177, 180, 192
Porvoon mlk. 67, 152
Pudasjärvi 74
Pukkila 67, 130
Pulkkila 73
Punkaharju 71, 180
Punkalaidun 69, 130
Puolanka 73
Purmo 72, 130
Pusula 67 Puumala 71, 130
Pyhtää 70, 130
Pyhäjoki 73
Pyhäjärvi (Oul.) 73
Pyhäjärvi (U. l.) 67, 114, 130
Pyhäjärvi (Vpl.) 70
Pyhämaa 67 Pyhäntä 73
Pyhäranta 67
Pyhäselkä 72
Pylkönmäki 73
Päivölä 166
Pälkjärvi 72
Pälkäne 69, 130
Pölläkkälä 130 Pörtom 130
Pöytyä 68

Raahe 33, 73, 113, 130, 177, 192
Raippaluoto 72
Raisio 68 Rajajoki 113,115,116
Rantasalmi 71, 130
Rantsila 73 Ranua 74
Rauduskoski 166
Rauma 33, 37, 67, 113, 118, 130, 136, 177, 192
Rauman mlk. 68
Rautalampi 71, 130
Rautavaara 72
Rautila 130 Rautio 73
Rautjärvi 70
Rautu 70
Reisjärvi 73 Renko 70
Reposaari 186
Revolahti 70
Riihimäki 33, 70, 114, 130, 152
Riistavesi 71
Ristiina 71, 130
Ristijärvi 73
Rovaniemi 74, 113, 115, 116, 130 152, 234
Ruokolahti 70
Ruokovirta 120
Ruotsinpyhtää 67
Ruovesi 69, 130, 152, 180
Ruskeala 71 Rusko 68
Ruukki 130
Rymättylä 68
Räisälä 70, 166
Räntämäki ks. Maaria
Rääkkylä 72 Röykkä 180

Saarijärvi 73, 124, 130, 152
Saarikoski 120
Sahalahti 69
Saimaan kanava 120
Sairala 166 Sakkula 70
Salmi 71, 117, 130
Salmin ruk. h. 71
Salon kaupp. 68, 124, 130, 156
Saloinen 73 Saltvik 69
Sammatti 67
Sauvo 68, 130
Savitaipale 70, 130
Savonlinna 33, 37, 71, 113, 115, 116, 118, 130 177, 192, 234
Savonranta 71
Savukoski 74
Seinäjoki 72, 130, 156
Seiskari 70
Seppälä 98 Sievi 73

Siikainen 68
Siikajoki 73
Siilinjärvi 71, 180
Siipyy 72
Simo 74
Simpele 71
Sipoo 67, 130
Sippola 70, 138
Siuntio 67, 130
Skuru 130
Snappertuna 67
Soanlahti 71
Sodankylä 74, 130, 166
Soini 73
Somerniemi 69
Somero 69, 124, 130
Sonkajärvi 71
Sortavala 20, 33, 70, 118, 127, 130, 166, 177,192, 234
Sortavalan mlk 71, 152
Sotkamo 73, 152
Sottunka 69
Suistamo 71, 154
Sulkava 71, 130
Sulva 72
Sumiainen 73
Sund 69
Suodenniemi 68
Suojärvi 71, 130
Suolahti 130, 166
Suomenniemi 70
Suomusjärvi 68
Suomussalmi 73
Suonenjoki 71, 131
Suoniemi 68
Suursaari 70
Sysmä 71, 124, 130, 152
Säkjärvi 70, 152
Säkylä 69, 130
Säräisniemi 73
Säynätsalo 69
Säyneinen 72
Sääksmäki 69
Sääminki 71, 152
Sörnäinen 115, 166
Taalintehdas 234
Taavetti 114, 130
Taipale 120
Taipalsaari 70
Taivalkoski 74
Taivassalo 67
Takaharju 184
Tammela 69
Tammisaaren mlk. 67
Tammisaari 67, 130, 142, 177, 190, 192
Tampere 20, 32, 37, 69, 97, 112, 113, 115, 116, 121, 127, 128, 130, 134, 136, 140, 142, 150, 171, 177, 180, 190, 192, 234
Tarvasjoki 68
Teisko 69
Temmes 74
Tenhola 67
Terijoki 70, 115, 130
Tervajoki 130
Tervjärvi 72
Tervo 130
Tervola 74
Teuva 72, 124, 130, 180
Tikkurila 115, 130
Tiukka 72
Tohmajärvi 72
Toholampi 73
Toijala 130, 156
Toivakka 73
Tornio 33, 73, 130, 141, 154, 177, 192
Tottijärvi 69
Turenki 130, 142
Turku 8, 20, 33, 37, 53, 67, 112, 113, 115, 116, 118, 121, 123, 124, 127, 128, 130, 134, 136, 137, 140, 141, 142, 150, 156, 159, 166, 171, 177, 186, 192 234
Turtola 74
Tuulos 70
Tuupovaara 72
Tuusniemi 71

Tuusula 67
Tyrnävä 74
Tyrväntö 70
Tyrvää 69, 156,
Tytärsaari 70, 191
Töysä 73

Ullava 73
Ulvila 68
Urjala 69, 124, 130, 152
Uskela 68
Utajärvi 74
Utsjoki 74
Uudenkaarlebyyn mlk. 72
Uudenkaupungin mlk. 67
Uukuniemi 71
Uurainen 73, 130
Uusikaarlebyy 72, 130, 177, 190, 192
Uusikaupunki 33, 67, 118, 130, 177, 192
Uusikirkko (T. l.) 67
Uusikirkko (Vpi.) 70
Uusikylä 114

Vaajakoski 136
Vaasa 8, 33, 53, 72, 112, 113, 115, 116, 121, 127, 130, 136, 137, 140, 142, 150, 154, 177, 192, 234
Vahviala 70 Vahto 68
Valkiakoski 69, 120, 130
Valkeala 70, 152
Valkjärvi 70 Valtimo 72
Vammala 69, 124, 130
Vampula 69 Vanaja 70
Varkaus 71, 130
Varpaisjärvi 71
Vaskiluoto 186
Vehkalahti 70, 152
Vehmaa 67
Vehmersalmi 71
Velkua 67 Vesanto 71
Vesijärvi 113, 120
Vesilahti 69
Vestanfjärd 68, 130
Veteli 73 Vieremä 71
Vihanti 70
Vihti 67, 130
Viipuri 8, 20, 33, 53, 70, 112, 114, 115, 118, 124, 127, 130, 134, 136, 137, 140, 141, 142, 150, 156, 171, 177, 180, 192, 234
Viipurin mlk. 70, 152
Viitasaari 73, 130, 152, 156
Viljakkala 68
Vilppula 69, 130
Vimpeli 73
Vinkkilä 130
Virkby 130
Virojoki 130
Virolahti 70, 166
Virrat 73, 130, 152
Virtasalmi 71
Visuvesi 130
Voikka 114, 130
Vordöö 69
Vuoksela 70
Vuoksenranta 70
Vuolijoki 73 Vähäkyrö 72
Värtsilä 72, 130
Vöyri 72, 130, 180

Ylihärmä 72
Ylikiiminki 74
Ylimarkku 72, 130
Yliskylä 68
Ylistaro 72, 124, 130
Ylitornio 74, 130, 166
Ylivieska 73, 130
Ylämaa 70
Yläne 68
Ylöjärvi 69
Ypäjä 69

Ähtäri 73, 130
Ähtävä 72
Äänekoski 73, 113, 130

I. VALTIO

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
Suomen tasavalta	1	Eduskunta	39
Virkamiehet	9	Valtiolliset tapahtumat	43
Suomen ulkomaiset suhteet	15	Valtiollinen muistitaulu	52
Valkoinen ruusu	16	Valtion talous	54
Puolueet	17	Verot	61
Valtiolliset vaalit	38	Suomen kehit viim sukup.aik.	64

Suomen tasavalta.

Itsenäinen Suomi. Maamme on nyt elänyt ensimmäisen vuosikymmenensä itsenäisenä. Kun maaliskuussa 1917 alkaneen vallankumouksen jatkuessa Venäjän valtakunta lopulla mainittua vuotta joutui suureen sekasortoon, Suomi tarttui omain kohtalojensa ohjiin. Suomen eduskunta otti 15 p. marrask. 1917 haltuunsa Suomen korkeimman valtiovallan ja 6 p. jouluk julisti Suomen riippumattomaksi tasavallaksi (tätä päivää vietetään vuosittain yleisenä kansallisena juhlapäivänä). Sisällisten levottomuuksien vuoksi jäivät valtio-olot valiaikaiselle kannalle, kunnes v. 1919 tasavallalle vahvistettiin uusi hallitusmuoto ja valittiin ensimmäinen presidentti. Tärkeimmät vieraat vallat olivat jo aikaisemmin tunnustaneet Suomen itsenäisyyden.

Suomen tasavallan ulkonaisena tunnuksena on valtiolippu (merensininen risti valkealla pohjalla ja ristin keskellä Suomen vaakuna; merenkulku- ja kauppalippu samanlainen, mutta ilman vaakunaa; merenkulku- ja kauppalippua käytetään eri merkeillä varustettuna myös luotsi-, tulli- ja postilippuna: luotsilipun merkkinä mustan ruorirattaan ymparoima Suomen vaakuna, tullilipun kahden ristikkäisen merkuriussauvan vähin asetettu Suomen vaakuna ja postilipun merkkinä kaksi ristikkäistä keltaista mustareunaista postitorvea). Tärkeimpäin ulkovaltain hallitusten luona on Suomella erityisiä lähettilaitä tai muita edustajia; samoin on useilla ulkovalloilla Suomessa omat valtiolliset edustajansa.

Perustuslait. Valtion toiminnan ylimmät ohjeet (valtiosäänto) sisältyvät perustuslakeihin. Varsinaiset perustuslait ovat hallitusmuoto 17 pltä heinäk. 1919 seka valtiopäivajarjestys 20 pltä heinäk.

1906. Perustuslain säätämiseen, selittamiseen, kumoamiseen ja muuttamiseen vaaditaan eduskunnan päätös, joka on tehty $^{2}/_{3}$ äänten enemmistöllä annetuista äänistä, sekä erinäisten muidenkin ehtojen täyttäminen.

Valtiovalta Suomessa kuuluu kansalle, jota edustaa valtiopäiville kokoontunut eduskunta. Lainsäädäntövaltaa käyttää eduskunta yhdessä tasavallan presidentin kanssa. Ylin toimeenpanovalta on uskottu tasavallan presidentille. Sen ohessa on valtion yleistä hallitusta varten valtioneuvosto, johon kuuluu pääministeri ja ministereitä. Parlamentillisuuden periaate, että ministeristö on kokoonpantava eduskunnan luottamusta nauttivista kansalaisista, on nimenomaisesti vahvistettu. Tuomiovaltaa käyttävät riippumattomat tuomioistuimet.

Kansalaisvapaudet. Hallitusmuodossa on vakuutettu Suomen kansalaisille hengen, kunnian, henkilökohtaisen vapauden ja omaisuuden turva, uskonnon vapaus, kotirauha sekä oleskelu-, asumis- ja kulkemisvapaus kotimaassa. Suomen kansalaiset ovat yhdenvertaisia lain edessä, ja heitä voidaan tuomita ainoastaan siinä oikeudessa, jonka alaisia he lain mukaan ovat. Kansalaisten työvoima on valtakunnan erityisessä suojeluksessa. Kirje-, lennätin- ja puhelinsalaisuus on loukkaamaton. Hallitusmuodossa vakuutetaan kansalaisille sanan-, paino-, kokoontumis- ja yhdistymisvapaus, jotka ovat tarkemmin järjestetyt lailla (laki kokoontumisvapaudesta vlta 1907, painovapauslaki vlta 1919, yhdistyslaki vlta 1919). Suomen kansalaiselle turvataan oikeus käyttää oikeudessa ja hallintoviranomaisen luona omassa asiassaan äidinkieltään, suomea tai ruotsia, sekä tällä kielellä saada toimituskirjansa, ja ovat maan suomen- ja ruotsinkielisen väeston oikeudet järjestettävät samanlaisten perusteiden mukaan. Suomen- ja ruotsinkielisen väestön sivistyksellisiä ja taloudellisia tarpeita tulee valtion tyydyttää samanlaisten perusteiden mukaan. Tasavallassa ei saa antaa aatelis- eikä muita perinnöllisiä arvoja.

Valtiolliset vaalit. Eduskunta on yksikamarinen ja siihen kuuluu 200 edustajaa. Edustajavaalit toimitetaan joka kolmas vuosi samaan aikaan koko maassa. Tasavallan presidentti voi kuitenkin määrätä uudet vaalit toimitettaviksi ennen kolmivuotisen vaalikauden päättymistä; siinä tapauksessa edustajain valtakirjat ovat voimassa kolme vuotta, ellei eduskuntaa uudelleen hajoiteta. Äänioikeutettuja valtiollisissa vaaleissa ovat muutamin poikkeuksin kaikki Suomen kansalaiset, jotka ennen vaalivuotta ovat täyttäneet 24 vuotta. Äänioikeus on kaikille äänioikeutetuille yhtäläinen. Vaalitapa on suhteellinen ja vaalit toimitetaan vaalipiireittäin. Vaalipiirejä on nykyään 15, joiden kesken 199 edustaja-

paikkaa jaetaan joka kymmenes vuosi piirien hengillepantujen asukkaiden luvun mukaan. Lisäksi tulee Lapin vaalipiiri, jossa valitaan yksi edustaja. Vaalipiirit ja niissä valittavain edustajain lukumäärät ovat seuraavat:

vaalipiirit	edust. luku	vaalipiirit	edust. luku
Uudenmaan läänin	26	Kuopion ln läntinen	12
Turun ln eteläinen	16	Kuopion ln itäinen	10
Turun ln pohjoinen	15	Vaasan ln itäinen	10
Hämeen ln eteläinen	11	Vaasan ln eteläinen	12
Hämeen ln pohjoinen	11	Vaasan ln pohjoinen	10
Viipurin ln läntinen	16	Oulun ln eteläinen	13
Viipurin ln itäinen	17	Oulun ln pohjoinen	8
Mikkelin läänin	12	Lapin	1

Uuden valtiopäiväjärjestyksen aikana on toimitettu kymmenet yleiset vaalit. Viimeiset vaalit olivat 1.—2. p. heinäk. 1927 ja silloin valittu eduskunta kokoontui 2. p. syysk. vn 1927 varsinaisille valtiopäiville. Seuraavat säännönmukaiset vaalit toimitetaan 1930.

Eduskunta kokoontuu vuosittain helmik. 1 pnä ilman erityistä kutsumista lakimääräisille valtiopäiville, jotka kestävät 120 päivää yhteen menoon tai väliajoin eduskunnan päätöksen mukaan. Eduskunta voi myös päättää, että valtiopäivät voivat kestää vähemmän tai kauemman aikaa kuin 120 päivää. Jos varsinaisten valtiopäivain aikana määrätään uudet vaalit toimitettaviksi, on eduskunnan uusien vaalien jälkeen kokoonnuttava viimeistään sen kalenterikuukauden ensimmäisena päiväna, joka alkaa lähinnä 90 päivän kuluttua valtiopäivän hajoittamisen jälkeen. Tasavallan presidentti saa kutsua eduskunnan ylimääräisille valtiopäiville ja määrätä, milloin ne ovat lopetettavat. Valtiopäivät asettavat asain valmistamista varten määrättyjä valiokuntia ja tekevät päätöksensä täysi-istunnoissa. Eduskunta asettaa valtakunnanoikeuden ja eduskunnan pankkivaltuusmiehet sekä valitsee eduskunnan oikeusasiamiehen ja valtion tilintarkastajat.

Tasavallan presidentti. Presidentin valitsee aina kuudeksi vuodeksi 300-jäseninen valitsijakunta, joka valitaan samalla tavoin kuin eduskunta. Valitsijakunnan vaali tapahtuu tammik. 15.—16. p. sinä vuonna, jolloin presidentti on valittava, presidentin vaali toimitetaan seur. helmikuun 15. p. ja presidentti astuu toimeensa seur. maalisk. 1. p. Ensimmäisen presidentin (K. J. Ståhlbergin) valitsi eduskunta 25. p. heinäk. 1919 ja päättyi hänen virka-aikansa 1. 3. 1925. Uusi presidentti L. Kr. Relander valittiin 16. 2. 1925 ja päättyy hänen virka-aikansa 1. 3. 1931.

Presidentin asiana on kutsua eduskunta ylimääräisille valtiopäiville, antaa määräys edustajavaalien toimittamisesta, avata ja päättää valtiopäivät sekä määrata uudet vaalit toimitettaviksi ja hajoittaa eduskunta. Hänellä on lainsaadannollinen aloiteoikeus ja hän vahvistaa lait; hänellä on oikeus jättää eduskunnan päättämä laki vahvistamatta, jolloin kuitenkin laki tulee ilman vahvistustakin voimaan, jos eduskunta uusien vaalien jälkeen uudelleen hyväksyy lain yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Presidentillä on rajoitettu armahdusoikeus, oikeus antaa hallinnollisia asetuksia, määrata säädetyissä rajoissa Suomen suhteista ulkovaltoihin, nimittää joukko korkeita virkamiehiä. Presidentillä on Suomen sotavoiman ylin päällikkyys, mutta hän voi sen sodan ajaksi toiselle luovuttaa. Presidentti tekee kaikki päätöksensä, paitsi eräitä sotilasasioita koskevat, valtioneuvostossa sen ministerin esittelyssä, jonka toimialaan asia kuuluu, ja presidentin päätökset ovat presidentin allekirjoitettavat ja esittelevän ministerin varmennettavat.

Valtioneuvosto. Tasavallan varsinaisena hallituselimenä on valtioneuvosto. Sen jäseniksi, joiden tulee nauttia eduskunnan luottamusta, kutsuu presidentti rehellisiksi ja taitaviksi tunnettuja syntyperäisiä Suomen kansalaisia.

Valtioneuvostoon kuuluu säännöllisesti pääministeri ja kymmenen ministeriä, jotka ovat eri ministeriöiden päällikköinä. Sen lisäksi voi presidentti kutsua valtioneuvoston jäseniksi enintään kaksi ministeriä joko ministeriön päällikön apulaiseksi tai salkuttomaksi ministeriksi. Valtioneuvostoon kuuluu myös oikeuskansleri. Valtioneuvosto tekee tärkeämmissä asioissa päätöksensä yleisessä istunnossa, johon asiat valmistetaan asianomaisessa ministeriössä tai valtioneuvoston valiokunnassa, jollaisia on pysyvä raha-asiainvaliokunta ja ulkoasiainvaliokunta. Jokainen valtioneuvoston jäsen, joka on ottanut osaa asian käsittelyyn valtioneuvostossa, on vastuunalainen päätöksestä, ellei hän ole pöytäkirjaan merkityttänyt eroavaa mielipidettä. Pienemmät valtioneuvoston ratkaistavat asiat päätetään ministeriössä, missä asian ratkaisee ministeri päällikkönä tai määrätyissä tapauksissa ministeriön kanslian tai osaston päällikkö tai muu esittelijä.

Valtioneuvostoon kuuluu, paitsi kanslia, seur. 10 ministeriötä:

1. Ulkoasiainministeriö
2. Oikeusministeriö
3. Sisäasiainministeriö
4. Puolustusministeriö
5. Valtiovarainministeriö
6. Opetusministeriö
7. Maatalousministeriö
8. Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö
9. Kauppa- ja teollisuusministeriö
10. Sosialiministeriö

Keskushallinto. Maamme yleinen hallinto (administratio) on pääasiallisesti keskitetty ministeriöihin ja valtioneuvoston kansliaan; niitä lähinnä alempia virastoasteita ovat ministeriön »osastot» ja erinäiset »hallitukset» ja muut viranomaiset, joiden toiminta käsittää koko maan.

Ulkoasiainministeriö käsittelee ne valtioneuvostolle kuuluvat asiat, jotka johtuvat Suomen suhteista ulkovaltoihin. Ministeriö jakaantuu kolmeen osastoon, nim. (1) hallinnollisten asiain, (2) poliisten ja kaupallisten asiain sekä (3) oikeudellisten asiain osastoon; osastot jakautuvat vielä jaostoihin. Ulkoasiainministeriön alaisia viranomaisia ovat lähetystöt ja konsulinvirastot.

Oikeusministeriölle kuuluvat ne asiat, jotka koskevat oikeuden hoitoa, lainsäädäntöä asioissa, jotka eivät kuulu muun ministeriön toimialaan, vankeinhoitolaitosta sekä valtiollisia vaaleja. Oikeusministeriö jakaantuu (1) lainsäädäntö- ja oikeushallintoasiain sekä (2) vankeinhoitoasiain osastoon (ent. vankeinhoitohallitus). Tämän ministeriön alaisia ovat lainvalmistelukunta, yleiset tuomioistuimet (hallinnollisessa suhteessa) ja maanjako-oikeudet.

Sisäasiainministeriön käsiteltäviin kuuluvat asiat, jotka koskevat yleistä järjestystä ja turvallisuutta, sisäistä hallintoa sekä yleistä terveydenhoitoa. Ministeriössä on (1) yleinen osasto, (2) poliisiasiain osasto, (3) väliaik. rajavartioasiain osasto ja (4) vähäik. keskuspolisiasiain osasto. Ministeriön alaisia ovat lääninhallitukset, maistraatit, polisilaitokset ja lääkintöhallitus.

Puolustusministeriö hoitaa asiat, jotka koskevat sotavoimaa ja puolustuslaitosta. Tämän ministeriön alaisia ovat useimmat sotilasviranomaiset, kutsunta- ja tarkastusviranomaiset, sotilaalliset sairashoitolaitokset, sotilasoppilaitokset ja kurssit, sotatuomioistuimet sekä vapaaehtoiset puolustusjärjestöt.

Valtiovarainministeriö pitää huolta asioista, jotka koskevat maan rahalaitosta, raha-asioita ja verotointa. Sen alaisia ovat Suomen pankki (määrätyissä suhteissa), Suomen valtiokonttori, tullihallitus, Suomen leimakonttori, rahapaja, yleinen revisioikeus, revisiokonttori sekä säästöpankkien ja panttilainauslaitosten tarkastajat.

Opetusministeriön toimipiiriin kuuluvat asiat, jotka koskevat opetustoimta, evankelis-luterilaista kirkkoa ja muita uskonnollisia yhdyskuntia, tiedettä ja taidetta sekä urheilua. Opetusministeriön alaisia ovat tuomiokapitulit (määrätyissä suhteissa), Suomen kreikkalais katolisen kirkkokunnan kirkollishallitus, kouluhallitus, muinaistieteellinen toimikunta, valtioarkisto sekä merentutkimuslaitos.

Maatalousministeriö käsittelee asiat, jotka koskevat maanviljelystä, metsästystä ja kalastusta, metsataloutta, asutustoimintaa sekä maanmittauslaitosta. Tämän ministeriön alaisia ovat maataloushallitus eri osastoineen, maanmittaushallitus, vakauskomi-

sio, geodetinen laitos, asutushallitus, metsähallitus sekä meteorologinen keskuslaitos.

Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön hoidettavia ovat asiat, jotka koskevat liikennettä, posti- ja lennätinlaitosta, valtion koskia ja vesilaitoksia, valtion rakennustoimintaa sekä yleisiä hätäaputöitä. Alaisia keskusvirastoja ovat rautatiehallitus, tie- ja vesirakennusten yhlhallitus, posti ja lennätinhallitus, postisäästöpankinhallitus sekä yleisten rakennusten yhlhallitus.

Kauppa- ja teollisuusministeriön käsiteltävia ovat asiat, jotka koskevat kauppaa, teollisuutta ja merenkulkua. Sen alaisina toimivat kauppa- ja teollisuushallitus, teknillinen korkeakoulu, merenkulkuhallitus, geologinen komisio ja vakuutustarkastaja.

Sosialiministeriön piriin kuuluvat ne asiat, jotka koskevat työoloja ja niiden yhteydessä olevia kysymyksiä, sosialivakuutusta, köyhainhoitoa, yleistä tilastoa, siirtolaisuutta ja alkoholilainsäädäntöä. Ministeriö jakaantuu (1) yleiseen sekä (2) työ- ja huoltoasiain osastoon; ministeriön yhteydessä on vielä (3) sosialiministeriön raittiusosasto. Sosialiministeriön alaisia ovat vakuutusneuvosto, valtion tapaturmalautakunta, tilastollinen päätoimisto, ammattientarkastajat ja köyhainhoidontarkastajat.

Valtioneuvoston kanslia hoitaa valtioneuvoston sisäisiä asioita, »Suomen asetuskokoelmaa», virallista lehtiä ja valtioneuvoston muita julkaisuja, valtioneuvoston julkaisuvarastoa ja kirjapainoa sekä sellaisia asioita, jotka eivät kuulustu minkään ministeriön alaan. Valtioneuvoston kanslian alaisia ovat valtioneuvoston kirjaajankonttori ja käännöstoimisto.

Paikallista hallintoa hoitavat etupäässä lääninhallitukset, joita johtavat maaherrat. Maaherranvirasto jakautuu lääninkansliaan, jonka esimies on lääninsihteeri, ja lääninkonttoriin, jota lääninkamreeri johtaa. Lääninhallitus hoitaa läänissä yleistä järjestystä, poliisilaitosta, oikeudenpalvelusta (vankien kuljetusta ym.), terveydenhoidollisia ja irtolaisasioita, välittömäin verojen kantoa ja tilitystä, teitä, siltoja ja majataloja, valvoo kuntain itsehallintoa ja läänin yleisiä talousasioita. Läänejä on yhdeksän, nim.: Uudenmaan, Turun ja Porin, Ahvenanmaa (per. 1918), Hämeen, Viipurin, Mikkelin, Kuopion, Vaasan ja Oulun.

Verotus- ja järjestysasioita varten ovat läänit jaetut kihlakuntiin (nyk. 54), joiden virkamiehiä ovat kruununvoudit ja henkikirjurit. Kihlakunnat jakautuvat nimismiespiireihin (nyk. 295), joissa nimismiehet toimivat.

Ahvenanmaa. Ahvenanmaan itsehallinnosta 6. 5. 1920 annetun lain mukaan muodostaa Ahvenanmaan saaristo sisällistä autonomiaa nauttivan erioikeutetun »maakunnan». Sen varsinaisena

itsehallintoelimenä ovat yleisillä vaaleilla valitut »maakuntapäivät», joilla on lainsäädäntövalta Ahvenanmaahan nähden lukuisilla aloilla, paitsi erinäisissä Suomen eduskunnalle pidätetyissä, koko tasavaltaa koskevissa asioissa. Suomen tasavallan presidentilla on määrättyihin tapauksiin rajoitettu veeto-oikeus Ahvenanmaan maakuntapäiväin päättämiin lakeihin nähden. Maakunnan hallintoa hoitaa maakuntapäiväin asettama »maakuntalautakunta», jonka esimiehenä on valittu »maaneuvos». Suomen hallitusta edustaa presidentin nimittämä maaherra. Virallisena kielena Ahvenanmaalla on ruotsi. Maakunnan asukkaat ovat vapautetut asevelvollisuudesta, mutta tekevät sen sijaan vastaavaa palvelusta luotsi- ja majakkalaitoksessa. Maakunnan tarpeisiin saavat maakuntapäivät määrätä veroja, ja valtiokin antaa maakunnalle määrättyä rahallista avustusta. Ahvenanmaan itsehallintolakia ei saada muuttaa eikä kumota muuten kuin maakuntapäiväin suostumuksella ja sinä järjestyksessä kuin perustuslaista on säädetty. Samanluontoinen on 1921 hyväksytty, alkuaan Kansanliitossa suunniteltu laki Ahvenanmaan väestön kansallisesta suojeluksesta, joka laki on tavallaan Kansainliiton valvonnan alainen. Uusi kansainvälinen sopimus Ahvenanmaan saarten linnoittamattomuudesta ja neutralisoimisesta on tehty Genevessä 20. 10. 1921.

Kunnallinen itsehallinto. Yksityisiä pitkäkuntia koskevain yhteisten asiain hoidon on valtio luovuttanut kuntain huostaan, jotka suorittavat tehtävänsä valittujen luottamushenkilöiden ja omien viraka- ja palvelusmestensä avulla. Tällaista hallintoa sanotaan kunnalliseksi itsehallinnoksi. Siihen kuuluu esim. kansanopetuksen, terveydenhoidon, köyhäinhoidon, valaistuksen, vesijohtojen, palosammutuksen yms. asiain hoito. V. 1925 säädetyllä lailla on kunnallinen jaoitus tehty seurakuntajaoituksesta riippumattomaksi. Suomessa on 38 kaupunki- ja 527 maalaiskuntaa.

V. 1917 julkaistujen uusien kunnallislakien ja myöhemmin niihin tehtyjen muutosten mukaan on kunnallinen äänioikeus pienin rajoituksin jokaisella 21 vuotta täyttäneellä kuntalaisella, miehellä ja naisella. Äänivaltaiset kuntalaiset valitsevat suhteellisella vaalitavalla yhdellä kertaa 3 vuodeksi kunnan päätösvaltaisen eduskunnan (kunnanvaltuuston ja kaupunginvaltuuston); tällä tavoin kunnallisvaalit toimitettiin ensi kerran jouluk. 1925.

Kaupunkien hallinnossa on kaupunginvaltuustolla apunaan erinäisiä virastoja, lautakuntia ja virkamiehiä (rahatoimikamari, koulujen johtokunnat, köyhäinhoitohallitus, terveydenhoitolautakunta, kaupungin-insinöri, palomestari ym.). Maistraatilla, jonka esimiehenä on (kunnallis)pormestari, on laaja toimivalta varsinkin toimeenpanoasioissa ja kunnallisasiain valvonnassa.

Lainkäyttö. Tuomiovaltaa käyttävät oikeuslaitokset, jotka ovat riippuvia ainoastaan laeista. Suomen maaseudulla on 65 tuomiokuntaa, joiden tuomarit ovat käräjäkunnissa istuvain kihlakunnanoikeuksien puheenjohtajia. Kussakin käräjäkunnassa (niitä on yhteensä 245) pidetaan vuosittain kahdet varsinaiset käräjät sekä ylimääräisiä eli valikäräjiä tarpeen mukaan. Kihlak. oikeuteen käräjäkunnan miespuoliset asukkaat valitsevat 12-miehisen lautakunnan. Kaupungeissa käyttävät tuomiovaltaa raastuvanoikeudet (37), joihin kuuluu pormestari ja kaupungin äänivaltaisten asukkaiden valitsemia neuvosmiehiä. — Näitä alioikeuksia ylempiä oikeusistuimia (ylioikeuksia) ovat hovioikeudet, joita on Turussa, Vaasassa ja Viipurissa. — Ylimpänä oikeusistuimena on korkein oikeus, johon kuuluu presidentti ja vähintään 12 oikeusneuvosta. Ylimpänä tuomioistuimena hallinto-oikeudellisissa valitusasioissa on korkein hallinto-oikeus, siihen kuuluu presidentti ja vähintään 7 hallintoneuvosta. — Valtioneuvostoon kuuluva oikeudellinen virkamies on oikeuskansleri, joka on lakien ylin valvoja. Eduskunnan oikeusasiamiehellä on samanlainen syytevalta kuin oikeuskanslerilla.

Sotavoima. Suomessa on voimassa yleinen asevelvollisuus. Palvelusaika on vuosi jalkaväessä, mutta ratsuväessä ja erikoisaselajeissa 1 vuosi 3 kk. Sotavaen ylipäällikkönä on tasavallan presidentti. Vähittömästi presidentin alainen on sotavaen päällikkö. Yleisesikunta on sotavaen päällikön alainen. Puolustusministerio hoitaa sotavoiman hallinnollisia asioita. Maa- ja meriupseerien kouluttamista varten on kadettikoulu Munkkiniemessä lähellä Helsinkiä ja sotakorkeakoulu Helsingissä. — Armeijaan kuuluu jalkaväkeä: Suomen Valkoinen Kaarti, Porin, Uudenmaan, Karjalan Kaartin, Keski-Suomen, Viipurin, Pohjois-Savon ja Tampereen Rykmentit, Savon Prikaatin I, II, III patalj., Kaartin ja Pohjanmaan Jääkäripatalj., Kajaanin Sissipatalj., 1 ja 2 Erill. Konekiv. Kompp.; ratsuväkeä: Uudenmaan Rakuunarykmentti ja Hämeen Ratsurykmentti; tykistöä: Kenttätykistörykm. 1, 2, ja 3, Jääkäritykistörykm., Raskas Tykistörykm., Erill. Mittauspatteristo, Rannikkotykistörykm. 1, 2 ja 3, Erill. Rannikkotykistopatteristo, Kiintea Ilmapuolustuspatteri; teknillisiä joukkoja: Kenttälennätin-, Radio-, Pioneeri- ja Autopatalj., Erill. Kenttälennätin- ja Autokompp.; muita joukkoja: Polkupyöräpatalj. 1, 2 ja 3, Kuormastopatalj., Hyökkäysvaunukompp., Helsingin Komennuskompp., Suomenlinnan Paikalliskompp.; ilmailujoukkoja: Maalentoeskaaderi, 1, 2 ja 3 Erill. Merilentolaivue, Alokaskompp.; laivastoa: 6 tykkivenettä, 2 torpedo- ja moottoritorpedovenettä, miinanlaskija ja 3 miinanetsijää sekä 23 vartio- ja trallaajamoottorivenettä.

Johtavia virkamiehiä.

(Lyhennetyt vuosiluvut nimen perässä merkitsevät edellinen syntymä-, jälkimmäinen virkaannimitysvuotta.)

Tasavallan presidentti L. Kr. Relander 83; 25

Valtioneuvosto. *Pääministeri* johtaja Vainö Tanner 81; 26. — Ministerit: *Ulkoasiainministeri* prof. Väinö Voionmaa 69; 26. — *Vikeusministeri* pormest. Väinö Hakkila 82; 26. — *Sosiaaliministeri* toimitt. Olavi Puro 83; 27. — *Puolustusministeri* johtaja K. R. Heinonen 78; 26 — *Valtiovarainministeri* tri Hannes Ryömä 78; 26. — *Opetusministeri* tri Juhus Ailio 72, 26 — *Maatalousministeri* metsäneuvos Mauno Pekkala 90, 26 — *Kulkulaitosten ja yl. töiden ministeri* maisteri Väinö Wuolijoki 72; 26 — *Kauppa- ja teollisuusministeri* johtaja Väinö Hupli 86; 26 — *Sosiaaliministeri* tri Johan Helo 89, 26, apulaissosialiministeri tarkast Minna Sillanpää 66; 26 — *Salkuton ministeri* edust Matti Paasivuori 66; 26. — *Oikeuskansleri* A. F. Charpentier 65; 18.

Korkein oikeus. *Presidentti* B. j. Grotenfelt 59; 20.

Korkein hallinto-oikeus. *Presidentti* K. G Soderholm 59; 23.

Virkaylioikeus. *Puheenjohtaja* hall neuv. Hj Kahelin 68; 26.

Hovioikeudet. *Turun hovioikeus*, presidentti Hugo Lilius 60; 25. — *Vaasan hovioikeus*, presidentti A. J. A. Cederberg 63; 27. — *Viipurin hovioikeus*, presidentti E W Elfvengren 60; 15.

Maaherrat. *Uudenmaan läänin* Br. Jalander 72; 17 — *Turun ja Porin läänin* Ilmari Helenius 79; 22. — *Ahvenanmaan* L. W. Fagerlund 52; 22. — *Hameen läänin* A. A. v Hellens 79; 19. — *Viipurin läänin* Arvo Manner 87; 25. — *Mikkelin läänin* Albin Pulkkinen 75; 27 — *Kuopion läänin* Gustaf Ignatius 73; 18. — *Vaasan läänin* Br. Sarlin 78; 20. — *Oulun läänin* E Y. Pehkonen 82; 25.

Keskusvirastoja ja -laitoksia. *Asutushallitus*, ylijoht. Eero Hahl 72; 26. — *Eduskunnan kirjasto*, yhkirj hoit. tri A. H. Bergholm 76; 20 — *Geodetinen laitos*, joht. prof Ilmari Bonsdorff 79; 18. — *Geologinen komisio*, joht. prof. J. J. Sederholm 63; 18. — *Kansallismuseo*, vt valtionarkeologi tri J. Ailio 72; 26. — *Kauppa- ja teollisuushallitus*, vt ylijohtaja teoll neuv. Hugo Blankett 72; 22. — *Koulukiillitus*, ylijoht. tri O. Mantere 74; 21, oppikouluosaston

joht. kouluneuv. tri E. J. Tammio 61; 18, kansanopetusos. joht. kouluneuv. A. J. Tarjanne 66; 18. — *Lääkintöhallitus*, pääjoht. A. Y. Koskimies 69; 20. — *Leimakonttori*, kamr. M. v. Hertzen 58; 02. — *Luonnonsuojelunvalvoja* maist. Rolf Palmgren 80; 24. — *Maanmittaushallitus*, ylijoht. tri Kyösti Haataja 81; 17. — *Maataloushallitus*, yhjoht tri J. F. Sunila 75; 23. — *Merenkulkuhallitus*, yhjohtaja vapaahra G. O. A. Wrede 62; 17. — *Merentutkimuslaitos*, joht. prof. R. Witting 79; 18. — *Meteorologinen laitos*, joht. prof. G. Melander 61; 19. — *Metsähallitus*, pääjoht. prof. A. K. Cajander 79; 18. — *Posti- ja lennätinhallitus*, pääjoht. G. E. F. Albrecht 74; 27. — *Rahapaja*, joht. I. G. Sundell 78; 15. — *Rautatiehallitus*, pääjoht. Jalm. Castrén 73, 22, yhjoht. G. W. Jansson 79; 18. — *Revisio-oikeus*, ylijoht. K. S. Wahlroos 64; 27. — *Sosialiministeriön rauttusosasto*, joht. maist. N. Liakka 64; 20. — *Sosialiministeriön lastensuojeluosasto*, joht. vphra A. v. Bonsdorff 62; 18. — *Suomen Pankki*, johtok. puhj. Risto Ryti 89; 23. — *Tie- ja vesirakenn. ylihallitus*, pääjoht. E. W. Skogström 70, 25. — *Tilastollinen päätoimisto* joht. tri Martti Kovero 82; 19. — *Tullihallitus*, pääjoht. W. G. Poppius 67; 18. — *Vakuutusmisto*, vt. johtaja maat. E. I. Levanto 91; 27. — *Valtioneuvosto*, esimies tri Heimo Helminen 78; 17. — *Valtiokonttori*, ylijoht. J. V. Vartiovaara 75; 15. — *Valtionarkisto*, valtionarkistonhoitaja Kaarlo Blomstedt 80; 26. — *Yleisten rakennusten ylihallitus*, ylijoht. Y. Sadeniemi 69, 22.

Tarkastajia. *Ammattien ylitarkastaja* O. A. Pyykkö 81; 19, nais-apul. ylitark. Jenny Markelin-Svensson 82; 18. — *Kövhinhoidon ylitarkastaja* tri Viljo Hytonen 79; 20. — *Pankk ylitarkastaja* J. A. Levonius 61; 26.

Piispat. *Turun arkkihiippak.*, arkkipiispa G. Johansson 44; 99. — *Tampereen hiippak.*, piispa J. Gummerus 70; 20. — *Vuoksin hiippak.*, piispa Erkki Kaila 67; 25. — *Oulun hiippak.*, piispa J. R. Koskinnes 59; 00. — *Porvoon hiippak.* (ruotsal.), piispa Max v. Bonsdorff 82; 23. — *Kreikkalaiskatol. kirkko Suomessa*, arkkipiispa Herman 79; 24.

Yliopistot ja korkeakoulut. Helsingin yliopisto: *Kansleri* (1926—1931) prof. H. Suolahti 74; 26. *Rehtori* (1926—1928) prof. Antti Tulenheimo 79; 26. — Åbo akademi (Turun ruotsalainen yliopisto): *Kansleri* vapaahra R. A. Wrede 51; 18. *Rehtori* prof. K. S. Johansson 79; 18. — Turun yliopisto: *Kansleri* minist. E. N. Setala 64; 26. *Rehtori* prof. V. A. Koskenniemi 84; 24. — Teknillinen korkeakoulu: *Rehtori* (1925—1928) prof. A. L. Hjelmman 69; 01. — Kauppakorkeakoulu: *Rehtori* (1925—1928) prof. W. Bonsdorff 76; 15.

Virkamiesten palkat.

Kun valtionvirkailijain palkkausolossa viime aikoina on tapahtunut useita muutoksia, lienee syytä esittää lyhyt yleiskatsaus tähän kuuluvun nykyjään voimassaolevin palkkaoloihin. Seuraavassa luettelossa mainitaan palkkausluokat sekä joukko niihin kuuluvia mieslukuisia tai muuten yleisemmin tunnettuja virkoja (kaikkien virkain luettelemnen veisi liian paljon tilaa). Huomattava on, etta merkittyihin palkkoihin eivat sisallyn ikälisat, mutta kylla eräiden virkamiesten nauttimat luontaisedut, kuten asunto, lämpo, valo yms., jotka asianomaiset virkailijat nauttivat joko pientä korvausta vastaan tai korvauksetta.

I Palkkausluokka (palkka 100 000 mk): oikeuskansleri, kork. oik. ja kork. hall. oik. presidentti, maaherra.

II Palkkausl. (87 000 mk): tasavallan pres. kanslian kansliapaallikko, apulaisoikeuskansleri, hovioikeuden pres., oikeusneuvos, hallintoneuvos, piispa.

III Palkkausl. (81 000 mk): ylihallitusten ylijohtajat.

IV Palkkausl. (75 000 mk): ministerion osastopaallikkö, hovioikeuden varapresidentti, 23 tuomiokunnan tuomaria, keskuslaitoksen johtaja.

V Palkkausl. (69 000 mk): esittelijäneuvos, ulkomin. osastopaallikkö, oikeus- ja hallintosihteerit, hovioik.- ja laakintöneuvokset, Hgin pohsimestari, yliopiston ja tekniil. korkeakoulun professori, valtionarkistonhoitaja ja valtionarkeologi, tie- ja vesirakennushall. yli-insinöri.

VI Palkkausl. (63 000 mk): hallitussihteeri, ulkomin. jaostopaallikko, arkistonhoitaja ja kamreeri, vankilan- ja kasvatustarkastaja, hovioik. asessori ja sihteeri, 14 tuomiokunnan tuomaria, laäninsihteeri ja -kamreeri, laakintohall. asessori, Hgin tullikamarin tullinhoitaja, ylim. professori, kouluneuvos, seminarin johtaja, keskushallituksen osastopäallikko, as.hall. asutusneuvos ja asessori, maanmitt. hall. yli-insinori ja asessori, yl. rak. yhhall. yharkkitehtt. teollisuusneuvos, merenkulkuneuvos, vakuutus-, ammattien-, koyhanhoidon-, tyonvahtys- ja lastensuojelun yhtarkastaja.

VII Palkkausl. (57 000 mk): nuor. hallitussihteeri, ulkomin. jaostosihteeri, nuor. oikeus- ja hallintosihteeri, polisimestari, piiri- ja aluelaakari, yliopiston apulainen, yliopettaja, valtionarkiston arkistonhoitaja, keskushallituksen osastonjohtaja, laäninmaanmittausinsinori, hevoshoidontarkastaja, kalastusneuvos, maanviljelysinsinori, metsahall. asessori ja ylikamreeri, metsanhoitolait piirikuntapaallikko, geodeetti, tie- ja vesirak. piiri-insinori, H. asemapaallikkö, rata ja koneinsinori, lukennetarkastaja, tekn. korkeakoul. lehtori, tekn. oppilait. yliopettaja, valtiongeologi ja talassologi.

VIII Palkkausl. (52 500 mk): nuor. oikeus- ja hallintosihteeri, keskusvankilan johtaja, Hgin polisimest. apulainen, piirilaakari, laaninsairaalan ylilaakari, tullinhoitaja ja -tarkastaja, seminarin johtaja, nuor. laanin maanmittausinsinori, metsahall. piiriinsinori, postitarkastaja, valtionrautat. I l. asemapaallikkö, II l. rata- ja koneinsinori, merenkulunylitarkastaja, tekn. oppilait. lehtori, ammattientarkastaja.

IX Palkkausl. (48 000 mk): hovioik. viskaali, laaninvankilan johtaja, varalaaninsihteeri ja -kamreeri, kruununvouti, laaninsair. ylilaakari, piirielainlaakari, tullinhoitaja, tarkastaja ja -kassanhoitaja, ylirevisori, saastopank. tarkastaja, yliopiston lehtori, kouluhall. tarkastaja ja kamreeri, normaalilys. vanhempi lehtori, seminarin lehtori, kuuromykkain- ja sokeainkoulun seka maamiesopiston johtaja, metsanhoitaja, -insinori ja -tarkastaja, I l. postikonttorinhoitaja, valtionrautat. II l. rata- ja koneinsinori ja kamreeri seka asemapaallikko, I l. varastonhoitaja, luotsipiiripaallikko, ammattientarkastaja.

X Palkkausl. (43 500 mk): valtioneuvoston ylikirjaaja, ulkomin. avustava virkamies, laaninvankilan johtaja, laaninkirjanpitaja, polisimestari, piirilaakari, tullitarkastaja, tuomiokapitulin sihteeri, normaalilys. nuor. lehtori ja apulaislehtori, vanh. lehtori, kansakoul. piiritarkastaja, aluemetsanhoitaja, metsakoulun johtaja, tie- ja vesirak. nuor. insinori, II l. postikonttorinhoitaja, valtionrautat. liikennetarkastaja, I l. kontrollori ja speditori, keskushall. sihteeri, merenkuluntarkastaja, luotsipiiripaallikko ja I l. laivapaallikko, merenkulkuopiston rehtori, teollisuuskoulun lehtori, apulaisammattientarkastaja, koyhainhoidon piiritarkastaja, kasvatuslaitoksen johtaja.

XI Palkkausl. (39 000 mk): hovioikeuden notari ja aktuari, keskusvankilan pastori ja apulaisjohtaja, laaninsair. ylilaakari, tullinhoitaja, piirielainlaakari, kouluhall. tarkastaja, nuor. lehtori ja apulaislehtori, maamiesopiston lehtori, laaninmetsatarkastaja, postihall. I l. kamreeri, revisori, ekspeditori ja kontrollori, III l. postikontt. hoitaja, valtionrautat. I l. kontrollori, III l. asemapaallikko, asemakasori, II l. varastonhoitaja, laivanmittaustarkastaja, II l. laivapäällikkö, aktuari.

XII Palkkausl. (36 000 mk): keskus- ja laaninvankilan talouspaallikko, laaninnotari ja -paakirjanpitaja, Hgin vanh. komisario, laaninsair. alilaakari, tullihylipaallysmies, tuomiokapitulin notari, lyseon piirustuksen opettaja, kotitaloustarkastaja, virkatalojen vins. tarkastajat, postihall. IV l. postikontt. hoitaja, valtionrautat. speditori, II l. kontrollori, asemakasori, I l. varikonesimies, satamakapteni, merenkulkukoul. joht., naisp. ammattientarkastaja.

XIII Palkkausl. (33 000 mk): keskusvankilan työliikkeen-

johtaja ja opettaja, laaninvankilan pastori ja talouspäällikkö, kruununnimismies, tullivlipäällysmies, tyttökoulun opettajatar, maamiesyms. koulun johtaja, kirkollismetsäin metsänhoitaja, postihall. ekspeditori, valtionrautat. kirjanpitäjä ja I l. kirjuri ja lennätinteknikkö, II l. varikonesim., IV l. asemapäällikkö, asemakasori, III l. varast. hoit., konepajan työnjoht., rakennusmestari, kasvatuslait. opettaja.

XIV Palkkausl. (30 000 mk): kork. oik. ja kork. hall. oik. notari, hovioik. kanslisti, vankilan talouspäällikkö ja I l. työnjohtaja, henkikirjoittaja, kruununnimismies, nuor. komisario, piirielämlaakari, tulliekspeditori, -vlipäällysmies ja -viskaali, revisionioikeuden ja valtiokonttorin notari, tyttökoulun opettajatar, keskushall. kirjanpitäjä, seminarin opettaja, maanviljelys. yms. koulun opettaja, lennätinteknikkö ja I l. sähköttäjä, II l. postiekspeditori, valtionrautat. I l. rata- ja rakennusmestari ja työnjohtaja, V l. asemapäällikkö, luotauspäällikkö, III l. laivapäällikkö.

XV Palkkausl. (28 500 mk): valtioneuvoston kirjaaja, laaninreistraattori ja sarkistonhoitaja, komisari, tullivlipäällysmies, sokeain- yms. koulun johtajatar, keskushall. rakennusmestari ja piirtäjä, II l. sähköttäjä ja mekanikkö, I l. rata- ja veturimestari sekä veturinkuljettaja, II l. lennätinteknikkö ja järjestelymestari, ylikonemestari, työnvälitysneuvoja.

XVI Palkkausl. (27 000 mk): vankilan II l. työnjohtaja, I l. vartiopäällikkö, työnjohtajatar ja laakari, kruununnimismies, keskushall. kirjaaja, tulliekspeditori ja -vlipäällysmies, laulunopettaja, kuuromykk. koulun johtajatar, sähköttäjä, II l. ratamestari, veturinkuljettaja, I l. vaunu-, kone- ja järjestelymestari, lipunmyyjä sekä ylikonduktori, I l. peramies, kone- ja kaasumestari sekä koneentarkastaja, ammattientark. työlaisapulainen.

XVII Palkkausl. (25 500 mk): pres. linnanvouti, ylivahtimestari, minist. kirjaaja, vankilan III l. työnjohtaja, II l. vartiopäällikkö ja I l. talousvahtimestari, laaninkanslisti ja -konttoristi sekä -ekspeditori, apulaisnimismies, komisario, I l. tullipäällysmies ja -koneenkäyttäjä, I l. kanavakasori, valtionrautat. II l. kirjuri, II l. vaunu-, kaasu-, rata- ja asemamestari sekä ylikonduktöri.

XVIII Palkkausl. (24 000 mk): vankilan I l. kirjanpitäjä, vartioesimies, kone- ja työmestari, III l. vartiopäällikkö, II l. talousvahtimestari, I l. kaup. ylikonstaapeli, II l. tullipäällysmies ja -koneenkäyttäjä, ylhop. ylivahtimestari, keskushall. kirjanpitäjä, kirjaaja ja ekspeditori, II l. kanavakasori, I l. postitoimistonhoitaja, valtionrautat. II l. ratamestari, veturinkuljettaja, alikonemestari ja lipunmyyjä, I l. pakka- ja vaakamest., II l. peramies ja konemestari.

XIX Palkkausl. (22 500 mk): minist. konekirjoittaja, vankilan kanslisti ja kirjanpitäjä, IV l. vartiopäällikkö, III l. talousvahtimestari, II l. vartioesimies, kone- ja työmestari, I l. tarkastus-

konstaapeli, komisario, II l. kaup. yhkonstaapeli, laaninsair. yliholtajatar, III l. tullipäällysmies ja I l. -peramies, kanavakirjuri, -sulkumestari ja -konemestari, valtionrautat. II l. rata- ja vaunumestari, sahkottajä ja konduktori, I l vaihdemiesten esimies ja asetinlaitemies, III l. peramies, konemestari ja majakkalaivuri.

XX Palkkausl. (21 000 mk): valtioneuv. vahtimest., I l. kaup. konstaapeli, keskuslait yhhoitajatar, IV l tullipaallysm., III l koneenkäyttaja, II l. peramies, I l. tullivartija, vanh maanmittausinsinöri, I l. postiljoni, valtionrautat. I l. rataesimies, veturinlammittäjä, veturinpuhd esimies ja vaununtarkastaja, II l pakka-, vaaka- ja vahtimestari, I l. vaihdemies ja asemamiesten esimies, luotsivanhin, majakkamestari.

XXI Palkkausl (19 500 mk) minist. puhtaaksikirjoittaja, kanslia- ja tilastoapulainen, vankilan II l vartija, maalaisyhkonstaapeli, laaninsair yhhoitajatar. II l postitoimistonhoitaja ja postiljoni, valtionrautat. II l veturinlammittäja, I l. junamies ja vahtimestari, II l. majakkamestari.

XXII Palkkausl (18 000 mk). valtioneuv puhtaaksikirjoittaja, kanslia- ja laskuapulainen seka vahtimestari, konstaapeli, II l. maalaisyhkonstaapeli, laaninsairaalan yhhoitajatar, vanh. maanmittausinsinöri, metsatyonjohtaja metsanvartija, III l. postitoimistonhoitaja ja postiljoni, valtionrautat. I l ratavartija ja veturinpuhdistaja, I l. asemamies.

XXIII Palkkausl (16 800 mk valtioneuv. nuor. puhtaaksikirj., kanslia- ja laskuapulainen, talonmies ja yovartija, I l. maalaiskonstaapeli, yl. sairaalan yhhoitajatar, majakka-aluksen peramies, valtionrautat. I l. vaununvoitelija, vahtimestari.

XXIV Palkkausl. (15 600 mk): vankilan naisvartija ja sairaanhoitajatar seka naistyomestari, nuor puhtaaksikirj , kanslia- ja laskuapulainen, vahtimestari, yl sair. hoitajatar, kanavavartija, valtionrautat. I l vahtimies, rannikkoluotsi, pursimies, majakkaaluksen konemestari ja peramies lammittaja, talonmies.

XXV Palkkausl (14 400 mk) vankilan naisvartija ja sairaanhoitajatar, varavankilan vartioesimies ja vartija, laanin- ja yl. sairaalan hoitajatar, kanavavartija, rann luotsi, majakkavartija.

XXVI Palkkausl. (13 500 mk): kanavan siltavartija, rannikkoluotsi, sisävesiluotsi.

XXVII Palkkausl. (12 600 mk): yovartija, vahtimestari, keskuslait. tyonjohtajatar, nuor. maanmittausinsinori, kuuromykk. yms. koulun hoitajatar, talonmies.

XXVIII Palkkausl. (11 700 mk): vankiaseman vartija V l. nuor. maalaiskonstaapeli, kanavamies, siltavartija.

XXX Palkkausl. (10 000 mk): kasvatuslait. hoitajatar ja ompelijatar, emännöitsijä, luotsioppilas.

Suomen ulkomaiset suhteet.

Ulkovaltain valtiolliset edustajat Suomessa.

Argentina: ministeri Hilario Moreno (Varsova), nim. 1926
Belgia: ministeri P. de Groote (Tukholma) 1926
Eesti: ministeri A. Hellat 1923
Englanti: ministeri Ernest Rennie 1921
Espanja: ministeri A. de Avila 1927
Hollanti: ministeri vphra Sweerts de Landas Wyborgh (Tukholma) 1920
Italia: ministeri kreivi Emilio Pagliano 1926
Itävalta: ministeri A. Frank (Berlini) 1925
Japani: vt. asiainhoitaja Kiyoshi Nagai (Helsinki). Ministeri Matsuzo Nagai (Tukholma) 1925
Latvia: ministeri Olgerd Groswald 1925
Norja: ministeri J. F. W. Jakhelln 1927
Persia: ministeri prinssi Arfa Mirza Riza Khan (Tukholma) 1926
Puola: ministeri
Ranska: ministeri Maurice de Coppet 1923
Rumania: ministeri Michel Pachano (Tukholma) 1922
Ruotsi: ministeri vapaahra C. Hamilton 1925
Saksa: ministeri Herbert Hauschild 1925
Tanska: ministeri Flemming Lerche 1921
Tsekkoslovakia: ministeri Vaclav Girza (Varsova) 1927.
Unkari: asiainhoitaja Michel Jungerth (Tallinna) 1923
Venäjä: ministeri Serge Alexandroffski 1927
Yhdysvallat: ministeri Alfred J. Pearson 1925

Suomen valtiolliset edustajat ulkomailla.

Belgia ks. Ranska ja Belgia
Eesti (Tallinna) ministeri Rudolf Holsti 81; 23
Englanti ja Hollanti (Lontoo): ministeri Armas Saastamoinen 86; 25
Espanja ja Portukali (Madrid): asiainhoit. G. A. Gripenberg 90; 23
Hollanti ks. Englanti
Italia (Rooma): ministeri Rolf Thesleff 78; 25
Itävalta ks. Saksa ja Itävalta
Japani (Tokio) ja Kiina: asiainhoitaja G. J. Ramstedt 73; 19
Kiina ks. Japani ja Kiina
Latvia, Liettua ja Tsekkoslovakia: ministeri K. G. Idman 85; 27
Norja (Oslo): ministeri Ö. Elfving 74; 26
Portukali ks. Espanja ja Portukali
Puola (Varsova): ministeri Hj. J. Procopé 88; 26
Ranska ja Belgia (Parisi): ministeri Harri Holma 86; 27

Ruotsi (Tukholma): ministeri Werner Soderhjelm 59; 19
Saksa (Berlini) ja Itavalta: ministeri Waino Wuolijoki 72; 27
Tanska (Koopenhamina) ja Unkari: ministeri E. N. Setälä 64; 27
Unkari ks. Tanska ja Unkari
Venäjä (Moskova): ministeri Pontus Artti 78; 27
Viro ks. Eesti
Yhdysvallat (Washington): ministeri L. Åström 82; 21

Suomen konsuliedustajat ulkomailla.

Suomella on konsuliedustajia (omia Suomesta lähetettyjä tai asianom. maiden kansalaisista nimitettyjä) suuressa joukossa ulkomaan kaupunkeja. Sellaisia konsulivirastoja, joissa on ilmoitettu osattavan myöskin s u o m e n k i e l t ä, ovat seuraavat:

Argentina: Buenos Aires. — Australia: Sydney. — Belgia: Bryssel, Antverpen. — Brasilia: Rio de Janeiro, Sao Paolo. — Danzig. — Eesti: Tallinna, Narva-Joensuu. — Egypti: Alexandria. — Englanti: Lontoo, Hartlepool. — Espanja: Madrid. — Hollanti: Haag, Amsterdam, Rotterdam. — Italia: Rooma, Genova, Milano. — Itavalta: Wien. — Japani: Tokio, Kobe. — Kanada: Montreal, Copper Cliff, Port Arthur, St. John ja Quebec, Toronto. — Kiina: Shanghai. — Latvia: Riika. — Liettua: Kaunas. — Norja: Oslo, Kirkenes. — Puola: Varsova. — Ranska: Parisi, Bordeaux, Le Havre, Lyon. — Ruotsi: Tukholma, Göteborg, Hanganta, Norrköping, Malmö. — Saksa: Berlini, Bremen, Dresden, Duisburg, Hampuri, Leipzig, Lyypekki. — Sveitsi: Bern, Geneve. — Tanska: Koopenhamina. — Tsekkoslovakia: Prag. — Viro: Tallinna, Narva-Joesuu. — Yhdysvallat: Washington, Ashtabula, Astoria, Boston, Calumet, Chicago, Detroit, Duluth, Hancock, Marquette, New York, Roberts, San Francisco, Seattle.

Valkoinen Ruusu.

Valkoinen Ruusu on Suomen ainoa ritarikunta. Ritarikunnan juhlapäivä on 16. 5.

Valkoisen Ruusun suurristit ovat paitsi valtionhoitajia P. Svinhufvudia ja K. Mannerheimia seka tasavallan presidentteja K. J. Ståhlbergia ja L. Kr. Relanderia saaneet seuraavat suomalaiset: joht. Kaarlo Castrén, prof. L. Ingman, presid. K. G. Söderholm, arkkipiispa G. Johansson, valtionys. J. R. Danielson Kalmari, vapaahra R. A. Wrede, pankinjoht. Otto Stenroth, prof. R. Hermanson, prof. J. H. Vennola, pankinjoht. J. K. Paasikivi, presid. B. J. Grotenfelt, kenraali K. F. Vilkama, minist. Carl Enckell, prof. R. Erich, ylijoht. A. K. Cajander, pankinjoht. Kyösti Kallio, prof. Jean Sibelius ja minist. E. N. Setälä.

PUOLUEET.

Suomen Sosialidemokraattinen puolue. Perustettu 1899.

Ohjelma hyväksytty Forssassa 17—20. 8. 1903 ja ensimmäinen vaaliohjelma Oulussa 20—27. 8. 1906. Puolue on kansainvälinen, kuten kapitalismikin on. Se pyrki, samoin kuin sos.-dem. puolueet muissakin maissa, vapauttamaan koko kansaa taloudellisesti, valtiollisesti ja henkisesti. Sen väliton tehtävä on kovhälistön järjestäminen, sen kohottaminen tapamaan asemansa ja sosialistisen päämääränsä, sen tekeminen henkisesti ja aineellisesti taistelukykyiseksi.

Helsingissä 1.—6. 2. 1926 pidetyssä puoluekokouksessa hyväksyttiin puolueelle yhtenäinen *verotusohjelma*, jossa lausutaan mm.: »Verotus on järjestettävä veronmaksajien maksukyvyn mukaiseksi. Sen tulee suosia hyödyllistä työtä ja tuotantoa sekä estää kemottelua ja omaisuuden hyödyttömänä pitämistä. Perintöä ja ylellisyyttä on ankarasti verotettava. Verotusjärjestelmän runkona tulee olla välittömät verot. Valilliset verot, paitsi ylellisyyteen kohdistuvat, on asteittain poistettava. Yleisen tuloveron pitää olla asteittain nouseva, omaisuudesta saatua tuloa raskaammin rasittava ja niin järjestetty, että kokonaan verovapaaksi jää kohtuullista elintasoa vastaava tulomäärä.» — Puoluekokouksessa Helsingissä 31. 3.—4. 4. 1922 hyväksyttiin *sosialisoimiskysymyksessä* lausunto, jonka mukaan nykyisten yhteiskuntaolojen vallitessa on tyydyttävä vain valmistamaan sosialisoimiselle maaperää valtiustoiminnalla asettamalla tuotantolaitoksiin ermaisiä työvaen neuvostoja (»teollinen kansanvalta») ja yhteiskunnallistuttamalla tärkeitä luonnonrikkauksia ja maa-alueita. — Samassa puoluekokouksessa hyväksytyssä uudessa *maatalousohjelmassa* lausutaan mm., että »alueet, joissa pienviljelys näyttää suurviljelystä edullisemmalta, on luovutettava omistusoikeudella yksityisten viljeltäväksi; valtion ja kuntain toimesta on uudisviljelijöille hankittava riittävän suuria, innokeakorkoisia viljelys- ja rakennuslainoja; maatalostuotannon kohottamista ja kehittämistä sekä maatalousasutusta on kaikilla tarkoituksenmukaisilla toimenpiteillä valtion ja kuntain toimesta voimakkaasti edistettävä; valtion ja kuntain on pidettävä huolta maanviljelijäin ja maataloustyövaen ammattisivistyksen edistämisestä sekä helpotettava maanviljelijöitä apulantojen, vakirehujen, koneiden ja uudenaikaisten työkalujen hankinnassa sekä kehittyneempien työtapojen käytäntöön ottamisessa.» Sos.-dem. puolue

toimikunnan toimesta pidettiin Helsingissä 25—27 3 1927 sos.-dem. puolueen ensimmäiset koko maata käsittävät pienviljelijäpäivät. Näille pienviljelijäpäiville esitettiin mm luonnos puolueen uudeksi maatalousohjelmaksi. Pienviljelijäpäivien päätöksen mukaisesti asetti puoluetoimikunta kesällä 1927 15-jäsenisen maan eri osia edustavan sos.-dem pienviljelijän neuvottelukunnan, joka tulee olemaan puoluetoimikunnan apuna pienviljelijöitä koskevia kysymyksiä valmisteltaessa. — Uudessa *kunnallisohjelmassa*, joka hyväksyttiin vn 1926 puoluekokouksessa, lausutaan mm., että kuntain sosialisoimistehtävinä kuuluu ottaa kuntain haltuun ensi sijassa ne paikalliset tuotantolaitokset ja työalat, joilla on monopoliluonne (raitiotiet, puhelulaitos, voimanhankinta yms.) tai joiden sosialisoiminen on tärkeä väeston hyvinvoinnin kannalta (elintarvehankinta, määrätyinlainen rakennustoiminta, apteekit, saunat jne.) tai jotka voivat olla kunnille hyvinä tulolähteinä (elokuvat). Kunnallisen verotuksen runkona on oleva omaisuuden, omaisuuden lisäyksen, tuotannon ja liikevaihdon yms. verotusesineiden verottaminen. Mikäli valtiolle kuuluvan yleisen tuloveron alaisia tuloja kunnallekin verotetaan, on verotus tapahtuva samain arvioiden pohjalla kuin yleinen tuloverotus. On saadettava yleinen, asteittain nouseva, pääasiallisesti kunnalle tuleva asuntoylellisyysvero. Asuinten arvonnousu on nimikään verotettava ja perintövero jaettava valtion ja kuntain kesken. Kuntain maata ei saa luovuttaa yksityisille rajattomalla omistusoikeudella. Varattoman asuntotarpeen tyydyttämiseksi on rakennettava ajanmukaisia asuntotaloja ja edistettava yleishyödyllisten asuntotalojen ja omain kotien aikaansaamista. Palkkoihin ja työehtoihin nähden on kuntain oltava mallityönantajia. Kunnallista ammattientarkastusta on kehitettävä ja parannettava. Puolueen *työnsuojeluohjelmassa* (hyv. v. 1922) lausutaan mm.: »Naisten työ on kielletävä aloilla, joissa se vahingoittaa heidän terveyttään. Työstä johtuvain tapaturmain, hengen, terveyden ja siveyden vaaroilta on työväkeä suojeltava ja voimassaolevaa lainsäädäntöä edelleen kehitettävä. Työvaen tapaturmavakuutusta on laajennettava ja ulotettava se koskemaan palkkatyölaisia kaikilla aloilla. Työvaeston turvaksi sairauden, kuoleman ja synnytyksen varalta on säädettävä laki pakollisesta vakuutuksesta, joka on ulotettava kaikkiin toisen työssä palkkaa eli korvausta vastaan olevin työläisin. Työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeet on lainsäädäntötietä taattava jokaiselle Suomen kansalaiselle, joka synnynnäisen vian, taudin tai tapaturman tähden on joutunut työkyvyttömäksi ja jolla itsellään ei ole riittävästi varoja toimeentulakseen.» Puolueen *sivistysohjelmassa* (hyv. v. 1926) lausutaan mm.: »Kansakoululaitoksen, kuten muunkin yleisen opetuksen kustantaminen kuuluu valtiolle. Kuntien on

tehokkaasti edistettävä yleistä sivistystä ylläpitämällä ja järjestämällä kirjastoja, lukusaleja, vapaita opistoja ja luentotilaisuuksia seka avustamalla aatteellisten järjestojen valistustyota varaamalla mille toimintamahdollisuuksia. Kirkko on erotettava valtiosta ja kirkon ynna yhteiskunnan väliset omistussuhteet on selvitettävä oikeudenmukaisesti. Puolue velvoittaa jasenensa suvaitsevaisuuteen uskonnollisissa asioissa. Kansalaisille on hankittava mahdollisimman yhtalainen, taloudellisista seikoista riippumaton tilaisuus kulttuuriarvojen käyttöön.» — Puolueen suhde *hallituskysymykseen*. Vn 1926 puoluekokous paatti hallituskysymyksesta, etta »sosialidemokraattinen puolue voi yksin ottaa muodostaakseen hallituksen tai ottaa osaa kokoomushallitukseen, kun sellaisesta menettelysta katsotaan olevan hyotya tyovaenluokalle, ja on talloin lahimman ajan ohjelmasta sovittava niiden puolueiden kanssa, joiden kannatuksen varaan hallitus muodostetaan.» Jotta puolue voisi myotavaikuttaa hallituksen muodostamiseen vaaditaan, etta eduskuntaryhman ja puolueneuvoston on molempien tultava asiassa myonteiseen paatokseen, ja on paatos kummassakin elimessa tehtava $^2/_3$ aantenenemmistolla. — Puolueen suhde *kommunismiin*. Vn 1926 puoluekokous hyvaksyi asiasta ponsilauselman, jossa min lausutaan, »etta sosialidemokraattisen puolueen taholta on vastedeskin tarkkaavaisuudella seurattava uuskommunismin jatkuvaa kehitystä seka arvosteltava sita sellaisena kuin se todellisuudessa on, peittelemattä itseltaan enempaa sen kielteisiä kuin myönteisiakaan saavutuksia; etta tyovaenliikkeen eheytyminen, johon on pyrittava, on saavutettavissa ainoastaan sosialidemokratian periaatteiden pohjalla, etta tilapainen yhteistoiminta kommunistisella kannalla olevien ainesten kanssa kunnallisvaaleissa, vappumielenosoituksissa ynna muissa semmoisissa tapauksissa on sallittu ainoastaan, mikali sosialidemokratian periaatteita ei silla loukata; etta suhtautumisessa ns. Suomen sosialistiseen puolueeseen' on tehtava ero kommunistijohtajien ja niiden vaikutuksen alaisten tyolaisten valilla, jotta siirtyminen takaisin sosialidemokraattiseen puolueeseen muodostuisi viimemainituille luonnolliseksi ja helpoksi asiaksi.»

Puolueen j ä r j e s t ö n pohjana ovat v. 1922 hyvaksyttyjen saantojen mukaan paikalliset tyovaenyhdistykset yms. järjestot, jotka ovat liittyneet puolueeseen. Samassa kunnassa toimivat puolueosastot muodostavat kunnallisjarjeston. Samassa vaalipiirissa toimivat kunnallisjarjestot ja puolueosastot muodostavat piirijarjeston, joka harjoittaa agitatio- ja valistustyota seka johtaa alueellaan puolueen osanottoa eduskuntavaaleihin. Ruotsinkieliset puolueosastot voivat muodostaa ruotsinkielisia kunnallis- ja piirijarjestoja. Ylin valta puolueessa kuuluu puoluekokoukseile, jollaisia pidetaan varsinaisia joka kolmas vuosi, valtiollisten vaalien edella ja tarpeen

vaatiessa ylimäärätsä. Eräissä tapauksissa vaadittu toinen erikseen puolueäänestys. Puoluekokousten valtajoilla hoitaa puolueen asioista puolueneuvosto, johon puoluetoimikunnan lisäksi kuuluu puolueekokouksessa valittu yksi vakinainen ja yksi varajäsen kunkin piirijärjeston kultakin alkavalta 5 000 jäsenelta. Sellaista puolueen hallintoasioita, jotka eivät ole pidätetyt puolueenvostolle, hoitaa puoluetoimikunta, johon kuuluu 7 vakinaista ja 5 varajäsentä. V. 1926 valittun puoluetoimikunnan puheenjohtajaksi Matti Paasivuori, varapuheenjohtajaksi Kreti Itkonen ja puoluesihteeriksi K. H. Wiik. Paasivuoren tultua keväällä 1926 valituksi Suomen Ammattijärjeston puheenjohtajaksi on puheenjohtajana toiminut Itkonen ja varapuheenjohtajana Vaino Hupli. Puolueen järjestösihteerinä on Emil Sallila. Puoluetoimisto Helsingissä, Sirkusk. 3.

Lokakuun 16—24 päivinä 1926 järjesti puoluetoimikunta erityisen keskusmaata käsittävän jäsenhankintavuoden, jonka aikana puoluueseen liittyi 10 454 uutta jäsentä. Vn 1926 lopulla oli puolueen jäsenmäärä 37 722, joista naisia 10 133.

Sanomisto. Vn 1927 lopulla olivat seuraavat 15 sanoma- ja aikakauslehtea hyväksytyt sos.-dem. puolueen puolueelehtiksi: »Arbetarbladet» (Hgissä ilm. 3 kert. viikossa). — »Iteen» (Kotkassa 3 k. v.). — »Hauen Kansa» (Hauenniemessä 3 k. v.). — »Kansan Lehti» (Tampereella 6 k. v.). — »Kansan Ty» (Vuputissa 6 k. v.). — »Kansan Voima» (Seinäjoella 3 k. v.). — »Pohjolan Työmies» (Oulussa 3 k. v.). — »Sosialisti» (Turussa 6 k. v.). — »Suomen Sosialidemokraatti» (Hgissä 6 k. v., puolueen pääsanomakunnattajan). — »Toveritar» (Hgissä 2 k. kuukausissa, sos.-dem. naisliikkeen äänenkannattaja). — »Työläisnuoriso» (Hgissä 2 k. kuuk., sos.-dem. nuorisoliikkeen äänenkannattaja). — »Työn Voima» (Jyväskylässä 6 k. v.). — »Uusi Aika» (Porissa 3 k. v.). — »Uusmaan Työmies» (Hgissä 3 k. v.). — »Vapaus» (Mikkelissä 3 k. v.).

Maalaisliitto. Perustettu 1906. Puolueen ohjelmassa, joka viimeksi tarkistettiin ja hyväksyttiin puolueekokouksessa Helsingissä 11—1 1921, on tarkemmin määriteltävänä se suunta, jota Maalaisliitto valtiollisessa toiminnassaan edustaa. Ohjelman *yleisessä osassa* määritellään tämä suunta lyhyesti seuraavin sanoin:

»Maalaisliitto perustaa työnsä kansalliselle pohjalle.

Kun Suomi on lopullisesti irtautunut Venäjästä ja saanut kansainvälisen tunnustuksen täysivaltiselle itsenäisyydelleen, katsoo Maalaisliitto, etta tämän, monisataavuotisten taistelujen saavutuksen puolustaminen kaiken muun edellä on jokaisen kansalaisen pyhin velvollisuus.

Tasavaltaista, kansan valtavan enemmistön tahdon toteuttamaa valtionmuotoa, jonka saavuttamisessa sillä on ollut ratkaiseva osuus,

tulee Maalaislitto edelleen puolustamaan ja tukemaan kaikkia mahdollisia kumousyrityksiä vastaan.

Valtion itsenäisyydestä ja tasavaltaisesta valtiomuodostamme johtuvina pitää Maalaislitto toimintansa ohjeina päämaariä, jotka tarkoittavat: kansan kaikkin kerroksiin nojaavan kansanvaltaisen valtioelämän kehittämistä; yhteiskunnallisen kehityksen johtamista luokka-etuoikeuksia poistavaan suuntaan, niin että ihmisten tasaarvo yhteiskunnassa tulee tunnustetuksi, samalla kun kansalaisten keskinäiset velvollisuudet ja oikeudet lainsaadannon kautta tasapuolisesti turvataan sekä yleinen mielipide kasvatetaan tällaista kehityssuuntaa vuimartamaan ja suosimaan; ja yleisen kansalaiskunnon kohottamista kaikilla elämän aloilla, niin että rehellisen työn kunnia nousisi, lain kunnioitus vakaantuisi, kansalaisten usko rehellisen elämän arvoon palautuisi ja kansallinen yhteistunto kasvaisi.

Jotta estettäisiin kaupunkiyhteiskuntia liian runsaalla kulutuksella ihmemästä kuiville maaseutua, josta ne saavat käyttötarpeensa ja elinvoimansa, on saatava voimakkaita uudistusvirtauksia, jotka kykenevät ehkäisemään tähän asti vallinneen suunnan jatkumisen.

Yleinen kansalaismielipide on kasvatettava sellaiseksi, että maan pääelinkeino, maatalous, joka valhtsevan taloussuunnan nousuaikana on meidänkin yhteiskunnassamme vähitellen joutunut monien muiden, tilapäistenkin elinkeinojen rinnalla toisarvoiseen asemaan, tulisi jälleen etusijalle, kunniapaikalleen.

Kansallis-yhteiskunnallisen elämän uudistamiseksi, jota kapitalismin ja sosialismin valmen luokkataistelu uhkaa yhteiskunnallisella, taloudellisella ja siveellisellä vararikolla, on ryhdyttävä luomaan uutta talousjärjestelmää turvautumalla osuustoiminnallisiin ja yleensä keskimäisiin liikemuotoihin, sekä kehittämällä sopiville aloille ulotettavaa valtion ja kuntain liiketoimintaa liike-elämän vaatimusten mukaisesti, niin että yhteiskunnalle vaaralliseksi kayneet, yksityisim kasiin keräytyneet suurpaaomat tällä tavalla saadaan palvelemaan yhteistä hyvää.

Tämän tuloksen saavuttamiseksi on valttamatontä, että maalaisväestö, jonka keskuudessa elämällä on alkuperäisempi, terveempi, kehitys- ja uudistuskykyisempi sekä kaupunkitottumuksista vapaampi pohja, pääsee ratkaisevalla tavalla vaikuttamaan yhteiskunnallis-taloudellisen elämän kulkuun.

Kotimaista tuotantoa on tuettava ulkomaisen edellä kaikilla mitä elämän aloilla, missä se saattaa kilpailla laadussa ja hinnassa.

Kotimaista maataloustuotantoa on tässä tarkoituksessa edistettävä kaikilla käytettävissä olevilla apukeinoilla, niin että se nopeasti pääsee kehittymaan voidakseen tyydyttaa maan tarpeet. Maatilojen ostusta on edistettävä, uusia alueita viljelykselle turvattava ja viljelysalueita saatava yhä useampien viljelijain omiksi.

Samoin on edistettävä kotimaista teollisuustuotantoa. Mutta kun suurteollisuus useilla aloilla on alkanut käyttää väärin valtion asettamia ulkomaisen kilpailun keinotekoisia esteitä, on tällainen menettely kansalle vahingollisena saatava poistetuksi.

Maalaiselämään ja maatalouteen tarkeana elinkeinonhaarana liittyvää pien- ja kotiteollisuutta on edistettävä.

Maatalouden ja teollisuustuotannon keskinäisiä suhteita järjestettäessä on aina pidettävä silmällä yleisiä kansantaloudellisia näkokohtia.

Sivistyselämä on kehitettävä yksinkertaisemmaksi ja räittiimmäksi. Opin ja käyttäytymisen rinnalla on sivistyneen kansalaisen velvollisuudeksi entistä päättävämmin asetettava siveellinen elämä ja uhrautuminen yhteiseksi hyväksi. On pidettävä huolta siitä, että sivistyksen saavutukset ja valineet entistä helpommin joutuvat jokaisen kansalaisen käytettäviksi ja nautittaviksi.

Suomen maaseudun sivistysviljelyksen erikoismahdollisuudet ja tarpeet huomioon ottaen on ryhdyttävä tällä pohjalla selvittelemään uusia elämänarvoja ja luomaan maaseudulle omintakeista, uusia ajan vaatimuksia vastaavaa itsenäistä sivistystä, joka vapautuneena rappeutumassa olevan suunnan helhouksesta kykenee luomaan kansalle sellaiset elämän ihanteet, että ne voivat koota nousevat polvet yhtenäiseen, luokkataistelua lieventävään ja tulevaisuuteen luottavaan toimintaan.

Pitäen itsetietoista järjestynyttä maalaisvaestoa maamme todellisen henkisen ja aineellisen kehityksen vankimpana perustuksena, on Maalaisliiton tarkoituksena saada maalaisvaesto yhtymään valtiolliseksi maalaispuolueeksi, joka valtiopäivätyössään ja kaikessa toiminnassaan tahtoo vaikuttaa siihen suuntaan, että maaseudun elinehdot saataisiin oloja edistävässä hengessä liike- ja teollisuusseutujen rinnalla tasapuolisesti valvotuiksi.

Yhteistyöhön näin yhteenliittyneen maalaisvaeston kanssa kansamme elämän uudistamiseksi tässä ohjelmassa esitettyjen periaatteiden pohjalla kutsuu Maalaisliitto kaikkia niitä kansalaisia, joille tällä pohjalla tapahtuva kansallisen elämämme uudistus on sydämen asia.»

Vn 1926 puoluekokouksessa Kuopiossa hyväksyttiin puolueelle erikoinen *suomalaisuusohjelma*. Siinä lausutaan, että Maalaisliitto tahtoo tasavallastamme kehittää suomalaisen, kansanvaltaisen kansallisvaltion. Tämän päämäärän saavuttamiseksi suomalaisuus on nopeasti saatettava voittoon ja valta-asemaan kaikilla aloilla. Itsenäisen suomalaisen sivistyksen kehittämiseksi Maalaisliitto vaatii oikeudenmukaisen suhteellisuuden aikaansaamista erikielisten oppikoulujen kanssa ja niiden aiheuttamien menojen kesken, oppikoulujen opetussuunnan kehittämistä kansallistuntoa ja kansallista

ajatustapaa kasvattavaksi sekä ruotsinkielen opetuksen tuntuvaa supistamista, tilaisuuden hankkimiseksi jonkun suuren sivistyskielen oppimiseen. Maan sivistyselämän keskukset, Helsingin Yliopisto ja Teknillinen Korkeakoulu, ovat suomalaistutettavat. Vapaata sivistystyötä on valtion avustettava kummankinkielisen väestön lukumäärän edellyttämässä suhteessa. Johtavan aseman hankkimiseksi suomalaiselle kansallisuudelle taloudellisessa elämässä on suomalaisten kannatettava voimakkaasti suomalaista yritteliäisyyttä talouselämän kaikilla aloilla, talletettava varansa osuus- ja säästökassoihin sekä suomalaisiin pankkilaitoksiin. Niinikään on voimakkaasti edistettava osuustoimintaa suomalaisten suuryritysten ja -rahastojenkin aikaansaamiseksi. Maan tehokas puolustaminen vaatii ehdottomasti kansalliselle pohjalle rakentuvaa puolustuslaitosta. Sen vuoksi on puolustuslaitoksen johto uskottava vain suomalaisten ja kansallisesti ajattelevien miesten käsiin sekä upseeriston ja alipäällystön kokoonpanossa ja kouluutuksessa pyrittava siihen, että se kaikissa asteissa vastaa miehistön kielisuhteita. Suomalaisen kansan tulee saada itselleen kansallisesti ajatteleva virkamiehistö, jonka se tuntee omakseen ja joka puolestaan tuntee ja tunnustaa suomalaisen kansan ja sen tarpeet. Siinä tarkoituksessa on, muun virkapätevyyden ohella, pantava painoa viranhakijan suomalaisuuteen ja kansalliseen ajatustapaan perustuvaan kykyyn hoitaa tointaan suomalaisen kansan keskuudessa. Keskusvirastojen suomalaistuttamiseen on kiinnitettäva erikoista huomiota. Maalaisliitto vaatii, että Suomen on uloskinpain esiinnyttava suomalaisena kansallisvaltiona. Sentähden ulkoasiain hoito on suomalaistutettava ja lähettiläiksi nimitettava miehiä, jotka ovat tunnetut vakaasta suomalaisuudestaan ja jotka myöskin pystyvät tekemaan suomalaista kansaa ja sivistystä tunnetuksi oleskelumaissaan. Nykyistä laajaa virkamiehistön kaksikielisyysjärjestelmää on hallitusmuodon kielisäännösten puitteissa rajoitettava kehittämällä yksikielisiä virka-alueita täydellisesti yksikielisiksi ja jakamalla kaksikieliset virka-alueet virkamiehiltä vaadittavaan kielitaitoon nähden eriasteisiksi.

Samassa puoluekokouksessa hyväksyttiin *pienviljelijäkysymyksessä* seuraavat loppuponnet: Maalaisliitto toteaa, että Suomi on luonnon- ja väestöoloja sekä koko kansantalouden tuotto- ja varallisuussuhteita silmälläpidettaessa ensi sijassa talonpoikainen maatalousmaa, jossa myös metsätaloudella on varsin suuri merkitys, että Suomi maatalousmaana on ensi sijassa pienviljelysmaa, koska pienviljelysväestö muodostaa kolmanneksen kansasta sekä pienviljelys ruusaasti puolet koko maataloudesta, että pienviljelyksemme tuotantokyky on vielä heikko ja pienviljelijäväestömme toimeentulo pääasiassa tästä syystä vaikeata. Tämän vuoksi Maalaisliitolla

on se vakaumus, että Suomen talous- ja yhteiskuntapolitiset kysymykset koskevat pääasiassa maaseutua, sen maataloutta, tähän läheisesti liittyvää metsätaloutta sekä maalaisvaestoa, ja että tärkein talous- ja yhteiskuntapolitinen kysymys Suomessa on tällä hetkellä pienviljelijäkysymys, jolla Maalaisliitto tarkoittaa sekä uusien itsenäisten pientilojen luomista että jo olemassa olevien pientilojen tuotantokyvyn kohottamista ja pienviljelijävaeston sekä sellaiseksi pyrkiväin taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman parantamista. — Uusien itsenäisten pientilojen luomiseksi Maalaisliitto tahtoo: (1) edistää mahdollisimman voimakkaasti uudisasutusta valtion metsämailla; (2) käyttää kaikki valtion omistamat, mutta sille tai muihin yleishyödyllisiin tarkoituksiin tarpeettomat virkatalot asutustarkoituksiin; (3) edistää yksityismaan asuttamista tilojen jakamisen, vapaan maanoston ja Lex Kallion avulla, kuitenkin niin, ettei talloin vaaranneta elinvoimaista talonpoikaisviljelystä eikä muodosteta olosuhteisiin nähden liian pieniä viljelystiloja; sekä (4) tukea asutustoiminnan rahoittamista valtion varoilla ja pyrkia saattamaan asutustyö tehokkaaksi. — Pienviljelyksen tuotantokyvyn voimistuttamiseksi sekä pienviljelijävaeston että sellaiseksi pyrkiväin tilattomien taloudellisen ja yhteiskunnallisen aseman parantamiseksi Maalaisliitto tahtoo: (1) helpoittaa lisämaan saantia liian pienille pientiloille ja toimia pientilojen laidunolojen tarkoituksenmukaiseksi järjestämiseksi; (2) toimia erityisen pienviljelijöille sopivan ammattiopetuksen ja -neuvonnan voimakkaaksi kehittämiseksi ensi sijassa valtion varoilla; (3) huolehtia pienviljelijäin varustamisesta tehokkailla nykyaikaisilla tuotantovälineillä ja halpakorkoisella pääomalla; (4) edistää pienviljelijäin ammatillista ja osuustoiminnallista järjestäytymistä sekä myötävaikuttaa, että valtio tätä kaikin tavoin tukisi ja käyttäisi siten syntyneitä järjestöjä välineinään pienviljelyspolitikassaan; (5) valvoa, ettei pienviljelijöitä epäoikeudenmukaisesti rasiteta välittömillä eikä välillisillä veroilla, ja (6) muutenkin huolehtia, että pienviljelyksen ja pienviljelijäin edut otetaan oikeudenmukaisella tavalla huomioon kaikkialla valtiossa ja yhteiskunnassa.

Tullikysymyksessä hyväksyi edellämainittu puoluekokous seuraavan päätöslauselman: (1) Kun Suomen maatalouden ja siihen välittömästi liittyvän metsätalouden myyntituotanto kohdistuu pääasiassa sellaisiin hyödykkeisiin, joiden tuotanto yhttää oman maan tarpeet, ja kun maanviljelijät myyjinä ovat hajallaan eivätkä siten voi saada täyttä hyötyä maatalouden suojelustulleista, ovat nämä tullit suurelta osalta tehottomia. Sitävastoin voi teollisuus yhtymiensä ja myyntijärjestöjensä kautta saattaa suojelustullinsa tehokkaiksi, joten maanviljelijät maatalouden tuotantovälineissä sekä kulutustarvikkeissaan saavat suorittaa raskaan veron koti-

maisen teollisuuden tukemiseksi. Tämän huomioon ottaen olisi Suomen maataviljelevälle väestölle puhtaasti sen yksityistaloudelliselta kannalta edullista nykyisestä suojelusjärjestelmästä luopuminen, jos tämä voisi siten tapahtua, että myös maataloutta rasittavat suojelustullit tulisivat poistetuiksi. Todelliseen vapaakauppajärjestelmään siirtymiseen sen oikeassa mielessä ei meillä kuitenkaan näytä olevan mahdollisuuksia jo sen vuoksi, että niiden puolueiden taholta, jotka sanovat vapaakauppaa kannattavansa, tarkoitettaneekin tällä pääasiallisesti vain maataloustuotteiden tullien poistamista. — (2) Kun lisäksi otetaan huomioon maailmassa nykyisin vallitsevat olot, jolloin lukuisat maat ympärillämme asettavat esteitä, vieläpä kokonaan sulkevat ovensa sellaisten tuotteiden vienniltä, joiden tuottamiseen meilla olisi hyvat luontaiset edellytykset, on näinollen toistaiseksi välttämätonta, etta, ellei tahdota aikaansaada työttömyyttä ja lisätä siirtolaisuutta, myös Suomessa suojellaan ulkomaiselta kilpailulta sellaisia tuotantoaloja, jotka antavat työta suurille työntekijämaärille. Myös on tuettava niitä aloja, jotka ovat tärkeitä maan puolustuskuntoisuudelle. Vielä voidaan koko kansantalouden kannalta pitää hyväksyttävänä sitä, etta tilapaisesti suojellaan tulleilla sellaisia tuotantoaloja, joilla on edellytyksia myöhemmin kehittyä itsekannattaviksi. — (3) Harkittaessa maatalouden tullisuojaa mainittuja seikkoja silmallapitäen on erikoisesti pidettävä huolta kotimaisen leipäviljan viljelyksen sailyttamisesta ainakin sen nykyisessä laajuudessa. Sian- ja siipikarjanhoidosta seka perunan- ja kasvitarhanviljelyksesta on riittavien kasvatustullien turvin kehitettävä kannattavat tuotannonalat pienviljelijoille. — (4) Maatalouden, samoinkuin kansantaloudelle tarkeiden teollisuuksienkin raakaaineet ja tuotantovälineet on mahdollisuuden mukaan jätettävä tullivapaiksi. — (5) Vientia ei ole yleensa tulleilla eikä vientimaksuilla rasitettava. — (6) Vaikkakin vahillinen verotus meillä on suhteellisesti raskas, niin pitaen silmälla valtion yha lisaäntyvää rahantarvetta ja kansantaloutemme erikoisluonnetta, ei tulliverotuksen kokonaistuottoa näytä olevan mahdollista ainakaan tatä nykyä huomattavammin muuttaa. Kuitenkin olisi verotulleja yha enemmän koetettava kohdistaa ns. vähemman tärkeisiin tavaroihin, joiden kulutus kasvaa väeston varallisuuden mukaan. Mikäli verotullien turvin syntyy ylellisyysteollisuuksia, on näiden tuotteille asetettava valmisteveroja. — Hallituksen puolesta olisi otettava selvitettäväksi, eiko olisi mahdollista rukiiseen nähden antaa tullialennusta esim. tulliperuutuksen muodossa silloin, kun tullirasitus tulisi koskemaan väestöä sellaisilla syrjäisilla ja vahavaraisilla seuduilla, joilla luontaisten edellytyksiensa vuoksi ei ole mahdollisuutta rukiin tuotantoon.

Raittiuskysymyksessä Maalaisliitto Viipurin puoluekokouksessa

1927 hyvaksyi seuraavan paatoslauselman: Viitaten puoluekokouksissa Lahdessa ja Kuopiossa raittius- ja kieltolakiasiasta tehtyihin paatoksiin, maalaisliitto pitaa edelleenkin kieltolain tinkimatonta toimeenpanoa vakijuomalainsaadannon ainoana ratkaisutapana Suomen kansan oikeudentuntoa tyydyttavasti ja yleista menestysta turvaavasti. Puolue vaatii, etta valtiovalta virkamiehiston ja lainkuuliaisten kansalaisten avulla tekee lopun kieltolakia vastaan kohdistetusta uhmailusta seka kehittaen lainsaadantoa, mikali se kansan raitistuttamisen vuoksi havaitaan tarpeelliseksi, etta osoittaen riittavat varat seka muut apukeinot kieltolain tehokkaaseen toimeenpanoon. Valistuksellista raittiustyota on tuettava riittavilla maararahoilla ja raittiusopetus kaikissa maan oppilaitoksissa jarjestettava tarkoituksenmukaiseksi. Maalaisliitto lausuu sen vaatimuksen, etta puolueen edustajaehdokkaiden on peittelematta valitsijoille ilmaistava kantansa kieltolakiasiassa, silla puolueen edustajain ja muiden luottamusmiesten tulee olla raittiita.

Puolueen j ä r j e s t ö n muodostavat puolueeseen jäseniksi liittyneet paikallisosastot (kylajarjestot), kunnallisjarjestot (pitajajarjestot) ja piirijarjestot, joiden valtuuttamat edustajat vuosittain huhti-, touko- tai kesakuussa pidettavassa varsinaisessa puoluekokouksessa paattavat puolueen yhteisista asioista seka valitsevat puolueen toimintaa johtamaan keskushallituksen, iahin kuuluu puheenjohtaja, 8 varsinaista ja 4 varajasenta. Lisaksi on puolueen eduskuntaryhmalla oikeus valita keskushallitukseen yksi taysivaltainen edustaja. Ylin maaraamisvalta puolueen asioissa kuuluu siis puoluekokoukselle mutta sellaisista kysymyksista, joista keskushallitus ei katso voivansa yksin paattaa eika pideta tarpeellisena niiden ratkaisemiseksi kutsua koolle ylimaaraista puoluekokousta, paattaa puolueen lisatty keskushallitus. Sen paatosvaltaisia jasenia ovat keskushallituksen jasenet, kolme eduskuntaryhman valitsemaa edustajaa, yksi Maalaisliiton Sanomalehtimiesyhdistyksen valtuuttama edustaja seka yksi kunkin piirijarjeston valtuuttama edustaja. Keskushallituksen puheenjohtaja maanviljelija P. V. Heikkinen, varapuheenjohtaja maanviljelija J. Niukkanen, rahastonhoitaja pankinjohtaja T. Reinikka ja puoluesihteeri toimittaja T. Helojärvi. — Puoluetoimisto Helsingissä, Ahlqvistinkatu 1.

S a n o m a l e h d i s t ö. Vn 1927 lopulla oli Maalaisliitolla seuraavat 17 aanenkannattajaa: »Hameen Maa» (Tampereella, 4 kert. viik.), »Iisalmen Sanomat» (Iisalmessa, 3 k. v.), »Ilkka» (Vaasassa, 6 k. v.), »Ita Savo» (Savonlinnassa, 3 k. v.), »Kainuun Sanomat» (Kajaanissa, 3 k. v.), »Karjalan Maa» (Joensuussa, 3 k. v.), »Karjalan Aani» (Sortavalassa, 3 k. v.), »Keski-Pohjanmaa» (Kokkolassa, 3 k. v.), »Lalli» (Kokemäella, 6 k. v.), »Liitto» (Oulussa, 6 k. v.), »Maakansa» (Viipurissa, 6 k. v.), »Maaseutu» (Haminassa, 3 k. v.),

»Pohjolan Sanomat» (Kemissä, 6 k. v.), »Saarijärven Paavo» (Jyväskylässä, 3 k. v.), »Savon Sanomat» (Kuopiossa, 3 k. v.), »Suursavolainen» (Mikkelissä, 3 k. v.), »Turunmaa» (Turussa, 6 k. v.).

Kansallinen Kokoomuspuolue. Perustettu Helsingissä 9. 12. 1918. Ohjelma ja järjesto uudistetut puoluekokouksissa Tampereella 10. 11. 4. 1920 ja Viipurissa 10. 4. 1921. Ohjelmaa kehitetty ja lisätty useissa puoluekokouksissa. Vaaliohjelma vn 1927 valtiollisia vaaleja varten hyväksyttiin puoluekokouksessa Helsingissä 10. 4. 1927. — Puolueohjelman johtavat periaatteet ovat seuraavat: Kaiken valtiollisen ja yhteiskunnallisen toiminnan ylimpänä ohjeena on oleva suomalaisen kansallishengen ja isänmaallisen yhteistunnon kohottaminen sekä pyrkimys valtion ja yhteiskunnan luottamiseen. On pyrittävä huolellisesti säilyttämään kaikki, mitä kansamme on aikaisemmilta sukupolvilta arvokasta perinyt, niinkuin kansan uskonto, terveellinen perhe-elämä, elinvoimainen talonpoikaisviljelys ja säästäväisyys. Oikeusjärjestystä on voimakkaasti suojeltava. Valtion- ja yhteiskunnanvastaista yllytystä on vastustettava sekä vakaumuksen että lain keinoin. On työskenneltävä vakavan siveellisen hengen, lain kunnioituksen ja kansalaissovun vahvistamiseksi. Maan varallisuutta ja taloudellista itsenäisyyttä on kaikin keinoin edistettävä, yritteliäisyytta kannustettava, kaikkea hyödyllistä työtä, niin henkistä kuin ruumiillista, tuettava. Tarmokkaasti on tehtävä sellaista uudistustyötä, joka kohottaa vähäväkisiä kansankerroksia. — Vn 1927 vaaliohjelma, joka lyhyessä muodossa sisältää puolueen ohjelman, kuuluu seuraavasti: (1) *Ulkopolitikka.* Suomen ulkopolitikan sulmämääränä tulee olla valtakunnan itsenäisyyden turvaaminen. Vaara, joka maan rajojen ulkopuolelta uhkaa maamme oikeusjärjestystä, sisäistä rauhaa ja taloudellista elämää, on voimakkaasti torjuttava. Suomenkin osaltaan tulee tukea rauhantyötä Europassa, nim. tekemällä sopimuksia riitojen rauhanomaisesta ratkaisusta mahdollisuutta myöten ehdottomalla vähtystuomiolla, niin myös tehokkaalla osanotolla Kansanliiton rauhantyötä tarkoittavaan toimintaan. Suomen tulee ylläpitää nykyään vallitsevia ystävällisiä suhteita sekä läntisiin että etelaisiin naapurivaltoihin sekä pitää niiden kanssa yllä sivistyksellistä, taloudellista ja politista kosketusta. Rauhallisten välien turvaamiseksi Venajan kanssa voidaan tehdä sellainen hyökkäämättomyyssopimus, johon liittyy tyydyttävä sopimus riitaisuuksien rauhanomaisesta ratkaisusta, edellyttäen, ettei sopimus joudu ristiriitaan niiden oikeuksien ja velvollisuuksien kanssa, jotka Suomella on Kansanliiton jäsenenä, ja että sopimuksenteko tapahtuu niin laajalla maantieteellisellä pohjalla, etta rauha tässä Europan osassa tulee sen kautta turvatuksi. Suo-

men ulkomaista kauppaa on edistettava yhä useampien maiden kanssa tehtävillä kauppasopimuksilla. Suomen tulee järkähtämättä toimia niin, että Itä-Karjala saavuttaa kansallisen itsemääräämisoikeuden. Rajantakaisen kansamme osan tätä tarkoittavia pyrintöjä on maamme voimien mukaan tuettava. — (2) *Hallitus.* On pidettävä huolta siitä, että maan hallitus pysyy yhtenäiskuntaa koossa pitävien voimien käsissä. On toimittava niin, että maan hallitus saa aseman, mikä sille valtiosäännön kirjaimen ja hengen mukaan kuuluu. On paastava jokavuotisista hallitusten vaihdoksista ja siitä epävarmuuden tilasta, mikä on niiden seurauksena. Eduskunnan on toiminnassaan asetettava itselleen järkeviä rajoituksia, ymmärtäen, että valtiosäätä voidaan menestyksellisesti hoitaa ainoastaan, kun hallituksen on mahdollista tehokkaasti ja voimakkaasti pitää asioiden johto käsissään. — (3) *Kansankirkko. Uskonnonopetus.* Kirkon ja valtion välisiä suhteita järjestettäessä on noudatettava tarpeellista arkatuntoisuutta kansankirkkoa kohtaan ja sille turvattava riittävä toimintavapaus. Uskonnonopetusta on yleisissä oppilaitoksissa annettava. — (4) *Kansanopetus. Kansalaiskasvatus.* Samalla kun oppivelvollisuutta toteutetaan on kiinnitettävä erityistä huomiota ammattiopetuksen kehittämiseen ja kansakoulun oppikurssin suorittaneen nuorison ohjaamiseen hyödylliseen työhön. Tarkoituksenmukaisen lastensuojelun aikaansaamista on lainsäädäntöteitä edistettävä. — (5) *Huliganisuuden vastustaminen.* Lainsäädäntöä huliganisuuden estämiseksi on kehitettävä todellisuudessa ilmenneitä tarpeita vastaaviksi, valtion viranomaisille on annettava riittävät valtuudet taistelussa huliganisuutta vastaan, ja rangaistukset puheenalaisia laittoa olevista rikoksista on tehtävä todellisiksi ja tuntuviksi. — (6) *Tulli- ja muu verotus.* Nykyisissä oloissa, kun valtion rahantarve pyrkii vain lisääntymään ja kun valittomien verojen taakka on niin raskas, etta mitään mahdollisuutta sen tuntuvaapaan lisäämiseen ei ole, puuttuu edellytyksiä tulliverotuksella saatujen valtion tulojen huomattavampaan vähentämiseen. Tullien suurempi alentaminen ei voi tulla kysymykseen myöskään siitä syystä, etta meidän maataloutemme sekä teollisuutemme kipeästi edelleen tarvitsevat tullisuojelusta. Verotulleja on pantava lähinnä ylellisyystavaroille ja vähemmän tarpeellisille poukkotavaroille. Suojelustulleja määrättäessä on pidettävä silmällä talouselämälle valttamattoman kotimaisen tuotannon etua sekä työnsaanti- ja ansiomahdollisuuksien varaamista maan väestöile, samalla kuitenkin valttaen varsinkin vientiä tarkoittavan maatalous- ja teollisuustuotannon tarpeetonta rasittamista. Maan puolustuskuntoisuuden ja itsenäisyytemme turvaamisen kannalta on myös valttamatonta tarpeellisella tullisuojeluksella pitää huolta niitä palvelevien tuotannonhaarojen ylläpitämi-

sestä ja kehittämisestä. Eri tuotannonhaarojen tullisuojan tarpeellisuus ja suuruus on kussakin tapauksessa erikseen tarkoin tutkittava talouselämän kokonaisuutta ja maan yleisiä tarpeita silmällä pitäen. Meidän välittömiä veroja koskevassa lainsäädännössämme on joukko niin veron määriin kuin verotusmenettelyynkin kohdistuvia epäkohtia. Niistä on ensin saatava poistetuksi verotusmenettelyä koskevat epäkohdat ja sitten ryhdyttävä valmistamaan ehdotuksia verojen määriä koskevien epäkohtien korjaamiseksi. — (7) *Maanpuolustus.* Samalla kuin maamme suhteessa ulospäin kannatetaan ja edistetään kaikkia toimenpiteitä, jotka tarkoittavat kansainvälisen rauhantilan aikaansaamista sekä turvallisuustakeiden kehittämista hyökkäysten ehkäisemiseksi ja valtioiden välisten riitojen sovinnolliseksi ratkaisemiseksi, on maassa ylläpidettävä puolustuslaitos, joka on riittävän voimakas ja kyllin harjoitettu ja varustettu turvaamaan maan itsenäisyyden ja alueellisen koskemattomuuden. Puolustuslaitoksemme yleistä henkeä on edelleen kehittävä sellaiseen suuntaan, että armeija sen keskuudessa vallitsevan isänmaallisen mielen ja siveellisen kunnon kautta, jonka yhtenä edellytyksenä on hyvä ja luottamuksellinen suhde päällystön ja miehistön välilla, pysyy kansan luottamuksen arvoisena. Puolustuslaitoksen uudestijärjestely on tapahtuva asteittain ns. puolustusrevisionin tekemien ehdotusten pohjalla. Siitä tehdessä on erittäinkin otettava huomioon: (*a*) että meripuolustuksen sekä rannikko- ja ilmapuolustusvoimien kehittämiseen ryhdytään viipymättä; (*b*) että suurta säästäväisyyttä noudatetaan puolustuslaitoksen hallinnossa ja taloudessa, jonka vuoksi mm. näitä toimia hoitaville henkilöille on annettava tarkoituksenmukaista kouluutusta; ja (*c*) että puolustuslaitoksen tarpeiden valmistamista kotimaassa kaikin keinoin suositaan. Puolustuslaitos on viipymättä asetettava vakinaiselle kannalle sen lakiehdotuksen mukaisesti, joka on hyväksytty lepäämaan yli vaalien. Ehdotettua asevelvollisten palvelusajan lyhentämista on vastustettava, koska se arveluttavasti heikentäisi maamme puolustusta. Suojeluskuntajärjestö on puolustusrevisionin ehdotuksen mukaan oleva oleellisena osana maan puolustuslaitoksesta, ja on sitä tarkoittava, vaalien yli lepäämään jätetty lakiehdotus lopullisesti hyväksyttävä. — (8) *Rajaseutu.* Tehokasta ja valtakunnallisesti määrätietoista toimintaa rajaseutujen kohottamiseksi taloudellisissa, sivistyksellisissä ja yhteiskunnallisissa suhteissa on edelleen kehtettäva. Rajaseututoiminnan tulee käsittää kaikki valtakuntamme itäistä, pohjoista ja lantista maarajaa lähinnä olevat seudut sekä Suomenlahden itäiset ulkosaaret. Rajaseututoimintaa on mahdollisimman voimakkaasti ajettava sekä taloudellisin uhrauksin että, mikäli aihetta on, erikoisin lainsäädännöllisin ja hallinnollisin toimin. Rajaseututoimintaa on yhte-

naistytettävä ja järjestettävä siten, että siinä tulevat huomioon otetuiksi hallintoelimien välinen yhteistoiminta sekä yleinen ja paikallinen asiantuntemus. — (9) *Naisen yhteiskunnallinen asema.* Toimenpiteitä naisen ja miehen yhdenvertaisuuden toteuttamiseksi yhteiskunnallisen, taloudellisen ja kirkollisen eläman alalla on kannatettava. — (10) *Raittiusasia.* Aatteellista raittiustyötä on riittävillä määrärahoilla entista voimakaammin tuettava ja saatava se entista tehokkaammaksi myöskin nuorison keskuudessa. Laiton väkijuomaliike on valtiovallan tarmokkain toimenpitein ja nojautuen myöskin vapaaehtoiseen kansalaistoimintaan saatava tukahutetuksi. Lainsäädännön kautta on pyrittävä mahdollisimman tehokkaasti edistämään kansan raittistumista. Jos jotakin muuta alkoholilainsäädäntöjärjestelmää esitetään kieltolain tilalle, on sitä arvosteltava tätä näkökohtaa silmällä pitäen. — (11) *Kauppa. Teollisuus.* Kaupan ja teollisuuden suuri merkitys on tunnustettava. Niiden kehittämistä on pidettävä tärkeänä. — (12) *Sosialiset tehtävät.* Tuotannollisen työn häiriintymätöntä kulkua ja työn säantiä on mahdollisuuden mukaan turvattava. Yhteiskunnan on tuettava palkkatyöntekijän ja muidenkin taloudellisesti heikkojen kansalaisten asemaa keinoilla, jotka ovat sopusoinnussa yhteiskunnan omien taloudellisten edellytyksien kanssa. Erityisesti on pyrittävä kehittämään sosialivakuutusta, millä alalla tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja rajoitettu sairausvakuutus on ensimmäisenä toteutettava. Kansainväliseen sosialiseen lainsäädäntöön nähden on maamme erikoisasema taloudellisessa, maantieteellisessä ja yhteiskunnallisessa suhteessa otettava huomioon. — (13) *Kieli- ja kansallisuusasia.* Suomen valtiollisen ja kansallisen olemassaolon ehdottomana edellytyksenä on kansan kaikkia kerroksia elähyttävä voimakas suomalaiskansallinen henki. Varmimpana keinona suomalaiskansallisen hengen voimistuttamiseen on tehokas työ suomalaisen sivistyksen syventämiseksi ja kohottamiseksi. Sentähden on suomalaista sivistyselämää valtion varoilla entistä suuremmassa määrässä tuettava, erittäin kannattamalla kirjallisuutta, taidetta ja tieteellistä tutkimusta sekä avustamalla suomenkielisiä sivistystyöntekijöitä, varsinkin nuoria tieteenharjoittajia; yliopistossa suomenkielen kohottamista valta-asemaan joudutettava ja opetus järjestettävä siten, että suomenkielinen yliopplas siinä tavsin voi suorittaa tarpeelliset opinnot omalla kielellään; yliopiston kielisäännöksiä niin kehitettävä, että yliopiston professoreilta, lukuunottamatta eräitä lainsäännöksistä johtuvia poikkeuksia, vaadittaan täydellistä suomenkielen hallitsemista; oppikoulualalla pyrittävä siihen, että suomen- ja ruotsinkielisten koulujen välillä saavutetaan oikea erikielisten väestöjen lukumäärän mukainen suhde ja että tämä mahdollisimman pian tulee toteutetuksi valtionkouluihin nähden; oppikouluissa annetta-

van ruotsinkielen opetuksen päämäärä oleva ruotsinkielen ymmärtäminen ja on opetusohjelmat silmällä pitäen tuntimaärien mahdollista vähentämistä sen mukaan tarkistettava; kielilakia uudistettaessa on erittäin kehitettävä sitä ajatusta, että ne virka-alueet, joihin kuuluu useampia erikielisiä kuntia, ovat olevat kaksikieliset ainoastaan tois- ja kaksikielisten kuntien osalta. — (14) *Maaseudun elinkysymykset.* Maaseudun yhteiskunnalliset ja taloudelliset kysymykset ovat yhteiskuntamme ydinkysymyksiä, joista on pidettävä ensisijaista huolta. Lukuisan pienviljelijäluokan taloudellisen aseman parantamista ja henkistä kohottamista on valtiovallan voimakkaasti edistettävä taloudellisesti tukemalla heidän toimintaansa, järjestämällä heille opastusta ja opetusta sekä edistämällä näitä aloja palvelevaa järjestötoimintaa. Tilattoman väeston asuttamistoimenpiteitä on jatkettava osaksi valtionmaalla tapahtuvilla asutustoimenpiteillä, osaksi yksityismaan asuttamisella, joka on ohjattava kulkemaan ensi sijassa vapaaehtoista tietä. Myös keskikokoisten ja suurempien tilojen omistajun on valtion tukeva ja ohjaava toiminta kohdistettava. Vesiperäisten maiden kuivattamisen ja soiden viljelemisen kautta avautuvin uusiin, laajoihin viljelysmahdollisuuksiin on kiinnitettävä erikoista huomnota ja tällä alalla tapahtuvaa viljelystyötä edistettava. Maatalouden rahoittamiseen sekä asutustoimintaan tarpeellisia varoja on hankittava ottamalla sopivasti saatavia ulkomaisia lainoja; tähän on mahdollisuuden mukaan käytettävä tarkoitusta palvelevien rahalaitosten apua ja valtion takuuta. Kaikessa maatalouden edistamistyössä on tuettava toimintaa siihen suuntaan, etta meidän maanviljelijäväestomme kehittyy omaperäiseen, valtion tuesta riippumattomaan toimeentuloon ja sita tietä luo varman pohjan itselleen ja yhteiskunnalle. — (15) *Kunnalliset kysymykset.* Kunnallinen itsehallinto on edelleen säilytettävä mahdollisimman laajana. Säädettäessä lakeja, jotka sitovat kuntien varoja tahi asettavat kunnille varsinaisten kunnallisten toimien ulkopuolella olevia valtion tehtäviä, on meneteltävä suurella varovaisuudella; kuntia koskevan lainsäädännön kautta on ensi sijassa pyrittävä poistamaan vanhentuneesta lainsäädännöstä tai lainsäädännön puutteesta johtuvia kuntien toimintaa vaikeuttavia esteitä. Kuntiin kohdistuvaa valtiovalvontaa on harjoitettava niin, ettei tarpeettomasti sekaannuta pienimkin asioihin, vaan sellaisiin, joissa on kysymyksessä laajakantoinen yleinen, etupäässä taloudellinen etu; valtion tarkastusviranomaisten valvontavaltaa ei ole käytettävä niin, että kuntien järkiperäinen taloudenhoito vaikeutuu. Kuntien on lähitulevina vuosina kiinnitettävä erikoinen huomio kunnallisverotuksen alentamiseen. Tarkoituksenmukaisen hallinnon ja taloudenhoidon järjestelyn kautta on kuntien pyrittävä säästäväisyyteen ja vakiinnuttamaan taloudellista ase-

maansa. On pyrittävä asteettain toteuttamaan pääasiassa vain niitä kunnan tulolähteiden käyttöä vaativia uudistuksia, jotka lainsäädännön velvoituksesta tai kuntien omasta alotteesta jo on pantu alulle. Veronmaksukyvyn korottamiseksi on kuntien pidettävä toiminnassaan erikoisesti päämääränä sellaisten tehtävien suorittamista, joiden kautta edistetään kunnan asukkaiden ja maan yleistä taloudellista hyvinvointia. On katsottava suotavaksi, että ylemmänasteinen itsehallinto toteutetaan. (Puolueen ohjelman kehityksestä ja erityiskohdista ks. Tietokalenteri 1927, ss. 17—23.)

J ä r j e s t o. Puolueen perusteena ovat paikallisyhdistykset, jotka vaalipiirittäin muodostavat piiriliittoja. Piiriliitot, joilla on keskusliiton hallituksen hyväksymät säännöt, muodostavat »Kansallisen Kokoomuspuolueen Keskusliiton» (ent. Lisätty Valtuuskunta). Keskusliitto toimii kaikin luvallisin keinoin puolueen piiriliittojen lähimpänä yhdyssiteenä niiden päämäärän saavuttamiseksi, jotka puolue ohjelmassaan on itselleen asettanut. Keskusliiton hallituksena toimii vuosikokouksessa vuodeksi kerrallaan valittu valtuuskunta, johon kuuluu 16 varsinaista ja 8 varajäsentä. Keskusliiton kokouksissa on puhe- ja äänivalta kolmella kunkin piiriliiton valitsemalla edustajalla seka valtuuskunnan jäsenillä. Keskusliiton kokouksissa ovat oikeutettuja olemaan läsnä seka käyttämään puhevaltaa puolueen kansanedustajat, naisvaliokunnan jäsenet, piiriliittojen sihteerit ja sanomalehtien päätoimittajat tai heidän edustajansa. Keskusliiton kokous pidetään, kun keskusliitto itse tai valtuuskunta niin päättää tai kun joku siihen kuuluva piiriliitto kokousta kirjallisesti pyytää. Keskusliiton vuosikokous pidetään huhtikuun aikana. Vuosikokouksessa toimitetaan nim. valtuuskunnan varsinaisten ja varajäsenten vaali. — Yleinen puoluekokous, jonka ratkaistavaksi muutokset puolueen ohjelmaan ja muut tärkeät periaatteelliset kysymykset ovat alistettavat, on keskusliiton kutsusta, mikäli mahdollista, vuosittain pidettävä. Yleisiin puoluekokouksiin valitsevat edustajia paikallisyhdistykset yhden kutakin jäsenmääränsä alkavaa 100-lukua kohti ja piiriliittojen hallitukset keskuudestaan kolme edustajaa. Itseoikeutettuja äänivaltaisia näissä kokouksissa ovat lisäksi keskusliiton ja valtuuskunnan, puolueen naisvaliokunnan ja eduskuntaryhmän jäsenet, keskusliiton sihteeri, piiriliittojen sihteerit ja yksi edustaja puolueen kunkin äänenkannattajan toimituksesta. Muille puolueen jäsenille voidaan myöntää läsnäolo- ja puhevalta. — Puolueen valtuuskunnan puheenjoht. yhjoht. tri Kyösti Haataja, keskusliiton sihteeri maist. U. V. Halminen (toimisto Hgissä, Antink. 4).

S a n o m a l e h d i s t o. Kansallisen Kokoomuspuolueen äänenkannattajat olivat vn 1926 lopulla: »Aamulehti» (Tampereella, ilm. 6 k. viikossa). — »Etelä-Savo» (Lrannassa, 3 k. v.). — »Etelä-

Suomi» (Kotkassa, 3 k. v.). — »Haminan Lehti» (Haminassa, 3 k. v.). — »Hämeen Sanomat» (Hlinnassa, 6 k. v.). — »Iltalehti» (Hgissä, 6 k. v.). — »Kaiku» (Oulussa, 6 k. v.). — »Kajaani» (Kajaanissa, 3 k. v.). — »Karjala» (Viipurissa, 6 k. v.). — »Karjalainen» (Joensuussa, 3 k. v.). — »Kokkola» (Kokkolassa, 3 k. v.). — »Laatokka» (Svalassa, 3 k. v.). — »Lahti» (Lahdessa, 3 k. v.). — »Länsi-Suomi» (Raumalla, 6 k. v.). — »Mikkelin Sanomat» (Mikkelissä, 3 k. v.). — »Perä-Pohja» (Torniossa, 3 k. v.). — »Raahen Seutu» (Raahessa, 3 k. v.). — »Riihimäen Sanomat» (Riihimäellä, 3 k. v.). — »Salmetar» (Hisalmella, 3 k. v.). — »Satakunnan Kansa» (Porissa, 6 k. v.). — »Savo» (Kuopiossa, 6 k. v.). — »Savonmaa» (Slinnassa, 3 k. v.). — »Sisä-Suomi» (Ikylässä, 3 k. v.). — »Suomen Nainen» (Hgissä, 1 k. v.). — »Uudenkaupungin Sanomat» (Ukpgssa, 3 k. v.). — »Uusi Aura» (Turussa, 7 k. v.). — »Uusimaa» (Porvoossa, 3 k. v.). — »Uusi Suomi» (Hgissä, 6 k. v.; pää-äänenkannattaja). — »Vaasa» (Vaasassa, 6 k. v.)

Kansallinen Edistyspuolue. Perustettu Helsingissä 8. 12. 1918, jolloin ent. nuorsuomalaisen ja kansanpuolueen päätosat sekä ent. suomalaisen puolueen vasemmistoryhmä päättivät yhtyä uudeksi, tasavaltaiseksi ja kansanvaltaiseksi puolueeksi. P u o l u e o h j e l m a hyväks. perustamispäivänä sekä vvn 1920 ja 1921 puoluekokouksissa ja täydennetty useissa myöhemmissä puoluekokouksissa. Ohjelma yksityiskohtaisesti esitetty Tietokalenterissa 1927, ss. 24—29. Vn 1927 v a a l i o h j e l m a s s a, joka hyväksyttiin puoluekokouksessa Helsingissä 23—24. 4. 1927, korostetaan seuraavia kohtia: (1) *Pienviljelijät.* Nykyhetkellä esiintyy maaseudulla ensiluokkaisen tärkeitä yhteiskunnallisia uudistustehtäviä, joiden oikeasta ratkaisusta riippuu valtiomme lujuus. Erityistä huomiota vaatii osakseen yhä kasvavan pienviljelijäväestömme taloudellinen ja henkinen kehitys. Pienviljelijain ammatillista valistustoimintaa on voimakkaasti tuettava. Liian pienet tilat tarvitsevat lisää maata ja viljelijän laiduntalous kehittämistä. Järjestämällä pienviljelykselle varsinkin perusparannuksiin halpakorkoista luottoa, vähentämällä pienviljelijöitä rasittavaa tulliverotusta sekä ottamalla pienviljelyksen erikoisuus muussakin verotuksessa huomioon luodaan pienviljelijäväestölle mahdollisuudet kohota sekä taloudellisesti että yhteiskunnallisesti vakavaan asemaan maassamme. — (2) *Muut vähävaraiset.* Lainsäädännöllä on tilattomalle väestölle vakuutettu oikeus saada omaa maata. Toimenpiteet tämän oikeuden käytäntöön saattamiseksi ovat toistaiseksi tuottaneet suhteellisesti niukkoja tuloksia. Maan hankkimista tilattomalle väestölle on tämän vuoksi edelleen valtiotoimin tehokkaasti tuettava. Tämän ohella on jatkuvasti toimittava eri aloilla työskentelevien vähävaraisten aseman parantamiseksi, erityisesti kehittämällä sosiaivakuutuk-

sen eri muotoja. Sen jalkeen kuin pakollinen tapaturmavakuutus äskettäin on saatu tyydyttävälle kannalle, on käytävä järjestämään sairausvakuutusta niille kansalaispiireille, joille valtion ja työnantajain avustuksen seka oman säästötoiminnan kautta aikaansaatava turva on sairauden varalle valttämäton. Yleisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen aikaansaamiseksi on ryhdyttävä valmistaviin toimenpiteisiin. Työttömyysvakuutusta on edelleen kehitettävä. Sekä maaseudun että kaupunkien asunto-oloja on parannettava järjestämällä luotto-olot asuntotuotannon tarpeita tyydyttäviksi ja kehittämällä näihin oloihin kohdistuvaa terveydenhoidollista lainsaadäntöä ja valvontaa. — (3) *Naisen tasa-arvoisuus.* On edelleen jatkettava sellaista lainsaadännon uudistamista, joka tarkoittaa naisen saattamista samanarvoiseksi miehen kanssa seka perheessa että yhteiskunnallisen, valtiollisen ja kirkollisen elämän aloilla. Tarpeelliset uudistukset toimeenpantakoot pikaisesti, jotta naisen täysi tasa-arvoisuus siten lopullisesti tulisi toteutetuksi. — (4) *Verotus.* Verotuksen eri aloilla, olkoon sitten kysymys välittömästä tahi välillisestä verotuksesta, valtion tahi kunnan tarpeiden tyydyttämisestä, tarvitaan uudistuksia, jotka tarkoittavat yhteiskunnallisen oikeudenmukaisuuden toteuttamista samalla kun niitä toimeenpantaessa huomioonotetaan käytännöllisen elämän vaatimukset. Kunnallisverotuksen tulee yhdessä valtionverotuksen kanssa muodostaa yhtenäinen verotusjärjestelmä, jossa verorasitus jakaantuu verovelvollisten kesken oikeallä ja kohtuullisella tavalla heidän maksukykynsä mukaisesti. Verovapaata tulomääräa ja sallittuja verovähennyksiä on hankittavan selvityksen perusteella koroitettava; välillistä verotusta mikäli se kohdistuu valttämättömiin kulutustavaroihin, on mahdollisuuden mukaan alennettava.

(5) *Talouselämä.* Voimakas talous luo pohjan ja on valttämäton edellytys ripeälle yhteiskunnalliselle ja sivistykselliselle nousulle. Sen vuoksi on kansanvaltaisen politikan kehitettava ja vahvistettava maan tuotantoelämää ja muitakin tulolähteitä. Tuotantoelämässämme on maataloudella erittäin tarkea merkityksensä. Sen edistämiseksi voi valtio vaikuttaa ammattitaidon kohottamista tarkoittavilla toimenpiteilla seka tukemalla maataloudellisten tuotteiden kotimaista käyttöä ja vientimahdollisuuksia. Teollisen toiminnan aloilla on yrittehäisyytta pyrittava ohjaamaan kansantaloudellisesti edullisemmille aloille, ottamalla huomioon maan luonnolliset edellytykset. Sen vuoksi on korkeat suojelustullit saatava asteittain alentumaan ja maan talouspolitikkaa yleensäkin ohjattava vapaata kansainvalistä tavaravaihtoa suosivaan suuntaan. — (6) *Sivistystyö.* Meidän kansansivistystyömme on ripeästi ja elävästi seurannut tällä alalla nopeasti tapahtuvaa kehitystä ja ottanut käytäntöön uusia soveliaita työmuotoja, mutta usein siltä

on puuttunut riittävä julkinen tuki suorittaakseen tehtävänsä ajan vaatimuksia vastaavasti. Sen vuoksi täytyy lähiaikoina päästä siihen, että kansansivistystyötä sen eri muodoissa tehokkaasti tuetaan, tarkoin valvoen, että myönnetyt varat tulevat tarkoituksenmukaisesti ja yleista hyötyä edistävästi käytetyiksi. Edelleen on kansan laajat kerrokset saatettava entistä tehokkaammin osallisiksi sekä opillisen sivistyksen perusteista että erittäinkin käytännollisessa elämässä tarpeellisista ammattitiedoista, samalla kun kansalliselta pohjalta lähtien pidetään erikoista huolta tieteellisen ja taiteellisen kulttuurin tarpeista — (7) *Suomalainen kansallisuus.* Kansamme vapauduttua pitkaaikaisesta valtiollisesta ja kansallisesta sorronalaisuudesta on sen keskuudessa herännyt voimakas tahto kohottaa mahdollisimman nopeasti suomalaisuus sille kuuluvaan asemaan maamme julkisessa elämässä. Pyrkimykset, joiden tarkoituksena on hidastuttaa oikeudenmukaista kehitystä tällä alalla, ovat omansa ylläpitamään jatkuvaa erimielisyyttä ja haittaamaan sovinnollista yhteistyötä maan molempien kieliainesten kesken. Tasapainoiseen ja oikeaan suhteeseen maan molempien kieliainesten kesken päästään, jos noudatettavaksi otetaan se oikeudenmukainen periaate, että valtiovaroja sivistystarkoituksiin vastedes myönnettäessä molempien kieliainesten tarpeet tyydytetään väestömäärien mukaisessa suhteessa. Suomenkielistä kirjallisuutta ja taidetta sekä tieteellistä koulutusta on voimakkaasti tuettava ja kielelliset epäkohdat virkakunnassamme koti- ja ulkomaalla sekä armeijassa nopeasti korjattava. Voimassaolevia kielilakeja on sovellutettava siten, ettei mitään suomenkielelle taattuja oikeuksia laiminlyödä tahi jätetä käyttämättä. Vanhentuneissa laeissa ja asetuksissa olevat suomenkielista väestöä rasittavat epäkohdat ja kohtuuttomuudet on poistettava. — (8) *Kansanrauhus.* Työtä kansamme raitistuttamiseksi on Kansallisen Edistyspuolueen mielestä valtion ja yhteiskunnan taholta jatkuvasti ja tehokkaasti tuettava. Puolue kannattaa kieltolakia sekä vaatii puolue-elimiltään lojaalista suhtautumista sanottuun lakiin ja valtiovallalta tehokkaita toimenpiteitä sen voimaansaattamiseksi käytännössä. Erityisesti on väkijuomain salakuljetusta entistä tehokkaammin vastustettava. Ellei vät kuitenkaan valistustyö sekä valtion ja yhteiskunnan uudet tarmokkaimmatkaan toimenpiteet riittävän ajan kuluessa tuota toivottuja tuloksia, vaan luvatonta alkoholin käyttöä esiintyisi arveluttavassa määrässä, ottaa puolue harkittavaksi, onko asema sellainen, että kieltolain toimeenpanemiseksi ja raittiustilanteen selvittämiseksi on ryhdyttävä toimenpiteisiin neuvoa-antavan kansanäänestyksen aikaansaamiseksi tässä asiassa. — (9) *Rikollisuuden ja lapsiinturmeluksen ehkäiseminen.* Aikakauttamme painaa vielä sota-ajan jälkeensä jättämä siveellinen lamaannus, joka on avannut

sulut sodan jälkeen eri maissa vyöryneelle ja meilläkin esiintyneelle rikollisuuden aallolle. Samalla kun kansakunnan siveellistä voimaa on valistuksen avulla terästettävä, on yhteiskunnan ja valtion taholta kaikin tarkoituksenmukaisin keinoin tästeltava rikollisuutta ja tapainturmelusta vastaan. — (10) *Ulkopolitiikka.* Maan ulkopolitikkaa on ohjattava, kansakunnalliset velvollisuudet huomioonottaen, rauhalliseen kehitykseen ja oikeudenmukaisuuteen perustuvan kansainvälisen yhteistoiminnan pohjalta. Ystävällisiä suhteita erityisesti naapurivaltoihin on ylläpidettävä. Turvallisuutensa lisäämiseksi ja varustustaakkansa keventamiseksi Suomen on pyrittävä kehittämään rauhaa lujittavaa, Kansainliiton periaatteiden mukaista yhteistoimintaa toisten Itämeren yhteyteen ulottuvien maiden kanssa. Erityisesti kannattaa puolue Kansainliiton pyrkimyksiä kansojen valtiollisen loukkaamattomuuden turvaamista ja asevarustusten supistamista tarkoittavien yleissopimusten aikaansaamiseksi. Taloudellisia suhteitamme ulkomaihin on kehitettävä ja taloudellista elämäämme ohjattava myös kansainvälistä asemaamme silmällä pitäen. Ulkomainen edustuksemme on järjestettävä myöskin talouspolitisia tarpeita huomioonottaen. — (11) *Puolustuslaitos.* Rauhan lujittamiseen tähtäävä ulkopolitikka on parhaita takeita itsenäisyytemme turvaamisessa. Mutta samalla on myös maan puolustuslaitos saatettava täysin ajanmukaiselle kannalle, ottamalla huomioon uudenaikaisen tekniikan tarjoamat apuneuvot ja pitämällä silmällä, että armeijan hyväksi myönnetyt varat, joiden määrää harkittaessa on tarkkaa säästäväisyyttä noudatettava, tulevat tarkoituksenmukaisesti käytetyiksi. Sotilaskasvatusta on johdettava kansanomaisessa, isänmaallista mielta ja kansan puolustustahtoa lujittavassa hengessä. Sotilasrasituksen huojentamiseksi on mahdollisuuden mukaan saatava kaikki isänmaan kaille uskolliset kansalaiset vapaaehtoiseen työskentelyyn maan puolustuslaitoksen hyväksi. Suojeluskuntalaitos on liitettävä nykyistä elimellisempään yhteyteen vakinaisen armeijan kanssa.

Puolueen järjestö on seuraava: eri »piirijärjestöt» ovat Helsingissä toimivan »keskusjärjestön» alaisia. Tämän elimiä ovat puoluekokous ja puoluehallitus. Ylin valta on puoluekokouksella, joka (vakinainen) pidetään vuosittain maalis- tai huhtikuussa; siihen lähettää kukin paikallisyhdistys kaksi edustajaa, jos yhdistyksessä on jäsenä alle sata, sekä sen lisäksi yhden edustajan jokaista seuraavaa 50 jäsentänsä kohti. Puoluehallitukseen kuuluu 28 puoluekokouksen vuodeksi kerrallaan valitsemaa jäsentä, 6 eduskuntaryhmän edustajaa, 1 edustaja puolueen jokaisesta piiritoimikunnasta sekä 1 edustaja puolueen kunkin sanomalehden toimituksesta. — Puoluehallituksen puheenj. ylijoht. O. Mantere, sihteeri toimitt. J. Oksanen. Puoluekanslia Helsingissä, Ludviginkatu 6.

Sanomisto. Edistyspuolueen äänenkannattajia olivat vn 1926 lopussa seuraavat sanomalehdet: »Etelä-Saimaa» (Lappeenrannassa, ilm. 3 k. viikossa). — »Etelä-Suomen Sanomat» (Lahdessa, 3 k. v.). — »Helsingin Sanomat» (Hgissä, 7 k. v., puolueen pää-äänenkannattaja). — »Häme» (Hlinnassa, 3 k. v.). — »Itä-Savo» (Slinnassa, 3 k.v.). — »Kaleva» (Oulussa, 6 k.v). — »Keskisuomalainen» (Jkylässä, 6 k. v). — »Länsi-Savo» (Mikkelissä, 3 k. v.). — »Pohjois-Savo» (Kuopiossa, 3 k. v.). — »Rauman Lehti» (Raumalla, 2 k. v.). — »Turun Sanomat» (Turussa, 7 k. v.). — »Tampereen Sanomat» (Tampereella, 6 k. v.).

Suomen Ruotsalainen Kansanpuolue (Svenska Folkpartiet i Finland). Puoluekokouksessa Helsingissä 21—25 5. 1924 hyväksytyn uuden ohjelman mukaan on ruotsal. kansanpuolueen tarkoituksena koota Suomen ruotsalainen väestö yhteisesti puoltamaan asemaansa isänmaassa ja turvaamaan kehitystään erityisenä kansallisuutena. Ruotsalaisen väestön säilymisen perusehtona on ruotsalaisen asutusalueen säilyttäminen. Puolue pyrkii kehittämään ja lujittamaan tämän asutusalueen väestön kielellistä ja kansallista erikeusturvaa. Muista erikoisista ohjelmakohdista mainittakoon ruotsinkielen säilyttäminen maan toisena kansalliskielenä ja kielilainsäädännön senmukainen sovelluttaminen, ruotsalaisen asutusalueen ulkopuolella eläväin ruotsalaisten oikeus äänestää oman puoluecnsa mukana, ruotsalaisten opetuslaitosten avustaminen tarpeen eikä väestön suuruuden mukaan ja tämän opetustoimen johdon järjestäminen ruotsalaisten kouluetujen mukaisesti. Puolue kannattaa ruotsalaisen väestön aatteellisia ja taloudellisia pyrkimyksiä ja erityisesti »ruotsalaista sivistysrahastoa.» Puolueen ohjelma on sus varsinaisesti ainoastaan kansallispolitinen. Puolueen sisäpuolella saadaan muodostaa sellaisia yhtymiä, joiden ohjelma ei ole puolueen yleisen tarkoituksen vastainen. — Puolueen järjestö perustuu paikallisyhdistyksiin. Puoluetta kokonaisuudessaan johtaa Helsingissä oleva keskushallitus, johon kuuluu 15 kolmeksi vuodeksi valittua jäsenta, joista kolmas osa vuosittain eroaa. Ermäisiä asioita ratkaisee lisätty hallitus, johon keskushallituksen lisäksi kuuluu ruotsalaisten maaseutujen edustajia. Keskushallituksen puheenjohtaja joht. E. v. Rettig, puoluesihteeri maist R. Collander.

Kommunistinen puolue on oikeuden päätöksellä julistettu laittomaksi ja hajoitettu. Vn 1927 lopulla ilmestyi kuitenkin muutamia sitä suuntaa kannattavia sanomalehtiä: »Pohjan Voima» (Oulussa, 3 k.v.), »Savon Työ» (Kuopiossa, 3 k.v.) »Tiedonantaja» (Helsingissä, 6 k.v.) ja »Työn Ääni» (Vaasassa, 3 k. v.).

Valtiolliset vaalit 1907—1927.

Edustajain lukumäärä eri puolueissa. Ep = kansallinen edistyspuolue, Kp = kansallinen kokoomuspuolue, Km = kommunistinen puolue, K = kansanpuolue (v. 1917), Kr = kristillinen työväenliitto, Ml = maalaisliitto, Ns = nuorsuomalainen puolue, Pp = porvarilliset puolueet, Rp = ruotsalainen puolue, Sd = sosialidemokratinen puolue, Sp = suomalainen puolue.

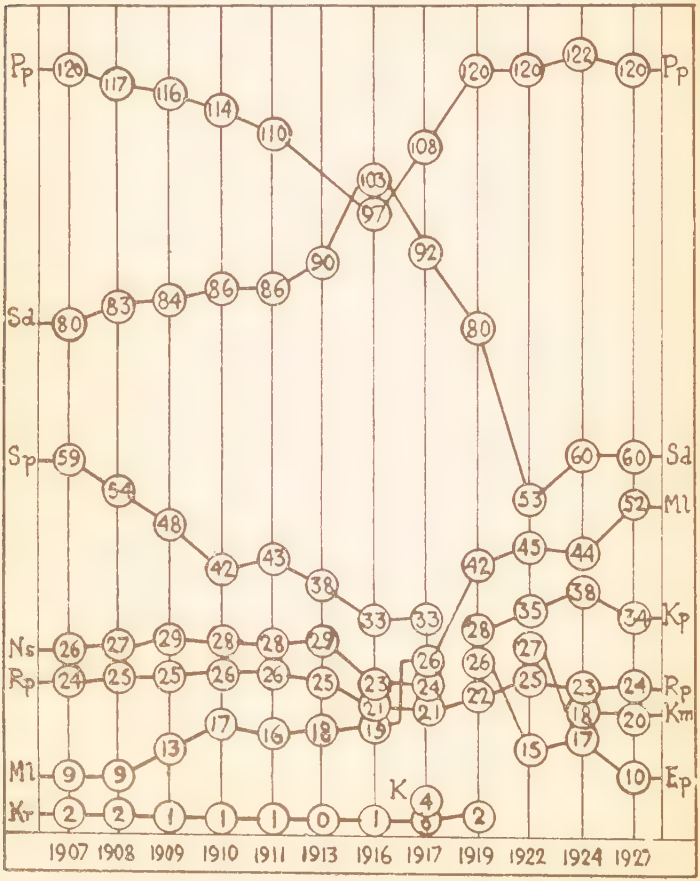

KANSANEDUSTAJAT

valitut vaaleissa 1—2. 7. 1927.

Ep = Kansallinen Edistyspuolue, Km = Työväen ja pienviljelijäin vaaliliitto (ent. kommunistinen puolue), Kp = Kansallinen Kokoomuspuolue, Ml = Maalaisliitto, Rp = Ruotsalainen Kansanpuolue, Sd = Sosialidemokraattinen puolue. — min. = ministeri, e. min. = entinen ministeri, mv. = maanviljelijä, op. = opettaja, p. siht. = piirisihteeri, tm. = työmies, tmts. = toimitsija, khra = kirkkoherra, knnvs = kunnallisneuvos, toim. = toimittaja.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Aalto, Artturi, toim., Hki Sd
Ampuja, Mikko, viilari, Hki Sd
v. Born, Ernst, tilanom., vapaaherra, Pernaja Rp
v. Frenckell, Erik, insin., Hki Rp
Furuhjelm, Annie, nti, Hki Rp
Furuhjelm, Ragn., prof., Hki Rp
Gebhard, Hedvig, rva, Hki Kp
Ingman, L., prof., e.min., Hki Kp
Isaksson, J. Aug., toim., Vaasa Km
Itkonen, R. joht., e.min. Hyvink. Sd
Järvinen, K., prof., e.min., Hki Kp
Kullberg, H., mv., Ruots. pyht. Rp
Kuusisto, A., p. siht., Hki Sd
Lehtinen, E. W., knnvs, Iitti Kp
Lehtonen, Martta, konttor., Hki Km
Lindberg, Gust., mv., Tuusula Rp
Linna, Jalm., mv., Nurmijärvi Sd
Palmgren A., joht., e.min., Hki Rp
Pekkala, Eino, asianaj., Hki Km
Rydman, Eero, pank. joht., Hki Ed
Schauman, Georg, tri, Hki Rp
Seppälä, Hilda, siht., Hki Sd
Sergelius, Max, reht., Hki Rp
Tainio, Taavi, toim., Hki Sd
Vennola, J. H., prof., e.min., Hki Ep
Österholm, John, toim., Hki Rp

Turun ln eteläinen vaalipiiri.

Aarnio, K. E., khra, Ukirkko T.l. Kp
Colliander, Raf., toim., Hki Rp
Forsberg, And., kalast., Brändö Rp
Heikkilä, Bernh., mv., Rusko Kp
Jokinen, Emil, toim., Turku Sd
Kullberg, B., agron., Turku Rp
Kulmala, K., mv., Kuusjoki Km
Latvala, J. V., op., Perniö Sd
Lehtokoski, Aino, rva, Hki Sd
Leino, F. J., tuom., Turku Sd
Molin, Knut, hov. asess., Tku Rp
Pilppula, J. E., mv., Laitila Ml
Ramstedt, G. A. E., mv., Mynm. Km
Ryti, Risto, pääjoht., Hki Ep
Saarinen, Paavo, mv., Perniö Ml
Sahlstein, G., hov. asess., e.min., Turku Kp

Turun ln pohjoinen vaalipiiri.

Aalto-Setälä, T. A., nvsmies, Rauma Kp
Alestalo, Ansh., mv., Ulvila Ml
Fahler, J., kauphoit., Merikarv. Sd
Härmä, F. V., tri, Pori Kp
Junnila, T., knnvs., Tyrvää Kp
Kirra, Kalle, mv., Huittinen Ml
Komu, Ville, p.siht., Ulvila Sd

Kyläpää, K., khra, Noorm. Kp
Leino, Jalmari, toim., Pori Sd
Mäkelä, V., khra, Punkalaidun Ml
Rantala, Viljo, tm., Punkalaid. Sd
Riihimäki, Arvo, mv., Lavia Km
Ryömä, Hannes, lääk., min., Hki Sd
Sillanpää, Miina, tark., min., Hki Sd
Tuomioja, W. W., tuom., Hki Ep

Hämeen ln eteläinen vaalipiiri.

Ailio, Julius, tri, min., Hki Sd
Keto, J. W., maist., joht., Hki Sd
Kuuliala, V. K., khra, Riihim. Kp
Lehtonen, O., tuom., Lahti Kp
Leinonen, Olga, työl., Hki Sd
Mantere, O., ylijoht. e.min., Hki Ep
Myllymäki, K., joht., Hlinna Sd
Nukari, E., mv., Hlinn. mlk Kp
Toivonen, O., luennoits., Hlinna Sd
Torppa, J., knnvs, Hattula Ml
Virta, J. J., työl., Lahti Km

Hämeen ln pohjoinen vaalipiiri.

Eskola, V., asut. neuv., Jämsä Sd
Hakkila, V., porm., min., Tre Sd
Harvala, Kaarlo, toim., Hki Sd
Ihamuotila, J. A., mv., Yjärvi Ml
Linna, K. E., knnvs, Messuk. Ep
Myllymäki, L. R., sähktm., Tre Km
Pastell, Väinö, mv., Lempäälä Kp
Pulkkinen, Y., tuom., e.min., Hki Kp
Saarinen, Emil, tmts., Tre Sd
Vihuri, Iida, tmts., Tre Sd
Voionmaa, V., prof., min., Hki Sd

Viipurin ln läntinen vaalipiiri.

Aalto, J. F., toim., Viipuri Sd
Haverinen, Anna, tmts., Viip. Sd
Hämäläinen, Ida, omptr., Viip. Km
Kemppi, Antti, mv., Ihantala Ml
Lautala, Emil, mv., Vehkal. Ml
Moilanen, Kaapro, toim., Vri Kp
Nikkanen, V., mv., Ukirkko Kp
Oksanen, Kaino, nti, tri, Hki Kp
Paasivuori, Matti, min., Hki Sd
Reinikainen, O., lääk., Viip. Sd
Sinkko, E., agron., Lappee Ep
Särkkä, V. K., mv., Sniemi Ep
Talas, Onni, prof., e. sen., Hki Kp
Tukia, Elias, mv., Lappee Ml
Tuomivaara, E., agr., Ukirkko Ml
Typpö, Taneli, mv., Vahviala Sd

Viipurin ln itäinen vaalipiiri

Gummerus, L. B., tuomiok. as., Rautj. Kp
Helo, Johan, tri, min., Hki Sd
Juutilainen, A., mv., Antrea Ml
Kauranen, Joos., mv., Muolaa Ml
Kopsa, Pekka, mv., Jaakkima Ml
Kuisma, Antti, mv., Sakkula Ml
Kukkonen, Antti, past., e. min., Pyhäselkä Ml
Leppälä, J., mv., Sortavalanp. Ml
Niukkanen, J., mv., e.min., Kirvu Ml
Pitkänen, Matti, mv., Sort.p. Ml
Puhakka, Y. V., tri, Hki Kp
Rapo, Jussi, asioits., Sortav. Sd
Seppänen, J., mv., Kivennapa Kp
Suokas, M., mv., Kivennapa Sd
Tanner, William, luenn., Hki Km
Welling, Yrjö, mv., Kirvu Sd
Vertanen, Anton, mv., Ruokol. Ml

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Hakala, Kalle, tmts., Mikk. Sd
Halonen, T., mv., Sääminki Sd
Hannula, Mandi, optr., Hki Ep
Jutila, Emil, mv., Mäntyharju Ml
Kontio, Oskar, mv., Pieksäm. Ml
Kuokkanen, E. V., porm., Mikk. Kp
Luostarinen, Aino, rva, Kerim. Ml
Malkamäki, Aino, optr. Janakk. Sd
Paavilainen, M., mv., Rsalmi Ml
Sventorzetski, R., toim., Hki Sd
Tolonen, J. F., mv., Kerim. Sd
Valjakka, Hilma, rva, Mikk. Sd

Kuopion ln läntinen vaalipiiri.

Asikainen, A., kauphoit, Him. Km
Enne, Y., toim., Hki Km
Hahl, E., ylijoht., e.min., Hki Ml
Heikkinen, P. V., mv., Muuruv. Ml
Kariniva, S., mv., Pielavesi Ml
Malmivaara, V., khra, Kiuruv. Kp
Paasonen, A., kauphoit., Sukev. Sd
Raatikainen, A., knnvs., Kartt. Ml
Savolainen, S., var.hoit., Kpio Km
Turunen, A., torpp., Kuopmlk. Km
Valta, Aug., siht., Kuopio Sd
Valta, K., mv., Pielavesi Sd

Kuopion ln itäinen vaalipiiri.

Kankkunen, P., mv., Kitee Ml
Koponen, A., levysep., Pielisj. Sd
Lehikoinen, R., kp.hoit., Juuka Sd
Pennanen, P., mv.e.min. Kesäl. Kp
Pensas, Otto, tm., Joensuu Sd
Puittinen, M. S., tm., Hki Sd
Reinikka, T., maist., e.min., Jklä Ml
Ryynänen, J. G., mv., Pielisj. Ml
Saarelainen, P., mv., Pielisj. Ml
Tervo, S., siht., Joensuu Sd

Vaasan ln itäinen vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, tm., Jkylä Sd
Hakala, A., mv., Kortesjärvi Ml
Hurme, Kaarle, mv., Saarij. Ml
Koivulahti-Lehto, Hilma, mv., Virrat Sd
Lehto, Toivo, toim., Jkylä Sd
Luoma, A., mv., Kuurtane Kp
Muhonen, Atte, mv., Laukaa Sd
Pekkala, M., mets.nvs, min., Hki Sd
Setälä, Edv., mv., Virrat Sd
Vesterinen, V., mv., e.min., Lk. Ml

Vaasan ln eteläinen vaalipiiri.

Estlander, Ernst, prof., Hki Rp
Helenelund, E., mv., Sulva Rp
Ikola, J. O., maist., Vaasa Kp
Jacobsson, O., nvsmies, Vaasa Rp
Jern, J. Levi, mv., Msaari Rp
Koivisto, I., mv., Kurikka Ml
Latva, L., kirjaltaja, Vaasa Km
Penttala, I., toim., Isokyrö Sd
Tarkkanen, E. M., mv., Laihia Ml
Tåg, Aug., mv., Närpöö Rp
Virkkunen, Paavo, tri, Hki Kp
Åkerblom, K. V., op., Koivlhti Rp

Vaasan ln pohjoinen vaalipiiri.

Broman, J. W., hov. as., Vaasa Rp
Bäck, J. A., khra, Vöyri Rp
Hästbacka, J. E., joht., Tervj. Rp
Inborr, Joh., mv., Pietars.p. Rp
Kalliokoski, W., mv., Halsua Ml
Lahdensuo, Jalo, maist., e. min., Lapua Ml
Rantanen, M., past., Kauhava Kp
Turja, Ernsti A., mv., Lapua Kp
Vehkaoja, H., mv., Ylistaro Kp
Wiik, Karl H., maist., Hki Sd

Oulun ln eteläinen vaalipiiri.

Ainali, Sak., mv., Himanka Kp
Arffman, Kusti, mv., Sotkam. Ml
Huttunen, J. E., toim., Oulu Sd
Janhonen, T. A., khra, Suomuss. Ml
Kallio, K., pk.joht., e.min., Niv. Ml
Karjalainen, H., reht., Oulu Ep
Mustakallio, L., khra, Nivala Ml
Niilekselä, M., mv., Pulkkila Ml
Nurmesniemi, E., mv., Kärsäm. Ml
Rosenberg, M., toim., Vaasa Km
Salo, Sulo, mv., Puolanka Ml
Savenius, Fil., mv., Reisjärvi Km
Urpilainen, S., rva, Saloinen Km

Oulun ln pohjoinen vaalipiiri.

Hannula, U., toim., Kemi Ml
Hänninen, Kaarlo, tri, Hki Ml
Junes, Antti, knnvs, Alatornio Ml
Jussila, O. H., khra, Kuivan. Kp
Koivuranta, J., mv., Rovan. Ml
Liedes, J. A., työmies, Ii Km
Lohi, K. A., mv., e.min., Ranua Ml
Tabell, E., tm., Kem.mlk. Km

Lapinmaan vaalipiiri.

Neitiniemi, A. A., mv., Kittilä Kp

Vn 1927 valtiopäivät. Alkaneet 2. 9. 1927. Puhemies pankinjoht. Kyösti Kallio (Ml), 1. varapuhemies tri Paavo Virkkunen (Kp), 2. varapuhemies joht. Rieti Itkonen (Sd). — Eduskunnan sihteeri lakit. kand. Eino Ahla, yleistulkki toim. Eino Voionmaa, taloud. hoit. leht. E. V. Liuksiala, pikakirj. kanslian pääll. maist. K. A. Petrelius, painatustöiden valvoja maist. J. Laurila, ruotsal. kanslian pääll. kanslianeuvos J. Grönlund.

Valiokunnat ja niiden puheenjohtajat: (1) Suuri valiok., K. Myllymäki (Sd). — (2) Perustuslakivk., Y. Puhakka (Kp). — (3) Valtiovarainvk., R. Furuhjelm (Rp). — (4) Lakivk., G. Sahlstein (Kp). — (5) Talousvk., O. Reinikainen (Sd). — (6) Laki- ja talousvk., R. Itkonen (Sd). — (7) Sivistysvk., A. Kukkonen (Ml). — (8) Pankkivk., K. Järvinen (Kp). — (9) Maatalousvk., E. Hahl (Ml). — (10) Työväenasiainvk., K. Lohi (Ml). — (11) Puolustusasiainvk., J. Niukkanen (Ml). — (12) Ulkoasiainvk., G. Schauman (Rp). — (13) Toimitusvk., K. Järvinen (Kp). — (14) Tarkastusvk., J. W. Keto (Sd). — Valitsijamiesten puheenj. K. A. Lohi (Ml).

Eduskunnan laitokset. Eduskunnan oikeusasiamies: tri Y. Puhakka, siht. oikeussiht. Oiva Huttunen.

Valtakunnanoikeus. Vars. jäsenet: kork. oik. pres. J. Grotenfelt (pj), kork. hallinto-oik. pres. K. G. Söderholm, hov. oik. pres. H. Lilius, hov. oik. pres. A. J. A. Cederberg ja hov. oik. pres. E. V. Elfvengren sekä v. 1925 valitut ent. oikeuskansleri P. E. Svinhufvud, tri T. M. Kivimäki, joht. V. Tanner, prof. E. Estlander, tuom. A. Kotonen, kirj. S. Alkio ja prof. Antti Tulenheimo.

Valtion tilintarkastajat. *Vn 1925 vars. tilintarkastajat:* ent. senaatt. A. Osw. Kairamo, joht. J. E. Hästbacka, toim. Ol. Puro, maanvilj. S. Pilkka ja tri J. Helo. — *Vn 1926 tilintarkastajat:* ent. senaatt. A. Osw. Kairamo, joht. J. E. Hästbacka, toim. Ol. Puro, tri J. Helo ja toim. J. Vainio. — *Vn 1927 tilint.* samat.

Pankkivaltuusmiehet (varsinaiset) prof. E. Nevanlinna (val. 1926 kolmeksi vuodeksi), puh. j., joht. V. Tanner (val. 1925 kolmeksi vuodeksi), maist. Jalo Lahdensuo (val. 1927 kolmeksi vuodeksi), tuom. Yrjö Pulkkinen (val. 1927 kolmeksi vuodeksi), prof. A. af Forselles (val. 1926 kolmeksi vuodeksi) ja maist. W. Wuolijoki (val. 1925 kolmeksi vuodeksi). Näistä ovat kolme ensinmainittua osallisia kaikissa pankkivaltuusmiesten käsiteltävissä asioissa ja kolme viimemainittua määrätyissä asioissa.

Suomen Pankin tilintarkastajat (varsin.): op. A. Fränti, joht. K. Harvala, tri F. V. Harma ja joht. T. Reinikka.

Eduskunnan kirjasto: ylikirjastonhoit. tri A. H. Bergholm.

Valtiolliset tapahtumat.

Kallion hallituksen kukistuminen ja sosialidemokratisen hallituksen muodostaminen. Vn 1925 viimeisen edellisenä päivänä muodostettu, maanvilj. Kyösti Kallion johtama maalaisliittolais-kokoomuksellinen hallitus (»Kallion toinen hallitus») sai 11-kuukautisen toiminnan jälkeen eduskunnassa epäluottamuslauseen Riihimäen ampumatarvetehtaassa ja valtion ampumatarvetilauksissa ilmenneiden epäkohtain johdosta. Kun epäluottamuslauseen puolesta äänestäneet puolueet eivät voineet yhdessä ryhtyä uutta hallitusta muodostamaan, otti johtaja Väinö Tanner muodostaakseen puhtaasti sosialidemokratisen hallituksen, joka 13 p. jouluk. 1926 ryhtyi toimeensa. Tähän Suomen ensimmäiseen sosialidemokratiseen hallitukseen kuuluivat pääministerinä johtaja Väinö Tanner, ulkoasiainministerinä prof. Väinö Voionmaa, oikeusministerinä pormest. Väinö Hakkila, sisäasiainministerinä kauppalanjoht. Rieti Itkonen, puolustusministerina joht. K. K. Heinonen, valtiovarainministerinä tri Hannes Ryömä, opetusministerinä tri Julius Ailio, maatalousministerinä metsäneuvos Manno Pekkala, kulkulaitosten ja yl. töiden ministerinä maist. Väinö Wuolijoki, kauppa- ja teollisuusministerinä joht. Väinö Hupli, sosialiministerina tri Johan Helo, apulaissosialiministerinä tarkast. Minna Sillanpää (Suomen ensimmäinen naisministeri) sekä salkuttomana ministerinä kirvesmies Matti Paasivuori. Uuden hallituksen jäsenistä oli 10 eduskunnan jäsentä ja 5 ollut osallisena Tokoin hallituksessa v. 1917. Petsamon laivatilauksen johdosta eduskunnassa saamansa epäluottamuslauseen johdosta oli ministeri Itkonen pakotettu eroamaan 12 p. huhtikuuta 1927; hänen sijaansa tuli sisäasiainministeriksi toimitt. Olavi Puro.

Sosialidemokratisen hallituksen ohjelma, joka esitettiin eduskunnallekin, missä sen johdosta tehty ehdotus epäluottamuslauseeksi uudelle hallitukselle tuli hyljätyksi, kuului seuraavasti:

»Ryhtyessään sille uskottua tehtävää suorittamaan, elähyttää hallitusta vilpitön harrastus työskennellä tasavaltamme kaikinpuoliseksi lujittamiseksi ja vahvistamiseksi. Valtiosääntömme pohjalla työskennellen tulee hallituksen pyrkimyksenä senvuoksi olemaan maamme itsenäisyyden ja tasavaltaisen hallitusmuotomme turvaaminen.

Hyvin ymmärtäen, että maan valtiollisen menestyksen valttamattomana edellytyksenä on sen taloudellinen edistyminen ja hyvinvointi, tulee hallitus erikoisesti kunnittamaan huomiota maan taloudellisten voimien edelleen kehittämiseen. Senvuoksi ei sitä tule puuttumaan halua ja harrastusta työskennellä maan elinkeinojen

kehittämiseksi siinä määrin kuin niitä voidaan hallituksen toimenpiteillä edistää. Maan pääelinkeino, maatalous kaikkine sivuelinkeinoineen, samoinkuin valtion ja yksityinen metsätalous, tulevat hallituksen puolelta saamaan kaikkea mahdollista tukea. Myöskin maamme teollisuuden ja kaupan edelleen kehittämiselle tulee hallitus omistamaan lämmintä huomiota.

Hallituksen pyrkimyksenä tulee myös olemaan kansan sivistyksen kaikinpuolinen kohottaminen koululaitoksen ja vapaan valistustyön avulla, samoinkuin niin kansankulttuurin kuin ylemmän kulttuurin kehittäminen kansanvaltaiseen suuntaan.

Ulkovaltoihin nähden tulee hallitus noudattamaan itsenäistä ulkopolitikkaa, samalla pyrkien olemaan mukana kansainvälisessä yhteistyössä. Hallitus haluaa ylläpitää ystävällisiä suhteita kaikkiin valtioihin ja kannattaa tähän tähtäävää määrätietoista rauhanpolitiikkaa. Kansainvälisiä varustusten supist mispyrkimyksiä tulee hallitus ajamaan ja tukemaan.

Näiden yleistä laatua olevien suuntaviivojen ohella on hallitus tulevaa toimintaansa suunnitellessaan kiinnittänyt huomiota erinäisiin maamme yhteiskunnallisissa oloissa vallitseviin yksityiskohtiin, joihin nähden sen mielestä olisi valttämätöntä aikaansaada korjauksia ja parannuksia.

Erikoisesti on tälloin sosialisen lainsäädännön edelleen kehittäminen kuuluva hallituksen harrastuspiiriin. Vaikkakin yhteiskunnallisen lainsäädännön alalla on viime vuosina erinäisiä tuloksia saavutettu, on maamme kuitenkin tässä suhteessa vielä suuresti jälessä useasta muusta maasta. Vähävaraisen kansanluokan aseman parantamiseksi on senvuoksi melkoinen uudistustyö tällä alalla valttämätön. Tässä mielessä pyrkii hallitus kehittämään sekä teollisuus- että maataloustyövakea koskevaa työvaensuojeluslainsäädäntöä pitäen tässä suhteessa ohjeenaan kansainvälisesti hyväksyttyjä päätöksiä. Myöskin 8-tunnin työaikaan nähden olisi maassamme astuttava se askel, joka kansainvälisesti on sovittu otettavaksi. Tapaturmavakuutuslainsäädäntöön, joka meillä tosin askettäin on uusittu, kaivataan hallituksen mielestä vielä eräitä korjauksia, joihin senvuoksi tullaan pyrkimään. Samoin olisi tärkeätä aikaansaada tehokas sairausvakuutus, jonka hyväksi meillä jo on melkoisesti esitöitä tehtynä. Työkyvyttömyys- ja vanhuudenvakuutusta tarkoittavan sosialivakuutuksen aikaansaamista pitää hallitus erittäin tärkeänä ja tulee senvuoksi ryhtymään valmistaviin toimenpiteisiin asiassa.

Toinen ala, jolla hallitus katsoo itsellään olevan tärkeitä tehtäviä on erinäisten korjausten aikaansaaminen maamme verotusoloihin. Tällä alalla on vallalla monia epäkohtia, jotka ovat herättäneet suurta tyytymättömyyttä maassa. Kunnallisessa tuloverossa on

vähävaraisille välttämättä saatava nykyistä suurempia verohelpotuksia, jotavarten lain sallimia tulovähennyksiä olisi huomattavasti korotettava. Hallitus ryhtyy myös valmistamaan kunnallisen tuloverotuksen uudistamista asteettain yleneväksi sekä omaisuuden ja ansiottoman arvonnousun verottamista kunnallisessa verotuksessa.

Edelleen olisi valtionkin tulo- ja omaisuusveroon nähden aihetta saada tarpeellisia muutoksia, jotka enemmän kuin tähän asti vapauttaisivat alhaisia tuloja nauttivat tästä verotuksesta. Nykyinen vähäinen omaisuusvero voidaan hallituksen mielestä myöskin ilman haittaa kohottaa, niin että sen tuotto muodostuu suuremmaksi.

Hallitus ilmoittaa edelleen yrittavansä saada korjauksia nykyiseen tulliverotukseen, josta on muodostunut tärkein verolähde, mutta joka samalla saagen epätasaisesti kohtaa eri kansanluokkia. Tätä välillistä verotusta haluaa hallitus ryhtyä vähentämään, pitäen tärkeänä eteenkin elintarpeiden ja välttämättömien kulutustarvikkeiden tulliverotuksen huojentamisen. Tämän tulolähteen suureen merkitykseen nähden valtiotaloudessa samoinkuin sen vaikutuksen vuoksi talouselämään on luonnollista, että näitä alentamispyrkimyksiä on mahdollisuus toimeenpanna vain asteettain.

Samalla kun hallitus myöntää maan puolustuslaitoksen merkityksen niin kauan kuin yleistä asesta riisumista tarkoittavat pyrkimykset eivät ole kehittyneet nykyistä pitemmälle, ei hallitus ole voinut olla kiinnittämättä huomiotaan tämän laitoksen vaatimiin suurin menoihin, joihin nähden kansassamme on yleisesti vakiintunut se käsitys, etta ne ovat liian rasittavia maamme taloudelliselle kantokyvylle. Tämän laitoksen rasittavuutta on sen vuoksi ryhdyttävä helpoittamaan. Tähän onkin hallituksen mielestä mahdollisuus varsinkin palvelusaikaa lyhentämällä ja armeijan miesvahvuutta vähentämällä. Samalla kun hallitus tulee valmistamaan esityksiä näiden päämäärien saavuttamiseksi, tulee se kiinnittämään huomiota myöskin niihin epäkohtiin, joita maamme puolustuslaitokseen on päässyt tunkeutumaan. Kaikella ankaruudella tullaan suhtautumaan esiintyviin väärinkäytöksiin.

Siinen suureen tärkeyteen nähden, mika maataloudella on maamme elinkeinojen joukossa, tulee hallitus suunnittelemaan toimenpiteitä tämän elinkeinon kohottamiseksi. Sen ohella tulee hallitus erikoisesti kiinnittämään huomiota pienviljelijäin ja maataloustyöläisten asemaan. Näiden suurten ryhmien aseman kohottamiseksi on välttämätöntä parantaa heidän asunto-olojaan, helpoittaa pienviljelijöille tarpeellisen lisämaan saantia, laajentaa heidän lainuntamisoikeuttaan sekä hankkia heille huokeakorkoista luottoa. Uutisasutusta sekä yksityisten että valtionmailla haluaa hallitus minkkaan edistää voimassaolevaa asutuslainsäädäntöä kehittämällä.

Yhteiskuntarauhaa ja yhteiskunnan terveyttymistä suuresti häi-

ritsevänä seikkana ovat yhä edelleen, huolimatta kuluneesta pitkästä vahajasta, olleet vuoden 1918 tapahtumat. Niden ikavat seuraukset ovat vieläkin nytkin tuntuvia monella alalla. Taman vuoksi haluaa hallitus voimiensa mukaan poistaa niitä epäkunnalisia ilmiöitä, jotka mainitulta ajalta vielä on olemassa. Eräänä osana tässä työssä tulee mainita kansalaisoikeuksien palauttaminen vuoden 1918 kansalaissodan johdosta tuomituille ja vankilasta vapautuneille samoinkuin tilaisuuden varaaminen silloin valtion palveluksesta eroitetuille päästä takaisin valtion toimeen.

Seisten lujasti kieltolain pohjalla tulee hallitus tarmokkaasti jatkamaan toimenpiteitä alkoholin salakuljetuksen ja salakaupan tukahuttamiseksi. Sen ohella ei tulla laiminlyömaan voimakasta työskentelyä todellisen kansanrauhan aikaansaamiseksi.

Kansallisin vähemmistöihin suhtautumisesta on kansanvähinen sosialidemokratia omaksunut vakiintuneet menettelytavat ja niiden mukaisesti tulee hallitus maamme ruotsalaiseen kansalliseen vähemmistöön nähden harjoittamaan oikeudenmukaista ja tasapuolista politikkaa hallitusmuodon hengessä.

Edellä on esitetty ne kysymykset, jotka eräiden ovat kunnittäneet hallituksen mielta ja johin nähden se ei katsonut voivansa laatia itselleen ohjelman. Molkoinen osa edellä koskettelusta ohjelmakohdista tulee aiheuttamaan esityksiä eduskunnalle ja tulee eduskunnalla niin ollen aikanaan olemaan tilaisuus niitä käsitellä. Vaikkakin tämä ohjelma ehkä on yksityiskohtaisempi kuin mitä tähän asti yleensä on ollut tapana etukäteen esittää hallituksen yleisiä pyrkimyksistä, ei siihen tietenkään siltä ole voinut sisältyä kaikkia hallituksen tulevia toimenpiteitä. Kuhunkin esille tulevaan kysymykseen tulee hallitus suhtautumaan maan edun mukaisesti.

Esitetyn ohjelman pohjalla aikoo hallitus ryhtyä työskentelemään ja pyrkii toteuttamaan siitä niin suuren osan kuin sillä on mahdollisuuksia. Tälle työlleen toivoo hallitus kaikkien yhteistä hyvää harrastavien voimien kannatusta ja ennen kaikkea eduskunnan tukea. Hallitus on täysin tietoinen siitä, että se on kaikista teoistaan ja mahdollisista laiminlyönneistään vastuunalainen eduskunnalle.»

Vn 1926 valtiopäiväin päättäjäisissä 21. 6. 1927 eduskunnan puhemies tri Paavo Virkkunen jätti paaministerille, jonka tasavallan presidentin estyneenä ollessa oli johtettava valtiopäivät päättyneiksi, valtiopäiväpäätöksen samalla lausuen seuraavaa:

»Herra Paaministeri! Eduskunta, joka valittiin vuoden 1924 yleisillä vaaleilla, ei tänään päätä annoastaan vuoden 1926, useista pakottavista syistä pitkittyneet valtiopäivät, vaan eduskunta päättää edustustoimensa kokonaisuudessaan. Valtuuksistaan luo-

puvan eduskunnan asiana ei ole itse arvostella sitä valtiollista ja kansallista työtä, minkä sen toisena valtiomahtina on suotu suorittaa. Puolueeton arvostelu jää ja jätetään historian annettavaksi. Mutta kuitenkin on jo nyt sallittua eduskunnankin päättämishetkenänsä hyvällä uskalluksella kantaa todistusta siitä, että sen kaikki toimet on määrännyt elävä, vilpitön pyrkimys edistää isänmaan ja kansakunnan tosiparasta kaikissa asioissa tavalla, minkä eduskunta kulloinkin on parhaaksi katsonut.

Se kolmivuotisjakso, jona eduskunta on vastuunalaisen työnsä suorittanut, on yleensä merkinnyt itsenäisyytemme ja valtiorakenteemme perustamistyon vakiinnuttamista. Tämä tunnusmerkki tullee tällä jaksolla olemaan historiassa. Niillä kummallakin alalla, jotka ovat eduskuntatyön tärkeimmät, eduskunnan suorittamassa lainsäädännössä ja eduskunnan huolenpidossa järjestää jokaista vuotta varten valtion rahatalous, voidaan todella merkitä, että tänä vuonna täysivaltaisuutensa ensimaisen ikäkymmenensä täyttävän valtakuntamme perustamistyö on voitu saattaa siihen suhteelliseen päätokseen, minkä se nuorekkaan, eteenpäin pyrkivän, nykyisyys- ja tulevaisuustehtävistä rikkaan kansakunnan elämässä yleensä voi saada. Että tällainen, sekä nykyisyydelle että tulevaisuudelle arvokas saavutus on voitettu, se ei ole yksistänsä eduskunnan ansio. Monet muutkin tärkeät tekijät ovat siihen myötävaikuttaneet. Mutta eduskunta voi katsoa itsensä onnelliseksi siitä, että se on saanut olla johtavalla, tehokkaalla tavalla mukana kaikissa töissä, joiden määränä on ollut vakiinnuttaa valtakunnan edistyvää kehitystä. Näiden työsuoritusten joukossa on sellaisiakin, joiden merkitys ja kantavuus ulottuu kauas yli nykyhetken. Siitä ovat todistuksena eduskunnan tekemät lukuisat, tärkeät ratkaisut, joiden luetteleminen tänä hetkenä ei ole tarpeellinen. Eduskunta saa päättämishetkenänsä olla iloinen siitä, että senkin osuus Suomen valtakunnan perustamisessa on osoittautuva arvokkaaksi ja hedelmälliseksi.

Lasketulle perustukselle on edelleen rakennettava. Toisiansa seuraavien eduskuntien välinen yhteys on aina oleva ehdollinen. Toinen nojautuu toiseen, siten viedään aina eteenpäin yhteistä isänmaallista työtä. Työnsä päättävä eduskunta on valtiopäiväjärjestyksen myöntämällä oikeudella jättänyt tavallista suuremman joukon lakiehdotuksia lepäämään yli vaalien, koska eduskunnan enemmistölle, sellaisena kuin se eri kysymyksiä käsiteltäessä kulloinkin on muodostunut, on näyttänyt tärkeältä vedota niiden lopulliseksi ratkaisemiseksi kansaan ja jättää viimeinen päättaminen sille uudelle eduskunnalle, joka valitaan muutamien päivien kuluttua. Jättäessään sekä täysin valmiin että täten vielä lopullista vahvistusta vailla olevan työnsä perinnöksi uudelle eduskunnalle ja kaikelle tulevai-

suudelle, eduskunta ei voi, nyt kun se viimeisen kerran puhevaltaansa käyttää, julkituoda hartaampaa toivomusta kuin sen, että valtiota ja kansaa rakentava työ, joka valtakunnassa on kansanvaltaisella pohjalla ja lain turvin suoritettava, olisi, niinkuin perustuslaki kehoittaa, aina ja yhä suuremmassa määrässä omiansa takaamaan valtiovallalle tarpeellista lujuutta sekä turvaamaan jokaisen kansalaisen oikeutta ja lainalaista vapautta. Ainoastaan tämä pyrkimys ahtuisena silmämäärana voidaan vahvistamistaan lujaksi vahvistaa elinvoimainen Suomen valtio, jonka vaiheita kaikissa aikojen levottomuuksissa ja vaaroissa historian Jumala on siunaava.

Eduskunta on huolella ja myötätunnolla seurannut Tasavallan Presidentin pitkäaikaista sairautta ja sydämellisesti iloinnut hänen toipumisestaan. Hartaasti toivoen, että suomen suvikausi palauttaisi Tasavallan Presidentin terveyden ja voimat entiselleen, eduskunta pyytää saada Teidän kauttanne, Herra Pääministeri, Tasavallan Presidentille perillesaattaa eduskunnan kunnioittavan jäähyväistervehdyksen. Samalla minulla on kunnia Teille, Herra Pääministeri, jättää valtiopäiväpäätös.»

P ä ä m i n i s t e r i Väinö Tanner piti tämän jälkeen seuraavan puheen:

»Suomen kansan edustajat! — Vuoden 1926 valtiopäivien nyt lopettaessa työnsä, on vuonna 1924 valitun kansaneduskunnan työkausi samalla päättynyt. Se kolmen vuoden aika, jonka nykyinen eduskunta on toiminut, on kansamme sekä valtiollisessa että taloudellisessa elämässä ollut tuloksista rikkaan työn aikaa. Maamme kansainvälinen asema on näiden vuosien aikana jatkuvasti vakiintunut. Sisäisissäkin oloissa on todettavissa kehitystä oikeaan suuntaan. Erikoisesti ovat saavutukset taloudellisen elämän alalla näinä vuosina olleet ilahduttavat.

Missä määrin nämä suotuisat tulokset ovat eduskunnan suorittaman työn ansiota, on tietenkin vaikeata arvioida. Lopullisen arvostelun antaminen tässä suhteessa onkin historian tehtävä. Eduskunnan suorittama työ on joka tapauksessa ollut sekä monipuolinen että runsas. Jonkinlaisen käsityksen tämän työn laajuudesta antavat käsiteltyjen asiain lukua osoittavat numerot. Nyt toimintansa päättävälle eduskunnalle on kolmilla valtiopäivillä annettu kaikkiaan 323 hallituksen esitystä, joista 264 on tullut eduskunnassa hyväksytyksi ja 24 aanestetty lopullisen yli vaalien. Näiden ohella on eduskunta käsitellyt 101 eduskuntaesitystä, joista 18 on hyväksytty ja 6 aanestetty yli vaalien, sekä 436 anomuseehdotusta, joista 61 on saavuttanut eduskunnan hyväksymisen. Käsiteltävien asiain runsaudesta huolimatta on eduskunta, päinvastoin kuin aikaisemmin, voinut suorittaa työnsä sille varattuna säännölli-

senä aikana, nyt päättyvää viimeistä istuntokautta lukuunottamatta. Aikaisemmat itsenäisyytemme aikana toimineet eduskunnat ovat jo ennättäneet suorittaa huomattavan määrän perustavaa työtä, joka vaatii pidempiä työkausia. Eduskuntatyö on senjälkeen voinut olla säännöllisempää ja rauhallisempaa.

Eduskunnan suorittamassa työssä on tärkeän osan muodostanut kansainvälisten suhteiden järjestely. On jatkettu jo aikaisemmin aloitettua työtä kauppasuhteiden järjestämiseksi niiden valtakuntien kanssa, joiden kanssa maamme on liikeyhteydessä. Tämä työ on nyttemmin niin pitkälle ehtinyt, että suurin osa suunnitelluista merenkulku- ja kauppasopimuksista on jo aikaansaatu. Erinäisten valtioiden kanssa on solmittu sovintomenettely- ja välitystuomiosopimuksia. Eri ryhmänsä muodostavat Itämeren ympärillä olevien maiden väliset sopimukset, joista alkoholitavaram salakuljetuksen ehkäisemistä tarkoittava sopimus on huomattava. Kaikkien näiden sopimusten kautta on maamme suhteita ulkovaltoihin rauhallisin keinoin lujitettu.

Eduskunnan pääasiallisin työ nyt päättyvän kolmivuotiskauden kuluessa on kuitenkin, samoinkuin aikaisemminkin, kohdistunut maan sisäisten asiain järjestelyyn.

Tässä suhteessa on suoritettu työ ollut erittäin monipuolista ja maan yleistä edistämistä tarkoittavaa. Maan rahalaitos on jälleen saatettu vankalle pohjalle. Vanhentuneita verotusoloja on osittain uudistettu. Liikennekysymyksiä on edistetty suunnittelemalla rautateiden rakennustyötä pitemmälle ajalle ja aikaansaamalla kokonaan uusi lainsäädäntö maanteistä ja tilusteistä. Opetus- ja valistustoiminnan alalla on lainsäädännön avulla suoritettu perustavaa laatua olevaa järjestelytyötä, varsinkin kansanopetuksen ja työväenopetuksen alalla. Maa- ja metsätaloutta sekä asutustoimintaa on eduskunnan toimesta voimakkaasti edistetty. Sosialinenkin lainsäädäntö, jonka vaalimista nykyään kaikkialla katsotaan välttämättömäksi, on saanut osakseen huomiota; tärkein saavutus tällä alalla on työväen tapaturmavakuutuksen uudelleen järjestaminen. Maan luontaisten rikkauksien hyödyksi käyttämistä varten on myönnetty varoja erinäisiin tarkoituksiin, kuten mm. Imatran voimalaitoksen rakentamisen ja Outokummun kuparikaivoksen käyntiin panemisen hyväksi. Myöskin monella muulla alalla on eduskunnan myöntämillä varoilla saatu parannuksia aikaan. Niinpa on tehokkaammin voitu jatkaa taistelua tuberkulosia vastaan uusia parantoloita perustamalla ja huoltotoimintaa järjestämällä sekä edistää mielisairas- ja muuta sairashoitoa. Monet ovat myös ne tässä luettelematta jääneet lait ja päätökset, jotka tarkoittavat taloudellisten olojen kehittämistä eri aloilla.

Valtion tulo- ja menoarvion järjestelyn, joka on tuottanut edus-

kunnalle eniten työtä ja vienyt runsaan osan sen ajasta, on eduskunnan onnistunut saada ilman rahallisia vaikeuksia suoritetuksi.

Kun nykyinen eduskunta, jonka johdolla kansamme on viimeisen kolmivuotiskauden kulkenut, nyt lopettaa työnsä, voi se niin ollen miehiyvalla silmällä niitä tuloksia, jotka se toimikautensa kuluessa on aikaansaanut, sekä luovuttaa työn jatkamisen muutaman päivän päästä valittavalle uudelle eduskunnalle.

Valitettavasti ei Tasavallan Presidentti, hänta kohdanneen sairauden vuoksi, voi tässä tilaisuudessa kohdata eduskuntaa sen oliessa viimeisen kerran koolla. Hän pyytää kauttani tervehtiä eduskuntaa ja kiittää eduskuntaa sen suorittamasta suurtarvoisesta isänmaallisesta työstä. Hallitusmuodon määräämänä Presidentin virkatehtävien hoitajana on minun tehtäväni julistaa vuoden 1926 valtiopäivät päättyneiksi.»

Uudet vaalit. Heinäk. 1—2 p. 1927 toimitettiin maassamme uudet säännönmukaiset eduskuntavaalit. Yksityisiin puolueisiin nähden vaalit olivat kyllakin merkittavat, maalaisliiton edustajamäärä kun nousi 44:sta 52:een ja edistyspuolueen edustajamäärä vähem 17:sta 10:een. Pienempiä muutoksia kokivat kokoomuspuolue, jonka edustajamäärä alem 38:sta 34:aan kommunistien edustajaluvun kasvaessa 18:sta 20:een. Ruotsalaisen puolueen edustajan lukumäärä nousi 23:sta 24:aan ja sosialidemokraattien pysyi aivan entisellaan, 60:ssa. Suuressa kokonaisuudessa kuitenkin puolueolot jäivät kutakuinkin entiselleen: porvarillisten puolueiden yhteinen edustajamäärä, joka vn 1924 vaaleissa nousi 122:een, on nyt 120, niinkuin usein ennenkin. Sosialistisella vasemmistolla on nyt hallussaan 80 paikkaa eduskunnassa (vn 1924 vaaleissa 78). Jos ruotsalainen puolue yhtyy vasemmistoon, syntyy siitä eduskunnallinen enemmisto, 104 ääntä, joka on kolmea ääntä suurempi kuin se enemmisto, joka on Tanneria hallitusta tukenut. Sosialidemokraatisen puolueen liittoutuminen maalaisliiton kanssa antaisi yhtyneille 112 ääntä eli siis huomattavan enemmiston eduskunnassa.

Vn 1927 eduskunta. Syysk. 2 p. kokoontui vn 1927 eduskunta. Eduskunnan puhemieheksi valittiin pankinjohtaja Kyosti Kallio, ensimmäiseksi varapuhemieheksi tri Paavo Virkkunen ja toiseksi varapuhemieheksi kauppalanesimies Rieti Itkonen.

Eduskunnan juhlallisissa avajaisissa 5. 9. 1927 tasavallan presidentti tervehti uutta eduskuntaa seuraavin sanoin:

»Suomen kansan edustajat! — Kun lakimääraisillä vaaleilla valittu uusi eduskunta aloittaa nyt vastuunalaisen ja tarkeän työnsä, tapahtuu tämä ulkonaisesti suotuisain edellytysten vallitessa. Maamme valtiollinen elämä on jatkuvasti vakiintunut tarjoten entistä suurempia mahdollisuuksia rauhalliselle ja hedelmälliselle

työskentelylle maan ja kansan hyväksi. Taloudelliset olomme ovat niinikään tällä hetkellä edulliset. Vuodentuloa, josta maan taloudellinen elämä niin suuresti riippuu, voidaan pitää lupaavana, ja teollisuuskin työskentelee tyydyttävissä olosuhteissa. Myöskin valtion rahallinen asema on hyvä. Meillä on niin ollen taysi syy luottavaisesti katsoa tulevaisuuteen.

Vaikka siis ulkonaisia vaikeuksia ei tällä hetkellä ole näkyvissä, tulee eduskunnalla nyt alkavalla istuntokaudella kuitenkin olemaan runsas työtaakka kannettavanaan. Jo edelliseltä eduskunnalta perintöna olevat, lepäämään jääneet lait tulevat monilukuisuutensa ja tärkeytensä vuoksi vaatimaan suuren osan eduskunnan työstä. Niiden joukossa on ensi tilalla mainittava uuden valtiopäiväjärjestyksen säätäminen, erinäiset maanpuolustusta koskevat asiat samoinkuin maatalouden edistämistä tarkoittavat lait.

Näiden asiain lisäksi on hallituksen toimesta valmistettu eduskunnalle joukko uusia esityksia, joista osa voidaan antaa eduskunnalle jo nyt eduskuntatyön alkaessa. Näistä tulee hallituksen esitys ensi vuoden tulo- ja menoarvioksi siihen liittyvine veroesityksineen tavan mukaan vaatimaan runsaan osan eduskunnan istuntokaudesta. Muista esityksistä kiintyy huomio ensi kädessä niihin, jotka tarkoittavat maan tuotannollisen toiminnan edistämistä, valistustyön jatkuvaa tehostamista, samoinkuin toistaiseksi meillä monessa suhteessa puutteellisen sosialihuollon kehittämistä. Myöskin kieltolain edelleen tehostamisesta samoinkuin eräiden kunnallisten olojen korjaamiseen on hallitus kiinnittänyt huomiota ja valmistanut niistä esityksiä eduskunnalle. Valmistusasteella on hallituksessa lisäksi useita muita kysymyksiä, mm. ehdotus uudeksi aviokaareksi.

Ulkopolitisissa suhteissa on tasaista kehitystä jatkunut. Siitä ovat todistuksena nekin uudet sopimukset vieraiden valtioiden kanssa, jotka nyt alkavalla istuntokaudella tullaan jättämään eduskunnan tarkastettaviksi ja hyväksyttäviksi. Suhteiden järjestely ja ylläpitäminen yksitvisten valtioiden kanssa muodostaa kuitenkin vain yhden puolen itsenäisen valtion ulkopolittisessa toiminnassa. Kansainvälinen elämä yhä monnaistuvine kysymyksineen asettaa eri maiden hallituksille ja eduskunnalle jatkuvasti uusia tehtäviä, jotka vaativat osakseen erikoista huomiota. Varsinkin on näin asianlaita sellaisiin maihin nähden, jotka, kuten Suomi, vasta askettain ovat saavuttaneet itsenäisyyden. On tärkeää, että Suomessakin täysin otvalletaan tämän kansainvälisen toiminnan merkitys, sillä sen kautta varmimmin vakiintuu maan asema itsenäisenä valtiona. Myös eduskunnalta se vaatii yhä kiinteämpää kansainvälisen elämän ilmiöiden tarkkaamista.

Olen varma siitä, että eduskunnalle on osoittautuva mahdolliseksi suoriutua edessään olevasta työstä onnellisesti, maata sekä sen eri

väestokerroksia hyödyttävällä tavalla. Tämän tuloksen saavuttamiseksi on välttämätöntä, että olemassa olevia mielipide-eroavaisuuksia tasoitetaan ja kaiken toiminnan päämääräksi asetetaan yhteinen isänmaan etu. Näin menetellen eduskunta puolestaan lujittaa tasavaltamme perusteita ja itsenäisyyttämme, joiden kymmenvuotista olemassaoloa meilla tämän vuoden lopussa on tilaisuus viettää.

Toivottaen menestystä eduskunnan alkavalle työlle julistan vuoden 1927 valtiopäivät avatuiksi.»

Valtiollinen muistitaulu.

Valtion päämiehet:

Pehr Evind Svinhufvud, valtionhoitaja 18 p. toukok. 1918—12 p. jouluk. 1918.
Carl Gustaf Mannerheim, valtionhoitaja 12 p. jouluk. 1918—26 p. heinäk. 1919.
Kaarlo Juho Ståhlberg, tasavallan ensimmäinen presidentti, 26 p. heinäk. 1919—1 p. maalisk. 1925.
Lauri Kristian Relander, tasavallan presidentti 1 p. maalisk. 1925—.

Hallituksen puheenjohtajat (pääministerit) Suomen itsenäisyyden aikana.

P. E. Svinhufvud (eduskunnan asettama hallitus) 27. 11. 1917—27. 5. 1918
J. K. Paasikivi (edusk. asett. hallitus) 27. 5. 1918—27. 11. 1918
Lauri Ingman (oikeisto ja edistysp.) 27. 11. 1918—17. 4. 1919
Kaarlo Castrén (porvaril. kokoomus) 17. 4. 1919—15. 8. 1919
J. H. Vennola (keskustahallitus) 15. 8. 1919—15. 3. 1920
Rafael Erich (porvaril. kokoomus) 15. 3. 1920—9. 4. 1921
J. H. Vennola (keskustahallitus) 9. 4. 1921—2. 6. 1922
A. K. Cajander (ensimm. virkamieshallitus) 2. 6. 1922—14. 11. 1922
Kyösti Kallio (keskustahallitus) 14. 11. 1922—18. 1. 1924
A. K. Cajander (toinen virkamieshallitus) 18. 1. 1924—31. 5. 1924
Lauri Ingman (porvaril. kokoomus) 31. 5. 1924—31. 3. 1925
Antti Tulenheimo (kokoomusp. ja maalaisliitto) 31. 3. 1925—31. 12. 1925
Kyösti Kallio (maalaisliitto ja kokoomusp.) 31. 12. 1925—13. 12. 1926
Väinö Tanner (sosialidemokr.) 13. 12. 1926—

Puolueiden voimasuhteet eduskunnassa vsta 1919 alkaen.

vaalivuodet	sos dem.	maalaisl.	kokoomus	ruotsal.	edistysp.	kommun.
1919	78	42	28	22	26	2
1922	53	45	35	25	15	27
1924	60	44	38	23	17	18
1927	60	52	34	24	10	20

Valtiollisten puolueiden johtavia äänenkannattajia.

Sosialidemokratinen puolue: »Suomen Sosialidemokraatti» (Helsinki), »Kansan Työ» (Viipuri).

Maalaisliitto: »Ilkka» (Vaasa), »Maakansa» (Viipuri).

Kokoomuspuolue: »Uusi Suomi» (Helsinki), »Uusi Aura» (Turku), »Karjala» (Viipuri).

Ruotsalainen puolue: »Hufvudstadsbladet (Helsinki), »Åbo Underrättelser» (Turku).

Edistyspuolue: »Helsingin Sanomat» (Helsinki), »Turun Sanomat» (Turku).

Kommunistinen puolue: »Työväenjärjestöjen Tiedonantaja» (Helsinki).

Puoluehallitusten puheenjohtajat ja sihteerit v. 1927.

Sosialidemokratinen puolue: puheenj. joht. Rieti Itkonen, siht. maist. K. H. Wiik (Helsinki, Sirkusk. 3)

Maalaisliitto: pj. maanvilj. P. W. Heikkinen, siht. toim. T. Helojärvi (Helsinki, Ahlqvistink. 1).

Kokoomuspuolue: pj. ylijoht. Kyösti Haataja, siht. maist. U. V. Halminen (Helsinki, Antink. 4)

Ruotsalainen puolue: pj. pankinjoht. Erik v. Rettig, siht. maist. R. Colliander (Helsinki)

Edistyspuolue: pj. ylijoht. O. Mantere, siht. toim. J. Oksanen (Helsinki, Ludvigink. 6)

Kommunistinen puolue: puolue virallisesti hajoitettu.

Eduskuntaryhmäin puheenjohtajat v. 1927.

Sosialidemokratinen puolue: joht. Rieti Itkonen
Maalaisliitto: maanvilj. J. Niukkanen
Kokoomuspuolue: tri P. Virkkunen
Ruotsalainen puolue: prof. R. Furuhjelm
Edistyspuolue: J. H. Vennola
Kommunistinen puolue: toim. M. Rosenberg.

Valtion talous

Pst.

Valtion talous v. 1926.

(Kertomus valtiovarain tilasta v. 1926. Annettu eduskunnalle 1927 vn valtiopäivillä. Hki 1927.)

Valtion tulot.

Vakinaiset tulot.

I Osasto. Tuloja valtiontuloksista ja muusta valtion omaisuudesta: tuloja maatiloista 29 937 852 mk (ed. v. 25 544 581 mk), tuloja kalastuksista 912 157 (1 175 345), tuloja valtion metsataloudesta 248 266 209 (227 605 185), tuloja valtion rakennuksista 5 370 379 (4 391 637), tuloja kanavista 11 217 941 (11 535 365), korkoja 74 324 069 (65 133 243), tuloja valtion rautateista 786 522 793 (726 224 373), tuloja valtion teollisuuslaitoksista alkoholilikkeestä 99 938 774 (78 485 925), rikki- ja superfosfattitehtaista 27 164 117 (22 009 137), margarinitehtaasta 8 239 622 (8 117 874), yhteensä I Os. 1 291 893 912 (1 170 222 667) mk.

II Os. Välittömiä veroja: elinkeinoveroja 186 525 (134 367) mk, tulo- ja omaisuusvero 423 081 017 (365 419 054) perintö- ja lahjavero 3 702 658 (1 694 546), ulkomalaisten korko- ja osinkovero 1 128 343 (2 811 112), yhteensä 428 098 543 (370 059 079) mk.

III Os. Välillisiä veroja: tullituloja 1 021 481 577 (1 175 158 569) mk, valmisteveroja: tupakkavalmisteveroa 156 958 342 (160 404 795), tulitikkuveroa 15 862 836 (18 126 534), makeisvalmisteveroa 11 563 520 (—), yhteensä 1 205 866 271 (1 353 689 897) mk.

IV Os. Sekaluontoisia veroja: virastojen toimitusmaksuja 9 029 243 (9 511 431) mk, leimavero 179 793 913 (151 005 351), veronlisäystä veronmaksun laiminlyömisesta maaraaikana 3 026 360 (3 458 980), erin. muita tuloja 1 434 280 (901 568), yhteensä 193 283 796 (164 877 331) mk.

V Os. Maksuja erinäisten valtiolaitosten käyttämisestä: postilaitoksen tulot 110 418 765 (85 393 165) mk, lennätinlaitoksen tulot 22 641 132 (20 376 636), merenkulkumaksuja 21 882 551 (21 231 248), yl. sairaalain sairasmaksuja 13 791 164 (11 741 456), opetuslaitosten oppilasmaksuja 6 461 108 (3 612 019), sekal. pieniä maksuja 2 809 290 (1 213 980), yhteensä 178 007 310 (143 568 504) mk.

VI Os. Sekalaisia tuloja: sakkorahoja 32 674 833 (31 362 290) mk, viralliset sanomalehdet 1 226 499 (1 163 109), valtioneuvoston kirjapaino ja julkaisuvarasto 11 169 863 (11 032 608), tuloja erin. valtionlaitosten työtoiminnasta 22 363 505 (19 012 879), apumaksuja kunnilta 14 350 811 (14 301 450), tuloa valtion virka- ja palvelusmiesten nauttimista luontaiseduista 8 535 839 (8 429 923), valtiolle takaisinmaksettuja lainapääomia 19 514 272 (9 903 624), erin. muita tuloja 16 952 957 (18 578 662), yhteensä 126 788 579 (113 784 511) mk.

Yhteensä vakinaista tuloa 3 423 938 415 (3 316 202 021) mk.

Ylimääräistä valtiotuloa: uusi valtiolaina ym. 537 622 892 (354 148 141) mk.

Tulot tuloarvion ulkopuolella: vanhentuneita tai muista syistä rauenneita menorästejä, peruutettuja varattuja määrärahoja, sotasaalhn myynnistä kertyneitä varoja ym. 8 415 568 (12 628 786) mk.

Valtion menot.

Vakinaiset menot.

I Pääluokka. Tasavallan presidentti ja hänen kansliansa 2 008 630 (2 020 580) mk.

II Pääl. Eduskunta: eduskunta ja sen laitokset 9 841 415 (9 053 711) mk.

III Pääl. Valtioneuvosto ja oikeuskanslerinvirasto, ilman ministeriöitä 6 586 388 (ed. v. ministeriöt mukaanluettuina 22 504 804) mk.

IV Pääl. Valtioneuvoston kansliaan kohdistuvat hallinnonhaarat: eduskunnan kirjasto 386 693 (390 713) mk, viralliset lehdet 736 420 (712 681), valtioneuvoston kirjapaino 8 433 965 (8 811 673), valtioneuvoston julkaisuvarasto 568 993 (467 690), erin. määrärahoja 610 890 (768 770), yhteensä 10 736 962 (11 181 527) mk.

V Pääl. Ulkoasiainministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Ulkoasiainministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 3 256 339 ( ) mk, vakin. edustus ulkomailla 22 681 626 (ed. v. ilman kurssi- ym. korotuksia 3 753 216), tilap. dipl. edustus ulkomailla 595 263 (104 525), erin. määrärahoja 2 944 180 (ed. v. kurssi- ym korotukset mukaanlukien 21 735 887), yhteensä 29 477 407 (25 593 628) mk.

VI Pääl. Oikeusministerio, tuomioistuimet ja oikeusministeriöön kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Oikeusministerioon kohd hall. haarat): ministeriö 2 662 197 ( ) mk, korkein oikeus 1 254 976 (3 663 517), korkein hallinto-oikeus 1 946 676 (1 945 071), hovioikeudet 8 584 871 (8 928 637), kihlakunnanoikeudet 7 086 851 (5 194 444), maanjako-oikeudet 570 788 (748 255), vankeinhoitolaitos 63 505 692 (60 402 258), erin. määrärahoja 5 845 318 (5 964 497), yhteensä

94 457 368 (ed. v. valtion margarinitehtaan menot mukaanlukien 94 504 763) mk.

VII Pääl. Sisäasiainministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Sisäasiainministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 889 714 ( ) mk, maaherrat ja lääninvirkakunta 50 125 145 (48 267 237), kaupunkien polisilaitokset 48 079 854 (45 960 330), lääkintölaitos 76 740 726 (74 355 781), eläinlääkintölaitos 3 982 327 (3 884 006), erin. määrärahoja: sakko-osuuksia ja kieltolainvalvonnan edistämiseksi 8 804 865 (5 608 925), Venäjän vastaisen rajan rajavartiostot 26 113 483 (kuulunut ennen ylimäär. menoarvioon), etsivä keskuspolisi 7 082 142 (kuulunut ennen ylimäär. menoarvioon), muita erin. määrärahoja 4 775 279 (4 411 611), yhteensä 226 593 536 (182 487 890) mk.

VIII Pääl. Valtiovarainministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Valtiovarainministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 1 157 568 ( ) mk, valtiokonttori 1 316 436 (1 308 176), tullilaitos 38 493 178 (37 027 820), rahapaja 474 090 (435 029), valtion revisionilaitos 1 146 709 (1 193 136), luottolaitosten tarkastus 795 016 (791 823), leimakonttori 110 884 (111 229), erin. verojen maksuunpanokustannuksia 11 570 158 (11 370 606), erin. määrärahoja 1 291 294 (1 268 569), yhteensä 56 355 331 (53 506 388) mk.

IX Pääl. Puolustusministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Puolustusministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 6 610 888 ( ) mk, puolustuslaitoksen palkkaukset 123 119 402 (114 276 714), muonitus 70 759 694 (80 990 896), hevosten ruokinta 14 799 999 (17 200 000), vaatetus ja varustus 34 641 556 (40 962 696), asevelvollisten päivärahat 12 500 595 (14 488 422), muita menoja 125 081 112 (131 396 230), yhteensä 380 905 357 (399 314 958) mk.

X Pääl. Opetusministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Opetusministeriöön kohd. hall. haarat): opetusministeriö 649 526 ( ) mk, luterilainen kirkko 4 456 351 (4 330 410), kreikkalais-katolinen ja roomal.-katolinen kirkko 727 180 (650 810), Helsingin yliopisto 23 338 069 (22 834 161), kouluhallitus 2 459 200 (2 399 387), oppikoulut 85 491 558 (81 246 933), kansakoululaitos 215 912 033 (212 548 532), austiviallisk oulut 5 963 374 (5 789 222), yhteiskunnallista vahstustyöta varten 10 326 006 (9 123 237), valtioarkisto 577 102 (578 196), kansallismuseo 1 888 566 (1 788 903), tieteen ja taiteen kannattamiseksi 6 309 841 (6 084 434), erin. määrärahoja 3 141 181 (2 784 879), yhteensä 361 239 987 (350 159 106) mk.

XI Pääl. Maatalousministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Maatalousministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 899 517 ( ) mk, maanmittauslaitos 13 548 270 (13 063 065), maanmittaus- ja verollepanokustannuksia 15 977 337 (9 440 798), maataloushallitus 2 924 586 (2 705 024), maataloudelliset oppilaitokset

ja koulutilat 28 557 454 (25 638 136), maatalouden koe- ja tutkimustoiminta 4 010 944 (2 890 959), maataloudelliset tarkastuslaitokset 1 955 720 (1 851 579), maanviljelysinsinöörit 1 703 749 (1 700 497), juustonvalm. neuv. 68 715 (71 201), hevoshoito 959 850 (950 028), jyvästot 3 606 (27 121), kalastus 933 447 (834 816), maataloudelliset järjestöt 11 329 950 (10 877 910), asutustoiminta 93 834 366 (99 257 263), metsänhoitolaitos 113 702 979 (131 669 099), metsätieteellinen koelaitos 639 374 (628 591), meteorologinen keskuslaitos 1 285 911 (1 082 613), geodetinen laitos 630 511 (625 142), rikkihappo- ja superfosfattitehtaat 25 184 984 (18 861 901), valtion margariniteidas 7 235 999 (ed. v. huomattu VI Pääluokassa), erin. määrärahat 9 031 222 (23 143 497), yhteensä 334 421 491 (345 319 270) mk.

XII Pääl. Kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Kulkul. ja yl. töiden ministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 708 407 (—) mk, tie- ja vesirakennukset 55 700 582 (53 906 267), kanavat 8 315 938 (8 859 616), postilaitos 82 099 823 (79 637 861), yleiset rakennukset 3 322 529 (3 332 208), vahaikainen lennätinlaitos 17 529 638 (17 485 910), valtionrautatiet 643 803 349 (554 708 171), erin. määrärahoja 56 359 141 (55 093 937), yhteensä 867 839 411 (773 023 969) mk.

XIII Pääl. Kauppa- ja teollisuusministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Kauppa- ja teoll. ministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 1 552 020 (ed. v. kauppa- ja teollisuushallitus 1 473 370) mk, merenkulkulaitos 39 683 214 (30 240 104), merenkulkuoppilaitokset 630 165 (648 356), teknillinen korkeakoulu 4 706 315 (4 427 584), muu teknill. opetus 3 707 590 (3 590 649), ammattiopetus 2 917 665 (2 555 952), kauppaopetus 3 840 732 (3 452 466), geologinen komisioni 1 161 596 (1 125 939), merentutkimuslaitos 875 108 (842 915), erin. määrärahoja 1 248 909 (3 187 331), yhteensä 60 323 315 (51 544 667) mk.

XIV Pääl. Sosialiministeriö ja siihen kohdistuvat hallinnonhaarat (ennen: Sos. ministeriöön kohd. hall. haarat): ministeriö 2 013 172 (—) mk, tilastollinen päätoimisto 2 127 400 (1 967 353), vakuutusneuvosto 426 544 (312 337), tapaturmalautakunta ynnä tapaturmakorvaukset 4 804 998 (3 986 667), ammattientarkastus 1 385 349 (1 256 511), köyhäinhoidontarkastus 331 506 (324 558), valtion alkoholiliike 62 114 596 (50 686 078), raittiustyön kannattaminen sekä mallasjuomain valmist. tarkastus 1 830 345 (1 669 576), köyhäinhoidon avustaminen 5 133 562 (1 427 739), sotaorpojen huoltaminen 6 283 012 (7 199 361), Perttulan tylsämielisten kasvatusjaitos 1 417 156 (1 204 273), lastensuojelu 16 384 175 (15 589 384), erin. määrärahoja 943 681 (880 704), yhteensä 105 225 497 (89 495 539) mk.

XV Pääl. Sekalaisia yleisiä menoja: korjaus- ja uudisrakennus-

kustannuksia 22 138 437 (23 113 241) mk., suojeluskuntain avustamiseksi 30 000 000 (30 000 000), muita menoja 7 004 080 (17 217 532), yhteensä 59 142 517 (70 330 773) mk.

XVI Paal. Eläkkeitä ja yleisiä apurahoja: yhteensä 80 047 800 (66 321 398) mk.

XVII Paal. Valtiovelka: vuotuismenot 314 274 429 (283 039 324) mk.

Yhteensä vakinaista valtiomenoa 2 999 476 847 (2 829 402 297) mk.

Ylimääräistä valtiomenoa.

Valtioneuvoston kansliaan kohdist. hall. haarat — (70 000) mk.

Ulkoasainministeriöön kohd. hall. haarat: talon ostoa varten Tallinnassa 2 911 428 mk. ym., yhteensä 3 259 483 (461 143) mk.

Oikeusministeriöön kohd. hall. haarat: Sukevan ja Koimunsuon varavankilain perustamiseen 3 049 360 (3 000 000) mk. ym., yhteensä 3 399 360 (4 060 000) mk.

Sisäasainministeriöön kohd. hall. haarat: avustuksia Venajältä saapuneille pakolaisille 4 398 577 (5 998 145) mk., uusia sairaaloita varten 16 800 000 (32 382 000) ym., yhteensä 26 542 130 (ed. v. mukaanlukien Venajan rajavartion ja etsivän keskuspoliisin määrärahat 78 189 198) mk.

Valtiovarainministeriöön kohd. hall. haarat: korvausta Suomen pankille Venajan valtion lyhytaikaisista velkasitoumuksista 12 000 000 (12 000 000) mk., oluskunt. talonrakentamiseen 10 000 000 (5 000 000), maatalouden luottoolojen parantamiseen 80 000 000 (laina S. Hypotekkiyhdistykselle 100 000 000, laina Osuuskassain keskuskamarahastolle 75 000 000, maatalouden luottoolojen parantamiseen 27 983 000) ym., yhteensä 108 264 947 (222 582 514) mk.

Puolustusministeriöön kohd. hall. haarat: taistelualueiden täydennyshankinta 42 000 000 (57 251 504), ilmaluvoiman kehittäminen 26 000 000 (35 000 000), sotilasrakennusten korjaukset 20 999 986 (20 999 143), laivaston perustamiseen 17 000 000 (—) ym., yhteensä 158 338 191 (143 154 394) mk.

Opetusministeriöön kohd. hall. haarat: yliopiston anatominen laitos 2 000 000 (2 000 000) mk., uusia koulutaloja 4 585 000 (7 128 000), kuoletuslainoja maalaiskunnille kansakoulutaloja varten 17 917 382 (—), Suomenlinnan kirkon uudistamiseen 1 750 000 (—) ym., yhteensä 31 024 391 (12 501 496) mk.

Maatalousministeriöön kohd. hall. haarat: lainoja maanparannustöitä varten 10 500 000 mk., sokerijuurikasviljelyksen edistämiseksi 5 322 600 (3 610 251), lainoja kalastajille 1 500 000, maataloudellista rajasettutoimintaa varten 2 287 306 (1 994 735), lainoja maatalou-

dellisia tuotantolaitoksia varten 6 000 000 (14 000 000), kotitalousopettajaopisto 300 000 (3 000 000) ym., yhteensä 34 384 576 (51 153 728) mk.

Kulkulaitosten ja yl. töiden ministeriöön kohd. hall. haarat: Hangon sataman laajennustyöt 5 000 000 (5 000 000) mk, Iisveden—Konneveden - Keiteleen laivaväylä 5 000 000 (5 000 000), Uuraan laivaväylän syventäminen 4 000 000 (Koiviston satama 4 200 000), Lavolan kanavaosan uudistaminen 2 000 000, uudisrakennustyöt valmiilla rautateillä 51 649 131 (79 550 000), rautateiden liikkuvan kaluston lisäaminen 35 000 000 (75 000 000), uusien ratain rakentamiseen 100 000 000 (86 200 000), postitalon rakent. Tampereelle 4 000 000, silta- ja tierakennusten avustamiseen 5 929 200 (5 987 845), työttömyyden lieventämiseksi 11 411 752 (12 913 136), laivan hankkiminen Suomenlahden ulkosaaria varten 2 700 000, yleisradioaseman perustamiseen 8 000 000, Ykspihlajan aallonmurtajaa varten 1 500 000, ym., yhteensä 325 279 769 (416 886 074) mk.

Kauppa- ja teollisuusministeriöön kohd. hall. haarat: teknillisen korkeakoulun päärakennuksen laajentaminen 1 999 585 mk, Outokummun kaivoksen laajentamiseen 18 000 000 ym., yhteensä 24 943 412 (37 549 256) mk.

Sosialiministeriöön kohd. hall. haarat: erin. lainoja ym., yhteensä 9 227 551 (39 882 553, siihen sisältyen valtion asuntopolitisen asuntotoiminnan menot) mk.

Sekalaisia yleisiä menoja: suojeluskuntain perusvaatetus ja varustus 12 000 000 (12 000 000) ym., yhteensä 13 300 000 (12 060 000) mk.

Valtiovelka: erin. lunastuksia ja kuoletuksia, yhteensä 338 724 871 (103 913 600) mk.

Yhteensä ylimääräistä valtiomenoa 1 076 668 980 (1 122 463 955) mk.

Valtiomenoa menoarvion ulkopuolella 567 301 (678 105) mk.

Valtiorahaston pääomasäästö vn 1926 lopulla 790 648 946 (897 385 194) mk.

Valtiovelka vn 1926 loppuessa 4 067 215 058 (2 475 299 021) mk.

Vuosi 1926 on ollut taloudellisessa suhteessa maallemme suotuisa. Yrittehäisyys tuotantotoiminnan eri aloilla on ollut vilkasta ja menestyksellistä. Maataloudessa kohosivat tulokset tosin vain osittain edellisen vuoden hyvien saavutusten tasalle, mutta teollisuudessa päästiin nähtävästi jokseenkin samoihin ja muutamissa teollisuuden haaroissa suurempiinkin tuotantomääriin kuin v. 1925. Ulkomaankauppamme jätti v. 1926 pienen tuontiylijäämän, joka kuitenkin on korvautunut muista tuloista.

Suomen valtion tulot viisivuotiskautena 1922–1926 (milj. mk).

Osastot	1922	1923	1924	1925	1926
I. Tuloja valtion tiluksista ym. valt. omaisuudesta	812.4	897.2	1 071.9	1 170.2	1 291.9
II. Välittömiä veroja ..	487.9	483.1	486.8	370.1	428.1
III. Välillisiä veroja.....	939.8	1 239.0	1 212.4	1 353.7	1 205.9
IV. Sekaluontoisia tuloja .	132.9	161.7	161.5	161.9	193.3
V. Maksuja valtiolaitosten käyttämisestä	120.3	129.8	135.9	143.6	178.0
VI. Sekalaisia tuloja	175.8	151.8	89.9	113.8	126.8
Vakinaiset tulot yhteensä .	2 669.1	3 062.6	3 158.2	3 316.2	3 423.9
Ylimäär. valtiotuloja	178.1	787.0	1.7	354.2	537.6

Suomen valtion menot viisivuotiskautena 1922–1926 (milj. mk).

Pääluokat	1922	1923	1924	1925	1926
I. Valtionpäämies	1.3	1.6	1.7	2.0	2.0
II. Eduskunta	10.1	6.5	7.8	9.1	9.8
III. Valtioneuvosto	7.9	15.6	21.2	22.5	6.6
IV. Kansliahallinto (valtioneuv. kirjap. ym.) ..	7.6	9.0	8.9	11.2	10.7
V. Ulkoasiain hallinto ..	24.0	19.4	22.4	25.6	29.5
VI. Oikeuslaitos ja vank.h.	54.8	72.0	76.4	94.5	94.5
VII. Sisäas.hallinto (lääninhall., polisi, lääkintol. ym.)	86.7	147.3	163.9	182.5	226.6
VIII. Raha-as. hall. (tulli ym.)	27.4	46.6	50.5	53.5	56.4
IX. Sotilasmenot	289.3	327.7	348.6	399.3	380.9
X. Kirkko, opetus, tieteet, taiteet	198.6	294.8	349.7	350.2	361.2
XI. Maataloushallinto	130.2	171.0	226.6	345.3	334.4
XII. Kulkulaitokset	536.3	636.6	726.3	773.0	867.8
XIII. Kauppa- ja teoll. hall.	27.6	42.4	49.1	51.5	60.3
XIV. Sosialihallinto	62.5	62.4	67.8	89.5	105.2
XV. Sekalaisia yl. menoja	315.5	144.5	122.1	70.3	59.1
XVI. Eläkkeitä	35.2	40.2	49.9	66.3	80.0
XVII. Valtiovelan kuol.ja kor.	261.2	218.8	237.2	283.0	314.3
Vakinaiset menot yht.	2 076.2	2 256.5	2 530.3	2 829.4	2 999.5
Ylimäär. menot yht.	436.6	1 201.1	605.2	1 122.5	1 076.7
Menoja ulkop. menosäännön .	33.4	12.8	13.9	0.7	0.6

Verot.

Yleiset valtionverot. Verot Suomessa jaetaan virallisesti kolmeen luokkaan: (1) *välittömät verot*, joihin on sisältynyt tai sisältyy mm. maaverot, elinkeinoverot, henkilöverot, tulojen suostuntavero, tulo- ja omaisuusvero, korko- ja osinkovero, perintö- ja lahjavero, (2) *välilliset verot*, joihin on sisältynyt tai sisältyy osaksi aksiisit yms. kuten tupakka- ja tulitikkuaksiisit, maksut paloviinan valmistuksesta, mallasjuomasuostuntavero ym., sekä (3) *sekaluontoiset verot*, kuten leimavero, toimitusmaksut, lisävero myöhästyneestä veronmaksusta ym. Veronkannon yleinen kehitys Suomessa tällä vuosisadalla on ollut seuraavanlainen:

Valtionverotuksen kehitys Suomessa vv. 1901—1926.

vuosijaksot (keskimäärin) vuodet						
		(1) miljonin markoin				
		välittömät verot	välilliset verot tullitulot	aksiisit ym.	sekaluontoiset verot	yhteensä verot
1901—1905	.....	6.1	34.3	6.6	2.7	49.7
1906—1910	.....	6.3	48.8	9.9	3.9	68.9
1911—1915	.....	6.6	51.3	10.8	9.7	78.4
1923	.....	483.1	1 057.7	181.4	161.7	1 883.9
1924	.....	486.8	1 041.6	170.6	161.5	1 860.5
1925	.....	370.1	1 175.2	178.5	164.9	1 888.7
1926	.....	428.1	1 021.5	184.4	193.3	1 827.3
		(2) suhdeluvuin				
1901—1905	.....	12	69	13	6	100
1906—1910	.....	9	71	14	6	100
1911—1915	.....	9	65	14	12	100
1923	.....	26	56	10	8	100
1924	.....	26	56	9	9	100
1925	.....	20	62	9	9	100
1926	.....	23	56	10	11	100
(3) kutakin asukasta kohden (keskiväkilukua) markoin						
1901—1905	.....	2	12	3	1	18
1906—1910	.....	2	16	3	2	23
1910—1915	.....	2	16	3	3	24
1923	.....	140	306	53	47	546
1924	.....	140	299	49	46	534
1925	.....	106	337	51	47	541
1926	.....	123	293	53	55	524

Edellisesta selviää, mikä hallitseva asema välillisillä veroilla ja etenkin tullella on ollut ja vieläkin miltei muuttumatta on Suomen verotusoloissa. Tullinkanto on vuosi vuodelta ollut puolet ja enemmänkin valtion koko verotuloista, samalla kuin se, laskettuna asukasta kohden, on kahtena viimeisenä vuosikymmenenä tullut 25-kertaiseksi, joten lisäys on huomattava, vaikka otetaankin lukuun rahanarvon muutos. Se, että valittömät verot kaikkein viimeisinä vuosina ovat kohonneet suhteellisesti vielakin enemmän, ei vähennä tulliverotuksen nousun merkitystä.

Tulo- ja omaisuusverotus v. 1925. V. 1924 annettiin uusi laki tulo- ja omaisuusverosta. Tähän perustuu v. 1925 toimitettu vn 1924 tuloja ja omaisuuksia koskeva verotus. Sanotulla laillaon v. 1920 annettua lakia tärkeissä kohdin muutettu. Niinpä on verotettujen tulojen alin määrä korotettu 3 000:sta 6 000:een mkaan ja verotetun omaisuuden arvo 20 000:sta 40 000:een mkaan.

Seuraavassa esitetään vertailu vanhan ja uuden lain veroasteikkojen välillä:

tulovero			omaisuusvero		
tulojen suuruus mk	tulovero mk v. 1920	tulovero mk v. 1924	omaisuuden suuruus mk	omaisuusvero mk v. 1920	omaisuusvero mk v. 1924
6 000	40	24	40 000	4	6
10 000	100	70	100 000	18	15
30 000	900	600	400 000	240	240
60 000	3 600	2 400	1 200 000	2 160	1 920
90 000	7 200	5 400	3 600 000	13 680	14 400
360 000	57 600	50 400	12 000 000	64 860	79 200
1 000 000	200 000	185 000	20 000 000	120 000	148 000
1 500 000	300 000	300 000	30 000 000	180 000	240 000

Yllaolevasta huomataan, että tulojen veromääriä on melkoisesti alennettu, lukuunottamatta 1 500 000 mksta ja sitä suuremmista tuloista suoritettavia veroja, jotka ovat pysyneet ennallaan. Aleneminen on keskisuuriin tuloihin nähden ollut suhteellisesti varsin tuntuva. Sitävastoin ovat suurehkojen omaisuuksien verot nousseet huomattavasti, keskisuurten omaisuuksien verojen heventyessä. Toinen muutos uudessa laissa koskee maatalouskiinteistöistä saatujen tulojen määräämistä, jossa nyttemmin noudatetaan saman vuoden kunnallistaksoitusta varten vahvistettuja tuottoperusteita.

V. 1925 toimitettua valtionverotusta valaisee seur. katsaus:

Tulo- ja omaisuusverotus Suomessa v. 1925.

verotetut ryhmät	luku	%	verotetut tulot milj. mk	%	tulo-vero milj. mk	%	omaisuus-vero milj. mk	%	verot yht. milj. mk	%
henkilöt.....	618 159	97	8 136	91	174	62	18	24	193	54
kotim. osakeyht.	4 552	1	530	6	89	32	52	69	140	40
ulkom. » ..	21	0	1	0	0	0	0	0	0	0
osuuskunnat ..	1 098	0	47	1	5	2	2	3	7	2
muut yhtiöt ..	961	0	59	1	7	2	2	2	8	2
yhteisilmott. ..	2 964	1	46	0	1	0	0	0	1	0
kuolinpesät ..	8 503	1	130	1	4	2	1	2	6	2
yhd., säätiöt, ym.	369	0	4	0	0	0	0	0	0	0
yhteensä	636 627	100	8 953	100	280	100	75	100	355	100

Yksityisten henkilöiden osalle v. 1925 tuli taulukon mukaan 91 % kaikista verotetuista tuloista, kotimaisten osakeyhtiöiden osalle taas ainoastaan 6 %. Koska kuitenkin yhtiöt olivat verraten suuria ja tulomäärä kutakin yhtiötä kohden yleensä suuri, joutuivat yhtiöt nousevan asteikon perusteella maksamaan koko tuloverosta 32 % eli suhteellisesti paljon suuremman osan kuin yksityiset (62 %). Suurten omaisuuksien haltioina yhtiöt saivat maksaa omaisuusveroa yli kaksi kertaa enemmän kuin yksityiset. Kaikki verot yhteenlaskien maksoivat yhtiöt valtiolle veroa tavattoman paljon (40 %) yksityisiin verraten (51 %) (S. Vir. Til. IV. Varallisuustilasto. Hki 1926).

Valtion omistamat osakkeet v. 1926. Seuraavassa luetellaan Suomen valtion v. 1926 yksityisluontoisesti hoidetuissa liikeyrityksissä omistamat osakkeet. Osakkeille on merkitty niiden nimellisarvo.

yhtiöt	osakkeita luku	nim. arvo mk	yhteensä mk
AB. W. Gutzeit & Co	281 384	500	140 692 000
Osuuskass. Keskuslainarahasto Litt. A	—	-	25 000 000
» » Litt. B	15	500 000	7 500 000
AB. Tornator	7 894	1 000	7 894 000
AB. Ferraria	7 170	500	3 585 000
OY. Petsamo AB.	4 910	1 000	4 910 000
Jokkis Forssa Järnvägs AB.	658	500	329 000
yhteensä			189 910 000

Suomen kehitys viimeisten sukupolvien kuluessa.

	v. 1860	v. 1880	v. 1900	v. 1910	v. 1913	v. 1924
väkiluku	1 746 725	2 060 782	2 712 562	3 115 197	3 231 995	3 495 186
asukkaita km²:llä	5.3	6.2	8.2	9.4	9.7	10.1
väkiluku kaupungeissa	110 339	173 401	339 613	456 873	497 914	587 309
kpkiväestö % koko väest.	6.3	8.4	12.5	14.7	15.4	16.8
syntyn. 1000 henk. kohd.	37.0[1])	36.5	32.0	30.1	27.1	22.4
kuolleis. 1000 henk. kohd.	25.8[1])	23.9	21.5	16.5	16.1	15.3
rukiin sato hl (v.1924 desit.)	3 654 789	3 626 624	4 044 457	3 631 803	3 618 429	2 860 160[4])
kauran » » (v.1924 desit.)	1 731 492	2 888 530	6 238 952	7 105 735	7 759 711	4 922 360[4])
perunan » » (v.1924 desit.)	n. 1 000 000	3 359 427	5 415 157	6 126 657	6 466 998	6 341 320[4])
voin vienti kg	1 249 672	6 544 000	9 824 000	11 100 000	12 640 300	8 248 000
teollisuuden työntekijöitä	7 080	35 188	98 759	92 776	109 238	139 429
teoll. valm. arvo mk	14 981 033	110 301 419[3])	339 569 059	463 339 000	628 926 100	9 345 098 300
viennin arvo mk	22 700 000	123 100 000	197 731 000	288 100 000	404 799 000	4 970 603 000
tuonnin arvo mk	43 400 000	138 800 000	270 756 000	384 100 000	495 434 000	4 715 467 000
tullitulot mk	5 721 353	12 980 338	41 651 396	51 593 740	59 468 323	1 065 284 000
valtion rautateitä km	107[2])	885	2 932	3 356	3 561	4 295
rautateiden tulot mk	—	6 885 646	27 698 068	44 261 432	58 593 922	641 564 000
yks. pankk.osakepääom.mk	2 061 435[2])	12 500 000	33 300 000	75 800 000	94 850 000	756 468 000
tallet. yksit. pankeissa mk	1 836 690	33 144 796	284 186 236	576 869 000	656 247 000	3 273 200 000
tallet. säästöpankeissa mk	3 396 132	14 445 225	77 616 963	228 335 644	301 520 172	1 749 887 296
taks. tulot kaupung. mk	—	83 041 000	195 409 000	297 131 000	339 676 000	4 099 807 900
kahvin kulut. asuk. koh. kg	1.03	1.47	4.28	4.10	4.00	4.82

[1]) vuosijaksoua 1861—65. [2]) v. 1864. [3]) v. 1882. [4]) desitonnia.

II. KANSA JA YHTEISKUNTA

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
Maa	65	Kansanvalistus	160
Suomen kunnat	67	Raittiusliike	163
Väestöolot	75	Nuorisoseuraliike	167
Väestötalous	85	Naisliike	169
Metsät	99	Lastensuojelu	170
Suomen teollisuus	101	Työväen tilasto	171
Kauppa	107	Terveysolot	177
Liikenne	113	Rikollisuus	181
Rahalaitos	123	Koyhäinhoito	184
Osuustoiminta	131	Kirkko	185
Vakuutustoimi	147	Kunnallisolot	187
Opetusolot	149		

Maa.

Maantieteellisiä tietoja Suomesta. Vuonna 1925 oli Suomella maarajaa 3 039 km, josta raja Ruotsia vastaan 536 km, Norjaa vastaan 913 km ja Venäjää vastaan 1 590 km. Merirajan pituus teki 1 646 km ja koko maamme ympärysrajain sis 4 685 km.

Maanmittaushallitus hoitaa kolmea eri kartastoa Suomesta, nim. pitäjänkarttoja mittak. 1 : 20 000, taloudellisia karttoja mittak. 1 : 40 000 sekä yleiskarttaa mittak. 1 : 400 000. Ensimmäisiä on yleensä vain käsintehtyinä kappaleina maanm.hallituksessa; useita pääpiirteisiä pitäjänkarttoja on kuitenkin julaistu painosta. Vsta 1912 on ent. kihlakunnankartta-laitosta »Suomen taloudellisen kartan» nimellä painettu neliömäisinä lehtinä; valmiina on koko Etelä- ja Länsi-Suomi. Suomen yleiskartta on tehty pitäjänkarttojen pohjalla; se käsittää 30 lehteä, merkityt kirjaimella ja numerolla (A1—F5). Se on paras koko Suomen käsittävä kartta.

Maan pinta-alasuhteet ja asuinpaikat v. 1926.

(Tilast. Vuosik. 1926. Hki 1926.)

läänit	pinta-ala maata km²	%	vettä km²	%	yhteensä km²	% koko maasta	asuinpaikat kpkeja ja kaup-pal.	maal. kun-tia	kylä
Uudenm.	11 466	93.7	775	6 3	12 241	3 2	10	44	1 298
Tur. ja Por.	21 745	95.1	1 129	4.9	22 874	5.9	9	109	3 386
Ahvenanm.	1 426	98.9	16	1.1	1 442	0.4	1	15	
Hämeen	17 493	83.2	3 522	16.8	21 015	5.4	6	59	1 259
Viipurin	31 325	72.6	11 850	27.4	43 175	11.1	8	63	1 828
Mikkeln	16 638	71.4	6 676	28 6	23 314	6.0	3	28	670
Kuopion	36 191	82.1	7 876	17 9	44 067	11 3	4	47	673
Vaasan	38 328	92.7	3 020	7.3	41 348	10 6	7	88	512
Oulun [1]	169 019	94.4	9 988	5.6	179 007	46 1	5	74	354
koko maa	343 631	88.5	44 852	11 5	388 483	100.0	53	527	9 985

1) Siihen luettuna Petsamon alue, n. 11 036 km².

Maan hallinnollinen, kirkollinen, oikeudellinen ym. jaoitus 1926

(Tilast. Vuosik. 1926. Hki 1926.)

U = Uudenmaan, T = Turun ja Porin, A = Ahvenanmaa, H = Hämeen, Vi = Viipurin, M = Mikkeln, K = Kuopion, Va = Vaasan, O = Oulun lääni.)

	U	T	A	H	Vi	M	K	Va	O	Yht
kihlakuntia	4	9	1	6	9	4	6	8	7	54
nimismiespiirejä	29	42	5	36	45	21	39	49	44	293
luter. provastikunt.	6	8	1	5	8	4	5	9	6	52
kreikkal. »	1	—	—	—	4	1	—	—	—	6
luterl.kirkkolrakunt	51	107	14	62	63	29	49	92	74	541
» seurakuntia ..	56	117	16	64	70	31	51	95	80	580
kreikkal. » ..	1	1	—	1	27	1	5	1	2	39
muita » ..	12	3	—	3	5	2	4	13	—	39
yhteensä » ..	69	121	16	68	103	34	60	109	82	662
raastuvanoikeuksia ..	5	5	—	3	6	3	3	7	5	37
tuomiokuntia	6	9	1	7	11	5	9	10	7	65
käräjäkuntia	20	32	5	24	41	22	32	38	31	245
piirilääkärin piirejä ..	4	8	1	6	9	4	6	6	9	53
eläin » » ..	5	7	1	6	10	4	6	8	8	55
kansak.tarkast. » ..	3	6	1	5	7	3	3	7	5	40
vakauspiirejä	3	5	1	4	5	4	3	6	6	37
vaalipiirejä	1	2		2	2	1	2	3	3	16
äänestysalueita (1924)	275	404	29	295	491	176	293	444	355	2 762

Suomen kunnat.

Suomen kuntien pinta-ala ja kirkonkirjoissa oleva väkiluku 31. 12. 1925.

Tilastollisen Vuosikirjan 1926 ja Väestötilastoa 64 (Väestösuhteet vuonna 1925) mukaan. — Tähdellä (*) merkityt alueet eivät ole itsenäisiä kuntia.

kunta	pinta-ala km²	väkiluku
Uudenmaan lääni.		
Helsinki	33.1	211 691
Loviisa	21.5	3 828
Porvoo	10.0	6 476
Tammisaari	13.2	3 314
Hanko	3.1	6 672
Hangon mlk.*	56.8	2 721
Bromarvi	157.7	2 344
Tenhola	318.9	4 875
Tammisan mlk.	123.9	2 346
Pohja	226.9	5 784
Karja	184.8	4 733
Mustio	6.0	529
Snappertuna	162.9	2 414
Inkoo, Fagervik	250.9	3 807
Degerbyy	82.4	1 583
Karjalohja	120.0	2 292
Sammatti	61.5	1 185
Nummi	202.2	4 072
Pusula	273.4	4 078
Pyhäjärvi	237.2	5 221
Vihti	518.5	9 151
Lohja	258 9	9 787
Siuntio	258.9	4 776
Kirkkonummi	355.2	7 949
Espoo	300.7	9 043
Grankulla	4.1	
Helsingin pit.	352.7	12 008
Huopalahti	15.9	968
Haagan kppla	3.6	
Oulunkylä	4 8	1 609
Kulosaari	1.9	471
Nurmijärvi	375.9	7 430
Hyvinkää	348.3	8 641
Tuusula, Kerava	284.8	9 422
Sipoo	354.6	7 265
Pornainen	147.6	2 285
Mäntsälä	573 3	8 731
Pukkila	146 3	2 281
Askula	205.3	3 232
Porvoon mlk.	635.2	15 454
Pernaja	452.3	7 876
Liljendaali	109.4	2 006
Myrskylä	200.2	2 985
Ormattila	604.2	10 043
Iitti	643.2	9 488
Kuusankoski	96.6	14 553
Jaala	360.7	3 777
Artjärvi	179.0	2 782
Lapträski	331.4	5 242
Elimäki	369.5	6 532
Anjala	148.9	3 209
Ruotsinpyhtää	277.9	4 320
Koko lääni	**11 466.2**	**473 231**
Turun ja Porin lääni.		
Turku	28.0	61 031
Pori	32.6	17 456
Rauma	30.6	8 423
Uusikaupunki	15.1	4 382
Naantali	2.1	794
Iniö	56.4	820
Velkua	32.8	538
Taivassalo	128.5	3 259
Kivimaa(Kustavi)	155.7	2 402
Lokalahti	87.8	2 033
Vehmaa	183.6	3 889
Uusikirkko	259.9	4 223
Uudenkaup.mlk.	36.7	1 190
Pyhäranta	130.8	2 739
Pyhämaa	60.6	1 327

kunta	pinta-ala km²	väki-luku	kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Laitila	500.7	9 543	Maaria	99.9	7 198
Kodisjoki	42.0		Paattinen	62.4	1 273
Karjala	72.0	1 077	Raisio	65.0	2 276
Mynämäki	321.8	4 956	Naantalin mlk.	49.6	1 142
Mietoinen	135.8	1 911	Rusko	47.2	794
Lemu	36.0	950	Masku	83.8	1 644
Askainen	56.8	1 290	Vahto	81.9	1 099
Merimasku	45.3	1 007	Nousiainen	195.7	3 127
Rymättylä	141.8	2 690	Pöytyä	314.5	4 671
Houtskari	99.2	1 965	Oripää	106.1	2 045
Korpoo	161.3	2 550	Yläne	33[illegible].3	3 509
Nauvo	230.1	3 343	Honkilahti	117.6	1 729
Parainen	255.0	9 794	Hinnerjoki	108.1	1 922
Kakskerta	31.2	622	Eura	195.2	4 016
Kaarina	70.4	5 144	Kiukainen	169.7	4 639
Pikkiö	90.2	2 531	Lappi	202.2	3 955
Kuusiluoto	18.1	506	Rauman mlk.	226.2	5 340
Paimio	228.5	5 159	Eurajoki	325.6	6 754
Sauvo	175.7	3 120	Luvia	153.1	3 181
Karuna	83.2	1 640	Porin mlk.	215.8	7 850
Kemiö	323.1	6 585	Ulvila	166.5	8 230
Dragsfjärdi	115.8	4 938	Nakkila	176.4	4 752
Vestanfjärdi	92.9	1 638	Kullaa	269.6	2 891
Hiittinen	122.4	1 796	Noormarkku	300.3	4 622
Finby	81.6	1 852	Pomarkku	286.1	4 789
Perniö, Yliskylä	380.5	7 703	Ahlainen	184.8	4 354
Kisko	231.3	3 272	Merikarvia	417.5	8 887
Suomusjärvi	158.4	2 193	Siikainen	424.0	5 499
Kiikala	242.0	3 643	Kankaanpää	714.4	9 673
Pertteli	147.0	3 121	Honkojoki	307.5	4 171
Kuusjoki	125.9	2 725	Karvia	443.6	4 773
Muurla	76.7	1 757	Parkano	990.1	7 684
Uskela	135.8	4 303	Kihniö	144.7	2 976
Salon kauppala	0.7	1 673	Jämijärvi	194.9	4 087
Angelniemi	65.0	1 085	Ikaalinen	820.5	12 436
Halikko	300.6	6 849	Ikaalisten kppla	1 2[illegible]	
Marttila	193.6	3 136	Viljakkala	203.5	2 709
Karinainen	83.0	1 965	Hämeenkyrö	482.7	9 074
Koski	189.3	3 728	Lavia	324.7	5 7[illegible]
Tarvasjoki	101.5	2 189	Suodenniemi	199.2	3 099
Aura	79.6	2 178	Mouhijärvi	267.5	4 592
Lieto	214.7	4 657	Suoniemi	90.6	2 125

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Karkku	177.6	3 928
Tyrvää	424.4	9 555
Vammal. kaupp.*	0.4	
Kiikka	225.8	4 333
Kiikoinen	73.0	2 977
Kauvatsa	150.2	2 920
Harjavalta	88.4	2 176
Kokemäki	339 6	7 985
Huittinen	423.6	8 904
Keikyä	69.0	2 125
Köylhö	215 6	3 603
Säkylä	156 8	2 886
Vampula	141.6	3 159
Punkalaidun	340.7	6 681
Alastaro	273.9	4 872
Metsämaa	91.6	1 839
Loimaa	337.9	9 464
Loimaan kppla	13.7	
Mellilä	109.0	2 115
Koko lääni	**21 744.8**	**512 013**

Ahvenanmaa.

Maarianhamina	3.0	1 523
Ekkeröö	106.4	1 516
Hammarlanti	126.0	2 188
Jomala	147.0	3 288
Finströmi	115.1	2 830
Geeta	80.8	1 256
Saltviiki	137.9	3 299
Sundi	103.7	1 724
Vordöö	101.4	1 210
Lumparlanti	31.6	626
Lemlanti	98.7	2 153
Föglöö	117.2	1 947
Köökari	60.5	945
Sottunka	21.3	424
Kumlinki	83.7	1 011
Brändö	91.8	1 240
Koko maakunta	**1 426.1**	**27 180**

Hämeen lääni.

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Hämeenlinna	12.5	7 339
Tampere	24.9	51 717
Lahti	9.9	8 781
Somero	487.1	8 543
Somerniemi	158.5	1 931
Tammela	551.0	7 631
Forssa	151.1	7 590
Jokioinen	178.2	4 768
Ypäjä	160.1	4 224
Humppila	138.0	3 132
Urjala	526.7	8 959
Koijärvi		2 937
Kylmäkoski	106.8	2 151
Akaa	131.3	5 438
Kalvola	341.0	4 286
Sääksmäki	215.8	7 859
Valkiakosk. kpp.	19.8	
Pälkäne	237.4	4 586
Lempäälä	257.0	5 193
Vesilahi	371.6	6 811
Tottijärvi	51.3	1 381
Pohjois-Pirkkala	145.5	11 183
Etelä-Pirkkala	78.9	1 745
Ylöjärvi	173.7	4 193
Messukylä	125.9	2 755
Aitolahti		813
Kangasala	359.9	7 314
Sahalahti	80.1	1 885
Orihvesi	412.4	6 385
Juupajoki	215.0	3 602
Teisko	375.3	4 858
Kuru	759.1	5 180
Ruovesi	793.5	11 914
Vilppula	347.1	4 784
Mänttä	59.8	2 810
Kuorehvesi	331.1	2 128
Korpilahti	660.5	7 501
Muurame	92.4	2 366
Säynätsalo		894

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Jämsä	1 045.0	9 371
Koskenpää		2 642
Jämsänkoski		2 481
Längelmäki	329.9	4 587
Eräjärvi	84.9	1 951
Kuhmoinen	727.7	6 655
Kuhmalahti	207.3	2 336
Luopioinen	292.1	4 583
Tuulos	149.6	2 165
Hauho	336.5	5 734
Tyrväntö	88.0	1 747
Hattula	288.6	5 153
Hämeenl:n mlk.	97.2	2 519
Vanaja	257.9	4 120
Renko	201.0	3 033
Janakkala	407.8	8 157
Loppi	554.3	8 462
Hausjärvi	318.1	6 589
Riihimäki	125.4	8 692
Kärkölä	250.5	4 363
Nastola	348.7	5 599
Hollola	509.0	13 591
Koski	185.7	2 980
Lammi	518.5	6 922
Asikkala	544.6	8 930
Padasjoki	484.5	5 410
Koko lääni	**17 493.0**	**377 019**
Viipurin lääni.		
Viipuri	10.3	48 367
Sortavala	1.4	4 190
Käkisalmi	13.7	2 730
Lappeenranta	9.0	3 731
Hamina	34.3	3 792
Kotka	10.0	14 241
Pyhtää	278.6	5 474
Kymi	239.9	16 314
Haapasaari	4.3	269
Sippola	554.6	10 439
Vehkalahti	577.0	10 183
Miehikkälä	391.1	5 098
Virolahti	471.0	8 565

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Säkjärvi	842.8	9 856
Ylämaa		2 793
Suursaari	20.6	885
Tytärsaari	8.2	552
Lapvesi	576.8	19 236
Lemi	208.1	4 884
Luumäki	720.6	7 434
Valkeala	873.4	10 020
Kouvolan kppla		4 718
Suomenniemi	279.0	2 114
Savitaipale	530.8	8 276
Taipalsaari	340.7	4 430
Joutseno	283.5	6 652
Ruokolahti	1 006.4	14 745
Rautjärvi	402.7	5 721
Kirvu	649.7	10 296
Jääski	400.6	11 635
Nuijamaa	356.0	4 480
Antrea	464.2	9 591
Vuoksenranta	223.0	3 782
Viipurin mlk.	637.7	30 598
Vahviala	287.2	5 764
Johannes	221.8	7 920
Koivisto	304.9	10 949
Seiskari	4.0	816
Lavansaari	15.9	1 355
Kuolemajärvi	367.6	6 187
Uusikirkko	820.0	12 953
Kanneljärvi		4 469
Terijoki	60.7	8 249
Kivennapa	672.4	11 945
Muolaa	717.9	18 283
Kyyrölä	46.1	
Heinjoki	310.0	3 592
Valkjärvi	397.1	7 657
Vuoksela	169.1	4 062
Rautu	336.6	6 366
Sakkula	341.6	6 176
Metsäpirtti	187.2	5 391
Pyhäjärvi	521.6	8 475
Raisala	363.3	8 129
Käkisalm. mlk.	178.6	3 793

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Kaukola	264.3	4 837
Hiitola	463.8	8 538
Kurkijoki	537.7	10 596
Parikkala	720.7	15 415
Simpele	81.5	2 641
Jaakkima	520.2	9 920
Lahdenpohja kppla	3.4	
Lumivaara	253.2	5 707
Sortavalan mlk.	643.2	20 427
Harlu	163.4	5 862
Uukuniemi	511.7	6 168
Ruskeala	405.8	6 154
Soanlahti	433.3	2 515
Suistamo	1 507.7	8 278
Korpiselkä	1 308.5	3 925
Suojärvi	3 433.2	7 675
Salmi	1 440.1	8 486
Salmin ruk.h.*		1 484
Mantsinsaari*		1 757
Kitelä*, Pitkär.	889.4	5 137
Impilahti		7 979
Koko lääni	**31 324.7**	**592 123**

Mikkelin lääni.

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Mikkeli	7.4	4 985
Heinola	27.0	1 767
Savonlinna	7.0	4 691
Heinolan mlk.	577.8	5 594
Sysmä	690.6	8 367
Hartola	743.9	8 118
Luhanka	214.6	2 306
Leivonmäki	307.7	2 008
Joutsa	427.8	6 125
Mäntyharju	1 142.2	13 118
Ristiina	544.4	6 803
Anttola	236.6	3 175
Mikkelin mlk.	1 008.7	15 766
Hirvensalmi	453.1	7 407
Kangasniemi	1 001.1	11 967
Haukivuori	389.2	4 114
Pieksämäki	960.7	10 259
Virtasalmi	250.0	3 055
Jäppilä	154.4	3 107
Joroinen	685.6	9 345
Juva	1 150.0	12 526
Puumala	774.6	6 641
Sulkava	578.3	6 739
Sääminki	950.1	12 206
Kerimäki	737.8	8 091
Punkaharju	209.2	3 669
Enonkoski	133.1	2 832
Savonranta	308.6	3 480
Heinävesi	992.2	8 883
Kangaslampi	266.3	2 719
Rantasalmi	708.3	9 388
Koko lääni	**16 638.3**	**209 251**

Kuopion lääni.

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Kuopio	52.7	22 295
Joensuu	15.1	5 091
Iisalmi	10.7	3 352
Leppävirta	1 119.3	15 056
Varkauden t.*		2 446
Suonenjoki	668.2	7 848
Hankasalmi	552.9	7 434
Rautalampi	691.2	7 282
Konnevesi	471.1	4 798
Vesanto	329.5	3 952
Karttula	777.3	8 754
Kuopion mlk.	915.7	9 590
Riistavesi		2 411
Vehmersalmi	301.2	4 152
Tuusniemi	610.9	7 000
Siilinjärvi		4 807
Maaninka	424.1	6 147
Pielavesi	1 163.0	11 282
Keitele	463.7	4 513
Kiuruvesi	1 317.6	13 106
Iisalmen mlk.	718.3	11 255
Vieremä	926.0	6 123
Sonkajärvi	1 341.1	8 066
Lapinlahti	612.3	9 922
Varpaisjärvi	480.0	5 478
Nilsiä	665.1	7 968

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Muuruvesi	255.9	4 536
Juvankosken t.*	2.0	2 399
Kaavi	641.9	7 012
Säyneinen*	188.1	2 700
Polvijärvi	780.4	8 019
Kuusjärvi	352.2	4 547
Liperi	753.7	11 176
Kontiolahti	801.3	8 190
Pielisensuu	78.0	4 016
Rääkkylä.....	442.9	7 156
Kitee	952.2	13 193
Kesälahti.....	371.9	4 251
Pälkjärvi	263.1	2 840
Tohmajärvi	690.9	6 327
Värtsilä*	212.9	5 060
Kiihtelysvaara .(	752.4	4 030
Pyhäselkä ....)		4 943
Ilomantsi.....	4 135.8	10 714
Tuupovaara ..	501.0	4 330
Eno	915.7	7 914
Pielisjärvi	3 328.8	16 697
Juuka	1 477.8	10 460
Rautavaara ..	1 329.8	4 010
Nurmes (ja kpp.)	1 720.2	10 637
Valtimo	614.8	3 766
Koko lääni	**36 190.7**	**369 351**
Vaasan lääni.		
Vaasa	39.8	24 347
Kaskinen	7.5	1 689
Kristiinankp. ..	22.0	3 533
Uusikaarlepyy .	21.3	1 330
Pietarsaari	28.0	7 285
Kokkola	33.0	4 335
Jyväskylä	12.8	6 665
Siipyy	203.3	3 736
Isojoki	633.6	6 619
Lapväärti	380.4	7 652
Tulkka	90.7	1 625
Karijoki	157.4	3 277
Närpöö	562.6	12 082
Ylimarkku	183.6	3 612

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Korsnääsi	264.2	5 538
Teuva	558.5	9 278
Kauhajoki	1 266.4	15 745
Kurikka	450.7	10 551
Jalasjärvi	798.7	14 372
Peräseinäjoki ..	363.7	6 557
Ilmajoki	614.6	13 237
Seinäjoki	124.2	5 927
Ylistaro	435.3	11 165
Isokyrö	400.0	9 391
Vähäkyrö	189.8	5 306
Laihia	801.3	8 314
Jurva	170.7	6 854
Pirttikylä	218.5	3 494
Petalahti	119.4	2 921
Bergö	35.3	815
Maalahti	259.7	5 264
Sulva	168.2	3 611
Mustasaari	319.9	10 322
Raippaluoto ..	194.1	3 428
Koivulahti	197.1	3 829
Maksamaa	88.8	2 200
Vöyri	474.5	8 495
Nurmo	261.0	5 122
Lapua	801.6	14 120
Kauhava	506.3	9 587
Ylihärmä	129.3	3 875
Alahärmä	259.9	7 039
Oravainen	222.3	4 593
Munsala	260.4	4 885
Uudenkaarl.mlk.	250.5	3 809
Jepua	164.7	2 654
Pietarsaar. mlk.	413.5	7 796
Purmo	212.8	3 141
Ähtävä	233.4	2 769
Tervajärvi	206.9	3 643
Kruunubyy ..	317.2	3 726
Luoto	100.6	2 702
Kaarlela	713.9	6 487
Alaveteli	158.9	2 518
Kälviä	651.2	4 249
Lohtoja	426.4	3 982

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Himanka	228.0	3 690
Kannus	405.3	5 824
Toholampi	544.6	5 408
Ullava	109.2	1 662
Kaustinen	274.5	4 013
Veteli	252.0	4 448
Lestijärvi	660.5	1 172
Halsua	294.3	1 870
Perho	724.2	2 903
Soini	567.0	4 127
Lehtimäki	305.9	2 722
Alajärvi	769.7	8 829
Vimpeli	229.4	4 099
Evijärvi	341.3	5 501
Kortesjärvi	286.3	4 858
Lappajärvi	457.8	7 011
Kuurtane	479.5	6 647
Töysä	292.5	4 195
Alavus	845.9	11 408
Virrat	1 118.4	11 171
Ähtäri	642.1	8 449
Pihlajavesi	404.7	2 420
Multia	776.8	4 228
Keuruu	935.1	8 778
Petäjävesi	444.6	5 286
Jyväskylän mlk.	478.7	11 385
Toivakka	333.0	2 898
Uurainen	339.4	3 432
Saarijärvi	816.1	9 946
Pylkönmäki	369.0	2 601
Karstula	1 269.0	9 690
Kivijärvi	820.2	4 587
Kinnula	444.0	2 223
Pihtipudas	1 037.7	6 007
Viitasaari	1 299.4	11 644
Konginkangas	283.9	2 558
Sumiainen	203.3	2 482
Laukaa	695.1	8 556
Äänekoski	369.0	7 673
Koko lääni	38 327.8	567 519

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Oulun lääni.		
Oulu	53.4	22 560
Raahe	19.2	4 187
Kemi	5.8	3 064
Tornio	74.7	2 272
Kajaani	112.7	5 345
Sievi	761.6	6 706
Rautio	174.8	1 937
Yliviesk[illegible]	573.2	8 588
Alavieska	266.0	4 022
Kalajoki	485.6	6 833
Merijärvi	207.3	2 412
Oulainen	579.3	6 781
Pyhäjoki	510.9	5 459
Saloinen	216.8	2 883
Pattijoki	252.7	2 260
Vihanti	511.3	3 609
Rantsila	633.6	4 057
Paavola	540.9	6 144
Revonlahti	229.0	1 569
Siikajoki	253.6	2 217
Hailuoto	169.5	2 118
Pyhäjärvi	1 341.0	7 663
Reisjärvi	437.0	4 626
Haapajärvi	722.1	7 964
Nivala	521.7	10 690
Kärsämäki	687.5	3 803
Haapavesi	1 078.5	8 077
Pulkkila	336.5	2 701
Piippola	455.9	2 130
Pyhäntä	765.2	2 152
Kestilä	526.6	3 112
Säräisniemi	1 091.2	3 675
Vuolijoki	670.0	2 231
Paltamo	1 041.9	6 196
Kajaanin mlk.	1 056.1	4 304
Sotkamo	2 628.1	12 137
Kuhmoniemi	4 739.2	9 380
Ristijärvi	854.4	2 859
Hyrynsalmi	1 441.0	2 943
Suomussalmi	5 424.6	8 463
Puolanka	2 462.5	6 047

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Utajärvi	1 554.0	5 391
Muhos	1 016.6	5 174
Tyrnävä	389.4	4 111
Temmes	120.9	1 258
Lumijoki	308.4	2 430
Liminka	601.5	3 801
Kempele	126.8	1 600
Oulunsalo	87.5	2 393
Oulujoki	239.1	6 160
Ylikiiminki	839.8	3 210
Kiiminki	311.5	2 456
Haukipudas	435.1	7 492
Ii	1 418.5	7 901
Kuivaniemi	1 086.5	3 003
Pudasjärvi	8 142.2	9 927
Ranua		3 077
Taivalkoski	3 204.8	4 432
Kuusamo	9 058.2	14 634
Kuolajärvi	11 854.0	5 929
Kemijärvi	3 466.0	7 590
Rovaniemi	8 251.8	15 322

kunta	pinta-ala km²	väki-luku
Tervola	1 783.5	4 604
Simo	2 251.7	3 722
Kemin mlk.	573.3	11 906
Alatornio	867.5	10 119
Karunki	236.9	2 938
Ylitornio	2 666.7	5 958
Turtola	1 497.9	3 277
Kolari	2 281.1	2 721
Muonio	1 792.3	1 629
Enontekiö	8 068.3	1 207
Kittilä	8 056.2	4 628
Sodankylä	19 950.8	5 548
Pelkosenniemi		1 377
Savukoski		927
Inari	16 203.8	1 883
Utsjoki	4 902.9	588
Petsamo	10 470.0	1 833
Koko lääni	**169 019.4**	**398 622**
Koko maa	**343 631.0**	**3 526 359**

Suomen väkiluku (kaupungeissa ja maalla vv. 1751—1925).

vuosi	koko väkiluku yhteensä	km² k. h.	kaupunkien väestö	maalaisväestö	kaup. väestö %	maal. väestö %
1751	429 912	1.8	—	—	—	—
1800	832 659	2.9	46 604	786 055	5.60	94.40
1820	1 177 546	3.5	63 358	1 114 188	5.38	94.62
1840	1 445 626	4.4	84 599	1 361 027	5.85	94.15
1860	1 746 725	5.3	110 339	1 636 386	6.32	93.68
1870	1 768 769	5.3	131 603	1 637 166	7.44	92.56
1880	2 060 782	6.2	173 401	1 887 381	8.41	91.59
1890	2 380 140	7.2	235 227	2 144 913	9.89	90.11
1900	2 712 562	8.2	339 613	2 372 949	12.52	87.48
1910	3 115 197	9.4	456 873	2 658 824	14.67	85.33
1920	3 367 542	10.1	536 374	2 831 168	15.93	84.07
1921	3 402 593	9.6 [1]	548 908	2 853 685	16.13	83.87
1922	3 435 249	10.0	554 273	2 880 976	16.13	83.87
1923	3 469 402	10.1	561 838	2 907 564	16.19	83.81
1924	3 495 186	10.1	587 309	2 907 877	16.80	83.20
1925	3 526 359	10.2	599 271	2 927 088	16.99	83.01

[1]) maan pinta-ala laajentunut 10 470 km² (Petsamo).

Väestöolot v. 1925 ja edellisinä aikoina.

(S. Vir. Til. VI. Väestötilastoa 64. Väestösuhteet v. 1925. Hki 1927.)

Väkiluku v. 1925. Maamme v ä k i l u k u ja sen jakaantuminen eri läänien, niiden kaupunkien ja maaseudun sekä miesten ja naisten kesken laskettuna kirkonkirjain ja sivilirekisterien perusteella näkyy seuraavasta katsauksesta:

Väkiluku Suomen lääneissä v. 1925.

läänit	kaupungit	maaseutu	miehiä	naisia	yhteensä	km²:llä maata
Uudenmaan	231 981	241 300	223 436	249 845	473 281	41.3
Turun . . .	92 086	419 927	251 323	260 690	512 013	23.5
Ahvenanm.	1 523	25 657	13 367	13 813	27 180	19 0
Hämeen .	67 837	309 182	183 777	193 242	377 019	21.6
Vipurin . .	77 051	515 072	291 382	300 741	592 123	18.9
Mikkelin . .	11 443	197 808	101 903	104 348	209 251	12.5
Kuopion . .	30 738	338 613	185 336	184 015	369 351	10.2
Vaasan	49 184	518 335	284 469	283 050	567 519	14.9
Oulun	37 428	361 194	204 165	194 457	398 622	2.4
koko maa	599 271	2 927 088	1 742 158	1 784 201	3 526 359	10.2
v. 1924	587 309	2 907 877	1 726 570	1 726 570	3 495 186	10.1

Vn 1924 lopussa oli Suomen koko väkiluku alussa mainittujen lähteiden mukaan 3 495 186 henkeä. Ottamalla huomioon tapahtuneet väestönmuutokset saadaan vn 1925 lasketuksi väkiluvuksi 3 526 359 henkeä. (Koska kirkonkirjoihin perustuvaan väkilukuun on laskettu poissaoleviakin henkilöitä, esim. Amerikassa olevia siirtolaisia, ei todellinen väkiluku ole niin suuri kuin yllä olevat numerot osoittavat, vaan on se, pitaen lahtökohtana vn 1920 kymmenvuositaulustojen »läsnäolevaa väestöä» ja ottaen huomioon sen jälkeen tapahtuneet muutokset, v. 1925 arvioitu 3 285 700 hengeksi.)

V. 1925 Suomen väkiluku l i s ä ä n t y i 30 767 (ed. v. 25 784) henkeä.

K a u p u n k i l a i s v ä e s t ö ä oli vn 1925 väkiluvusta 16.99 % (16 80 %). Kaupunkien ja maaseudun väestön suhteellisen luvun muuttuminen edellisen ryhmän eduksi, joka pyrkimys v. 1922 tilapäisesti oli pysähdyksissä, on jälleen ruvennut jatkumaan, minkuin on ollut yleensä laita enemmän kuin vuosisadan ajan.

Avioliittoja solmittiin v. 1925 kaikkiaan 22 103 (ed. v. 22 048) eli 63 (63) avioliittoa kutakin keskiväkiluvun 10 000 henkeä kohden. Kaupungeissa avioisuus kuten tavallista oli huomattavasti suurempi kuin maalla, tehden edellisissä 79 (83) jälkimmäisissä 60 (59) avioliittoa 10 000 henkeä kohden. S i v i l i a v i o l i i t t o j a oli avioliitoista 421 (437). Eri kuukausille tuli kaikkia avioliittoja enin joulukuun osalle, nim. 2 906 ja vähimmin tammikuun, nim. 897. A v i o e r o j e n luku on yleensä osoittanut lisääntymistä tehden vuosittaisin keskimäärin:

vv. 1881—1890	keskimäär.	55	vv. 1911—1920	keskimäär.	333
» 1891—1900	»	103	v. 1924		578
» 1901—1910	»	145	v. 1925		626

Syntyneisyyden aleneminen. Suomessa kuten muissakin »sivistysmaissa», on syntyneisyys jo kauan osoittanut tasaista alenemista. Viime vuosikymmeninä tapahtunut aleneminen näkyy tarkemmin seur. luvuista, jotka ilmaisevat elävänä syntyneiden keskimääräisen vuotuisen luvun eri vuosikymmeninä ja erikseen syntyneiden luvun viime vuosina sekä syntyneiden luvun verrattuna keskiväkiluvun 1 000 henkeen (‰):

vuosikymmenet	syntyneitä (keskim.) luku	‰	vuodet	syntyneitä luku	‰
1881—1890	77 436	35.0	1922	80 140	23.4
1891—1900	81 737	32.2	1923	81 961	23.7
1901—1910	90 293	31.1	1924	78 057	22.4
1911—1920	83 045	25.4	1925	78 260	22.3

Vn. 1909 jälkeen ei syntyneiden luku ole enään saavuttanut sitä ehdotonta määrää, 95 005 syntynyttä, minkä se silloin saavutti. Viime vuosina syntyneisyys on ollut heikompi kuin koskaan ennen katovuosi 1868 kin lukuunotettuna. Alimmilleen syntyneisyys painui poikkeuksellisena vuonna 1919, jolloin se teki vain 19.2 ‰. V. 1920 syntyneisyys nakkia nousi samalle tasolle, missä se oli ollut ennen maailmansotaa, mutta sitten syntyneisyyden alenemista on jarkunut vn. 1923 vain tehdessä siitä pienen poikkeuksen. Vn. 1925 syntyneisyyden suhdeluku on pienin, mikä Suomessa on merkitty (vuotta 1919 lukuunottamatta).

Eri läänien syntyneisyysluvut v. 1925 on merkitty seur. sivulle. Luvuista näkyy, että syntyneisyys oli suhteellisesti vähäisin Ahvenanmaalla (13.7 ‰) ja Uudenmaan läänissä (16.4 ‰), suurin maan itäisissä ja pohjoisissa osissa (ylin Oulun lssä 28.4 ‰). Tämä pysyväinen

asiansuhde on yhteydessä kaupunkiasutuksen suurnuden kanssa kussakin läänissä. Vanha huomio nim. on, etta syntyneisyys on kaupungeissa tuntuvasti alempi kuin maaseudulla. Vuosikymmenenä 1911—1920 oli suhteellinen syntyneisyys kaupungeissa 19.1 ‰, maaseudulla 26.3 ‰. V. 1919 syntyi kaupungeissa 6 464 lasta, vastaten suhdeimissa ainoastaan 12.2 ‰(!).

läänit	syntyneitä yht.	‰
Uudenmaan	7 725	16.4
Turun	10 657	20.9
Ahvenanm.	373	13.7
Hameen ..	7 802	20.8
Viipurin ..	13 475	22.9
Mikkelin ..	4 923	23.6
Kuopion ..	9 731	26.4
Vaasan . ..	12 344	21.8
Oulun	11 250	28.4

V. 1925 syntyi kpgeissa 8 840 lasta eli 14.9 ‰ ja maalla 69 420 lasta eli 23.8 ‰; ero siis varsin huomattava ja hyvin kuvaava.

Kuolleisuuden väheneminen. Jos emme ota lukuun nälkävuotta 1868, jolloin maassamme kuoli 137 720 ihmista eli 77.6 ‰ (= kutakin silloisen väkiluvun 1 000 henkeä kohden), emmeka surullista vuotta 1918, jolloin kuoleman satho oli 95 102 henkeä eli 28.5 ‰, eli kuolleisuus Suomessa, samoinkuin muissakin sivistysmaissa, viime sukupolvien aikana jatkuvasti vahentynyt. Maamme olojen kehitystä tassä kohden viime vuosikymmenien kuluessa ja erikseen muutamina viime vuosina esittävät seuraavat luvut:

vuosikymmenet	kuolleita (keskim.) luku	‰	vuodet	kuolleita luku	‰
1881—1890	46 629	21.1	1922	49 180	14.4
1891—1900	50 015	19.7	1923	47 556	13.8
1901—1910	52 099	17.9	1924	53 442	15.3
1911—1920	58 284	17.8	1925	47 493	13.5

Kuolleisuuteen nähden oli vuosi 1924 verraten epäedullinen. Vuosi 1925 sen sijaan on siinä kohden harvinaisen edullinen, kuolleiden eräkohtaisen lukumäärä, 47 493, kun oli vaeniisyyksistä huolimatta hiukan pienempi kuin v. 1923; vn 1925 suhteellinen kuolleisuus, 13.5 ‰, on pienin maamme koko tunnetun väestöhistorian aikana.

Kuolleiden ehdotonta ja suht. lukusuutta eri läänissä v. 1925 osoittaa seur. sivulle merkitty katsaus. Kuten huomataan, oli Uudenmaan l., 11.8 ‰, siinä kohden edullisimmassa asemassa. Lähinnä seuraavat Ahvenanmaa, 12.1 ‰, sekä Hämeen l., 13.0 ‰; epäedullisimpaan asemaan jäi Oulun l., 15.4 ‰.

Henkivakuutus käy tarpeettomaksi, kun lukuun ei laude koyvnaa; kun omaisuutta ei enaa voida hävittaa; kun vaahinkoa ei tuo taulaa ei tuyypuvaisuutta; kun leskien ei elaaksen tarvitse tehda tyota; kun laudema tottelee, sensijaan etta senyt kaskee; kun orvolta ei puutu varoja kasvatukseen. Siihen asti, kunnes kaikki tama toteutuu, on henkivakuutus välttämätön.

Verrattaessa kpkien ja maaseudun kuolleisuutta havaitaan, että kuolleisuus (kuten syntyneisyyskin) kpgeissa yleensä on pienempi kuin maalla. Vuosikymmenellä 1911—1920 oli suht. kuolleisuus kpgeissa 15.4 ‰, maaseudulla 18.3 ‰ keskiväkiluvusta; v. 1925 vastaavat suhdeluvut olivat 11.7 ‰ ja 13.9 ‰. Kpgeissa siis suht. kuolleisuus meidän aikanamme on tuntuvasti pienempi kuin maalla — päinvastoin kuin tavallisesti otaksutaan. — Pikkulasten kuolleisuudesta ks. s. 177

läänit	kuolleita yhteensä	‰
Uudenm.	5 574	11.8
Turun	6 749	13.2
Ahvenan	329	12.1
Hämeen	4 870	13.0
Viipurin	7 944	13.5
Mikkelin	2 932	14.0
Kuopion	5 238	14.2
Vaasan	7 775	13.7
Oulun	6 082	15.4

Keski-ikä pitenemässä. Kuolleisuudella on ratkaiseva merkitys keski-ikään nähden; kuolleisuuden aletessa keski-ikä on huomattavasti pidentynyt. Kymmenvuotiskaudella 1891—1900 se oli 42.9 v. miehillä ja 45.6 v. naisilla, vv. 1901—1910 jo 45.0 v. miehillä ja 47.6 v. naisilla; vuosikymmenessä siis keski-ikä pidentynyt 2 vuodella.

Luonnollinen väenlisäys. Väestönmuutoksista puhuttaessa on erotettava sen kaksi eri puolta, nim. luonnolliset ja todelliset väestönmuutokset. »Luonnollisilla väestönmuutoksilla» tarkoitetaan syntyneiden ja kuolleiden lukumäärästä johtunutta erotusta. Suomessa on jo kauan aikaa, lukuunottamatta suuria nälkä- ja sotaaikoja, vallinnut luonnollinen väenlisäys. Vaikka näet syntyneisyys onkin vähentynyt, on kuolleisuus vähentynyt suhteellisesti vielä enemmän, joten tuloksena on ollut väenlisäys. Tämän väenlisäyksen vaiheet kuluvalla vuosisadalla ilmenevät oheenmerkityistä luvuista, joissa on esitetty tämä väenlisäys sekä ehdottomin luvuin että suhdeluvuin keskiväkiluvun 1 000 henkeä kohden:

vuosikymmenet		luonn. väenlisäys luku	‰	vuodet	luonn. väenlisäys luku	‰
1881—1890	keskim.	30 807	13.9	1918	—15 608	—4.7
1891—1900	»	31 722	12.5	1919	964	0.3
1901—1910	»	38 194	13.2	1924	24 615	7.1
1911—1920	»	24 761	7.6	1925	30 767	8.8

Luonnollinen väenlisäys oli v. 1924 kokonaista 9 790 henkeä pienempi kuin v. 1923 ja yleensä alhaisempi kuin tämän vuosisadan toisen vuosikymmenen (vapaussodan vuosikymmenen) huono keskiluku. V. 1925 ovat olot tässä kohden korjaantuneet lähimmän vn 1922 kannalle.

Eri lääneissä oli luonn. väenlisäys v. 1925, merkittynä syntyneisyyden ja kuolleisuuden suhdelukujen erotuksena, oheenmerkityn lainen. Taulukon mukaan luonnollinen väenlisäys oli suurin Oulun, Kuopion ja Mikkelin, pienin taas Ahvenanmaan, Uudenmaan ja Turun liissä. Huomattava on, että suhteellinen väenlisäys oli Oulun lssä enemmän kuin 10 kertaa suurempi kuin Ahvenanmaalla.

läänit	syntyneis.	kuolleis.	erotus
Uudenm. ..	16.4	11.8	4.6
Turun	20.9	13.2	7.7
Ahvenanmaa	13.7	12.1	1.6
Hämeen	20.8	13.0	7.8
Viipurin	22.9	13.5	9.4
Mikkelin ..	23.6	14.0	9.6
Kuopion ..	26.4	14.2	12.2
Vaasan	21.8	13.7	8.1
Oulun.....	28.4	15.4	13.0

Syntyneiden enemmyys eli luonn. väenlisäys on muiston ajan ollut maaseudulla suurempi kuin kaupungeissa. V. 1925 se oli maaseudulla 9.9 ‰, kaupungeissa taas ainoastaan 3.2 ‰.

Muuttoliike. Väestöliikettä määrää jo mainittujen tekijäin lisäksi vieläeräs tekijä, nimittäin sisäänmuutot maan kuntiin ja poismuutot niistä. Koko maahan katsoen on tällä väestöliikkeellä, jossa siirtolaisuus, se on tässä mainittava, varsin vähäisessä määrin tulee näkyviin, hyvin pieni merkitys. Maan eri osien välillä sekä etenkin kaupunkeihin ja maaseutuun nähden tämä liike sitävastoin aiheuttaa sangen huomattavia väestösuhteiden muutoksia. Muuttoliikkeen tulokset v. 1925 eri lääneissä ja koko maassa tulevat näkyviin seuraavasta katsauksesta:

läänit	sisäänmuuttan.	poismuuttan.	muuttovoitto (+) tai tappio (—) kpgeissa	maalla	koko maassa
Uudenmaan ..	16 658	13 589	+ 3 526	— 457	+ 3 069
Turun	13 274	14 312	+ 786	— 1 824	— 1 038
Ahvenanmaa .	235	266	+ 16	— 47	— 31
Hämeen	10 806	11 041	+ 849	— 1 084	— 235
Viipurin	16 955	15 164	+ 2 181	— 390	+ 1 791
Mikkelin	3 969	5 055	+ 3	— 1 089	— 1 086
Kuopion	10 262	11 771	+ 1 529	— 3 038	— 1 509
Vaasan	8 495	9 639	+ 386	— 1 530	— 1 144
Oulun	7 463	6 874	+ 381	+ 208	+ 589
koko maa	88 117	87 711	+ 9 657	— 9 251	+ 406

Tästä näkyy, että v. 1925 maan kirkollisissa seurakunnissa tapahtuneeseen sisään- ja poismuuttoliikkeeseen on ottanut osaa n. 88 000 henkeä. Koko maalle muuttoliike tuotti tarkoin laskettuna 406 (ed. v. 1 109) hengen väestönlisän. Mutta koska varsinainen siirtolaisuus ja maahanmuutto melkein kokonaan jäävät tämän muuttoliikkeen ulkopuolelle, on ylläolevilla luvuilla vain rajoitettu merkitys.

Mitä eri lääneihin tulee, ovat ainoastaan Uudenmaan, Viipurin ja Oulun lt saaneet muuttoliikkeestä väestönlisän, muille se on aiheuttanut väestönvähennystä.

Suurin merkityksensä muuttoliikkeellä on kaupunkien ja maaseudun välisissä väestöoloissa. Edellisille se yleensä on tärkeänä väestönlisäyksen lähteenä, maaseudulle sen sijaan vastaavan, melkoisen väestötappion aiheuttajana. V. 1925 kaupungit muuttoliikkeestä saivat 9 657 (9 439) hengen lisäyksen, maaseudun kärsiessä 9 251 (8 270) hengen väestötappion.

Todellinen väenlisäys saadaan tietää, kun tiedot luonn. väenmuutoksista ja muuttoliikkeestä sovitetaan yhteen. Vuosikymmenenä 1881—1890 todell. väenlisäys oli vuotuisin keskimäärin 14.5 %, ja vuosikymmenenä 1911—1920 se tunnetuista syistä aleni 7.7 %:iin. Viime vuosina ovat olot kaantyneet parempaan, todellinen vuot. väenlisäys kun on tehnyt v. 1923 9.9 %, v. 1924 7.4 % ja v. 1925 8.9 %. Kaupunkien väenlisäyksestä v. 1925 jolitui ⅘ muuttovoitosta ja vain ⅕ luonnollisesta väenlisäyksestä.

Erinäisiä väestöoloja. Ns. s i v i l i s ä ä t y y n nähden oli Suomen miespuolisesta väestöstä v. 1920 naimattomia 1 091 528, naineita 514 033, leskiä 52 583 ja eronneita 2 086, sekä naispuolisesta väestöstä naimattomia 1 038 495, naimisissa 515 794, leskivaimoja 147 595 ja eronneita 2 693.

S y n t y m ä p a i k k a a n s a nähden oli v. 1920 Suomen väestöstä 2 429 232 syntynyt samassa kunnassa, jossa olivat kirkonkirjoissa, 554 188 henkeä toisessa kunnassa samassa läänissä, 326 804 henkeä toisessa läänissä, 19 534 Venäjällä, 6 901 Ruotsissa, 2 679 muissa Europan maissa, 12 530 Amerikassa, 165 muissa maanosissa ja 12 774 tuntemattomassa paikassa.

Kieliryhmät. Eri kieliryhmäin kehitys maassamme aikajaksolla 1880—1920 näkyy seuraavista prosenttiluvuista (vyn 1910 ja 1920 luvut koskevat ainoastaan ns. läsnäolevaa väestöä):

kieliryhmät	kaupungit			maaseutu			koko maa		
	1880	1910	1920	1880	1910	1920	1880	1910	1920
suomen ..	58.30	72.49	75.72	87.75	90.46	91.15	85.29	87.83	88.70
ruotsin ..	38.20	26.55	23.13	12.14	9.26	8.69	14.32	11.79	10.98
venäjän	1.96	0.55	0.53	0.04	0.20	0.08	0.20	0.25	0.15
saksan ..	0.84	0.37	0.44	0.01	0.01	0.01	0.08	0.06	0.08
muut kiel.	0.70	0.04	0.18	0.06	0.07	0.07	0.11	0.07	0.09
yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Kuten näkyy, on ruotsinkielisen väestön suhteellinen lukumäärä koko ajan vähentynyt. Erittäin huomattava on tämä vähennys ollut kaupungeissa.

Väestön elinkeinollinen ryhmitys. Jos maamme väestö jaetaan ammatin ja elinkeinon puolesta neljään pääryhmään — maanviljelyksestä ja sen sivuelinkeinoista eläviin, teollisuusväestöön, kaupasta ja liikenteestä eläviin sekä »muuhun väestöön», johon tällöin kuuluvat julkisista ja vapaista toimista elävät, kotipalvelijat, eläkkeellä ja koroillaan eläjät yms. — niin saadaan ammattiluokkain kehityksestä aikajaksolla 1880—1920 seuraava kuva:

vuosi	maatalousväestö luku (1 000 henkeä)	%	teollisuusväestö luku (1 000 henkeä)	%	kaup. ja liik. v. luku (1 000 henkeä)	%	muu väesto luku (1 000 henkeä)	%
1880	1 590	77.0	135	6.6	63	3.0	273	13.4
1890	1 779	74.8	191	8.0	80	3.3	331	13.9
1900	1 847	68.0	288	10.6	129	4.8	449	16.6
1910	1 937	66.3	357	12.2	149	5.1	478	16.4
1920	2 020	65.1	460	14.8	210	6.8	415	13.3

Suomessa on siis viimeisenä puolena vuosisatana huomattavissa sama kehityssuunta kuin kaikissa sivistysmaissa: maatalousväestön merkityksen jatkuva aleneminen teollisuus- ja kauppaväestön hyväksi. Tämä ilmiö on Suomessa kuitenkin paljon heikompi kuin muualla Pohjois- ja Keski-Europassa.

Väestön elinkeinollinen ryhmitys maan eri lääneissä vn 1920 lopussa 13 suuren ammattiryhmän mukaan näkyy seuraavista suhdeluvuista:

Väestön ammattillinen ryhmitys eri lääneissä v. 1920.

elinkeino	Uudenm. l. %	Turun l. %	Ahven. %	Häm. l. %	Viip. l. %	Mikk. l. %	Kuop. l. %	Vaas. l. %	Oulun l. %
maatalous	38.7	62.9	69.9	61.4	63.8	79.7	75.3	76.2	71.9
teollisuus	25.2	16.1	4.8	18.9	14.9	7.6	9.9	9.1	13.6
kulkulaitokset	6.9	3.9	9.6	2.5	4.2	2.1	1.4	2.1	1.8
kauppa	8.8	2.9	1.4	2.9	3.6	1.5	1.4	2.2	2.6
julkinen toimi	3.6	1.7	2.3	1.3	1.8	1.1	0.9	1.2	1.3
opetuslaitos	1.5	0.8	1.0	0.8	0.8	0.6	0.6	0.8	0.6
terveyslaitos	1.2	0.4	0.3	0.5	0.4	0.2	0.2	0.3	0.3
vapaat ammatit	1.1	0.2	0.1	0.3	0.2	0.1	0.2	0.1	0.1
muut ammatit	2.8	1.2	0.3	0.9	0.8	0.5	0.5	0.5	0.6
työläisiä	3.4	2.8	5.1	4.6	5.9	3.2	4.7	2.8	3.4
ilman ammattia	1.3	1.2	0.2	0.1	0.8	1.4	1.4	0.7	0.8
eläke, pääoma	2.3	3.4	4.4	2.9	1.0	0.9	0.7	3.0	1.2
varattomia	0.2	0.3	0.5	0.4	0.6	0.5	0.4	0.3	0.6
tuntematon	3.1	2.1	0.1	1.6	1.2	0.6	2.4	0.8	1.2
yhteensä	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0

Ennen muuta kiintyy huomio siihen erilaisuuteen, joka vallitsee neljään ensimmäiseen ja tärkeimpään elinkeinoryhmään nähden eteläisten läänien ja muiden läänien välillä. Enimmän toisistaan poikkeavat tässä suhteessa Uudenmaan ja Mikkelin lt, joista edellinen edustaa enimmän, jälkimmäinen vähimmän kehittynyttä seutua maassa.

Sivilirekisteri. Viereisestä katsauksesta näkyy sivilirekisteriin merkityn väestön määrä v. 1925. Tasavallan koko väestöstä oli siis vn 1925 lopussa sivilirekisteriin merkitty 28 818 henkeä eli 8.2 ‰. Kaupunkien väestöstä kuului sivilirekisteriin suhteellisesti paljon enemmän kuin maalaisväestöstä: edellisten suhdeluku oli 18.4 ‰ ja jälkimmäisten 6.1‰.

läänit	henkeä
Uudenmaan. ..	6 287
Turun	3 571
Ahvenanmaa	83
Hämeen	3 950
Viipurin	4 067
Mikkelin	811
Kuopion	3 843
Vaasan	4 361
Oulun	1 845
koko maa	28 818

Korkein on sivilirekisterissä olevien luku Uudenmaan läänissä, minkä seikan tietenkin aiheuttaa etupäässä Helsinki. Suhteellisesti suuret ovat myös Hämeen ja Kuopion läänejä koskevat luvut, kun sitävastoin esim. Oulun läänissä en väestöä sivilirekisterissä verrattain vähän. Kuten edellä mainittiin, on siirtymistä sivilirekisteriin tapahtunut enimmäkaikkea kaupungeissa, joista huomattavimpina tässä suhteessa mainittakoon seuraavat. Helsinki 4 624, Tampere 1 445, Turku 937, Vaasa 507, Pori 487, Kuopio 449 ja Kotka 407. Helsingin osalle tuli sus melkein ½ koko sivilirekisterista.

V. 1925 on sivilirekisteriin merkitty väestö lisääntynyt kaikkiaan 4 301:llä hengellä. Kirkosta eroamisia en tapahtunut jonkun verran enemmän kuin v. 1924.

Suomen yleisiä väestöoloja.

V ä k i l u k u (1925): 3.5 milj., joista 0.3. milj. siirtolaisina poissa maasta. Ruotsin väkiluku 6.0 milj., Sveitsin 3.9 milj., Tanskan 3.4 milj. ja Norjan 2.8 milj.

V ä e n l i s ä y s (1925): syntyneisyys 22.3 ‰, kuolleisuus 13.5 ‰ (Ranskassa 15.0 ‰, Englannissa 12.4 ‰), luonnoll. väenlisäys 8.8 ‰.

V ä e n t i h e y s (1920): koko maassa keskimäärin 10.1 asuk. neliökmiä kohden, Etelä-Suomessa 17.2, Pohjois-Suomessa 2.3.

K i e l i o l o t (1920): suomea puhuvia 89 %, ruotsia 11 %.

U s k o n n o t (1920): luterilaisia 98 %, kreikkalais-katolisia 2 %.

A s u t u s o l o t (1925): 83.0 % väestöstä maalla, 17.0 % kaupungeissa asuvia. Suurimmat kaupungit (1925): Helsinki 211 691 asuk., Turku 61 031 as., Tampere 51 717 as. ja Viipuri 48 367 as.

S i v i s t y s o l o t (1920): 15 v. vanhemmasta väestöstä vain 0.8 % lukutaidottomia. Kolme yliopistoa, per. v. 1640, 1917 ja 1920.

Siirtolaisuus v. 1926.

Käsitettä »siirtolainen» on tilastollisessa käsittelyssä vsta 1924 alkaen jonkinverran laajennettu. Siihen saakka luettiin siirtolaisiksi ne henkilöt, jotka olivat ottaneet passin hakeakseen työnansiota valtamerentakaisista maista, nyt katsotaan siirtolaisiksi kaikki ne passinottajat, jotka matkustavat ulkomaille työnhakuun.

Siirtolaisuustilastomme ulottuu taaksepäin vieen 1893, josta lähtien on siirtolaisia maasta lähtenyt seur. määrät (vieen 1924 saakka sisältyy tähän vain valtamerentakainen siirtolaisuus):

vuosina	siirtol.	vuonna	siirtol.	vuonna	siirtol.
1893—1900	47 557	1921	3 557	1925	2 490
1901—1910	158 832	1922	5 715	1926	6 043
1911—1915	50 668	1923	13 835		
1916—1920	16 678	1924	5 429		

Siirtolaisuus oli niinmuodoin voimakkain kuluvan vuosisadan ensimmäisellä vuosikymmenellä sekä sodan lähimmä edellisinä vuosina. Sodan aikana ja sitä heti seuranneina vuosina aleni siirtolaisuus tuntuvasti, mutta alkoi sitten taas kohota. Tämän kehityksen keskeyttivät siirtolaisuudesta Yhdysvaltoihin annetut kovennetut määräykset. Jo v. 1921, jolloin siirtolaisuutta Europasta Yhdysvaltoihin ensi kerran rajoitettiin, määrattiin, että Suomesta pääsiirtolaisia vuosittain verraten vähäinen määrä, vain 3 921 henkeä. Seuraava askel samaan suuntaan otettiin v. 1924, jolloin kysymyksessä oleva määrä alennettun 471 hengeksi vuodessa. Seuraus oli se, että suuri osa passin ottaneista luopui aikomuksestaan, osa taas siirtyi Kanadaan. V. 1925 aleni siirtolaisten luku 2 490:een. V. 1926 oli maastamme lähteneiden siirtolaisten luku 6 043.

Määrämaittain jakautuivat siirtolaiset v. 1926 seuraavasti:

määrämaat	siirtol.	määrämaat	siirtol
Kanada	5 074	Afrikka	5
Yhdysvallat	395	Ruotsi	203
Etelä-Amerikka	59	Venäjä	95
Australia ja Uusi Seelanti	101	Muut Europan maat ..	107
Aasia	4	yhteensä	6 043

Suuri enemmistö siirtolaisista siirtyi siis Kanadaan. Näin on ollut asianlaita vsta 1923 lähtien. Ennen sitä suuntautui siirtolaisliike pääasiassa Yhdysvaltoihin. Kanadaan siirtyneiden siirtolaisten

maarä on kuitenkin sikäläisistä epävarmoista työnsaantimahdollisuuksista johtuen viime vuosina paljon vaihdellut. V. 1924 siirtyi Kanadaan 4 375 kansalaistamme, v. 1925 vain 1 484.

Vsta 1924 lähtien on siirtolaisuustilastossa otettu huomioon myös siirtolaisuus Euroopan maihin. Tämä siirtolaisuus on v. 1926 ollut suhteellisesti vähäistä. Kuitenkin noussut 203 henkeä etupäässä Ahvenanmaalta, ja Venäjälle 95 henkeä.

Siirtolaiset ryhmittyivät v. 1926 kaupunkien mukaan seuraavasti:

lääni		lääni	
Uudenmaan	631	Mikkelin	79
Turun	657	Kuopion	294
Ahvenanmaan	189	Vaasan	2 747
Hämeen	343	Oulun	791
Viipurin	422	yhteensä	6 043

Siirtolaisista oli naimattomia 45 % ja katsoen Vaasan läänistä. Lähimmäisiä olivat Oulun, Turun ja Uudenmaan läänit, missä siirtolaisuuskaan ei kuitenkin on huomattavasti pienempi kuin Vaasan läänissä. Verrattuna verraten oli siirtolaisuus suuri Ahvenanmaalta, sen lähellä Vaasan ja Oulun läänissä, paitsi taas Mikkelin ja Kuopion läänissä. Siirtolaisista oli 1 048 henkeä kaupunkilaisia ja 4 995 lähtöisin maalta. Verrattuna verraten oli siirtolaisuus kaupungeissa ja maalla suunnilleen yhtä suuri. — Siirtolaista on tavallisesti ollut eniten maalta. Vain sellaisina vuosina esim. v. 1925, jolloin siirtolaisuus on ollut poikkeuksellisen ahkeaa, on myös ollut valoisimpia, joku kerta vain n. puolet. V. 1926 oli miesten luku tavallista korkeampi. Koko siirtolaismäärästä oli tällöin miehiä 4 297 eli 72.4 %, muita ja 1 746 eli 27.6 % naisia. — Siirtolaisten ammatista on siinä ollut toimitettu vakea. Niinpä oli vn 1926 siirtolaisista 4 022 eli [illegible] % maanviljelijöitä ja 1 872 maamiehen lapsia sekä 149 koskien ammatta. Vn 1926 siirtolaisista oli 4 697 eli 77.7 % suomenkielisiä ja 1 337 eli 22.1 % ruotsinkielisiä sekä 9 henkeä eli 0.2 % muunkielisiä. Siirtolaisista oli siis ruotsinkielisiä suhteellisesti paljon enemmän kuin saman kielisiä, sillä siirtolaisista oli ruotsinkielisiä vain [illegible] % kun ruotsinkielisiä sensijaan maan koko väestöstä on vain ¹/₉.

Ammattien mukaan ryhmittyivät vn 1926 siirtolaiset siten, että heistä oli maanviljelijöitä heidän perheitänsä ja tyttäriänsä 2 806, työvakea ilman lähemmän ammattia 1 044, maataloustyöläisiä 480, käsityöläisiä ja käsityöntekijöitä 362, teollisuustyöläisiä 211, palvelijoita 250, kauppiaita ja kauppa-apulaisia 153, muun ammatti oli tuntematon ammatti 737. Yli puolet siirtolaisista oli maanviljelijöitä ja maanviljelystyövakea ja heidän omaisiaan. (G. Modeen, Tilastokatsauksia 1927: 6.)

Suomen maanviljelys

(Maataloushallituksesta saatujen tietojen mukaan.)

Viljelyskasvien viljelys.

Vilja- ja juurikasvien sato vv. 1921—1926.

viljelyskasvit	1921/1925 keskimäärin desit. v:ssa	sato v. 1924 desit.	v. 1925 desit.	v. 1926 desit.
vehnää.....	201 157	214 941	252 943	251 445
ruista	2 874 573	2 860 160	3 475 752	3 024 896
ohraa	1 258 837	1 299 520	1 408 020	1 560 999
kauraa	5 011 963	4 922 360	5 865 585	5 927 259
sekaviljaa	128 058	124 965	143 303	140 753
yht. korsivilj...	9 474 588	9 423 946	11 145 603	10 905 352
herneitä ja pap.	135 015	133 768	158 799	158 141
perunoita	5 935 530	6 341 320	7 231 377	8 510 083
nauriita ym. juurikasveja	3 611 614	3 761 932	4 783 115	4 890 593

V. 1923 kohtasivat etenkin maamme pohjoista puoliskoa kovat hallat. Vuosi 1924 oli taas normalinen; sen vuoden perunasato oli suurempi kuin minään sitä lähinnä edellä käyneenä vuonna, samoin sato juurikasveista. V. 1925 sato oli runsas niin hyvin syys- kuin kevatviljoista ja samoin perunasta ja juurikasveista. Vielä vähän parempi oli vn 1926 sato.

Sato hehtaarilta. Eri viljelyskasvien satomäärät hehtaarilta olivat vv. 1920—1926 (kilogrammoissa):

vuonna	vehnä	ruis	ohra	kaura	sekavilja	perunat
1920	1 150	1 080	1 000	1 000	1 010	7 830
1921	1 470	1 260	1 210	1 200	1 270	9 190
1922	1 255	1 127	1 254	1 256	1 441	7 793
1923	1 222	1 021	766	885	992	6 852
1924	1 346	1 253	1 182	1 159	1 234	9 441
1925	1 651	1 484	1 281	1 352	1 415	10 714
1926	1 599	1 322	1 418	1 344	1 385	12 288

Sato maan eri seuduissa. Tärkeimpäin viljelyskasvien sato v. 1926 jakautui eri lääneille seuraavasti (ilmoitettu *tuhansin kg:n*)

läänit	vehnää	ruista	ohraa	kauraa	herneitä ja papuja	perunoita	nauriita ym. juurikasveja
Uudenm.	5 861	27 677	8 404	84 528	4 405	106 620	68 838
Turun	11 769	59 723	21 665	153 705	6 023	137 030	97 844
Ahvenan	1 467	1 710	240	3 357	295	5 808	2 590
Hämeen	1 338	36 565	14 394	84 069	2 210	90 541	61 720
Viipurin	3 179	41 438	13 742	82 816	1 479	111 895	46 845
Mikkelin	928	24 910	6 385	31 815	421	77 034	29 054
Kuopion	282	29 385	16 527	40 400	142	115 685	42 282
Vaasan	307	55 965	38 513	92 493	698	135 714	121 069
Oulun	13	25 117	36 200	19 543	141	70 681	18 817
koko maa	25 144	302 490	156 100	592 726	15 814	851 008	489 059
v. 1925	25 294	347 575	140 802	586 559	15 880	723 137	478 312

Tämän mukaan rajoittuu vehnän viljelys Suomessa melkein yksinomaan maan lounaiseen osaan. Ruista saatiin enin Turun ja Vaasan lssä, ohran viljelyksen kotiseutu on pääasiallisesti Vaasan ja Oulun lssä, kauraa tuottavat enin mainitseen kolme lounaista sekä Vaasan ja Viipurin lt. Perunarikkammat läänit ovat Turun, Vaasan ja Kuopion lt, muiden juurikasvien viljelyksessä ovat edellä kolme lounaista ja Vaasan l.

Sato verrattuna väkilukuun. Kutakin henkilöä kohden kunkin vuoden keskiväkilukua tulevat seur. keskim. luvut (kg):

	1916/20	1921	1922	1923	1924	1925
vehnää	2	5	6	5	7	7
ruista	70	87	78	69	82	99
ohraa	31	39	41	25	37	40
kauraa	109	149	157	111	141	166
sekaviljaa	2	3	5	3	4	4
herneitä ja papuja	2	4	4	3	4	5
perunoita	149	183.	153	134	181	205
naurnita ym. juurikasveja	36	87	95	96	108	136

Suomen maa-ala oli v. 1920 maataloudellisesti kaytetty seur. tavalla: peltoa ja kasvitarhaa 2 019 721 ha (6.1 % kokonaisalasta), luonnonnuttya 577 745 ha (1.7 %), hakamaata 634 788 ha (1.9 %), kaskea ja kytöä 3 277 ha (0.01 %) sekä metsää ja joutomaata 29 991 661 ha (90.3 %), yhteensä 33 227 192 ha (100.0 %).

Vilja- ja juurikasvien sadon raha-arvo v. 1926 teki (milj. mkoin):

läänit	vehnä	ruis	ohra	kaura	seka-vilja	herneet pavut	perunat	nauriit ym. juurikasvit	yh-teensä
Uudenm. ..	16.4	66.4	17.8	126.8	5.5	15.0	69.3	26.7	343 9
Turun	33.0	143.3	45.9	230.6	5.1	20.5	89.1	35.2	602.7
Ahvenanm .	4.1	4.1	0.5	5.0	0.4	1.0	3.8	0.8	19.7
Hämeen....	3.7	87 8	30.5	126.1	3.0	7.5	58.9	17.6	335.1
Viipurin ..	8.9	99.5	29.1	124.2	3.0	5.0	72.7	15.5	357.9
Mikkelin ..	2.6	59.8	13.5	47.7	1.4	1.4	50.1	7.9	184.4
Kuopion ..	0.8	70.5	35.1	60.6	3.2	0.5	75.2	12.0	257.9
Vaasan	0.9	134.3	81.7	138.8	3.7	2.4	88.2	32.9	482.9
Oulun	0.03	60.3	76.8	29.3	1.4	0.5	45.9	5.7	219.9
koko maa	70.4	726.0	330.9	889 1	26.7	53.8	553.2	151.3	2 804.4
%	2.5	25 9	11.8	31.7	1.0	1.9	19.7	5.5	100.0
v. 1925	70.8	834.2	295.7	879.8	27 2	53.9	542.4	152.0	2 856 2
%	2.5	29.2	10.4	30 8	1 0	1.9	19.0	5.2	100.0

Kokonaissadon raha-arvo. Jos edellisessä mainittujen jyvä- ja juurikasvien lisäksi otetaan lukuun myöskin viljan olkisato ja heinät sekä kehruukasvit, saadaan kokonaissadon raha-arvoksi vv. 1922—1926 seuraavat summat:

	v. 1922 1 000 mk	v. 1923 1 000 mk	v. 1924 1 000 mk	v. 1925 1 000 mk	v. 1926 1 000 mk
kehruukasvit	3 127	2 652	5 086	6 416	6 138
vehnä	65 734	49 189	60 184	70 824	70 405
ruis	668 720	547 775	686 437	834 180	725 975
ohra	305 491	169 519	272 900	295 684	330 932
kaura	787 795	557 438	738 354	879 838	889 089
sekavilja	30 946	18 607	23 744	27 228	26 743
herneet ja pavut	44 578	34 633	45 482	53 992	53 768
tattari	1 447	—	—	—	—
heinät	1 280 071	1 271 719	1 698 874	1 719 072	1 654 155
oljet ja naatit....	367 293	249 282	333 653	395 021	391 275
perunat	330 865	300 503	475 599	542 353	553 155
nauriit ym. juurik.	109 671	115 654	119 523	151 988	154 336
heinänsiemen	90 990	78 136	95 196	109 762	106 164
koko tuotanto	4 086 728	3 395 107	4 555 032	5 086 358	4 962 135

Viljan ja juurikasvien kulutus. Seuraavat laskelmat osoittavat, kuinka paljon tärkeimpiä vilja- ja juurikasveja v. 1925 ja edell. vuosina jäi maassamme yleistä kulutusta varten, kun sadon ja

tuonnin summasta vähennetään kylvöön, viinanvalmistukseen ja vientiin käytetyt määrät (miljonin kiloin):

	sato	tuonti	kylvö	viinan valmistus	vienti	jäännös kulutusta varten	kutakin asuk. kohden kg
v. 1925							
vehnä	25.3	172.5	2.6	—	(0.0)	195.2	55.4
ruis	347.6	176.0	33.0	—	0.2	490.4	139.0
ohra	140.8	2.8	21.8	—	(0.0)	121.8	34.5
kaura	586.6	34.6	83.8	—	0.2	537.2	152.3
perunat	723.1	17.3	110.5	—	(0.0)	629.9	178.6
v. 1924							
vehnä	21.5	157.2	2.5	—	(0.0)	176.2	50.4
ruis	286.0	188.4	32.2	—	0.3	441.9	126.4
ohra	130.0	6.2	21.8	—	—	114.4	32.7
kaura	492.2	47.3	81.9	—	0.2	457.4	130.9
perunat	634.1	16.7	110.0	—	(0.0)	540.8	154.8
vv. 1916—20 (keskimäärin)							
vehnä	7.1	60.6	1.1	0.03	—	66.6	20
ruis	233.3	86.1	35.0	0.5	0.01	283.9	85
ohra	102.2	8.2	22.1	1.3	—	86.0	26
kaura	362.5	4.9	76.5	0.4	0.04	290.5	87
perunat	497.8	11.5	105.6	—	0.02	403.7	121

Kuten tunnettua ei maan oma viljatuotanto riitä likimainkaan tyydyttämään asukkaiden tarvetta, ja ulkomaisella viljalla on tyydytettävä siis tarve. Mikin ahdinkotilaan maa joutuu viljantuonnin ollessa lamassa, osoittivat olot v. 1918.

R u k i i n viljelys on viimeisinä vuosikymmeninä vähentynyt. Viimeisinä vuosina on se kuitenkin noussut. Ulkomaisen rukiin osa koko kulutuksesta oli vv. 1906—10: 55.4 %, ja vv. 1911—15: 59.6 %, sekä v. 1925: 38.3 %. Rukiin kulutuksen suurnutta maassamme osoittavat seuraavat luvut, jotka ilmoittavat kulutuksen kutakin asukasta kohden: kulutus oli vv. 1911—15 keskim. 174.9 kg, vv. 1916—20 vain 83.7 kg ja v. 1925: 139.0 kg. V e h n ä n kulutus on melkein lakkaamatta kasvanut, lukuunottamatta sotavuosia; yhtä henkeä kohti kului vv. 1911—15 53.1 kg, mutta vv. 1916—20 vain 26.6 kg, mutta on sen jälkeen lisääntynyt: v. 1925 se oli 55.4 kg. Kotimainen vehnä teki main. v. 12.5 % koko kulutuksesta. O h r a n käyttö on, lukuunottamatta katovuotta 1923, pysynyt suunnilleen entisellään, p e r u n a i n on yleensä lisääntynyt, ollen kuitenkin v. 1923 edellä mainitusta syystä poikkeuksellisen pieni.

Heinäsato teki v. 1926 (desitonneissa à 100 kg):

läänit	kylvoheinia	niittyheinia	yhteensä heinäsatoa	yhtä lehmää kohden desit.
Uudenmaan ..	3 175 615	140 049	3 315 664	27
Turun	4 374 333	212 161	4 586 494	22
Ahvenanmaa ..	192 003	29 600	221 603	17
Hämeen	2 891 379	129 756	3 021 135	22
Viipurin	3 208 744	714 381	3 921 925	23
Mikkelin	823 909	381 698	1 205 607	12
Kuopion	1 907 357	1 008 516	2 915 873	18
Vaasan	5 235 619	350 042	5 585 661	25
Oulun	1 729 586	1 678 136	3 407 722	22
koko maa	23 538 545	4 643 139	28 181 684	22
v. 1925	24 457 018	4 876 524	29 333 542	23

Sadon runsauteen nähden oli siis Vaasan l. ensi sijalla, Turun toisella ja Viipurin l. kolmannella; pienin sato, Ahvenanmaata lukuunottamatta, oli Mikkelin lässä. Vv. 1916—20 laskettiin sato 21 109 547 desit:ksi keskim. vissa. Eril. karjanrehua tuotiin maahan v. 1925: 118.0 milj. kg, arvoltaan 225.5 milj. mk.

Vuodentulo v. 1927.

(Maataloushallituksen yleiskats. syysk. 1927. S. Vir. Lehti 1927: 224.)

Vuodentulo eri läänissä ja koko maassa syyskuun puolivälissa 1927 käypi selviksi seuraavasta taulukosta, jossa vuodentulo ilmoitetaan numeroasteikolla: 8 merkitsee erittäin hyvää, 7 hyvää, 6 keskinkertaista parempaa, 5 keskinkertaista, 4 keskinkertaista huonompaa ja 3 huonoa satoa sekä 2 melkein katoa ja 1 katoa.

Vuodentulo Suomessa v. 1927 (arvo numeroittain).

läänit	vehnä	ruis	ohra	kaura	sekavilja	palkokasvit	perunat	kylvöheinä	niittyheinä
Uudenmaan	6.1	6.3	5.4	5.8	5.7	5.2	4.3	7.0	5.7
Turun	5.7	5.3	5.4	5.8	5.8	5.2	4.4	6.0	5.4
Ahvenanmaa	6.5	5.5	5.0	6.5	5.5	4.5	6.0	7.0	6.0
Hämeen....	5.9	5.2	5.5	6.3	5.8	5.7	5.0	6.4	6.0
Viipurin ..	5.5	6.0	4.9	5.2	5.2	5.1	5.6	6.5	5.8
Mikkelin ..	—	5.8	5.1	6.1	5.7	5.7	6.2	7.0	5.9
Kuopion ..	—	4.8	5.3	5.8	5.6	5.5	5.8	6.8	6.2
Vaasan	—	5.4	5.0	6.0	5.4	5.4	4.9	6.6	6.1
Oulun	—	5.0	4.9	5.7	5.3	5.0	6.2	6.4	5.9
koko maa	5.8	5.5	5.1	5.8	5.6	5.3	5.2	6.5	5.9
syysk. 1926	5.4	5.0	5.5	5.4	5.2	5.3	5.8	5.1	3.9

Viljelystilastojen 1927 vuoden syyskuun satolukujen perusteella on tehty arvioita kelmakokonaissatomaarista main vuodetta. Arvioitujen satomäärien ohella on ilmoitettu 1926 vn lopulliset satotulokset. Satomäärät näkyvät oheenmerkityistä numeroista.

Satomäärä Suomessa vv 1926 ja 1927 (tonnein).

sadon laatu	1926 lopull. luvut	1927 arv. luvut
vehnä	25 144	22 140
ruis	302 490	291 180
ohra	156 100	124 430
kaura . . .	592 726	538 690
sekuli	14 075	12 800
palkokasvit	15 814	13 250
peruna	854 008	624 530
juurikasvit	189 059	151 980
kylvöheinä	2 353 855	2 338 420
niittyheinä	164 314	654 600

Vuodentulon muodostumisesta v 1927 mainitsee maatalous-hallituksen yleiskatsaus, että lämpöisiä säitä on jatkunut kesän loppupuolella eikä kasvillisuutta tuntuvia haloja ole ollut muualla kuin Lapissa ja paikka paikoin Perä-Pohjolassa. Syyskuun alku puoliskolla oli Pohjanmaalla halloja, jotka vahingoittivat perunaa jonkun verran mutteivat viljakasveja, jotka jo olivat tuleentuneet. Sitävastoin kosteussuhteet eivät oleolleet samassa määrin suotuisia. Elokuu oli Etelä-Pohjanmaalla ja paikoitellen muuallakin liian kuiva, mutta suurimmassa osassa maata ja varsinkin Itä-Suomessa runsassateinen. Viipurin läänissä sato enemmän kuin taaksaanne on milloinkaan ennen yhden kuukauden aikana mitattu. Ruisaiden sateiden johdosta on odotettava vuodentulo huomattavasti vähentynyt siitä, miksi se arvoitiin vielä elokuun keskivaiheilla. Ruissato ei voida arvostella keskinkertaista suuremmaksi, ja sama on asianlaita ohrasan, sekavilpan, palkokasvehin ja perunan nähden; vain vehnästä, kaurasta ja juurikasvista on odotettavissa lähes keskinkertaista paremp tulo ja heinästä keskinkertaista parempi. Verrattuna viime vuoden ruissatoon tulee tämänvuotinen määrältaan jonkun verran vähempi ja laadultaan melko hailla heikompi. Ohrasato tulee olemaan viimevuotista huomattavasti pienempi. Kaurasato tulee keskinkertaista parempi, joskaan ei ed. vertoinen. Perunasato tulee koko maassa olemaan viimevuotista ennätyssatoa tuntuvasti alempi sekä paljoutensa että laatunsa puolesta. Juurikasvit sitävastoin antavat verrattain tyydyttävän sadon eli arvion mukaan lähes keskinkertaista paremman koko maassa.

Vilja- ja perunasadon puolesta vuodentulo muunmuodoin on verrattain heikonlainen, mutta rehusadon puolesta sangen tyydyttävä.

Syyskylvöille ovat säteet olleet haitaksi, niin että ne paikoitellen on suoritettu tavallista myöhemmin, mutta oras on enimmältä osaltaan kasvanut hyvin ja reheväksi.

Kotieläinhoito.

Maataloustilaston mukaan oli kotieläinten lukumäärä maassamme 1 p. syysk. 1926 seuraava:

Kotieläinten pito Suomessa v. 1926.

läänit	hevosia	nauta-eläimiä	lampaita	sikoja	kanoja
Uudenmaan ..	40 482	172 896	72 931	48 888	176 861
Turun	66 754	315 518	227 713	68 827	329 019
Ahvenanmaa .	3 386	21 253	29 166	3 058	18 533
Hämeen	51 267	204 473	97 226	44 557	165 107
Viipurin	61 390	247 442	209 127	75 002	171 778
Mikkelin	27 714	141 823	116 043	54 549	89 538
Kuopion	41 982	232 497	152 356	45 481	70 718
Vaasan	70 985	307 079	284 421	42 568	194 846
Oulun	36 038	217 498	224 714	7 606	41 906
koko maa	399 998	1 860 479	1 413 697	390 536	1 258 306
v. 1925	401 664	1 870 603	1 451 084	378 383	1 238 825

Lisäksi oli maassa vuohia 11 076, joista Ahvenanmaalla 12, Uudenm. lssä 116, Oulun 174, Kuopion 212, Viipurin 421, Mikkelin 625, Hämeen 1 743, Vaasan 1 869 ja Turun lssä 5 904, poroja 67 439 (kaikki Oulun lssä) ja mehiläisyhteiskuntia 13 079, joista Oulun lssä 10, Mikkelin 27, Ahvenanm. 52, Kuopion 78, Vaasan 1 113, Uudenmaan 2 028, Hämeen 2 430 ja Turun lssä 6 275 yhteiskuntaa.

Jos muunnetaan nuorten eläinten luku täysikäisten luvuksi (laskemalla 2 nuorta hevosta tai 4 varsaa, 2 nuorta nautaa tai 4 vasikkaa, 2 nuorta lammasta, sekä 2 nuorta sikaa tai 4 porsasta vastaavanlaiseksi täysi-ikäiseksi eläimeksi) ja verrataan siten saatuja lukuja kutakin maaseudun väestön 100 henkeä ja 100 peltohehtaaria kohden, tullaan seur. sivulla esitettyihin tuloksiin; tiedot koskevat vuotta 1925.

Taulukko sanoo, että kutakin maalaisväestön 100 asukasta kohden oli v. 1925 hevosia enin Uudenmaan (15.4) ja vähimmin Oulun (9.2) lssä, nautaeläimiä enin Ahvenan (62.0) ja vähimmin Viipurin (38.9) lssä, lampaita enin Ahvenanmaalla (102.0) ja vähimmin Uudenm. (26.3) lssä, sekä sikoja enin Mikkelin (19.6) ja vähimmin Oulun (1.2) lssä.

Kutakin 100 peltohehtaaria kohden taas oli hevosia enimmin Ahvenanmaalla (27.0) ja vähimmin Turun ja Porin lssä (13.7), nautaeläimiä enin Ahvenanmaalla (136.9) ja vähimmin Uudenmaan ja Turun lssä (55.5), lampaita enin Ahvenanmaalla (225.1) ja vähimmin Uudenmaan lssä (24.4) ja sikoja enin Mikkelin (35.1) ja vähimmin Oulun lssä (2.8).

Täysi-ik. kotieläinten luku verr. väkilukuun ja pellon laajuuteen v. 1925.

läänit	maaläisväestön 100 henkeä kohti. hevosia	nautaeläim.	lampaita	sikoja	kutakin 100 peltoheht. kohden hevosia	nautaeläim.	lampaita	sikoja
Uudenm..	15.4	59.6	26.3	13.4	14.3	55.5	24.4	12.5
Turun ..	14.6	59.3	47.5	9.4	13.7	55.5	44.5	8.8
Ahvenan.	12.3	62.0	102.0	9.0	27.0	136.9	225.1	19.9
Hämeen .	15.1	54.6	30.0	10.3	16.9	61.1	33.6	11.6
Viipurin .	10.8	38.9	34.0	9.5	20.8	74.6	65.2	18.2
Mikkelin .	12.3	59.9	44.6	19.6	22.1	107.2	79.9	35.1
Kuopion .	10.9	56.2	35.2	8.6	23.4	121.0	75.8	18.5
Vaasan ..	12.5	48.9	49.4	4.8	14.4	56.4	57.0	5.5
Oulun ...	9.2	50.4	50.4	1.2	22.0	120.5	120.3	2.8
koko maa	12.4	52.0	41.1	8.6	17.0	71.4	56.4	11.8
v. 1924	12.5	52.2	42.2	8.6	17.1	71.6	57.9	11.8

Meijeriliike.

V. 1926 oli maassamme toimimassa 595 meijeria, joista yksityisten omistamia 71, osakeyhtiöiden 44 ja osuuskuntain 480. Lehmäluku tuli kutakin meijeria kohden Ahvenanmaalla 1 007, Turun lässä 1 704, Vaasan 1 640, Kuopion 2 572, Oulun 2 320, Uudenmaan 2 244, Hämeen 2 333, Mikkelin 3 566, Viipurin lässä 3 255 ja koko maassa 2 175 lehmää.

Meijerien vointuotanto teki 20 001 800 (17 904 889) kg jakaantuen erilaisten meijerien ja eri läänien osalle seuraavasti:

Suomen meijerien vointuotanto v. 1926.

(1 000 kiloin ja suhdeluvuin)

läänit	yksityiset meijerit 1 000 kg	%	yhtiömeijerit 1 000 kg	%	osuusmeijerit 1 000 kg	%	yhteensä 1 000 kg	%
Udenm. ..	68.7	19.0	140.4	15.6	715.4	3.8	924.5	4.6
Turun....	72.1	20.0	367.1	40.8	6 785.6	36.1	7 224.8	36.0
Ahvenanm.	—	—	—	—	407.5	2.1	407.5	2.0
Hameen ..	163.8	45.4	100.1	11.1	2 288.2	12.2	2 552.1	12.7
Viipurin ..	0.5	0.1	160.5	17.8	871.6	4.6	1 032.6	5.2
Mikkelin ..	14.1	3.9	—	—	656.2	3.5	670.3	3.3
Kuopion...	7.5	2.1	14.2	1.6	1 898.2	10.1	1 919.9	9.6
Vaasan ...	28.7	7.9	84.3	9.4	3 870.7	20.6	3 983.7	19.9
Oulun....	5.6	1.6	33.5	3.7	1 307.1	7.0	1 346.2	6.7
koko maa	361.9	100.0	900.4	100.0	18 800.5	100.0	20 061.9	100.0
v. 1925	323.9	—	858.7	—	16 722.3	—	17 904.9	—

Suurin sekä ehdottomasti (7 224.8 tuh. kg) että suhteellisesti (36.0 %) oli v. 1925 vointuotanto Turun ln meijereissä; sitä lähinnä olivat Vaasan ja Hämeen lt. Koko vointuotannosta valmistivat osuusmeijerit enemmän kuin $^{9}/_{10}$ (93.7 %), yhtiömeijerien tuotannon tehdessä 4.5 % ja yksityismeijerien 1.8 %.

Meijerien juustonvalmistusta valaisee seuraava katsaus:

Suomen meijerien juustonvalmistus v. 1926.
(1 000 kiloin ja suhdeluvuin).

läänit	yksityiset meijerit 1 000 kg	%	yhtiömeijerit 1 000 kg	%	osuusmeijerit 1 000 kg	%	yhteensä 1 000 kg	%
Uudenmaan ..	696.2	63.0	295.8	52.4	1 099.7	30.4	2 091.7	39.6
Turun	172.9	15.7	245.7	43.5	1 338.5	37.0	1 757.1	33.2
Ahvenanmaa .	7.0	0.6	—	—	0.3	(0.0)	7.3	0.1
Hämeen	96.2	8.7	22.1	3.9	246.3	6.8	364.6	6.9
Viipurin	36.2	3.3	1.0	0.2	233.7	6.5	270.9	5.1
Mikkelin	27.8	2.5	—	—	157.5	4.4	185.3	3.5
Kuopion	—	—	—	—	106.2	2.9	106.2	2.0
Vaasan	68.6	6.2	—	—	247.2	6.8	315.8	6.0
Oulun	—	—	—	—	189.2	5.2	189.2	3.6
koko maa ..	1 104.9	100.0	564.6	100.0	3 618.6	100.0	5 288.1	100.0
v. 1925	1 252.2	—	473.0	—	3 724.7	—	5 450.0	—

Uudenmaan ln juustontuotanto v. 1926 teki lähes $^{2}/_{5}$ (39.6 %) maan koko juustontuotannosta. Lähinnä sitä olivat Turun (33.2 %) Hämeen ja Vaasan (6.9 ja 6.0 %) lt. Koko tuotannosta valmistivat osuusmeij. 68.4 %, yksit meijerit 20.9 % ja yht.meijerit 10.7 %.

Keskim. verohintamääriä Suomessa vv. 1871—1925 (mk).

vuosi	rukiit, hl	ohrat, hl	kaurat, hl	voi kg	miespäivätyö	hevosp. työ
1870	10: 20	8: 87	5: 95	1: 50	1: 20	2: 40
1890	11: 50	8: 89	5: 93	1: 56	1: 51	3: 03
1900	12: 69	9: 88	7: 31	2: 09	2: 44	4: 90
1910	13: 51	10: 23	7: 42	2: 53	2: 88	5: 63
1915	20: —	16: —	12: —	2: 96	3: 12	6: 11
1920	180: —	140: —	75: —	22: —	25: —	50: —
1921	220: —	160: —	80: —	33: 75	30: —	60: —
1922	175: —	130: —	70: —	32: 94	30: —	60: —
1923	160: —	120: —	70: —	29: 44	30: —	60: —
1924	165: —	125: —	70: —	28: 50	31: 11	62: 22
1925	165: —	125: —	70: —	30: 12	31: 89	63: 78

(Tilast. Vuosikirja 1926. Hki 1926).

Viljelysmaat. Peltoalan suuruus kokonaisuudessaan (siihen luettuna kesanto) sekä viljelykseen käytetyn peltoalan jakautuminen erilaiseen viljelykseen Suomessa viime aikoina näkyy seuraavasta katsauksesta:

Peltoala ja sen käyttö erilaiseen viljelykseen Suomessa vv. 1920—1925.

(1) 1000 hehtaarein

vuosi	koko peltoala	heinät	kaura	ruis	ohra	vehnä	perunat
1920	2 015	930	395	233	116	9	71
1921	2 051	936	422	236	110	11	68
1922	2 086	957	430	237	112	15	67
1923	2 104	984	431	234	111	15	67
1924	2 118	1 007	425	228	110	15	67
1925	2 133	1 006	434	234	110	15	68

(2) indeksein (vn 1920 luvut = 100).

1921	102	101	107	101	95	131	95
1922	104	103	109	102	97	176	95
1923	104	106	109	101	95	175	95
1924	106	108	108	98	95	171	94
1925	106	108	110	101	95	175	95

Kokonaispeltoala on käsiteltävänä olevalla viisivuotiskaudella jonkun verran laajentunut. Lähes puolet maan koko peltoalasta on varattu heinälle, jonka viljelys viime vuosina osoittaa lisääntymistä. Viljalajeista on etusijalla kaura, jonka viljelys niinikään on levinnyt. Suuresti on lisääntynyt vehnän peltoala, mutta rukiin ja ohran peltoalat eivät ole jaksaneet pysyä entisessä laajuudessaan

Maatalouden tuotannon arvo. Maist. Osk. Groundstroemin laskelmain mukaan on Suomen maatalouden tuotantoarvo askeisinä vuosina ollut seuraavanlainen:

Suomen maatalouden tuotannon arvo vv. 1920—1923 (milj. mk).

vuosi	brutto-tuotantoarvo milj. mk	nettotuotantoarvo maanvilj. milj. mk	karjanhoito milj. mk	yhteensä milj. mk	kansantaloud. tuotantoarvo milj. mk
1920	9 649	2 134	3 306	5 440	5 357
1921	10 872	2 678	3 595	6 273	6 170
1922	10 947	2 671	3 351	6 022	5 853
1923	10 222	1 964	3 658	5 622	5 397

Maanviljelijäin järjestöt.

Maanviljelijäin ammatilliset järjestöt. Ne ovat syntyneet osittain paikallisella pohjalla, osittain ammatillisemmin maatalouden eri haarain mukaan. (1) Edellisellä tavalla ovat muodostuneet paikalliset maamiesseurat, jotka muodostavat keskenään maakuntaisia yhtymiä (maatalousseuroja), joiden yhdyssiteenä ovat keskusliitot (Suomen Maatalousseurain Keskusliitto, Suomen ruotsalaisten maatalousseurain liitto sekä Pienviljelijäin liitot, joilla kuitenkaan ei ole maakunnallisia välijärjestöjä). (2) Jälkimmäisen järjestymismuodon edustajina ovat lukuisat maataloudelliset erikoisyhdistykset koko maata varten.

Suomen maatalousseurat v. 1925 olivat seuraavat: 1. Etelä-Pohjanmaan Maanviljelysseura (per. 1863, puheenj. mvilj.-nvs E. Björkenheim). — 2. Hämeen läänin Maanviljelysseura (1893, pj. maanvilj. A. Retulainen). — 3. Hameen—Satakunnan Maanviljelysseura (1909, pj. tri R. Pihkala). — 4. Itä-Hämeen Maanviljelysseura (1881, pj. tarkast. O. S. Ruohtula). — 5. Itä-Karjalan Maanviljelysseura (1893, pj. joht. Evert Kourula). — 6. Kajaanin Maanviljelysseura (1904, pj. joht. Edvin Arppe). — 7. Keski-Pohjanmaan Maanviljelysseura (1909, pj. maanvilj. A. Kivelä). — 8. Keski-Suomen Maanviljelysseura (1894, pj. kunnvs K. V. Koskelin). — 9. Kuopion Maanviljelysseura (1861, pj. agr. L. O. Hirvensalo). — 10. Lapin Maatalousseura (1906, pj. maanvilj. A. A. Neitiniemi). — 11. Lounais-Suomen Maanviljelysseura (1905, pj. maanvilj. Bernh. Heikkilä). — 12. Läntisen Viipurin läänin Maanviljelysseura (1895, pj. tri H. Niinivaara). — 13. Mikkelin läänin Maanviljelysseura (1861, pj. kunnvs K. V. Vuokoski). — 14. Oulun läänin Talousseura (1826, pj. maahra E. Y. Pehkonen). — 15. Perä-Pohjolan Maanviljelysseura (1886, pj. kunnvs Antti Junes). — 16. Pohjois-Karjalan Maanviljelysseura (1887, pj. agr. Akseli Brander). — 17. Satakunnan Maanviljelysseura (1861, pj. kunnvs Taave Junnila). — 18. Uudenmaan läänin Maanviljelysseura (1897, pj. maist. Ilmari Auer). — 19. Viipurin läänin Maanviljelysseura (1847, pj. maanviljnvs E. Pullinen). — 20. Uudenmaan ja Hämeen läänin Maanviljelysseura (1856, ruotsal., pj. prot. Karl Enckell). — 21. Suomen Talousseura (1797, ruotsal., pj. prof. Arth. Rindell). — 22. Pohjanmaan Ruotsalainen Maanviljelysseura (1904, pj. vapaahra Eric v. Troil).

Suomen Maatalousseurojen Keskusliitto (per. 1908) hoitaa siihen liittyneiden maatalousseurain yhteisiä asioita, edustaa seurain pyrkimyksiä julkisessa elämässä, johtaa

maatalousdellisten kokeiden tekemistä, toimeenpanee kilpailuja (osanottajia v. 1925—1926 pienviljelyksin uudisviljelyskilpailuun ilmoittautunut 1 720 ja v. 1925 ajanlaskukilpailuun 3 250) ja pienviljelyksin opintoretkeilyjä (osanottajia v. 1924 toimeenpantuun 102 retkeilyyn 2 414), harjoittaa monipuolista maatalousdellista valistustoimintaa ja tuoskentelee monilla tavoin aumatilhsen maatalouden hyväksi. Keskusliittoon ovat liittyneet kaikki 19 suomalaista maanviljelys- ja talousseuraa ja 12 maatalousdellista erikoisyhdistystä (Itä-Suomen Karjanjalostusyhdistys, Länsi-Suomen Karjanjalostusyhdistys, Pohjanmaan-Suomen Karjanjalostusyhdistys, Suomen Ayrsmireyhdistys, Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio, Suomen Sianjalostusyhdistys, Suomen Suoviljelysyhdistys, Suomen Salaojitusyhdistys, Suomen Lannoitus- ja Viheinhoitoyhdistys, Suomen Siipikarjanhoitajain Liitto, Suomen Hevosjalostusliittojen Keskushallinto ja Suomen Mehilarsheitajain Liitto). Keskusliiton tulot osoittavat v. 1925 tuloja 552 950 mk (ed. v. 490 157 mk). Liiton ammenkarmattaja kaukusehti Maan. ja mta. lev.-ki eli 7 317 vk. Valtuuskunnan puh. joht. maanviljelysneuvos E. Bjerkenheim, sihteeri agr. J. Jyske. Toimisto Helsingissä, Simonk. 9. (Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton toimista v. 1925. Hki 1926).

Pienviljelijäin Keskusliitto on S. Maatalousseuraan Keskusliitosta vastaava v. 1922 perustettu, pöytäkirjoja, jotka tarkoituksena on pienviljelijäin ammattillinen kehittäminen. Liitto on v. 1926 edelleenkin käynyt edistyvät. Kertomusvuoden lopulla kuului siihen 382 (ed. v. 264) pienviljelijäyhdistystä, joissa eli 14 392 (9 279) jäsentä. Keskusliiton toimista on ollut monipuolista ja vaihtelevaa. Suomen taset pienviljelijäin päivät pidettiin Turussa kesäkuussa. Erilaisia kursseja pidettiin 431, joilla oli 6 921 osanottajaa. Opintoretkeilyä järjestettiin yhteensä 469 osanottajille. Keskusliitto toimeenpanemassa maatalousdellisessa kilpailussa ekokotalon ja rehujuurikasviljelys-, kanatalous-, karjanhoito-, koivipys-, kasvitarha- ja puutarhaviljelyskilpailussa eli niihin pari tuhatta osanottajaa. Keskusliitto suoritti lisäksi kiertävä, kerviljelyksiä ja muissa neuvo. Keskusliiton tulot v. 1926 tekivät 735 663 mk, josta valtionapua 555 000 mk ja lahjoituksia n. 100 000 mk. Menot nousivat 663 457 mkaan. Paikallisyhdistyksen tulot tekivät 512 580 mk ja menot 374 539 mk. Keskusliitolla on päivoleksessaan 23 erilaista kotisivellinta ja neuvojaa. Liitto julkaisee kaukausilehtea »Pienviljelijä», Keskusliiton Tiedonantajaa ja kustantaa ammattikirjallisuutta. Valtuuskunnan puheenj. kansanedustajat. A. Laakso-vita., johtokunnan puheenj. prof. H. Gebhard sihteeri maist. S. S. Aittomem. Toimisto Helsingissä, Vuorik. 14. (Pienviljelj. Keskusl. Vuosikirja 1926. Hki 1927).

Pikkuviljelijäin Liitto on sosialidemokratista ohjelmaa kannattava pikkuviljelijäin ammatillinen liitto, jonka hallintopaikka on Tampereella. Puheenj. E. Viljanen. Vrt. ed. ss. 17—18.

Maataloudellisia erikoisjärjestöjä. Pellervo-Seura (per. 1899). — Suomen Salaojitusyhdistys (1900). — Suomen Suoviljelysyhdistys (1894); koeasemia Leteensuolla ja Ilmajoella. — Suomen Kalastusyhdistys (1891). — Suomen Metsänhoitoyhdistys Tapio (1908). — Suomen Siipikarja- ja Mehiläishoitoyhdistys; Suomen Mehiläishoitajain liitto. — Lisäksi 6 karjanjalostusyhdistystä ja useita hevosjalostusliittoja.

Maanviljelijäin taloudelliset järjestöt. Yleisesti huomatuiksi ovat viime vuosina tulleet karjanmyyntiosuuskunnat. Ne ovat yhtyneet alueellisiksi karjanmyyntiliitoiksi, joilla taas on yhteinen keskusjärjestö, Suomen Karjakeskuskunta (Hgissä).

Osuusmeijerit ovat niinikään muodostaneet maakunnallisia osuusmeijeriliittoja, joita on 9. Niiden lisäksi on mainittava Suomen juustonvalmistajayhdistys (Hgissä).

Muista maanviljelijäin taloudellisista järjestöistä ovat merkittävät maataloudelliset osuuskunnat (ks. lukua »Osuustoiminta»), maataloudelliset vakuutusyhtiöt (ks. lukua »Vakuutustoimi») sekä maataloudelliset luottolaitokset (vrt. lukua »Rahalike»).

Maanviljelijäin talouspolitiset järjestöt. Maanviljelijäin talouspolitisen järjestymisen pani alkuun v. 1917 perustettu *Maataloustuottajain Keskusliitto*. Sen tarkoituksena on valvoa maataloustuottajain etuja verotus-, kunnallis-, luotto- yms. asioissa sekä aikaansaada maataloudellisia parannuksia, mm. maataloudellisen työväenkin oloissa, jotta tämä työväki tuntisi viihtyvänsä ammatissaan. Maataloustuottajain Keskusliitolla on paikallisosastoja, jotka ovat liittyneet piiriliitoiksi. Ne, niiden paikallisyhdistysten luku ja niiden jäsenmäärä olivat v. 1924 seuraavat:

piiriliitot	paik. yhdistyksiä	jäsenluku	piiriliitot	paik. yhdistyksiä	jäsenluku
Uusimaa	19	1 285	Keski-Pohjanmaa .	—	n. 200
Lounais-Suomi .	25	1 835	Pohj.-Pohjanmaa .	—	n. 400
Satakunta	39	1 790	Kymenlaakso	4	500
Etelä-Häme ..	27	1 825	Itä-Savo	5	500
Pohjois-Häme ..	24	1 090	Pohjois-Savo	15	1 000
Keski-Suomi ..	13	900	Pohjois-Karjala ..	7	300
Et.-Pohjanmaa .	18	2 029	yht. 13 piiriliittoa	196	13 654

Liiton äänenkannattaja on kolmasti viikossa ilmestyvä »Maaseudun Tulevaisuus». Liitto on julaissut joukon kirjallisuutta, toimeenpannut maataloudellisia maakuntajuhlia ym. kokouksia, antanut lausuntoja viranomaisille jne. Liiton asioita hoitavat liitto-

neuvosto (puheenj. maahra E. Y. Pehkonen), valtuuskunta ja toimisto (siht. agr. S. Mattsson) tutkimus- ym. osastoineen. Toimisto Hgissä Simonk. 6.

Maatalousopetus. Korkein oppilaitos tällä alalla on Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteellinen tiedekunta.

Ylempää maatalousopetusta edustavat Mustialan ja Kurkijoen maamiesopistot sekä maanviljelyslukiot.

Alempaa maatalousopetusta antavat Harjun, Otavan ja Elisenvaaran maanviljelyskoulut, alemmat maanviljelyskoulut (2 suomal. ja 2 ruotsal.), kiinteät maamieskoulut (25 suomal. ja 6 ruotsal.) ja kiertävät maamieskoulut (8) sekä Jokioisten pienviljelijäkoulu.

Eritystä karjanhoito- ja meijeriopetusta antavat karjatalousopisto Kuopiossa (korkeampi aste), tietopuoliset karjanhoitokoulut (3), Seppälän maamies- ja karjanhoitokoulu, käytännollis-tietopuoliset karjanhoitokoulut, kiertävät karjanhoitokoulut, tietopuoliset meijerikoulut (2) ja valtion tietopuoliset juustonvalmistuskurssit (Mustialassa).

Hevoshoitoa, puutarhanhoitoa, metsänhoitoa ja kotitaloutta varten on eri oppilaitoksia.

Suomen Eläinvakuutusyhdistys tuli v. 1926 toimineeksi 30 vuotta. Yhdistyksen kehitys näkyy seuraavista yhdistyksessä vakuutettujen eläinten vakuutuskantaa ilmaisevista numeroista:

vuosi	vak. kanta mk	vuosi	vak. kanta mk
1896	676 000	1915	8 246 000
1905	2 383 000	1925	27 268 000

Koko 30-vuot. toimintansa aikana on yhdistys suorittanut vahingonkorvauksia n. 11 000 eläimestä n. 6 milj. mk.

Voinvienti. V. 1905 nousi Suomen voi vienan määrä (15.9 milj. kg) ja arvo (38.0 milj. mk) korkeammalle kuin koskaan ennen, mutta sen jälkeen alkoi vienti hiljoilleen taantua, kunnes se maailmansodan häiriöissä melkein kokonaan lakkasi, voimatta tähän saakka vielä saavuttaa entistä huippuaan.

Suomen voinvienti vv. 1865—1925.
(keskimäärin vuosiviisittäin)

vuosijaksot		määrä milj. kg	vuosijaksot		määrä milj. kg
1865		2.3			
1866	1870	4.0	1896	1900	12.0
1871	1875	4.7	1901	1905	11.4
1876	1880	5.1	1906	1910	12.5
1881	1885	4.7	1911	1915	11.4
1886	1890	7.2	1916	1920	1.6
1891	1895	10.3	1921	1925	8.6

Meijerituotteiden vienti ja kotimainen kauppa ovat suuresti osaksi joutuneet osuusmeijerien piirissä v. 1905 perustetun keskuksen, Voinvientiosuusliike Valion, haltuun.

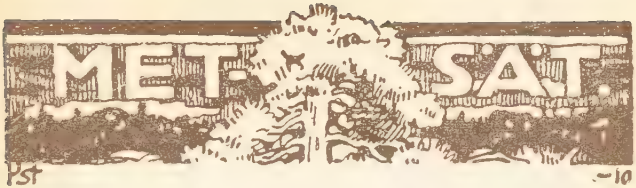

Suomen metsäin laajuus ja laatu. Uusimpain tutkimusten mukaan Suomen metsäala tekee 25 263 500 ha; laskelmissa ei ole otettu huomioon kallioita yms. alueita, vaikka nekin tavallisesti kasvavat jonkin verran metsää. Metsäin ehdottomaan laajuuteen nähden on Europan maista maailmansodan jälkeen ainoastaan Venäjä Suomen edellä. Suomen jälkeen seuraavat järjestyksessä Ruotsi, Saksa, Ranska ja Norja. Maa-alaan verratussa suhteellisessa metsärikkaudessa Suomi (metsää 73.5 % koko maa-alasta) on Europan ja luultavasti koko maailman järjestyneistä valtioista ensimmäinen; Suomen jälkeen seuraa Ruotsi (metsää 58.5 % koko maa-alasta). Vielä edullisemmassa asemassa on Suomi metsäin runsaudessa väkilukuun verrattuna. Kutakin asukasta kohden näet tulee meidän maassamme 7.1 ha metsää, mikä on lähes kaksi kertaa niin paljon kuin Ruotsissa (3.98 ha asuk. kohd.) ja noin kolme kertaa enemmän kuin Norjassa (2.58 ha asuk. kohd.), mikä kansantaloudellisesti merkitsee suurta etua maallemme.

Suomen metsistä on laskettu olevan 55.2 % mänty-, 28.6 % kuusi- ja 18.6 % koivu- ym. lehtipuumetsiä. Metsäin kokoomuksessa ei ole varsin suurta eroavaisuutta maan eri osissa. Lounais-Suomessa on kuusi yleisempi, mutta mänty ja etenkin koivu ja leppä paljon vähemmän yleiset kuin Itä-Suomessa, mikä on seuraus kaskenpolton entisestä yleisyydestä idässä.

Maan nykyiset todelliset puuvarat, jotka on laskettu kaikkiaan 1 620 milj. kuutiometriksi, jakautuvat jotakuinkin tasaisesti pohjoisen, itäisen ja läntisen Suomen osalle (Pohjois-Suomi 36.7 %, Itä-Suomi 34.3 % ja Länsi-Suomi 29.0 %). Maamme metsäin vuotuinen kasvu on laskettu 44.4 milj. kuutiometriksi kiinteää mittaa, mikä yhtää muutamalla milj. m³:lla 40 milj m³:ksi lasketun vuotuisen puunkulutuksen. Tästä vuotuisesta puunkulutuksesta tulee 45.0 % maalaisväestön kotikäytön, 3.9 % kaupunkien polttopuiden, 3.8 % liikenteen, 8.8 % teollisuuden polttopuiden, 26.8 % teollisuuden raaka aineen ja 11.7 % jalostamattoman puun viennin osalle.

Varsinaisesta metsämaasta kuuluu n. $^3/_5$ yksityisille ja yhdyskunnille ja n. $^2/_5$ valtiolle.

Valtion metsät. Nämä ovat yleensä maaperään katsoen huonommat yksityisten omistamia metsiä. Valtion koko metsaalasta, 14.1 milj. ha. vain 6.1 milj. ha on tuottoisaa metsämaata, minkä lisäksi on 2.5 milj. ha huonokasvuista loppujen ollessa puutonta suomaata. Lisäksi sijaitsee $^4/_5$ valtion metsistä maan pohjoisosissa.

Tulot valtion metsistä käyvät ilmi oheellisesta taulukosta. Ottaen huomioon, että valtion omistamat metsät ovat n. $^1/_3$ koko maan metsistä, ei voida kyllin suureksi arvioida valtion metsätalouden merkitystä etupäässä näiden suurten metsäalueiden jarkiperäisessä hoidossa ja niiden kasvullisuuden lisäämisessä tulevaisuuden tarpeita varten (Bank of Finland Monthly Bulletin 1926 y. m.)

vuosi	tulot milj. mk	menot milj. mk	ylijäämä milj. mk.
1920	131	64	67
1924	243	126	117
1925	232	138	94
1926	248	114	134

Sahausteollisuuden saavutukset Suomessa maailmansodan alkaessa ja nykyään näkyvät oheell. numeroista.

Sahausteollisuus on maamme teollisuudenhaaroista ensimmäinen. Se edustaa n. $^1/_3$:aa koko teollisuuden työntekijäin määrästä, $^1/_{10}$:aa (ilman raakaaineen arvoa $^1/_5$:aa) koko teollisuuden tuotantoarvosta ja lähes $^1/_2$ maamme koko viennin arvosta.

Suomen sahausteollisuus vv 1913—1925.

vuosi	työpaikkoja	työntekijöitä	tuotantoarvo milj. mk	valmistusmäärä milj standertti
1913	601	27 528	148.6	0.8
1925	465	38 115	2 070.0	1.0

Suomen metsäteollisuuteen kuuluu sahausteollisuuden lisäksi vielä paperiteollisuuskin, joka niinkään on maamme huomattavimpia teollisuudenhaaroja.

Suomen metsätalouden merkitys. Seuraavat metsätaloustuotteiden viennin kehitystä ilmaisevat numerot antavat käsityksen siitä, miten suuri merkitys metsällä on kansamme talouselämässä.

vuosijaksot (keskimäärin) j vuodet	metsantuott. ja puutavarat milj. mk	% koko viennistä	paperituotteet milj. mk	% koko viennistä	koko metsätalous milj. mk	% koko viennistä
1887—1889	40.6	45.4	8.5	9.6	49.1	55.0
1899—1901	107.2	57.2	20.4	10.9	127.6	68.1
1911—1913	190.8	54.1	65.0	18.5	255.8	72.6
1923—1925	2 852.9	57.8	1 366.4	27.7	4 219.3	85.5
1926	3 164.7	56.4	1 628.7	29.0	4 793.4	85.4

Taulukon numeroista ilmenee varsinkin paperiteollisuuden nopeasti kasvanut merkitys ja koko metsätalouden hallitseva asema maamme vientitaloudessa, mistä tämä taloudenhaara viime aikoina on tehnyt yli 85 %.

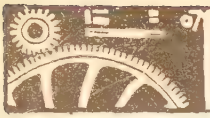

Suomen teollisuus v. 1925.

(S. Vir. Til. XVIII A. Teollisuustilastoa 42. V. 1925. Hki 1926.)

Yleiset teollisuusolot.

teollisuuden haarat	työpaikkoja	työntekijöitä keskim.	käyttövoima hv	työntek. palkkaus milj. mk	tuotannon bruttoarvo milj. mk
malminnosto	3	57	422	0	2
sulatot ja metall. jalost.	176	4 461	12 467	53	355
konepajat	390	17 846	28 241	274	765
hienompi koneteoll.	9	181	141	3	7
kivi-, lasi- ja turveteoll.	261	9 288	18 848	100	337
kemiallinen teoll.	50	2 049	2 804	20	136
terva-, öljy- yms. teoll.	70	1 338	3 796	18	201
nahka- ja karvateoll.	140	5 262	6 022	66	465
kutomateollisuus	257	18 722	34 927	175	973
paperiteollisuus	181	15 884	160 242	185	1 899
puuteollisuus	712	47 877	94 901	508	2 546
ravinto- ja naut. teoll.	470	10 188	17 871	132	1 941
valaistus- ja johtoteoll.	399	2 879	40 265	46	293
grafillinen teollisuus	175	4 673	3 818	85	189
muu teollisuus	24	300	283	6	15
yhteensä	3 317	141 005	425 048	1 671	10 125

Tärkeimmät teollisuudenhaarat. Eri arvosteluperusteiden mukaan järjestyivät eri teollisuudenhaarat v. 1925 seuraavalla tavalla:

tuotantoarvon mukaan:

	milj. mk
1. puuteollisuus	2 546
2. ravintoaineteoll.	1 941
3. paperiteollisuus	1 899
4. kutomateollisuus	973
5. konepajat	765
6. nahkateollisuus	465
7. sulatot yms.	355
8. kivi-, lasi- yms. teoll.	337

työntekijäluvun mukaan:

	työntek.
1. puuteollisuus	47 877
2. kutomateollisuus	18 722
3. konepajat	17 846
4. paperiteollisuus	15 884
5. ravintoaineteoll.	10 188
6. kivi-, savi- yms. teoll.	9 288
7. nahkateollisuus	5 262
8. grafillinen teoll.	4 673

Suomen teollisuuden viimeaikainen kehitys.

	v. 1913	v. 1923	v. 1924	v. 1925
työpaikkoja	4 708	3 293	3 212	3 317
työntekijöitä	109 229	143 311	139 429	141 005
käyttövoima hv	316 252	399 080	409 205	425 048
palkkaus, milj. mk	108	1 590	1 605	1 671
raaka-ain koko arvo milj mk	369	5 618	5 081	5 409
kotim. raaka-ain. » »	137	1 969	1 962	2 066
» puolivalm. » »	78	1 032	1 022	1 165
ulkom. raaka-ain. » »	155	2 016	2 096	2 178
tuot. bruttoarvo » »	657	9 156	9 345	10 126

Taulukon antama yleiskuva teollisuustoiminnasta v. 1925 on edullisempi kuin edell. vuonna, jollon teollisuuden kehityksessä tapahtui ilmeinen pysähtyminen. Tosin nytkään työntekijäin luku ei ole lisääntynyt enempää kuin 1.1 %, mutta tuotannon bruttoarvon nousu tekee 8.4 %. Kivi-, savi-, lasi- yms. teollisuudessa samoinkuin teknokemiallisessa, kutomo- ja paperiteollisuudessa työntekijäin luku on edelleenkin vähentynyt, mutta tästä huolimatta on tuotannon bruttoarvo lisääntynyt, eniin paperiteollisuudessa, n. 16 %.

Teollisuuden käyttövoiman kehitys vsta 1913 alkaen käy selville seuraavista numeroista, jotka ilmaisevat erilaisten teollisuuden alkuvoimamotorien voimamäärän (teholl. hevosvoimin):

vuosi	vesimoottorit vesipyöräv.	vesimoottorit turbiniv.	höyrymoottorit mäntäkonev.	höyrymoottorit turbiniv.	kaasu- ja öljymotoriv.	yhteensä teh. hv
1913	9 978	133 679	104 209	26 407	8 800	283 073
1919	5 977	161 382	91 901	55 962	15 595	330 817
1920	432	111 108	93 356	73 236	12 461	323 593
1921	589	169 535	99 859	88 226	14 639	372 848
1922	979	190 373	104 199	104 519	14 569	414 639
1923	599	195 351	102 079	116 606	13 834	428 469
1924	732	197 021	132 334	111 357	14 431	455 875
1925	1 011	198 469	106 660	135 514	13 104	454 449

Vsta 1920 alkaen on tilastosta jätetty veromyllyt pois, minkä johdosta voimakoneiden hevosvoimamäärä ed vuoteen verrattuna näytti alenemista. Sen jälkeen on kehitys ollut tasaisesti nouseva. Alkuvoimakoneiden hevosvoimamäärästä v. 1925 on 149 922 hv käyttänyt vahttomasti koneita, kun taas 304 527 hv on käyttänyt sähkögeneratoreita, joiden käyttämät moterit antavat 275 126 hv. Voima, joka vahttomasti käytti tehdaskoneita, oli siis 425 048 hv. Alkulevosvoimien osuus tehdaskoneita käyttävänä voimana on huomattavasti vähenemässä, jotavastoin sähkögeneratoreja käyttävä voima on suuresti lisääntynyt, ollen lisäys vsta 1920 yhteensä 87.5 %, ja sähkömotorien voiman lisäys samana aikana 103.4 %.

Kotimaiset ja ulkomaiset raaka-aineet. Suomen teollisuudelle ja koko kansantaloudelle on tärkeä kysymys raaka-aineista, so. missä määrin teollisuus käyttää kotimaisia ja missä määrin ulkomaisia raaka-aineita. Seuraavassa mainitaan kumpaakin suuntaa edustavia teollisuudenhaaroja merkitsemällä kuinka suhteellisen suuren osan (%) erilaisten raaka-aineiden arvo teki käytettyjen raaka-aineiden kokonaisarvosta:

etupäässä kotimaisia raaka-aineita käyttävät teollisuudet	kotim. raaka-ain. arvo %	*etupäässä ulkomaisia raaka-aineita käyttävät teollisuudet*	ulkom. raaka-ain. arvo %
puuteoll (koko ryhmä)	98.4	valaistusteoll. (koko ryhmä)	98.7
makkaratehtaat	93.9	puuvillatehtaat	96.7
grafillinen teollisuus	92.9	tupakkatehtaat	91.3
paperiteoll. (koko ryhmä)	86.9	jauhomyllyt	91.1
kivi-, savi- yms. teoll. (k.r.)	60.9	sokeritehtaat	88.8
sulatot	56.1	ravintoaineteoll. (koko r.)	79.2
trikoo- ja sukankutomot	55.7	terva-, öljy- yms. teoll. (k. r.)	76.6
hienompi koneteollisuus	51.3	kutomateoll. (koko ryhmä)	72.8
jalkinetehtaat	51.1	villatehtaat	70.5
pellavatehtaat	51.0	konepajat	63.4
kemiall. teollisuus (k. r.)	47.2	nahkateoll. (koko ryhmä)	61.5
jne.		jne.	
koko teollisuus	59.7	koko teollisuus	40.3

Työpaikkain omistajat. Omistusolojensa mukaan ryhmittyivät teollisuusliikkeet v. 1925 seuraavasti:

omistajat	kaupungit		maaseutu		koko maa	
	työpaikk.	työntekij.	työpaikk.	työntekij.	työpaikk.	työntekij.
yksityiset henkilöt	524	6 359	360	5 834	884	12 193
osuuskunnat	100	1 675	88	1 241	188	2 916
osake- ym. yhtiöt	945	53 010	1 151	65 136	2 096	118 146
kunnat	61	1 490	17	123	78	1 613
valtio	36	4 184	35	1 953	71	6 137
yhteensä	1 666	66 718	1 651	74 287	3 317	141 005

Suomen teollisuudessa on siis yhtiömuoto ylivoimainen. Yksityisten omistamia työpaikkoja oli tosin n. $^1/_4$ kaikista, mutta keskimäär. työntekijäluku oli niissä vain 14, kun taas yhtiöiden omistamissa työpaikoissa vastaava luku oli 56. Yksityisten omistamia ovat etenkin ravinto- ja nautintoaine- sekä puu- ja kutomateollisuusliikkeet.

Yhteiskunnallista teollisuutta edustavat osuuskuntain, kuntain ja valtion teollisuuslaitokset. Niiden nykyisestä toiminnasta antaa käsityksen seuraava katsaus:

Yhteiskunnallinen teollisuus Suomessa v. 1925.

teollisuuden haarat	osuuskunnat		kunnat		valtio	
	työ-paikk.	työn-tek.	työ-paikk.	työn-tek.	työ-paikk.	työn-tek.
malminnosto	—	—	—	—	1	42
sulatot ja metall. jalost.	1	45	—	—	3	204
konepajat	9	115	14	212	32	3 754
kivi-, lasi- yms. teoll.	15	247	1	9	4	53
kemiallinen teoll.	2	311	—	—	3	161
nahka- ja karvateoll.	10	112	—	—	—	—
kutomateollisuus	9	216	1	83	—	—
paperiteollisuus	3	58	—	—	1	—
puuteollisuus	23	569	6	103	6	1 279
ravinto- ja naut. teoll.	81	1 110	—	—	4	189
valaistus ja johtoteoll.	28	50	56	1 206	13	95
grafillinen teollisuus	7	83	—	—	4	360
yhteensä	118	2 916	78	1 613	71	6 137

Todellisuudessa on valtion harjoittama teollisuus kuitenkin paljon suurempi kuin ylläoleva taulukko osoittaa, sillä valtio omistaa eräitä muodollisesti yksityisluontoisia suuryhtiöitä, kuten Gutzeit yhtiön. Osuuskunnallinen teollisuus on huomattava erikoisesti monipuolisuutensa takia.

Suurteollisuus ja pienteollisuus. Jos ryhmitämme maamme teollisuuslaitokset suuruusluokkiin valmistusarvonsa mukaan ja tarkastamme niiden vaiheita viime vuosina, saamme seur. yleiskuvan:

Suomen teollisuuden suuruusluokat vv. 1921—1925.

valmistusarvo mk	työpaikkoja			työntekijöitä		
	1921	1924	1925	1921	1924	1925
20 000 — 50 000	100	78	82	505	233	230
50 000 — 100 000	205	100	109	1 191	560	645
100 000 — 500 000	1 252	1 027	1 038	13 165	10 297	9 862
500 000 —1 000 000	478	568	587	10 102	9 411	9 410
1 000 000 ja enemmän	913	1 218	1 262	92 187	115 281	116 888

Taman mukaan on taantumista tapahtunut pienimmissä ryhmissä, mutta kasvamista niissä työpaikoissa, joiden valmistusarvo on 500 000 mk tai enemmän.

Teollisuuden kustannukset. Seuraava taulukko valaisee sitä suhdetta, mikä v. 1925 vallitsi maksettujen työpalkkain sekä käytettyjen raaka-aineiden ynnä puolivalmisteiden toiselta puolen sekä valmistusarvon välillä toiselta puolen, edelliset ilmaistuina prosenteissa valmistusarvosta:

Suomen teollisuuden kustannukset v. 1925.

teollisuuden haarat	palkat milj mk	palkat %	raaka-ain. ja puoliv. arvo milj. mk	raaka-ain. ja puoliv. arvo %	valm. arvo milj. mk
malminnosto	0.5	30.8	—	—	1.6
sulatot ja metall. jalost. .	53.1	15.0	183.3	51.6	355.5
konepajat	273.7	35.8	290.9	38.2	764.7
hienompi koneteollisuus .	2.9	41.5	2.1	29.4	7.1
kivi-, savi- yms. teoll. ..	100.0	29.7	67.6	20.0	337.4
kemiallinen teollisuus ..	19.7	14.4	58.3	42.7	136.4
terva-, öljy- yms. teoll. ..	17.8	8.9	120.3	59.9	200.8
nahka- ja karvateoll. ..	65.7	14.1	314.6	67.7	464.8
kutomateollisuus	175.2	18.0	551.4	56.7	972.9
paperiteollisuus	184.9	9.7	929.7	48.9	1 899.3
puuteollisuus	508.3	20.0	1 537.4	60.4	2 546.3
ravinto- ja naut. teoll. ..	131.9	6.8	1 267.9	65.3	1 941 4
valaistus- ja johtoteoll...	45.8	15.6	9.7	3.3	293.3
grafillinen teollisuus ..	85.4	45.1	69.7	36.8	189.3
muu teollisuus	5.8	37.1	6.6	42.2	15.5
yhteensä	1 670.8	16.5	5 409.3	53.4	10 126.2

Kuten ylläolevasta näkyy, olivat menot palkkoihin ja raaka-aineisiin eri teollisuudenhaaroissa hyvin erilaiset tuotannon bruttoarvoon verraten. Palkat ja raaka-aineet yhteensä tekivät 69.9 % tuotannon bruttoarvosta. V. 1913 oli vastaava luku 73.7.

Valtion teollisuuslaitoksia. Valtion omistama rikkihappo- ja superfosfattitehdas (per. 1922; perustamiskustannukset 43.5 milj. mk) valmisti v. 1926 rikkihappoa 10 452 tonnia ja superfosfattia 21 766 t. Voiton, joka m. v. oli 2 milj. mk, lasketaan v. 1927 nousevan 4 milj. mkaan. Valtion margarinitehdas (per. 1922) valmisti v. 1926 jo 556 493 kg margarinia ja tuotti voittoa yli 1 milj. mk. Valtion alkoholilike valmisti v. 1926 suuria määriä alkoholeja, etikkaa, hiivaa ja teknokemiallisia tuotteita ja antoi voittoa 38 milj. mk. Valtio on Outokummun kuparikaivoksen yksinomistaja lunastettuaan v. 1924 loputkin sen osakkeita. Kaivoksen, johon valtio on sijoittanut 60 milj. mk, odotetaan täysin valmiina tuottavan n. 13 milj. mkn vuosivoiton. Paljon suurempi valtion yritys on Imatran sähkövoimalaitos, joka valmistuu v. 1928 a jonka kustannusarvio voimajohtoineen on n. 350 milj. mk. Muista valtion teollisuuslaitoksista ovat tärkeimmät valtionrautateiden konepajat.

Kotimaan kauppa.

Osakeyhtiöt. V. 1926 ryhmittyivät kotimaiset osakeyhtiöt seuraaviin pääryhmiin:

osakeyhtiöt	lukumäärä	pääoma milj. mk	osakeyhtiöt	lukumäärä	pääoma milj. mk
teollisuusyhtiöitä	2 867	2 584	liikenneyhtiöitä	742	274
luottolaitoksia ..	57	969	maatalouksia ..	240	102
kauppayhtiöitä..	1 484	683	muita yhtiöitä	901	223
kiinteistöyhtiöitä	2 219	627	yhteensä	8 510	5 463

Suomen suurimmat kauppaliikkeet. Keskuskauppakamarin vuosikertomuksessa vlta 1924 annetaan seuraavia tietoja eräiden yksityisliikkeiden ja osuuskuntain liikevaihdosta vv. 1920—1924:

Suomen suurimpia kauppaliikkeitä vv. 1920—1924.

kauppaliikkeet	liikevaihto milj. markoin 1920	1922	1923	1924
Suomen Osuuskaupp. Keskusk. (SOK)	323.7	416.5	517.0	630.3
Osuustukkukauppa (OTK)	98.8	318.4	464.6	550.4
Voinvientiosuusliike Valio	198.1	404.9	404.9	447.5
OY Savo-Karjalan Tukkuliike	75.6	168.1	201.2	218.5
S. Valtamerentakainen Kauppa OY..	295.3	216.5	206.3	215.1
Maakauppiaiden OY	75.0	140.0	160.9	195.0
Keskusosuusliike Hankkija.....	136.3	134.4	143.6	192.6
Osuusliike Elanto.....	105.5	153.8	167.7	192.6
AB Agros	229.0	146.3	170.0	115.7
Keskusosuusliike Labor	105.6	98.6	102.9	78.9
Talous-Osakekauppa.....	31.6	47.0	48.4	58.8

Kuten huomataan, on osuuskunnallisten keskusliikkeiden merkitys maan yleisessä kauppaliikkeessä viime vuosina suuresti kasvanut. Liikkeet ovat yllaolevassa taulukossa luetellut liikevaihtonsa suuruuden mukaisesti v. 1924; v. 1920 oli järjestys toisenlainen.

Vararikot. Ahoikeuksissa ilmoitettujen uusien konkurssi- ja perinnönluovutusjuttujen lukumäärä on vir. tilaston mukaan telnyt:

vuonna		kpgeissa	maalla	yht.	vuonna	kpgeissa	maalla	yht.
1891/1900	keskim.	429	469	898	1922	528	251	779
1901/1910	»	441	391	832	1923	524	327	851
1911/1920	»	451	319	770	1924	702	477	1 179
1921		466	231	697	1925	567	324	891

Vararikkoja on yleensä telty kaupungeissa enemmän kuin maalla. Viime vuosina on kiristyneiden raha-asiain vuoksi vararikkojen luku ollut huomattavan korkea, mutta on v. 1925 alentunut.

Liikeelämän järjestäytymisestä ks. Tietokal. 1927, s. 110

(S. Vir. Til. I A. Ulkomaankauppa 46. 1926. Hki 1927.)

Suomen tuonti ja vienti 1926, jaettuna ryhmiin tavarain laadun mukaan.

tavararyhmät	tuonti yhteensä 1 000 mk	tuonti % koko tuonnista	vienti yhteensä 1 000 mk	vienti % koko viennistä
1. eläviä eläimiä	1 274	0.02	4 961	0.09
2. eläimistä saatuja ruokatavaroita	139 268	2.46	530 561	9.45
3. viljaa ja viljatuotteita	706 551	12.47	1 446	0.03
4. karjanrehua ja siemeniä	323 938	5.71	5 603	0.10
5. hedelmiä, keittiökasveja, eläviä kasveja ym.	138 687	2.45	17 498	0.31
6. siirtomaantavar. ja maust.	479 750	8.46	4 166	0.07
7. säilykkeitä ilmanpitävissä pakkauksissa	3 387	0.06	989	0.02
8. juomia	19 808	0.35	1	0.00
9. kehruuaineksia	298 974	5.28	1 392	0.02
10. lankaa ja punontateoksia	151 785	2.68	1 022	0.02
11. kankaita	360 071	6.35	10 439	0.19
12. sekalaisia kutomateoll. tavaroita	206 744	3.65	874	0.02
13. puutavar. ja puuteoksia	33 040	0.58	3 153 211	56.15
14. puunkuorta, ruokoa yms. ja valmisteita	22 341	0.39	5 790	0.10
15. paperivanuk., pahvia, paperia ja niiden valmist.	18 254	0.32	1 628 728	29.00
16. jouhia, harjaksia, höyheniä, luita yms.	19 895	0.35	2 713	0.05
17. vuotia ja nahkoja, turkiksia ym.	219 508	3.87	115 458	2.05
18. metalleja ja metalliteoksia	614 686	10.85	15 482	0.28
19. koneita ja laitteita	385 368	6.80	17 540	0.31
20. kuljetusneuvoja	287 665	5.08	2 618	0.05
21. soittokoneita, kojeita ja keiloja	54 691	0.96	44	0.00
22. kivi- ja maalajeja sekä valmist.	273 673	4.83	24 051	0.43

tavararyhmät	tuonti yhteensä 1 000 mk	tuonti % koko tuonnista	vienti yhteensä 1 000 mk	vienti % koko viennistä
23. asfalttia, tervaa, hartseja ym. sekä valmist.	141 889	2.56	17 856	0.32
24. öljyjä, rasvoja sekä valmist.	309 052	5.45	1 153	0.02
25. eetterejä ja alkoholilaj. ym.	8 950	0.16	1 401	0.02
26. varejä ja varjaysaineita ..	54 779	0.97	154	0.00
27. räjähdysain., ampumatarvikk. yms.	7 002	0.12	37 246	0.66
28. kemiall. aineita ja lääkkeitä	141 971	2.50	4 980	0.09
29. lannoitusaineita	132 199	2.33	—	—
30. kirjallisuus- ja taidetuotteita yms.	46 761	0.83	4 916	0.09
31. muualla mainitsemattomia	62 747	1.11	3 531	0.06
yhteensä	5 667 708	100.00	5 615 826	100.00

Suomen ulkomaankaupan kokonaiskehitys viime aikoina.

Maamme kaupan kehitystä lähinkoina ennen maailmansotaa, sodan aikana ja sen jälkeen valaisee yleisin piirtein seuraava katsaus:

Suomen ulkomaankaupan kokonaiskehitys vv. 1913—26
(milj. markoin ja suhdeluvuin)

vuosi	tuonti	vienti	koko kauppavaihto	tuonnin enemm.	koko kauppavaihto tuonti %	koko kauppavaihto vienti %
1913	495.4	404.8	900.2	90.6	55.0	45.0
1914	380.1	285.2	665.3	94.9	57.1	42.9
1915	578.4	266.5	844.9	311.9	68.5	31.5
1916	962.8	510.6	1 473.4	452.2	65.3	34.7
1917	1 231.9	444.9	1 676.8	787.0	73.5	26.5
1918	504.6	226.9	731.5	277.7	69.0	31.0
1919	2 509 9	880.4	3 390.3	1 629.5	74.0	26.0
1920	3 626 5	2 926 4	6 552.9	700.1	55.3	44.7
1921	3 585.7	3 389.4	6 975 1	196 3	51.4	48.6
1922	3 969.9	4 467.6	8 437.5	— 497.7	47.1	52.9
1923	4 600 3	4 392.5	8 992.8	207.8	51.2	48.8
1924	4 715.5	4 970.6	9 686.1	— 255.1	48.7	51.3
1925	5 519.5	5 573.5	11 093.0	— 54.0	49.8	50.2
1926	5 667.7	5 636.5	11 304.2	31.2	50.1	49.9

Edellisen mukaan on maamme ulkomainen kauppavaihto viime vuosina rahamääränsä nähden tavattomasti kasvanut. Nämä arvonumerot eivät kuitenkaan sellaisinaan, rahamme arvon muuttumisen johdosta, anna oikeaa kuvaa ulkomaankaupan tosiasiallisesta aajuudesta. Tämä todellinen suuruus eri vuosina käy selville, jos

sen arvo lasketaan edellyttämällä, että yksikköhinnat olisivat jääneet muuttumattomiksi. Pitämällä pohjana viimeisenä rauhanvuonna, 1913, noteeratut yksikköhinnat, saadaan seuraavat muunnetut arvot sotavuosien ja myöh. ajan ulkomaankaupalle:

	vn 1913 hintain mukaisesti			vn 1913 kauppavaihdosta		
vuodet	tuonti milj. mk	vienti milj. mk	koko vaihto milj. mk	tuonti %	vienti %	koko vaihto %
1918	90.4	46.1	136.5	18.2	11.5	15.2
1920	261.5	277.9	539.4	52.8	68.6	59.9
1922	370.3	378.6	748.9	74.7	93.5	83.2
1923	502.8	383.6	886.4	101.5	94.8	98.7
1924	492.2	456.2	948.4	99.3	112.7	105.4
1925	524.7	501.6	1 026.3	105.9	123.9	114.0
1926	576.0	516.2	1 092.2	116.3	127.5	121.3

Verratessa sodan jälkeisten vuosien kauppavaihdon suhdetta vn 1913 kauppavaihtoon, joka on merkitty = 100 (»volyymiindeksi»), havaitaan oikein, kuinka syvälle vaipunut maamme kauppa sotavuosina oli; ehän vientimme v. 1918 tehnyt muuta kuin vähän päälle $^1/_{10}$ sodan edellisestä viennistä, eikä tuontimme täyttä $^1/_6$:kaan sodan edellisestä tuonnista. Vn 1919 ulkomaankauppa suurine numeroineen, joiden mukaan sen olisi pitänyt olla lähes nelinkertainen vuoden 1913 verrattuna, todellisuudessa oli huomattavasti pienempi kuin v. 1913. Vasta viime vuosina on kauppavaihto päässyt korkeammalle tasolle kuin ennen sotaa.

Pitkänä aikajaksona on tuonti Suomeen ollut suurempi kuin vienti täältä; vv. 1917 ja 1919 tämä yhtuonti on ollut suurimmillaan (v. 1919 kokonaista 1 629 milj. mk!). Vuosi 1922 on merkkivuosi siinä kohden, että silloin Suomen viennin arvo oli lähes puolta miljardia (497.7 milj.) markkaa suurempi kuin tuonnin; ottaen huomioon todelliset arvot, oli asianlaita jo kahtena edellisenä vuonna ollut samoin, vieläpä suuremmassa määrässä kuin v. 1922. Myös vuodet 1924 ja 1925 ovat olleet merkittäviä viennin enemmyydestä.

Tuotanto- ja kulutustavarat Suomen ulkomaankaupassa tällä vuosisadalla. Jonkun maan ulkomaankauppaa arvostellessa on tärkeä tarkastaa kauppatavarain laatua niiden tarkoituksen mukaan. Suomeen nähden valaisee sitä seuraavalla sivulla oleva katsaus.

Sen numeroista näkyy, että tavarain tuonti tuotannollisia tarkoituksia varten, joka ennen sotaa oli nousemassa, sodan aikaisen häiriön jälkeen on jonkun verran noussut, mikä luonnollisesti on edullista. Vientikaupassa taas ovat tuotannolliset tavarat sodan jälkeen saaneet entisen hallitsevan asemansa (sahateollisuustuotteet), mikä ei ole yksinomaan ilahduttava ilmiö. Yleensä on maamme tuonti ja vienti vsta 1921 alkaen tavarain ryhmitykseen nähden ollut

Tuotanto- ja kulutustavarat Suomen ulkomaankaupassa 1902 1926

vuodet	tuontitavarain arvosta tuotantotavar. raaka-ain. ja puoli-valm.	koneet ja kulj. val.	kulutustav. teoll. tav.	elintarpeet	vientitavarain arvosta tuotantotav. raaka-ain. ja puoli-valm.	koneet ja kulj. val.	kulutustav. teoll. tav.	elintarpeet
	%	%	%	%	%	%	%	%
1902/04 keskim.	29.0	8.0	18.2	44.8	68.3	3.0	13.5	15.2
1911/13 »	32.1	9.3	18.8	39.8	65.9	3.2	16.2	14.7
1914/16 »	35.7	7.6	14.1	42.6	34.6	5.9	42.5	17.0
1917/19 »	28.4	9.0	21.7	40.9	59.1	2.6	32.7	5.6
1920/22 »	30.0	13.5	19.0	37.5	67.5	1.1	21.9	9.5
1923/25 »	32.0	12.5	20.4	35.1	74.9	0.7	15.4	9.0
1926	35.6	16.1	22.2	26.1	75.0	0.5	14.6	9.9

yleispiirteinä samanlainen kuin ennen sotaa; tuontitavaram joukossa on koneilla ja kuljetusvälineillä ja vientitavaroista metsäteollisuustuotteilla vielä huomattavampi asema kuin ennen sotaa.

Huomattavimmat tuontitavaramme. Seur. taulukossa on esitetty eräiden tärkeimpäin tu muuten mielenkiintoisten tuontitavaram paljous (tuhansin tonnein) ennen sotaa ja sen jälkeen.

Huomattavimpain tuontitavarain määrät (1000 tonnein) vv. 1911—1913 (keskimäär.) ja 1923—1926.

tavaralajit	1911/13	1923	1924	1925	1926
munat	1.7	0.2	0.1	0.0	0.0
silli, suolattu	5.9	6.8	7.7	6.3	6.4
rukiit, jauhamatt.	64.4	176.5	175.3	155.3	149.0
ruisjauhot	191.7	15.4	12.5	19.7	5.1
vehnät, jauhamatt.	0.4	0.1	0.0	0.2	1.0
vehnäjauhot	103.1	93.3	97.7	106.8	82.2
kahvi	12.8	14.2	16.8	18.9	13.2
tee	0.1	0.1	0.1	0.1	0.1
sokeri	46.4	49.5	67.4	111.0	34.0
tupakka, raaka	4.4	2.9	3.3	3.0	3.0
öljykakut	12.6	55.2	47.8	71.0	106.1
fosfatit	18.5	9.9	15.8	26.2	56.0
villat	0.8	1.4	1.5	0.8	1.2
puuvilla, raaka	8.1	7.3	5.9	8.1	8.8
petroli	34.9	27.1	33.5	28.6	30.2
kivihiilet	486.2	490.3	561.2	563.2	485.8
takkirauta	20.5	15.0	18.3	15.2	20.0
maanv. ja meij. koneet	2.8	3.3	2.6	4.6	3.2
sähkökoneet ja laitteet	1.1	4.3	3.6	3.8	4.8

Huomattavimmat vientitavaramme. Tärkeimpäin tai muuten erityisemmin mielenkiintoisten vientitavarain paljous (tuhansin tonnein) ennen maailmansotaa ja sodan jälkeen on esitetty seuraavassa katsauksessa:

Huomattavimpain vientitavarain määrät (1 000 tonnein) vv. 1911—1913 (keskimäär.) ja 1923—1926.

tavaralajit	1911/13	1923	1924	1925	1926
juusto	1.0	1.3	2.5	3.8	2.9
voi	12.3	6.6	8.2	13.2	13.2
silakat, suol.	3.2	0.5	0.2	0.2	0.8
lankut (1 000 m³)	458.0	463.0	462.0	450.0	442.0
soirot (1 000 m³)	998.0	1 528.0	1 780.0	1 799.0	1 995.0
laudat (1 000 m³)	1 641.0	1 772.0	2 022.0	2 098.0	2 245.0
rihmarullat	10.3	6.0	5.7	6.8	6.0
puuvanuke, mekan.*)	46.4	62.7	102.0	73.0	72.9
» kemiall.*)	74.9	198.5	275.1	294.3	332.6
puupahvi	51.1	23.5	33.0	51.0	42.2
paino- ja kons. paperi	60.6	127.4	134.8	148.8	143.9
paperi, muut lajit	72.3	45.9	48.6	62.6	66.2
tulitikut	0.1	3.2	5.0	4.0	4.9

*) kuivaa painoa.

Suomen viennin, kuten on tunnettua, ovat jo pitkän ajan suurin piirteen muodostaneet pääasiallisesti vain kolmen elinkeinonhaaran, nim. metsätalouden, puunjalostusteollisuuden ja maatalouden tuotteet. Näiden tuotteiden yhteenlaskettu vientiarvo oli vuosijaksona 1901—1915 runsaasti $^4/_5$ koko viennistä. Sotavuosina tila muuttui olennaisesti toiseksi. Puheenaolevain tavarain vienti aleni vuosina 1914—1918 aina 75.7 %:iin koko viennistä.

V. 1919 vienti tässä suhteessa palautui normalisemmalle kannalle, vieläpä kauan pysähdyksissä ollut puutavarain vienti saavutti suhteellisesti entistä tärkeämmänkin merkityksen. Samassa suunnassa on maamme vienti pysynyt senkin jälkeen, sillä erotuksella, että elintarpeiden vienti (voin vienti) on jälleen alkanut vallata itselleen huomattavan aseman vientitavarain joukossa.

Suomen kauppatuttavat. Kuinka maamme kauppasuhteet eri maiden kanssa maailmansodan vaikutuksesta ovat muuttuneet, näkyy seuraavasta katsauksesta, johon on merkitty maamme kauppavaihdon arvo eri maiden kanssa vv. 1913, 1925 ja 1926:

Suomen kauppavaihto eri maiden kanssa vv. 1913, 1925 ja 1926
(milj. markoin)

maat	vuonna 1913			vuonna 1925			vuonna 1926		
	tuonti	vienti	koko vaihto	tuonti	vienti	koko vaihto	tuonti	vienti	koko vaihto
Saksa	202.5	52.2	254.7	1 760.0	747.0	2 507.0	1 975.2	715.2	2 690.3
Venäjä	139.5	113.3	252.8	74.4	430.4	504.8	107.6	219.8	327.4
Englanti	60.6	108.5	169.1	936.9	2 062.0	2 998.9	726.7	2 102.2	2 889.0
Ranska	7.1	38.5	45.6	167.3	275.6	442.9	200.1	404.2	604.3
Ruotsi	27.5	16.8	44.3	358.2	237.4	595.6	417.5	218.6	636.1
Tanska	29.4	11.9	41.3	345.5	177.9	523.4	310.9	141.9	452.8
Hollanti	10.4	21.0	31.4	306.5	513.5	820.0	327.0	579.6	906.7
Belgia	8.1	19.1	27.2	150.0	364.3	514.3	175.1	298.9	474.0
Espanja	2.7	12.2	14.9	17.2	12.4	29.6	33.9	68.7	102.6
Norja	0.6	1.6	2.2	47.3	21.7	69.0	55.0	28.3	83.3
muut Eur. maat	3.6	0.9	4.5	278.3	106.6	384.9	222.8	81.4	304.2
Yhdysvallat ..	—	—	—	811.6	295.6	107.2	801.2	365.1	1 166.4
muut Eur. ulkop. maat	2.8	8.8	11.6	266.3	329.1	595.4	214.8	347.7	562.5
yhteensä	495.4	404.8	900.2	5 519.5	5 573.5	11 093.0	5 667.7	5 636.5	11 304.2

Suomen tärkeimmät kauppakaupungit v. 1926 näkyvät seuraavista luetteloista:

tärkeimmät tuontikpgt	tuonti v. 1926 milj. mk	*tärkeimmät vientikpgt*	vienti v. 1926 milj. mk
Helsinki	2 329.2	Kotka	946.9
Turku	1 065.2	Viipuri	849.2
Viipuri	525.8	Hanko	713.4
Hanko	298.9	Helsinki	518.8
Vaasa	259.3	Turku	469.4
Tampere	250.5	Pori	315.0

Tulli. Suomen valtiotaloudessa on tullinkanto tärkeänä tuloeränä, jonka merkitys on viime aikoina tuntuvasti kasvanut. Viime vuosina on tullinkanto kasvanut puolta suuremmaksi entistä (ottaen huomioon rahan muuttuneen arvon). V. 1921 on uuden aikakauden alku siinäkin suhteessa, että tullin raskaus so. sen suhdeluku tuonnin arvoon suuresti kasvaa.

Maahan tuotujen tavarain arvon ja niistä kannetun tuontitullin so. kaiken tuoduista tavaroista kertyneen kannon välinen suhde viime vuosina näkyy seur. katsauksesta:

vuosi	tuontiarvo 1 000 mk	tuontitulli 1 000 mk	% tuont. arv.
1913	495 435	56 356	11.4
1923	4 600 302	1 029 438	22.4
1924	4 715 467	1 024 023	21.7
1925	5 519 514	1 170 365	21.2
1926	5 667 708	1 018 904	18.0

(Tulliverotuksesta tarkemmin ks. Tietokal. 1927, ss. 55—58.)

Liikenne

Suomen rautatiet v. 1925.

(S. Vir. Til. XX. Rautatietilasto 55. Rautatiehall. kert. 1925. Hki 1927.)

Rautatieverkko. Suomen yleiselle liikenteelle avatut rautatiet ja niiden pituus (ns. liikennepituus) olivat vn 1925 loppuessa seuraavat:

1. Valtionradat.

radat	pituus (kilometriä) pääratain	haararatain	yhteensä
Helsingin—Hlinnan—Rajajoen rata (avattu 1862 ja 1870)	447	150	597
Hangon rata (av. 1873, ost. valt. 1875)	150	4	154
Turun—Tampereen—Hlinnan rata (av. 1876)	272	15	287
Vaasan rata (av. 1883)	307	7	314
Oulun rata (av. 1886)	496	58	554
Savon rata (av. 1889)	672	68	740
Karjalan rata (av. 1892 ja 1922) ..	690	96	786
Porin rata (av. 1895)	157	5	162
Jyväskylän rata (av. 1897)	199	5	204
Helsingin—Turun rata (av. 1899) ..	194	2	196
Savonlinnan rata (av. 1908)	185	18	203
Rovaniemen rata (av. 1909)	107	2	109
Kristiinan, Kaskisten radat (av. 1913) .	137	5	142
Koiviston rata (av. 1916)	71	3	74
yhteensä	4 084	438	4 522

2. Yksityiset radat.

radat	avausvuosi	raideleveys m	pituus km
Rauman rata (normaliraiteinen)	1897	1.524	63
Raahen rata »	1899	1.524	34
Karhulan rata (kapearaiteinen)....	1900	0.785	5
Jokioisten rata »	1898	0.75	22
Loviisan—Vesijärven rata »	1900	0.75	82
Äänekosken rata »	1900	0.75	9
Lohjan sähkörata »	1912	0.75	5

radat		avaus-vuosi	raide-leveys m	pituus km
Hyvinkään—Pyhäjärven rata	»	1911	0.75	45
Läskelän rata	»	1914	0.75	6
Mäntän rata	»	1900	0.60	7
Karjalankosken rata	»	1905	0.60	4
Riihimäen—Lopen rata	»	1911	0.60	14
Kuusankosken—Voikan rata	»	—	0.60	4
	yhteensä	—	—	300

Yllä ilmoitetusta valtionrautateiden liikennepituudesta oli kaksiraiteista rataa 194 km, josta Helsingin—Hämeenlinnan—Rajajoen rautatien osalle tuli 177 km (Helsingistä Riihimäelle, Uudestakylästä Korialle, Kaipaisista Taavettim ja Viipurista kilometrille 357 Helsingistä lukien) ja Helsingin—Turun rautatien osalle 17 km (Pasilasta Espooseen).

Liikenteelle avattujen valtion ja yksityisten rautateiden yhteenlaskettu ratapituus vn 1925 lopussa oli 4 822 km. Yleiselle liikenteelle luovutettujen asemien seka laiturien ym. liikennepaikkojen luku oli 742 (ed. v. ilmoitettu 1 002; vähennys johtuu uusista laskuperusteista), joista asemia 297, satama- ja haararatoja 21, laiturivaihteita 204, linjalaiturenta 90, vaihteita 67 ja lastauspaikkoja 63.

Liikkuva kalusto. V. 1925 oli valtionradoilla 659 (ed. v. 630) veturia, 1 102 (1,028) henkilovaunua ja 16 782 (16 127) tavaravaunua. Veturit kulkivat yhteensä 21 4 milj (21.4 milj.) veturikilometria, henkilövaunut 201 480 (201 878) ja tavaravaunut 607 817 (588 807) akselikilometriä.

Liikenne. Liikenteen yleistä kehitystä Suomen valtionradoilla ja niillä palvelevan henkilökunnan lukumäärää kuvaa seuraava katsaus:

Liikenteen yleinen kehitys Suomen valtionradoilla v. 1865—1925.

vuosi	matkustajaliikenne matkustajia milj.	matkustajaliikenne henkilö-km milj.	tavaraliikenne lähetetty milj. tonnia	tavaraliikenne tonnikm milj.	henkilökunta
1865	0.08	4.40	0.04	—	—
1870	0.04	18.27	0.13	—	887
1880	1.81	65.90	0.45	48.86	1 583
1890	2.54	126.08	0.95	103.16	2 733
1900	6.90	337.17	2.45	340.39	5 550
1910	14.46	554.93	3.84	462.01	8 936
1920	17.55	775.49	5.41	931.68	22 684
1923	25.42	1 024.12	8.28	1 350.59	14 874
1924	28.81	1 062.39	8.17	1 336.90	15 526
1925	22.10	908.47	8.91	1 442.16	15 443

Matkustajaliikenteessä olivat v. 1925 suurliikkeisimmät seuraavat asemat (lähteneitä ja saapuneita matkustajia yhteensä tuhatluvuin): Helsinki 8 620, Malmi 2 696, Viipuri 2 156, Tikkurila 1 255, Tampere 1 072, Pitäjänmäki 1 042, Turku 905, Kerava 407, Pori 405 ja Kouvola 344. — *Tavaraa* kuljettivat valtionradat v. 1925 kaikkiaan 8.91 milj. tonnia, josta maataloustavaroita 1.19 milj., puutavaroita 5.0 milj., muita teollisuustavaroita 2.21 milj., ravinto- ja nautintoaineita 0.25 milj. ja muita tavaroita 0.13 milj. sekä pika-, muutto-, sotilas- ja läpikulkutavaraa 0.12 milj. tonnia. — Suurimmat tavaraliikennekeskukset, laskettuna lähetetyn ja saapuneen tonnimäärän summan mukaan olivat (tuhansin tonnein): Viipuri satamineen 1 063, Helsinki satamineen 936, Kotka 825, Tampere 428, Turku satamineen 399, Enso 333, Sörnäinen 313, Hamina 264, Kymintehdas 231 ja Koivisto 230 tuh. tonnia.

V a l t i o n r a t a i n t a l o u s. Valtionratain »lisääntynyt peruspääoma» eli se määrä, mihin niiden pääoma arvo uudisrakennusten, uusien haararatain, uuden liikkuvan kaluston ym. kustannusten johdosta on kasvanut, nousi vn 1925 lopussa 5 088 milj. (ed. v. 4 684 milj.) mkaan.

Eri radoille jakaantui v. 1925 yllämainittu pääoma-arvo (ehdottomin luvuin ja ratakilometriä kohden laskien) seur. tavalla:

radat	milj. mk	ratakm. k. milj. mk	radat	milj. mk	ratakm. k. milj. mk
Hki—Hmna—Rajaj.	1 349.8	2.1	Jyväskylän ..	189.5	1.0
Hangon.....	160.6	1.0	Hki—Turku ..	220.9	1.1
Turku—Tre—Hmna	367.8	1.3	Savonlinnan ..	156.1	0.8
Vaasan	337.7	1.1	Rovaniemen	67.6	0.6
Oulun	444.3	0.9	Kristiin. Kask.	104.1	0.8
Savon	695.0	1.1	Terijoki-Koiv.	61.0	0.8
Karjalan	782.5	1.0	kaikkiaan	5 088.1	1.2
Porin	151.2	1.0			

Matkustajaliikenne Suomen ja ulkomaiden välillä. Suomeen saapui v. 1926 ulkomailta meritse 38 762 (ed. v. 35 852) matkustajaa, joista Suomen kansalaisia 16 067 ja ulkomaalaisia 22 695. Suomesta lähti ulkomaille 40 975 (36 318) matkustajaa, joista Suomen kansalaisia 19 068 ja ulkomaalaisia 21 907. Maasta lähteneiden Suomen kansalaisten enemmyys maahan saapuneihin kansalaisiin verraten oli v. 1923: 10 311, v. 1924: 2 213, v. 1925: 218 ja v. 1926: 588. Viime vuosien vähentyminen johtuu vähentyneestä siirtolaisuudesta; (vrt. s. 83—84).

Ulkomaalaisista maahantuljoista mainittakoon erikoisesti k a u p p a m a t k u s t a j a t, joita tuli v. 1926 Suomeen yhteensä 1 721 henkeä jakautuen seuraavasti eri lähtömaiden kesken: Saksasta 807, Ruotsista 156, Tanskasta 278, Englannista 156, Ranskasta 67, Hollannista 55, Puolasta 40, Sveitsistä 42, Norjasta 36, Itäval-

asta 27, Tsekkoslovakiasta 21, Italiasta 12, Kiinasta 14 seka ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia 12.

Valtionrautateiden rahallisten tulosten kehitystä koko rautatieverkon olemassaolon aikana valaisee seur. taulukko:

Valtionrautateiden rahalliset tulokset vv. 1863—1925
(laskettuna kunkin vuoden raha-arvojen mukaan).

vuosi	tulot 1000 mk	menot 1000 mk	voitto tai tappio (—) 1000 mk	pääoma-arvo milj. mk	korko pääomalle %
1863 ..	558	597	—39	14.4	—0.3
1870 ..	1 475	1 422	53	22.9	0.1
1880 ..	6 885	4 258	2 627	81.2	3.2
1890 ..	11 831	7 163	4 668	143.2	3.3
1900 ..	27 698	20 545	7 153	250.8	2.9
1910 ..	44 261	36 496	7 765	402.7	1.9
1920 ..	378 408	305 150	73 258	3 933.9	1.9
1923 ..	631 318	505 760	125 558	4 881.9	2.6
1924 ..	641 564	570 179	71 385	4 941.1	1.5
1925 ..	726 224	579 767	146 457	5 088.1	2.9

Valtionrautateiden tuloista tuli v. 1925 matkustajaliikenteen osalle 238.5 milj. mk eli 33 %, tavaraliikenteen 458.3 milj. mk eli 63 % ja muun liikenteen osalle 29.3 milj. mk eli 4 %.

Taloudelliset tulokset valtionratain eri osilla v. 1925.
(voitto +, tappio —)

radat	tulot milj. mk.	menot milj. mk.	nettotulot milj. mk.	korko (%) per. pääoma
Hgin-Hlinnan-Rajajoen ..	212.0	177.0	+ 35.0	2.6
Hangon	14.4	17.5	— 3.1	— 2.0
Turun-Treen-Hlinnan	56.6	47.9	+ 8.7	2.4
Vaasan	59.9	43.0	+ 16.9	5.0
Oulun	46.2	41.6	+ 4.6	1.1
Savon	114.9	88.7	+ 26.2	3.8
Karjalan	109.7	74.5	+ 35.2	4.5
Porin	27.2	19.3	+ 7.9	5.3
Jyväskylän	20.7	17.3	+ 3.4	1.8
Helsingin-Turun	33.6	28.6	+ 5.0	2.3
Savonlinnan	17.2	11.1	+ 6.1	3.9
Rovaniemen	3.9	3.8	+ 0.1	0.2
Kristiinan, Kaskisten	6.7	6.5	+ 0.2	0.2
Koiviston	3.2	3.0	+ 0.2	0.3
kaikkiaan	726.2	579.8	+ 146.6	2.9

Meriliikenne.

(S. Vir. Til. I B. Merenkulku v. 1925, 1—2. Hki 1926—1927.)

Kauppalaivasto. Kauppalaivastoon luetaan vähintään 19 nettorekisteritonnin (1 rek. t. = 100 engl. kuutiojalkaa = 2.83 m³) vetoiset kauppamerenkulkuun tai matkustajain kuljetukseen käytetyt alukset. V. 1886 laskettiin Suomen kauppalaivaston kantavuus 268 200, v. 1895: 256 286 ja v. 1900: 333 049 r.-t:ksi. Sen jälkeen on kehitys ollut seuraavanlainen:

Suomen kauppalaivasto 1910—1925.

vuosi	purjealuksia		konealuksia		yhteensä		
	luku	nettotonn.	luku	nettotonn.	luku	nettotonn.	muunn.tonn.
1910	2 851	321 289	468	71 594	3 319	392 883	536 071
1913	3 077	356 136	540	76 581	3 617	432 717	585 879
1915	3 528	373 442	571	74 908	4 099	448 350	598 186
1920	3 973	378 897	932	105 174	4 905	484 071	694 419
1921	3 971	371 700	922	110 298	4 893	481 998	702 594
1922	4 103	374 477	762	105 072	4 865	479 549	689 693
1923	4 248	384 814	714	103 273	4 962	489 087	697 633
1924	4 238	375 305	682	107 135	4 920	482 440	696 710
1925	4 234	369 949	664	118 539	4 898	488 488	725 566

(Ed. taulukon viimeisessä sarekkeessa ilmoitettu »muunnettu tonnimäärä» ilmaisee alusten kuljetuskyvyn tehokkuutta lähtemällä siitä olettamuksesta, että höyryaluksen 1 tonnin vetomäärä kuljetuskyvyssä vastaa purjealuksen 3 tonnin vetomäärää. Koska purjealukset ja proomut muodostavat pääosan maamme kauppalaivastosta, on vir. merenkulkutilastossa muunnettu tonnimäärä laskettu sillä pohjalla, lisäämällä purjealusten tonnimäärään konealusten tonnimäärä kerrottuna kolmella.)

Purje- ja konealuksien lukumäärä ja kantavuus v. 1925 verrattuna vn 1913 laivastoon käy ilmi seur. taulukosta:

alusten laatu	vuonna 1913			vuonna 1925		
	luku	nettotonnia yht.	%	luku	nettotonnia yht.	%
höyryaluksia	540	76 581	17.7	568	105 335	22
motorialuksia				96	13 204	3
purjealuksia	3 077	278 292	64.5	543	83 982	17
proomuja		77 844	17.8	3 691	285 967	58
yhteensä	3 617	432 717	100.0	4 898	488 488	100

Suomen kauppalaivastossa sota-ajan jälkeen ilmennyt kehitys ei ole yksinomaan ilahduttava. Konealusten lukumäärä ja tonnisto

on jonkin verran kasvanut. Purjealusten entinen valta-asema on nopeasti alentunut, mutta proomujen sen sijaan noussut siinä määrin, että kauppalaivastomme koko tonnistosta v. 1925 suurempi puoli (58 %) tuli proomujen osalle.

Suomen kauppalaivaston huomattavimmat k o t i p a i k a t ovat Helsinki, Viipuri, Maarianhamina, Savonlinna, Sortavala, Uusikaupunki, Lappee, Rauma, Turku, Salmi jne. Jos otetaan huomioon vain konealukset, on järjestys seuraava: Helsinki (48 883 r. t), Viipuri (9 008 r. t), Savonlinna (8 854 r. t), Uusikaupunki (8 618 r. t) ja Turku (6 279 r. t). Suurimpia purjealustonnistoja edustavat Maarianhamina (36 745 r. t), Helsinki (3 739 r. t) ja Uusikaupunki (3 305 r. t), suurimpia proomutonnistoja taas Viipuri (44 631 r. t), Sortavala (20 799 r. t), Savonlinna (17 180 r. t) ja Lappee (12 146 r. t).

Kauppalaivaston r a h a - a r v o eli varustajain antamain tietojen mukaan v. 1925 yht. 482 303 130 (ed. v. 448 584 729) mk. Vaikka konealukset edustivat vain 25 % koko kauppalaivaston tonnistosta, oli niiden raha-arvo kuitenkin 69 % koko kauppalaivaston arvosta. - Kauppalaivastomme v. 1925 ansaitsemat b r u t t o-r a h d i t, joihin on luettu tavara-, matkustaja-, postinkuljetus-, hinaus- ja pelastus- sekä ankarahtausrahdit, tekivät kaikkiaan 399.2 milj. (375.2 milj.) mk.

Suomen kauppalaivaston l a i v a v ä e s t ä m. v. on seuraavia tietoja:

päällikoita	948	muuta henkilökuntaa: miehiä	145
perämiehiä	766	» naisia	785
koneenhoitajia	659	yhteensä	10 256
lämmittäjiä yms. ..	1 123	v. 1924	10 626
muita kansimiehiä ..	5 832		

Meriliikenne. Sen yleinen kehitys maailmansodan edelliselta ajalta alkaen on maassamme ollut seuraava:

Lastissa ja painolastissa saapunut ja lähtenyt tonnisto v. 1913—1925.

vuosi	saapunut tonnisto lastissa 1 000 t	saapunut tonnisto painolast. 1 000 t	lähtenyt tonnisto lastissa 1 000 t	lähtenyt tonnisto painolast. 1 000 t	yhteensä 1 000 t
1913	1 678	2 039	3 388	261	7 368
1920	867	1 633	2 326	172	4 997
1921	877	1 300	2 016	165	4 359
1922	1 257	1 787	2 858	199	6 101
1923	1 696	1 763	3 266	193	6 919
1924	1 602	1 841	3 292	182	6 916
1925	1 777	2 110	3 599	202	7 688

Laivanvarustajan kannalta katsoen Suomi on vientimaa, johon saapuu huomattava tonnisto painolastissa. Sitävastoin muodostaa painolastissa lähtenyt tonnisto vain n. $^1/_8$ lähtevästä tonnistosta.

V. 1925 Suomeen lastissa saapuneiden laivain lähtömaat ja Suomesta lastissa lähteneiden alusten määrämaat sekä tonnimäärät selviävät seur. katsauksesta:

Lastissa tulleiden ja menneiden laivain tonnistot Suomessa v. 1925.

lähtömaat	saapunut 1 000 t	%	määrämaat	lähtenyt 1 000 t	%
Saksa	486	27.4	Englanti	1 234	34.3
Englanti	456	25.7	Saksa	606	16.9
Ruotsi	299	16.9	Hollanti	467	12.9
Yhdysvaliat	113	6.3	Ruotsi	258	7.2
Tanska	83	4.7	Belgia	255	7.1
Hollanti	71	4.0	Ranska	186	5.2
Belgia	68	3.8	Tanska	141	4.0
Viro	58	3.3	Egypti	111	3.1
muut maat	143	7.9	muut maat	341	9.3
yhteensä	1 777	100.0	yhteensä	3 599	100.0

Lastissa Suomeen saapuneen tonniston lähtömaat olivat ensi sijassa Saksa (27.4 % koko saapuneesta tonnistosta), Englanti (25.7 %) ja Ruotsi (16.9 %). Lastissa lähteneiden alusten tärkein määrämaa oli Englanti (34.3 %), sen jälkeen Saksa (16.9 %) ja Hollanti (12.9 %). Mainitsemista ansaitsevat tonnistot, joiden määrämaana olivat Egypti (3.1 %) ja Yhdysvallat (2.6 %), koska ne osoittavat Suomen ja kaukomaiden yhteyden vilkastumista.

Lastissa Suomeen tulleiden ja täältä lähteneiden laivain kansallisuusoloja valaisee seur. taulukko:

Suomen merilinkennettä palvelevain laivain kansallisuusolot v. 1925.

kansallisuus	lastissa saapun. 1 000 t	%	kansallisuus	lastissa lähten. 1 000 t	%
saksalaisia	537	30.1	saksalaisia	988	27.5
suomalaisia	515	29.0	suomalaisia	591	16.4
ruotsalaisia	271	15.2	ruotsalaisia	566	15.7
norjalaisia	102	5.8	tanskalaisia	411	11.4
tanskalaisia	99	5.6	englantilaisia	371	10.3
englantilaisia	99	5.6	norjalaisia	275	7.6
muita	154	8.8	muita	397	11.1
yhteensä	1 777	100.0	yhteensä	3 599	100.0

Suomalainen tonnisto, joka ennen sotaa välitti kotimaahansa tulevasta tonnistosta suurimman osan (n. 60 %), oli v. 1925 vaipunut puoleen ent. määrästään (29.0 %). Hyöty on suurimmaksi osaksi siirtynyt saksalaisille aluksille, joiden osalle ennen sotaa tuli n. 10 %, mutta nyt 30.1 % maahamme tulevasta tonnistosta. Vielä surkastuneempi on kotimaamme laivain osuus maamme lastien kuljetuksessa ulkomaille; sen tehdessä vain 16.4 %, nousi ruotsalaisten alusten määrä melkein samaan (15.7 %) ja saksalaisten paljon suurempaan määrään (27.5 %). »Suomalaisen tonniston suhteellisen pieni merkitys aiheutuu siitä, että myynti ulkomaille tapahtuu fob-ehdoilla ja että ostajat näin ollen ottavat tonniston siltä, joka sen tarjoo halvimmalla.»

Kanavat. Kuinka paljon tavaraa vuosina 1923—1925 kuljetettiin maamme kanavista, näkyy seuraavasta asetelmasta:

kanavat	v. 1923 tonnia	v. 1924 tonnia	v. 1925 tonnia
Saimaa	1 038 730	861 059	939 173
Paakkola	112 472	143 052	140 198
Taipale	302 282	261 709	371 921
Konnus	315 241	322 330	377 237
Ruokovirta	77 702	63 515	72 707
Nerkoo	55 683	33 896	29 429
Pilppa	369 766	386 614	525 117
Karvio	331 697	354 098	428 346
Pielinen	48 971	61 295	66 646
Juojärvi	127 475	192 850	186 613
Lastukoski	2 019	1 234	1 531
Saarikoski	5 154	6 751	9 449
Vesijärvi	234 439	333 035	332 335
Kalkkinen	61 223	76 286	80 393
Kolu	41 994	54 481	107 457
Lempoinen	26 760	26 605	32 429
Valkeakoski	46 097	37 568	56 192
Murole	131 505	135 696	141 774
Herraskoski	23 290	29 900	25 002
yhteensä	3 352 500	3 381 974	3 923 696

Kanavain kautta kuljetettiin v. 1925 tavaraa kaikkiaan 3 923 696 t. Lisäys kahinna edelliseen vuoteen verraten oli n. 550 000 t. Vertailun vuoksi mainittakoon, että valtionrautateiden tavaraliikenne m. v. oli 8 901 000 t., joten kanavien tavaraliikenne oli siis n. $^1/_3$ rautateiden tavaraliikenteestä. Kanavain tavaraliikenteessä olivat ensisijalla puutavarat. Sen jälkeen olivat tärkeimmät vilja, malmit, puuvanuke ja kivihiili (Tilastokatsauksia 1927: 2).

Motoriajoneuvot v. 1926. Sota-ajan jälkeisen elpymiskauden huomattavimpia ilmiöita on myöskin se suuri muutos, mikä on tapahtunut katu- ja maantieliikenneoloissamme. Tämän on aikaansaanut vuosi vuodelta kasvanut motoriajoneuvojen käyttö sekä tavara- että henkilöliikenteessä. Motoriajoneuvorekisteristä 1922 annetun asetuksen mukaisesti on kaikissa maaherranvirastoissa pidetty näistä ajoneuvoista rekisteriä, joista saadaan seur. tietoja.

Eri motoriajoneuvojen luku ja hevosvoimamäärä (HV) koko maassa vv. 1923—1926 on tehnyt:

motoriajoneuvojen laatu	v. 1923 luku	v. 1923 HV	v. 1925 luku	v. 1925 HV	v. 1926 luku	v. 1926 HV
henkiloautot	1 891	49 752	6 597	163 307	12 094	316 750
auto-omnibussit	174	4 488	1 141	26 337	1 437	36 325
kuorma-autot	830	25 031	2 729	68 895	4 207	101 929
autot yhteensä	2 895	79 271	10 467	258 539	17 738	455 004
motoripyörät	1 769	10 617	3 855	21 277	4 451	25 487

Taulukosta huomaamme, että autojen luku ja hevosvoimamäärä on vsta 1923 kasvanut 6-kertaiseksi. Suhteellisesti eniten ovat auto-omnibussit lisääntyneet, ollen lisäys 8-kertainen. Henkilöautoja on maaseudulla 54 %, auto-omnibusseja 74 % ja motoripyöriä 67 % Tavara autoja on taas kaupungeissa enempi, 60 % kaikista. Motoriajoneuvojen luku Suomessa kutakin 1 000 asukasta kohden v 1926 oli seuraava: henkilöautoja 3.4, auto-omnibusseja 0.4, kuormaautoja 1.2 ja motoripyöriä 1.3. Autojen alkuperässä on myös tapahtunut suuri muutos. Nykyään on runsaasti $^3/_4$ kaikista autoista amerikkalaisia. Suosituimpia autoja vn 1926 lopussa olivat henkilöautot: Ford 5 144, Chevrolet 1 483, Fiat 498, Buick 336, Citroën 201, Rugby 201, Oldomobile 197, Opel 187, Durant 180, Overland 164, Essex 140, Oakland 137, Chrysler 136, Studebaker 118 ja Benz 107 kpl.; auto-omnibussit: Ford 853 ja Chevrolet 266; kuormaautot: Ford 2 644, Chevrolet 401 ja Benz 103. Yleisimmät autot ovat siis Ford-autot, joita oli 59 % kaikista autoista ja sen jälkeen Chevrolet-autot, 14.4 % kaikista.

Ilmailuliikennettä ylläpitaa Aero Oy. yhdessä virolaisen Aeronautyhtiön kanssa Helsingin ja Tallinnan välillä. Yhteyttä Helsingin ja Tukholman ja Turun ja Tukholman välillä ylläpitävät Aero Oy. ja ruotsalainen Aerotransport-yhtiö. Aero Oy. sai v 1926 valtiolta 2 $^1/_2$ milj. mkn lainan uuden Junker-mallisen 10 paikkaa sisältävän koneen hankkimista varten.

Posti — Lennätin — Puhelin.

Suomen postilaitos v. 1925 ja edellisina aikoina. Suomen postilaitoksen ja sen välittämän liikenteen kehitys neljän viimeisen vuosikymmenen kuluessa ilmenee seuraavista numeroista:

Suomen postilaitoksen yleinen kehitys vv. 1881—1925.

	v. 1881	v. 1920	v. 1924	v. 1925
kuljetettu kiinteitä	3 119 31[illegible]	[illegible]	[illegible]	46 [illegible]96 839
» postikortteja	241 045	11 195 991	10 639 345	11 321 201
» ristisiteitä ..	417 245	8 017 807	10 622 922	12 107 884
» sanomal. n.	4 298 885	124 238 090	121 603 140	131 763 148
kiinteitä postipaik.		2 525	2 603	2 648
postihenkilökunta .		7 268	7 457	7 581
postilinjoja, km ..	-	66 867	83 148	—
vuosivoitto (+) tai tappio (—) mk	+ 127 891	— 4 968 096	+ 4 443 863	+ 7 253 763

Postilaitoksen suurenmoinen yleinen kehitys vuosikymmenien aikana käy näistä numeroista hyvin ilmi. V. 1920 havaittu taantuminen näyttää kuitenkin vain hitaasti tulevan voitetuksi. Kaikkien postilähetysten luku, joka v. 1920 oli 189 345 914, teki v. 1925 yht. 216 441 898 (ed. v. 199 593 194) kpl. Postilähetysten ilmoitettu arvomäärä v. 1925 teki 3 394 867 953 (4 229 176 954) mk. Postilaitoksen talous, joka v. 1920 osoitti vajausta, on sen jälkeen taas parantunut; tulot v. 1925 tekivät 86 376 971 (82 353 684) mk ja menot 79 123 208 (77 909 821) mk, joten ylijäämää syntyi katsauksessamme esitetyt määrät.

Lennätinlaitos omisti v. 1925 kaikkiaan 76 konttoria, minkä lisäksi 325 rautatieasemaa välitti sähkösanomia, joita oli main. v. 1 324 963, niista kotimaisia 30.6 %, ulkomaisia 34.1 % ja ulkomailta tulleita 33.4 %. Ulkomaisten, Ruotsin kautta kulkevain sekä Venäjälle läpi Suomen menevain, sähkösanomain toimitus on luovutettu tanskalaiselle Suurelle Pohjoismaiselle Sähkösanomayhtiölle. Vilkkain oli vv. 1921—1924 sähkösanomain vaihto Saksan kanssa (31—26 % kaikista ulkomaisista sähkösanomista); Englannin sähkösanomavaihto oli 14—19 % ja Ruotsin 23—17 %.

Puhelinlaitos. Valtion puhelinjohdot hoitaa lennätinlaitos. Puhelujen luku v. 1925 oli kaikkiaan 1 161 481 laskettuna 3 min. jaksoina; kotimaisia oli näistä 1 073 675 ja ulkomaisia 87 806. Yksityisiä puhelinyhtiöitä oli v. 1924 yli 800 ja näillä yli 1 600 puhelinkeskusta. Puhelinten luku main. v. oli n. 80 000. Suurin kaukolinjapuhelinyhtiö on Etelä-Suomen Kaupunkienvälinen Puhelin Oy. V. 1925 se välitti 5.1 milj. 3 min. kestävää puhelua. Puhelinlinjoja on Suomessa n. 120 000 km.

Säästöpankit. Niiden y l e i n e n k e h i t y s maassamme säästöpankkien alkuajoilta saakka näkyy seuraavasta:

Säästöpankkien yleiskehitys vv. 1830—1925.

vuosi	säästöpankkien luku	säästöönpanijain saamiset kaupungeissa mk	maaseudulla mk	yhteensä mk
31. 12. 1830	2	152 753	—	152 753
» 1840	2	763 018	—	763 018
» 1850	11	1 945 667	8 709	1 954 376
» 1860	24	3 367 979	28 153	3 396 132
» 1870	35	6 278 893	102 144	6 381 037
» 1880	107	13 009 405	1 435 820	14 445 225
» 1890	138	34 299 674	7 049 860	41 349 534
» 1900	193	54 625 721	22 691 242	77 616 963
» 1910	375	131 072 636	97 263 009	228 335 644
» 1920	457	406 757 382	590 629 155	997 386 537
» 1921	463	488 157 369	684 805 809	1 172 963 178
» 1922	466	574 237 721	774 468 384	1 348 706 105
» 1923	467	680 456 280	860 908 747	1 541 365 027
» 1924	465	800 448 616	949 438 680	1 749 887 296
» 1925	467	928 430 846	1 088 684 133	2 017 114 979

Säästöönpanojen lisäys vn 1925 kuluessaan, lukuunottaen juosseet korot, tehnyt 267.2 milj (ed. v. 208.5 milj.) mk, josta kaupunkien osalle tuli 128.1 milj. (115.7 milj.) ja maaseudun osalle 139.1 milj. (92.8 milj.) mk. Säästöönpanijain saamiset ovat siis edelleenkin absolutisesti lisäantyneet, tehden kaupungeissa 16.0 (16.9) %, maaseudulla 14.1 (10.8) % ja koko maassa 15.3 (13.5) % saamisista vuoden alussa. Koko lisäyksestä 267.2 milj. mkstä, oli suurempi osa, 144.2 milj. mk eli 54 %, vuoden aikana kasvaneita korkoja, ja amortaan 123.0 milj. mk eli 46 %, puhtaan pääoman lisäystä.

Säästöpankkien s u u r u u s s u h t e i t a tarkastellessa havaitaan, että 11 kaupunkisäästöpankissa tallelukset v. 1925 nousivat yli 20 mil. mkn. Ne olivat: Turun Säästöpankki (ruots.) 128.8 milj., Helsingin Säästopankki (ruots.) 115.4 milj., Tampereen Säästopankki 77.0 milj., Helsingin Työväen Säästopankki 57.3 milj., Vaasan Säästö-

pankki (ruots.) 42.0 milj., Porvoon Säästöpankki 41.6 milj., Helsingin Suomal. Säästöpankki 36.6 milj., Viipurin Säästöpankki (ruots.) 36.6 milj., Jyväskylän Säästöpankki 34.8 milj., Turun Suomal. Säästöpankki 32.2 milj., Viipurin Suomal. Säästöpankki 27.2 milj., Oulun Kaupungin Säästöpankki 26.4 milj., Mikkelin Säästöpankki 22.8 milj., Hämeenlinnan kaupungin Säästöpankki 22.1 milj. mk.

Maalaispankeista on suurin osa jo »miljonapankkeja», joissa talletukset nousivat yli miljonan mkn. Seur. 28 maalaissäästöpankin talletukset olivat yli 7 milj. mk: Salon Säästöpankin 25 7 milj., Vammalan 15 7 milj., Perniön 15.2 milj., Sysmän 12.8 milj., Mynämäen 12.1 milj., Alavuden ja Lapuan 12.0 milj., Ylistaron 11.4 milj., Kokemäen 11.1 milj., Huittisten 10 7 milj. Laihian 10 4 milj., Hämeenkyrön 10.1 milj., Jämsän ja Närpöon 9 9 milj., Loimaan 9 6 milj., Ikaalisten 9.4 milj., Teuvan 9.2 milj., Kauhavan 9.0 milj., Saarijärven 8.6 milj., Jalasjärven 8.4 milj., Ilmajoen 8.3 milj., Someron 8.1 milj., Urjalan 8 0 milj., Lopen 7.9 milj., Kauhajoen ja Kurikan 7.5 milj., Laitilan 7.1 milj. ja Isonkyrön 7.0 milj. mk.

Säästöpankkien taloudellista toimintaa v. 1925 maan eri osissa valaisee seuraava yhdistelmä:

Säästöpankkien asema Suomessa v. 1925.

läänit	s. pankkeja	vastakirj. luku	säästöönp.-saamiset milj. mk	vastakirj. kohden mk	saam. lisäys vuoden kul. %	säästöp. omat varat milj. mk
Uudenmaan..	42	124 059	361.0	2 910	13.8	21.9
Turun.....	97	153 828	549.9	3 575	13.8	32.2
Ahvenanmaa.	2	2 296	5.5	2 410	4.8	0.2
Hämeen.....	54	58 830	241.5	4 104	18.6	14.9
Viipurin.....	57	44 319	161.0	3 633	26.0	8.2
Mikkelin.....	29	27 778	93.6	3 370	13.8	4.0
Kuopion.....	35	25 428	73.4	2 888	10.2	3.9
Vaasan	82	94 991	383.5	4 037	14.5	19.1
Oulun.....	69	41 204	147.7	3 584	14.8	8.7
koko maa	467	572 733	2 017.1	3 522	15.3	113.2
v. 1924	465	553 913	1 749.9	3 159	13.5	96.0

Vastakirjain luku sekä ehdottomasti että väkilukuun verrattuna oli v. 1925 suurin Turun ja sen jälkeen Uudenmaan läänissä. Säästöönpanijain saamiset olivat suurimmat Turun läänissä sekä sen jälkeen Vaasan ja Uudenmaan läänissä Näiden kolmen läänin osalle tuli n. $^2/_3$ kaikista säästöönpanijain saamisista. Samoissa kolmessa läänissä olivat myös säästöpankkien omat varat suurimmat. Voidaan siis edelleenkin todeta, että eteläinen ja läntinen Suomi ovat säästöpankkiliikkeen varsinaiset pesäseudut.

Kuten tunnettu, ovat säästöpankit nykyään oikeutetut harjoittamaan samanlaista liiketoimintaa kuin tavalliset yksityispankit. Liitämme tähän taulukon, joka osoittaa näiden eri liikemuotojen kehitystä maamme säästöpankeissa vn 1925 lopussa.

läänit	juokseva tili tilien määrä luku	juokseva tili tilien määrä milj.mk	kassakred. tili tilien määrä luku	kassakred. tili tilien määrä milj. mk	vekselitili veks. määrä luku	vekselitili veks. määrä milj. mk	määräaik. lain. sopim. määrä luku	määräaik. lain. sopim. määrä milj.mk
Uudenmaan....	988	10.8	61	2 3	655	8.9	618	7.7
Turun	3 780	17.4	259	9.9	4 071	10.1	1 282	9.1
Ahvenanmaa ..	9	0.0	—	—	3	0.0	—	—
Hämeen	1 847	11 1	361	9.4	1 215	3.6	1 375	6.9
Viipurin	762	7.0	165	2.9	2 465	6.9	1 508	5.1
Mikkelin	503	3.3	64	2.6	1 390	3.5	1 390	3.9
Kuopion	1 142	5.4	222	4.1	4 248	7.5	1 134	2.4
Vaasan.....	1 161	9.4	143	7.9	2 418	8.4	1 979	7.9
Oulun	259	1.7	16	0.8	1 024	1.2	2 572	5.1
koko maa	10 451	66.1	1 291	39.8	17 489	50.1	11 858	48.0
kaupungit	2 336	20.8	193	7.4	1 976	13.9	997	11.8
maaseutu	8 115	45.3	1 098	32.4	15 513	36.2	10 861	36.2

Uusien liikemuotojen käyttäminen on kehittynyt siihen suuntaan, että pienemmät säästöpankit ovat ruvenneet myöntämään määräaikaislainoja ja yksi ja toinen on käyttänyt juoksevia tilejä, kun taas suuremmat säästöpankit myöntävät vekseliluottoa ja käyttävät muitakin uusia liikemuotoja.

Säästöpankkien o m a n t a l o u d e n kehitys on ollut seuraava:

vuosi	tulot milj. mk	menot milj. mk	voitto milj. mk	omat rahastot milj. mk	omat rahastot % talletusta
1890	2.1	1.7	0.4	5.1	12.4
1900	4.9	4.0	0.9	9.5	12.3
1910	14.0	11.9	2.1	22.0	9.7
1920	67.4	64.0	3.4	48.7	4.8
1923	143.1	126.5	16.6	83.3	5.2
1924	171.4	157.9	13.5	96.0	5.5
1925	201.9	183.7	18.2	113.2	5.6

(S. Vir. Til. VII A. Säästöpankkitilasto 36. V. 1925. Hki 1926.)

Kultakanta. Vuosi 1926 oli ensimmäinen, jonka aikana Suomen rahan arvo, 11 vuoden väliajan jälkeen, oli sidottuna kultaan. Viime vuosien aikana on maamme taloudellinen kehitys yleensä ollut tavattoman suotuisa. Onko ja minkä verran kultakannan palauttaminen myötävaikuttanut tähän edulliseen kehitykseen, siitä ei tietenkään ole mahdollista lausua mitään varmaa. Joka tapauksessa se on poistanut maamme taloudesta paperirahaan liittyvän epävarmuuden, antanut taloudellisille laskelmille vakavan perustan ja ollut ulkomaille osoituksena siitä, että säännölliset olot vallitsevat Suomen taloudessa.

Postisäästöpankin kokonaiskehitystä valaisee seuraava katsaus:

Postisäästöpankin kehitys vv. 1887—1926.

vuosi-jakso	säästöönpanoja luku	säästöönpanoja mk	säästöstäottoja luku	säästöstäottoja mk	lisäys (+) tai väh. (—) mk
1887—1891	133 142	3 203 562	22 581	2 066 353	+ 1 137 209
1892—1896	90 320	2 425 973	31 507	2 446 620	— 20 647
1897—1901	212 388	8 830 343	57 900	6 630 879	+ 2 199 464
1902—1906	316 569	12 738 453	108 948	11 473 109	+ 1 265 344
1907—1911	316 604	16 435 988	138 219	16 155 817	+ 280 171
1912—1916	374 599	25 081 176	153 221	19 232 910	— 5 848 266
1917—1921	414 531	123 520 398	166 877	62 723 996	+ 60 796 402
1922	88 807	47 526 313	46 994	32 543 345	— 14 982 968
1923	91 497	52 129 259	54 614	39 966 076	— 12 163 183
1924	91 868	58 313 063	61 353	47 559 031	+ 10 754 032
1925	93 545	55 333 573	65 873	50 525 702	+ 4 807 871
1926	102 149	63 843 556	67 369	53 288 473	+ 10 555 083
1887—1926	2 326 019	469 381 657	945 456	344 412 811	+ 124 769 346

Vn 1926 lopussa oli maan postisäästöpankeissa 133 098 (ed. v. 134 253) säästökirjalla talletettuna kaikkiaan 184 392 376 (162 218 113) mk eli kutakin säästökirjaa kohti keskimäärin 1 385 (1 208) mk. Kutakin maan 1 000 asukasta kohti tuli 37 7 (38 4) säästökirjaa ja 52 290 (46 412) mk säämisiä. Pankin tulot v. 1926 olivat 13 115 562 (11 303 206) mk ja voitto 513 320 (330 541) mk; varat olivat 2 806 229 (2 292 909) mk velkoja suurempimmat.

(S. Vir. Til. VII B. Postisäästöpankki 57. P. säästöp. hall. kert. vlta 1926. Hki 1927.)

Säästäväisyyden ja pääomanmuodostumisen kehittymistä maassamme kuvaa seuraava Pankkitilastosta 1926 koottamamme taulukko:

Talletukset eri rahalaitoksiin Suomessa 1913—1926
(miljonin markoin)

rahalaitokset	1913	1922	1923	1924	1925	1926
yksityispankit	656	3 729	4 056	4 339	4 794	5 354
hypotekkilaitokset	1	7	5	5	5	5
säästöpankit	302	1 387	1 482	1 804	2 083	2 510
postisäästöpankki	9	108	127	147	162	173
osuuskassat	—	16	22	28	46	80
osuuskass. keskuslainar.	—	3	6	8	12	21
osuuskaupp. säästök., SOK	—	22	28	38	56	78
» » KK,OTK	—	42	71	104	139	176
yhteensä	968	5 314	5 797	6 473	7 298	8 398

Suomen Pankki. Rahaliikkeen keskuksena Suomessa on valtionpankki (per. 1811), Suomen Pankki, Helsingissä. Sillä on 13 haarakonttoria (Turussa, Porissa, Vaasassa, Oulussa, Kuopiossa, Joensuussa, Sortavalassa, Viipurissa, Mikkelissä, Tampereella, Hämeenlinnassa, Jyväskylässä ja Kotkassa). Pankin rahaliike on tehnyt:

v. 1917	11 538 548 540	mk	v. 1922	49 960 846 849	mk
» 1918	15 599 054 433	»	» 1923	63 278 100 000	»
» 1919	26 710 641 210	»	» 1924	69 116 308 113	»
» 1920	37 860 729 829	»	» 1925	59 190 769 333	»
» 1921	46 770 527 305	»	» 1926	64 758 742 164	»

Pankin uuden ohjesäännön mukaan siirretään vuosivoitto vararahastoon, kunnes se on 500 milj. mkn suuruinen. Tämän rahaston suuruus vn 1926 lopussa oli 133.4 milj. mk. Kantarahaston tulee niinikään olla 500 milj. mkn suuruinen ja saavuttikin se mainitun määrän jo vn 1925 lopussa.

Liikkeessä oleva pankin setelimäärä on aikaisemmin yhtämittaisesti kasvanut, mutta jo useana viime vuonna pysynyt suunnilleen samassa. Se on tehnyt:

v. 1917	764 485 158	mk	v. 1922	1 420 920 142	mk
» 1918	1 156 196 102	»	» 1923	1 352 400 000	»
» 1919	1 123 942 801	»	» 1924	1 249 900 000	»
» 1920	1 341 041 560	»	» 1925	1 309 300 000	»
» 1921	1 356 108 067	»	» 1926	1 345 715 079	»

Käyttämätön setelinanto-oikeus taas on tehnyt:

v. 1915	53 801 243	mk	v. 1921	139 381 519	mk
» 1916	76 095 202	»	» 1922	65 566 736	»
» 1917	111 510 573	»	» 1923	378 000 000	»
» 1918	64 631 496	»	» 1924	597 500 000	»
» 1919	118 952 204	»	» 1925	763 400 000	»
» 1920	91 350 237	»	» 1926	734 000 000	»

Suomen Pankin puhdas voitto (+) tai tappio (—) on tehnyt:

v. 1915	+ 21 285 359	mk	v. 1921	+ 98 513 411	mk
» 1916	— 4 198 317	»	» 1922	+ 10 462 080	»
» 1917	+ 90 893 054	»	» 1923	+ 13 455 335	»
» 1918	— 350 000 000	»	» 1924	+ 65 373 629	»
» 1919	— 118 115 941	»	» 1925	+ 82 673 890	»
» 1920	+ 75 079 189	»	» 1926	+ 107 105 977	»

Suomen Pankin alin korkokanta on tehnyt 23. 3. 1920—9. 11. 1920: 8 %, 10. 11. 1920—16. 10. 1922: 9 %, 17. 10. 1922—12. 9. 1923: 8 %, 13. 9. 1923—27. 10. 1923: 9 %, 28. 10. 1923—29. 11. 1923: 8 %, 30. 11. 1923—5. 3. 1924: 10 %, 6. 3. 1924—15. 8. 1925: 9 %, 16. 8. 1925—30. 10. 1925: 8 %, 1. 11. 1925—22. 3. 1927: 7 ½ % ja 23. 3. 1927—: 7 %.

Yksityispankit. Niiden tilaa vn 1926 lopussa valaisee seur. katsaus:

Suomen yksityispankit vn 1926 lopussa (milj. mk).

pankit	osake-pääoma	omat pääomat[1])	otto-lainaus[2])	anto-lainaus[3])	voitto	jako-osinko %
Pohjoism. Yhdyspankki	200	335	1 649	1 945	51	18
Kansallis-Osake-Pankki	150	274	1 806	2 016	39	18
Liittopankki	100	129	449	529	14	10
Helsingin Osakepankki .	90	119	483	585	12	11
Tampereen Osakepankki	40	58	254	324	9	16.5
Länsi-Suomen O.-Pankki	30	45	261	331	7	15
Savo-Karjalan Osake-P.	30	35	114	144	4	9
S. Maatalous-Osake-P. .	20	22	191	221	3	10
Käsityöläispankki	11	12	91	92	1	6
Ab. Åbolands Bank ..	20	27	56	83	3	10
Pohjolan Osake-Pankki	10	13	77	90	2	9
Luotto-Pankki-Oy	16	16	53	73	1	—
Etelä-Suom. Pankki-Oy.	16	20	162	185	3	12.6
Maakunt. Keskus-P:kki	16	18	161	183	5	9
Atlas Pankki-Oy.	6	7	44	46	1	7
Ålands Aktiebank	5	5	30	35	1	—
S. Vienti-Pankki-Oy. ..	12	15	18	33	1	7
Säästöp. Kesk.-O.pankki	20	23	184	154	3	10
Svensk. Finl. Ltm. B.Ab.	3	4	18	21	0	5.1
yhteensä	795	1 177	6 101	7 090	161	—

[1]) = osakepääoma, varavarastot ja käyttämätt. voittovarat vlta 1925.
[2]) = talletus-, säästökassa- ja juoks. tilit.
[3]) = kotimaiset velkselit, lainat kassakreditivit ja (aktiviset) kotim. kirjeenv

Yksityispankkien lainauskikkeen kehitys viimeisten kuuden vuoden aikana näkyy seuraavista numeroista, jotka kuvaavat otto- ja antolainauksen kasvamista (tai vähenemistä) ja siitä johtunutt. tulosta (milj. markoin):

vuosi	antolain.	ottolain.	eroitus	ottolainaus % antolainasta
1913	+ 6	+ 29	— 23	91
1920	+ 1 054	+ 229	+ 825	65
1921	+ 419	+ 175	+ 244	63
1922	+ 173	+ 348	— 175	67
1923	+ 723	+ 609	+ 114	69
1924	— 98	+ 657	— 755	80
1925	— 252	+ 63	— 315	84
1926	+ 584	+ 637	— 53	86

Yksityispankkien voitto on tehnyt v. 1922: 135 milj. mk. v. 1923: 146 milj., v. 1924: 131 milj., v. 1925: 135 milj. mk. ja v. 1926: 161 milj. mk.

Suomen pankkipaikat. Seuraavassa luettelossa merkitsevät * Suomen Pankin konttoria ja numerot yksityispankkien konttoreita: 1 = Pohjoismaiden Yhdyspankki, 2 = Kansallis-Osakepankki, 3 = Helsingin Osakepankki, 4 = Liittopankki, 5 = Tampereen Osakepankki, 6 = Länsi-Suomen Osakepankki, 7 = S. Maatalous-Osakepankki, 8 = Säästepankkien Keskus-osakepankki, 9 = Maakuntain Keskuspankki, 10 = Etelä-Suomen pankki, 11 = Savo-Karjalan Osakepankki, 12 = S. Kasityoläis-osakepankki, 13 = Turunmaan pankki, 14 = Pohjolan Osakepankki, 15 = Luottopankki, 16 = Atlas-pankki, 17 = S. Vientipankki, 18 = Ålandsbank ja 19 = Svenska Finlands Landtmannabank. — Luettelossa on mainittu ainoastaan sellaiset haarakonttorit, joissa harjoitetaan täydellistä pankkitoimintaa.

Suomessa on nykyaan pankinkonttoreja 258 pankkakunnalla kaikkiaan 527 eli pankinkonttori kutakin 6 800 asukasta kohden; säästöpankkeja, joita on n. 470, ei ole luettelossa laskettu mukaan.

Alajärvi 7, Alavus 2,5, Artjarvi 11, Asikkala 2, Aura 6, Brändö (Hki) 4, Degerby 10, Ehsenvaara 2, Ensi 2, 16, Epila 5, Eura 5, Finby 4, Forssa 1, 2, 6, Godby 3, Grankulla 3, 4, Haapajarvi 2, 14, Haapamäki 2, 5, Haapavesi 2, 14, Hajala 6, Hamina 1, 2, 7, Hankasalmi 5, Hanko 1, 2, 3, 6, 10, Harjavalta 6, Hauho 2, Hemola 1, 2 * Helsinki 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 15, 16, 17, 19, Hintola 3, Himmerjoki 6, Humppila 6, Hyvinkaa 2, 3, 7, Hameenkyro 2, * Hameenlinna 1, 2, 5, 7, 10, Harma 2, Ii 2, Isalmi 2, 3, 7, Iittala 2, Haalinen 5, Ilmajoki 2, Ilomantsi 2, Imatra 1, 2, Inkoo 4, Inkeroinen 11, Isojoki 16, Isokyro 2, Jaakkima 2, Jalasjarvi 2, 16, Jepua 4, * Joensuu 1, 2, 7, 11, Joroinen 7, Joutsa 7, Juuka 11, Juva 7, 11, *Jyväskylä 1, 2, 5, 7, Jamsa 2, 5, Jarvela 5, 11, Järvenpaa 9, Kajaani 1, 2, 3, Kalajoki 2, Kangasala 2,5, Kangasniemi 2, Kankaanpää 5, Kannus 1, 2, Karhula 2, Karja 1, 6, 19, Karkku 7, Karstula 2, Kaskinen 2, 4, Kauhajoki 2, 7, Kauhava 2, 4, Kauvola 11 Kauvatsa 6, Kemi 1, 2, 14, Kemijarvi 2, 14, Kerio 4, 13 Kerava 2, 3, 10, Kerimäki 11, Keuruu 5, 7, Kirkkonummi 4, Kittila 14, Kiukainen 6, Kiuruvesi 1, Kivijarvi 16, Kivimeni 2, 7, Koivisto 2, Kokemäki 2, 6, Kokkola 1, 2, 3, 4, 19, Konnevesi 7, Korpilahti 5, Korsnäs 4, Koski 2, Kosken asema 6, * Kotka, 1, 2, 11, Kouvola 1, 2, Kristiina 1, 2, 3, 4, 16, Kronoby 4, Kuhmoinen 2, 5, Kulosaari (Hki) 4, Kuolajärvi 2, * Kuopio 1, 2, 3, 7, 11, Kuortane 2, Kurikka 2, 4, Kurkijoki 11, Kuru 5, Kuusamo 16, Kuusankoski 2, Kuusjoki 6, Kylmakoski 5, Kyrö 2, 6, Kakisalmi 1, 2, 11, Lahti 1, 2, c, 5, 7, 10, 11, Laihia 2, 10, Laitila 2, 6, Lamma 2, Lapinlahti 7, Lappajarvi 2, Lappeenranta 1, 2, 3, 11, Laptraski 3, 4, Lapua 2, 5, 7, Lapvaarti 1, Lauttakyla 1, 2, 6, 7, Lavia 2, 5, Lempaala 5, Leppavirta 2, Lieksa 1, 2, Liljendal 4, Lohja 2, 4, 6, Loimaa 2, 4, 6, Loviisa 1, 2, 3, 4, 19, Luo-

pioinen 2, Luvia 2, 6, Langelmäki 7, Länkipohja 5, Maalahti 4, Maarianhamina 1, 4, 10, 18, Malmi 2, 9, Marttila 2, Maksamaa 4, Matku 6, Mellilä 6, Merikarvia 2, 5, * Mikkeli 1, 2, 3, 7, 11, Mouhijärvi 5, Munsala 3, Muonio 14, Myllymäki 5, Mynämäki 6, Mäntsälä 2, Mäntta 7, Mäntyharju 2, 11, Naantali 2, 4, Nakkila 2, Nilsiä 2, 7, Nivala 1, 4, Nokia 1, 2, 5, Nousiainen 6, Nummela 6, Nurmes 2, 11, Narpoo 3, 4, 19, Oitti 5, Orivainen 1, 3, 4, Orimattila 2, 3, Orivesi 2, 5, Oulainen 2, * Oulu 1, 2, 4, 7, 14, 16, Padasjoki 11, Paimio 6, Parainen 4, 6, 13, Parikkala 2, 11, Parkano 5, Pello 2, Pernio 6, Petalahti 4, Petsamo 2, Pieksämäki 1, 2, 11, Pielavesi 3, Pietarsaari 1, 2, 3, 4, Pomarkku 6, * Pori 1, 2, 4, 5, 6, Porlammi 11, Porvoo 1, 2, 3, 4, 19, Pukkila 11, Punkalaidun 6, Purmo 4, Puumala 2, Pyhäjärvi U. l. 2, Pyhtää 4, Pälkäne 5, 7, Pollakkala 2, Pörtom 4, Raahe 1, 2, Rantasalmi 2, 11, Rauma 1, 2, 5, 6, Rautalampi 2, 3, Rautila (Vehmaa) 6, Riihimäki 2, 5, Ristiina 11, Rovaniemi 1, 2, 14, Ruovesi 2, 5, Ruukki 14, Saarijärvi 2, Salmi 2, Salo 2, 3, 4, 6, 13, Sauvo 6, Savitaipale 11, Savonlinna 1, 2, 3, 7, 11, Seinäjoki 1, 2, 5, Sipoo 4, Siuntio 3, Skaru 4, Sodankylä 14, Somero 2, 6, * Sortavala 1, 2, 3, 11, Sulkava 2, Suojärvi 2, Suolahti 1, 5, Suonenjoki 2, Sysmä 11, Sakyla 6, Taavetti 2, Tammisaari 1, 4, 10, * Tampere 1, 2, 3, 4, 5, 7, 10, 12, Terijoki 2, 11, Tervajoki 7, Tervo 11, Teuva 2, Tikkurila 9, Toijala 2, 5, Tornio 1, 2, 14, Turenki 2, 5, * Turku 1, 2, 3, 4, 6, 10, 12, 13, 16, 19, Urjala 2, 6, Uuras 1, Uusikaarlebyy 1, 3, 4, Uusikaupunki 1, 2, 4, 6, 13, * Vaasa 1, 2, 3, 4, 5, 10, 16, 19, Valkeakoski 2, Vammala 2, 5, Varkaus 1, 2, Vestanfjärd 4, Vihti 2, * Viipuri 1, 2, 3, 7, 10, 11, 15, Viitasaari 7, Vilppula 2, Vinkkilä 2, 6, Virkby 4, Virojoki 2, Virrat 5, Visuvesi 5, Voikka 2, Vartsilä 1, 2, Vöyri 1, 3, 4, Ylimarkku 3, 4, Ylistaro 2, 7, Ylitornio 2, 14, Ylivieska 2, Ähtäri 2, 4, Äänekoski 7.

Arvopaperimarkkinat. Erästä paaomansaastomuotoa edustaa arvopaperipörssin vaihto. V. 1926 vaihdettiin osakkeita seuraavat maarat: pankkiosakkeita 123.8 milj. mk, vakuutusosakkeita 0.5 milj. mk, kulkulaitososakkeita 5.1 milj. mk, teollisuusosakkeita 168.8 milj. mk ja muita osakkeita 4.1 milj. mk, eli yhteensä 302.3 milj. mk. Tähän tulee lisäksi obligatioiden vaihto: 39 milj. mk (nimellisarv. 46 milj. mk). Keskimäärin ovat kurssit kaikille pörssissä noteeratuille osakkeille nousseet 28 %, pankkiosakkeiden nousu oli 23, teollisuusosakkeiden 35 % ja muiden 16 %. Pankkiosakkeiden nousu on ollut yhtenäinen suurpankkien keskim. 20.5 %. Suurinta huomiota ovat herättäneet yhdistyneet puu- ja sellulosayhtiöt, joiden osakkeet ovat nousseet n. 90 %; sellulosa- ja paperiteollisuusosakkeiden nousu oli n. 50 %, rauta- ja koneteollisuusosakkeiden n. 20 %, kutomateollisuuden n. 10 %.

(S. Keskuskauppakamarin vuosikertomus IX. V. 1926. Hki 1927).

(Suomen Osuustoimintaliike 1925. I—II. Pellervon Vuosik. XXIV. Hki 1927.)

Osuustoiminta yleensä.

Suomen osuustoiminta v. 1925. Rekisteröityjä osuuskuntia oli maassamme vn 1925 loppuessa seuraava määrä:

läänit	kauppoja	meijereitä	kassoja	muita	yhteensä
Uudenmaan	81	37	67	186	371
Turun	117	105	179	287	688
Ahvenanmaa	17	15	9	9	50
Hämeen	90	64	91	176	421
Viipurin	142	92	306	285	825
Mikkelin	40	39	88	72	239
Kuopion	68	98	218	223	607
Vaasan	152	140	170	336	798
Oulun	65	74	235	299	673
koko maa	772	664	1 363	1 873	4 672
v. 1924	777	604	1 170	1 715	4 266

»Muihin osuuskuntiin», joita v. 1925 oli 1 873, kuului 191 kone-, 217 turvepehku-, 121 munanmyynti-, 208 puhelin ja 112 sähköosuuskuntaa.

Osuuskauppoja oli eniin Vaasan ja Viipurin, meijereitä Vaasan ja Turun, kassoja Viipurin ja Oulun ja kaikkia osuuskuntia eniin Viipurin läänissä. Osuuskassat ovat levinneet tasaisimmin yli koko maan. Maalais- ja kaupunkikuntain kesken osuuskunnat jakaantuvat siten, että edellisissä niitä on noin 90 %, jälkimmäisissä noin 10 %, mikä osoittaa Suomen osuustoiminnan olevan pääsiassa maaseudun tarpeita palvelevan.

Osuuskuntain luvun kasvaminen näkyy seuraavista numeroista:

vuosi	kaupp.	meijer.	kassoja	koneos.	turvep.	muita	yht.
1901	3	—	—	—	—	—	3
1905	166	225	140	4	7	50	592
1910	512	362	416	191	85	363	1 929
1915	539	454	603	251	141	529	2 517
1920	770	504	724	320	188	771	3 281
1924	777	604	1 170	453	215	926	4 266
1925	772	664	1 363	491	217	1 165	4 672

Kaupparekisteriin merkittiin v. 1925 yhteensä 432 uutta osuuskuntaa, mutta poistettiin 26, joten lisäys on 406. Osuuskassain osalle tuli tästä lisäyksestä kokonaista 193, mutta niinpä tämä osuustoiminnan haara olankin parhaillaan erikoisen ripeästä noousukautta. Myös osuusmeijerien luku lisääntyi suhteellisen huomattavasti, nim. 60:lla, [illegible] ollen arrettavan aikana, jolloin maamiehen kaikki tulolähteet on käytettävä mahdollisimman taloudellisesti ja tarkasti. Osuuskauppain luku sen sijaan edelleenkin hiukan vähentyi, sillä [illegible] yhdistäminen torsiin osuuskauppoihin [illegible]. Osuuskauppalike laajentuukin pääasiassa uusien myymälöiden perustamisen avulla.

J ä s e n m a a r ä n kehitys Suomen osuuskunnissa ilmenee seuraavasta taulukosta:

Suomen osuuskuntain jäsenmäärä vv. 1902—1925.

vuonna	osuuskaupoissa	osuusmeijeissä	osuuskassoissa	muissa os.-kunnissa	yhteensä
1902	6 000	2 000	—	2 000	10 000
1906	50 000	29 000	5 000	5 000	89 000
1910	87 000	35 000	17 000	40 000	179 000
1914	97 000	42 000	22 000	50 000	211 000
1918	251 000	47 000	29 000	70 000	397 000
1922	342 000	50 000	49 000	100 000	541 000
1923	352 000	53 000	62 000	102 000	569 000
1924	374 000	56 000	78 000	105 000	610 000
1925	387 000	58 000	95 000	106 000	646 000

V. 1925 lisääntyi osuuskuntain jäsenmäärä 26 000 (ed. v. 41 000), mistä suurin osa 17 000, [illegible] jäsenmäärä lisääntyi 22 %.

Osuuskunnissa oli vn 1925 lopussa jäsenä yhteensä 664 000. On kuitenkin huomattava, etta samat henkilöt kuuluvat etenkin maassa tulla useampiin osuuskuntiin, mutta toiselta puolen jäsenet ovat valtavalta osalta perheen pääsiäisiä ja sen perä tiellä voidaan arvioida, että noin puolet, ehkäpä kaksi kolmasosaakin Suomen väestöstä kuuluu välittömästi osuuskuntain piiriin.

Osuuskuntain yhteinen [illegible] v. 1925 yhtiä 424 milj. markalla edellisen vuoden vastaavaa suuruutuksen. Tämäkin osaltaan osoittaa osuustoiminnallisen [illegible] kehitystä. Seuraavassa taulukossa näytetään osuuskuntain lukevaihdon kehitys.

Suurten osuuskuntain liikevaihto vv. 1902—1925 (milj. mk).

vuosi	osuuskauppain myynti	osuusmeijerien myynti	osuuskassain saatavat	muiden os.-kunt. liikevaihto	koko liikevaihto
1902	1	2	—	—	3
1906	22	22	1	5	50
1910	47	29	4	15	95
1914	71	44	6	20	141
1918	477	119	11	110	717
1922	1 800	514	84	300	2 698
1924	2 199	598	218	301	3 316
1925	2 382	745	310	303	3 740

Suurin lisäys liikevaihdossa tuli osuuskauppain osalle, nim. 183 milj. mk. Suhteellisesti taas oli lisäys suurin osuuskassain saatavissa, jotka kohosivat ed. v:een verrattuna 42 %. Myös osuusmeijerien myynti osoitti tänäkin vuonna huomattavaa lisäystä.

Osuuskuntain omiin rahastoihin on sota-vuosien aiheuttama markan arvon lasku tietysti vaikuttanut hyvin haitallisesti. Paikallisten osuuskauppain, -meijerien ja -kassain rahastojen kokonaismäärä, joka v. 1914 teki 14 milj. mk, oli v. 1925 jo 316 milj. mk. Vielä v. 1922 näiden rahastojen arvo oli pienempi kuin v. 1914, mutta v. 1923 se pääsi sivuuttamaan vn 1914 arvon.

Osuuskauppaliike.

Osuuskaupat v. 1925. Niiden yleisiä oloja kuvaa seur taulukko:

läänit	kauppain luku	jäseniä yhteensä	myymälöitä	tuotantolaitoksia	henkilökunta	vuosimyynti milj. mk
Uudenmaan	56	64 000	420	24	2 512	395.0
Turun	98	44 000	426	23	1 052	281.4
Ahvenanmaa	16	3 000	28	—	57	16.8
Hämeen	67	37 000	277	23	974	225.2
Viipurin	101	70 000	620	51	1 945	460.1
Mikkelin	29	27 000	180	8	466	132.9
Kuopion	46	43 000	304	17	775	215.4
Vaasan	114	57 000	519	33	1 292	363.5
Oulun	55	42 000	436	48	1 269	291.6
koko maa	582	387 000	3 210	227	10 342	2.381,9

Osuuskauppain luku väheni edellisestä vuodesta 5, mutta niiden myymälöiden luku kasvoi 155, joten vuoden lopulla tuli kutakin osuuskauppaa kohti 5.5 myyntipaikkaa. Samoin kasvoi jäsenmäärä 16 000, joten keskimäärin kutakin osuuskauppaa kohti tulee 666

jäsentä. Huomattava on myös osuuskauppain myynnin kasvaminen. Ed. vuoteen verrattuna oli lisays 182.7 milj. mk. Koko myynnistä tuli keskimäärin 4.1 milj. mk osuuskauppaa kohti; 40 (ed. v. 35) osuuskaupassa kohosi myynti yli 10 milj. mk.

Suomen suurimmat osuuskaupat olivat m. v. jasenmäärääns nähden Ol. Elanto Hgissa (31 865 jas.), Ol Voima Tureella (11 238), Kyminlaakson Ol Kotkassa (8 538), Viipurin Ol (8 281), Oulun Ok (7 847), Mikkelin Tv. Ok (6 459), Ol Tyokansa Kuopiossa (6 045), ja Ok. Kansa Turussa (5 246). Vuosimyynnin suuruudessa taas olivat ensimmäiset Ol Elanto (221 3 milj. mk.), Ol Voima (52.4), Viipurin Ol (47.9), Kymenlaakson Ol (46 4), Oulun Ok (45.8), Keski-Pohjanmaan Ol (Kokkola) (39.9), Kajaanin Ol (27.3) ja Mikkelin Tv Ol (25.9).

Suomen osuuskauppain talousasema oli v. 1925 seuraava:

Suomen osuuskauppain taloudellinen asema v. 1925

läänit	kiinteim. arvo 1 000 mk	omat pääomat yhteensä 1 000 mk	% taseesta	liikekustann. yhteensä 1 000 mk	% myyn.	puhdas ylijääm. yhteensä 1000 mk	% myyn.
Uudenm...	74 254.2	57 672.6	31.3	55 496.2	14.1	8 580.8	2.2
Turun	21 232.7	23 206.2	22.7	16 831.5	6.0	4 118.4	1.5
Ahvenanm.	444.3	2 555.9	46.1	774.1	4.6	490.0	2.9
Hämeen ..	29 123.1	26 197.6	26.8	17 892.6	7.9	3 239.1	1.4
Viipurin ..	53 608.3	49 940.6	25.1	38 147.5	8.3	8 755.1	1.9
Mikkelin ..	14 362.0	13 522.6	24.9	8 053.4	6.1	1 767.0	1.3
Kuopion ..	21 942.3	11 926.2	14.1	13 171.1	6.3	2 107.5	1.0
Vaasan ..	28 284.3	35 422.3	25.0	22 361.4	6.2	6 147.2	1.7
Oulun	24 751.0	23 365.7	20.5	23 222.3	8.0	3 852.1	1.3
koko maa	268 002.2	243 809.7	24.8	196 250.4	8.2	39 057.2	1.6

Parhaimmin olivat edelleenkin Uudenmaan ja Viipurin läänit varustautuneet kiinteistöilla. Samoin oli omain pääomain laita. Paras tulos oli Ahvenanmaan osuuskaupoilla, nim. 9.2 %, puhdasta ylijäämää; seuraava oli järjestyksessä Uudenmaan läänin (2.2 %).

Osuuskauppain ylijäämasta pidätettiin lukkeeseen 25.5 milj. mk eli 64.3 %, ja palautettiin ostohyvitykseen 13.1 milj. mk eli 33.0 %. Suhteellisesti eniten ostohyvitysta vastaan palautettiin Uudenmaan läänissä, 49.9 %, ja Ahvenanmaalla, 39.2 %, sekä Oulun läänissä 37.7 ja suhteellisesti vähimmin Kuopion läänissä, 8.2 %.

Osuuskauppain säästökassaliike on edelleen huomattavasti kehittynyttä. Vn 1925 lopussa harjoitti 188 osuuskauppaa säästökassaliikettä. Vuoden lopussa olivat talletukset 195.1 milj. mk jakautuen 85 570 vastakirjalle. Säästöonpanoja tehtiin vuoden kuluessa 114 456 ja ottoja 92 855. Korkokanta vaihteli 7 ½—10 %.

Maamme osuuskauppaliike jakautui kuten tunnettua v. 1916

kahtia siten, että ns. »edistysmieliset» osuuskaupat erosivat »Suomen Osuuskauppain Keskuskunnasta» (SOK) ja muodostivat oman »Kulutusosuuskuntain Keskusliiton» (KK). SOK:hon jääneet ns. »puolueettomat» osuuskaupat toimivat pääasiallisesti maanviljelysväeston keskuudessa, kun taas KK:hon liittyneet ovat puhtaasti kuluttajaväestön osuuskauppoja. Seuraavassa esitetään vertailu näiden kahden osuuskaupparyhmän välillä (yksi osuuskauppa kuuluu sekä SOK:hon että KK:hon).

SOK:n ja KK:n jäsenosuuskaupat vv. 1918—1926.

vuosi	jäs.kauppoja		jäsenmäärä (1000)		liikevaihto milj. mk		oma tuotanto milj. mk		säästökassat milj. mk	
	SOK	KK	SOK	KK	SOK	KK	SOK	KK	SOK	KK
1918	494	87	170	95	349	147	—	21	1	—
1920	500	106	180	114	966	526	—	72	8	11
1922	470	113	176	161	1 039	736	20	118	22	42
1924	461	110	180	185	1 211	967	28	150	38	103
1925	452	113	182	199	1 296	1 064	34	199	56	139
1926	434	113	188	208	1 385	1 148	36	236	78	176

Ne osuuskaupat, jotka ovat ryhmittyneet SOK:n ympärille, ovat lukuisammat, mutta yleensä huomattavasti pienemmät kuin KK:n jäsenosuuskaupat. Jälkimmäisiin on myös liittynyt huomattavassa määrässä jäseniksi muitakin kuin perheen päämiehiä. Tästä johtuu, että v. 1926 SOK:n jäsenosuuskauppain jäsenmäärä oli n. 20 000 pienempi ja osuuskauppain luku lähes 4 kertaa suurempi kuin KK:n.

Elanto. Suomen ja pohjoismaiden suurin kulutusosuuskunta on Osuusliike Elanto r. l. Helsingissä. Sen kehitystä päättyneellä 20-vuotiskaudella kuvaa seur. taulukko:

Osuusliike Elannon kehitys vv. 1907—1926.

vuosi	jäseniä	myymälöitä	henkilök.	myynti mk	voitto mk	varat mk
1907	1 732	12	98	288 734	3 865	564 377
1910	2 437	24	219	1 368 033	66 310	695 873
1920	28 405	89	1 265	105 491 702	2 971 583	33 379 576
1924	30 723	148	1 741	192 607 035	4 758 637	107 637 247
1925	31 865	165	1 841	221 300 766	5 944 879	122 555 141
1926	33 875	181	1 956	250 082 950	7 971 863	138 417 393

Omia tuotantolaitoksia oli Elannolla v. 1926 seuraavat:

tuotantolaitokset	valm. arvo milj. mk	tuotantolaitokset	valm. arvo milj. mk
meijeri	56.1	pakkaamo ja paahtimo	7.4
leipätehdas	45.0	kaljapanimo ja vesitehd.	2.1
makkaratehdas	16.2	säilyketehdas	0.3
mylly	10.6	aputehtaat	4.8

Tuotantolaitosten valmistusmäärä oli yhteensä 142.6 milj. mk.

Elannolla oli vn 1926 päättyessä Helsingin kaupungin alueella 19 omaa tai vuokratonttia 12 eri paikassa. Maaseudulla omisti Elanto 23 palstatilaa ja 2 suurehkoa maanviljelystilaa (Backas Hgin pitajassä ja Nyry Hausjarvella). Kiinteistöjen kirjanpitoarvo oli 66.8 milj. mk.

Elannon s ä ä s t ö k a s s a s s a oli vn 1926 lopussa talletuksia 30 437 671 (ed. v. 22 966 259) mk 18 720 (18 046) säästökirjalla. Elannon j ä s e n t e n r a h a s t o s s a, joka on muodostettu palautettavain ylijäämäosuuksien pidätetyista osista ja joka käytetään jäsenten hyvaksi, oli varoja 4 424 257 (3 682 949) mk eli jäsentä kohden 172·93 (156·32). Elannon jäsenistö on kuoleman varalta v a k u u t e t t u (määratyin edellytyksin) 500 mksta jäsentä kohti. Vakuutuksessa oli näitä jäseniä 13 607 henkeä.

E l a n t o - l e h t e ä ilmestyi 23 numeroa keskim. 20 465 kpl.

Elannon h a l l i n t o on järjestetty siten, että osuuskuntakokouksen sijalla toimii »edustajisto», johon kuuluu 60 jäsentä, joista valitaan joka toinen vuosi 30; jäsenyys kestää 4 vuotta. Edustajisto kokoontuu kevätkokoukseen (ennen huhtikuun loppua) ja syyskokoukseen (ennen lokakuun loppua). Edustajiston ohella on liikkeen valvovana elimenä »hallintoneuvosto». Johtavana elimenä on johtokunta. Pääjohtaja Väinö Tanner.

Osuuskaupalliset tukkuliikkeet. S u o m e n O s u u s k a u p p o j e n K e s k u s k u n t a r. l:n (SOK., per. 1904) kehitys on ollut seuraavanlainen (Vuosikertomus 22. toimintavuodelta):

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta vv. 1905—1926.

vuosi	jäseniä	henkilökunta	omat rahastot 1 000 mk	vuosimyynti 1 000 mk	vuosivoitto 1000 mk	omat uot. 1000 mk
1905	27	16	127	1 004	17	—
1910	139	81	1 146	13 610	165	—
1922	470	1 281	28 454	416 599	5 456	34 848
1924	461	1 436	43 100	630 320	9 500	46 322
1925	452	1 470	53 000	700 500	10 600	48 436
1926	434	1 454	64 429	742 486	12 034	53 818

Myyntikonttoreita on SOK.lla Helsingissä, Joensuussa, Jyväskylässä, Kokkolassa, Kotkassa, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella, Turussa, Vaasassa ja Viipurissa seka varastokonttorit Maarianhaminassa, Raumalla ja Porissa. Tuotantolaitoksia on Vaajakoskella tulitikkutehdas, puunjalostustehdas ja saha, harja-, paperipussi- ja makeistehdas, marjanjalostuslaitos ja korjauspaja, Helsingissä trikootehdas ja neulomo, teknokemiallinen tehdas ja sikuritehdas seka paahtimo, pakkaamo polkupyorien kokoonpano- ja hienomeka-

ninen korjauspaja, Viipurissa rinkeleipomo ja makaronitehdas ja Jämsässä tiilitehdas. Lisäksi on SOK:lla 2 maatilaa. SOK harjoittaa laajaa neuvontatointa, ylläpitää 2-vuotista Suomen Osuuskauppakoulua, toimeenpanee erilaisia kursseja sekä julkaisee viikkolehtea »Yhteishyvä» ja aikakauslehteä »Osuuskauppalehti» sekä »Osuuskauppaväen Kalenteria». Jäsenosuuskauppain ostot SOK:lta tekivät 51.3 % niiden koko myynnistä.

Osuustukkukauppa r. l. (OTK, per. 1918) on kehittynyt seuraavasti (OTK:n johtokunnan kertomus 1926):

Osuustukkukauppa vv. 1918—1926.

vuosi	jäseniä	toimistoja	omat rahastot 1 000 mk	vuosimyynti 1 000 mk	vuosivoitto 1 000 mk	% myyn	oma tuotanto 1 000 mk
1918	98	—	865	14 375	259	1.8	—
1920	110	6	6 167	98 838	3 106	3.1	—
1922	112	8	15 510	318 401	5 244	1.7	—
1924	109	8	28 745	550 393	7 238	1.3	19 600
1925	112	8	36 747	656 176	8 839	1.4	36 900
1926	112	8	44 877	658 485	9 214	1.4	26 900

Myyntitoimistoja on Helsingissä, Jyväskylässä, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella, Turussa, Vaasassa ja Viipurissa. Helsingissä on myös keskusvarasto (nyk. omassa suuremmoisessa rakennuksessaan), neulomo ja pukimo sekä teknokemiallinen tehdas, pakkaamo ja kahvipaahtimo. Tampereella on tulitikkutehdas, Jääskessä mylly ja Porin lähistöllä silakkasuolaamot. Jäsenosuuskauppain ostot OTK:sta tekivät vain 57.2 (ed. v. 61.2) % niiden koko myynnistä.

Osuuskaupalliset keskusjärjestöt. Osuuskauppaliikkeen alalla suoritettavaa yleistä valistus- ja neuvontatyötä varten on olemassa kaksi eri keskusjärjestöä. Yleinen Osuuskauppain Liitto (YOL) on »puolueettomain» osuuskauppain keskuselin, joka toimii SOK:n yhteydessä siten, että sen hallintoneuvostona on SOK:n hallintoneuvosto ja keskustoimistona SOK:n neuvontatoimisto. V. 1926 kuului YOL:oon 430 osuuskauppaa. Näillä osuuskaupoilla on yhteisiä vakuutuslaitoksia (Henkivakuutusosakeyhtiö Pohja, Paloapuyhdistys Tulenvara, Eläkelaitos Elonvara ja Keskinäinen Vakuutuslaitos Oma) ja muita yhteisiä harrastuksia. Puolueettomat osuuskaupat ovat ryhmittyneet 15 osuuskauppapiiriksi. Liitto julkaisee kansanlehtiä »Yhteishyvä» ja »Samarbete» sekä ammattilehtiä »Osuuskauppalehti» ja »Handelslaget».

Kulutusosuuskuntain Keskusliiton (KK) perustivat v. 1916 SOK:sta eronneet »edistysmieliset» osuuskaupat. V. 1926 kuului siihen 113 osuuskuntaa, joissa oli 208 501 (ed. v.

197 315) jäsentä, joiden liikevaihto oli 1 148 (1 052) milj. mk. KK:n muodostavat siihen jäseniksi liittyneet osuuskaupat ja niiden keskusjärjestöt (Osuustukkukauppa, Vakuutus Oy. »Kansa», ja paloapuyhdistys »Tulenturva»). Toimielimet ovat: edustajakokous, hallintoneuvosto ja johtokunta. Maakunnallisina apuelimina toimin 8 osuuskauppaliittoa. KK julkaisee osuustoimintakirjallisuutta sekä kahta kansanlehtea: »Kuluttajan Lehtea» ja »Konsumentbladet» ja levikki v. 1926 yhteensä yli 100 000. Lisäksi julkaisee KK »Tyotoveri»-nimistä osuuskauppain toimihenkilöiden ja »Osuusliike»-nimistä hallintoelinten ja johtajain ammattilehteä. KK:n osastot: valistus-, neuvonta-, toimenvaihtys-, rakennus-, lakiasain-, opinto- ja myyntiosastot, ovat edelleen kehittyneet. KK:lla on oma kirjapaino, paperipussi- ja tarkkauluvalmetehdas, joiden liikevaihto oli 10 2 milj. mk. KK:n toimitusjohtaja on Paavo Rauttinen. Toimisto Helsingissä, Kirkkok. 14.

Maataloudellinen osuustoiminta.

Osuusmeijerit. Niiden toimintaa v. 1925 kuvaa seur. taulukko:

Osuusmeijerit v. 1925.

läänit	luku	jäseniä	osuuks. yht.	lehmäluku jäs. kohd.	maitoa 1 000 kg	voita 1 000 kg	juustoa 1 000 kg	ylijäämä 1 000 mk
Uudenm.	38	1 393	15 123	10 9	24 444	284 7	739 1	829.4
Turun	104	14 672	89 381	6 1	161 962	5 653 9	1 273 4	1 920.7
Ahvenan.	13	741	3 322	4.5	2 966	127.3	0.3	÷ 21.0
Hämeen	53	4 154	38 110	9 2	61 045	1 774 3	244 7	646 7
Viipurin	109	5 413	25 275	4.7	21 849	334.8	181.2	263.3
Mikkelin	23	2 218	18 313	8.3	16 512	513.3	133 1	590.9
Kuopion	62	8 437	62 717	7 4	53 507	2 024 5	86 3	845.6
Vaasan	129	14 036	66 571	4.7	84 858	3 332.8	306.7	1 594.6
Oulun	71	6 705	42 178	6.3	39 325	1 356.5	187.4	1 094.3
koko maa	602	57 769	360 990	6 2	466 468	15 402 1	3 152 2	7 806.5

Osuusmeijeritoiminnassa ovat edelleenkin Turun ja Vaasan läänit johdossa. Meijerien luku on m.v lisäantynyt eniten Viipurin, Hämeen ja Vaasan läänissä. Jäsenmäärä on lisäantynyt melkein kaikissa läänissä.

Pastoroimista käyttäviä meijereitä oli 363, sitä käyttämättömiä 140 ja sellaisia, jotka eivät pastoroimista tarvitse, 99.

S u u r i m m a t osuusmeijerit v. 1925 olivat: Iisalmen (7 230 lehmää), Kuopion (6 837), Kymenlaakson Sippolassa (5 847), Nurmeksen (4 792), Huittisten (3 900), Kiuruveden (3 619), Porin ympäristön (3 246), Lapinlahden (3 144) ja Salon seudun (3 053); kaikissa muissa osmjeissä oli lehmäluku alle 3 000. Vastaanottamastaan mai-

dosta käyttivät osuusmeijerit voinvalmistukseen 77.9 %, juustonvalmistukseen 8.1 %, myyntiin 14.4 % ja palkkaukseen 0.2 %.

Osuusmeijerien pääomista oli v. 1925 omilta jäseniltä koottua 59.2 milj. mk eli 42.4 %, muualta lainattua 80.4 milj. mk eli 57.6 % (siitä valtiolta 11.8 milj. mk eli 14.7 %).

Liikekustannuksiin meni meijereissä 10.1 % kaikista tuloista ja ylijäämäksi jäi 1.1 %.

Karjanmyyntiosuuskuntia oli v. 1925 toiminnassa 10, joista yksi on oikeastaan osuuskaupan haaraosasto. Tietoja antaneita osuuskuntia oli v. 1925 7 ja näissä 4 669 jäsentä. Jäsenet olivat osuuskunnissa merkinneet 28 032 osuutta. Omat teurastamot oli yhtä lukuunottamatta kaikilla osuuskunnilla ja samoin oli niillä kaikilla makkaratehdas. Yhteinen liikevaihto kohosi 94.9 milj. mkaan, josta kuitenkin Lounais-Suomen Osuusteurastamon liikevaihto teki yli 58 milj. mk, muiden vaihdellessa 0.3—12 milj. mk. Osuuspääomat tekivät yhteensä 200 461 mk ja vara- ym. rahastot 3 731 475 mk.

Maataloudellisen osuustoiminnan keskusliikkeet. Voinvientiosuusliike Valion r. l. (per. 1905) toimintaa näihin asti kuvaa seur. taulukko:

Valion kehitys vv. 1906—1926.

vuosi	jäsenmeijerejä	omat pääomat mk	vuosimyynti mk	vuosivoitto mk	Valion vienti % koko maan voinviennistä
1906 ...	80	154 000	7 491 000	115 000	20.9
1910 ...	157	348 000	13 310 000	139 000	48.5
1914 ...	232	965 000	23 558 000	544 000	81.4
1918 ...	284	2 398 000	64 550 000	815 000	—
1922 ...	324	10 829 000	404 886 000	1 710 000	76.0
1924 ...	362	12 461 000	447 500 000	1 611 000	89.3
1925 ...	401	14 257 000	604 362 000	2 854 000	86.8
1926 ...	438	16 198 000	584 058 000	3 094 000	87.2

Valion vastaanottama ja valmistama voimäärä v. 1925 oli 264 242 (ed. v. 195 827) astiaa, mistä määrästä sijoitettiin kotimaahan 37 438 ja myytiin ulkomaille 225 405 astiaa. Tästä meni Englantiin 66 %, Saksaan 32 % ja Tanskaan ym. 2 %. Keskihinta kg:lta oli Smk 34: 24 (ed. v. 31: 55).

Juustoa moi Valio m. v. kaikkiaan 2.5 milj. (ed. v. 1.9 milj.) kg, mistä ulkomaille myytiin 2.0 milj. kg ja kotimaahan 0.5 milj. kg. Keskihintana maksoi Valio juustosta Smk. 16: 97 (ed. v. 18: 59).

Valion kokonaismyynti v. 1925 teki 604 362 865 mk, ollen 35 % suurempi edellisen vuoden myyntiä; nousu johtui tavaramäärän kasvamisesta ja hintain kohoamisesta.

Valion p ä ä k o n t t o r i on Helsingissä ja sen osastoina toimii vientikonttori Hangossa sekä myyntikonttori Hullissa. Hankoon on myös sijoitettu drittehtehdas. Kotimaisesta kaupasta huolehtivat konttorit Turussa, Viipurissa, Tampereella ja Oulussa. M e i j e r i l i i k e t t ä harjoittavat Helsingin, Turun ja Viipurin konttorit. Vähittäismyymäloitä on Valiolla Higissä 3, Turussa 8 ja Viipurissa 5.

Liiketoimintansa ohella Valio harjoittaa laajasuuntaista n e u v o n t a t y ö t ä. Tätä työtä on johtamassa Valion neuvontalaitos rakennusteknillisine ja taloudellisine osastoineen ja laboratorioineen sekä toiselta puolen meijerihitot, joita nykyään on 12. Toimihenkilöiden koulutuksesta huolehtii Valion oma m a i t o t a l o u s o p i s t o. Lisäksi on j u u s t o n h a r j o i t t e l u l a i t o s vakinaisesti 5 meijerissä, minkä lisäksi on ollut 3 ylimääräistä ja 1 tilapäinen harjoittelumeijeri. — Valio hoitaa myös M e i j e r i v ä e n K e s k i n ä i s t ä E l ä k e l a i t o s t a sekä M e i j e r i v ä e n P a i k a n v ä l i t y s t o i m i s t o a. — Valio julkaisee »K a r j a t a l o u s» ja »K a r j a n t u o t e» nimisiä aikakauslehtiä sekä ottaa osaa »Suomen Osuustoimintalehden» toimittamiseen.

C e n t r a l l a g e t E n i g h e t e n m. b. t. Jäsenmäärä v. 1925 oli 12 meijeriä 92 osuudella. Vastaanotettu voimäärä oli 16 073 astiaa, mistä vietiin etupäässä Englantiin, 12 465 ja myytiin kotimaassa 3 621 astiaa. — Juustoa vastaanotti Enigheten 255 885 kg, mistä myytiin suurin osa ulkomaille (etupäässä Saksaan). — Kokonaisliikevaihto oli 34 948 927 mk ja ylijäämä 119 485 mk. Pääkonttori on Helsingissä, jääh lytyslaitos Vaasassa ja Manchesterissa asiamies.

S u o m e n K a r j a k e s k u s k u n t a r. l. perustettiin 1918. Sen tarkoituksena on, tasoittaen karjanmyyntiosuuskuntain keskinäistä kilpailua, edustaa niitä yhteisillä markkinoilla sekä ratkaista näiden osuuskuntain yhteisiä taloudellisia tehtäviä.

Suomen Karjakeskuskunta vv. 1919—1925.

vuosi	jäsenosuuskuntia	myymälöitä	omat pääomat mk	vuosimyynti mk	vuosivoitto mk
1919	14	5	1 133 000	13 075 000	157 000
1922	14	14	1 295 000	45 000 000	142 000
1924	26	20	1 852 000	65 102 000	189 000
1925	26	22	2 022 000	71 000 000	190 655

Karjakeskuskunta vähitti v. 1925 lihaa kaikkiaan 4 315 886 kg. Tästä määrästä se hankki 55,4 % jäsenkuntansa ulkopuolella olevilta yksityisiltä. Karjakeskuskunta on nim. asettunut suoranaiseen yhteyteen karjanomistajain kanssa sellaisilla seuduilla, missä paikalliset karjanmyyntiosuuskunnat ovat lakkauttaneet toimintansa, kuten Uudellamaalla, Hämeessä ja osittain Karjalassa.

Karjakeskuskunnalla on tukkuliikkeet Helsingissä ja Viipurissa sekä ostokonttori Hämeenlinnassa, vientiteurastamo Torniossa ja asiamiehiä Haaparannassa. Pääkonttori on Helsingissä, missä on myös ajanmukainen lihanjäähdytyslaitos, makkaratehdas, lerkkelekeittämö, suolaamo ja savustamo sekä 16 vähittäismyymälää. Viipurissa on makkaratehdas, tukkuvarasto ja 5 myymälää ja Hämeenlinnassa 1 myymälä. Henkilökuntaan kuului 222 henkeä.

Vientikunta Muna r. l. (per. 1921), johon oli vn 1925 lopussa liittynyt 114 jäsenosuuskuntaa, valitti 197 855 kg munia, arvoltaan 4 100 038 mk. Ulkomaille lähetettiin 54 019 kg, joista Englantiin on mennyt 29 646 kg, Saksaan 13 861 kg ja Ruotsiin 10 512 kg. Helsingissä olevan pääkonttorin lisäksi oli liikkeellä varastotoimisto Turussa ja asiamies Tukholmassa. Englannin markkinain hoito oli Valion Hullin konttorin huostassa.

Metsänomistajain Metsäkeskus Oy. (per. 1921) on osakeyhtiön muotoa käyttävä, mutta osuustoiminnallisia tarkoituksia ajava keskusliike. Sen liike on ollut:

v. 1922	vuosimyynti	11.8	milj.	mk.	vuosiylijäämä	0.2	milj.	mk.
v. 1924	»	38.2	»	»	»	1.0	»	»
v. 1925	»	62.6	»	»	»	1.3	»	»
v. 1926	»	76.9	»	»	»	1.4	»	»

Helsinkiin sijoitetun pääkonttorin lisäksi on metsäkeskuksella laivauskonttorit Kotkassa, Ruumalla, Kristiinassa, Ykspihlajassa, Makslahdessa ja Raahessa. Liikkeen tarkoituksiin kuuluu myös paikallisten metsäliikkeiden perustaminen ja tukeminen. Näitä tytäryhtymiä oli v. 1925 toiminnassa 7: Keski-Suomen Metsä Oy., Pielaveden Metsäosuuskunta r. l., Iisveden Metsä Oy., Sukajokilaakson Metsä Oy., Metsätalous Osuuskunta Pyhäjoki r. l., Kallavesistön Metsä Oy., Pielisen Metsätalous Oy. ja Lohjan vesistön Metsä Oy.

Keskusosuusliike Hankkijain r. l. (per. 1905) kehityksestä annetaan seuraavia tietoja:

Hankkijan kehitys vv. 1905—1926.

vuosi	jäsenluku	henkilökunta	omat rahastot mk	vuosimyynti mk	vuosiylijäämä mk
1905	67	10	34 000	727 000	10 000
1910	358	35	260 000	3 589 000	16 000
1914	832	76	749 000	7 023 000	116 000
1918	1 240	248	7 406 000	78 318 000	2 121 000
1922	1 305	171	9 396 000	134 436 000	1 924 000
1924	1 267	176	11 152 000	192 618 000	852 500
1925	1 267	176	12 834 000	219 092 000	1 243 500
1926	1 257	—	16 097 000	278 088 000	3 022 500

Hankkijan eri liikeosastot olivat: siemenosasto, apulanta-, väkirehu- ja viljaosasto, koneosasto ja sähköosasto. Kasvinjalostustyötä varten on Hankkijalla kasvinjalostuslaitos Tammisto Helsingin lähellä sekä taimistoasema Turengissa ja mylly Tampereella. Kun Hankkijalla ei ole mahdollisuutta itse enentää jalosteitaan kauppaa varten, on se ryhtynyt tekemään viljelyssopimuksia taitavien siemenviljelijäin kanssa, joille se antaa tarvittavan siemenviljan.

Hankkija perusti v. 1916 erityisen neuvontaosaston, jota avustavat piirineuvostot, luvultaan 10. Kertomusvuonna piti Hankkija useampia lyhyempiä maatalouskauppakursseja osuuskauppojen toimihenkilöille.

Helsingissä toimivan pääkonttorin lisäksi on Hankkijalla haarakonttorit Helsingissä, Viipurissa, Turussa, Oulussa, Vaasassa, Tampereella, Kuopiossa, Porissa ja Jyväskylässä.

Centralandelslaget Labor m. b. t. (per. 1911). Osuuskunnan jäsenmäärä oli vn 1925 lopussa 1 171, joista 1 019 yksityistä ja vain 152 yhteenliittymää. Kertomusvuonna toimi osuuskunta entisestään supistetussa muodossa. Niinpä oli enää vain Porvoossa haarakonttori ja asiamiestö Turussa, Vaasassa, Tammisaaressa ja Lovisassa. Liikevaihto v. 1925 oli 71.6 milj. mk, eli 7.3 milj. mk pienempi kuin ed. v. Vuoden yhjaamä oli 116 875 mk ja rahastot 366 350 mk.

Luotto-osuustoiminta.

Osuuskassat. Osuuskassat ovat osuustoiminnallisia rahalaitoksia, joiden tarkoituksena on jäsentensä elinkeinon edistämiseksi tyydyttää heidän luottotarvettaan sekä tarjota heille tilaisuutta säästöjensä turvalliseen sijoittamiseen ja kartuttamiseen. Meidän maamme osuuskassat ovat maataloudellisia kassoja, joiden päätarkoituksena on ollut antaa liikeluottoa maanviljelijoille, pääasiallisesti pienviljelijöille. Viime aikoina on kuitenkin suurempiakin maanviljelijöitä liittynyt näihin kassoihin, ja ovat osuuskassatkin ruvenneet myöntämään myöskin kiinteistöluottoa, esim. asutuslainoja uudistilain muodostamiseksi.

Suomen osuuskassaliike täytti v. 1927 viisikolmatta vuotta. Osuuskassaliikkeen nim kerrotaan Hannes Gebhardin uudessa kirjassa »Suomen osuuskassaliike tätä nykyä» — »sai meillä alulle sama kurjuus kuin Raiffeisenin kotiseudullakin. Itä-Suomen köyhäin, takapajulla olevan ja siveellisestikin heikkojen pikkuviljelijäin keskuudessa harjoitettiin naet haikailemätöntä koronkiskontaa, mikä käänsi isänmaanystävän ja lopulta valtiomahtienkin huomion puoleensa. Ja sama syy, kohtuuttoman korkea korkokanta, mikä

meillä on vallinnut maailmansodan jälkeen, se se on pääasiassa saanut osuuskassaliikkeemme viime vuosina siksi, mikä nyt on.»

Suomen osuuskassaliikkeen kehityksessä voidaan erottaa kolme ajanjaksoa. (1) Ensimmäinen jakso ulottui Keskuslainarahaston perustamisesta vsta 1902 vieen 1910. Se oli kohtalaista kasvun aikaa, sillä osuuskassoja syntyi keskimäär. n 50—60 vuodessa. Niitä perustettiin silloin pääasiassa Karjalaan ja Savoon. (2) Toinen jakso, vv. 1911—1920, oli osittaista taantumisen aikaa, sillä silloin täytyi lopettaa melkoinen määrä huonosti hoidettuja kassoja, jotapaitsi Keskuslainarahasto joutui silloisen venäläisvallan epäsuosioon. Liike kuitenkin laajeni, vaikkapa hitaasti; uusia kassoja perustettiin vuosittain n. 20. Niita perustettiin silloin verraten tasaisesti yli maan. Erityista huomiota herattavät Lounais-Suomi, missä itsenäistymässä olevat torpparit siellä taallä Lerraavat, ja varsinkin Oulun läänin eteläinen osa, jota taas olivat kohdanneet katovuodet. (3) Viimeinen jakso, vsta 1921 alkaen, on ollut tavattoman vilkasta nousun aikaa, sillä 6 viime vuotena on syntynyt keskimäär. 120 kassaa vuodessa eli yhteensä enemman kuin edellisina vuosikymmeninä kaiken kaikkiaan. Kassoja on syntynyt hyvin lukuisasti ns. torpparialueelle, Lounais-Suomeen, Uudellemaalle ja Satakuntaan, sitä mukaa kuin torpat ovat itsenäistyneet; edelleen on ruotsinkielinen maaseutu alkanut ymmärtää osuuskassain merkityksen; ja vihdoin on Pohjois-Suomi herännyt aina Petsamoa myoten, missä nyt sijaitsee maailman pohjoisin osuuskassa.

Osuuskassain kokonaiskehitystä vv. 1904—1925 esittää seuraava taulukko:

vuosi	osuuskassoja	jäseniä	saatavat mk	talletukset mk	omat pääomat mk
1904	69	1 724	273 000	7 000	17 000
1910	374	17 496	4 197 000	77 000	491 000
1914	441	22 467	6 184 000	186 000	945 000
1918	606	28 854	10 561 000	5 650 000	1 692 000
1922	831	49 463	84 131 000	15 888 000	3 461 000
1923	928	62 465	141 912 000	21 734 000	4 785 000
1924	1 170	78 802	219 912 000	29 329 000	7 040 000
1925	1 233	95 419	294 687 000	46 104 000	9 637 000

Osuuskassain toiminta on ruvennut tavattomasti vilkastumaan sen jälkeen kuin valtio muutama vuosi sitten rupesi antamaan Osuuskassain keskuslainarahastolle suuria ja edullisia lainoja. Keskimäärin lasketaan joka kolmannen maanviljelijän olevan jo sellaisen kassan jäsenenä.

Osuuskassain luottotoiminta on jo ruvennut muutenkin niin laajenemaan ja monipuolistumaan, että ne syystäkin alkavat ansaita »kyläpankin» nimensä. Kehittyneemmissä oloissa on jäsenille avattu

konttokurantti- ja juoksevia tilejä, joiden shekit käyvät paikkakunnalla maksuvälineistä.

Tarkempia tietoja osuuskassain oloista v. 1925 saadaan seur. katsauksesta:

Osuuskassain oloja v. 1925.

läänit	luku	jäseniä	ulkonaol. lainoja 1 000 mk	omat pääomat 1 000 mk	vieraat pääomat 1 000 mk	vuosivoitto 1 000 mk
Uudenmaan	51	3 014	12 835	507	14 330	112
Turun	173	11 011	41 209	1 250	45 261	325
Hämeen	82	4 887	18 675	494	20 246	147
Viipurin	276	22 392	63 263	2 379	68 917	535
Mikkelin	80	4 836	12 802	470	13 839	114
Kuopion	205	21 702	69 162	2 330	73 968	511
Vaasan	149	9 386	24 008	735	26 167	144
Oulun	217	18 191	52 733	1 471	57 202	281
koko maa ..	1 233	95 419	294 687	9 636	320 112	2 169
v. 1924	1 041	77 925	218 378	6 787	200 438	1 710

Ylläolevassa taulukossa on otettu lukuun ainoastaan ne osuuskassat, jotka nauttivat luottoa Keskuslainarahastolta. Taulukosta huomataan, että Viipurin ja Kuopion, osittain myös Oulun lt, siis pienviljelijäalueet, ovat suuresti muiden edellä.

Osuuskassain Keskuslainarahasto-Osakeyhtiö perustettiin 300 000 mkn pääomalla v. 1902. Keskuslainarahaston tarkoituksena on sen osakkaiksi liittyneiden [illegible] perustamain osuuskassain vähityksellä tyydyttää [illegible] varsinkin pienviljelijain, luotontarvetta [illegible]. Yhtiö myöntää luottoa sellaisille [illegible] yhtiön vahvistamain perusteiden mukaan ja jotka [illegible] yhtiön valvonnan alaisiksi. V. 1924 oli [illegible] 4 milj. mk [illegible] v. 1925 liittyi valtio yhtiön osakkaaksi. Keskuslainarahasto on saanut käyttövaroja yleisiin tai [illegible] valtioitu lainaksi, mm. postisäästöpankin varoja 100 milj. mk. [illegible] tarkean luottolaitoksen kehitys näkyy seuraavasta katsauksesta:

vuosi	liittyneitä os.kassoja	omat pääomat 1 000 mk	talletuksia 1 000 mk	saatu lainoja 1 000 mk	os.kassoille lainattu 1 000 mk	vuosivoitto 1 000 mk
1903	10	300	—	300	79	8
1910	374	377	—	4 002	4 388	36
1914	441	430	—	5 457	6 320	41
1918	606	1 347	25	10 584	13 918	134
1922	831	3 196	3 673	79 477	100 466	443
1924	1 041	6 453	12 726	202 623	222 298	795
1925	1 233	55 683	21 919	233 227	393 591	810
1926	1 344	59 769	39 735	332 042	491 953	1 861

Yleisiä osuustoimintalaitoksia.

Pellervo-Seura (per. 1899) on Suomen osuustoimintaliikkeen, etupäässä maataloudellisen, henkinen keskus. Se julkaisee »Pellervoa» (vn 1926 levikki 99 006 vk), Suomen Osuustoimintalehtea (1 152 vk) Pellervon kalenteria I ja II (levikki v. 1926 I noin 10 000 kpl ja II 22 000 kpl.), Pellervon vuosikirjaa ym. osuustoiminnallista kirjallisuutta, harjoittaa laajaa neuvontatyötä, ylläpitää lainopillista neuvontatoimistoa jne. Seuran tulot v. 1926 tekivät 1 162 550 mk ja olivat menot 54 085 mk pienemmät. Pääomasäästö oli 317 168 mk. Valtioapua nautti seura 205 000 mk. Johtokunnan puheenjohtaja osastopäällikkö Niilo Liakka; sihl. lakd. kand. Onni Karhunen.

Kun Pellervo-Seura v. 1899 alkoi toimia osuustoiminnan levittämiseksi ja kehittämiseksi, se oli osuustoimintaliikkeemme ainoa keskus- ja johtoelin. Mutta samalla kuin se toimi paikallisen osuustoiminnan hyväksi, samalla se pyrki luomaan osuuskuntain keskusliikkeita ja voimakkaasti tuki niitä niiden alkutaipaleella. Kun näin syntyneet keskusliikkeet sitten voimistuivat, ottivat ne pääasiassa johtaakseen alansa paikallista osuustoimintaa ei vain taloudellisesti vaan myös aatteellisesti. Pellervo-Seuran tehtäväksi jäi näin ollen yleinen neuvontatyö paikallisen osuustoiminnan edelleen kehittämiseksi ja uusien osuustoiminnanhaarojen alkuunpanemiseksi. Mutta samalla sen tuli pitää yllä läheistä kosketusta ja yhteisymmärrystä eri osuustoiminnanhaarojen kesken. Tämä tehtävä on sitä tärkeämpi, kun osuustoiminta meillä työskentelee pääasiassa maatalouden hyväksi ja työskentelee tietysti sitä tehokkaammin, mitä yhtenäisemmin johdettua se on. Alusta pitäen Pellervo-Seura on myös osuustoiminnan ulkopuolella edustanut koko liikettä, millom esim. on ollut kysymyksessä liikkeen suhde valtiovaltaan tai sen puolustamnen ulkoapäin tehtyjä hyökkäyksiä vastaan.

Kansainvälinen Osuustoimintaliitto piti kesällä 1927 Tukholmassa kongressinsa, johon oli saapunut 30 eri maasta 500 edustajaa, jotka edustivat 45 miljoonaa kuluttajaa. Kongressissa pohdittiin nykyhetken suuria maailmantaloudellisia kysymyksiä ja hyväksyttiin toukokuussa Genevessä pidetyn maailmantalouskonferenssin päätökset. Kokouksessa suunniteltiin kansainvälisen osuustoiminnan kehittämistä, koska katsottiin, ettei osuustoiminta ainoastaan kansallisella pohjalla voi saavuttaa päämääriään. Tuottajain- ja kuluttajaosuuskuntain yhteistyö oli myös keskustelun alaisena. Maailmanliitto uudeksi presidentiksi valittiin suomalainen osuustoimintamies pääministeri Väinö Tanner.

Maailman osuuskauppaliike v. 1925.

(Maat järjestetyt osuuskauppain jäsenluvun suuruuden mukaisesti)

maat	asukas-luku milj.	osuus-kauppoja	osuuskauppain jäsenluku	liikevaihto milj. Sveitsin fr. osuuskaup.	keskusliikk.
Venäjä	139.8	25 259	9 257 939	6 006	612
Englanti	47.4	1 289	4 910 983	4 586	2 368
Saksa	63.1	1 429	4 100 945	903	320
Ranska	39.2	1 563	1 291 947	—	87
Unkari	8.0	1 971	884 549	88	53
Tsekkoslovakia ..	13.6	769	759 635	249	139
Puola	27.2	1 177	550 773	88	41
Rumania	16.3	4 727	513 305	47	17
Suomi	3.4	583	386 143	309	177
Sveitsi	3.9	841	381 108	324	160
Itävalta	6.5	127	360 000	96	52
Tanska	3.4	1 868	337 500	274	187
Ruotsi	5.9	900	315 174	361	136
Belgia	7.5	54	270 189	103	35
Hollanti	6.9	316	148 491	52	26
Yhdysvallat	105.7	479	139 301	257	12
Japani	84.1	129	119 946	45	7
Norja	2.6	437	103 157	125	30
Latvia	1.8	327	80 548	28	33
Eesti	1.1	277	78 214	34	20
Australia	5.4	24	48 833	—	13
Bulgaria	4.8	60	45 249	10	7
Liettua	2.0	189	42 860	10	5
Jugoslavia	12.0	109	38 862	33	—
Espanja	21.4	38	18 000	15	3
Kanada	8.8	16	7 308	14	—
yhteensä	641.8	44 958	25 208 959	14 057	4 536

Kalliita kaupunkeja. Äskettain tehtyjen elinkustannuslaskelmain mukaan on Moskova maailman kallein kaupunki. Varovaisimminkin laskien on «porvarillinen» elämä Moskovassa 2 ½–3 kertaa niin kallista kuin Tukholmassa. Ja Tukholmassa on taas melkoisesti kalliimpaa kuin Helsingissä. Pietari jo on paljon halvempi Moskovaa. Nykyisin lasketaan siellä olevan 1 ½ kertaa niin kallista kuin Tukholmassa. Moskovan jälkeen kalleimmat ovat Yhdysvaltain suurkaupungit Washington, New York, Chicago, San Francisco ja Minneapolis. Rooma on Euroopan kalleimpia kaupunkeja.

VAKUUTUSTOIMI

Yleinen vakuutustoimi. Henkivakuutuskanta oli v. 1925 maassamme 3 834 milj. mk, mika melkein kokonaan oli vakuutettu kotimaisissa yhtioissa, joita oli 8. Lisaksi tulee kansanvakuutuksia 191 milj. mk ja paaomavakuutuksia elamisen varalta 12 milj. mk eli kaikki yhteensa 4 037 milj mk. Kutakin asukasta kohti teki vakuutussumma keskimaarin 1 150 mk ja kutakin vakuutettua kohti 5 000 mk.

Tapaturmavakuutuksessa erotetaan työväen pakollinen tapaturmavakuutus ja vapaaehtoinen vakuutus. Edellisessa oli v. 1925 kaikkiaan 302 000 vuosityöntekijaa, joiden puolesta suoritettiin vakuutusmaksuna 25 milj mk. Korvauksia maksettiin 14.8 milj. mk. Vapaaehtoisessa vakuutuksessa oli 29 556 henkeä, joiden vakuutusmaksut tekivat 3 8 milj. mk. Korvauksia suoritettiin 1 2 milj. mk.

Palovakuutetun omaisuuden arvo maassamme v. 1925 oli 36 339 milj. mk. Vakuutusmaksut tekivat 120.6 milj. mk ja maksetut korvaukset 48.2 milj. mk.

Kuljetus- ja merivakuutusyhtiöt kantoivat v. 1925 vakuutusmaksuina 33.8 milj. mk ja maksoivat vahingonkorvausta 13 milj. mk.

Lasivakuutusyhtioiden vakuutuskanta v. 1925 oli 4.5 milj. mk, vakuutusmaksut 189 600 mk ja suoritetut korvaukset 49 300 mk.

Eläinvakuutuksessa oli v. 1925 hevosia 9 864, arvoltaan 26 3 milj. mk, ja nautaelaimia 8 772, arvoltaan 10.5 milj mk. Vak.maksut tekivat 1.8 milj. mk ja vahingonkorvaukset 897 100 mk.

Jälleenvakuutusyhtiöiden vakuutusmaksut v. 1925 tekivat 28.8 milj. mk ja jälleenvakuuttajan osuus 14.9 milj mk ja nettokorvaukset 11.8 milj. mk.

Murtovarkausvakuutusyhtiöiden vakuutusmaksut v. 1925 tekivat 772 800 mk ja bruttovahingonkorvaukset 268 400 mk.

Työlakkovakuutus v. 1925 Vakuutuskanta 68 6 milj. mk, vakuutusmaksut 1.4 milj. mk; vahingonkorvauksia ei ollut

Metsäpalovakuutuksien vakuutuskanta v. 1925 oli 1 556 milj. mk, vak.maksut 1.9 milj. mk ja korvaukset 723 100 mk

Keskeytysvakuutusmaksuja v. 1925 oli 50 400 mk, vahingonkorvauksia oli 58 100 mk.

Luottovakuutusmaksuja oli v. 1925 yhteensä 278 200 mk ja korvauksia 1 000 mk.

Moottorijoneuvovakuutus. Vakuutettuja autoja v. 1925 oli 10 079, vakuutusmaksut tekivät 10.9 milj. mk ja korvaukset 770 400 mk.

Henkivakuutusyhtiöt v. 1926. Kotimaisten henkivakuutusyhtiöiden toimintaa vakaisee seur. vertaileva taulukko:

Henkivakuutusyhtiöt v. 1926.

yhtiöt	vakuutuskanta milj. mk	uusia vak. vuoden kul. milj. mk	vakuutuksia rauennut milj. mk
Suomi	2 344.9	365.0	105.8
Kaleva	900.5	95.7	66.6
Salama	1 022.4	223.4	41.1
Kansa	315.0	123.8	17.9
Pohja	326.1	140.5	14.5
Verdandi	201.0	40.5	11.8
Tarmo	102.1	45.8	2.5

Keskinäisen henkivakuutusyhtiö Suomen kehitys on ollut seuraava (vsta 1916 mukaanluettuna Fennia):

vuosijaksot	vakuutuskanta vakuutuksia	vakuutuskanta määrä milj. mk	maksettu kuol. korvauks. milj. mk	vakuutettujen voitto-osuudet milj. mk
1890—1895	11 781	45.1	0.7	0.2
1896—1900	26 069	85.6	2.5	0.9
1901—1905	44 908	147.9	4.4	3.1
1906—1910	92 780	302.0	8.0	8.1
1911—1915	238 117	524.4	15.1	14.2
1916—1920	461 265	1 045.4	43.3	2.9
1921	489 162	1 183.8	8.2	—
1922	511 512	1 375.7	8.3	6.4
1923	529 671	1 572.7	8.7	
1924	543 769	1 782.2	10.8	13.1
1925	556 476	1 979.9	14.1	
1926	574 397	2 344.9	15.5	10.7
1890—1926	574 397	2 344.9	139.8	59.7

Eläkelaitokset. Vn 1925 lopussa oli eläkekassojen jäsenluku 30 668 henkeä, juoksevien eläkkeiden summa 9.6 milj. mk, josta 7.9 milj. mk tuli vuokramiesten leski- ja orpokassan osalle. Tulot tekivät 32.4, menot 16.1 ja pääomat 188.9 milj. mk. Sairaus- ja hautausapukassojen avustukset v. 1925 tekivät 190 000 mk, tulot 856 500 mk ja pääomat 4.0 milj. mk.

OPETUSOLOT

Kansanopetus.

S. Vlr. Til. X. Kansanopetustilasto 57. Tilast. yleiskatsaus kansakoulutoimeen lukuv. 1925—1926. Hki 1927. Tilast. päätoimiston antamia tietoja.)

Kansakoulujen yleistä kehitystä valaisee seuraava taulukko:

Kansakoulujen yleinen kehitys vv. 1874—1926.

	kaupunkien kansak.			maalaiskansakoulut			
lukuvuosi	opettaj.	oppilaita	päästötod. saan. %	kouluja	opettajia	oppilaita	päästötod. saan. %
1874—75	167	5 924	—	251	272	9 304	—
1879—80	282	9 687	—	422	432	16 864	—
1889—90	523	17 270	—	852	825	32 057	9
1899—00	852	27 483	16	1 757	2 022	76 552	14
1909—10	1 350	34 943	—	2 796	3 552	124 529	16
1914—15	1 374	40 666	11	3 250	4 318	150 833	18
1919—20	1 236	41 104	9	3 639	5 045	179 389	17
1920—21	1 289	41 709	10	3 771	5 299	191 109	17
1921—22	1 307	42 682	10	3 938	5 837	226 666	16
1922—23	1 291	41 539	11	4 158	6 232	235 603	18
1923—24	1 311	41 645	12	4 301	6 392	230 670	19
1924—25	1 284	40 102	14	4 434	6 490	228 801	22
1925—26	1 248	38 405	13	4 548	6 532	220 274	21

Lukuvuonna 1925—1926 oli maamme kaikissa kansakouluissa yhteensä 7 780 (ed. v. 7 774) opettajaa ja 258 679 (268 903) oppilasta. Koko maan kansakoulujen oppilasmäärä on jatkuvasti vähentynyt lukuvuoden 1922—23 jälkeen. Tämä ilmiö johtuu osaksi syntyneisyyden vähenemisesta sotavuosina, osaksi siitä, että vanhemmat ovat entistä enemmän ruvenneet panemaan lapsiaan oppikouluihin. Opettajaluvun lisääntyminen johtuu taas etupäässä vuoden 1921 oppivelvollisuuslain aiheuttamasta uusien maalaiskansakoulujen perustamisesta. Kaupunkien kansakouluissa opettajien luku on kuitenkin vähentynyt lukuvuoden 1923—24 jälkeen. Kaikista oppilaista oli poikia 131 949 ja tyttöjä 126 730, siis poikia

5 219 enemman kuin tyttöjä. Oppilaista sai opetusta suomenkielellä 232 543 (241 909) eli 89.9 % (90.0 %) ja ruotsinkielellä 26 136 (26 994) eli 10.1 % (10.0 %).

Kaupunkien kansakoulut. Näiden koulujen oppilasolojen kehityksestä viime aikoina on seuraavia numeroita:

Kaupunkien kansakoulujen oppilasoloja 1918—1926

lukuvuosi	oppilaita yhteensä	poikia %	tyttöjä %	suom. kouluissa yhteensä	%	ruots. kouluissa yhteensä	%
1918—19	36 615	49.8	50.2	29 623	80.9	6 992	19.1
1919—20	41 104	50.6	49.4	33 939	82.6	7 165	17.3
1920—21	41 709	50.9	49.1	34 739	83.3	6 970	16.7
1921—22	42 682	50.8	49.2	35 669	83.6	7 013	16.4
1922—23	41 539	51.0	49.0	34 873	84.0	6 666	16.0
1923—24	41 645	51.4	48.6	35 288	84.7	6 357	15.8
1924—25	40 102	51.6	48.4	34 070	85.0	6 032	15.0
1925—26	38 405	51.7	48.3	32 657	85.0	5 748	15.0

Kaupunkien kansakoulujen oppilasluku on siis lukuv. 1925—26 ed. lukuv:een verrattuna jonkunverran vähentynyt, tyttöjen luku vähän enemmän kuin poikain, joiden prosenttimäärä onkin viime vuosina melkein säännöllisesti kasvanut. Huomattava on, että suomenkielisissä kouluissa oppilasluvun vähenemiinen on ollut edellisinä lukuvuosina suhteellisesti pienempi kuin ruotsinkielisissä. Lukuvuonna 1925—26 oppilasluvun suhde pysyi kummankin kielisissä kouluissa ennallaan.

Suurimmat oppilasluvut lukuv. 1925—26 olivat seuraavain kaupunkien kansakouluissa:

Helsingissä	9 637	oppil.	Oulussa	1 659	oppil.
Tampereella	3 809	»	Kotkassa	1 429	»
Turussa	3 595	»	Porissa	1 385	»
Viipurissa	3 385	»	Vaasassa	1 336	»
Kuopiossa.....	2 039	»	Hangossa	855	»

Mainittujen kaupunkien kansakouluissa oppilasmäärä on ed. lukuv:een verrattuna vähentynyt. Huomattava on, että Kotka on järjestyssijaan nähden sivuuttanut nyt Porin, sivuutettuaan edellisenä lukuvuotena Vaasan.

Kaupunkien kansakoulujen oppilaiden yhteiskunnallinen luokitus ilmenee ohella olevista numeroista. Niistä näkyy, että valtava

enemmistö oppilaista säännöllisesti on lähtenyt työväen piiristä. Huomattavan suuri osa oppilaista on myös ollut palvelusmiesten ja pikkuliikkeen harjoittajain lapsia. Lukuv. 1925—26 virkamiesten ja suurliikkeen harjoittajain sekä palvelusmiesten ja pikkuliikkeen harjoittajain lasten suhdeluku kasvoi edelliseen lukuvuoteen verrattuna, jotavastoin työmiesten lasten suhdeluku pieneni.

Kaupunkien kansakoulujen oppilaiden yhteiskunnallinen ryhmitys 1915—26 (%).

lukuvuosi	oppilaita, joiden vanhemmat olivat virkam. ja suurliikk. harj.	palvelusmieh. ja pikkuliikk. h.	työmiehiä
1915—16	3.9	35.9	60.2
1919—20	4.4	32.6	63.0
1920—21	4.4	31.9	63.7
1921—22	4.7	30.0	65.3
1922—23	4.7	30.8	64.5
1923—24	4.9	29.0	66.1
1924—25	5.3	28.6	66.1
1925—26	5.7	29.4	64.9

Kaupunkien kansakoululaitoksen yhteydessä toimivain j a t k o- ja e r i k o i s k o u l u j e n toiminnasta lukuv. 1925—26 on seur. tietoja:

	luokkia	opettajia	oppilaita poikia	tyttöjä	yht.
jatkokouluissa	107	156	659	1 259	1 918
ilta- ja tehtaal. kouluissa	9	24	93	114	207
laiminlyötyjen lasten koul.	49	39	336	186	522
kunnallisissa kasvatuslait.	—[1])	24	270	55	325
yhteensä	165	243	1 358	1 614	2 972

[1]) Laitosten luku 10

Kaupunkien kansakoulumenot kalenterivuonna 1925 nousivat 70 290 220 (ed. v. 66 670 469) mkaan; suurimmat ne olivat: Helsingissä 25 294 369 mk, Turussa 6 850 800 ja Treellä 6 191 921 mk. Koulukiinteimistojen arvo teki 110 852 180 (92 802 060) mk.

Maalaiskansakoulut. Niiden yleisiä oloja lukuvuonna 1925—1926 valaisee seuraava taulukko:

läänit	kouluja	opett.	yhteensä	oppilaita kutak. koul. kohd.	kutak. opett. kohd.	1 000 as. kohden maalaisv.
Uudenmaan	467	682	22 033	47	32	99.2
Turun	636	887	29 841	47	34	78.2
Ahvenanmaa	50	54	1 469	29	27	75.9
Hämeen	513	765	25 350	49	33	87.4
Viipurin	776	1 272	43 052	55	34	90.0
Mikkelin	302	392	13 735	45	35	73.8
Kuopion	566	778	26 749	47	34	84.0
Vaasan	767	1 065	35 815	47	34	86.5
Oulun	471	637	22 230	47	35	73.8
koko maa	4 548	6 532	220 274	48	34	84.3

Kansakouluja oli kaikissa maalaiskunnissa lukuunottamatta Kulosaaren huvilayhdyskuntaa ja Lahdenpohjan kauppalaa. Kun kuntain (kauppalain ja taajain) yhdyskuntain luku oli 574 ja kansakoulujen 1 518, tulee niitä keskimäärin 7.9 koulua kutakin kuntaa kohden. Kuntain poissa ilmoitettaessa 1 koulu, oli 22, nim. Uudenmaan läänissä 2, Turun 7, Ahvenanmaan 2, Hämeen 1, Viipurin 4, Kuopion 1, Vaasan 2 ja Oulun läänissä 2. Useimmat yksikouluisista kunnista olivat maaseutu-. Koulurikkaimmat kunnat olivat:

Uudenmaan läänissä: Pernaan mlk 35 koulua, Helsingin mlk 28, Iitti 22 ja Espoo 19.

Turun läänissä: Paraisten 17, Perniö 16, Ikaalinen 15, Huittinen ja Loimaa 14 koulua.

Ahvenanmaalla: Brändö 6 koulua.

Hämeen läänissä: Ruovesi 22, Hollola 19, Juusa 18, Loppi 17, Korpilahti 16 ja Urjala 15 koulua.

Viipurin läänissä: Viipurin mlk 34, Sortavalan mlk 31, Sakjarvi 26, Lappee 25, Valkeala 22, Parikkala 21 ja Vehkalahti 20 koulua.

Mikkelin läänissä: Juva 20, Suomenniemi 19, Mantyharju 18, Mikkelin mlk ja Pieksämäki 17, Kangasniemi ja Sysmä 16 koulua.

Kuopion läänissä: Leppävirta 25, Iisalmen mlk, Kuopio 22, Kuruvesi 21, Kuopion mlk ja Pielisjarvi 20, Nurmes ja Pielavesi 18 koulua.

Vaasan läänissä: Viitasaari 23, Muhos ja Jalasjarvi 21, Virrat 20, Saatjarvi ja Kauhajoki 19, Narpes 18 sekä Kauhava 17 koulua.

Oulun läänissä: Kuusamon mlk, Alatornio 18, Haukipudas ja Sotkamo 15, Nivala 12 sekä Kalajoki ja Paavola 11 koulua.

Oppilaita oli lukuv. 1925—26 kutakin koulua kohden maan kaikissa maalaiskouluissa keskimäärin 48, eri läänistä olivat niin lasketteina tässä kohden Viipurin 55 ja Hämeen läänin 49 läänin kansakoulut. Kutakin opettajan kohden tuli koko maassa 34 oppilasta; paras suhde tässä kohdassa oli Ahvenanmaalla 27 oppi. ja Uudenmaan läänissä 32 opp., huonoin Mikkelin ja Oulun läänissä (35 opp.).

Kansakoulunkäynnin yleisyys eli oppilasluku satakin 1 000 asukasta kohden maalaisväestöä koh. lukuv. 1925—26 koko maassa 84.3. Suurin tässä luku ja sen mukaan sus koulunkäynnin yleisyys oli Uudenmaan läänissä 99.2 ja sen jälkeen Viipurin läänissä, 90.0. Pienin tässä suhdeluku Oulun ja Mikkelin läänissä (73.8) sekä Ahvenanmaalla (75.9).

Oppilaspaikat maalaiskansakouluissa ovat useissa suhteissa merkittävät. Mitä tässä tulee, oli oppilasta 7—8 vuoden ikäisiä 1 178 9—12 vuotiaita 166 019 ja 13 vuotta täyttäneitä 53 077. Vuosiluokan sisällyn mukaan oppilasmäärä jakautui siten, että varkaimmisten, suurimmakseen harpittomien ja suurtilallisten lapsia oli 7 260, pikkutilallisten ja pikkuinkeroiden harpittomien lapsia 112 721

sekä tyovaen ym. lapsia 100 290. Yleisiä oppilasoloja valaisee seur. katsaus:

Maalaiskuntain kansakoulujen oppilasoloja 1910—1925

lukuvuosi	oppilaita yhteensä	poikia %	tyttöjä %	suom. kouluissa yhteensä	%	ruots. kouluissa yhteensä	%
1910—11	135 162	52.0	48.0	119 009	88.0	16 153	12.0
1915—16	152 643	51.2	48.8	135 173	88.6	17 470	11.4
1917—18	162 076	50.7	49.3	144 810	89.3	17 266	10.7
1919—20	179 389	50.3	49.7	161 385	90.0	18 004	10.0
1920—21	191 109	50.3	49.7	172 489	90.3	18 620	9.7
1921—22	226 666	50.9	49.1	205 967	90.9	20 699	9.1
1922—23	235 603	51.0	49.0	211 395	91.0	21 208	9.0
1923—24	230 670	50.9	49.1	209 483	90.8	21 187	9.2
1924—25	228 801	50.7	49.3	207 839	90.9	20 962	9.1
1925—26	220 274	50.9	49.1	199 886	90.7	20 388	9.3

Kuten edellisestä nakyy, oppilasluku sekä suomen- että ruotsinkiel. kouluissa on lukuvn 1922—23 jalkeen jatkuvasti vahentynyt.

Maalaiskansakoulujen oppilaiden oloja lukuv. 1925—1926 muutamissa tärkeissä suhteissa kuvaavat seuraavat numerot:

läänit	oppilaita, joiden kodista oli kouluun alle 3 km	3—5 km	yli 5 km	jatkokurssien oppilaita
Uudenmaan	17 450	3 888	695	1 693
Turun	22 047	6 555	1 239	1 927
Ahvenanmaa	980	388	101	31
Hämeen	18 845	5 279	1 226	2 633
Viipurin	34 381	7 102	1 569	4 896
Mikkelin	7 727	4 249	1 759	998
Kuopion	16 290	8 046	2 413	1 597
Vaasan	28 185	6 070	1 560	3 174
Oulun	17 316	3 475	1 439	1 455
koko maa	163 221	45 052	12 001	18 404
v. 1924—25	165 672	50 343	12 786	13 390

Koulutien pituuteen nähden vaikeimmat olot vallitsevat Mikkelin, Kuopion ja Oulun läänissä. Kahden edell. läänin korkeisiin pitkämatkalaisten lukuihin lienevät pääsyynä vesistöt, Oulun läänin taas harva asutus yleensä.

Maalaiskansakoulujen jatkokurssit olivat lukuvuonna 1920—21 taantuneet entiseltä tasoltaan, mutta ovat sen jälkeen

jälleen osoittaneet elpymistä. Elpymisen on aiheuttanut oppivelvollisuuslaki, jonka mukaan jatkokurssit tulevat pakollisiksi sitä myöten kuin oppivelvollisuus astuu koulupiireissä täyteen voimaan.

Alakansakoulut. Lukuv. 1925—26 oli Suomessa toiminnassa 2 551 (ed. v. 1 709) alakansakoulua, joista kiinteitä 2 123 (1 571), kiertäviä 127 (138) ja supistettujen kansakoulujen alakouluja 301. Kouluista oli 2 039 (1 259) suomen- ja 512 (446) ruotsinkielistä. Ruotsalaisia kouluja on edelleenkin tavattoman paljon suomenkielisiin kouluihin verraten. Opettajia oli kaikissa näissä kouluissa kaikestaan 2 447 (1 894), joista vain 91 miestä. Oppilaiden luku oli 64 011 (54 581), niistä poikia 33 347 (28 534) ja tyttöjä 30 664 (26 047). Oppilaista sai opetuksensa suomenkielellä 54 188 (44 619) ja ruotsinkielellä 9 823 (9 962), joten kutakin suomenkielistä koulua kohden tuli n. 8 oppilasta enemmän kuin kutakin ruotsinkielistä koulua kohden. Koulumatkan pituus oli n. 83 %:lla oppilaita alle 3 km ja n. 2 %:lla yli 5 km. Työväen yms. lapset muodostivat oppilaista 52 %, virkamiesten, suurtilallisten ja suurliikkeenharjoittajain lapset n. 4 %.

Seminarit. Kansakoulunopett. seminareja on suomal. Jkylän ja Sortavalan mies- ja nais-, Rauman ja Kajaanin[1]) mies- sekä Raahen ja Heinolan naisseminarit; ruotsal. miesseminari on Uudessakaarlepyyssä ja ruotsal. naisseminari Tammisaaressa. Lukuv. 1925—26 oli seminareissa oppilaita 1 614 (ed. v. 1 521), joista suomal. seminareissa 1 376 (1 309) ja ruotsal. 238 (212). Opettajia oli 114 (117). — Semin. harjoituskouluissa oli m. lukuv. oppilaita 1 454 (1 505). — Alkukouluseminareja (alempia kansak. opett. seminareja) on valtion hallussa 4, nim. Suistamossa, Hameenlinnassa, Torniossa ja Vaasassa (ruots.). Oppilaita näissä laitoksissa oli main. lukuvuonna 353 (357), kaikki naisia. — Yksityisissä kiertokoulunopettajaseminareissa (Helsingin ruotsal. ja Karkun suomal.) oli oppilaita yhteensä 65, joista päästötodistuksen sai 32.

Kirkollisia pienten lasten kouluja oli v. 1920 yhteensä 1 407, niistä samalla paikalla toimivia 91, opettajakuntaan kuului 1 411 henkiloä, joista 107 miestä, oppilaita oli 170 557 ja opettajain palkkaus oli 3 741 029 mk. V. 1925 oli tällaisia kirkollisia kouluja 867, näista samalla paikalla toimivia 13, opettajia oli 869, joista 54 miesta, oppilaita 96 035, opettajain palkkaus 4 562 793 mk. Kirkollisten lastenkoulujen merkitys vahenee vuosi vuodelta, kun perustetaan uusia alakansakouluja.

---

[1] Rauman ja Kajaanin seminareissa oli lukuv. 1925—26 myös naisoppilaita.

Oppikoulut.

(S. Vir. Til. IX, 52. Tilast. katsaus Suomen oppikoulujen tilaan ja toimintaan lukuvuonna 1925—1926. Hki 1927.)

Yleiskatsaus. Seuraavassa esitetään pääpiirteinen katsaus maamme oppikoulujen oloihin lukuvuonna 1925—1926:

Suomen oppikoulut lukuvuonna 1925—1926.

koulumuoto	koulujen luku	opettajia miehiä	opettajia naisia	opettajia yht.	oppilaita poikia	oppilaita tyttöjä	oppilaita yht.
(1) lukiot							
valtion, suom.	27	397	121	518	7 821	1 076	8 897
» ruots.	9	145	35	180	2 351	258	2 609
kunnalliset, suom. ...	3	28	25	53	482	565	1 047
» ruots. ...	3	25	17	42	325	337	662
yksityiset, suom.	32	242	273	515	4 079	5 485	9 564
» ruots.	14	136	142	278	1 562	1 526	3 088
yhteensä	88	973	613	1 586	16 620	9 247	25 867
(2) keskikoulut							
valtion, suom.	12	79	74	153	1 014	1 395	2 409
» ruots.	3	23	22	45	235	274	509
yksityiset, suom.	44	142	175	317	1 975	2 833	4 808
» ruots.	4	17	19	36	169	186	355
yhteensä	63	261	290	551	3 393	4 688	8 081
(3) tyttöoppikoulut							
valt. tyttöluk. ja -koul. suom.	14	81	235	316	—	5 884	5 884
valt. tyttöluk. ja -koul. ruots.	5	20	79	99	—	1 615	1 615
yksityiset tyttökoul. suom.	6	23	57	80	—	1 269	1 269
yksityiset tyttökoul. ruots.	5	25	80	105	—	1 065	1 065
yhteensä	30	149	451	600	—	9 833	9 833
(4) jatko-opistot, -luokat ja maanvilj. lukiot							
valt. jatko-op. ja -luokat, suom.	2	10	20	32	—	175	175
yksit. jatkoluok., suom.	13	75	59	147	245	354	599
» » ruots.	4	23	18	45	63	109	172
maanvilj. lukiot, suom.	3	17	11	31	60	53	113
yhteensä	22	125	108	255	368	691	1 059

koulumuoto	koulujen luku	opettajia michiä	opettajia naisia	opettajia yht.	oppilaita poikia	oppilaita tyttöjä	oppilaita yht.
(5) naisopisto							
naisopisto, kaksikiel. .	1	6	9	15	—	83	83
(6) yksit. vieraskiel. oppikoulut							
saksal. ja venäl. koul.	6	51	36	87	335	307	642
suom. kiel. oppikatoks.	156	1 094	1 050	2 144	15 876	19 089	34 765
ruotsinkiel. » ..	47	414	412	826	4 705	5 370	10 075
kaksikiel. » ..	1	6	9	15	—	83	83
vieraskiel. » ..	6	51	36	87	335	307	642
yhteensä	210	1 565	1 507	3 072	20 716	24 849	45 565
lukuv. 1924—1925	205	1 527	1 480	3 007	19 885	23 701	43 586

Valtion oppikouluja oli kaikaa 1925—1926 yhteensä 72 kaupungeissa ja yksityisiä 142. Valtion kouluista oli 55 suomen- ja 17 ruotsinkielisiä, kun taas yksityisistä kouluista 101 suomen- ja 39 ruotsinkielistä. Vuosinna 1921—1926 on valtionkoulujen lukumäärä lisäntynyt 8 :lla, yksityiskoulujen 27 :lla. Koko tämä lisäys on tapahtunut yksityisten suomenkielisten koulujen luvussa, ruotsinkielisten koulujen luvun vähentyessä yhdellä.

Koulukasvatusta [illegible] (vieraskielisiä ja naisopistoa ei seuraavassa oteta huomioon) sijaitsi kaupungeissa 136 ja maaseudulla 67 eli siis $^1/_3$. Valtionkouluista oli kuitenkin suurin osa, 68, kaupungeissa ja vain 4 maaseudulla. Samoin ovat ruotsinkieliset koulut keskittyneet kaupunkeihin, vain 5 niistä kun on maaseudulla [illegible] 3 Helsingin läheisyydessä. Suomenkielisiä yksityiskouluja [illegible] 58, maaseudulla, ja 43 kaupungeissa.

Opettajakunnasta oli 1 311 eli 47.9 % valtion ja 1 426 eli 52.1 % yksityiskoulujen palveluksessa. Kaikista opettajista oli 1 383 eli 50.6 % michiä ja 1 354 eli 49.4 % naisia. Tässä on suuri ero valtion ja yksityiskoulujen välillä, [illegible] on miesopettajia 56.8 % ja jälkimmäisissä 44.7 %.

Yliopistoa [illegible] oli 185, joista 142 suomen- ja 43 ruotsinkielisiä. Suomenkielisiä oli 8 luokkakasista kouluista eli maalla 15 [illegible], Hämeenlinna, Hämeenkyrö, Jämsänkoski, Imatralla, Kaskinen, Kokemäellä, Kouvolassa, Lapualla, Lohjalla, Riihimäellä, Salossa, Sortavalla, Tampereella, Turkuja, Vuosaarella).

Koululaitoksen on 3, Helsingissä 2 ja kolmas Jyväskylässä. Pääsy näihin [illegible], yliopistoa pohtivaan kouluun edellyttää koko kansakoulukurssin. — Kansakoulu onkin jo tulemassa kaikkinaisen oppikoulun pohjakouluksi; lukuv. 1925—1926 on oppikoulujen I. luokalle otetusta uusista oppilaista 77.2 (ed. v. 75.7) % kansakouluista tulleita.

O p p i l a s l u k u oppikouluissa oli lukuv. 1925—1926 yhteensä 44 840; lisäys ed. vsta teki 2 029. Lukuvuodesta 1920—1921 on oppilasluku kasvanut kaikkiaan 12 123 eli keskimäärin 2 425 vuodessa. Viisivuoden eri vuosina on lisäys ollut: 2 896, 2 630, 2 343, 2 225 ja 2 029. Lisäyksessä siis havaittavissa selvä heikkeneminen. Poikia oli kaikista oppilaista 20 381 eli 46 % ja tyttöjä 24 459 eli 54 %; suhdeluku on jo kauan ollut suunnilleen sama. Oppilasluvultaan suurimmat oppikoulut olivat: Hgin ruots. tyttölukio 780 opp., Viipurin suom. tyttölukio 799, Hgin suom. tyttölukio 770, Turun suom. lukio 731 ja Hgin suom. normalilukio 681 oppilasta.

Oppikoulujen k u s t a n n u k s e t lukuv. 1925—1926 tekivät kaikkiaan 104.8 milj. mk, josta määrästä vähän yli puolet, 54.0 milj. mk, valtionkoulujen ja 50.8 milj. mk yksityiskoulujen osaa. Oppikoulujen tulot tekivät samaan aikaan 20.5 milj. mk, josta valtionkoulujen oppilasmaksuja 4.4 ja yksityiskoulujen 12.5 milj. mk. Yksityiskoulut saivat sitäpaitsi tuntuvaa apua kunnilta ja valtiolta. Valtio korvasi näiden koulujen menoista 33.4 milj. mk s. o. lähes $^2/_3$. Kuntain myöntämä avustus teki 2.3 milj. mk. — Keskimääräiset kustannukset oppilasta kohden valtionkouluissa olivat 2 745 mk eli vähennettyna pois koulumaksut ja kouluraken nusten arvioitu vuokra, joka ei merkitse mitaan suoranaista menoa valtiolle, 2 084 mk. Yksityiskouluissa tuli opetus melkoista huokeammaksi eli 2 161 mk oppilasta kohden, josta valtion osalle 1 422 mk. Jokainen oppilas yksityiskouluissa maksoi vain 52 % siitä, mitä oppilas tuli valtiolle maksamaan sen omissa kouluissa. Suomenkielisissä valtionkouluissa olivat kustannukset oppilasta kohden 2 601 mk, ruotsinkielisissä 3 268 mk. Vastaavat määrät yksityiskouluissa olivat 2 037 mk ja 2 562 mk. Viimemainittuihin kustannuksiin otti valtio osaa oppilasta kohti 1 356 mk:lla ja 1 635 mk:lla.

V. 1926 keväällä otti y l i o p p i l a s k o k e i s i i n osaa 1 595 oppikoulujen omaa oppilasta. Näistä hyljättiin tavattoman monta: 406 oppilasta, eli 25.5 %. Kirjalliset kokeet onnistuivat tällä kertaa vastoin tavallisuutta huonommin valtion- kuin yksityiskouluissa: valtionkoulujen 694:stä ylioppilaskokelaasta tuli 491 hyväksytyksi ja 203 eli 29.3 % hyljätyksi vastaavien lukujen yksityiskouluissa ollessa 901 kokelasta, 698 hyväksyttyä ja 203 eli 22.5 % hyljättyä. Ylioppilaskirjoituksiin otti samana keväänä osaa 92 yksityisoppilasta, joista 44 hyväksyttiin ja koko 48 eli yli puolet hyljättiin. Ylioppilaskokelaista oli 1 174 suomen- ja 421 ruotsinkielisistä oppikouluista. Ensinmainituista hyljättiin 297 eli 25.3 %, jälkimmäisistä 109 eli 25.9 %. Enin hylkäyksiä oli matematiikan-, sitten realikokeissa, muissa tuntuvasti vähemmän.

Oppikoulut ja kansallisuusolot. Varsin oppikoulujen oppilaat ryhmittyivat lukuvv. 1920—1926 opetuskielen mukaan seuraavasti:

Oppilasmäärä erikielisissä oppikouluissa lukuvv. 1920—1926.

lukuvuoti	suom. oppikouluissa yhteensä	%	ruots. oppikouluissa yhteensä	%
1920—1921	23 519	72.0	9 168	28.0
1921—1922	25 956	72.9	9 657	27.1
1922—1923	27 249	73.9	9 994	26.1
1923—1924	30 530	75.2	10 056	24.8
1924—1925	32 701	76.4	10 110	23.5
1925—1926	34 765	77.5	10 075	22.5

Oppikoulujen oppilasluvun suuri lisäantyminen viime vuosina tuli suurimmaksi osaksi suomenkielisten oppikoulujen osalle. Näiden oppilasluku on näet ajanjaksona 1920—1926 kasvanut koko 11 216 oppilasta eli lähes puoleti, lisäyksen ruotsalaisissa oppikouluissa ollessa vain 907 oppilasta eli 9 %. Kun kuitenkin suomenkielistä väestöä maassamme on 88.7 %, näkyy, että ruotsalainen väestö yhä vieläkin käyttää oppikouluja hyväkseen suuremmassa määrässä kuin suomalainen väestö. Oppilasta, jouden äidinkieli oli ruotsi, käy paljon suurempi suhteessa, 5.2 %, suomalaista koulua kuin päinvastoin (0.8 %).

Ammattiopetus.

Erilaisten ammattiopetuslaitosten toimintaa viime aikoina valaisee seur. Tilast. Vuosikirjasta otettu katsaus:

koulut	lv. 1921/22 koululja	lv. 1921/22 oppilaita	lv. 1922/23 koululja	lv. 1922/23 oppilaita	lv. 1923/24 koululja	lv. 1923/24 oppilaita	lv. 1924/25 koululja	lv. 1924/25 oppilaita
teollisuuskoulut	10	468	10	554	10	621	10	608
teknilliset opistot	2	156	2	171	2	141	2	145
ylemmät ammattikoul. .	1	11	1	11	4	14	1	15
valmist. ammattikoul ..	11	964	11	1 067	13	1 275	13	1 274
käsityölaiskoulut	31	2 591	27	2 268	25	2 140	23	1 972
kotiteollisuuskoulut	108	3 653	108	3 608	108	3 899	108	3 655
kauppa-apulaiskoulut ..	16	1 210	15	1 112	15	1 206	15	1 212
kauppakoulut	15	1 415	16	1 494	16	1 490	17	1 497
kauppaopistot	6	460	6	371	6	350	7	430
merikoulut	6	138	6	130	6	100	6	121

Yliopistot. Helsingin yliopistossa on 6 tiedekuntaa tai tiedekunnanosastoa, nim. (1) *jumaluusopillinen tiedekunta* läsnäolevia ylioppilaita kevätlukukaudella 1927 yht 154 (ed. v. 135), (2) *lainopillinen tiedekunta* 860 (799), (3) *lääketieteellinen tiedekunta* 528 (573), (4) filosofisen tiedekunnan *historialliis-kulttuuteellinen osasto* 869 (735), (5) filos. tiedek. *matematis-luonnontieteellinen osasto* 650 (502), (6) *maatalous-metsätieteellinen osasto* 254 (268) sekä *voimistelulaitos* 55 (50) yliopp. Yliopiston opettajakuntaan keväällä 1927 kuului 67 vakinaista ja 30 ylimäär. professoria, 26 apulaista ja lehtoria, 104 dosenttia ja 106 muuta opettajaa ja virkamiestä.

Ylioppilaita oli keväällä 1927 Helsingin yliopiston kirjoissa 3 646 (ed. v. 3 319), joista naisia 1 153 (1 015) eli 30 %. Yliopistossa läsnäolevia ylioppilaita oli samaan aikaan 3 370 (3 062), joista kuului uusmaalaiseen (ruots.) osakuntaan 618, etelasuomalaiseen 393, savolaiseen 320, karjalaiseen 167, hämäläis- 630, turkulaiseen (ruots.) 194, varsinais-suomalaiseen 171, satakuntalaiseen 182, viipurilaiseen 222, itäsuomalaiseen (ruots.) 32, etelapohjalaiseen 158, vaasalaiseen (ruots.) 137 ja pohjoispohjalaiseen osakuntaan 233 ylioppilasta; osakunnattomia ylioppilaita oli 3.

Turun yliopisto (suomalainen, per. 1922), tiedekuntia 2 (humanistinen ja matematis-luonnontiet.). Kevätlukuk. 1926 professoreja 13 ja muita opettajia 10, yliopp. 188 (154), joista naisia 86(62).

Turun ruotsalainen yliopisto (Åbo Akademi, per. 1917). Tiedekuntia 5 (humanistinen, matematis-luonnontiet., valtiotiet., kemiallisteknill. ja jumaluusopill.). Kevatlukuk. 1926 professoreja 15 sekä muita opettajia 18 ja ylioppilaita 157 (156), joista naisia 32 (28).

Teknillisessä korkeakoulussa on seur. osastot: arkkitehtiosasto, insinöriosasto, koneinsinöriosasto (siinä konerakennuksen, sähkötekniikan ja tehdasteollisuuden opintosuunnat), kemiallinen osasto ja maanmittausosasto. Lukuv. 1925—1926 oli tekn. korkeakoulussa 28 professoria ja 57 muuta opettajaa sekä 690 (728) ylioppilasta, mista suomenkiel. 514 (509) ja ruotsinkiel. 176 (214); naisylioppilaita 16 (12).

Kauppakorkeakoulu (2-vuotinen) jakaantuu kahteen osastoon: kauppa- ja teollisuusosastoon (lukuv. 1926—27 opiskelijoita 78) ja kauppa- ja pankkiosastoon (57). Kauppatiet. kand. tutkinnon suoritti 17 opiskelijaa. Miespuolisia opiskelijoita oli 119 ja naispuolisia 16. Opettajia 6 professoria ja 11 muuta opettajaa.

Kansalaiskorkeakoulu. Opetusohjelma, joka on 2-vuotinen, jakautuu seur. kursseihin: yleinen hallinnollinen tutkinto, kunnallistutkinto, sanomalehtitutkinto ja osuustoimintatutkinto. Toisena toimintavuonna v. 1926 oli korkeakoulussa 103 oppilasta ja 14 opettajaa. Korkeakoulun tarkastaja prof. V. Voionmaa, rehtori tri Yrjö Kuutu.

Maalaiskuntain kirjastotoimi. Kun kunta kerran huolehtii lasten opetuksesta kansakoululaitoksen avulla, kuuluu sen velvollisuuteen aivan asiain luonnosta myöskin aikuisten jatkuvan opiskelun ja sivistystä edistavan lueskelun mahdolliseksi tekeminen. Kunnallisen kirjastotoiminnan edut ovat ennen muuta omistajan pysyväisyys, taattu taloudellinen asema, puolueettomuus ja mahdollisuus keskitettyyn toimintaan. Siksipä valtiokin tukee avustustoiminnallaan etupäässä kuntien kirjastoja.

Harvassa Suomen kunnassa on pidettävä yhtä ainoata kirjastoa riittävänä, vaan niitä tarvitaan useampia, sopivimmin tavallisesti yksi kuhunkin koulupiiriin. Kunnan keskuksessa sijaitsevan *kantakirjaston* tulee olla varustettuna myös kalliimmalla ja harvemmin tarvittavalla kirjallisuudella silmällä pitäen koko kuntaa, mutta kylien *piirikirjastoissa* tulisi olla saatavana tarkein helppotajuinen tieto- ja kaunokirjallisuus. Yhteistyötä kunnan eri kirjastojen valillä olisi mahdollisimman paljon järjestettävä, mikä ennenkaikkea on kantakirjaston hoitajan tehtävä.

Valtionavustuksen ehtona on niin suuri kunnallinen määräraha, että se vastaa 50 p. jokaista kunnan asukasta kohti. Sellainen summa on kuitenkin pienissä kunnissa hyvin alhainen minimi, eikä riitä kunnallisen kirjastolaitoksen ylläpitoon. Esimerkkinä kirjastonsa hyvin järjestäneestä kunnasta ja mittakoon Urjalan kunta, jonka asukasluku on n. 10 000. Siellä on kantakirjasto ja 13 piirikirjastoa, ja kunnan määräraha oli v. 1925 yhteensä 16 850 mk, josta kantakirjastolle 7 550 mk (palkkaan 1 200 mk) ja kullekin piirikirjastolle 650 mk (palkkaan 200 mk). Valtionavustusta sai kunta menojensa perusteella 10 120 mk.

Kuntien kirjastotoiminta ei nykyaan rahalliselta kannaltakaan ole aivan vähäistä. Yksi 1926 ovat maalaiskunnat myöntäneet valtionavustusta saaneille kirjastoille yht. noin 1 400 000 mk, kun vastaava summa vielä v. 1921 oli vain 275 000 mk. Mutta on jo huomattu, että nykyisiin avustusmäärayksiin sisältyvät verrattain alhaiset maksimiavustukset (kirjallisuusavustukset kantakirjastoille 3 000 mk, piirikirjastoille 500 mk) haittaavat kehitystä siellä, missä olisi käytettävä suurempia summia kunnan puolesta ja jossa siis valtionkin osuuden pitäisi vastaavasti nousta.

Tekeillä olevan kirjastolakiehdotuksen mukaan olisi v. 1927 valtion kirjastotoimintaan kokonaisuudessaan tarvittu n. 3 milj. mk., kun nyt on saatu vain 1 400 000 mk. Summa 3 milj. on verrattuna koululaitoksen satoihin miljoniin pieni era, ja kuitenkin kirjastolaitoota on pidettävä koululaitoksen peräti tarpeellisena täydentäjänä, laitoksena, joka oikein hoidettuna ja käytettyna takaa koulu-opetuksen pysyvän merkityksen ja vaikutuksen. (Helle Cannelin Maalaiskunnassa 1926 :9.)

KANSAN VALISTUS

Kansanvalistusseura r. y. Perustettu 1874. Oltuaan alkajana ja uranuurtajana melkein kaikilla vapaan valistustyön aloilla KVS on nykyään keskittanyt toimintansa etupäässä laajan opintokerholiikkeen ja »kirjeopiston» ylläpitämiseen. Seura on osallinen valtion kaunattaman luentotoimen ja kirjastotoiminnan johdossa. Seura välittää kirjastotarpeita ja kirjallisuutta kaikenlaatuisille kirjastoille. Esitelmätoimen helpottamiseksi KVS hoitaa taikalyhtyliiketta (lyhtyjä, kuvia ja tarpeita). KVS julkaisee opintokerhoja ja itseopiskelijoita varten »Opintotoveria» sekä yhdessä Suomen Kirjastoseuran kanssa »Kansanvalistus- ja Kirjastolehtea» Seura on antanut stipendejä ulkomaisia opintomatkoja varten kansan- ja työväen opistojen opettajille. Toimikunnan esimies tri Zach. Castrén, muut jäsenet prof. A. K. Cajander, prof. A. Grotenfelt, tri J. Forsman, rva Ilmi Hallsten, opett. Mandi Hannula, tri K. S. Laurila, osastop. N. Liakka, oikeusnvs F. O. Lilius, tri A. F. Puukko, joht. V. Suomalainen ja koulunvs A. J Tarjanne. Sihteeri maist. O. Tolvanen, taloudenhoitaja joht. V. Suomalainen. Toimisto Hki, Museok. 18.

Työväen Sivistysliiton r. y. (perr. 1919) tarkoituksena on levittää sosialista valistusta työvaen keskuuteen sekä tyydyttää sen henkisiä kulttuuritarpeita; liiton lähimpänä tehtävänä on herättää, järjestää ja tukea opinto-, luento- ja kirjastotoimintaa sekä taideyms. harrastuksia. Liittoon kuuluvat useimmat suuret työväenjärjestöt, joiden jäsenluku nousee n. 320 000:een. Korkein päätösvalta liitossa kuuluu edustajistolle, johon liittoon yhtyneet järjestöt valitsevat edustajia. Liiton toimik. puhj prof. V. Voionmaa, siht. maist. P. Railo, järjest. A. Hautamäki. Toim. Hgissä, Sirkusk. 5.

Opintokerhotyö. Vapaan valistusliikkeen tärkeimpiin ja suosituimpiin työmuotoihin kuuluvat nykyajan opintokerhot, joita on monenlaisia, kaunokirjallisuutta harrastavia, tietokirjallisuutta tutkivia, luokkaopetusta käyttäviä, tutkintolukuja harjoittavia. Kaikilla varsinaisilla valistusjärjestöillä ja sen lisäksi monilla edistysseuroilla ja ammatillisilla järjestöillä, opistoilla, kirjastoilla yms.

yhdyskunnilla ja laitoksilla on opintokerhoja. Niiden kokonaismäärästä ei ole aivan tarkkoja tietoja, mutta nousee se varmaan jo 2 000:een. Vapaan opintotyön järjestämistä varten on muodostettu Valistusparjestejen opintotoimikunta (toimisto Hgissä, Museok. 18), joka julkaisee opintokerhojen äänenkannattajaa »Opintotoveria». Opintokerhotyölle on suureksi avuksi ja kehokkeeksi valtionavustus, jonka eduskunta on nille vuosittain myöntänyt (v. 1927 yht. 200 000 mk; avustuksen saamisen ehdot julistu Tietokalenterissa 1924 s. 156). Suomenkielisten kerhojen avustuksia jakaa Suomalainen luentotoimisto (Hki, Museok. 18) ja Työväen Sivistysliiton luentotoimisto (Hki, Sirkuskatu 5). V. 1926 sai valtionavustusta kaikkiaan 658 kerhoa, joista 458 Suomalaisen luentotoimiston 140 Työväen Sivistysliiton luentotoimiston ja 60 Ruotsalaisen luentotoimiston kautta.

Kirjeelliset opinnot. Ensimmäisen suomenkielisen, varsinaisia kansanvalistustarkoituksia palvelevan »kirjeopiston» pani alkuun Kansanvalistusseura v. 1920. Oppikirjoina on käytetty yleistä tarvetta varten kirjoitettuja kansanpuisia teoksia. Opisto lähettää opetuskirjeitä, joissa on määrätty kesy kutakin viikkoa kohti ja kysymyksiä luettavan johdosta. Oppilas vastaa kysymyksiin ymmärryksensä mukaan etsien vastauksen kirjoista ja lähettää vastaukset korjattavaksi kirjeopistolle, joka taas palauttaa ne seuraavan opetuskirjeen mukana. Kun oppilas on suorittanut tutkinnon jossain aineessa, annetaan hänelle KVS:n puolesta todistus. Nykyään on kirjeopistossa 93 eri kurssia. — Muista kirjeopistoista on mainittava Työväen Sivistysliiton kirjeopisto.

Työväen Akatemia. Per 1924 Työväen Akatemia vastaa akateemisen luonteensa ja järjestelynsä puolesta lähinnä toisvuotista kansanopistoa. Opisto toimii itsenäisenä laitoksena. Pääsyvaatimuksena on, että hakija on saavuttanut sen kehityksen, mikä vastaa yksivuotisessa kansanopistossa saatavaa kehitystä. Ohjesäantöjensä mukaan »Työväen Akatemia on kansankorkeakoulu, jonka tarkoituksena on etupäässä työväen luonteen, yleisen ja yhteiskunnallisen sivistyksen kohottamiseksi antaa tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa opetusta, painamalla paljonnon herättävään, omintakeista ajattelua ja siveellistä luonnetta kehittävään opetukseen». Opetusaineet jakautuvat seuraavin ryhmiin: (1) Yhteiskunnallis-valtiolliset tieteet, (2) Luonnontieteet, (3) Humanistiset tieteet, (4) Harjoitusaineet. Hallintoneuvoston puh. joht. prof. V. Voionmaa, akatemian esimies tri J. Aho, johtaja maist. T. I. Vuorenrinne. Oppilaita lukuv. 1926—27 yht. 37, joista 8 naista. Akatemia sijaitsee omassa talossa Grankullassa.

RAITTIUSLIIKE

Raittiuden Ystävät. Suurin osa maamme suomalaisia raittiusseuroja on liittynyt »Raittiuden Ystävät» nimiseksi, v. 1884 perustetuksi järjestöksi, joka toimintaansa varten on jakautunut 24 alueelliseen piiriin. RYn järjestöön kuuluu myöskin kolme liittoa: Suomen Opettajain Raittiusliitto (SOR), S Rautatieläisten Raittiusliitto (SRR) ja Veturimiesten Raittiusliitto (VRL), joiden toimipiirinä on koko maa. RY omistaa myös alkoholistiparantolan »Turvan» Huvituksessa Yläneellä.

Raittiuden Ystäväin toiminta v. 1926.

	piirit	paikall. yhdistyksiä	jäsenluku yhdistyksissä	toivonliitoissa	opintokerhoissa	esitelmiä pidetty
1.	Et.-Pohjanmaan	15	1 050	54	70	257
2.	Turun	35	2 319	1 370	95	547
3.	Tampereen	8	467	211	50	218
4.	Helsingin	32	2 006	134	134	651
5.	Oulun	19	584	29	29	249
6.	Pohjois-Savon ..	40	2 370	754	217	733
7.	Viipurin	27	1 637	505	115	330
8.	Joensuun	8	428	18	77	119
9.	Keski-Suomen ..	14	785	65	31	231
10.	Kokkolan	13	774	351	36	208
11.	Kymenlaakson .	27	2 401	120	127	221
12.	Hämeenlinnan ..	24	1 441	238	36	413
13.	Suur-Savon	21	1 085	389	58	180
14.	Loun.-Karjalan .	9	861	90	7	225
15.	Heinolan	15	647	60	65	332
16.	Satakunnan	19	1 533	25	27	298
17.	Lahden	19	978	35	69	254
18.	Etelä-Saimaan .	16	783	35	46	147
19.	Itä-Karjalan ..	9	360	50	63	119
20.	Savonlinnan ..	11	654	135	17	285
21.	Kajaanin	4	221	—	18	73
22.	Tornion	8	405	205	68	250
23.	Länsi-Uudenm. .	12	649	192	10	175
24.	Uudenkaupungin	4	197	276	—	109
	yhteensä	409	24 635	6 054	1 465	6 624
	v. 1925	367	19 332	4 110	803	5 303

S. Opettajain Raittiusliittoon kuului m. v. 1 252 (ed. v. 1 021), S. Rautatieläisten Raittiusliittoon 1 517 (1 392) ja Veturimiesten Raittiusliittoon 30 (30) jäsenta, joten RYn koko jäsenluku liittojen jäsenet mukaanluettuna teki 27 434 (21 706). Koko RYn järjeston toimesta pidettyjen esitelmain luku teki 6 866 (6 331). RYn keskushallituksen tilit osoittivat tuloja 314 159 ja menoja 315 242 mk, piirien tilit tuloja 217 511 ja menoja 159 217 mk. Äänenkannattaja 2 k. kuussa ilmestyvä »Kylväjä». Seuran esimies tri Aarni Voipio, siht. pastori K. K. Aro. Toimisto Hgissä, Annank 29. (Kert. Raitt. Yst. vaikutuksesta v. 1926. Hki. 1927.)

Suomen Opettajain Raittiusliitto tuli v. 1926 toimineeksi ummelleen 20 vuotta. Liitto perustettiin v. 1906 aikaisemmin toimineen »Opettajain Raittius- ja Terveysliiton» sijaan. V. 1921 SORn toiminta järjestettiin uudelleen. Liiton tarkoituksiin on kuulunut vuotuisten raittiuskilpakirjoitusten järjestaminen kansakoululasten keskuudessa. Lukuvuonna 1925—1926 otti näihin kilpailuihin osaa 39 648 kirjoittajaa, joista 7 637 sai palkinnon. Lisäksi on liitto harjoittanut esitelmätoimta, järjestanyt raittiuskursseja opettajille jne. Liiton puheenj. op. E. Kuurias, siht. op. Anni Rautiainen ja op. V. Tupala. — Pohjoismaisen koulukokouksen aikana Helsingissä v. 1925 pantiin alkuun yhteistyö pohjoismaiden opettajain raittiusliittojen kesken.

Suomen Opiskelevan Nuorison Raittiusliitto (SONR) perustettiin v. 1906 ja on siis v. 1926 täyttänyt 20 vuotta. Jo ensimmäisenä varsinaisena toimivuonnaan (1907) liitolla oli 71 paikallisosastoa ja niissä 8 161 jäsenta, v. 1914 oli paikallisosastoja 86 ja jäsenia 6 352; v. 1925 oli liiton 31 paik. osastossa 1 716 jäsenta. Tämä opiskelevain liitto, joka äänenkannattajana alusta alkaen on ollut »Pohjantähti», on työskennellyt osi sijassa jäsentensä omakohtaisen valistuksen hyväksi niin raittiuskilpakirjoituksin ja raittiustutkintoja toimeenpanemalla. Lukuv. 1925—1926 suoritettiin liiton piirissä 863 alempaa ja 117 ylempää raittiustutkintoa. Nyk. puheenj. leht. J. Fr. Blomqvist, siht. hov. ausk. H. Löfgren.

Kieltolakiliitto (per. 1919) edustaa maassamme omanlaatuista »valtiollista raittiustyötä», jonka tarkoitus on työskennellä yleisen kansanraittiuden hyväksi sekä vakaunnuksen että lainsäädännön avulla. Lähinnä toimii liitto kieltolain noudattamisen edistämiseksi ja valvomiseksi. Liitto harrastaa tiedon levittämistä alkoholipitoisten aineiden raittimisen turmiollisuudesta, silmämääränään kansan tapain raitistuttaminen ja yleisen mielipiteen vakaannuttaminen kieltolain puolelle. Valtiolliset, uskonnolliset ja yhteiskunnalliset kysymykset, joiden käsittely voi johtaa erimielisyyksiin, katso-

taan kuuluvan Liiton toimintapiirin ulkopuolelle. Liitto on kieltolakia ja kansanraittiutta harrastavain järjestöjen ja laitosten yhtymä, mutta ottaa jäsenikseen myös yksityisiä henkilöitä. Nykyisin kuuluu liittoon satamäärä kuntaa ja yli puolentuhatta järjestöä, joissa järjestöissä on satojatuhansia jäsenia; Kieltolakiliitto on siis maan suurin ja laajapohjaisin raittiuden hyväksi toiviva järjesto. Liiton paikallinen toiminta tapahtuu pääasiallisesti erityisten aluejärjestöjen kautta, joita on 8. Liiton julkaisema viikkolehti »Kieltolakilehti» on maan enin levinnein ja suosituin raittiuslehti. Liiton puheenjohtaja kirjailija S. Alkio, sihteeri V. Karpio. Toimisto Hgissä, Simonk. 12.

Järjestynyt raittiusväki. K. K. Aron »Sosial. Aikakauskirjassa» 1924: 10 julkaisemain laskujen mukaan on maamme varsinaisissa raittiusjärjestöissä ollut jäseniä seur. määrät:

järjestöt	v. 1901	v. 1910	v. 1915	v. 1920	v. 1923
Raittiuden Ystävät	12 291	20 183	20 562	18 680	18 630
Ruotsal. raittiusjärjestö....	—	8 338	8 059	6 851	6 021
Työväen raittiusliitto	—	—	1 846	10 993	55 062
Opisk. nuorison raittiusliitto	—	7 160	6 344	2 847	3 446
Valkonauhaliitto	—	730	600	874	1 000
Goodtemplarijärjestö	—	—	—	20	415
yhteensä	12 291	36 411	37 411	40 265	84 574

Edellisissä laskuissa on Opettajain raittiusliiton, Rautatieläisten raittiusyhdistyksen ja Veturimiesten raittiusliiton jäsenisto laskettu Raittiuden Ystävain jäsenistöön, ruotsalaisten goodtemplariloosien jäsenistö taas ruotsalaiseen raittiusjärjestöön. — Paitsi edellämainittuja on maassamme vielä muitakin raittiusjärjestöjä kuten v. 1924 perustettu »S. Sosialidemokratinen Raittiusliitto» ja »Naisten Raittiuskeskus». Järjestyneen varsin. raittiusväen lukumäärä on varmaan yli satatuhatta.

Raittiuslautakunnat. Kieltolain nojalla kaupungin- tai kunnanvaltuusto voi kunnan vaalikelpoisista jäsenistä valita kahdeksi vuodeksi henkilöitä toimimaan raittiuden edistämiseksi kunnassa ja valvomaan kieltolain ja sen perusteella annettujen säännösten noudattamista. Näin perustetut raittiuslautakunnat ovat viime vuosina saaneet yhä suuremman merkityksen yleisessä kieltolaki- ja raittiustyössä. Vn 1927 lopussa oli raittiuslautakuntia toiminnassa 397 maalaiskunnassa ja 19 kaupungissa.

Raittiuslehdet. Raittiusjärjestöjen toimesta ilmestyy maassamme jo melkoinen joukko raittiuslehtiä. Niitä ovat: »Kieltolakilehti» (ilmestyy kerran viikossa), »Kylvajä» (2 k. kuussa), »Ratis kansa», »Taisteluun», »Pohjantähti» ja lastenlehdet »Koitto» ja »Sarastus», kukin kerran kuussa.

Suomenkieliset kansanopistot marrask. 1926.

	opistot	opettajia	oppilaita miesp.	naisp.	yht.	oppil. v. 1925
Uud. l.	Tuusulan (Järvenpää)	5	13	43	56	55
	Sörnäisten kristillinen	6	10	52	62	55
	Työväen akatemia (Grankulla)	7	29	8	37	40
Turun l.	Länsi-Suomen (Lauttakylä) ..	5	19	42	61	59
	Paimion	5	10	31	41	55
	Karkun evankelinen	4	15	37	52	51
	Turun kristillinen	5	9	47	56	43
	Eurajoen kristillinen	5	12	38	50	--
Häm. l.	Lahden (1 ja 2 vuot.)	16	50	147	197	199
	Päivölän (Kuurila)	5	2	40	42	33
	Jämsän	4	13	34	47	57
	Orihveden (1 ja 2 vuot.)	10	31	76	107	125
Viip. l.	Kannelmäen	7	15	42	57	66
	Loun.-Karjalan (Virolahti) ...	4	5	29	34	46
	Kymenlaakson (Inkeroinen) ..	6	11	54	65	64
	Itä-Karjalan (Impilahti)	5	8	32	40	56
	Räisälän	5	8	32	40	30
	Jamilahden (Sortavala)	5	—	30	30	35
	Sairalan	6	13	50	63	53
Mikk. l.	Otavan	6	34	52	86	73
	Itä-Hämeen (Hartola)	5	10	21	31	43
	Suomen Nuoriso-opisto (Mikkeli)	3	23	17	40	30
Kuop. l.	Nuttylahden	5	6	27	33	54
	Pohj.-Savon (Pitkälahti)	9	28	59	87	90
	Portaanpään krist. (Lapinlahti)	8	22	95	117	141
Vaas. l.	Etelä-Pohjanmaan (Ilmajoki) ...	6	17	40	57	52
	Keski-Suomen (Suolahti)	6	24	56	80	61
	Karhunmäen krist. (Lapua) ..	7	33	73	106	113
	Kauhajoen evankelinen	4	8	28	36	41
Oulun l.	Liminganin	5	21	58	79	68
	Haapaveden	6	6	20	26	36
	Perä-Pohjolan (Alatornio)	5	22	30	52	53
	Kuusamon	5	9	32	41	36
	Kainuun (Mieslahti)	5	6	33	39	48
	Kalajokilaakson krist. (Raudusk.)	6	28	99	127	113
	Yhtörnon kristillinen	4	11	25	36	44
	Lapin (Sodankylä)	5	5	13	18	28
	yhteensä 37 opistoa	215	586	1 642	2 228	2 222

NUORISOSEURALIIKE

Suomen Nuorison Liitto. Suurin ja johtava järjesto nuorisoliikkeen alalla on Suomen Nuorison Liitto (SNL), joka muodostettiin v. 1897, mutta jonka alkuna ovat 1880-luvun alussa Etelä-Pohjanmaalla perustetut nuorisoseurat. Liittoon kuuluu nykyään seuraavat maakunnalliset keskusseurat: Etelä-Karjalan Nuorisoseura (jäsenluku v. 1926: 12 012), Etelä-Pohjanmaan Nuorisoseura (9 262), Hämeen Nuorisoseurain Liitto (4 163), Itä-Savon Nuorisoseurain Liitto (2 060), Kainuun Nuorisoseurain Keskusseura (1 030), Keski-Pohjanmaan Nuorisoseura (2 958), Keski-Suomen Nuorisoseurain Liitto (3 616), Kymenlakson Nuorisoseurain Keskusseura (2 872), Lahden seudun Nuorisoseurain Liitto (5 261), Pohjois-Pohjolan Nuorisoseurain Liitto (1 022), Pohjois-Karjalan Nuorisoseura (2 053), Pohjois-Pohjanmaan Nuorisoseurain Liitto (4 092), Pohjois-Satakunnan Nuorisoseurain Liitto (950), Pohjois-Savon Nuorisoseurain Liitto (4 565), Satakunnan Nuorisoseurain Liitto (2 441), Suur-Savon Nuorisoseurain Keskusseura (1 836), Uudenmaan Nuorisoseura (2 290), Varsinais-Suomen Nuorisoseurain Keskusseura (2 457). Kaikissa näissä 18 keskusseurassa oli v. 1926 yhteensä 64 940 jäsentä.

Nuorisoseurain yleisestä tilasta ja toiminnasta viime vuosina annetaan Liiton vuosikertomuksessa vlta 1926 seur. tietoja:

vuosi	paikallisseuroja	jäsenmäärä	kokouksia	iltamia, juhlia	puheita, esitelmiä	näytelmiä
1914	887	41 752	6 980	5 574	7 429	—
1919	897	55 790	7 020	5 265	8 115	3 782
1924	1 168	61 659	8 698	8 122	11 600	5 529
1925	1 214	63 550	8 067	8 311	12 591	5 844
1926	1 212	64 940	7 856	8 055	12 292	4 476

Nuorisoseurain sisäisen toiminnan haarautumista ja kehittymistä osoittaa seuraava katsaus niiden a l a o s a s t o i h i n:

vuosi	laulu- ja soittok.		voimisteluos.		urheiluosast.		käsityöosast.	
	luku	jäseniä	luku	jäseniä	luku	jäseniä	luku	jäseniä
1914	269	4 096	187	3 591	—	—	54	1 151
1919	264	—	110		—	—	48	
1924	312	4 901	170	3 681	—	—	94	1 640
1925	317	5 656	190	3 812	—	—	108	2 007
1926	314	3 194	109	1 414	151	2 472	110	1 480

Nimenomaan opiskelutoiminnan kehittymistä valaisee seur. katsaus:

vuosi	kirja- ja opintokerh.	opiskelijain luku	tutkintoja suor luku	%
1915	—	2 015	246	12.2
1921	151	2 815	686	24.4
1924	266	4 830	2 162	44.8
1925	301	5 330	2 456	46.1
1926	354	5 879	2 624	44.6

Nuorisoseuraan talouteen suo silmäyksen seuraava asetelma:

vuosi	omia taloja luku	omia taloja arvo 1 000 mk	irtaimisto 1 000 mk	tulot 1 000 mk	menot 1 000 mk	velat 1 000 mk
1914	434	2 896	419	591	511	1 126
1919	458	6 051	1 027	2 500	2 147	1 006
1924	677	35 727	4 069	7 859	7 017	6 119
1925	693	35 088	4 651	8 542	7 372	6 319
1926	708	39 101	5 071	11 199	7 459	7 806

Liiton keskusjohto on viiden kuluessa järjestänyt useanlaisia kursseja ja kokouksia. Suomen Nuoriso-opisto on toiminut omassa talossaan Paukkulassa Mikkelissä. Liiton kunniapuheenjohtaja on kirj. Santeri Alkio, esimies osastopäällikkö Niilo Liakka, sihteeri op. M. Alpiranta. Äänenkannattaja »Pyrkija» (levikki n. 6 000 kpl.). Toimisto Hgissä, Museok. 18.

Muita nuorisojärjestöjä. Kansallismielinen Nuorisoliitto on per. 1908. Liittoon kuuluu 7 piiria, n. 80 paikallisyhdistystä ja n. 4 200 jäsentä. Omia taloja n. 20. Puheenjoht. maist. Pekka Sunnen Helsinki, siht. ja toimistonhoit. op. S. Lipasti (Seinäjoki). Äänenkannattaja »Nuorten Nuija» ilmest. Helsingissä.

Sosialidemokratinen Työläisnuorisoliitto muodostettiin v. 1921, vanhemman »Sosialidemokratisen Nuorisoliiton» (per. 1906) jäädessä kommunistien johdettäväksi. Osastoja Työläisnuorisoliitossa on n. 100 ja jäsenia n. 6 000. Valistustyössään nämä nuorisojärjestöt käyttävät myöskin kirjasto- ja opintopiiritoimintaa. Liiton äänenkannattaja on viikkolehti »Työläisnuoriso». Liiton puheenj. toim. Vihtori Huhta. Tuleva liittokokous pidetään Hgissä.

»Ajattele, eikö useiden eri kirjailijoiden ja kaikenlaisten kirjojen lukeminen osoita taipumusta huikentelevaisuuteen ja epävakaisuuteen. Sinun tulee pysähtyä muutamien määrättyjen henkien luo ja heiltä etsiä rauhaa sielullesi, jos todella tahdot jotakin hyötyä siitä, mitä luet.» (Seneca.)

NAISLIIKE.

Suomalainen Marttaliitto on v. 1926 jatkanut toimintaansa entisten periaatteiden mukaan päämääränä koti ja kotien hyvinvointi. Liiton saavutukset main. v. ilmenevät seur. katsauksesta:

Suomalaisen Marttaliiton toiminta v. 1926.

piiriliitot ja erill. yhdistykset	yhdistyksiä	kyläkerhoja	jäseniä	kokouksia	esitelmiä	kurssien osanottajia: ruun. ja säilykk. valm.	kodin hoito	koti-teoll.	puutarhoja
1. Etelä-Karjala ..	24	40	2 270	570	282	624	85	320	1 196
2. Etelä-Saimaa ..	9	26	648	249	82	55	53	154	47
3. Hämeen-Satak. .	8	9	265	94	36	116	—	12	8
4. Itä-Häme	21	30	1 273	181	103	395	—	163	141
5. Karjalan Kannas	40	99	3 066	909	430	628	69	764	1 386
6. Keski-Suomi ..	11	11	360	74	99	321	92	163	218
7. Länt. Viipurin l.	10	112	3 438	795	242	330	9	233	1 756
8. Perä-Pohjola ..	9	9	427	66	33	116	—	47	—
9. Pohj.-Karjala ..	58	72	4 156	350	192	508	101	440	345
10. Pohj.-Pohj.maa .	11	11	359	138	37	36	—	87	30
11. Pohj.-Savo	32	51	1 794	405	157	539	59	91	803
12. Raja Karjala ..	15	17	875	90	96	1 559	66	101	1 749
13. Vars.-Suomi	26	30	1 935	358	119	342	—	115	280
14. Erilliset	31	35	1 630	422	132	103	110	155	227
yhteensä	305	552	22 496	4 701	2 040	5 672	644	2 845	8 186

Uusia Marttayhdistyksiä on vn 1926 kuluessa perustettu 39 ja uusia piiriliittoja 2. - - Keskustoimikunnan tulot ovat tehneet 358 162 mk, josta valtioapua 195 000 mk. Piirilittojen tulot tekivat 593 123 mk. Liiton äänenkannattajaa »Emäntälehtea» levisi 1 400 kpl. Puheenj. Helmi Nylander, sihteeri Deh Lonnroth. Toimisto Helsingissä Simonk. 6 (Kert. Suom Marttaliiton toiminnasta v. 1926. Hki 1927.)

Muita naisjärjestöjä. Suomen vanhin naisasiajärjesto, *Suomen Naisyhdistys*, perustettiin v. 1884. Se on harrastanut etenkin lainsäädännöllisiä uudistuksia. V. 1892 perustettu *Naisasialiitto Unioni* on työskennellyt varsinkin naisten äänioikeuden ja yleensä naisasia-aatteen hyväksi. Samaan suuntaan on toiminut *Suomalainen Naisliitto* (per. 1907). V. 1911 perustettu *Suomen Naisten Kansalliskiitto*, johon useimmat naisjärjestöt kuuluvat, on jäsenenä kansainvälisessä naisliitossa. *Sosialidemokratisella työläisnaisliitolla* on erityiset harrastuksensa.

LASTEN SUOJELU.

Suomen lastensuojelujärjestöt. Nykyaikaisen lastensuojelutyön Suomessa voi sanoa saaneen alkunsa vasta v. 1918, jolloin suuri joukko »punaorpoja» äkkiä joutui yhteiskunnan huollettavaksi. Valtio on näiden ja muiden hoitoa ja kasvatusta tarvitsevain lasten ylläpitämistä ja kasvattamista varten myöntänyt melkoisia varoja. Samoin ovat kunnat, etupäässä suuremmat kaupunkikunnat uhrannect tähän tarkoitukseen vuosi vuodelta suurenneita summia. Sen lisäksi on maassamme perustettu useampia uusia vapaita lastensuojelun hyväksi työskenteleviä järjestöjä.

Suurin näistä järjestöistä on Keskusta Mannerheimin lastensuojeluliitto (perust. 1920), joka on yhtynyt Suomen Punaiseen Ristiin toteuttaen tämän rauhanaikaista ohjelmaa lasten hyväksi. Lastensuojeluliiton työ käsittäa ne laajat toimialat, johin varjelevan lastensuojelun erikeistehtävät sisältyvät: kansanterveyden edistämisen, nuorison luonteenkasvatuksen ja sen ammattivalmiuden edistämisen sekä julkisen lastenhuollon avustamisen. Vn 1926 lopussa oli liitolla 407 paikallisosastoa, joista toimivuorna perustettuja 86. Terveyssisaria ja lastenhoidonneuvojia oli keväällä 1927 liitolla 87. Useilla paikkakunnilla on liitolla erityisiä »lastentaloja». Liitto toimii myös Kansainvälisen lastensuojeluliiton Suomen osastona. Toimisto Hgissä. Sihteeri koulumeuvos Erik Mandelin.

Toinen laajalti levinnyt yhdistys on Koteja kodittomille lapsille, joka alotti toimintansa v. 1921 presidentinrouva Esteri Ståhlbergin perustamana. Sen erityisenä päämääränä on hankkia orpolapsille pysyvä hyvä kotera. Yhdistyksellä oli v. 1926 yhteensä kolme vastaanottokotia, nim. Haagassa, Oulussa ja Karjalan Lastenkylä Kannaksella, joissa oli kaikkiaan 93 hoidokkia. Paikallistoimikuntia on 106, asiamiehiä 371 ja jäseniä 3 571. Yhdistys on viitenä toimintavuotenaan järjestänyt 1 459 lasta hyvään hoitoon. Näistä sijoitettiin 950 kasvatuskoteihin maan eri osissa ja loput eri laitoksiin tai sukulaisten luo. Toimisto Hgissä. Sihteeri maist. Bertel Nyberg.

»Ajan kasvatuksessa on vinoon menevää se, että katsotaan tiedon olevan kaikki kaikessa. Ihmisbenki tarvitsee lämpöä yhtä valttamättömästi kuin valoa.» (Sakari Topelius.)

»Mikään paikka yhteiskunnassa ei ole liian pieni suuriin tehtäihin.» (V. A. Koskenniemi.)

Työväen tilasto

Teollisuuden työntekijäin yleisiä oloja. Vn 1925 teollisuustilasto antaa seuraavia työntekijain ikäsuhteita valaisevia tietoja:

ikäluokat	miesp. luku	miesp. %	naisp. luku	naisp. %	kaikki työntek. luku	kaikki työntek. %
alle 15 vuoden	388	0.4	185	0.4	573	0.4
15—17 vuotiaat	5 791	6.4	3 566	7.0	9 357	6.6
18 v. täyttäneet	84 181	93.2	46 894	92 6	131 075	93.0
kaikki työntekijät	90 360	100 0	50 645	100.0	141 005	100.0

18 v. nuorempain tyontekijain luku on edelleenkin laskemassa, ollen 7.0 % kaikista vastaavan luvun v. 1921 tehdessä 7.4.

Teollisuudessa on maailmansodan puhjettua ruvettu yhä suuremmassa määrässä käyttamaan naispuolista työvoimaa, mikä yhä jatkuvasti pyrki kasvamaan. V. 1913 oli naet naistyöläisiä vain 27.8 %, mutta jo v. 1916 31 4 ja v. 1925 yht. 35.9 %.

Työnvälitys. Työnvälitystoimistoja on maassamme 23 ja työnvälitysasiamiehiä 3 paikkakunnalla. Vn 1926 kuluessa tehtiin työnvälitystoimistojen kautta kaikkiaan 60 322 paikanhakemusta ja 38 129 paikantarjousta, joista 33 807 täytettiin. Suurin oli tämänlainen yhteiskunnallinen toiminta Helsingin työnvälitystoimistossa, joka vastaanotti 33 746 työhakemusta ja 24 882 tarjousta ja joka toimitti 22 325 välitystä. Helsingin toimiston liikkeeseen on myös laskettu nuorison työnvälitystoimisto Mars, joka valitti 384 paikkaa 609 hakijalle sekä merimiesosasto. Suurimmat Helsingin toimiston jälkeen ovat Tampereen, Viipurin, Turun, Kuopion ja Oulun toimistot.

Työnvälitystoimistojen miesosastoilla oli hakemusten luku kaikkiaan 27 475, tarjottujen paikkojen 13 228 ja välitysten 12 207.

Naisosastojen työnhakemusten koko luku oli 32 847, tarjottujen paikkojen 24 901 ja työnvälitysten 21 600. — Ed. vuoteen verrattuna on työnhakemusten luku alentunut Helsingin toimistossa 4 % ja muissa 12 %. Tarjottujen työpaikkain ja välitysten luka en sen sijaan edelleen lisääntynyt keskim. 4 %, mikä siis tietaa tyonvälitystoiminnan tehostumista.

Maataloustyöväki. Maanviljelystyöväen palkoista v. 1925, laskettuna miesten ja naisten jalkapäivätöistä kesällä suori-

tettuina keskimääräisinä palkkoina eri lääneissä, on seuraavia tietoja (pennein ja indeksin, jolloin v:n 1914 palkat = 100):

läänit	miehen päiväpalkka talon ruuin penniä	miehen päiväpalkka talon ruuin indeksi	miehen päiväpalkka omin ruuin penniä	miehen päiväpalkka omin ruuin indeksi	naisen päiväpalkka talon ruuin penniä	naisen päiväpalkka talon ruuin indeksi	naisen päiväpalkka omin ruuin penniä	naisen päiväpalkka omin ruuin indeksi
Uudenmaan .	2 282	997	3 441	992	1 185	988	1 895	938
Turun	2 047	1 083	3 175	1 087	1 240	1 117	2 051	1 097
Ahvenanmaa	2 560	899	3 080	958	1 438	972	2 350	1 013
Hämeen ...	1 902	1 146	3 068	1 080	1 125	1 103	1 900	1 038
Viipurin ...	2 426	998	3 732	1 034	1 328	916	2 214	946
Mikkelin ...	2 063	1 159	3 241	1 102	1 181	1 064	2 030	971
Kuopion ...	2 291	1 118	3 444	1 111	1 235	1 012	2 137	1 042
Vaasan	2 286	1 104	3 453	1 089	1 425	1 063	2 339	1 078
Oulun	3 437	1 198	4 806	1 181	1 772	1 080	2 819	1 080
koko maa	2 366	1 095	3 526	1 078	1 343	1 049	2 183	1 035
vv. 1921—1925 keskim.	2 378	1 101	3 607	1 103	1 357	1 060	2 218	1 051

Keskimäärin olivat palkat kaikissa palkkausryhmissä v. 1925 pienemmät kuin lähinnä ed. v., joka ilmiö on todettavissa ensi kerran maailmansodan jälkeisenä aikana.

Vuosipalkalla olevain työntekijäin palkoista v. 1925 on seuraavia tietoja (markoin ja indeksin, jolloin vn 1914 palkat = 100):

läänit	miehen vuosipalkka talon ruuin mk	miehen vuosipalkka talon ruuin indeksi	miehen vuosipalkka omin ruuin mk	miehen vuosipalkka omin ruuin indeksi	naisen vuosipalkka talon ruuin mk	naisen vuosipalkka talon ruuin indeksi	naisen vuosipalkka omin ruuin mk	naisen vuosipalkka omin ruuin indeksi
Uudenmaan	4 594	1 262	7 919	1 050	2 862	1 228	5 194	1 003
Turun	4 246	1 392	7 554	1 283	2 966	1 490	5 345	1 310
Ahvenanmaa	4 436	1 222	7 793	1 220	2 642	1 270	5 057	1 255
Hämeen ...	3 919	1 315	7 482	1 203	2 742	1 482	5 263	1 265
Viipurin ...	3 859	1 202	7 518	1 151	1 952	1 205	4 497	1 144
Mikkelin ..	3 660	1 361	7 005	1 229	2 006	1 365	4 222	1 111
Kuopion ...	3 488	1 259	7 065	1 255	1 969	1 287	4 523	1 222
Vaasan	3 771	1 278	6 885	1 189	2 316	1 287	4 711	1 178
Oulun	4 311	1 239	8 256	1 161	2 223	1 146	4 746	1 122
koko maa	4 022	1 285	7 469	1 193	2 450	1 317	4 918	1 188
vv. 1921—1925 keskim.	3 987	1 274	7 585	1 212	2 359	1 268	4 829	1 166

Palkollisten vuosipalkoissa on lisäys vn 1914 jälkeen ollut melkoinen, v. 1925 useimmiten 12-kertainen tai sitäkin suurempi, muutamissa tapauksissa yli 14-kertainen. (S. Vir. Til. III. Maatalous 22. Mvilj. ja karjanh. 1925. Hki 1926.)

Työnseisaukset v. 1926. Saatujen tilastotietojen mukaan sattui main. v. 72 tyonseisausta, jotka koskivat 310 työnantajaa ja välittömästi 10 230 työntekijää. Kahdessa tapauksessa joutui seisauksen alaiseksi edellisten lisäksi 232 työntekijää. Suurin seisaus koski 1 440 tyontekijää. Luonteensa puolesta oli useimmat työnseisaukset luvultaan 67, merkitty lakoiksi, 4 oli sekaluontoista ja 1 sulku. Suurin määrä työnseisauksia alkoi kesäkuussa V 1907—1925 on työnseisausten huippukohtaa edustanut toukokuu. Yleensä sattuu työnseisauksia enin vuoden toisella neljanneksellä. Eniimmän on työnseisauksia sattunut saha- ja puusepänliikkeissa, sen jälkeen lastaus- ja purkaustoissa sekä valimoissa ja konepajoissa. Laajimmat työnseisaukset olivat sahoissa sattuneet jotka koskivat 2 941 työntekijää, sen jälkeen lastaus- ja purkaustoissa, jotka koskivat 1 747 työntekijää, eli yhteensä molemmissa koskien lähes puolta kaikista seisauksenalaisista tyontekijöistä. Syyna useimpiin työnseisauksiin m. v., kuten yleensä aikaisemminkin ovat olleet palkkakysymykset. Niitä koski 50 % tyonseisauksista. Tarkeänä syynä työnseisauksiin oli myos työehtosopimuksen vartminen tyontekijäin puolelta. Kokonaista 36 % tyonseisauksista on aiheutunut pääasiassa tästä syystä.

Seisausten tulokset vuosijaksoina 1907—1914 ja 1917—1925 keskimäärin sekä v. 1926 nakyvat seuraavasta asetelmasta:

tulos	vv. 1907/14 keskim.	%	vv. 1917/25 luku	%	v. 1926	%	vv. 1907/14 keskim.	%	vv. 1917/25 luku	%	v. 1926	%
	työnseisauksia						työnseis. kohtaamia tyontekijöitä					
sopimus	43	47	39	54			8 388	54	6 569	64		
työnant. ehdot .	29	32	13	18			4 032	26	2 430	24		
työntek. »	17	19	14	20			1 483	10	904	9		
tuntematon eli ilm. tuloks.	2	2	6	8			1 633	10	327	3		
yhteensä	91	100	72	100			15 536	100	10 230	100		

Tarkasteltaessa ylläoleva lukuja havaitaan, että melkein puolet v. 1926 sattuneista seisauksista on päättynyt molemminpuolisiin myönnytyksiin. Nuhin osoliset tyontekijät muodostivat n. $^2/_3$ työntekijäin koko luvusta. Tyontekijäin ehtojen hyvaksymiseen päättyneet tyonudat olivat laajuudeltaan suhteellisen pienia ja lyhytaikaisia. Tyonseisausten vuoksi menetettyjen tyopäivien luku oli 374 475, mika oli huomattavasti suurempi kuin ed. v., jolloin se oli 113 024 päivta. Tietoja menetettyjen tyopalkkojen määrästä on saatu 51 tapauksessa, jolloin se oli 11 8 milj. mk, koskien 8 374 työntekijäa; menetettyjen työpäivain luku oli tälloin 238 037. Työnantajat ovat 30 tapauksessa arvioineet kärsimansä tappiot 6.5 milj. mk:ksi. Tyonseisaukset kestivat heidän kohdaltaan 996 päivaa ja koskivat 3 523 tyontekijää. (Sosialinen Aikakauskirja 1927.)

Työriitain sovittelu v. 1926. Laki joukkotyöriitain sovittelusta julkaistiin 21. 3. 1925 ja asetus sovittelijoista 21. 12. 1925. Tämän mukaan jakautuu maa neljään sovittelupiiriin: Helsingin, Tampereen, Viipurin ja Vaasan piireihin. Sovittelutoiminta v. 1926 kohdistui 36 työriitaan. Näistä oli kuitenkin 10 tapausta sellaista, joissa sovittelu supistui vain kummankin riitapuolen kanssa tapahtuneeseen keskusteluun ja joista ei pöytäkirjaa pidetty. Varsinaisia sovittelutoimenpiteitä oli vain 25. Sovittelutapauksista koski 2 sellaisia työriitoja, jotka eivät johtaneet työnseisaukseen, ja 23 sellaisia, joihin liittyi työnseisaus. Työnseisaustapaukset koskivat 202 työnantajaa ja 5 742 työntekijää. Sovitteluista useimmat tapahtuivat sahateollisuudessa ja puusepänlukkeissa. Sovittelunalaisten työriitain pääsyyna oli 12 tapauksessa työehtosopimuksen vaatiminen, mihin usein liittyi palkkakysymys, joka taas 10 tapauksessa oli pääsyyna. Sovittelu johti tulokseen 21 työriidassa ja oli 4 tapauksessa tulokseton. Puheenaolevista työriidoista päättyi 14 sopimukseen, 2 työnantajain ja 5 työntekijain vaatimusten hyväksymiseen. (Sosialinen Aikakauskirja 1927.)

Työväen apukassat. *Varsinaisten kassain* toimintaa valaisevat seuraavat Sosial. Aikakauskirjassa julkaistut numerot:

vuosi	kassain luku	osakkaita kaikkiaan	osakkaita naisia %	avustus keskim. mk sair. tap.	avustus keskim. mk haut. ap.	kuolemantap. 1 000 jäs. kohd.
1910	243	56 076	36	39: 48	54: 86	—
1920	267	71 591	39	212: 69	84: 83	14
1923	290	80 805	39	260: 61	187: 15	14
1924	295	74 452	39	324: 31	270: 84	14
1925	293	74 538	40	348: 86	316: 73	15

Kassain tulot v. 1925 olivat 16.5 milj. (ed. v. 15.7 milj.) mk, menot 10.0 milj. (9.4 milj.) mk. Varat vn lopussa 43.6 milj. (37.1 milj.) mk. Keskimäärin oli kassoissa 271 jäsentä.

Renkaista on seuraavat numerot:

vuosi	renkaiden luku	osakkaita kaikkiaan	osakkaita naisia %	kuolemantap. 1 000 jäs. kohd.
1910	284	70 994	53	—
1920	121	24 111	45	25
1923	103	24 758	42	21
1924	100	26 410	41	21
1925	86	24 570	41	19

Keskimäärin oli renkaissa v. 1925 286 osakasta. Hautausapu teki keskim. 628 21 (ed. v. 465) mk. Renkaiden tulot olivat 686 277 (ed. v. 506 273) mk, menot 468 748 (383 372) mk ja varat 930 453 (733 351) mk.

Työttömyys. Tilast. päätoimiston »Tilastokatsauksissa» annetaan seur. tietoja työttömyydestä maassa vv. 1926 ja 1927.

kuukaudet	vuonna 1926 miesp.	naisp.	yhteensä	vuonna 1927 miesp.	naisp.	yhteensä
tammikuu	2 803	1 029	3 832	2 545	1 088	3 633
helmikuu	2 468	994	3 462	2 054	975	3 029
maaliskuu	1 536	682	2 222	1 368	736	2 104
huhtikuu	1 177	784	1 961	993	709	1 702
toukokuu	653	620	1 273	670	569	1 239
kesäkuu	440	484	924	596	534	1 130
heinäkuu	391	558	949	439	443	882
elokuu	474	738	1 212			
syyskuu	539	786	1 325			
lokakuu	835	978	1 813			
marraskuu	1 336	994	2 330			
joulukuu	1 528	644	2 172			

Sosialinen näyttely ja viikko Helsingissä elokuussa 1928. Sosialiministeriö, joka ylläpitää jo v. 1909 perustettua vakinaista työväensuojelu- ja huoltonäyttelyä, on Sosialireformiyhdistyksen aloitteesta päättänyt panna toimeen Helsingissä elokuussa 1928 sosialisen näyttelyn, johon pohjoismaat ja lähimmät baltilaiset maat kutsutaan ottamaan osaa. Näyttelyn yhteyteen järjestetään sosialinen viikko, jonka tarkoituksena on esitelmien ja keskustelujen muodossa tehdä osaaottavien maiden sosialipolitikan saavutukset tunnetuksi ja tarjota tilaisuutta keskinäiseen kokemusten vaihtoon.

Näyttelyä varten on laadittu yksityiskohtainen ohjelma, joka jakaantuu seuraaviin pääryhmiin: (1) *Ammattityö:* tapaturmilta suojelu; ammattitaudeilta suojelu, yleiset toimenpiteet ammattivaaran ehkäisemiseksi; tapaturmatilasto. — (2) *Työntekijänhuolto:* toimenpiteet, joiden tarkoituksena on parantaa työntekijän ja heidän omaistensa taloutta; toimenpiteet, jotka tarkoittavat työntekijäin ja heidän omaistensa ruumiillista vahvistumista; toimenpiteet, jotka tarkoittavat työntekijan ja heidän omaistensa henkistä kehittämistä. — (3) *Sosialivakuutus.* — (4) *Sosialitilasto:* väestötilastoa; työntekijäin jakaantuminen, työmarkkinat ja työttömyys; työaika; työpalkat; teollisuus- ja maataloustyöntekijäin asunto-olot; elinkustannukset; kulutusosuuskunnat; alkoholinkulutus (työläispiireissä); koyhäinhoito. — (5) *Laut. ym. julkaisut.*

Sosialisen viikon ohjelmassa on eri maiden asiantuntijain erikoisesitelmiä näyttelyn käsittämästä sosialipolitikan pääkysymyksistä. Nämä esitelmät ovat sosialisen viikon pääohjelmana sekä samalla kunkin keskustelukysymyksen alustuksina. Sosialisen viikon yhteyteen tullaan järjestämään myös eräitä erikoiskokouksia sosialipolitikan eri aloilla toimivia varten. (Sosial. Aikak. 1927.)

Suomen Ammattijärjestö v. 1926. Järjestömuotoihin nähden ei v. 1926 kuluessa tapahtunut mitaan muutoksia. Liittojen luku pysyi ennallaan, jotavastoin osastojen luku lisaantyi 60:llä ja jäsenluku 11 586:lla ollen vuoden lopussa 62 058. Eri liittojen kokoonpano käy selville seur. asetelmasta:

Suomen Ammattijärjestö v. 1926.

liitot	osastoja	jäsenluku miehiä	naisia	yhteensä
1. Lasiteollisuustyöväen	8	379	15	394
2. Puuteollisuustyöväen	154	8 323	1 150	9 473
3. Sukeltajain	—	54	—	54
4. Kuljetustyöläisten	73	6 017	421	6 438
5. Paperiteollisuustyöväen	47	2 433	1 012	3 445
6. Jalometallityöntekijäin	6	220	60	280
7. Ravinto- ja nautintoainetyöv.	56	1 134	1 665	2 799
8. Rakennustyöväen	185	10 410	890	11 300
9. Kutomateollisuustyöntekijäin	22	989	2 554	3 543
10. Metalliteollisuustyöntekijäin..	85	10 305	—	10 305
11. Kirjatyöntekijäin	33	2 030	980	3 010
12. Muurarien	35	2 325	1	2 326
13. Nahkateollisuustyöntekijäin	42	1 588	949	2 537
14. Vaatetustyöntekijäin	39	587	992	1 579
15. Rautatieläisten	4	70	15	85
16. Rautateiden työntekijäin	8	940	73	1 013
17. Liiketyöntekijäin	51	1 207	1 138	2 345
18. Maatyöväen	52	901	231	1 132
yhteensä	900	49 912	12 146	62 058

Kaikkien Ammattijärjestöön yhtyneiden liittojen ja paikallis osastojen varat, lukuunottamatta työttömyys- ja matkasapukassoja, olivat vn 1926 päättyessä 8.4 milj. mk. — Ammattijärjestön liitoilleen maksamat avustukset olivat: työrintain johdosta 4 632 jäsenelle 1 161 884 mk, sairausavustusta 1 645 jäsenelle 333 183 mk hautausavustusta 232 jäsenelle 75 685 mk ja muita avustuksia 222 jäsenelle 139 372 mk yhteensä 1 710 126 mk. — Sellaisia työttömyys- ja matkasapukassoja, joilla on oikeus saada avustusta yleisistä varoista, oli ainoastaan 9 liitolla. Ammattijärjestö jakoi työttömyysavustusta ainoastaan erityisesti valtioneuvoston luvalla toimeenpannulla keräyksellä saamansa varat. Keräys tuotti puhdasta tuloa 93 833 mk, joista v. 1926 jäettiin 27 582 mk ja loput v. 1927. (Sosialinen Aikakauskirja 1927.)

TERVEYS-OLOT

Kuolleisuus Suomen kaupungeissa v. 1921 näkyy seuraavasta luettelosta, johon tiedot on otettu terveydenhoitolautakuntain ja piirilääkärien vuosikertomuksista. Luettelossa on mainittu yleinen kuolleisuus 1 000 asukasta kohti sekä pikkulasten (alle 1 v.) kuolleisuus sataa vuoden kuluessa syntynyttä kohti:

kaupunki	yleinen kuoll. 1 000 as. kohti	lasten kuoll. 100 synt. kohti	kaupunki	yleinen kuoll. 1 000 as. kohti	lasten kuoll. 100 synt. kohti
Helsinki	11.1	14.1	Sortavala	10.9	8.2
Porvoo.....	—	—	Mikkeli	20.3	14.4
Loviisa	13.7	—	Heinola . ..	12.0	18.9
Tammisaari ..	17.6	21.6	Savonlinna ..	16.5	—
Hanko	9.6	7.3	Kuopio	16.6	11.3
Turku	12.1	8.3	Iisalmi	14.1	9.0
Naantali	11.6	—	Joensuu	13.8	16.7
Uusikaupunki..	14.9	14.0	Vaasa	13.9	9.8
Rauma	14.4	3.4	Kristiinankpki	17.3	13.6
Pori	11.6	10.7	Kaskinen	11.3	5.3
Maarianhamina.	8.7	—	Uusikaarlebyy	15.6	—
Hämeenlinna ..	15.7	7.1	Pietarsaari ..	15.6	12.0
Tampere	13.0	11.8	Kokkola	16.1	14.7
Lahti	12·8	12.5	Jyväskylä ..	14.6	14.9
Viipuri	15.2	9.4	Oulu	14.2	11.1
Hamina	14.5	7.7	Raahe	16.8	15.9
Kotka	13.3	11.2	Kemi	19.7	10.2
Lappeenranta .	13.1	12.1	Tornio	13.3	3.5
Käkisalmi	15.3	14.5	Kajaani.....	16.4	14.1

Näiden lukujen mukaan olisivat v. 1921 maamme terveellisimmät kaupungit eli ne, joissa yleinen kuolleisuus oli suhteellisesti pienin, olleet Maarianhamina 8.7 ‰, Hanko 9.6 ‰ ja Sortavala 10.9 ‰, epäterveellisimmät kaupungit taas Mikkeli 20.3 ‰, Kemi 19.7 ‰ ja Tammisaari 17.6 ‰. Näihin numeroihin ei kuitenkaan ole liikoja luottamista, koska pienissä kpgeissä sattumat voivat suuresti vaikuttaa tämänlaisiin lopputuloksiin. Samaa on sanottava pikkulasten kuolleisuudesta, joka m. v. on ollut tavaton Tammisaaressa 21.6 % ja Heinolassa 18.9 %.

Yleinen sairaus. Maan sivilisairaaloissa hoidettiin v. 1925 kaikkiaan 105 614 (v. v. 103 085) sairasta, joista uloskirjoitettiin terveinä 68 820 (67 968), parantumattomina 13 908 (12 893), parantumatta 5 010 (4 706), kuollenna 4 988 (5 128) ja hoitamatta 3 029 (3 281). Sairaanhoitopäiviä oli 3 6 milj. (3 4 milj.) eli keskimäärin 33.8 (33.0) hoitopäivää sairasta kohden.

Taudit. Venerinen tartunta näyttää v. 1923 olleen hiukan peräytymässä. Venerisissa sairaaloissa on viime aikoina hoidettu seuraavat määrät potilaita:

vuosi	hoidettuja	vuosi	hoidettuja	syfilissairaita 1000 asuk. kohd.
1907	6 261	1919	8 090	1.04
1910	6 552	1920	7 723	0.87
1913	7 896	1921	7 393	0.81
1916	8 226	1922	6 534	0.67
1918	9 137	1923	5 993	0.50

Kuppatauti (syfilis) oli v. 1923 levinnein Viipurin lssä (syfilissairaita 0.82 ‰) ja sen jälkeen Mikkelin (0.76 ‰) ja Kuopion (0.61 ‰) lissä; suhteellisesti vähimmin levinnyt se oli Ahvenanmaalla (0.18 ‰).

Mielisairaiden luvusta ja hoitotilasta maassamme v. 1925 on seuraavia (osittain puutteellisia) tietoja:

läänit	mielisairaiden luku miehiä	naisia	yht.	hoidetut mielisairaat valtion lait:ssa	kunnall. lait:ssa	yksit. lait:ssa	yksit. kodeis.
Uudenmaan	353	338	691	53	293	4	341
Turun.....	771	742	1 513	103	530	16	864
Ahvenanmaa....	33	36	69	11	5	3	50
Hämeen	459	503	962	155	303	8	496
Viipurin	671	599	1 270	127	429	19	695
Mikkelin	280	286	566	51	206	3	306
Kuopion	474	458	932	104	337	2	489
Vaasan	965	834	1 799	159	527	25	1 088
Oulun	604	457	1 061	94	230	19	718
koko maa	4 610	4 253	8 863	857	2 860	99	5 047
v. 1924	4 459	4 120	8 579	777	2 711	74	5 017

Tuberkulosin tartuntavaarasta ei ole sanottavasti olemassa mitäänkiinnittävä kuolleisuus, sairastuvan lähimmässä ympäristössä, siis eritoten tuberkulosia sairastavien k o d e i s s a. »Tuberkulosi on todellinen voimiamme jäytävä k a n s a n t a u t i, ja niinpä ei koko [illegible] joidenkin yksityisten asia, vaan koko yhteiskunta sä vahdi koskeva ja myös koko yhteiskunnan yhteisen hoidettava.» (Valtion tuberkulosikomitea.)

Keuhkotauti on yhä edelleen kansamme terveyden vaarallisimpia vihollisia. Sen tuhotöistä v. 1924 antaa laak. tilasto oheellisia tietoja.

Niistä selviää, että tuo hiipivä tauti oli kuolemanaiheuttajana suhteellisesti yleisin kaikkia kuolemantapauksia silmälläpitäen Vaasan, Oulun ja Turun l:issä, väkilukuun verraten taas Oulun, Vaasan, Kuopion ja Turun l:issä. V. 1924 keuhkotaudin hävitys oli huomattavasti suurempi kuin ed. v.

Keuhkotautikuolleisuus Suomessa v. 1924.

läänit	keuhkotautiin kuolleita luku-määrä	% kaikista kuolleista	1 000 asuk. kohden
Uudenm. ..	850	11.1	1.8
Turun	1 150	15.9	2.3
Ahvenanm. .	37	10.6	1.3
Hameen ..	766	11.1	2.1
Viipurin ..	1 123	12.5	2.0
Mikkelin ..	240	7.1	1.2
Kuopion ..	825	13.7	2.3
Vaasan	1 612	18.2	2.9
Oulun	1 203	17.7	3.1
koko maa	7 806	14.7	2.3
v. 1923	7 019	15.0	2.0

Muutamat kaupungit ja muutamat maaseutualueet ovat viime sukupolvien aikoina olleet erityisen suuressa määrässä keuhkotaudin tyyssijoja, toisten seutujen päästessä paljon vähemmällä. Alempana tällä sivulla olevassa taulukossa on tiedot niistä paikkakunnista, joissa keuhkotauti suurimmassa määrässä on ollut kuoleman syynä. Keski-Pohjanmaan kaupungit ja rannikkoseudut näyttävät olevan keuhkotaudin varsinainen keskus maassamme. Eteläisillä meriseuduilla sitä myöskin esiintyy huomattavassa määrässä. Vähimmin saavat keuhkotaudista kärsiä Itä-Suomen seudut.

Mitä tuberkulosi on? Suomen valtion asettama tuberkulosia tutkiva komitea lausuu v. 1924 antamassaan mietinnossa mm.

(1) tuberkulosi on tarttuva tauti;

(2) tuberkulosi ei ole perinnöllinen, vaan se saadaan vasta syntymän jälkeen; kuitenkin voidaan lisääntynyttä taipumusta (dispositiota) tuberkulosiin pitää perinnöllisenä; myös voivat epäsuotuisat elinehdot ja voimia heikentävät taudit suuressa määrin edistää tuberkulosin esiinpuhkeamista.

Keuhkotautikuolleisuus Suomessa v. 1924.

paikkakunnat	keuhkot. % kaikista kuolleista	kuoll. 1 000 as. kohden
Pietarsaari	26.8	4.2
Kokkolan p.	26.7	4.4
Oulu	23.6	3.4
Kalajoen p. ..	22.7	4.2
Kemi	22.4	4.4
Pori	22.1	2.6
Raahen p.	21.8	3.8
Uudenkaarlepyyn p.	21.7	3.6
Haapajärven p. ..	18.1	3.7
Oulun pit.	20.7	3.8

Keuhkotautiparantolat. Tärkeimmät parantolat ovat seur.:

Takaharjun parantola (osoite: Punkaharju, avattu 1903, omistaja Oy Keuhkotautisten Parantola), 114 sairaspaikkaa. — Nummelan parantola (Röykka, av. 1903, om. Ab. Nummela Sanatorium), 100 sairasp. — Hälilän parantola (Hälila, av. 1920, om. Suomen valtio), 260 sairasp. — Satakunnan parantola (Harjavalta, av. 1925, om. Satak. Keuhkotautipar. oy.), 160 sairasp. — Kurikan parantola (Kurikka, av. 1910, om. Et.-Pohjanm. Keuhkotaudin vastustamisyhd.), 20 sairasp. — Ruoveden parantola (Ruovesi, av. 1910, om. Ruoveden kunta), 18 sairasp. — Vöyrin parantola (Vöyri, av. 1912, om. Vöyrin Tuberkulosin vastust. yhd.), 19 sairasp. — Kauttuan parantola (Kauttua, av. 1913, om. Tuberkulosin vastust. yhd.), 12 sairasp. — Iisalmen parantola (Iisalmi, av. 1913, om. Vähävaraisten keuhkotaut. avust. yhd.), 26 sairasp. — Alavuden parantola (Alavus, av. 1913, om. Vähävaraisten keuhkotaut. avust. yhd.), 28 sairasp. — Tärinäharjun parantola (Siilinjärvi, av. 1913, om. Pohj.-Savon keuhkotaudin vastust. yhd.) 35 sairasp. — Oulaisten parantola (Oulainen, av. 1914, om. Oulaisten ym. kuntain tuberkulosin vastust. yhd.), 45, kesäsin 65 sairasp. — Porvoon parantola (Porvoo, av. 1914, om. Porvoon kpki), 30 sairasp. — Teuvan parantola (Teuva, av. 1914, om. Tuberkulosin vastust. yhd.), 12 sairasp. — Sairion parantola (Hämeenlinna, om. Vähävar. keuhkotaut. avust. yhd.), 19 sairasp. — Tampereen parantola (Tampere, av. 1915, om. Treen tuberkulosin vastust. yhd.), 30 sairasp. — Kruunubyn parantola (Kronoby, av. 1924, om. Tuberkulosin vastust. yhd.), 23 sairasp. — Högåsen parantola (Kristinankpki), av. 1925, om. Tuberkulosin vastust. yhd.), 36 sairasp. — Lohjan kouluparantola (Lohja, av. 1914, om. Vähävaraisten keuhkotaut. avust. yhd.), 26 sairasp. — Forssan parantola (Forssa, av. 1926, om. Loimais-Hämeen tuberkulosin vast. yhd.), 24 sairasp. — Muurolan parantola (Muurola, av. 1927, om. Pera-Pohjolan keuhkotaud. vast. yhd.), 66 sairasp. — Lappträskin parantola (Lapptrask, av. 1927, om. Tuberkulosföreningen i Lapptrask), 12 sairp. — Karkun parantola (Karkku, av. 1927, om. yksit.), 69 sairp. — Hangon parant. (Hanko, av. 1927, om. Hankaup.), 20 sairp.

Ns. kirurgista tuberkulosia sairastavan lasten hoitolaitokset: Högsandin parantola (Lappvik as., av. 1901, om. Yhdistys Risatautisten lasten parantola), 40, kes. 60 sairasp. — Helsingin diakonissalaitoksen kirurginen lastenosasto (Helsinki, av. 1906, om. Hgin diakonissalaitos), 40 sairasp. — Malmin sairaalan kirurg. tuberkulosiosasto (Pietarsaari, av. 1920, om. Pietarsaaren kpki), 15 sairasp. — Kalevanmäen parantola (Naantali, av. 1920, om. Turun kristill. rauhuuss.), 40, kes. 55 sairp. — Salpausselän parantola (Nastola, av. 1925, om. Vähävar. keuhkotaut. avust. yhd.), 100 sairp. — Porkenäsin lastenpar. (Pietarsaari, av. 1925, om. Pietars. tuberkul. vastust. yhd.), 30 sairp. — Satakunnan par. lastenos. (ks. ed.) 100 sairp.

RIKOLLISUUS.

(S. Vir. Til. XXIII. Oikeustilasto 37. Oikeusministeriön kert. vlta 1925. Hki 1926.)

Yleinen rikollisuus. Rikoksista syytettyjen ja syypääksi tuomittujen henkilöiden luku on v. 1925 edelleen kohonnut verrattuna ed. vuoteen, jatkaen täten v. 1917 alkanutta suurta nousua.

V. 1925 oli syypääksi tuomittujen henkilöiden luku kaikkiaan 91 031 (ed. v. 80 513). Aikajaksolla 1900—1925 on syypääksi tuomittujen lukumäärä ollut erikseen kaupungeissa ja maalla, ehdottomin ja suhdeluvuin, seuraava:

Yleinen rikollisuus (syypääksi tuomittujen) luku Suomessa vv. 1900—1925.

vuosina		tuomitt. kpgeissa		tuomitt. maaseud.		yht.tuom.
1900—1902	keskim.	11 787	= 61.9 %	7 258	= 38.1 %	19 045
1903—1905	»	9 989	= 62.3 »	6 046	= 37.7 »	16 035
1906—1908	»	16 778	= 70.6 »	6 996	= 29.4 »	23 774
1909—1911	»	16 871	= 63.5 »	9 712	= 36.5 »	26 583
1912—1914	»	17 304	= 64.7 »	9 427	= 35.3 »	26 731
1915—1917	»	4 482	= 37.2 »	7 451	= 62.8 »	11 933
1918—1920	»	15 149	= 51.4 »	14 312	= 48.6 »	29 461
1921—1923	»	37 602	= 62.3 »	22 735	= 37 7 »	60 337
1923		44 235	= 60.8 »	28 532	= 39.2 »	72 767
1924		49 917	= 62.0 »	30 596	= 38.0 »	80 513
1925		53 826	= 59.2 »	37 205	= 40.8 »	91 031

Tarkastettaessa vn 1925 rikollisuutta yleisimmin piirtein havaitaan, että erilaatuisista rikoksista tuomittujen luku nousi ed. vsta 12.3 %, vastaavan nousun v. 1924 ollessa vain 10.6 %. Jos taas pidetään silmällä rikosten pääryhmiä havaitaan rikostilastosta, etta syypääksi tuomittujen kokonaisluvussa v. 1925 tapahtunut lisäys kohdistuu jokaiseen eri rikospääryhmään. Yksilöön kohdistuvissa rikoksissa on syypääksi tuomittujen lisäys 17.7 %, omaisuusrikoksissa 17.9 %, valtioon tai yhteiskuntaan kohdistuvissa rikoksissa 11.7 % (juopumuksesta tuomitut poisluettuna vain 0.2 %), kieltolakirikoksissa 11.9 % sekä muissa rikoksissa 16.4 %.

Juopumuksesta syypääksi tuomittujen lisäantymissuhde oli 12.6 %. Kaikista erilaatuisista rikoksista syypääksi tuomituista oli 84.3 (ed. v. 84.1) % juopumuksesta tai kieltolakirikoksista syypääksi tuomittuja.

Eräs yleispiirre vn 1925 rikollisuuskuvassa on puopumuksesta ja kieltolakirikoksista syypääksi tuomittujen sekä tappo- ja pahoinpitelyrikoksista syypääksi tuomittujen samansuuntaiseen lisäantyminen. Toinenkin piirre on huomattava. O m a i s u u s r i k o s t e n suurin ryhmä, näpistäminen, varkaus, murto, joka vsta 1920 alkaen on vuosi vuodelta alentunut, osoittaa kertomusvuonna selvää nousua.

Kuritushuonerangaistukseen tuomitut (enner torkeat rikokset). Varsinaisen, yhteiskunnalle vaarallisimman, rikollisuuden mittapuuna voidaan pitää kuritushuonerangaistukseen tuomittujen lukumäärää. Se on neljännesvuosisadan kuluessa vaihdellut seuraavasti:

vuosina	keskimäärin	vuosina	keskimäärin	vuosina	tuomittuja
1900—1902	745	1912—1914	1 203	1922	1 544
1903—1905	802	1915—1917	1 313	1923	1 429
1906—1908	997	1918—1920	1 804	1924	1 597
1909—1911	1 115	1921—1923	1 570	1925	1 849

Näiden rikollisten lukumäärä on siis v. 1925 noussut erittäin huomattavasti, ollen suurempi kuin mikään tuolukan luku aikaisemmilta vuosilta. Laskettuna kutakin 100 000 henkilöä kohden yli 15 vuotta vanhaa väestöä on näiden tuomittujen luku kpgeissa ja maalla vaihdellut seuraavasti:

vuosina	kpgeissa	maalla	vuosina	kpgeissa	maalla
1912—1914 keskim. . .	151	38	1924	187	41
1921—1923 »	175	44	1925	180	54

Tämän mukaan kaupungit ovat yleensä rikollisuuden pesia paljon suuremmassa määrässä kuin maaseutu. Merkittävä kuitenkin on, että v. 1925 puheenalainen rikollisuus on kaupungeissa suhteellisesti vähentynyt, mutta maaseudulla lisäantynyt. Tilasto on tosin laadittu tuomiopaikan mukaan ja ilmaisee siis vain sen, että kaupungit ovat paljon yleisempiä r i k o s p a i k k o j a kuin maaseutu. On senvuoksi syytä tarkastaa jäyöskin rikollisten todellista k o t i p a i k k a a. Silloin havaitaan, että 1 849 (ed. v. 1 584) tuomitusta v. 1925 oli 31.6 % (32.8 %) kotoisin kaupungeista ja 68.4 % (67.2 %) maalta. Tämän mukaan siis kaupunkiläisväestö on rikoksiin taipuvampaa kuin maalaisväestö, ei kuitenkaan kuin suuressa määrin kuin luulisi.

Kuritushuoneeseen tuomittujen ikäsuhteita tarkastettaessa havaitaan, että n u o r t e n (so. 15—21 vuoden ikäisten) r i k o k s e n t e k i j ä i n suhdeluvut ovat kauan aikaa olleet kasvamaan päin saavuttaen huippunsa, 32.3 %, v. 1917. Sen jälkeen tuo suhdeluku on yleensä alentunut, tehden vv. 1918—1920 keskim. 29.6 % ja

vv. 1921—1923 keskim. 25.2 %. V. 1924 suhdeluku teki vain 18.8 %, mutta v. 1925 oli se jälleen kohonnut tehden 24.3 %.

Tässä on muistettava että tähän tilastoon ei sisälly joukko 15 vuotta nuorempia henkilöitä, joita varsinainen lain rangaistus ei ole kohdannut, koska heitä pidetään rikosoikeudellisessa suhteessa alaikäisinä, eikä myöskään sellaiset törkeistä rikoksista syytetyt, jotka nuorutensa perusteella ovat tuomitut vain vankeusrangaistukseen.

Kuritushuoneeseen v. 1925 tuomittujen s i v i l i s ä ä t y ä valaisevat seuraavat luvut:

sivilisääty	miehiä yht.	%	naisia yht.	%	yhteensä luku	%
naimattomia	1 315	78.8	109	66.9	1 424	77.8
naineita	333	20.0	30	18.4	363	19.8
leskiä ja erotettuja .	20	1.2	24	14.7	44	2.4

Erikoisen silmäänpistävia näissä numeroissa ovat naimattomain henkilöiden sekä leski- ja erotettujen vaimojen suuret suhdeluvut, mitkä näyttävät viittaavan perheellisyyden merkitykseen rikollisuuden estäjänä.

Kuritushuoneeseen tuomittujen v a r a l l i s u u s o l o t v. 1925 on ilmoitettu seuraavasti:

varallisuusolot	miehiä yht.	%	naisia yht.	%	yhteensä luku	%
hyvät	220	13.7	16	10.1	236	13.4
huonot	919	57.2	69	43.4	988	56.0
aivan köyhät	467	29.1	74	46.5	541	30.6

Köyhyyden vaikutus rikollisuuteen on tästäkin päättäen ilmeinen.

Kuritushuoneeseen v. 1925 tuomittujen a m m a t t i oli seuraavanlainen: maatalous 20.0 %, teollisuus 42.9 %, liiketoiminta 8.1 %, julkinen toimi 22.5 %, irtolaisia 4.1 % ja muita yhteensä 2.4 %. S i v i s t y s k a n t a taas oli sellainen, että koulua käyneitä oli 52.1 %, kirjoitustaitoisia 44.7 % ja kirjoitustaidottomia 3.2 %. Jokseenkin samanlainen on tavallisiinkin vankeusrangaistuksiin tuomittujen rikollisten sivistyksellinen ryhmitys. Kirjoitustaidottomain rikollisten suhteellinen luku on huomattava.

Vanhastaan on tunnettu, että rikollisten varsinaisena kanta-joukkona on ryhmä sellaisia rikollisia, jotka samalla kertaa tekevät useammanlaisia rikoksia tai jotka k u s i t t y ä ä n rikoksestaan rangaistuksen uudelleen tekevät rikoksia. Vn 1925 oikeustilastossa annetaan näistä r i k o k s e n u u s i j o i s t a seuraavia tietoja. Kuritushuoneeseen v. 1925 tuomituista 1 849 rikollisesta oli enneen rangaistuja 1 022 eli 55.3 %, siis suurempi osa. Miten suuria rikoksellisia naamitut 1 022 uusijaa on, osoittaa se, että heidän osalleen v. 1925 tuli 2 629 rangaistusta, vastaten kutakin kohti keskimäärin 2.6 rangaistustuomiota.

Köyhäinhoito.

Köyhäinhoidon varsinaiset avunsaajat Suomessa v. 1924.

läänit	kaupungeissa yhteensä	kaupungeissa % väkiluvusta	maalaiskunnissa yhteensä	maalaiskunnissa % väkiluvusta	koko läänissä yhteensä	koko läänissä % väkiluvusta
Uudenmaan	9 183	4.0	6 808	2.8	15 991	3.4
Turun	3 707	4.1	10 545	2.5	14 252	2.2
Ahvenanmaa	21	1.4	283	1.1	304	1.1
Hämeen	2 782	4.2	9 233	3.0	12 015	3.2
Viipurin	2 833	3.8	11 688	2.3	14 521	2.5
Mikkelin	279	2.5	6 362	3.2	6 641	3.2
Kuopion	996	3.5	11 091	3.3	12 087	3.3
Vaasan	1 565	3.2	8 660	1.7	10 225	1.8
Oulun	1 009	2.8	8 495	2.4	9 505	2.4
koko maa	22 375	3.8	73 165	2.5	95 540	2.7
v. 1923	20 727	3.7	71 540	2.5	92 267	2.7

Avunsaajista oli 16 v. nuorempia 27 385 ja 16 v. vanhempia 68 155. Ed. v:sta oli avunsaajain koko luku kasvanut 3 273:lla.

Avustuksen muotoon nähden oli ryhmitys seur.:

Köyhäinhoidon avustusmuodot v. 1924.

muodot	avunsaajia kaupungeissa	avunsaajia maalaiskunnissa	avunsaajia koko maassa	% avunsaajain luvusta kaupungeissa	% avunsaajain luvusta maalaiskunnissa	% avunsaajain luvusta koko maassa
laitoksissa olleet	12 165	21 973	34 138	54	30	36
yksityishoidossa olleet ..	3 256	22 158	25 414	15	30	26
muuten avustettu	6 954	29 034	35 988	31	40	38
koko maassa	22 375	73 165	95 540	100	100	100

Suomen evankelis-luterilainen kirkko. Suomen evankelis-luterilaisen kirkon muodostaa nykyisin 580 seurakuntaa, 52 rovasti- ja 541 kirkkoherrakuntaa, joihin kuului vn. 1924 lopussa tasaluvuin 3 400 000 asukasta, edustaen maan koko väkiluvusta 98 %. Maassa on sitapaitsi 15 metodisti- ja 14 baptisti- ja 7 vapaakirkollista seurakuntaa seka 39 kreikkalais- ja 2 roomalais-katolista, 3 mooseksenuskolais- ja 1 muhamettilaisseurakuntaa. Viimeksimainittuihin ynna sivilirekisteriin kuuluvien lukumaara on n. 95 000. — Ev.-luterilaisen kirkon hallinnossa erotetaan paikallisseurakuntain itsehallinto (kirkonkokoukset, kirkkovaltuusmiehet, kirkkoneuvostot), yhteinen kirkollishallitus (5 hiippakuntaa) ja kirkon edustuslaitos (joka 5. vuosi kokoontuva kirkolliskokous).

Suomen Lähetysseura v. 1926 (68 työvuosi). — (1) Seuran toimintaa lähetysalalla Afrikassa valaisee seur. katsaus:

Suomalainen lähetystoimi Ambomaalla (Lounais-Afrikassa) v. 1926.

asemat	sivu-asemia	lähet-tejä	maakal. apulaisia	uusia kastett.	seurak. jäseniä	oppilaita kouluissa	pyhä-koulul.
Olukonda	10	3	22	166	3 048	853	—
Oniipa	2	7	5	51	954	229	106
Ontananga	3	1	10	86	855	271	70
Onajena	20	3	32	208	2 360	832	300
Oshigambo	18	5	25	153	1 579	627	319
Oshitaji	10	—	13	132	1 910	544	—
Elim (Ukuambi)	3	2	8	—	642	516	—
Rehobot (Ongandjera)	3	2	5	55	525	179	—
Tsandi (Ukualuuri)	2	2	5	56	454	160	150
Uukolonkari	2	—	2	13	117	144	—
Kaoko Otavi	3	—	3	9	145	30	—
Engela (Uukuanjama)	63	6	106	700	6 303	2 034	700
Onguediva	—	3	—	—	—	6	—
Ombalautu (Nakajale)	2	2	5	64	417	144	42
Onandjokue	—	4	2	—	—	104	—
yhteensä	141	40	243	1 703	19 309	6 673	1 687

Lähetysseuran työ Lounais-Afrikassa on kehittynyt yleensä rauhallisesti. Lähetysasemat ovat muun toimintansa ohella suorittaneet väenlaskun alueillaan.

(2) Lähetystyöstä Kiinassa on seuraavia tietoja:

Suomen Lähetysseuran toiminta Kiinassa v. 1926.

asemat	sivu-asemia	lähet-teja	maakal. apul.	uusia kastett.	seurak. jäseniä	oppilaita kouluissa	pyhä-koul.
Tsingshih	23	8	58	86	1 195	507	456
Tzeli	11	5	30	50	732	436	377
Tayung	10	4	19	34	445	129	60
Yungshuen	6	5	11	16	238	119	127
Shekow	—	1	—	—	—	35	—
yhteensä	50	23	118	186	2 610	1 226	1 020

Suomen Lähetystyö Luoteis-Hunanissa Kiinassa on v. 1926 ollut vähä vähäisempää. »Levotonta on Kiinassa jo kauan ollut. Kenraalit taistelevat keskenään ja kansa kärsii. Rosvojoukot tekevät tuhoamistyötä omaan laskuunsa. Kuberneytsyö-detnä kaduissa, ylyttamalla oppilaita epäjärjestykseen ja saattajien riskoimisen. Puhuttaattakaan siitä, että varsinainen evankelioimistyö ei kokonaan lamassa, ei monin paikoin voida ollua, mutaan seurakuntaelämästäkin.»

(3) Juutalaislähetystä on edelleenkin jatkettu Palestinassa, mutta oli se koskytettava ilmeisesti vuoden ajaksi. Israelin lähetysjohtajan saarnaden vuoksi »Israelin lapset, maidoiden asettuminen Palestinaan jatkuu edelleen, joskin heikompana kuin ennen. Vahtettavasti vain naiden uusiosuikkiden keskuudessa vallitsee epäuskoinen referimuut, laisuus, joka on vieraantunut kuksta uskonnosta. Juutalaislähetystyön suunnitelu Lettu ja Liettua kymmenientuhansien juutalaisten pariin suunnitellaan.»

(4) Kotimaassa on pidetty suomenkielisiä lähetysjuhlia ja -kokouksia 3 724 kaikkiaan 910 000 kuulijalle 416 seurakunnassa. Lähetysseura julkaisee useita aikakauslehtiä ja paljon muuta lähetyskirjallisuutta sekä ylläpitää lähetyskoulua. Seurat pääsääntöisesti lähetysrahaston tuloi tekivät 5 164 713 mk. ja v. 1924 1 944 126 mk. enemmäkseen lahjatuloja menot Afrikassa 1 951 950 2 250 970 mk, Kiinassa 1 678 917 1 767 527 mk sekä muut menot 1 553 876 (1 336 366 mk, joten vajaus oli 514 228 416 727 mk. Kodistoissa oli vakituisia 3 199 812 3 132 725 mk. Lähetysjohtaja v. Matti Larkkanen, siht. prof. A. V. Hedin. Tarkastajiksi lähetyksen 16—18. (S. Lähetysseuran 68. vuosikert. v. 1926. Hki 1927.)

Suomen Merimieslähetysseura v. 1926. Seura ylläpitää 19 merimies- ja suurtolaislähetysasemaa 111 paikassa kaikkiaan. Ulkopaisesti Seuralla on omat kirkot ja lähetyskodit Lontoossa, Cardiffissa, Hullissa, Hamburgissa, Antwerpenissa, Rotterdamissa, Melbournessa, San Franciscossa, Helsingissä, Vaasa, Vaasa, Vaskiluodella, Oulussa ja Reposaarella, lukusakeja Kielissä, Svineyssä, Montrealissa, Turussa, Hangossa ja Kotkassa. Lähetysseurailla tavattiin v. 1926 yhteensä 52 554 merimiestä, seurat heko tvokaujeen 2 280 782). Lukusaleissa kävi 95 491 merimiestä. Seura järjesti lainakirjastoja 80 laivaan. Seura järjestää uskonnollisia valistus-, raittius-, siveellisyys- ja isänmaallisia kokouksia, valittaa merimiesten ja heidän omaisiensa kirjeitä, etsii kadonneita merimiehiä ja tallettaa sekä lähettää ketun merimiesten rahoja. Lisäksi ylläpitää seura »Suomen kokki» ja suurttikouina Helsingissä (ympäristöku 50), julkaisee nuorisoaikakauslehtiä »Merimiehen Ystävä» ja »Sjömansvännen». Seuran lähetysjohtaja ja sihteeri tri J. Vartan, toimisto Helsingissä Albertink. 2. (Merimiestemme parhaaksi Kert. S. Merimieslähetysseuran toiminnasta v. 1926, Hki 1926.)

KUNNALLISOLOT

Kunnallisvaalit vv. 1918–1925.

Tilastollisen Päätoimiston julkaisemissa »Tilastokatsauksissa» 1927 on julkaistu J. Varpelan mielenkiintoinen tutkielma kunnallisvaaleista maassamme uusien kunnallislakien aikana.

Missä määrin äänioikeutta käytettiin kunn. valtuutettujen vaaleissa main. aikana näkyy seur. katsauksesta:

Kunn. valtuutettujen vaaleissa äänioikeutta käyttäneet vv. 1918–1925

	miehiä		naisia		yhteensä	
	yhteensä	% äänioik. miehistä	yhteensä	% äänioik. naisist.	luku	% äänioikeutetuista
kaupungit						
1918	47 812	42.3	74 125	46.5	121 937	44.7
1919	51 881	53.6	82 033	55.3	133 914	54.6
1920	54 773	52.9	78 006	50.3	132 779	51.3
1921	58 649	56.4	80 800	51.6	139 449	53.5
1922	54 716	50.7	75 043	46.2	129 759	48.0
1923	51 195	47.6	70 838	43.7	122 033	45.3
1924	51 556	45.5	71 099	41.2	122 655	42.9
1925	62 663	53.0	85 875	47.8	148 538	49.9
maaseutu						
1918	157 801	23.7	125 597	17.6	283 398	20.5
1919	213 417	33.9	183 762	26.9	397 179	30.3
1920	246 993	38.1	193 878	27.7	440 871	32.7
1921	254 788	37.9	201 170	28.0	455 958	32.8
1922	231 116	34.3	177 893	24.6	409 009	29.3
1923	213 834	31.1	167 076	22.7	380 910	26.7
1924	201 541	29.3	150 645	20.4	352 186	24.7
1925	270 599	40.7	223 638	31.3	494 237	35.8
koko maa						
1918	205 613	26.4	199 722	22.8	405 335	24.5
1919	265 298	36.5	265 795	32.0	531 093	34.1
1920	301 766	40.1	271 884	31.8	573 650	35.7
1921	313 437	40.4	281 970	32.2	595 407	36.1
1922	285 832	36.5	252 936	28.6	538 768	32.3
1923	265 029	33.3	237 914	26.5	502 943	29.7
1924	253 097	31.6	221 744	24.4	474 841	27.8
1925	333 262	42.5	309 513	34.6	642 775	38.3

Taulukosta huomataan, että osanotto vn 1925 vaaleihin oli paljon vilkkaampaa kuin lähinnä edellisinä vuosina. Kaupungeissa oli nyt äänestäneitä 49.9 % eli jotenkin puolet äänioikeutetuista, maaseudulla taas 35.8 % eli runsaasti ⅓ kaikista äänioikeutetuista. Tämä jyrkkä nousu v. 1925 johtuu epäilemättä osin siitä, että nyt oli valittava valtuutetut kolmivuotiskaudeksi osin siitä, että nyt tiedettiin voitavan ratkaista valtuustojen koko kokoonpano. — Taulukosta näkyy edelleen, että miehet vuosi vuodelta ovat yhä innokkaammin ottaneet osaa kunnallisvaaleihin, jotavastoin naisten osallisuus on heikompi.

Miten hyväksytyt vaaliliput ryhmittyivät puolueittain sekä miten paljon vaalilippuja hyljättiin, ilmenee seur. katsauksesta:

Hyväks. vaaliliput puolueittain kunnallisvaaleissa vn 1918–1925

	porvarill. puolueet		sosialist. puolueet		yhteensä	hyl. lippuja	
kaupungit	lipp.	%	lipp.	%		luku	%
1918	70 921	58.9	49 578	41.1	120 499	1 438	1.2
1919	75 719	57.3	56 360	42.7	132 079	1 835	1.4
1920	77 293	58.7	54 487	41.3	131 780	999	0.8
1921	82 637	59.7	55 822	40.3	138 459	990	0.7
1922	82 347	63.8	46 812	36.2	129 159	600	0.5
1923	81 891	67.5	39 359	32.5	121 250	783	0.6
1924	80 493	66.0	41 477	34.0	121 970	685	0.6
1925	93 183	63.1	54 565	36.9	147 748	790	0.5
maaseutu							
1918	184 742	66.4	93 657	33.6	278 399	4 999	1.8
1919	203 819	52.0	188 332	48.0	392 151	5 028	1.3
1920	217 968	50.0	217 601	50.0	435 569	5 302	1.2
1921	247 425	54.9	203 151	45.1	450 576	5 382	1.2
1922	238 043	58.8	166 725	41.2	404 768	4 241	1.0
1923	227 606	60.3	149 604	39.7	377 210	3 700	1.0
1924	208 178	59.6	141 053	40.4	349 231	2 955	0.8
1925	283 594	57.8	202 012	41.2	490 767*)	3 470	0.7
koko maa							
1918	255 663	64.1	143 235	35.9	398 898	6 437	1.6
1919	279 538	53.3	244 692	46.7	524 230	6 863	1.3
1920	295 261	52.0	272 088	48.0	567 349	6 301	1.1
1921	330 062	56.0	258 973	44.0	589 035	6 372	1.1
1922	320 390	60.0	213 537	40.0	533 927	4 811	0.9
1923	309 497	62.1	188 963	37.9	498 460	4 483	0.9
1924	288 671	61.3	182 530	38.7	471 201	3 640	0.8
1925	376 777	59.0	256 577	40.2	638 515*)	4 260	0.7

*) Siihen luettuna myöskin 5 161 puoluekannaltaan määräämatontä äänestäjää.

Puolueryhmitys valtuustoissa. Seur. taulukosta selviää, kuinka paljon valtuutetuista on eri vuosina ollut eri puolueryhmiin kuuluvia:

Puolueryhmitys kuntain valtuustoissa vv. 1919—1928.

puolueryhmät	kaupungit luku	kaupungit %	maaseutu luku	maaseutu %	koko maa luku	koko maa %
v. 1919						
porvarit	757	75.3	8 537	81.5	9 294	81.0
sosialistit	248	24.7	1 934	18.5	2 182	19.0
yhteensä	1 005	100.0	10 471	100.0	11 476	100.0
v. 1920						
porvarit	712	73.0	7 790	73.9	8 502	73.9
sosialistit	263	27.0	2 745	26.1	3 008	26.1
yhteensä	975	100.0	10 535	100.0	11 510	100.0
v. 1921						
porvarit	729	72.1	7 104	66.9	7 833	67.3
sosialistit	282	27.9	3 516	33.1	3 798	32.7
yhteensä	1 011	100.0	10 620	100.0	11 631	100.0
v. 1922						
porvarit	719	70.8	6 837	62.2	7 556	62.9
sosialistit	297	29.2	4 154	37.8	4 451	37.1
yhteensä	1 016	100.0	10 991	100.0	12 007	100.0
v. 1923						
porvarit	743	72.3	7 112	63.8	7 855	64.5
sosialistit	284	27.7	4 042	36.2	4 326	35.5
yhteensä	1 027	100.0	11 154	100.0	12 181	100.0
v. 1924						
porvarit	769	75.2	7 557	66.9	8 326	67.6
sosialistit	254	24.8	3 740	33.1	3 994	32.4
yhteensä	1 023	100.0	11 297	100.0	12 320	100.0
v. 1925						
porvarit	787	76.5	7 799	68.5	8 586	69.2
sosialistit	242	23.5	3 588	31.5	3 830	30.8
yhteensä	1 029	100.0	11 387	100.0	12 416	100.0
vv. 1925—1928						
porvarit	691	69.2	6 457	65.5	7 148	65.8
sosialistit	307	30.8	3 382	34.3	3 689	34.0
muut	—	—	21	0.2	21	0.2
yhteensä	998	100.0	9 860	100.0	10 858	100.0

Puolueryhmitykseen on taytynyt lukea kaikki porvarilliset puolueet yhteen, koska suurin osa monessa kunnassa porvarilliset puolueet ovat toimineet vaaleissa vaalihitossa, jolloin eri puolueiden äänestäjien ei ole voitu erikseen tietää. Suomen on sosialistisen puoluerykmän luettu kuuluvaksi myös kommunistinen, kommunistinen ja kristillinen työväenpuolue. Kuten taulukosta havaitaan, on porvarillisten puolueiden äänimäärä vn 1925 vaaleissa ollut suurempi kuin edellisinkään eivät mutta äänimäärän suhdeluku koko äänimäärästä ole yhtä suuri kuin useimmiten aikaisemmin, johtuen siitä että sosialististen puolueiden äänimäärä vn 1925 vaaleissa on noussut suhteellisesti vielä enemmän kuin porvarillisten, vaikkeivat sosialistiset puolueet saavuttaneetkaan vvn 1912—1921 suuria suhdelukuja.

Valtut porvarilliset edustajat ja edustivat kaikkina vuosina koko maassa pääosin erilisen. Kaupungeissa ja maaseudulla mutta on ennenmuistoin, kehityksen alusta vuodesta vuoteen suunnilleen samanlainen kun mutta hyvätkin ainoastaan tuojen vaalipiirien luku taikastettaisiin. Eri kaupungeissa tosin ja asiantila tässä suhteessa koko laajalla erilaisen. Ahvenanmaalla on kaikkina vuosina valittu yksinomaan porvarillisia edustajia. Viipurin, Vaasan ja Oulun kaupungeissa on porvarillisen valtuutettujen suhdeluku koko ajan ollut yli 70 %. Esim. Oulun kaupungissa vv. 1919, 1920 ja 1925 porvarillisimmat kaupunginvaltuustot ovat Vaasan kaupunki valtuutettuja 74.5 %, Viipurin 72.8 % ja Oulun 71.8 %. Sosialistisia valtuutettuja on ollut enin koko ajan Hämeen, Mikkelin ja Kuopion kaupungeissa. Ensimmäisellä ajalla ainoastaan vaan ollut Hämeen L., jonka kunnallisvaltuustojen puolueryhmitys vuosi 1922 ollaan enemmän kuin puolet on ollut sosialistinen. Myös Mikkelin kaupungissa vv. 1922 ja 1923 sosialistinen valtuustoenemmistö.

Seuraavalla sivulla olevasta taulukosta näkyy, kuinka monen kaupungin ja maaseurakunnan valtuustossa kussakin läänissä on ollut porvarillinen tai sosialistinen enemmistö.

Kuluvan kuukauden ei kuten aikaisemminkin verrattomasti suurimmaksi osaan läänistä porvarivoittoisia. Niinpä on sellaisia maaseurakuntia koko maa ja kaupungeista kaikki muut paitsi 3 Tampere, Kotka ja Kajaani. Ainoastaan Hämeen läänin maaseudulla on ruotsalaisia kunnista sosialistivoittoisia. Huomattava on sitä vastoin porvarillisten äänestäjien kantain luvun kasvaminen viimeisissä vaaleissa.

Vv. 1926—1928 on sellaisia kuntia, joissa on puhtaasti porvarillinen valtuusto, 104 eli 17.6 % kaikista kunnista, kaupunkikuntia niiden joukossa ovat Tammisaari, Maarianhamina ja Uusikaarlepyy. Puhtaasti sosialistivaltai-

Porvarillinen ja sosialistinen valta kuntain valtuustoissa v. 1923—1928.

läänit.	kuntain luku, joissa porv. tai sos. enemmistö. v. 1923 porv.	sos.	tasan kump.	v. 1924 porv.	sos.	tasan kump.	v. 1925 porv.	sos.	tasan kump.	vv. 1926—28 porv.	sos.
Uudenmaan	41	11	4	47	10	1	46	11	1	44	15
Turun	73	36	9	80	27	11	85	21	12	89	29
Ahvenan	16	—	—	16	—	—	16	—	—	16	—
Hämeen	18	40	3	20	35	8	25	30	8	25	40
Viipurin	63	5	1	63	4	3	63	6	2	64	8
Mikkelin	14	15	1	17	11	3	19	7	5	20	12
Kuopion	25	17	4	34	10	3	37	7	7	34	17
Vaasan	79	16	—	80	15	1	81	14	1	82	14
Oulun	74	5	1	75	4	2	76	3	2	73	8
koko maa	403	145	23	432	116	32	448	99	38	447	143

sia kuntia on vain yksi, nim. Tytarsaaren saaristokunta Viipurin lissä. Sellainen ²/₃ äänten enemmistö, joka lain mukaan vaaditaan päätöksen tekemiseen eräissä tärkeissä kunnallisissa talousasioissa, oli porvareilla 259 maalais- ja 23 kaupunkikunnassa mikä vastaa lähes puolta (46.9 %) maalaiskuntain ja ³/₄ (60.5 %) kaupunkikuntain koko luvusta. Samanlainen enemmistö oli sosialisteilla vain 25 maalaiskunnassa mutta ei ainoassakaan kaupungissa. Porvarillinen yksinkertainen enemmistö on, kuten taulukosta näkyy, nykyään 447 ja sosialistinen enemmistö 143 kunnassa.

Suomen maalaiskuntain lainat vn 1924 lopussa olivat kaikkiaan 326 282 469 mk. Tämä summa jakautui eri läänien osalle seur. tavalla:

läänit	mk	läänit	mk
Uudenmaan	37 530 467	Mikkelin	21 216 138
Turun	34 039 589	Kuopion	33 121 532
Ahvenanmaa	556 427	Vaasan	60 657 461
Hämeen	52 273 053	Oulun	45 756 874

Edellämainittu velkasaldo jakautui sen mukaan, mihin tarkoituksiin lainat on käytetty, seur. tavalla:

tarkoitus	milj. mk.	%	tarkoitus	milj. mk	%
kansakoulut	97.5	29.9	juoks. menot .	63.7	19.5
köyhäinhoito	23.2	7.1	sähkölaitokset	52.5	16.1
sairaalat	3.8	1.1	muut ja ilmoittamattomat		
lastenhuolto	0.9	0.3			
kiinteimistöt	54.6	16.7	tarkoitukset ..	30.1	9.2
			yhteensä	326.3	100.0

Maalaiskuntain Liitto. Liitto perustettiin v. 1921. Sen päätö-valtaiset elimet ovat varsinaiset kunnallispäivät ja liittovaltuus ja toimeenpanevina elimina hallitus ja kunnallistoimisto. (1) Edu-tajia kunnallispäiville valitsevat jäsenkuntain valtuust-siten, että kunta, jossa on 6 000 asukasta, valitsee yhden edustaja 6 001—12 000 asuk. kaksi ja yli 12 000 asukkaan kunta kolme edu-tajaa. Liiton ensimmäiset varsinaiset kunnallispäivät pidetti marraskuussa 1924. (2) Liittovaltuustoon kuuluu varsin kunnallispäivillä suhteell. vaaleilla kolmeksi vuodeksi valittu jäsenta ja yhtä monta varajäsentä. Liittovaltuusto kokoontu vars. kokoukseen kerran vuodessa sekä aina vars. kunnallispäivä jälkeen valitsemaan uutta hallitusta. (3) Liiton hallitu seen kuuluu puheenj., varapuheenj., sekä 3 varsin. ja 3 vara jäsentä. Hallituksen tehtävänä on lähinnä hoitaa liiton yhteis asioita ja taloutta. (4) Liiton keskustoimiston, Maalaiskuntai kunnallistoimiston, tehtävänä on seurata kunnallist kehitystä sekä Suomessa että muissa maissa, toimittaa kunnalli politisia tutkimuksia ja kerätä aineistoa tallaisia tutkimuksia varten Sen tulee myös avustaa kuntain toimihenkiloitä lainopillisilla neu voilla, ohjata niitä taloudenhoidon ja kirjanpidon järjestämisess ja tilien tarkastuksessa sekä valittaa kunnille koulutarpeita. Se tulee myöskin huolehtia liiton julkaisujen toimittamisesta sek yleensä juoksevien asiain hoidosta.

Vn 1926 lopussa oli liittoon yhtyneiden maalaiskuntain luku määrä 356.

Maalaiskuntain liiton äänenkannattaja on kuukausittain ilme tyvä »Maalaiskunta». Liittovaltuuston puheenjohtaja pankinjoht ent. pääministeri K. Kallio; hallituksen puheenj. maanv. Arttu Hudenheimo, kunnallistoimiston johtaja maist. K. J. Vedenoj

Toimisto Hgissä, Salomonink. 1.

Suomen kaupunkien velkakuorma nousi v. 1925 seur. summi (milj. markoin): Helsingin 364 milj., Turun 112, Tampereen 6 Viipurin 17, Kotkan 33, Kuopion 24, Oulun 22, Porin 18, Kajaani 15, Jyväskylän 12, Lahden 10, Vaasan 10, Rauman 10, Savonlinna 9, Joensuun 8, Lappeenrannan 7, Hangon 7, Sortavalan 6, Iisalmen Hämeenlinnan 5, Levinsän 5, Kokkolan 4, Porvoon 4, Raahen Kakisalmen 3, Kemin 3, Mikkelin 3, Tammisaaren 3, Pietarsaaren Hamina n 3, Uudenkaupungin 2, Tornion 2, Kaskisen 2, Uudenkaarle byn 2, Kristinankaupungin 2 ja Naantalin, Maarianhaminan sek Hemolan alle 1 milj. mkaan. Hemolan »valtiovelka» oli ainoastaa 171 000 mk; kauppaloista oli velkaisin Haaga (5 milj. mk.)

III. AVARA MAAILMA

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
Maapallo	193	Maailmantaloutta	205
Maailman kansat	195	Kansainvälinen elämä ..	223
Maailman valtiot	199		

Maapallo.

Maapallo. Maapallon koko pinta-ala on 510 100 700 km², josta 148 711 500 km² (29.2 %) on maata ja 361 389 200 km² (70.8 %) vettä. Maapallon lävistäjän pituus on päiväntasaajan kohdalla 12 756.8 km ja navasta napaan 12 713 8 km. Päiväntasaajan kehän pituus on 40 076.6 km, joka maantieteellisesti jaetaan 360 pituus- (longitudi) asteeseen, kukin 60 maantiet. penikulmaa (à 7 42 km); nämä asteet mitataan Greenwichistä (Lontoon esikaupungista) alkaen länteen ja itään, kohdaten toisensa 180°:n kohdalla, Iscllä valtamerellä. Välimatka päiväntasaajasta pohjoiseen ja etelään mitataan leveys- (latitudi) asteissa, alkaen päiväntasaajasta napoihin, jotka merkitään 90°:lla. Maapallon pyörimisnopeus päiväntasaajan kohdalla maanpinnalla on yli 1 600 km tunnissa. Maan nopeus sen kiertäessä aurinkoa on noin 106 200 km tunnissa. Maapallon etäisyys auringosta on 149 471 000 km ja kuusta 384 416 km.

Valtameret. Valtamerinä on vanhastaan laskettu olevan 5, nim. Atlantin valtameri (suuruus n. 79.8 milj. km²), Iso eli Tyyni valtameri (165 7 milj. km²), Intian valtameri (74 milj. km²), Pohjoinen jäämeri (15.3 milj. km²) ja Eteläinen jäämeri (20.5 milj. km²). Nykyään monet maantieteilijät katsovat itsenäisiä valtameriä olevan vain kolme: Atlantin valtameri, Iso valtameri ja Intian valtameri; jäämeret ovat vain näiden merien äärimmäisiä osia.

Valtamerien keskimääräinen syvyys on n. 3 500 m. Välimeret ovat suhteellisesti syviä (Euroopan Välimeri keskimäär. 1 450 m), sisä- ja rantameret verraten matalia (Pohjanmeri keskimäär. 90 ja Itämeri vain 70 m). Syvimmät tavatut kohdat ovat Isossa valta-

meressä 9 790 m, Atlantin valtameressä 8 256 m, Intian valtameressä 7 000 m, Valimeressä 4 400 m, Japanin meressä 3 575 m, Punaisessa meressä 2 250 m, Pohjanmeressä 808 m ja Itämeressä 169 m.

Maankuoren kokoonpano. Maankuori, siihen luettuna irtaimetkin maakerrokset, on kokoonpantu verraten harveista alkuaineista. Eräan laskelman mukaan olisivat eri alkuaineet edustettuina maankuoressa osapuolleen seuraavin painosuhdeluvuin:

alkuaine	%	alkuaine	%
happi	47.13	fosfori	0.09
pii	27.89	mangani	0.07
aluminiumi	8.13	rikki	0.06
rauta	4.71	bariumi	0.0
kalsiumi	3.53	kromi	0.01
magnesiumi	2.64	nikkeli	0.01
kaliumi	2.68	strontiumi	0.01
natriumi	2.35	lithiumi	0.01
titani	0.32	kloori	0.01
vety	0.17	fluori	0.01
hiili	0.13		
		yhteensä	100.00

Taman mukaan ensiksimainitut kahdeksan alkuainetta tekisivät yhteensä yli 99 % maankuoren painosta; hallitsevia aineita ovat happi ja pii, jotka kahden tekevät yli 75 % maankuoren painosta.

Maanosat. Maanosia erotetaan nykyaan 6, joiden lisäksi arktiset eli napa-alueet muodostavat erikoiset alueensa. Maanosain pinta-alat arvioidaan nykyisin seuraaviksi:

maanosat	pinta-ala km²	%
Europpa	10 059 550	7.8
Pohj.- ja Keski-Amerikka	22 351 670	17.2
Etelä-Amerikka	18 604 677	14.3
Aasia	41 099 750	31.7
Afrikka	29 024 210	22.4
Oseania	8 568 075	6.6
yhteensä	129 707 932	100.0

On arvioitu, etta maa voi elattaä kaikkiaan noin 6 000 000 000 ihmista. Jos väestonkasvu pysyy nykyisellaan, ihmiskunta saavuttaa tämän lukumäärän n. v. 2 100.

Maailman kansat.

Ihmisrodut. Maapallon eri osiin levinnyt ihmiskunta on aikain kuluessa erilaistunut eri »roduiksi», joiden sukulaisuussuhteista ja muistomerkeistä ja senvuoksi myöskään ryhmittelystä ei ole päästy täyteen yksimielisyyteen. Eräs kielellisiäkin seikkoja huomioonottava ryhmitys on seur.: (1) »mongolimainen» roturyhmä, lyhytkalloinen, suoratukkainen, keltainen: (a) mongolilainen, (b) malaijilainen, (c) amerikkalainen ja (d) arktinen rotu; (2) »iranilainen» roturyhmä, keskikalloinen, kiharatukkainen, valkoinen: (e) kaukasialainen, (f) »atlanttinen», (g) dravidalainen ja (h) australialainen rotu; (3) »neekerimäinen» roturyhmä, pitkäkalloinen, villatukkainen, musta: (i) negritoinen, (j) papualainen, (k) neekerirotu ja (l) bushmanilainen rotu.

Eri rotujen lukumäärä on »Tietosanakirjan» mukaan seur.:

rotu	lukumäärä yht. milj.	%	rotu	lukumäärä yht. milj.	%
välimereläiset	826	53.3	malaijilaiset	46	3.0
mongolilaiset	476	30.7	amer. ja sekarodut	39	2.5
neekerit	100	6.4	papualaiset ja australialaiset	4	0.2
dravidalaiset	60	3.9			

Maailman uskonnot.

uskonto	Europassa milj.	Aasiassa milj.	Afrikassa milj.	P.-Amerikassa milj.	E.-Amerikassa milj.	Oseaniassa milj.	yhteensä milj.
roomalaiskatolil. ..	184.0	5.5	12.0	37.0	36.0	9.0	273.5
kreikkalaiskatolil. .	100.0	17.5	3.0	1.2	0.0	0.1	121.8
protestantteja	90.0	7.0	2.5	66.0	0.4	5.0	170.9
kristittyjä yht.	374.0	30.0	7.5	104.2	36.4	14.1	566.2
juutalaisia	10.0	0.4	0.5	3.7	0.1	0.0	14.7
muhamettilaisia ..	4.0	140.0	45.0	9.0	0.0	30.0	219.0
buddhalaisia	0.1	135.0	0.0	0.0	0.0	0.1	135.2
hinduja	0.1	210.0	0.1	0.1	0.1	0.0	210.4
konfusiol. ja taol. .	0.0	300.0	0.0	0.1	0.0	1.0	301.2
shintolaisia	0.0	20.0	0.0	0.0	0.0	0.5	20.5
animisteja	0.0	30.0	85.0	0.0	1.3	20.0	136.3
muita uskontoja ..	2.0	5.0	0.1	8.0	1.0	0.2	16.3
ei kristittyjä yht.	16.2	840.4	130.7	11.9	2.5	51.8	1 053.6
kaikkiaan	390.2	870.4	138.2	116.1	38.9	65.9	1 619.5

Nämä »The World Almanac»in 1924 julkaisemat numerot ovat vaillinaisia, sikäli että ne eivät näytä koskevan sellaisia kansoja joiden uskonto-oloista ei ole varmoja tietoja.

Maapallon väestö- ja asutusolot. Maapallon mantereiden asuttavaisuus riippuu ensi sijassa yleisistä ilmastollisista oloista. Täysin asumattomina ovat pysyneet kylmimmät ja kuivimmat seudut

Mutta asuttavillakin alueilla väestön jakautuminen on hyvin epätasainen. Tehtyjen laskujen mukaan asui pari vuosikymmentä sitten maapallon eri vyöhykkeissä ihmisiä oheelliset määrät:

pohjoisessa kylmässä vyöhykkeessä	0.1	milj.
pohjoisessa lauhkeassa vyöhykkeessä ..	1 208	»
kuumassa »	396	»
eteläisessä lauhkeassa vyöhykkeessä	24	»
yhteensä	1 628.1	milj.

Maailman neljä suurta väestökeskusta ovat Europpa, Intia, Kiina, Japani ja Yhdysvallat.

Maapallon väestösuhteet ovat vir. laskelmain mukaan seuraavat

maanosat	pinta-ala 1 000 km²	väkiluku milj.	asukkaita km² ta kohden
Europpa	11 303	472	41.8
Aasia	43 222	1 019	23.6
Afrikka	29 491	136	4.6
Amerikka	40 880	220	5.1
Australia	8 979	9	1.0
Napamaat	11 116	0	0.0
yhteensä	144 991	1 856	12.1

Väestönlisääntyminen. Seuraavassa esitetään viimeaikaisia väestönlisääntymisoloja eräissä edustavissa maissa laskettuna suhdeluvun (kutakin keskivakiluvun 1 000 lukua kohden = ‰):

maat	syntyneitä v. 1924	syntyneitä v. 1925	kuolleita v. 1924	kuolleita v. 1925	syntyn. enemmyys v. 1924	syntyn. enemmyys v. 1925
Suomi	24.0	—	16.5	—	7.6	—
Ruotsi	18.1	17.5	12.0	11.7	6.1	5.8
Norja	21.8	20.0	11.1	10.9	10.6	9.1
Tanska	21.9	21.1	11.3	10.9	10.6	10.2
Englanti	18.8	18.3	12.2	12.2	6.6	6.1
Hollanti	25.1	24.3	9.8	9.8	15.3	14.5
Saksa	20.5	20.6	12.2	11.9	8.2	8.7
Ranska	18.8	19.1	17.0	17.6	1.8	1.5
Italia	28.2	—	16.6	—	11.6	—
Viro	19.1	18.1	15.2	14.9	4.0	3.1
Latvia	22.5	22.3	15.5	15.0	7.0	7.4
Venäjä (Eur.)	42.2	—	21.6	—	20.6	—
Unkari	26.9	28.3	20.3	17.1	6.5	11.2
Rumania	36.9	—	22.7	—	14.2	—
Kanada	23.1	22.6	9.8	9.7	13.4	12.9
Yhdysvallat (1923) ..	22.4	—	12.4	—	10.0	—
Chile	39.9	40.5	29.4	29.8	10.5	10.7

Lasten kuolleisuus Europassa. Seur. luettelossa on esitetty tietoja alle vuoden vanhain lasten kuolleisuudessa Europan maissa laskettuna kutakin 1 000 elävänä syntynyttä kohden:

Lasten kuolleisuus Europassa vv. 1920—1925.

maat	1920/23 keskim.	1925	maat	1920/23 keskim.	1925
Norja	54	-	Belgia	105	—
Ruotsi	62	55	Suomi	126	—
Hollanti	68	50	Saksa	132	105
Irlannin vapv.	68	67	Italia	132	—
Sveitsi	72	—	Espanja	150	136
Englanti	78	75	Itävalta	151	—
Tanska	84	80	Bulgaria	152	—
Pohj.-Irlanti	84	86	Tsekkoslovakia	162	146
Skotlanti	91	91	Unkari	192	168
Latvia	91	107	Rumania	210	—
Esti	98	—	Liettua	—	179
Ranska	103	89	Venäjä	—	146

(Europa Year-Book 1927)

Kaupunkilais- ja maalaisväestön suhteellinen lukumäärä eri maissa ennen ja jälkeen maailmansodan ilmenee seuraavasta taloudellisen maailmankonferenssin julkaisuista lainatusta katsauksesta:

Kaupunkilais- ja maalaisväestön suhteellinen lukumäärä ennen ja jälkeen maailmansodan.

maat	maalaisväestöä % ennen sotaa	maalaisväestöä % sodan jälkeen	kaupunkil.väestöä % ennen sotaa	kaupunkil.väestöä % sodan jälkeen
Engl. Intia	90.5	89.7	9.5	10.3
Liettua	—	85.1		14.9
Suomi	85.3	83.0	14.7	17.0
Bulgaria	80.9	80.1	19.1	19.1
Etelä-Afrikka	75.2	74.9	24.8	25.1
Ruotsi	75.2	70.5	24.8	29.5
Norja	70.7	70.4	29.3	29.6
Tanska	59.7	55.6	40.3	44.4
Ranska	55.8	53.7	44.2	46.3
Uusi Seelanti	57.1	51.2	42.9	48.8
Yhdysvallat	54.2	48.6	45.8	51.4
Australia	—	37.4	—	62.6
Saksa	40.0	35.6	60.0	64.4

Maailman suurimmat kaupungit, joihin luemme ne, joiden väkiluku on yli 500 000 henkeä, ovat viimeisten väenlaskujen mukaan seuraavat:

Europassa. Lontoo 7 679 218 (vars. Lontoo 4 586 000) as., Berlini 3 931 071, Pariisi 2 906 472, Wien 1 866 147, Moskova 1 519 874, Budapest 1 217 325, Konstantinopoli 1 203 000, Leningrad 1 071 103, Glasgow 1 057 100, Hampuri 1 053 983, Birmingham 946 980, Varsova 936 046, Milano 852 922, Liverpool 851 800, Bryssel 801 656, Napoli 784 464, Madrid 783 216, Manchester 755 000, Bukarest 750 000, Barcelona 738 498, Kopenhanuna 729 214, Roma 720 494, Amsterdam 718 046, Köln 693 266, Prag 676 657, München 671 548, Leipzig 660 140, Dresden 608 025, Marseille 586 341, Lyon 561 592, Breslau 553 029, Haag 552 339, Tukholma 526 138, Sheffield 525 000 ja Torino 508 075 as.

Aasiassa: Osaka 2 114 809 as., Tokio 1 995 303, Hankau 1 646 800, Shanghai 1 538 500, Kalkutta 1 327 547, Peking 1 300 000, Bombay 1 175 385, Bangkok 931 171, Kanton 900 000, Tientsin 800 000, Nagoja 768 560, Kioto 679 976, Kobe 644 212, Tshungking 539 300, Tshangsha 535 800, Madras 526 911 ja Sutshau 500 000 as.

Afrikassa: Kairo 829 200 as.

Pohjois-Amerikassa: New York 7 919 415 as., Chicago 3 178 924, Philadelphia 2 107 231, Boston 1 772 254, Pittsburg 1 207 504, Detroit 1 165 153, St. Louis 952 012, Cleveland 925 720, San Francisco 891 477, Los Angeles 879 008, Baltimore 787 458, Montreal 689 753, Minneapolis 629 216, Cincinnati 606 850, Buffalo 602 847, Milvaukee 537 737, Toronto 521 893 ja Washington 506 588 as.

Keski- ja Etelä-Amerikassa: Buenos Aires 2 310 441 as., Rio Janeiro 1 157 873, Mexico 615 367, Sao Paulo 579 033, Santiago 561 017 ja Habana 538 721 as.

Australiassa: Sydney 1 012 070 ja Melbourne 885 700 as.

Siirtolaisuus Europasta. Europan maista on viime vuosina virall. tilastojen mukaan lähtenyt seur. määrät siirtolaisia:

lähtömaat	1921	1922	1923	1924	1925
Italia	197 558	125 627	183 060	143 360	109 370
Englanti	131 997	113 146	145 224	108 066	93 995
Saksa	23 451	36 527	115 416	58 328	62 643
Espanja	62 479	64 119	93 246	86 920	55 544
Skotlanti	41 424	39 857	88 585	39 156	37 891
Puola	87 334	38 516	55 401	22 511	30 299
Irlanti	26 056	21 093	33 545	27 254	38 892
Jugoslavia	12 965	6 086	9 370	19 575	17 643
muut maat	78 082	108 237	151 696	73 738	67 724
	661 346	553 198	885 543	578 908	514 000

Maailman valtiot.

Valtakunnat.

valtakunnan nimi	hallitus-muoto	pinta-ala km²	asukas-luku milj.	pääkau-punki
Abessinia	keisarik.	900 000	10.0	Addis Abeba
Afganistan	emirik.	558 000	10.0	Kabul
Albania	tasavalta	27 538	0.8	Durazzo
Andorra	tasavalta	453	0.0	Andorra la Vieja
Arabia (useita)	monarkia	2 400 000	3 8	
Argentina	liittotasav.	2 792 713	9.8	Buenos Aires
Belgia (y. siirtom.)	kuningask.	2 449 000	19.3	Bryssel
Bhutan	ruhtinask.	52 000	0 3	Bhutan
Bolivia	tasavalta	1 590 196	3 0	Sucre
Brasilia	liittotasav.	8 511 189	30.6	Rio de Janeiro
Bulgaria	kuningask.	103 146	5.1	Sofia
Chile	tasavalta	751 515	3.9	Santiago
Colombia	tasavalta	1 283 404	6.6	Bogota
Costarica	liittotasav.	48 550	0.5	San José
Danzig	vapaakpki	1 894	0.4	Danzig
Ecuador	tasavalta	307 243	2.0	Quito
Eesti	tasavalta	47 549	1.1	Tallinna
Egypti	kuningask.	994 300	14.0	Kairo
Englanti (y. siirtom.)	kuning.k.	34 816 000	453.3	Lontoo
Espanja (y. siirt.)	kuningask.	556 000	22.9	Madrid
Guatemala	liittotasav.	113 078	2.0	Guatemala
Haiti	tasavalta	26 435	2.0	Port au Prince
Hollanti (y. siirt.)	kuningask.	2 082 675	57.0	Haag
Honduras	liittotasav.	100 248	0.7	Tegucigalpa
Islanti	kuningask.	102 819	0.1	Reykjavik
Italia (y. siirtom.)	kuningask.	2 421 000	41.8	Rooma
Itävalta	liittotasav.	83 833	6.6	Wien
Japani (y. siirtom.)	keisarik.	679 927	81.2	Tokio
Jugoslavia	kuningask.	248 978	12.5	Belgrad
Kiina	tasavalta	11 315 500	440.0	Peking
Kreikka	tasavalta	127 000	6.2	Ateena
Kuuba	tasavalta	114 524	3.3	Habana
Latvia	tasavalta	65 791	1.8	Riika
Liberia	tasavalta	95 400	2.0	Monrovia
Liechtenstein	ruhtinask.	159	0.1	Vaduz
Liettua	tasavalta	56 066	2.2	Kovno
Luxemburg	suurherttk	2 586	0.3	Luxemburg

Meksikko	liittotasav.	1 969 153	14.2	Mexiko
Monaco	ruhtinask.	21	0.0	Monaco
Nicaragua	tasavalta	127 461	0.6	Managua
Nipal	monarkia	140 000	5.6	Khatmandu
Norja (y. siirt.)	kuningask.	388 971	2.8	Oslo
Panama	tasavalta	83 886	0.4	Panama
Paraguay	tasavalta	253 100	0.7	Asuncion
Persia	monarkia	1 627 000	9.0	Teheran
Peru	tasavalta	1 355 054	5.5	Lima
Portukali (y. siirt.)	tasavalta	2 521 317	14.9	Lissabon
Puola	tasavalta	388 279	28.9	Varsova
Ranska (y. siirt.)	tasavalta	12 003 000	100.5	Paris
Rumania	kuningask.	294 244	16.7	Bukarest
Ruotsi	kuningask.	448 460	6.0	Tukholma
Saarin alue	kansainl. alue	1 926	0.8	—
Saksa	liittotasav.	470 697	62.5	Berlin
San Marino	tasavalta	59	0.0	Marino
San Salvador	tasavalta	34 126	1.6	San Salvador
Siam	kuningask.	518 159	9.6	Bankok
Santo Domingo	tasavalta	50 070	0.9	Santo Domingo
Sveitsi	liittotasav.	41 295	3.9	Bern
Suomi	tasavalta	388 483	3.3	Helsinki
Tanger	kansainväl. al.	375	0.1	—
Tanska (y. siirt.)	kuningask.	132 423	3.5	Kööpenhamina
Tsekkoslovakia	tasavalta	140 394	14.2	Prag
Turkki	tasavalta	887 154	11.7	Konstantinopoli
Unkari	kuningask.	92 916	8.4	Budapest
Uruguay	tasavalta	186 926	1.6	Montevideo
Venetsuela	liittotasav.	1 020 400	3.0	Caracas
Venäjä	liit.tasav.	21 132 700	139.8	Moskova
Yhdysvallat (y. siirt.)	liittotasav.	9 853 199	126.8	Washington

Suurvaltakunnat (»imperiumit»). Maailman laajimmat valtakunnat ovat 1) Brittiläinen valtakunta, alue 34 876 000 km², 2) Ranska, alue 12 003 000 km², 3) Kiina, alue 11 315 500 km², 4) Yhdysvallat, alue 9 853 199 km² ja 5) Brasilia, alue 8 511 189 km². Entinen Venäjän keisarikunta oli maailman toiseksi laajin valtakunta, käsittäen 22 556 500 km², ja jos ainoastaan Venäjästä kansainvälisen tunnustuksen mukaan eronneet valtiot luetaan pois, on se toisena vielakin, ollen 21 132 700 km², mutta jos Venäjäksi luetaan vain varsinainen Neuvosto-Venäjä europpalaisine ja kaukasialaisine alueineen, sen pinta-ala on n. 5 877 700 km².

Maailman valtioiden päämiehiä.

(s. = syntynyt, nv. = noussut valtaistuimelle, val. = valittu)

Abessinia keisarinna Vozero Zeoditu s. 1876, nv. 1916
Afganistan emiri Aman-Ullah s. 1892, nv. 1919
Albania presidentti Ahmed Zogu val. 1925
Argentina presidentti Marcelo T. de Alvear val. 1922—28
Belgia kuningas Albert I s. 1875, nv. 1914
Bolivia presidentti Hernando Siles val. 1926—30
Brasilian presidentti W. L. Pereira de Souza s. 1870, val. 1926
Bulgaria kuningas Boris III s. 1894, nv. 1918
Chile presidentti Emilio Figueroa val 1925.
Colombia presidentti Miguel Abadia Mendiz s. 1867, val. 1926—30
Costa Rica presidentti Ricardo Jimenez val. 1924—28
Danzig ylikomisari van Hamel nim. 1926
Ecuador presidentti Isidor Ayora val. 1926
Eesti riigivanem A. Teemant val. 1926
Egypti kuningas Ahmed Fuad I s. 1868, nv. 1917
Englanti kuningas George V s. 1865, nv. 1910
Espanja kuningas Alfonso XIII s. 1886, nv. 1886
Guatemala presidentti Chacon val. 1926
Haiti presidentti Louis Borno val. 1926—30
Hollanti kuningatar Wilhelmina s. 1880, nv. 1890
Honduras presidentti Miguel Pas Baraona
Irak (Mesopotamia) kuningas Feisal I nv. 1921
Irlannin vapaavaltio presidentti William T. Cosgrave val. 1927
Italia kuningas Vittorio Emanuele III s. 1869, nv. 1900
Itävalta liittopresidentti Mich. Hainisch s. 1858, val. 1924—1928
Japani mikado Hirohito s. 1901, nv. 1926
Kiina hallituksen päämies Pekingissä Wellington Koo val. 1927
Kreikka amirali Paolos Konduriotis val. 1926
Kuuba presidentti Gerardo Machado y Morales, val. 1925—29
Latvia presidentti B. Semgals val. 1927
Liberia presidentti Charles D. B. King val. 1924—28
Liechtenstein ruhtinas Johann II s. 1840, nv. 1858
Liettua presidentti Smetona val. 1926
Luxemburg suurherttuatar Charlotte Adelgunde s. 1896, nv. 1919
Marokko sulttani Mulai Jusef nv. 1912
Meksikko presidentti Plutarco Elias Calles val. 1924—28
Monaco ruhtinas Ludvig II s. 1870, nv. 1922
Nicaragua presidentti Alfonso Diaz val. 1926
Nipal maharadsha Tribhubana Bir Bikram s. 1906, nv. 1911
Norja kuningas Haakon VII s. 1872, nv. 1905

Oman sulttani Seyvid Taimur s. 1886, nv. 1913
Panama presidentti Rodolfo Chiari val. 1924—28
Paraguay presidentti Eligio Ayala val. 1924
Persia kuningas Riza Khan Pehlevi nv. 1925
Peru presidentti Agusto B. Leguia val. 1924—29
Portukali presidentti Ant. Ose de Fragoso Carmona val. 1926
Puola presidentti Ignaz Mosicki val. 1926
Ranska presidentti Gaston Doumerge val. 1924—31
Rumania kuningas Mikael s. 1921 nv. 1927 (alaikainen)
Ruotsi kuningas Gustaf V s. 1858, nv. 1907
Saksa valtak. presidentti marsalkka Paul von Beneckendorff und von Hindenburg, s. 1847, val. 1925—32
San Salvador presidentti Pio Romero Bosque val. 1927—31
Santo Domingo presidentti Horacio Vasquez, tullut valtaan 1924
Serbia-Kroatia-Slovenia kuningas Aleksander I s. 1888, nv. 1921
Siam kuningas Prajadhipok s. 1893, nv. 1925
Sveitsi presidentti Edmund Schultess val. 1928
Suomi presidentti Lauri Kr. Relander s. 1883, val. 1925—31
Tanska kuningas Christian X s. 1870, nv. 1912
Tshekkoslovakia presidentti Tomas G. Masaryk s. 1850 val. 1927—34
Turkki presidentti Mustafa Kemal Pasha s. 1881, val. 1923
Unkari protektori N.k. Horthy de Nagybania val. 1920
Uruguay presidentti Don Juan Campisteguy val. 1927—31
Venetsuela presidentti Juan Vic. Gomez val. 1922—29
Venäjä komisar. esimies Mikael Ivanovitsh Kalinin, s. 1875, val. 1919
Yhdysvallat presidentti Calvin Coolidge s. 1872, val. 1925—29
Paavinistuin paavi Pio XI s. 1857, val. 1922

Väkiluku ja valtiollinen voima. Elleivät luonnonolot ja kansan saavutettu talousaste eri maissa ole suuresti toisistaan poikkeavia, jää väkiluku näiden maiden sotilaallisen ja taloudellisen voiman ja koko valtiollisen mahdin ratkaisijaksi. Europan kuusi suurvaltaa ovat olleet myöskin maanosamme väkirikkaimmat maat. Niiden väkiluku on viimeisen sadan vuoden kuluessa ollut:

	väkiluku milj. henkilöä			
	v. 1814	v. 1830	v. 1870	v. 1914
Venäjä (Europan)	n. 36	45	75.2	144
Ranska	30	32.5	36.7	39.5
Saksa	25	36	40.8	68
Itävalta-Unkari	n. 23	32	30.2	51
Italia	21	18	26.6	35
Englanti	18	24	31.6	46

Europan valtain maa-armeijat 1913 ja 1925. Asevarustelujen kehityksestä Europassa maa-armeijoihin nähden antaa Kansainliiton julkaisema virallinen »Armaments Year-Book» seuraavan kuvan:

maat	v. 1913	vuonna 1925		lisäys (+) vähennys —
Belgia	47 000		80 000	+ 33 000
Bulgaria	60 000		20 000	— 40 000
		Englanti 179 000		
		Irlannin vapv. 18 000		
Englanti	168 000		197 000	+ 29 000
Espanja	93 000		135 000	+ 42 000
Hollanti	23 000		26 000	+ 3 000
Italia	274 000		248 000	— 26 000
		Itävalta 30 000		
		Tsekkoslovak. 125 000		
		Unkari 35 000		
Itävalta-Unk.	424 000		190 000	— 234 000
Kreikka	25 000		66 000	+ 41 000
Norja	7 000		4 000	— 3 000
Portukali ...	30 000		27 000	— 3 000
Ranska	646 000		673 000	+ 27 000
Rumania	103 000		130 000	+ 27 000
Ruotsi	81 000		70 000	— 11 000
Saksa	791 000		99 000	— 692 000
Serbia	175 000		115 000	— 60 000
Sveitsi	28 000		29 000	+ 1 000
Tanska	14 000		11 000	— 3 000
		Eesti 18 000		
		Latvia 20 000		
		Liettua 22 000		
		Puola 270 000		
		Suomi 29 000		
		N. Venäjä ... 563 000		
Venäjä	1 200 000		922 000	— 278 000
yhteensä	4 189 000		3 042 000	— 1 147 000

Verraten vähäin on paljon puhuttu »aseistustensupistus» Europassa jäänyt, jos jätetään laskusta pois Saksan ja Itävalta-Unkarin alueiden pakollinen aseistusten vähennys.

Europan valtain sotalaivastot v. 1925.

maat	taistelu-laivoja	risteili-jöitä	veden-alaisia	hävittäjiä yms.	torpedo-veneitä
Belgia	—	—	—	—	14
Eesti	—	—	2	2	1
Englanti	19	55	64	195	—
Espanja	2	11	12	7	22
Hollanti	4	2	24	6	17
Italia	7	13	41	119	—
Jugoslavia		—	—	—	12
Norja	4	—	6	3	29
Puola	—	—	—	—	6
Ranska	9	22	68	72	12
Ruotsi	12	1	—	10	27
Suomi	—	—	1	—	3
Tanska	5	2	16	—	23
Venäjä	2	5	13	16	3

Taulukossa on otettu huomioon vain paatsiallisimmat alukset. Merivakea on Englannilla 101 000, Ranskalla 58 000, Italialla 45 500, Espanjalla 28 000 ja Ruotsilla 14 000 miestä, mutta ei millään muulla maalla yli 6 500 miestä. Englannin laivaston kokonaistonnisto (1 187 600) on suurempi kuin neljän lähinnä suurimman laivaston yhteenlasketut tonnistot (Ranskan 561 500, Italian 311 900, Venäjän 130 800 ja Espanjan 126 300; yhteensä 1 130 500).

(Kansainliiton »Armaments Year-Book»)

Sotilasmenojen kehitys Europan maissa vv. 1922—1925 on ollut seuraavanlainen (indeksein; vn 1922 menot = 100):

Sotilasmenojen kehitys Europan maissa vv. 1923—1925.

maat	1923	1924	1925	maat	1923	1924	1925
Belgia	75	56	74	Ranska	77	55	49
Bulgaria	100	113	—	Rumania	100	105	100
Eesti	100	110	105	Ruotsi	91	84	87
Englanti	100	96	104	Saksa	—	100	114
Espanja	91	71	—	Suomi	139	142	170
Hollanti	97	103	98	Sveitsi	98	102	—
Italia	100	81	79	Tanska	77	76	81
Itävalta	100	95	100	Tsekkoslovakia	122	95	77
Liettua	100	65	58	Unkari	100	31	—
Norja	84	74	80	Venäjä	100	97	—

Maailmantaloutta.

Maa-alan käyttö eri maissa viimeisten S. Tilast. Vuosikirjan julkaisemain tietojen mukaan on seuraavanlainen (1000 hehtaarein; maat ryhmitetty luontaisiin ryhmiin):

maat	puutarhaa ym.	peltoa	luonnonniittyä	metsää	muuta maata	vettä	yhteensä
1. Suomi	5	2 018	1 218	18 589	12 533	4 485	38 848
Ruotsi	50	3 820	923	24 584	11 681	3 788	44 846
Norja	10	671	263	7 177	22 869	1 389	32 379
Tanska	74	2 676	550	367	564	61	4 292
Englanti	10[illegible]	6 137	13 340	1 126	3 356	335	24 407
Irlanti	4	1 527	4 258	101			6 980
2. Hollanti	82	923	1 254	237	765	522	4 083
Belgia	65	1 231	509	540	685	14	3 044
Saksa		20 225	7 926	13 108			47 070
Itävalta	124	1 878	2 349	3 165			8 383
3. Sveitsi	36	508	1 672	901	882	[illegible]	4 129
Ranska	2 440	22 973	10 931	10 347			55 099
Italia	1 [illegible]	13 244	6 854	5 583			30 972
Espanja	3 881	16 030	20 366	4 916			50 521
Portukali		2 500	1 800	1 621			9 195
4. Viro		1 025	1 796	898		233	4 755
Latvia	21	1 677	1 666	1 780	1 345	90	6 579
Liettua	160	2 595	1 415	909			5 607
Puola		18 308	6 367	9 062			38 828
Venäjä (Eur.)		132 000	50 000	180 000			587 770
6. Tsekkoslovakia	163	5 907	2 586	4 652	[illegible]	[illegible]	14 039
Unkari		5 480	1 680	1 100			9 292
Romania	485	11 731	4 279	7 242		—	29 424
Jugoslavia	537	5 917	4 396	7 607			24 899
Kreikka		2 800		1 600			12 700
Bulgaria	103	3 550		2 712			10 315
7. Intia (Englannin)		155 608		41 941			323 069
Japani (varsin.)		7 103		18 420		[illegible]	38 125
Korea		4 287					22 074
Aasian Venäjä		30 000		—			904 200
8. Egypti	13	3 400					99 430
Tunis	300	2 845	100	1 090			12 513
Algeria	210	2 724	1 240	3 175			57 551
Marokko (Ranskan)	50	2 838	4 700	1 500			41 500
Etelä-Afrikan unioni		2 965		3 258		162	122 530
9. Kanada		27 558	—	310 000	—	32 598	965 944
Yhdysvallat		138 200	—	190 000		29 284	799 692
Meksikko		12 151	48 740	17 778		—	196 915
Brasilia		5 094		500 070		—	851 119
Uruguay		1 085	15 200	434			18 693
Argentina	713	21 342		38 950			298 736
Chile	[illegible]	1 932	10 604	5 050			75 152
10. Australian liittov.	157	9 044	—	27 945		—	770 617
Uusi Seelanti	64	748	15 588	5 114	4 495	743	26 749

Viljelmäin luku, laajuus ja ryhmitys eri maissa.

maat	vuosi	viljelmäin lukumäärä	viljelmäin laajuus milj. ha	viljelmäin koko pinta-alan jakautuminen erikokoisiin viljelmiin (%) alle 5 ha	5—20 ha	20—50 ha	50—100 ha	yli 100 ha
Saksa (vanha)	1907	5 736 082	43.1	16	32	21	8	23
Belgia	1909	300 208	1.8	27	42	18	9	4
Tanska	1919	205 929	3.8	14	38	28	10	10
Eesti	1925	126 561	3.1	2	24	60	9	5
Suomi	1920	250 749	2.0*)	16	49	18	9	8
Ranska	1908	5 495 426	50.1	26	30		12	32
Englanti ja Wales	1921	420 133	10.6	6	10	32	29	23
Skotlanti ..	1925	76 161	1.9	5	9	32	31	23
Unkari (vanha)	1895	2 388 482	21.2	15	31	6	4	44
Latvia	1923	192 174	4.0	28		33	29	10
Hollanti	1921	221 649	2.0	14	42	34	8	2
Puola	1921	3 261 909	30.3	15	31	7	2	45
Ruman. (vanh.)	1913	1 133 202	5.8	36	30	3	2	29
Ruotsi	1920	571 224	21.3	33	42	12	5	8
Kanada	1921	711 090	57.0	0	2	10	26	62
Yhdysvallat .	1920	6 448 343	386.8	1	5	11	20	63
Kiina	1917	49 359 000	94.2*)	64		36		

Tärkeimpien maanviljelystuotteiden maailmantuotanto keskim. vv. 1921—1925 (milj. desitonnein)

tuotteet	Europpa ilman Venäjiä	Venäjä	muu Aasia	Afrikka	Pohjois-Amerikka	Keski- ja Etelä-Am.	Osea-nia	koko maailma
vehnä	324	96	102	28	319	70	36	975
ruis	198	165	—	—	23	1	—	387
ohra	136	39	56	22	58	4	1	316
kaura	241	73	2	3	267	10	4	600
maissi	127	22	43	38	727	129	3	1 090
riisi	8	—	806	22	7	10	—	853
perunat	1 128	303	15	3	133	13	5	1 606
tee	—	—	3	—	—	—	—	3
kahvi	—	—	1	—	—	13	—	14
juurikassokeri	52	4	—	—	10	—	—	66
ruokosokeri ..	—	—	59	6	2	71	10	148
pellavansiemen	2	4	5	—	6	14	—	31
puuvillasiemen	—	2	33	7	46	6	—	94
puuvilla	—	1	14	3	25	3	—	46
pellava	2	3	—	—	—		—	5
hamppu	2	3	2	—	—	—		7
villa	2	1	1	1	1	2	4	12

*) Ainoastaan viljelty pinta-ala.

Maailman viljantuotanto v. 1926 ja edellisinä vuosina käy esille seuraavasta Rooman kansainväl. maatalousinstitutin julkaisemasta katsauksesta (milj. desitonnein):

tuotteet ja maat	keskimäär. 1909/1913	keskimäär. 1920/1924	1925	1926
vehnä				
Europpa (25 maata)	367.9	298.2	377.7	339.5
Kanada ja Yhdysvallat	241.5	319.8	293.4	337.2
Aasia (5 maata)	104.5	106.3	103.0	102.3
Afrikka (5 maata)	25.6	23.6	28.6	24.6
yhteensä (37 maata)	739.5	747.9	802.9	803.5
ruis				
Europpa (23 maata)	246.6	180.7	235.2	201.1
Kanada ja Yhdysvallat	9.7	23.1	15.8	14.0
yhteensä (25 maata)	256.3	203.8	251.0	215.1
ohra				
Europpa (25 maata)	145.6	125.1	140.4	142.8
Kanada ja Yhdysvallat	50.1	55.0	71.9	67.2
Aasia (4 maata)	25.5	27.4	29.9	26.8
Afrikka (4 maata)	21.3	16.1	21.0	13.0
yhteensä (35 maata)	242.5	223.6	263.2	249.8
kaura				
Europpa (24 maata)	258.6	210.7	235.2	261.2
Kanada ja Yhdysvallat	220.2	266.7	298.6	257.0
Aasia ja Afrikka (5 m.)	2.7	2.2	2.9	1.9
yhteensä (31 maata)	481.5	479.6	536.6	520.1

Rukiin sato tärkeimmissä tuotantomaissa on viime vuosina noussut seuraaviin määriin (1 000 tonnein):

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Suomi	286	348	Latvia	199	315
Ruotsi	276	713	Liettua	465	663
Norja	16	16	Puola	3 655	6 639
Tanska	265	349	Eur. Venäjä	16 342	19 679
Belgia	525	551	Tsekkoslovakia	1 136	1 476
Saksa	5 730	8 063	Aasian Venäjä	1 235	1 151
Itävalta	411	623	Yhdysvallat	1 627	1 237
Ranska	1 022	1 137	muut maat	2 184	798
Espanja	668	759	koko maailma	36 180	46 690
Viro	138	183			

Rukiin maailmantuotannon ja -kulutuksen vaiheet ennen ja jälkeen maailmansodan näkyvät seur. katsauksesta:

alueet	keskimäär. tuotanto 1909—13 milj. desit.	in-deksi	1921—1925 milj. desit.	in-deksi	keskimäär. kulutus 1909—13 milj. desit.	1921—25 milj. desit.	in-deksi
Europpa (ilman Venäjää)	251	100	198	79	259	211	81
Eur. ja Aasian Venäjä ..	187	100	165	88	179	162	90
Pohjois-Amerikka	10	100	23	233	10	12	126
koko maailma	448	100	387	86	448	385	86

Vehnä. Vehnän maailmantuotannon ja -kulutuksen kehtystä ennen ja jälkeen maailmansodan valaisevat hyvin seuraavat taloudelliselle maailmankonferenssille esitetyt laskelmat

alueet	keskimäär. tuotanto 1909—1913 milj. desit.	in-deksi	1021—1925 milj. desit.	in-deksi	keskimäär. kulutus 1909—13 miij. desit.	1921—25 milj. desit.	in-deksi
Europpa (ilman Venajää)	370	100	324	88	494	173	96
Eur. ja Aasian Venäjä ...	186	100	96	51	143	96	67
muut Aasian maat	104	100	102	98	93	104	112
Afrikka	28	100	28	100	31	32	103
Pohjois-Amerikka	241	100	319	132	190	195	102
Keski- ja Etelä-Amerikka	52	100	69	133	41	46	109
Oseania	26	100	36	137	11	14	127
koko maailma	1 008	100	975	87	1 003	959	96

Tärkeimmät vehnänviljelysmaat ovat viime aikoina ollect seuraavat (sato 1 000 tonnein):

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Yhdysvallat ..	23 477	18 217	Argentina ..	5 202	5 202
Venäjä (Eur.) .	6 720	13 122	Aasian Venäjä	3 669	4 871
Kanada	7 133	11 196	Saksa	2 428	3 217
Brit. Intia	9 815	8 964	Australia	4 479	2 924
Ranska	7 653	8 956	muut maat ..	19 000	25 076
Italia	4 631	6 555	koko maailma	94 207	108 300

Riisi on satain miljonain ihmisten tärkein ravintoaine. Maailman suurin riisinviljelijä on Kiina ja sen jälkeen Intia ja Japani, mutta enin kauppaan joutuvasta riisistä tulee Taka-Intiasta. Kiinan riisintuotannon on laskettu tekevän lähes $^2/_3$ maailmantuotannosta. Riisiä viljellään myös paikoin eteläisessä Europassa.

Riisin maailmantuotanto ja -kulutus ennen ja jälkeen maailmansodan on taloudelliselle maailmankonferenssille esitettyjen laskelmain mukaan ollut seuraavanlainen:

alueet	keskimäär. tuotanto 1909—13 milj. desit.	1909—13 indeksi	1921—25 milj. desit.	1921—25 indeksi	keskimäär. kulutus 1909—13 milj. desit.	1921—25 milj. desit.	1921—25 indeksi
Europpa (ilman Venäjää)	7	100	8	122	23	20	88
Aasia	743	100	806	108	711	770	109
Afrikka	17	100	22	133	21	25	120
Pohjois-Amerikka	5	100	7	152	5	5	98
Keski- ja Etelä-Amerikka	4	100	10	250	10	17	170
koko maailma	776	100	853	110	770	837	109

Seuraavassa mainitaan tärkeimmät riisintuotantomaat ja niiden riisisato vv. 1924 ja 1925 (tuhansin tonnein):

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Brit. Intia	48 634	47 500	Madagaskar	1 100	1 040
Japani (y.siirtom.)	13 830	14 574	Brasilia	812	—
Ranskan Aasia	5 796	5 780	Yhdysvallat	679	693
Siam	4 981	4 947	Italia	591	620
Jaava	5 154	4 765	muut maat	1 697	2 342
Filippinit	1 886	1 319	koko maail.	85 160	83 700

Sokeri. Nykyaikaisessa sokerin maailmantuotannossa on silmälläpidettävä erikseen juurikassokerin ja ruokosokerin tuotantoa. Lähivuosina ennen maailmansodan puhkeamista oli juurikassokerin tuotanto huomattavasti voittanut ruokosokerin tuotannon. Myöhemmin ovat olot muuttuneet.

Juurikassokerin (raakasokerin) tuotannosta eri maissa on seuraavia virallisia tietoja (tuhansin tonnein):

maat	v. 1921	v. 1922	v. 1923	v. 1924	v. 1925
Saksa	1 301	1 455	1 146	1 564	1 585
Tshekkoslovakia	663	736	1 001	1 427	1 525
Venäjä (Eur.)	50	209	377	455	983
Yhdysvallat	1 052	696	908	1 063	873
Ranska	366	561	566	822	750
Puola	181	315	414	549	584
Belgia	286	265	296	395	328
Hollanti	346	233	211	320	299
Espanja	140	160	169	252	244
Ruotsi	235	72	150	135	204
Tanska	141	89	104	135	175
Suomi	2	1.6	0.5	0.6	2
muut maat	400	504	686	1 032	698
yhteensä	5 163	5 297	6 028	8 150	8 250

Ruokosokerin maailmantuotanto vv. 1924 ja 1925 ryhmittyy vir. tilastotietojen mukaan seuraavasti (1 000 tonnein):

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Kuuba	5 273	5 378	Australia	444	537
Brit. Intia	2 589	2 970	Porto Rico ..	599	538
Jaava	1 997	2 296	Formosa	480	502
Brasilia	812	—	muut maat ..	2 913	—
Hawaii	703	656	koko maailma	15 810	—

Kaakaopapujen tuotanto viime aikoina sen tärkeimmissä tuotantomaissa näkyy seur katsauksesta (1 000 tonnein):

maat	v. 1923	v. 1924	maat	v. 1923	v. 1924
Kultarannikko ..	200.8	226.9	San Domingo ..	19.8	23.1
Brasilia	69.7	68.9	Venetsuela	22.4	19.0
Nigeria	33.3	37.8	Länsi-Intia	12.0	13.0
Ecuador	30.4	31 5	Ranskan Togo ..	3.3	6.4
Trinidad ym.....	30.9	25.5	muut alueet	36.4	40.0
San Thomé ym. .	12.8	24.9	koko maailma	472.0	516.0

Kahvi. Maailman kahvintuotannon kehityksen viime aikoina esittää »Die Wirtschaftskurve» seuraavasti (1 000 säkein à 60 kg):

tuotanto-alueet ja laadut	1920/21	1921/22	1922/23	1923/24	1924/25	1925/26
Rio (Brasilia) ..	3 305	3 672	2 669	3 798	3 082	3 734
Santos (Brasilia)	10 511	8 179	6 759	10 195	9 402	9 082
Bahia, Vict.(Bras.)	680	1 011	766	871	1 237	1 193
muut alueet	14 496	6 926	5 705	6 868	6 762	7 047
kokonaistuotanto	28 992	19 788	15 899	21 732	20 483	21 056

Kahvin kulutus Euroopan eri maissa on vv 1913 ja 1925 ollut seuraava (asukasta kohden kg):

maat	v. 1913 kg	v. 1925 kg	maat	v. 1913 kg	v. 1925 kg
Ruotsi	6.04	6.03	Tsekkoslovakia	—	0.90
Tanska	5.74	5.94	Kreikka	1.01	0.88
Hollanti	5.73	5.44	Englanti	0.94	0.52
Suomi	3.98	5.41	Portukali	0.52	0.45
Norja	5 62	5 19	Unkari	—	0.32
Belgia	7.00	4.76	Rumania	0.49	0.25
Ranska	2.90	4.22	Puola	—	0.24
Sveitsi	2 92	2.77	Bulgaria	0.37	0.19
Saksa	2 50	1 43	Eesti	—	0.13
Italia	0.81	1.06	Liettua	—	0.12
Itavalta	1 17	1.03	Latvia	—	0.08
Espanja	0.74	0.89	Venäjä	0.08	0.01

Viininviljelys. Esitämme seuraavassa vir. tilastolähteiden mukaan tärkeimmät viinintuotantomaat ja niiden tuotannon vv. 1924 ja 1925 (1 000 tonnein, jolloin 1 hl viinia on laskettu painavan 98 kg):

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Ranska	6 659	6 151	Portukali	503	542
Italia	4 382	4 214	Jugoslavia ..	286	—
Espanja	1 918	2 355	Kreikka	209	168
Algeria	959	1 212	muut maat ..	1 525	—
Rumania	599	—	koko maailma	17 040	—

Tupakan maailmantuotanto vv. 1924 ja 1925 (1 000 tonnein): tilasto seuraavan kuvan:

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Yhdysvallat ..	564	612	Filippinit	43	—
Japani y.siirt. .	73	—	Kuuba	36	21
Venäjä (Eur.) .	63	—	Ranska	36	20
Brasilia	59	13	muut maat ..	442	—
Bulgaria	44	18	koko maailma	1 260	—

Tupakan kulutus eräissä maissa on vv. 1913 ja 1925 ollut seuraavanlainen (asukasta kohden kg):

Tupakan kulutus eräissä maissa 1913 ja 1925
(asukasta kohden kg)

maat	1913 kg	1925 kg	maat	1913 kg	1925 kg
Hollanti	3.5	3.0	Saksa	1.5	1.3
Yhdysvallat	2.4	2.7	Ranska	1.1	1.3
Belgia	2.6	2.2	Englanti	1.0	1.2
Tanska	1.9	2.2	Suomi	1.4	1.0
Ruotsi	1.6	1.4	Norja	0.8	0.8

Villain maailmantuotanto ja -kulutus on viime aikoina taloudellisen maailmankonferenssin julkaisujen mukaan ollut seur.:

alueet	keskimäär. tuotanto 1909—13 milj. desit.	1909—13 indeksi	1921—25 milj. desit.	1921—25 indeksi	keskimäär. kulutus 1909—13 milj. desit.	1921—25 milj. desit.	1921—25 indeksi
Europpa (ilman Venäjää)	3	100	2	94	10	9	97
Eur. ja Aasian Venäjä ...	2	100	1	51	2	1	53
muut Aasian maat	1	100	1	96	0	0	200
Afrikka	3	100	1	108	0	0	100
Pohjois-Amerikka	1	100	1	91	3	3	120
Etelä-Amerikka	3	100	2	78	0	1	135
Oseania	4	100	4	92	0	1	150
koko maailma	15	100	12	86	15	15	98

Puuvillan maailmantuotannosta ja -kulutuksesta viime aikoina antavat taloud. maailmankonferenssin julkaisut seur. kuvan

alueet	keskimäär. tuotanto 1909—13 milj. desit.	1909—13 indeksi	1921—25 milj. desit.	1921—25 indeksi	keskimäär. kulutus 1909—13 milj. desit.	1921—25 milj. desit	1921—25 indeksi
Europpa (ilman Venäjää) ..	0	100	0	95	23	17	76
Eur. ja Aasian Venäjä	2	100	1	35	3	1	40
muut Aasian maat	13	100	14	113	12	15	126
Afrikka	3	100	3	105	0	0	200
Pohjois-Amerikka	28	100	25	88	9	11	118
Keski- ja Etelä-Amerikka ..	1	100	3	300	1	2	200
koko maailma	47	100	46	97	48	46	96

Kuinka maailman puuvillateollisuus on jakautunut eri maihin, nakyy seur. numeroista, jotka ilmaisevat kehrimien luvun eri maissa v. 1926:

maat	kehrim. 1000 kpl	%	maat	kehrim. 1000 kpl	%
Englanti	57 286	35.0	Sveitsi	1 529	0.9
Yhdysvallat	37 585	23.0	Puola	1 375	0.8
Saksa	10 480	6.4	Kanada	1 167	0.7
Ranska	9 511	5.8	Itävalta	1 032	0.6
Intia	8 510	5.2	Hollanti	921	0.6
Venäjä	7 246	4.4	Meksikko	830	0.5
Japani	5 573	3.4	Ruotsi	571	0.4
Italia	4 833	3.0	Portukali	503	0.3
Tsekkoslov.	3 568	2.2	Suomi	255	0.2
Kiina	3 461	2.1	Tanska	94	0.1
Brasilia	2 493	1.5	Norja	53	0.0
Belgia	1 854	1.1	muut maat	1 201	0.7
Espanja	1 817	1.1	yhteensä	163 748	100.0

Kumin (**raakakumin**) maailmantuotanto on v. 1925 ollut seuraava (engl. tonnein à 1016 kg):

alueet	tonnia	alueet	tonnia
Hollannin Intia	188 949	Afrikka	6 666
Malajavaltiot	182 942	Pohjois-Borneo	5 890
Ceylon	44 655	Siam	5 377
Brasilia	24 976	Singapore	4 000
Brit. Intia	10 006	Meksikko	3 657
Sarawak.....	8 490	muut maat	10 177
Indokiina.....	7 382	yhteensä	503 167

Maailmantuotannosta tällä alalla tulee 302 983 tonnia eli 60 % Englannin hallitsemien alueiden osalle. (Geopolitik)

Kotieläimiä on viimeisten vir. laskujen mukaan maailman eri maissa ollut (tuhatluvuin):

maat	hevosia	nautakarjaa	lampaita	vuohia	sikoja	kameleja	puhveleja
Suomi	403	1 864	1 485	12	376	—	—
Ruotsi	728	2 736	1 568	113	1 001	—	—
Norja	184	1 151	1 529	276	253	—	—
Tanska	539	2 760	334	27	2 546	—	—
Englanti ja Irlanti	1 846	12 063	26 495	—	3 656	—	—
Hollanti	364	2 063	668	272	1 519	—	—
Belgia	250	1 655	—	—	1 152	—	—
Saksa	3 950	17 183	4 742	3 792	16 160	—	—
Itävalta	283	2 162	597	382	1 473	—	—
Sveitsi	134	1 425	245	330	640	—	
Ranska	2 859	14 025	10 172	1 377	5 802	—	—
Italia	990	6 240	11 754	3 083	2 339	—	24
Espanja	634	3 436	18 460	3 804	4 160	4	—
Portukali	—	741	3 851	1 493	921	—	—
Viro	224	555	720	2	339	—	—
Latvia	352	916	1 180	20	497	—	—
Liettua	482	1 252	1 399	—	1 564	—	—
Puola	3 290	8 063	2 193	—	5 287	—	—
Venäjä (Eur.)	18 228	39 669	54 676	1 515	14 203	81	—
Tshekkoslovakia	592	4 391	987	1 227	2 058	—	—
Unkari	876	1 912	1 891	60	2 633	—	8
Rumania	1 875	5 050	12 950	494	3 088	—	170
Jugoslavia	1 106	3 768	7 907	1 811	2 802	—	27
Kreikka	177	675	5 789	3 717	404	—	14
Bulgaria	398	1 877	8 923	1 332	1 090	—	418
Japani	1 659	3 221	19	293	3 138	—	—
Aasian Venäjä	6 761	13 704	22 657	—	2 547	—	—
Engl. Intia	2 156	143 175	33 537	34 261	—	561	35 803
Etelä-Afrikan un.	1 057	13 555	34 757	11 300	940	—	—
Kanada	3 554	9 307	2 756	9	4 426	—	-
Yhdysvallat	21 534	69 068	35 489	3 625	62 124	—	—
Meksikko	391	2 188	1 728	1 866	760	—	-
Brasilia	5 254	34 271	7 933	5 087	16 169	-	—
Uruguay	555	8 431	14 443	12	304	- -	- -
Argentina	9 432	37 065	36 209	4 820	1 437	—	—
Australia	2 327	13 358	80 110	228	898	11	—
Uusi Seelanti	327	3 504	24 548	19	440		—

Maailman metsät. »The Forest Resources of the World»in mukaan ovat maailman metsävarat seur.:

maanosat	yhteensä milj. ha	% maailman metsä-alueesta	% maanosan pinta-alasta	100 asuk. kohden ha
Aasia	849	28.0	21.6	97
Etelä-Amerikka	847	28.0	44.0	1 313
Pohjois-Amerikka	584	19.3	26.8	404
Afrikka	323	10.6	10.7	222
Europpa	313	10.3	31.1	69
Oseania	114	3.8	15.1	1 404
yhteensä	3 030	100.0	22.5	176

Europan metsävaroista erikseen annetaan main. teoksessa seuraavia valaisevia tietoja (Suomen metsistä vrt. ed. s. 99):

maat	metsä-ala ha	metsä-ala % koko p:alasta	metsää ha 100 as. kohd.	havumetsää koko metsä-alasta %
Venäjä	178 054 800	38.7	178	88.0
Eur. Kaukasia	2 214 961	10.0	40	22.0
Ruotsi	22 479 419	54.8	388	87.5
Suomi	19 994 745	60.0	595	87.5
Saksa	12 506 666	23.8	20	67.0
Ranska	9 882 102	18.4	24	20.0
Elsass-Lotrinki	440 390	30.3	24	33.3
Puola	8 854 641	22.8	36	47.0
Rumania	8 804 810	27.8	49	28.7
Jugoslavia	6 983 795	25.2	49	25.0
Norja	6 894 593	21.4	263	75.0
Espanja	6 833 399	13.9	32	19.2
Italia	5 767 357	18.1	16	4.1
Tsekkoslovakia	4 999 293	34.3	36	54.1
Itävalta	3 075 492	37.7	49	60.0
Bulgaria	3 041 265	28.0	57	33.3
Portukali	2 023 350	22.0	32	48.0
Liettua	1 807 459	19.1	40	70.0
Kreikka	1 799 163	15.0	36	65 0
Englanti ja Irl.	1 341 562	4.3	4	25.0
Unkari	1 273 901	14.0	16	5.0
Latvia	1 230 015	19.4	49	65.0
Sveitsi	938 834	22.7	24	70.0
Viro	795 156	13.3	45	65.0
Belgia	534 666	18.2	8	28.9
Tanska	352 872	8.2	12	49.9
Hollanti	260 802	8.0	4	51.1
Luxemburg	79 963	30.9	28	12.5
yhteensä	313 264 471	31.1	69	74.0

Metallit. Tärkeimpäin metallien maailmantuotanto viime aikoina on ollut seuraava:

vuosi	raakarauta milj. t	kupari 1 000 t	lyijy 1 000 t	sinkki 1 000 t	tina 1 000 t	aluminiumi 1 000 t
1913	78.5	1 000	1 180	1 000	129	68.3
1915	65.9	1 150	1 100	850	125	81.7
1920	60.8	950	850	700	125	158.2
1921	37.8	620	857	434	93	90.5
1922	55.8	915	1 067	708	132	112.0
1923	70.2	1 280	1 217	968	142	170.0
1924	68.7	1 390	1 337	1 040	152	—
1925	—	1 588	1 274	1 126	—	—

Rautamalmin maailmantuotanto aikajaksona 1913—1925 kuvautuu seur. numeroissa:

vuosi	tuotanto 1 000 t	indeksi	vuosi	tuotanto 1 000 t	indeksi
1913	173 335	100	1921	121 234	70
1914	122 884	71	1922	73 703	55
1915	121 092	70	1923	105 200	61
1918	128 537	74	1924	137 000	78
1919	108 342	62	1925	132 000	76

Kuten näkyy, ei rautamalmin maailmantuotanto vielä vv. 1924 ja 1925 ollut jaksanut kohota sodanedelliselle kannalle.

Superfosfatin maailmantuotannon kehitys ennen ja jälkeen maailmansodan on taloudelliselle maailmankonferenssille esitettyjen laskelmain mukaan ollut seuraavanlainen:

Superfosfatin maailmantuotanto vv. 1913 ja 1925 (milj. tonnein)

maat	v. 1913	v. 1925	maat	v. 1913	v. 1925
Ranska	1 980	2 304	Portukali	100	89
Italia	951	1 312	Suomi	—	31
Espanja	460	588	Rumania ja Kreikka	32	29
Saksa	1 850	500	Sveitsi	32	23
Belgia	498	490	Venäjä	158	21
Hollanti	346	482	Yhdysvallat	3 248	2 835
Englanti	845	439	Afrikka	56	133
Puola ja Tsekkosl.	—	430	Japani ja Austr.	514	600
Tanska	90	161			
Ruotsi ja Norja .	297	152	yhteensä	11 457	10 619

Maailman voimalähteet. Maailman hiilivarastot lasketaan 7 458 miljardiksi tonniksi, josta tulee Amerikan osalle 5 100 miljardia, Aasialle 1 300 miljardia, Europalle 800 miljardia, Australialle 200 miljardia ja Afrikalle 58 miljardia tonnia.

Kauanko nämä hiilivarastot kestävät? Jos otaksutaan, että kulutus on sama kuin nykyään, niin varastot riittäisivät aina 5 000 vksi. Jos taas kulutus kasvaisi samassa suhteessa kuin sodan edellisenä puolena vuosisatana, olisi loppu käsissä jo 200 vn päästä! Joka tapauksessa Europpa, joka kuluttaa hiiliä niin summattomasti, menettää hiilivarastonsa paljon aikaisemmin kuin muut maanosat.

Kivihiilen maailmantuotanto, joka nykyään on niin suuren huomion esineenä, on vir. tilaston mukaan vv. 1924 ja 1925 jakautunut eri maiden osalle seur. tavalla (1 000 tonnein):

maat	v. 1924	v. 1925	maat	v. 1924	v. 1925
Yhdysvallat	518 560	530 779	Belgia	23 362	23 133
Saksa	243 406	272 519	Kiina	21 000	—
Englanti	271 405	248 403	Brit. Intia ..	21 517	20 202
Ranska	44 955	48 053	Venäjä	16 199	17 604
Japani	35 400	—	Saar-alue ..	14 032	12 990
Tshekkoslov.	35 639	31 542	muut maat	22 000	—
Puola	32 313	29 145	koko maail.	1 360 000	1 370 000

Maailman petrolivarastot arvioidaan seuraaviksi (miljardein barrelein; barrel = 163.6 litraa):

maat	miljardia barr.	maat	miljardia barr.
Yhdysvallat	7.0	Intia	4.0
Kanada	0.9	Persia, Mesopotamia....	5.8
Meksikko	4.5	Kiina	1.4
Etelä-Amerikka	9.3	Algeria, Egypti	0.9
Venäjä, Siperia	6.8	muut maat	1.2
Japani, Formosa	1.2	yhteensä	43.0

Niinkuin ennen on koetettu laskea maailman hiilivarastojen määrää ja kestämisaikaa, koetetaan nyt laskea öljyn »elinikää». Yhdysvaltain geologien laskelmain mukaan riittäisi maailman öljyvarastoja nykyisten edellytysten pysyessä 51 vuodeksi eli tarkemmin sanoen Yhdysvalloissa 13 (!), Meksikossa 25, Taka-Intiassa

150, Persiassa ja Mesopotamiassa 275, Venäjällä 275. Japanissa ja Formosassa 615, Pohjois-Afrikassa 773 ja Kanadassa 5 560 vuodeksi. Mutta Lontoossa v. 1924 pidetyssa kansainväl. voimalähdekonferenssissa arveltiin öljyä riittävän maailmalle 300 vuodeksi.

Maailman vuoriöljyn tuotannosta viime vuosina on seuraavat viralliset tiedot (milj. astioin à 159 l):

maat	miljonaa astiaa 1923	1924	1925	maat	miljonaa astiaa 1923	1924	1925
Yhdysvallat ...	732	714	764	Puola	5	6	6
Meksikko	150	139	115	Sarawak ...	4	4	4
Venäjä	39	45	52	Argentina ..	3	5	5
Persia	29	32	35	Trinidad ...	3	4	4
Holl. Intia	20	20	21	Japani	2	2	2
Venetsuela	4	9	20	Egypti	1	1	1
Rumania	11	13	17	muut maat	1	2	2
Peru	6	8	9				
Engl. Intia ...	8	8	7	yhteensä	1 019	1 013	1 06

Petrolintuotannon jakaantumisesta pitemmän ajan kuluessa eri valtioiden kesken suhdeluvuin kuvaa seuraava katsaus:

vuosi	Yhdysvallat %	Kaukasia %	Galitsia %	Meksikko %	Rumania %
1870	90.7	3.5	—	—	1.5
1880	87.6	10.0	0.8	—	0.4
1890	59.9	37.4	0.9	—	0.5
1900	42.5	50.8	1.6	—	1.1
1910	64.0	21.4	3.9	1.1	3.0
1915	66.7	16.0	1.0	7.7	2.8
1920	63.8	3.6	0.8	23.5	1.1
1924	70.3	4.4	—	13.9	1.4

Maailman vesivoimain kokonaismäärä on arvioitu n 450 milj hevosvoimaksi (hv), josta ainoastaan n. 30 milj. on tullut käytäntöön; viimemainitusta määrästä tuli v. 1923 Europan osalle 12.3 milj. hv. Sähkövoiman nykyisestä maailmantuotannosta ja -kulutuksesta on esitetty seuraava laskelma:

maat	tuotanto milj. kilowattitunt.	kulutus henkeä kohd. kilow. t	maat	tuotanto milj. kilowattitunt.	kulutus henk. kohd. kilow. t
Yhdysvallat ..	49 802	472	Norja	1 331	493
Kanada	5 000	612	Sveitsi	2 700	700
Ranska	5 410	147	Ruotsi	2 144	364
Italia	3 400	83	Saksa	8 600	141
Japani	6 925	88			

Kivihiilen ja öljyn maailmansota. Kivihiilen ja öljyn tuotanto on kuluvalla vuosisadalla kehittynyt ja muuttunut seur. tavalla:

	tuotanto milj. kivihiiliä	tonnein öljyä
vuonna 1901	792	22.6
» 1913	1 340	51.6
» 1924	1 345	140.8

Siis tuli jokaista kivihiilen 100 tonnia kohden öljyä v. 1901: 2.9 t, v. 1913: 3.8 t ja v. 1924: 10 5 t. Mutta kun öljyllä lämmitysaineena on kaksi kertaa suurempi arvo kuin hiilillä, ovat main. öljyn suhdeluvut oikeittain merkittävät 5.8 %, 7.6 % ja 21.0 %.

Miten lisääntynyt öljyntuotanto on vaikuttanut maailman laivaliikkeeseen tulee näkyviin seur. katsauksesta:

Lämmitystavan muutos maailman laivaliikkeessä

laivalaatu	tonnimäärä miljonin tonnein v. 1914	tonnimäärä miljonin tonnein v. 1924	tonnimäärä suhdeluvuin % v. 1914	tonnimäärä suhdeluvuin % v. 1924
hiilillä lämmitettäviä	37.9	38.1	88.8	66.2
öljyllä »	1.1	15.4	2.1	26.8
purjealuksia	3.4	1.8	8.7	3.9
motorialuksia	0.2	2.3	0.5	3.1
yhteensä	42.6	57.6	100.0	100.0

Yhden vuosikymmenen kuluessa on siis neljäsosa koko maailman laivatonnistosta siirtynyt hiililämmityksesta öljylämmitykseen. Samana aikana on kaikki sotalaivat muutettu öljylämmitystä käyttäviksi. Ajankysymys vain lienee milloinka maailman kauppalaivastokin kokonaisuudessaan on siirtynyt samaan lämmitystapaan ja hulisavua tupruttava alus tullut yhtä harvinaiseksi kuin hevoskuorma nykyaikaisessa maailmankaupungissa.

Ei kuitenkaan näyta luultavalta, etta öljyllä maakuljetuksen alalla tulisi lähemmässä tulevaisuudessa olemaan yhtä suurta merkitystä kuin merikuljetuksessa. Tulevaisuus näyttää maalla olevan koskivoiman ja sähkön.

Voiman käyttö maailmantaloudessa. V. 1911 laskettiin maailmantaloudessa käytetyn konevoiman määrä 75 milj. hevosvoimaksi, josta höyrykoneiden osalle tuli 60 milj. hv. käytetyn vesivoiman osalle 7—8 milj hv ja muun alkumotorivoiman osalle yhtä paljon. Kymmenta vuotta myöhemmin oli höyryvoiman määrä kasvanut 80 milj. hvksi, mutta vesivoiman määrä 23 milj. hvksi, muiden voimalaatujen määrän pysyessä entisellään. Nykyään saatetaan laskea käytetyn höyryvoiman määrä n. 85 milj. hvksi ja vesivoiman 30 milj. hvksi. Kutakin 100 höyryvoimayksikköä kohden tuli ennen sotaa 10 vesivoimayksikköä, mutta nyt 33. Kuinka pitkälle tätä kehitystä on jatkuva, ei ole helppo ennustaa.

Sähkövoiman maailmantuotannosta esitettiin taloudelliselle maailmankonferenssille seuraavanlainen saksalaisten laatima laskelma:

Sähkövoiman maailmantuotanto vv. 1913 ja 1925
(miljardein kilowattitunnein)

maat	v. 1913	v. 1925	maat	v. 1913	v. 1925
Yhdysvallat ..	14.4	65.8	Ruotsi	—	3.8
Saksa	6—7	22.0	Belgia	—	1.7
Englanti	2—2.5	11 0	Itävalta	—	1.6
Kanada	—	10.5	Puola	—	1.3
Ranska	—	9.8	Hollanti	—	0.9
Italia	2.3	7.6	Rumania	—	0.4
Japani	—	6.7	Tanska	—	0.3
Norja	—	6.2	muut maat	—	6.1
Venäjä.....	1.9	4.1	yhteensä	—	163.7
Sveitsi	1.3	3.9			

Maailman sähköteknillinen tuotanto ja kulutus. Geneven taloudellista maailmankonferenssia varten julaistuissa asiakirjoissa esittivät saksalaiset asiantuntijat seur. katsauksen maailman sähkötekniliseen tuotantoon vv. 1913 ja 1925 (raha-arvot miljonin Saksan markoin):

Maailman sähköteknillinen tuotanto vv. 1913 ja 1925

maat	vuonna 1913 tuotannon arvo milj. Saks. mk	vuonna 1913 työntekijäin luku 1000	vuonna 1913 viennin arvo milj. Saks. mk	vuonna 1925 tuotannon arvo milj. Saks. mk	vuonna 1925 työntekijäin luku 1000	vuonna 1925 viennin arvo milj. Saks. mk
Saksa	1 300	140	331	2 100	190	356
Yhdysvallat .	1 400	118	112	6 800	290	353
Kanada	70	5	0	170	8	13
Englanti	600	75	156	1 400	135	352
Ranska	150	30	30	420	75	78
Itävalta	120	25	10	113	23	35
Sveitsi	45	—	25	110	—	48
Italia	45	—	8	150	—	12
Japani	90	—	2	360	25	11
Ruotsi	40	6	14	80	7	40
Tsekkoslovakia	20	—	—	60	—	5
Venäjä	100	12	—	37	6	—
muut maat ..	130	45	—	270	70	—
yhteensä	4 110	456	689	12 070	829	1 303

Taulukosta nähdään, että kun v. 1913 sähköteknillinen (sähkökoneiden, -välineiden, -tarvikkeiden) tuotanto teki n. 4 miljardia Saksan markkaa, se v. 1925 oli noussut 12 miljardiin eli siis kolminkertaiseen eli huomioonottaen rahan muuttuneet arvot kahdenkertaiseen määrään. Mainittakoon, että sähkövirran kulutus on samana aikana kasvanut kolmin- tai ehkä nelinkertaiseksi. Sähkötekmillisen tuotannon päämaat ovat Yhdysvallat, Saksa ja Englanti; ennen sotaa oli Saksa johtavalla paikaila, nyt sillä on Yhdysvallat, jonka osalle tulee yli puolet maailmantuotannosta tällä alalla.

Sähköteknillisten tuotteiden kulutus, oma tuotanto ynnä tuonti, vienti vähennettynä, on eri maissa kutakin asukasta kohden noussut seur. määriin (arvo miljonin Saksan markoin):

Sähköteknillisten tuotteiden kulutus eri maissa vv. 1913 ja 1925.

maat	v. 1913	v. 1925	maat	v. 1913	v. 1925
Yhdysvallat	13.40	57.60	Suomi	1.70	8.20
Uusi Seelanti	7.20	34.70	Etelä-Afrikka	4.40	7.60
Saksa	14.70	28.20	Japani	1.95	6.90
Englanti	12.00	26.30	Tsekkoslovakia	(6.30)	5.60
Kanada	15.00	25.50	Argentina	5.10	5.40
Australia	7.70	23.70	Hollanti	4.00	5.30
Sveitsi	7.50	20.60	Unkari	6.30)	4.60
Itävalta	6.30	14.60	Chile	1.60	4.40
Norja	7.30	11.30	Italia	1.76	4.30
Ruotsi	6.70	11.10	Espanja	2.70	3.60
Belgia	4.60	10.60	Brasilia	1.19	1.20
Ranska	3.80	9.70	Puola	(1.27)	0.97
Tanska	7.20	8.40	Venäjä	1.27	0.61

Maailman rautateistön kehitys rautateiden alkuajoilta nykyaikaan saakka ilmenee seuraavista S. Tilast. Vuosikirjan julkaisemista numeroista (kilometrein):

vuonna	Europpa km	Aasia km	Afrikka km	Amerikka km	Australia km	yhteensä km
1850	23 403	—	—	14 995	—	38 398
1860	51 383	1 397	446	53 299	346	106 871
1870	104 972	8 038	1 790	93 697	1 569	210 066
1880	169 116	16 197	4 679	174 009	7 846	371 847
1890	224 064	32 905	9 740	329 460	18 578	614 747
1900	285 610	63 299	21 897	404 288	25 026	800 120
1910	334 041	101 916	36 854	526 382	31 014	1 030 207
1913	346 235	108 147	44 309	570 108	35 418	1 104 217
1920	379 847	119 185	51 881	611 721	38 071	1 200 705
1923	374 415	135 067	55 520	601 914	48 962	1 215 878

Maailmankaupan kehitys vv. 1913—1925 (milj. dollarein).

maat	tuonti			vienti		
	v. 1913	v. 1924	v. 1925	v. 1913	v. 1924	v. 1925
Belgia	895	816	846	701	645	689
Bulgaria	38	40	54	36	36	41
Eesti	—	21	26	—	20	26
Englanti	3 741	5 643	6 388	3 089	4 156	4 479
Espanja	235	393	322	190	233	227
Hollanti	1 046	903	986	822	635	726
Irlanti	—	304	302	—	228	214
Italia	703	845	1 041	485	626	727
Itävalta	876	485	397	812	277	266
Jugoslavia	22	106	149	23	122	152
Latvia	—	49	54	—	33	35
Liettua	—	20	25	—	27	25
Norja	148	214	251	105	149	187
Puola	—	286	295	—	244	248
Ranska	1 625	2 103	2 097	1 328	2 219	2 165
Ruotsi	227	378	386	219	334	365
Saksa	2 565	2 170	2 958	2 405	1 560	2 094
Sveitsi	359	453	481	265	364	392
Suomi	96	118	139	78	125	140
Tanska	229	396	443	193	360	415
Tsekkoslovakia	—	468	522	—	503	558
Unkari	420	142	150	386	117	142
Venäjä (Eur.)	628	200	326	731	247	261
23 maata	13 853	16 553	18 638	11 868	13 260	14 574
Amerikka						
Argentina	479	648	801	501	790	793
Brasilia	327	305	418	318	423	490
Kanada	659	808	890	461	1 071	1 283
Yhdysvallat	1 793	3 610	4 226	2 484	4 591	4 910
7 muuta maak.	268	388	499	331	548	571
12 maata	3 526	5 759	6 834	4 095	7 423	8 047
Aasia						
Engl. Intia	585	775	820	797	1 216	1 476
Japani	364	1 010	1 056	315	744	946
9 muuta maata	1 115	1 214	1 108	1 482	913	1 392
11 maata	1 064	2 599	2 984	1 594	2 873	3 814
9 muuta maata	1 003	1 620	1 851	890	1 511	1 745
55 maata	19 446	26 531	30 307	18 447	25 067	28 180

Maailmantalouden yleinen kehitys.

vuosi	väkiluku milj.	hiilentuotanto milj. t	kauppavaihto milj. kultamk	purjelaivoja 1 000 t	höyrylaivoja 1 000 t	rautateitä 1 000 km
1800	640	11.6	7 395	4 026	—	—
1850	1 075	81.4	20 245	11 470	864	38.6
1900	1 543	800.0	100 525	6 674	13 857	804.7
1910	1 616	1 141.6	168 170	4 624	22 046	1 025.2
1915	1 672	1 340.0	156 510	3 583	28 160	1 154.7
1917	1 693	1 430.0	263 905	4 425	25 380	1 174.7
1924	1 824	1 345.0	183 200	2 831	62 335	1 176.2

Ammatillisesti järjestynyt työväki Europassa v. 1924.

maat	Amsterdamin Internationali	kommunistijärjestöt	muut järjestöt	yhteensä luku	yhteensä % koko väestöstä
Saksa	4 675 645	—	1 224 335	6 900 000	15.3
Venäjä	—	6 604 684	—	6 604 684	3.5
Englanti	4 342 982	—	1 188 018	5 531 000	13.3
Italia	234 520	—	2 000 000	2 234 520	5.1
Tsekkoslovakia	564 309	210 611	894 536	1 669 456	11.1
Ranska	553 770	250 000	264 276	1 068 046	3.6
Itävalta	867 640	—	176 428	1 044 068	17.1
Belgia	576 285	—	149 841	726 126	9.9
Puola	294 397	—	244 692	539 089	2.8
Hollanti	184 154	14 050	319 710	517 914	7.3
Espanja	213 578	—	240 000	453 578	2.1
Ruotsi	360 337	—	91 313	451 650	6.7
Tanska	306 158	—	—	306 158	9.3
Unkari	127 526	—	140 359	267 885	2.4
Sveitsi	151 502	—	110 211	261 713	7.7
Irlanti	148 501	—	—	148 501	3.2
Norja	—	—	—	94 567	3.4
Jugoslavia ..	25 600	10 000	28 400	64 000	0.5
Kreikka	56 680	—	—	56 680	—
Bulgaria	14 803	35 000	—	49 803	1.0
Suomi	—	—	47 312	47 312	1.4
Rumania	32 863	14 000	—	46 863	0.4
Latvia	14 982	—	23 885	38 867	1.5
Portukali	—	—	36 000	36 000	0.8
Eesti	5 000	25 000	—	30 000	2.7
Liettua	—	5 000	23 250	28 250	—
Luxemburg ..	13 637	—	450	14 087	4.7
Islanti	—	—	4 000	4 000	4.2
Memel	2 930	—	964	3 894	2.7
yhteensä	13 767 799	7 172 845	8 298 067	29 238 711	

Kansainvälinen elämä.

Kansainliitto.

Kansainliiton peruskirja ja jäsenet. Kansainliitto on niiden valtioiden yhtymä, jotka allekirjoittamalla Kansainliiton »peruskirjan» (kokonaisuudessaan julaistu Tietokal. 1924, ss. 229—239) ovat sitoutuneet yhteiseen toimintaan kansainvälisten suhteiden parantamiseksi, ennen kaikkea ratkaisemaan kaikki riitaisuutensa rauhanomaisella tavalla sekä ryhtymään yhteisiin taloudellisiin pakotuskeinoihin sellaista valtiota vastaan, joka rikkomalla sitoumuksensa käy sotaan jotakin liiton jäsentä vastaan; Kansainliiton neuvoston on myöskin ehdotettava eri hallituksille, joita asia koskee, kuinka suurilla sotavoimilla niiden on avustettava rikkojaa vastaan järjestettäviä rankaisutoimia. Peruskirjassa liiton jäsenet sitoutuvat myöskin laajan yhteistoimintaan taloudellisilla, yhteiskunnallisilla, humanisilla ja työtä koskevilla aloilla.

Kansainliiton peruskirja, joka sisältyy v. 1919 tehtyyn Versailles'n rauhansopimukseen, tuli voimaan 10. 1. 1920. Liiton kotipaikka on Geneven kaupunki Sveitsissä. Liiton viralliset kielet ovat ranska ja englanti.

Liittoon on tähän saakka yhtynyt 55 valtiota, joista kukin ottaa osaa liiton kustannuksiin sille määratyn maksuyksikköluvun mukaan. Jäsenvaltiot ja niiden maksuyksikköluvut ovat seuraavat:

valtiot		valtiot		valtiot	
Abessinia	2	Irlanti	10	Portukali	6
Albania	1	Italia	60	Puola	32
Argentina	29	Itävalta	8	Ranska	79
Australia	27	Japani	60	Rumania	22
Belgia	18	Jugoslavia	20	Ruotsi	18
Bolivia	4	Kanada	35	Saksa	79
Brasilia	29	Kiina	46	Salvador	1
Bulgaria	5	Kreikka	7	S. Domingo	1
Chile	14	Kuuba	9	Siam	9
Colombia	6	Latvia	3	Suomi	10
Eesti	3	Liberia	1	Sveitsi	17
Englanti	105	Liettua	4	Tanska	12
Espanja	40	Luxemburg	1	Tsekkoslov.	29
Et.-Afrikka	15	Nicaragua	1	Unkari	8
Guatemala	1	Norja	9	Uruguay	7
Haiti	1	Panama	1	Uusi Seelanti	10
Hollanti	23	Paraguay	1	Venetsuela	5
Honduras	1	Persia	5		
Intia	56	Peru	9		1 015

Luetteloon nähden on tehtävä muutamia huomautuksia. Argentina ei ole ottanut osaa liiton myohempiin yleiskokouksiin. Brasilia ja Espanja ilmoittivat v. 1926 eroavansa Kansainliitosta; ero kä voimaan 2 vuoden kuluttua eroamisilmoituksesta. Costarica ero liitosta jo 1924. Suomi yhtyi Kansainliittoon 16. 12. 1920. Liitto jäsenvaltioista ovat Etela-Afrikka, Intia, Irlanti, Kanada ja Uu Seelanti riippuvia valtioita (Englannin »dominioita»); tavallaan o Kuubakin epaitsenäinen valtio. Suurvalloista ovat Yhdysvallat Neuvosto-Venajä jaaneet Kansainliiton ulkopuolelle.

Kansainliiton elimet ovat Yleiskokous, Neuvosto, Sihteeristö Kansainvälinen tyojärjestö ja Pysyvänen kansainvälinen tuomio istuin (Haagissa).

Yleiskokous. Kansainliiton päätösvaltaisia elimiä ovat Yleiskokous ja Neuvosto. Yleiskokous voi käsitellä mitä kysymyksi hyvänsä, jotka kuuluvat liiton toimintapiirin tai koskevat maailmai rauhaa. Vaikkei Yleiskokouksen ja Neuvoston toimivallan välill ole tehty tarkkaa rajaa, on käytäntö muodostunut sellaiseksi, ett edellisellä on liiton asioissa yleensä korkein säätämis-, jalkimmäisell taas korkein toimeenpanovalta; Yleiskokous on liiton eduskunta Neuvosto sen hallitus. Yleiskokouksen ratkaseva valta ilmene siinäkin, etta se päättää Kansainliiton taloudesta (vn 1927 meno arvion mukaan 24 512 341 Sveitsin frangia). Kukin jäsenvaltio vo yleiskokoukseen lähettaa enintään 3 varsinaista edustajaa, mutt kullakin maalla on siella vain yksi äani. Äanestyksissä ovat siten kaikki valtiot tasa-arvoisia, mikä on pienille valtioille edullista mutta saattaa vähentää päätösten tosiasiallista merkitysta. Yleiskokouksen päätosten täytyy kaikissa tärkeissä asioissa olla yksimielisiä, mistä johtuva hankaluus on osittain vältettävissä siten ettei Yleiskokous tee sitovia paatoksia, vaan laatii ainoastaan suosituksia, jotka hyvaksytäan enemmistopäätoksilla.

Yleiskokouksen hyvaksyman ohjesaannön mukaan alkaa yleiskokouksen vakinainen istuntokausi Genevessä vuosittain syyskuun ensimmaisenä maanantaina. Asiain valmistelua varten Yleiskokous asettaa kuusi vahokuntaa (komisiota), joihin kuhunkin jokainen Yleiskokouksessa edustettu valtio asettaa jasenen. Näma komisiot käsittelevat: 1. komsio oikeudellisia, 2. »teknillisten järjestöjen», 3. aseistusten supistamisen, 4. liiton raha-asiain, 5. yhteiskunnallisia ja 6. poliitisia kysymyksia.— Kahdeksannen (vn 1927) yleiskokouksen puheenjohtajana oli A. Guani (Uruguay).

Neuvosto. Peruskirjan mukaan muodostavat Kansainliiton neuvoston »liittoutuneiden ja niihin yhtyneiden paavaltain» (so. Englannin, Ranskan, Italian, Japanin ja Yhdysvaltain) edustajat sekä neljän muun jasenvaltion edustajat, jotka Yleiskokous valitsee

määräämäkseen ajaksi. Neuvoston jäsenten lukumäärää voi Yleiskokous kuitenkin lisätä. Yhdysvallat ei ole yhtynyt Kansainliittoon, mutta sen sijaan Saksa v. 1926 yhtyessään liittoon tuli valituksi Neuvoston pysyvaksi jäseneksi. Neuvoston valittavain jäsenten luku on vähitellen lisätty 9:ksi, joten Neuvoston koko nykyinen jäsenluku on 14. Nykyisin kuuluvat Neuvostoon pysyvinä jäsenina: Englanti, Kanska, Italia, Japani ja Saksa, seka valittuina jäsenina: Puola (valittu »jälleenvalitsemisoikeudella», erovuorossa 1929), Kuuba (1930), Suomi (1930), Kanada (1930), Chile (1929), Rumania (1929), Kiina (1928), Colombia (1928) ja Hollanti (1928).

Neuvoston toimivalta on samanlaatuinen kuin Yleiskokouksen; se tekee päätöksiä ja laatii suosituksia samalla tavoin kuin Yleiskokous. Toimeenpanoasioissa Neuvoston valta ulettuu hyvin laajalle. Tärkeä on säännös, että Neuvostossa edustamatonkin liiton jäsen on kutsuttava ottamaan osaa Neuvoston työhon, milloin sellaisen jäsenen etuja koskeva kysymys on siellä käsiteltävänä. Neuvoston sääntönäisiä kokouksia pidetään joka vuosineljännes (syyskuussa, joulukuussa, maaliskuussa ja kesäkuussa). Neuvoston nyk. puheenjohtaja E. Villegas (Chile).

Sihteeristö on Kansainliiton varsinainen käytännöllinen toimeenpanoelin, joka valmistaa Neuvoston ja Yleiskokouksen asiat, panee toimeen niiden päätökset seka valittaa Kansainliiton ja sen jäsenvaltioiden yhteyttä. Töiden suorittamista varten on sihteeristössä lukuisia osastoja, jotka ovat perustetut osittain sihteeriston yleisten tehtävain, osittain peruskirjan tai rauhansopimusten määräämain tai liitolle muuten joutuneiden erikoistehtävain suorittamista varten. Sihteeriston »yleisiä osastoja» ovat (1) lainopillinen osasto, (2) politinen osasto ja (3) tiedoitusosasto. Näihin läheisesti liittyvät (4) hallinnöllinen osasto, (5) mandattiosasto ja (6) aseistusten supistamisosasto. »Teknillisiä osastoja» ovat (7) taloudellinen ja finanssiosasto, (8) kulkulaitososasto ja (9) hygieninen osasto. Lisäksi tulee (10) yhteiskunnallinen osasto. Koko tämän suuren laitoksen johtajana on englantilainen Sir Eric Drummond, joka jo Kansainliiton peruskirjassa nimitettiin liiton pääsihteeriksi.

Kansainvälisestä Työjärjestöstä ks. Tietokal. 1925, ss. 248—252.

Pysyvästä Kansainvälisestä tuomioistuimesta ks. Tietokal. 1924, s. 241.

Kansainliittoa koskevaa kirjallisuutta:

R. Erich: Kansainliiton oikeusjärjestys. 304 s. O. 50 mk. Kansainliiton sihteeriston julkaisuja (WS). Kansainliitto, sen järjestö ja tehtävät. 46 s. 5 mk. — Itävallan valtiotaloudellinen auttaminen. 31 s. 5 mk. — Kansainliitto ja henkinen yhteistoiminta. 24 s. 5 mk. — Pysyvainen kansainvälinen tuomioistuin. 39 s. 5 mk.

Kansainvälinen rauhanliike. Vapaa rauhanliike on vähitellen muodostunut yhdeksi nykyajan mahtavimpia kansanliikkeitä. Rauhanjärjestöjä on levinnyt kaikkialle ja niitä on niitä erilaatuisimpia: kansallisia ja kansainvälisiä, tieteisopillisia ja käytännollisiä, pääasiallisesti valtioiden välisten riitain rauhanomaista ratkaisua harrastavia tai Kansainliiton työtä tukevia tai vihdoin jyrkempää agitatiota harjoittavia. Maailmansota on tullut käänteeksi niiden toiminnassa ja maailmansodan jälkiaikana rauhanjärjestöjen työ on saanut ennen aavistamattoman vauhdin ja voiman.

Nykyisistä kansainvälisista rauhanjärjestöistä, joihin tässä rajoitamme huomiomme, on varmaan arvovaltaisin *Parlamenttienvälinen liitto* (Union Interparlementaire). Se on kehittynyt parlamenttienvälisista rauhankokouksista, joista ensimmäinen pidettiin 1888. Liitto harrasti aluksi kansainvälisen sovinto-oikeuden kehittämistä, mutta on myöhemmin ottanut ohjelmaansa muitakin kysymyksiä. Liitto vaatii sellaista kansain liittoa, joka kykenee takaamaan rauhan säilymisen kansain kesken. Kaikenlaatuiset erikoisliittymät valtioiden yleisen liiton keskuudessa ovat vastustettavia; kansain keskinäisissä suhteissa on noudatettava julkista diplomatiaa, joka on oleva parlamenttien valvonnan alainen. Merien vapaus on toteutettava kansain liiton valvonnan alaisena ja kansat ovat ulkomaankaupassa asetettavat yhdenvertaisiksi. Aseistuksia on vähennettava niin pitkälle kuin valtioiden sisäinen turvallisuus sallii. Parlamenttienvälisen liiton vaatimukset ulettuvat siis paljon pitemmälle kuin virallisen Kansainliiton. Parlamenttienvälisen liiton tarkoitus on muodostua alkuportaaksi »siihen kansainväliseen parlamenttiin, joka aikanansa, Kansainliiton saatua valmiin järjestysmuodon, kokoontuu valtioiden edustajain muodostamaan diplomatisten konferenssien rinnalla julkituomaan kansain toivomukset ja tahdon» — Parlamenttienvaliseen liittoon kuuluvat eri maissa vapaasti muodostuneet parlamentilliset ryhmät. Useimmat sivistysmaat, myöskin Saksa ja Yhdysvallat, ovat edustettuina liitossa. Sen ylimpänä elimenä on liittokokous joka pidetään joka tai joka toinen vuosi. Ylin hallintaelin on neuvosto. Neuvoston pysyvä puheenjohtaja (nyk. ruotsal. vapaahra Th. Adelsvärd) on myöskin esimies toimeenpanevassa komiteassa, joka valvoo Genevessä sijaitsevaa toimistoa (sen johtaja ja liiton sihteeri norjal. Chr. L. Lange). — Kesällä 1927 pidettiin Pariisissa liiton 24. kokous, jossa tehtiin samansuuntaisia päätöksiä kuin Geneven taloudellisessa maailmankonferenssissa ja Kansainliitossa. Suomessa on olemassa kaikkien muiden puolueiden, paitsi kommunistien, yhteinen parlamenttiryhmä, joka on liittynyt sekä edelläkerrottuun yleiseen että *Pohjoismaiden parlamenttienväliseen alaliittoon*. Tarkempia tietoja liiton, alaliiton ja Suomen ryhmän toiminnasta saadaan »Parlamenttienvälisen liiton Suomen ryhmän julkaisuista».

Kansainliitto ja maailmantalous.

Kansainliiton taloudellinen järjestö. On itsestään selvää, ettei kansainliiton toivomaa yleistä ja pysyvää rauhaa voi syntyä, jos maailman taloudelliset olot jäävät sille sekasortoiselle ja risturintaiselle kannalle, jolle ne ovat maailmansodan jälkeen joutuneet. Kansainliiton perustajat, jotka eivät voineet tarkoin tuntea, mihin maailmen tilaan kansain taloudelma olisi joutuva, eivät silta kuitenkaan unohtuneet. Kansainliiton taloudellisia tehtäviä, kuten osoittaa liiton perus-kirjan 23 artiklassa oleva säännös, ettei liiton jäsen taivahtyvat tarpeellisiin toimenpiteisiin, jotta saataisiin aikaan ja pysymään luku-neuvojen ja kauttakulun vapaus sekä kaikkien liiton jäsenten tasapuolinen kohtelu kaupan alalla». Käytännössä on näistä Kansainliiton tehtävistä paisunut sille tärkeä ja laaja työala. Näiden tehtäväin suorittamista varten on liiton yhteyteen perustettu erityinen pysyvä taloudellinen ja finanssijärjestö, johon kuuluu Neuvoston asettama komisio ja toimisto, sekä taloudellisen erikoisen osaston pääsihteeristössä (taloudellinen ja finanssi-osasto, taloudellinen ja finanssiosasto). Taloudellisen ja finanssijärjestön välityksellä on Kansainliitto jo saanut suuria aikaan, varsinkin taloudelliseen pulaan joutuneiden valtioiden (Albanian, Itävallan, Unkarin, Eestin) auttamiseksi, Kansainliiton kehittämän kansainvälisten avustustoimenpiteiden ruhoottamiseksi, kansainvälisten taloudell. neuvottelujen toimeenpanemiseksi jne.

Maailman talouskonferenssi Genevessä keväällä 1927 ja sen päätökset. Kuinkaan Kansainliiton taloispolitisessa toimimassa on mainittava Genevessä keväällä 1927 pidetty maailman talouskonferenssi. Sen koollekutsumisesta teki päätöksen vn 1925 Yleiskokous, joka jälkeen ärkeisi päättäneisä koettaa kaikkia mahdollisia keinoja rauhan saamiseksi vallitsemaan maailmassa» ja lausui vakaumuksensa olevan, että »taloudellinen rauha on puolestaan suuresti edistävä turvallisuutta kansain kesken.» Kansainliiton neuvosto asetti tulevaa maailman konferenssia valmistamaan erityisen »valmistavan komision», joka teki tehtävänsä mitä perinpohjaisimmin julaisten suuren määrän kertomuksia ja tutkimuksia maailman vallitsevista taloudellisista oloista. Itse konferenssi pidettiin toukokuussa 1927. Sillä oli suurenmoinen menestys: 194 jäsentä, 157 asiantuntijan avustamana, yhteen yhtyneinä 50 maasta, joka taholta maapalloamme, ei vain Kansainliittoon kuuluvista, vaan myös siihen kuuluumattomista maista (Venajakin oli mukana), hyväksyi sikermin erinäkanteista suosituksia ja päätöslauselmia. Suomea edustivat konferenssissa J. K. Paasikivi, W. A. Lavonius, J. W. Keto, H. Ramsay ja E. Hynninen.

Kun tämän konferenssin päätöksiä ilmeisesti tulee edemaan

suuri merkitys lähiaikain kansainvälisessä talouselämässä, on syytä tässäkin lyhimmästi selostaa näitä päätöksiä (konferenssin laaja »loppukertomus» on täydellisenä julaistu suomeksi teoksessa »Maailman talouskonferenssi Genevessä toukokuussa 1927.» Werner Söderström Oy. 18 mk).

Konferenssin yleislaatuisissa päätöksissä lausutaan mm. konferenssin yksimielinen vakaumus, että maailman rauhan säilyminen riippuu suureksi osaksi niistä periaatteista, joiden mukaan kansain taloudellinen politikka suunnitellaan ja sovelletaan, että kaikkien maiden hallitusten ja kansain tulisi jatkuvasti neuvotella keskenään tästä taloudellisen kysymyksen puolesta ja että tulisi saada vahvistetuksi ja yleisesti tunnustetuksi ne periaatteet, joita noudattaen kahnauksia ja väärinkäsityksiä aiheuttavat taloudelliset vaikeudet saataisiin poistetuksi. Taloudelliset ristiriidat ja taloudellisten etujen erilaisuus ovat kenties vakavimpia ja pysyvimpiä kaikista niistä vaaroista, jotka saattavat uhata maailman rauhaa. Konferenssi kiinnitti huomiota varustusmenojen raskaaseen taakkaan, joka on syvyn ankaraan verotukseen, mikä taas puolestaan vaikuttaa eri valtioiden koko talouselämään ja alentaa niiden elintasoa, ja lausui vakavan toivomuksen, että kaikki ponnistukset asevarustusten rajoittamiseksi ja vähentämiseksi valtioiden kesken tehtävän sopimusten avulla päätyisivät suotuisin tuloksin.

Kauppaa koskevat päätöksensä konferenssi perusti »kaupan vapauteen», jota sanontaa ei ole sekoitettava »vapaakauppaan», vaan joka käsittää kaikki toimenpiteet, millä pyritään vapauttamaan kansainvälinen kauppa kemotekoisista rajoituksista ja esteistä. Tämän yhteydessä konferenssi lausui toivomuksen, että joka kuuksi 1927 määrätty diplomatinen konferenssi päätyisi sellaiseen tulokseen, että tuonti- ja vientikiellot ja -rajoitukset todella poistettaisiin. Konferenssi suosittaa eräiden etuuksien ja etuoikeuksien myöntämisen valtion maanalaisvallassa oleville yrityksille, koska näämä niiden nojalla pystyvät kohtuuttomasti kilpailemaan yksityisyritysten kanssa, ja suosittaa ja kannattaa taloudellisen komitean nykyään alkamaa toimintaa lukuisain esteiden poistamiseksi kansainvälisestä kaupasta. Konferenssi lausui toivomuksia järjestelmällisen tullinimikkeiston aikaansaamiseksi ja tulitariffien vakauttamiseksi. Konferenssi selittää »ajan jo tulleeksi tehdä loppu tullitariffien kasvamisesta ja käantää lukkeen suunta painvastaiseksi.» Tässä kohden suosittaan toimintaa kolmea uraa pitkin: (1) eri valtioiden omakohtaista toimintaa oman tariffiensa suhteen, (2) kahdenkeskistä toimintaa tekemällä sovehtia kauppasopimuksia ja (3) yhteistoimintaa poistamalla tai alentamalla kohtuuttomain tullitariffien pysyttämä kansainvälisen kauppavaihdon esteitä. Tuomittava on

se tapa, että tuontitavaroita tarjottaan sitaulla hinnaksuilla. Koska raaka-aineiden vapaa vaihto on oleellisena edellytyksenä maailman kaupan terveelle kehitykselle, vieraimakuen tuhoa olla tuo vaharaa kuin valtioraha-tom tarpeet sekä poikkeukselliset ja pakottavat olot aiuukin sallivat. Kaiken tarpeellisen saada jälleen varmaan pitkäaikaisen kauppasopimusten perustelma ja luonen, että seilaisen perustelman tulee perustua ehdottoman noituumuuden molemmuinpuoleen myöntamiseen, konferenssi uositti tätä tarkeua kaatetta tulkittavaksi mita laajimmasti ja aulimmasti. Valtioiden olisi harkittava, eikö niiden kauppasopimusten tulkinnasta johtuvat erimieh yydet olisi ratkaistava sovintotuomiolla tai Pysyväisen kansainvälisen tuomioistuimen tuomiolla.

Teollisuutta koskevissa konferenssin päätöslauselmissa lausuttaan teollisuuden »järjestämisestaa», että sita on sovellettava varovaisesti, jotteei loukattaa tyontekijan oikeutettuja etuja; olisi tutkittava, miten järjestäminen ja teteellinen luksjohto eka tavarain kantamuotojen yhtalaistaminen parhaiten saatamin totentetuksi samalla syrjäyttämätta pienempia yrityksiä ja painemalla erityista huomioita toimenpiteem, joilla yhteiskunnalli ta hyvinvointia edistettaisiin. Kansainvälisiä teollisuusyhtymistä, joista keskustelussa oltiin hyvin eri mielta, ei laadittu mitaan perusteellista päätöslauselmaa, mutta tuunuettiin yhtymäin kasvu kehitykseksi, joka saattaa olla hyvaksi tai pahaksi aina sen hengen mukaan, missä ne ovat perustetut ja toimivat, ja sen mukaan, missä maassa niiden johtajat elahyttaa yhteisetun tunto. Yhtymiä ei sellaisinaan voi pitaa ainoana apukeinoina nykyisten taloudellisten vaikeuksien poistomiseen, mutta ne saattavat laitoksin tuottaa oeittasta hyotya. Ehkäistessäan epätaloudellista kilpailua ja vähentäessäan teollisen tuotannon hallahdyksiä ne saattavat tehda työolot vakavammiksi ja samalle hyödyttaa kuluttajaa. Vaarallisia ehtymiä ovat niillon ne kaunistavat monopolipyrkimyksiin ja epäterveisiin liiketapoihin. Konferenssi sanvuoksi laisin, ettei yhtymäin tule kemotekoiseti lohottaa hintoja, eiteei niiden pida supistaa raaka-aineiden tai paatuotteiden saantia johoidon erityisen maahan sekä ettei niiden tule patevatta syytta luoda epätasaisia ehtoja kuluttaja- ja tuottajamaiden tai niiden samassa asemassa olevaan maiden vuiteistelyteollisuudelle. Ei niiden myöskaan pida pysyvaresti kiveittaa nykyista tuotannon tilaa tai teollisuuksien sijaittumista. Koska julkisuus on parata keinoja vaarinkäytösten toipumiseksi, konferenssi uosittaa Kansainliitolle tarkkaa kansainvälisten yhtymäin toiminnan silmälläpitoa.

Maatalous on tässä konferenssissa ensi kerran ollut edustettuna riman kaupan ja teollisuuden kanssa. On selviteitty, että

maatalous-tuotteiden hinnan huomattavasti teollisuustuotteisiin verrattuna on syvin maatalouden alemmistuksen joka uhkaa saada aikaan vähemmän maatalous-tuotantoissa, eller jo ennusta pion tulo. Ensi kaksessa on maailmalpiman itsemaa ryhdyttävä parantamaan maatalouden tilaa, jollon mm. tuottajan ja kuluttajan osuus kunnollisten hintojen saamisten suhteiden saamisessaminen on tärkeä. Kotimaista maatalouden lisäksi on edistettävä konferenssi suositta sosialeen kanssa tulamin elettaa maatalousväestön tieteellisin ottamalla huomioon moduisolojen erikseen tarpeet. Maatalous-tuotteiden vapaata kulkua hätäavat estet olisi poistettava, tarkoitus se ei vaarantaa eri maiden tuotanto, tyvenkejun tarkeitä etuja. Milloin suoritin pysytetaan vähimpeen mitaamisä supistettuna on katsottava, että kohtuullinen tasapaino pysyy teollisuuden ja maatalouden vahlla ja etten toiste syrjitä toisen eduksi. Maatalouteen muukin muuttuu, elikkä mm. nähden konferenssi suositteli tilastoa ja muut tutkimuksen sekä tiedotuksen kaikinpuolista kehittämistä. Luitvisesti olisi tutkittava metsävaroja ja metsäverain käyttöä, vertaamattomille, että teollisuuden säännölliset ja oikeilla tarpeet saadaan pysyvästi turvatuksi.

Taloudellisen maailmanohjelman toimeenpano. Taloudellisen maailmankonferenssin päätökset ovat herättäneet vasta kaikua kaikkialla maailmassa. Useat hallitukset ovat jubstaneet yhtyvänsä niihin. Sellaisen pikaisuuden on antanut Suomenkin hallitus.

Tämä lausunto kuuluu seuraavasti:

«Suomen hallitus perittäessä tavsin kerrattu Genevessä viime toukokuussa pidetyn maailman taloustonferenssin päätöslausuman ja pöytäkirjan lausun lartiona toivomuksenaan, että maailman taloudellinen kehitys kulkisi konferenssin osoittamaan suuntaan ja että vapaamitta vaitaisin Kansainliiton johdolla ryhtyä toimenpiteisiin konferenssin päätöslausuman sisältyvän ohjelman toteuttamiseksi».

Yleiskokouksessaan 1927 Kansainliitto laajan pohdinnan jälkeen päätti ryhtyä järjestelmällisesti toteuttamaan taloudellisen maailman konferenssin laatimaa ohjelmaa, tukahtaa se on Kansainliiton toteuttavissa, ja antoi Neuvoston tehtäväksi asettaa 35 jäsenisen pysyvän neuvoa-antavan komisioni yhdessä Kansainliiton jo olevan taloudellisen järjestön kanssa valmistamaan tässä suhteessa tarvittavia käytännöllisiä toimenpiteitä, kuten enkeistutkimuksia, kansainvälisiä diplomatisia konferenssia jne. Tässä mudessa tärkeässä neuvoa-antavassa komisionissa tulee Suomelle varmaan edustetuksi.

Kirjallisuutta. Maailman taloustonferenssi Genevessä toukokuussa 1927. Loppukertomus. Suom. Erkki Reijonen. 125 s. WS. 18 mk.

IV. KATSAUKSIA

SISÄLLYS

	Sivu		Sivu
Kotiemme talous	231	Kuolonsaalis	237

Kotiemme talous.

Elintarvikkeiden keskihinnat ja ravintokustannukset v. 1926. Niiden hintatietojen nojalla, joita Tilastollisen Paatoimiston sosialitilastollisen osaston asiamiehet osittain viikoittain, osittain kuukausittain keräävät, laaditaan yhdistelmiä, joita sitten julkaistaan virallisissa julkaisuissa (Sosial. Aikakauskirjassa ym.) pitkin vuotta kuukausittain ja vuoden paatyttya koko vuotta kasittävinä yhdistelminä. Lisaksi kootaan tietoja maan tuonti- ja vientitavaroista silmälläpitäen tukkuhintoja, joilla on vaikutusta maan yleiseen talouteen ja rahamarkkinoihin. Hintoja koskevissa tutkimuksissa kaytetään usein ns. »indeksimenetelmaa» so. jonkin maaratyn vuoden hinta merkitaan 100 lla ja sitä edeltavain ja seuraavain aikojen hinnat siihen kohdistuvilla suhdeluvuilla eli »indeksillä».

Seuraavassa esitetään muutamia kansamme yleisia elinkustannuksia valaisevia taulukkoja. Ensimmainen niista esittaa erinaisten e l i n t a r v i k k e i d e n k e s k i h i n t o j a maassa v. 1926 ja lähinnä edellisinä aikoina. Verrattaessa vn 1926 keskihintoja edellisen vuoden hintoihin voidaan todeta, että useimmat hinnat ovat jonkun verran alemmat, vaikka painvastaisiakin tapauksia lovtyy. Yleensä ovat seka nousut etta laskut tuntuvasti vahaisemmat kuin ed. v. Kaikki viljatuotteet olivat poikkeuksetta halvemmat kuin ed. v. Niinpa tav. ruisjauhojen hinnat olivat 14.3 % ja ruislestyjen 10.9 % halvemmat ja vastaavasti oli kova ruisleipa huojistunut 6.3 %. Vehnan, samoinkuin suurimoidenkin hinnanalennus on kuitenkin ollut hyvin pieni, vaihdellen 4.5 ja 0.8 % valillä. — Maitotaloustuotteiden hinnat olivat niinikaan yleensa halvemmat kuin ed. v. Kuorimattoman maidon hinta oli 2.6 % ja meijerivoin 8.0 % alentunut. Myös paistinrasvan ja juuston hinnat hieman laskivat: 1.2 % ja 0.8 %, margarinin taas kohosi 2.1 %. Munat ovat olleet 1.7 % huokeammat kuin v. 1925. — Juurikasvien hinnat v. 1926 olivat yleensa alemmat kuin ed.v.: perunain, porkkanain ja puna-

Elintarvikkeiden hintoja Suomessa 1913—1926 (pennein).

tavaralajit	1913	1922	1923	1924	1925	192
kuorimaton maito, l..	19	195	188	187	192	18
pöytävoi, kg	303	3 784	3 296	3 542	3 707	3 41
margariini, kg	—	1 963	1 676	1 752	1 894	1 93
paistinrasva, kg.....	—	1 919	1 611	1 689	1 957	1 93
munat, tiu	235	3 118	2 800	2 733	2 563	2 51
perunat, 5 l	37	309	420	457	436	38
herneet, kg	45	436	437	508	541	52
vehnäjauhot, kg	46	695	556	565	658	64
» suomal., kg	—	532	425	428	477	46
ruisjauhot, kg	26	364	287	295	350	30
kaurasuurimot, kg ..	44	494	429	425	464	44
tattarisuurimot, kg ..	45	899	691	588	626	61
ohrasuurimot, kg	35	520	454	447	480	47
riisisuurimot, kg	57	692	598	601	635	63
mannasuurimot, kg ..	45	829	621	605	714	70
ruisleipä, kova, kg ..	42	537	467	476	527	49
hiivaleipä, kg	42	584	526	356	589	57
tuore naudanliha, kg	122	1 140	1 174	1 141	1 108	1 18
juottovasikka, kg	138	1 135	1 182	1 127	1 191	1 24
tuore lampaanliha, kg	137	1 319	1 352	1 279	1 325	1 38
palv. t. sav. lamp. l.,kg	177	1 671	1 862	1 869	1 787	1 88
tuore sianliha, kg	167	1 802	1 755	1 699	1 842	1 94
palv. t. sav. sianl., kg	243	2 920	2 853	2 799	2 883	3 01
amerikk. sianliha, kg	155	1 887	1 629	1 658	1 911	1 93
tuore kala, hauki, kg	112	1 028	1 074	1 132	1 071	1 06
tuore silakka, kg	53	380	393	403	491	43
suolattu silakka, kg ..	45	336	311	364	452	43
kahvi, paahtamaton,kg	274	3 129	3 004	3 148	3 536	3 60
sokeri, pala, kg	118	1 054	1 117	1 092	931	94
paloöljy, l	22	291	220	208	207	21
sähkö, kwt.	—	347	342	350	346	34
kaasu, m³	—	187	183	177	177	17
koivuhalot, syli=4 m³	2 345	28 310	31 800	32 138	30 248	28 19
havupuut, syli	1 933	22 658	25 922	25 951	24 056	22 60
vuokra keitt. ja 2 h. kk.	—	26 433	33 664	39 729	43 286	46 29
miehenpuku, vill.,ostet.	—	65 746	65 024	64 000	63 907	63 05
tav. miehen kengät ..	—	17 676	16 730	16 082	15 801	15 83
tupak. savuk laat. ..	—	402	401	397	404	40
verot. kunn., 100 mklta	—	—	804	748	745	
verot, kirk., 100 mklta	—	—	78	75	78	

juurien hinnat 11.7 %, 2.5 %, 6.5 % alemmat, lanttujen hinta sitävastoin 2.5 % korkeampi. Herneiden hinta laski 2.6 %. — Lihan hinnat ylipäänsä kallistuivat 7.4 %; vasikanliha 6.5 %, tuore lampaanliha 4.2 % ja tuore sianliha 5.4 %. — Kalan hintain muutokset ovat olleet erilaisia: tuore silakka oli 10 6 %, halvempi, muiden kalain osittain kalliimpi, osittain halvempi. — Kahvin hinta nousi 2.0 %, palasokerin 1.9 % ja kristallisokerin 1.2 %.

Verrattaessa keskihintoja v. 1926 sodan edellisiin (vn 1913) hintoihin huomataan, että eri tarvikkeiden suhteellisessa hinnannousussa on erilaisia asteita, joskin yleista tasaantumista on huomattavissa. Suurin on mannasuurimoiden hinnannousu, 15 ½ kertaa, pienin kuorimattoman maidon, vajaa 10 kertaa. Viljatuotteista on vehnäjauhojen hinta kohonnut eniten, 11 kertaa, ohra- ja tattarisuurimoiden samaten 11 kertaa, kun taas ruisjauhot ovat vain 11 ½-kertaisessa hinnassaan. Meijerivoi on kallistunut n. 10 kertaa. Perunat ja herneet n. 10 ½ kertaa. Lihan hinnoissa on suurin nousu sianlihalla, sekä tuoreella että savustetulla, 11 ½—12 ½ kertaa. Kala on yleensä suhteellisesti halpaa silakka vain n. 8 kertaa ja muut kalat 9—10 kertaa kalliimmat kuin ennen sotaa.

Elinkustannukset. Jotta laskelmia elinkustannusten todellisesta kannasta voitaisiin tehdä, olisi tarpeellista tuntea yksityiskohtaisesti myöskin keskimäärainen kulutus. Seuraavassa taulukossa esitetyt laskelmat osoittavat, miten paljon kalliimmaksi sellaisen perheen normalikulutus eri aloilla ja yleensä olisi tullut, jonka vuositulot vv. 1908—09 olivat n. 1 600—2 000 mk, jos kulutus olisi pysynyt muuttumattomana. Indeksit on laskettu siten, että 21 paikkakunnan keskimäär. hinnat on määrätylla tavalla jaettu eri tarpeiden kesken merkitsemällä vn 1914 alkupuolen vast. kustannukset 100.

Elinkustannusindeksejä (vn 1914 alkupuolen hinnat 100)

kuukausi	ravinto		vaatetus		vuokra	
	1926	1927	1926	1927	1926	1927
tammikuu	1 090	1 092	1 043	1 035	1 266	1 334
helmikuu	1 106	1 095	1 043	1 035	1 266	1 334
maaliskuu	1 100	1 086	1 044	1 035	1 266	1 334
huhtikuu	1 085	1 069	1 049	1 035	1 266	1 334
toukokuu	1 078	1 058	1 049	1 035	1 266	1 334
kesäkuu	1 090	1 072	1 047	1 035	1 334	1 411
heinäkuu	1 105	1 102	1 044	1 035	1 334	1 411
elokuu	1 153		1 039		1 334	
syyskuu	1 137		1 039		1 334	
lokakuu	1 126		1 037		1 334	
marraskuu	1 113		1 035		1 334	
joulukuu	1 109		1 035		1 334	

kuukausi	polttoaineet 1926	polttoaineet 1927	verot 1926	verot 1927	kaikki 1926	kaikki 1927
tammikuu	1 254	1 404	2 050	2 144	1 166	1 187
helmikuu	1 243	1 406	2 050	2 144	1 175	1 189
maaliskuu	1 248	1 408	2 050	2 144	1 172	1 183
huhtikuu	1 248	1 409	2 050	2 144	1 163	1 173
toukokuu	1 250	1 405	2 050	2 144	1 159	1 166
kesäkuu	1 254	1 388	2 050	2 144	1 175	1 184
heinäkuu	1 238	1 386	2 050	2 144	1 183	1 203
elokuu	1 242		2 050		1 213	
syyskuu	1 257		2 050		1 203	
lokakuu	1 276		2 050		1 197	
marraskuu	1 349		2 050		1 193	
joulukuu	1 389		2 144		1 197	

Eri paikkakuntain suhteell. kalleus. Ravinnon suhteellinen kalleus eri paikkakunnilla verrattuna ravinnon kalleuteen koko maassa (merkitty 1 000) on ollut seuraava (vv. 1914, 1925 ja vn 1926 eri neljänneksinä):

Ravinnon kalleus eri paikkakunnilla vv. 1914—1926.

paikkakunta	v. 1914	v. 1925	v. 1926 I	v. 1926 II	v. 1926 III	v. 1926 IV
Helsinki	1 047	987	1 006	989	981	966
Kuusankoski	973	987	1 002	968	1 005	990
Turku	935	999	1 010	992	990	988
Pori	940	985	1 009	1 014	992	994
Maarianhamina	983	1 054	1 085	1 077	1 041	1 023
Taalintehdas	950	946	945	957	955	942
Tampere	1 050	990	980	984	990	979
Lahti	999	913	919	893	903	900
Forssa	934	946	938	938	934	927
Viipuri	1 092	1 002	1 003	1 000	1 018	1 005
Sortavala	991	1 071	1 051	1 065	1 025	1 036
Kotka	1 153	1 029	1 038	1 000	1 020	1 020
Mikkeli	990	980	962	973	969	1 016
Savonlinna	985	1 028	999	1 008	1 007	1 027
Kuopio	937	1 005	985	979	990	1 001
Vaasa	982	1 033	1 022	1 044	1 041	1 040
Kaskinen	967	893	953	941	925	956
Pietarsaari	1 043	1 038	1 043	1 064	1 023	1 022
Jyväskylä	991	1 015	990	992	1 019	1 024
Oulu	1 002	1 035	1 036	1 054	1 070	1 066
Rovaniemi	1 063	1 063	1 024	1 071	1 101	1 080

Verrattaessa keskenään eri paikkakuntien suhteellista kalleutta huomataan, että ravinto on ollut kalliimpaa Pohjois- ja Itä-Suomessa kuin Länsi-Suomessa. Ravintoon nähden huokeimmat ovat v. 1926 olleet Lahti, Forssa, Kaskinen sekä Taalintehdas ja kalleimmat Rovaniemi, Oulu ja Maarianhamina.

Eri maiden elinkustannusten vaiheita. Seuraavassa esitetään laskelmia yleisten elinkustannusten kehityksestä eri maissa. Laskelmissa on perusteeksi (= 100) otettu yleensä sodan lähimmän edellisen ajan hinnat.

maat	v. 1920	v. 1924	v. 1925	v. 1926	kesäk. 1927
Suomi	958	1 170	1 212	1 108	1 072
Ruotsi	268	174	176	159	149
Norja	309	250	256	197	172
Viro	—	—	135	135	131
Englanti	249	175	176	164	154
Hollanti	219	177	179	146	145
Belgia	455	511	544	603	785
Saksa	935	—	140	147	153
Itävalta	5 100	1 263	96	168	176
Sveitsi	248	169	167	160	157
Ranska	—	369	400	554	580
Italia	441	527	611	663	540
Puola	—	134	153	215	251
Kanada	185	1 146	149	136	147
Yhdysvallat	208	171	175	160	155
Tsekkoslovakia	—	—	893	865	949

Tukkuhintaindeksit, jotka ovat eräisellä tavalla lasketut, osoittavat Suomessa seuraavaa kehitystä (vn 1913 hinnat = 100):

	v. 1923	v. 1924	v. 1925	v. 1926
eläimistä saadut ravintoaineet	936	997	1 052	1 021
kasvisravintoaineet	1 192	1 263	1 339	1 286
vaatetustavarat	1 292	1 313	1 278	1 172
puutavarat	1 273	1 180	1 170	1 141
paperituotteet	947	887	984	983
rauta- ja terästavarat	1 034	987	967	936
kaikki tavarat	1 095	1 100	1 129	1 088

(S. Keskuskauppakamarin kert. 1926. Hki 1927.)

Yleisen elinkustannustason kehitys. Seurattuamme hintain ja elinkustannusten muodostumista eri aloilla voimme paremmin

ynnmärtää Suomen yleisen elinkustannustason merkitystä ja kehitystä. Sitä kuvaa seur. taulukko:

Suomen virallinen elinkustannusindeksi vsta 1922 alkaen

(vn 1914 ensi puoliskon hinnat merkitty = 100)

kuukausi	1922	1923	1924	1925	1926	1927
tammikuu	1 124	1 150	1 155	1 199	1 166	1 187
helmikuu	1 120	1 149	1 143	1 191	1 175	1 189
maaliskuu	1 107	1 147	1 141	1 210	1 172	1 183
huhtikuu	1 109	1 116	1 121	1 201	1 163	1 173
toukokuu	1 111	1 096	1 121	1 176	1 160	1 166
kesäkuu	1 137	1 109	1 147	1 191	1 175	1 184
heinäkuu	1 142	1 114	1 154	1 218	1 183	1 203
elokuu	1 159	1 163	1 198	1 266	1 213	
syyskuu	1 160	1 172	1 199	1 242	1 203	
lokakuu	1 176	1 193	1 219	1 228	1 197	
marraskuu	1 168	1 190	1 222	1 227	1 193	
joulukuu	1 157	1 170	1 217	1 197	1 197	
koko vuosi	1 139	1 147	1 170	1 212	1 183	

Elintarvikkeiden hinnat ja ravintoarvo keskimäärin koko maassa oli toukok. 1927 seuraavanlainen (ravintoarvo kalorioissa):

Elintarvikkeiden hinnat ja ravintoarvo Suomessa v. 1927.

tavaralaji	kalor. mittaa kohti	mittayks. kalor. kohti	hinta mittaa kohti	hinta 1 000 kalorialta
ruisjauhot, kg	3 537	0.283	3: 20	—: 90
perunat, 5 l.....	3 100	0.320	3: 28	1: 06
kaurasuurimot, kg	3 854	0.259	4: 44	1: 15
ruisleipä, kova, kg....	3 537	0.283	4: 97	1: 41
herneet, kuiv., kg	3 145	0.318	5: 37	1: 71
kristallisokeri, kg	4 018	0.249	8: 42	2: 10
margariini, kg	8 188	0.122	18: 80	2: 30
maito, kuorimaton, l ..	674	1.484	1: 70	2: 52
sianliha, tuore, kg	5 250	0.190	18: 19	3: 46
silakka, tuore, kg	926	1.080	3: 44	3: 71
voi, meijeri, kg	7 962	0.126	31: 54	3: 96
juusto, kg	3 618	0.276	23: 01	6: 36
porkkanat, kg	437	2.288	2: 87	6: 57
naudanliha, tuore, kg .	1 488	0.672	12: 55	8: 43
munat, tiu	1 460	0.700	18: 27	12: 51
hauki, tuore, kg	445	2.247	9: 48	21: 30

KUOLONSAALIS

1. 11. 1926 — 15. 10. 1927

Aalto, Kustaa, kirvesmies, työväen sivistysrientojen harrastaja, 67 v. Helsingissä 15. 12. — *Ahde, Juho Salomon*, kunnallisneuvos, rak. mest., 76 v. Hyvinkäällä 5. 5. — *Ahlberg, Axel*, kuuluisa näyttelijä, 72 v. Hangossa 4. 2. — *Ahlgren, Vilho*, opettaja, maanvilj., raittiusvalistusmies, 78 v. Kokemäellä 9. 2. — *Ahpo (Agapow), Veera*, opettajatar, tunnettu rajakarjalainen sivistystyöntekijä, 34 v. Helsingissä 28. 11. — *Aimonen, David Anton*, rovasti, maanviljelyksen ja osuustoiminnan ystävä, raittiusmies, uskonn. kirjailija, 70 v. Poytyällä 12. 8. — *Ainamo, Kaarlo*, sanomal. toim., lovisalainen suomalaisuusmies, 44 v. Lovisassa 21. 3. — *Apostol, Alexei*, musiikkimajuri, Suomen armeijan ylikapellimestari, 61 v. Helsingissä 20. 6. — *Auer, Karl Emil*, lehtori, sanomal. mies, 62 v. Viipurissa 1. 4. — *Backman, Gustaf Albert*, lääkintäneuvos, professori ja etevä käytänn. lääkäri, 66 v. Helsingissä 11. 10. — *Basilier, Hjalmar*, kouluneuvos, Karjalan ystävä, 70 v. Iitissä 1. 8. — *Boström, Karl Artur*, Lappeenrannan piirilääkäri, 54 v. Kuurtaneella 10. 9. — *Brofeldt, Arthur*, ent. senaattori, 59 v. Helsingissä 27. 8. — *Castrén, Amanda*, leskirouva, tunnetun suuren perheen äiti, 74 v. Helsingissä 13. 10. — *Castrén, Kaarlo Alarik*, kouluneuvos, tuomari, tunnettu valtiollinen toimihenkilö, 72 v. Helsingissä 6. 10. — *Dahlberg, Torsten*, konsuli, tunnettu laivanvarustusliikkeen johtaja, Helsingissä 25. 11. — *Durchman, Johan Teodor*, insinöri, tunnettu puunjalostus- ja paperiteollisuusmies, 74 v. Tampereella 3. 1. — *Eklund, Artur*, maisteri, etevä urheilu- ja sanomalehtimies, 47 v. Pietarsaaressa 18. 8. — *Ensio (Engelberg), Antti A.*, tunnettu oululainen lukemies, 48 v. Oulussa 29. 12. — *Ericsson, Bernhard*, yhtmetsänhoitaja, puuteollisuusmies, kalastuksen edistäjä, 63 v. Lahdessa 5. 2. — *Erkko, Eero*, sanomalehtimies, valtiomies, ent. ministeri, nuorsuomalaisen puolueen perustajia ja johtavia miehiä, 67 v. Helsingissä 14. 10. — *Fagerholm, Gustaf*, kunnallisneuvos, tunnettu lahtelainen lukemies, 68 v. Lahdessa 26. 8. — *Forsström, Emil*, hovioikeudenneuvos, tunnettu musiikkimies, 61 v. Helsingissä 18. 5. — *Forstén, Karl Lennart Torsten*, eversti, tunnettu maatalous- ja edistysmies, 79 v. Helsingissä 7. 10. — *Forstén, Torsten Karl*, eversti, tunnettu clausnojelumies, 72 v. Högforsissa 2. 7. — *Gartz, Walfrid*, Muuruveden maamieskoulun johtaja, huomattu ammatti- ja kulttuurimies, 56 v. Helsingissä 13. 10. —

Grafenberg, Albert, tod. valtioneuvos, Suomen eräsmaisa l. liettiluta tunnettu valtiollinen luottamus- ja toimihenkilö, 75 v. Helsingissä 10. 3. — *Hallenberg, John*, kauppaneuvos, tehtailija, tunnettuja Ita-Suomen suurlukeinoilla 66 v. Viipurissa 28. 11. — *Hämäläinen, Albert*, taivaanmittushallituksen virkamies, 61 v. Helsingissä 19. 3. — *Hämäläinen, Heikki*, maanviljelijä, kunnallismies, 72 v. Sammingissä 19. 9. — *Hämäläinen, Liitta*, maanviljelijä, suomalaisuuden uraanuurtaja, 72 v. Ruotsinpyhtäällä 1. 2. — *Hämäläinen, Pekka Johan*, tilt. tehtäväri arkkitehtimies, tunnettuja, 62 v. Helsingissä 31. 5. — *Hämäläinen, Viktor*, professori, suomalaisen vouhdeteoreetikko, 85 v. Haikossa 27. 7. — *Heilala, J. A.*, lääninrovasti, 55 v. Kalajoella 26. 8. — *Heinimäen, Kaarlo*, ent. kansanedustaja, maanviljelijä, 73 v. Pyhäjärvellä 20. 11. 26. — *Hietala, Johan Erikki*, maanviljelijä, Ev. vlk. saarnaaja, 67 v. Alajärvellä 5. 3. — *Hinkkanen, Arvo Johannes*, Amerikan suomalainen suomalaisten tunnettu, 44 v. Astokkaassa 16. 5. — *Hollmerus-Rikkinen, Vera Irene*, opettajatar, 67 v. Kajaanissa 16. 2. — *Holm, Otto Ferdinand*, laamarkkitehtori, 60 v. Oulussa 18. 4. — *Hämäläinen, Ernst Alexander*, valtioneuvos, prof. emeritus, etev. lakimies, 75 v. Helsingissä 12. 12. — *Hämäläinen, P. J.*, maanviljelijä, kunnallismies, 62 v. Kuopion maaseurak. 6. 12. — *Hyvärinen, Otto*, johtaja, konsuli, tunnettu kauppamies, lukemisen, 52 v. Viipurissa 30. 7. — *Hägstrom, Eugen Alexander*, kenraali, maaherraksi ja kuvernöörinsä kanssa suomunut suomalainen upseeri, 55 v. Helsingissä 5. 11. — *Ingström, Anders*, yhtiöstön venäläisen kauppatoimen ent. omistaja, kapitalismiuden ja demokratian harrastaja, 67 v. Helsingissä 7. 10. — *Jack, Rudolf*, raatimies, 80 v. Kuopiossa 26. 1. — *Jalava, Nanna*, lehtorinrouva, tunnettu raittius- ja valistusnainen, 61 v. Turussa 9. 6. — *Jansson-Vestal, Nils Oskar*, kansakoulunopettaja, kansan kotiseudunmuistaja, 64 v. Kemiössä 20. 1. — *Jokiniemi, Ingvald*, maisteri, puhelinkeskuksen opiston johtaja, 45 v. Helsingissä 3. 4. — *Juhanssen, John Edvard*, insinööri, paperitehdasinsinööri, 54 v. Kuikossa 5. 9. — *Juselius, Wilhelm*, til. tehtäväri, lehtori, suurmaalehtu- ja kunnallismies, 45 v. Turussa 12. 1. — *Jäämaa, Eero Jaakko*, suomalaisten tunnettuja, 67 v. Rovaniemellä 16. 8. — *Kähäri, Otto Nordlund, Hilda Maria*, Heinolan seminaarin johtajatar, 63 v. Raumalla 26. 11. — *Kivimäki-Kurki, Kustaa*, maanviljelijä, kansanvalistusmies, 66 v. Ylinarussa 18. 1. — *Kotka, Eero*, insinööri, kunnallismies Virolahdella, 64 v. Helsingissä 12. 7. — *Kouhanmäki, Mikko Adolf*, Kuhmoniemi Lestiehtaan tekniikan johtaja ja kehittäjä, etevä tekniikko, 64 v. Helsingissä 26. 4. — *Kröger, Axel*, vapaaherra, suvetaja ja kuvataja, 56 v. Tammisaaressa 7. 7. — *Kuusi, Uno*, ent. eri, henkivakuutuksen uraanuurtaja, 82 v. Helsingissä 6. 10. — *Lassinen (o. s. Poivander), Selma Johanna*, opettajatar, 64 v. Porvoossa 28. 12. — *Launio, Kaarlo August*, varatuomari, kunnallinen luottamusmies, 41 v.

Tampereella 25. 5. — *Levämäki, Salamon*, johtaja, kotimaisen työn ja suomalaisen liikemiessivistyksen uurastaja, nuorisoseuraliikkeen harrastaja, 46 v. Helsingissä 10. 10. — *Lindeqvist, Kaarle Olavi*, professori, etevä historioitsija ja koulumies, 68 v. Helsingissä 3. 3. — *Listo* (o. s. Sederholm), *Hilma Maria*, rouva, Eduskunnan pikakirjoituskanslian johtaja, 54 v. Hälilässä 2. 12. — *Lybeck, Gustaf Edvard*, rovasti, 75 v. Kauhajoella 25. 5. — *Lähde, J. W.*, toimittaja, Amerikan suomalaisten toimihenkilöitä, 71 v. New Yorkissa 13. 1. — *Malmi, August*, uunintekijä, tunnettu ammattimies, 64 v. Helsingissä 16. 12. — *Marjanen, Oskar Robert*, sanomalehden toimittaja, 52 v. Helsingissä 8. 5. — *Mellin, Georg Vilhelm*, lääkäri, tunnettu lastenlääkäri ja musiikkimies, 57 v. Helsingissä 27. 2. — *Munck, Carl*, vapaaherra, agronomi, muinaistutkija, sukunsa viimeinen mies, 74 v. Helsingissä 26. 1. — *Muttilainen, Johannes Kalle*, lääninagronomi, 72 v. Kuopiossa 11. 2. — *Nevanlinna, Otto Wilhelm*, fil. tohtori, yliopettaja, tunnettu koulumies ja oppikirjojen laatija, 60 v. Helsingissä 15. 9. — *Niemi, Gregorius*, maanviljelijä, kunnallismies, 91 v. Kauhavalla 12. 8. — *Nilsson, Karl Axel*, eversti, koyhainhoidontarkastaja, 73 v. Helsingissä 25. 1. — *Noponen, Alpo*, kansakoulunopettaja, runoilija, tunnettu sivistystyöntekijä, kunnallis- ja koulumies, 65 v. Helsingissä 21. 2. — *af Nyborg, Carl August*, ent. senaattori, lakimies, 83 v. Helsingissä 6. 10. — *Oksala, M. G.*, kauppias, kunnallinen toimihenkilö, 61 v. Jyväskylässä 25. 7. — *Otsakorpi, William*, johtaja, konsuli, Karjalan tunnetuimpia liikemiehiä, 57 v. Viipurissa 10. 7. — *Palmroth, Hannes*, tilanomistaja, maatalous- ja teollisuusmies, 57 v. Pirkkalassa 18. 3. — *Pellinen, Otto Wilhelm*, kansakoulunopettaja, toimitusjohtaja, valistusmies, 62 v. Helsingissä 24. 2. — *Pesonen, Aarno*, maisteri, konsuli, kansanopistonjohtaja, ent. kansanedustaja, kunnallismies, 41 v. Torniossa 12. 2. — *Peurander, Evald*, kanttori-urkuri, 82 v. Seinajoella 16. 6. — *Procopé, Hjalmar*, maisteri, Turun yliopiston kunniatohtori, tunnettu ruots. runoilija, 59 v. Helsingissä 24. 9. — *Rajander, Eliel*, rehtori, kunnallinen luottamusmies, 68 v. Kokkolassa 22. 5. — *Rapp, Aleks.*, taidemaalari, 58 v. Helsingissä 11. 7. — *Rautajärvi, Martti*, maanviljelysneuvos, Otavan maatalouskoulun johtaja, 59 v. Otavassa 30. 1. — *Rautanen, Martti*, pastori, tohtori, tunnettu lähetyssaarnaaja, 81 v. Ambomaalla 19. 10. — *Repo, Johannes*, opettaja, alallaan tunnettu toimihenkilö, 55 v. Helsingissä 8. 10. — *Riihikallio, Kaarlo Areid*, kansakoulunopettaja, Lähetysseuran toimihenkilö, 70 v. Helsingissä 23. 1. — *Runolinna, K. V.*, toimitusjohtaja, vakuutusmies, 50 v. Tyrvännössä 12. 6. — *Saari, Kaarlo*, opettaja, kansanedustaja, 70 v. Helsingissä 25. 2. — *Saarnio, Taure G.*, maisteri, kansakoulujen tarkastaja, 61 v. Viipurissa 28. 6. — *Sallinen, Pekka*, kunnallisneuvos, Ahlaisten kunnallis- ja osuustoimintamiehiä, 66 v. Helsingissä 17. 6. — *Salminen, Vihtori*, rovasti,

edistysmies, uskonn. ja historiall. kirjailija, 66 v. Jaakkimassa 19. 9. — *Samanen, D. A.*, pastori, Amerikan suomalaisten pappeja ja sivistysrientojen etumiehiä, 49 v. Kyrossa Mich., 9. 1. — *Sandberg, Armia*, taidemaalari, 51 v. Virroilla 4. 8. — *Sandström, G. A.*, laakari, 61 v. Joensuussa 17. 6. — *Saxelin, Into*, taiteilija, 43 v. Parisissa 23. 5. — *Sidorow, Georg*, pankkiiri, tunnettu liikemies, keräilija, 62 v. Helsingissa 19. 5. — *Sihvo, Sam*, jaakarivanrikki, kirjailija, 34 v. Helsingissä 12. 4. — *Skarp, Maria*, Pelastusarmeijan esikuntakapteeni, uraauurtava tyontekija, 58 v. Pietarsaaressa 24. 1. — *Slotte, Alexander*, tunnettu ruots. kirjailija, 66 v. Helsingissa 3. 1. — *Solin, Abel Henrik*, insinori, kunnallismies, 59 v. Tampereella 17. 9. — *Solms-Braunfels* (o.s. Lavonius), *Ebba*, prinsessa, 77 v. Roomassa 30. 7. — *Somersalo, Ensi Elias*, insinori, majuri, 44 v. Helsingissa 29. 1. — *Söderlund, Bror Waldemar*, laakari, 53 v. Savonlinnassa 5. 4. — *Talaskivi, Frans Johannes*, maisteri, sanomalehtimies, 46 v. Helsingissä 4. 8. — *Tallqvist, Theodor*, professori, tunnettu laakari ja tiedemies, 56 v. Helsingissa 24. 6. — *Tigerstedt, Axel Fredrik*, valtioneuvos, ent. teollisuushallituksen yli-intendentti, kartanonomistaja, tunnettu metsanviljelija, 66 v. Grankullassa 27. 11. — *Tikkala, Hugo Alfred*, rehtori, pankinjohtaja, 84 v. Kajaanissa 20. 6. — *Timgren, Gustaf Oskar*, ylimetsanhoitaja, 65 v. Kurussa 13. 8. — *Timirjasew, Ivan*, kenraali, tunnettu valokuvauksen harrastaja, 67 v. Helsingissa 11. 10. — *Tirkkonen, Nikolai*, kauppaneuvos, tunnettu tamperelainen liikemies, 52 v. Tampereella 17. 12. — *Toivonen, Edith Emilia*, lastensynnytyslaitoksen oppilaskodin johtaja, 43 v. Helsingissa 27. 9. — *Toivonen, Nestor*, kunnallisneuvos, tunnettu urheilumies, 62 v. Kuorevedella 6. 4. — *Topelius, Nadine*, ruots. Martta-liiton toimihenkiloita, 66 v. Helsingissa 16. 1. — *Torkkola, Abram*, toimitusjohtaja, 64 v. Ylivieskassa 26. 3. — *Trygg, Helenius, Alli*, tohtorinna, maailmankuulu raittiusnainen, 74 v. Helsingissa 2. 12. — *Vaarala, Jaho*, maanviljelija, ent. valtiopäivämies, »suuren lähetyston» jäsen, kunnallismies, 62 v. Kuusamossa 29. 11. — *Varén* (o.s. Ignatius), *Elina*, toht. rouva, sivistyksenharrastaja, 60 v. Salossa 18. 11. — *Wigg, Karl August*, tehtailija, ammattinsa edustavia henkiloita, 63 v. Helsingissa 12. 10. — *Vitali, Heikki*, herastuomari, maanvilj., 93 v. Temmeksella 17. 1. — *Voipio, Lauri*, lakit. kand., hovioikeudennys, Iisalmen tuomari, 47 v. Taipalsaaressa 28. 6. — *Wrede, Carolus*, vapaaherra, teollisuusmies, ent. valtiopäiva- ja kunnallismies, 66 v. Helsingissa 15. 5. — *Wrede, Ernst*, vapaaherra, metsanhoitolaitoksen ent. paallikko, teollisuusmies, 77 v. Nastolassa 3. 6. — *Vuorenjauri, Kupe*, toimitusjohtaja, 51 v. Kuopiossa 9. 6. — *Vaisanen, J. H.*, kansakoulunopettaja, osuustoimintamies, 58 v. Rantasalmella 12. 2. — *Vayrynen, Johannes*, rovasti, Kajaanin kirkkoherra, kunn.- ja maatalousmies, kirjailija, 67 v. Kajaanissa 5. 2.

Hankkikaa kotiinne hyviä kirjoja!

Otavan runsaasta joulukirjallisuudesta suosittelemme seuraavia

Suurteoksia:

Pieni Tietosanakirja. Suomalaisen kodin peruskirjoja. Runsaasti kuvia. 3 osaa valmiina. Kangaskans. 160 mk, nahkaselk. 200 mk osa.

Maapallo. 10-osainen loisteliaasti kuvitettu maantieteellinen luku- ja tietokirja. 7 osaa valmiina. 100 mk, kangaskans. 140 mk, nahkaselk. 180 mk osa.

Suomen taide. Hienosti ja runsaasti kuvitettu. Toimittanut *L. Wennervirta.* 175 mk, kangaskans. 210 mk, nahkaselk. 260 mk, kokonahkakans. 400 mk.

Suomen kansan aikakirjat. 7-osainen historiallinen suurteos »isänmaamme ihmeellisistä vaiheista». Toimittanut *Einar W. Juvelius.* I osa ilm. joulun 1927. Osan hinta 75 mk, kangaskans. 100 mk, nahkaselkäk. 125 mk.

Taidehistoria. Kirjoittanut *J. J. Tikkanen.* 2 painos.

Maailman maita ja kansoja sanoin ja kuvin. Uusi runsaasti kuvitettu maantiedollinen suurteos. I osa. Kangaskans. 150 mk, nahkaselkäk. 175 mk.

Eino Leinon Kootut teokset. 12 osaa. 8 osaa valmiina. 35 mk, kangaskans. 50 mk, nahkaselk. 80 mk.

L. Onervan Valittuja runoja. 2 osaa. Yht. 70 mk, sid. 100 mk.

Kotimaista kaunokirjallisuutta:

Finne: **Ylioppilaita.** Hist. romaani. 2 p. 35 mk, sid. 45 mk.

Finne: **Sysmäläinen.** Humorist. romaani. 2 p. 30 mk, sid. 40 mk.

Hellaakoski: **Iloinen yllätys.** Novelleja. 25 mk.

»Tieto on valtaa».

Jartti: **Joulusaunassa.** I osa. 2 p. 35 mk, sid. 45 mk. II osa ilm. jouluna 1927.

Maria Jotuni: **Tyttö ruusutarhassa** ja muita novelleja. 30 mk, sid. 40 mk.

Toivo Korpilinna: **Näköharha.** Romaani. 28 mk.

Joel Lehtonen: **Rai Jakkerintytär.** Romaani uskollisesta. 30 mk, sid. 40 mk.

Joel Lehtonen: **Sirkus ja pyhimys.** Toimintaromaani. 38 mk, sid. 48 mk.

V. Luja: **Humu-Hannun perintö.** Kertomus. 12 mk.

Merenmaa: **Kevätilta Kissapotissa.** Novelleja. 24 mk.

Merenmaa: **Nuori Janika.** Romaani.

Simo Penttilä: **Ryövärin rakkaus.** Romaani.

Helle Raila: **Viipyvä virvatuli.** Romaani.

Sauli: **Appiukko ja allekirjoittanut.** Romaani. 28 mk.

Hellin Talas: **Hohtavat hanget.** Romaani. 18 mk.

Tiittanen: **Riemukierros.** Novelleja. 20 mk.

Unto Seppänen: **Taakankantajat.** Novell. 15 mk.

Unto Seppänen: **Iloisten ukkojen kylä.** Romaani. 25 mk.

Hilja Valtonen: **Nuoren opettajattaren varaventtiili.** 6 p. 24 mk, sid. 34 mk.

Hilja Valtonen: **Älä nuolaise ennenkuin tipahtaa.** Romaani. 24 mk, sid. 34 mk.

Yrjö Vuorinen: **Verirahat.** Romaani.

Huumoria:

Hirviseppä: **Runoratsulla armeijassa.** Runoja. Kuvitettu. 25 mk, sid. 35 mk.

E. P. Höijer: **Hyväntuule siämeni.** Murrejuttuja Perniön kielellä. 22 mk.

Olli: **Hedelmäsuola Pomosin.** Pakinoita.

Joulukärpänen. Agapetuksen, Veli Giovannin ja Toivo Vikstedtin toimittama runsaasti kuvitettu julkaisu. 18 mk.

Romaanisuomennoksia:

Dostojevski: **Karamazovin veljekset.** 3 osaa à 35 mk, kangaskans. 50 mk.

Herman Bang: **Isänmaattomat.** 38 mk, sid. 48 mk.

Edwin C. Hill: **Villin lännen valloitus.** Seikkailuromaani. 28 mk, sid. 38 mk.

Fredrik Persson: **Pyhä sydän.** Romaani Ruotsin suomalaisista. 36 mk, sid. 48 mk.

Fredrik Böök: **Kesäinen leikki.** Romaani. 36 mk, sid. 48 mk.

Maud Diver: **Tropiikin hehkussa.** Romaani. 36 mk, sid. 48 mk.

Hartauskirjoja:

Dora Rappard: **Valoisia jälkiä.** Muistelmia. 22 mk, sid. 32 mk.

Harry v. Fieandt: **Meill' ompi aarre verraton.** 10 mk.

Tuomas Kempiläinen: **Kristuksen seuraamisesta.** Piispa Erkki Kailan suomennos. Kangaskans. 25 mk.

Toivo Rajalinna: **Näkymättömien seurassa.** 15 mk.

Lauri Pohjanpää: **Hengessä ja totuudessa.** 15 mk, sid. 22 mk.

Niilo Tuomenoksa: **Raamatun naiskohtaloita.**

Paavo Virkkunen: **Vaeltakaa hengessä.** II vuosikerran saarnoja. 60 mk, sid. 75 mk.

Elämäkerta- ja muistelmakirjallisuutta:

Yrjö Halme: **Sisumiehiä.** II sarja.

Hannes Ignatius: **Sortovuosista itsenäisyyteen.** 45 mk, sid. 60 mk.

Tekla Hultin: **Taistelun mies.** Jonas Castrénin elämä. 50 mk, sid. 75 mk.

Helmi Krohn: **Suomalaisen Oopperan ensimmäinen tähti.** Emmy Achtén elämä. 24 mk, sid. 34 mk.

Larin-Kyösti: **Juvenilia.** Muistelmia. 35 mk, sid. 45 mk.

Emil Ludwig: **Goethe.** 2 osaa à 35 mk, kangaskans. 50 mk.

Aino Malmberg: **Voimatonta väkeä.** 30 mk.

Eino Palola: **Joel Lehtonen.** 20 mk

Risto Kuosmanen: **Pestalozzi.** I nide. 35 mk.

Käytännön kirjoja:

Koulutiedot taskussa. Lyhyet oppikoulun kurssit. III osa. Vieraat kielet. 24 mk, sid. 30 mk.

Allan Saratie: **Hyvää suomea.** 2 p. 18 mk, sid. 25 mk.

Ida Pekari: **Hyvää liikesuomea.** 22 mk, sid. 30 mk.

Benn: **Kapitalistin tunnustuksia.** 32 mk, sid. 45 mk.

Kyösti Järvinen: **Suomen valtiotalous.** 30 mk.

Hilma Jalkanen—Helvi Salminen: **Tie terveyteen ja kauneuteen.** Upea syvennyspainokuvitus. 25 mk.

Hyvönen: **Mansikan viljelys.** 15 mk.

Nora ja Maiju Pöyhönen: **Kodin kasvitarha.** 40 mk, sid. 50 mk.

Kotiruoka. 11:s painos. Sid. 44 mk.

Nuorisolle:

R. Rider Haggard: **Kuningas Salomon kaivokset.** 2 p. Sid. 18 mk.

Irmeli Salava: **Neliapila.** 12 mk.

Jalmari Finne: **Valkoinen torakka.** Seikkailukertomus. Sid. 10 mk.

Jalmari Sauli: **Amiraali Spoofin rumpalipoika.** Sid. 12 mk.

Salme Setälä: **Vanhat korvarenkaat.** Tyttöromaani. 20 mk.

Suomen Kuvalehti

on kaikkien Suomen kotien suosituin lehti. Mieluisia yllätyksiä tilaajille v. 1928. Koko vuosi 85 mk, 1/2 v. 45 mk.

Aitta

Sivistyneistön lukemisto. Hieno kuvitus. Koko vuosi 90 mk, 1/2 v. 50 mk.

Pääskynen

Paras lasten lehti. 1/1 v. 24 mk, 1/2 v. 12 mk.

Kirkko ja Kansa

Kristikansan lehti. 1/1 v. 35 mk, 1/2 v. 20 mk.

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ OTAVAN
Aikakauslehtiosasto

JYVÄSKYLÄN
KIRJAPAINO

JYVÄSKYLÄ
VAINONK. 10
PUHELIN 455

KIRJAPAINO LIIKEPAINO
NUOTTIPAINO KOHOPAINO

KOTITEOLLISUUS O. Y.
TELLERVO
HELSINKI, UUDENMAANK. 2. PUH. 1154

Suosittelee varastoaan naisten ja miesten pukukankaita, pumpuli- ja pellavakankaita, uutimia, pöytäliinoja, mattoja, leluja y. m.

Ostaa kotiteollisuusvalmisteita

Kirjapainotyöt,

kuten

kirja-, aikakaus-, kuva-, nuotti-, liike- ja kaikenlaiset tilapäiset painatukset

suorittaa ensiluokkaisesti ja täsmällisesti mahdollisimman kohtuullisilla hinnoilla

K. F.
PUROMIEHEN KIRJAPAINO
O. Y.

Helsinki . Hietalahdenranta 17
Puhelimet: 32 57, 26 422

Kirjastoihin, juhlasaleihin, koteihin!

Suomalaisten kirjailijain kuvia:

1. Aleksis Kivi. 2. Juhani Aho. 3. Pietari Päivärinta. 4. Minna Canth. 5. Eino Leino. 6. Johannes Linnankoski. 7. V. A. Koskenniemi.

Suomen suurmiesten kuvia:

1. Mikael Agrikola. 2. H. G. Porthan. 3. Elias Lönnrot. 4. J. L. Runeberg. 5. J. V. Snellman. 6. Uno Cygnaeus. 7. Z. Topelius.

Kuvien koko 45×60 cm. Lehtinä 10:—, tammikehyksissä 50:— ja kullatuissa kehyksissä 90:— kpl.

KOULUTARPEIDEN KESKUSLIIKE O.Y.
HELSINKI

OSAKEYHTIÖ VALISTUS

maan vanhin, suurin ja monipuolisin opetusväline- ja koulutarpeiden liike

Hinnat huokeat ja toimitus täsmällistä

Nämä laadut

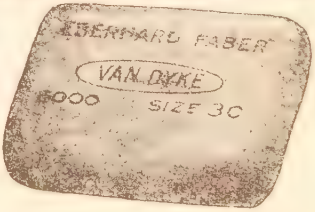

ovat parhaita maailman merkkejä. Edullisimmin ja halvimmalla myy niitä

OSAKEYHTIÖ VALISTUS

TRAUTWEIN pianiino

äänen kauneudessa ja kestävyydessä

voittamaton.

Käytettyjä pianiinoja ja flyygeleitä huokealla. / Korjauksia ja viritykseä suoritetaan taitavin työvoimin.

Helsinki, Heikink. 20 II kerros Puh 26 150.
Tampere, Viinikank. 18.
Viipuri, Oy. Honkala, Huuskonen.

Keskisuomalainen

on kaikkien kansalaispiirien suosima sanomalehti.
Ilmestyy Jyväskylässä 6 kertaa viikossa

Edullisin ilmoituslehti

Keskisuomalaisen Kirjapaino

valmistaa ajanmukaisesti kaikkia painotöitä.
Nuottipaino ja Stereotypialaitos

Kohtuulliset hinnat

Tahdottehan monet palkinnot ja parhaat puoltolauseet saaneen ensiluokkaisen

Urkuharmoonion

kotiinne tai kouluunne. Pyytäkää **A. J. Tiaisen Urkuharmoonitehtaan** os. Uukuniemi, hintaluettelo. Siitä selviää edullisin tarjous.

KUVA AB
KLICHÉLAITOS
ANNANKATU 31-33 PUH. 6507

Tehtaamme merkki

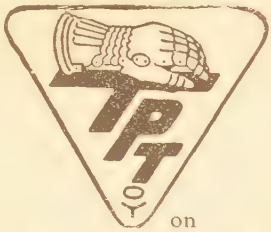

on

Pukujen, Kappojen ja Palttoiden

täysikelpoisuuden varma takuu.

Vaatikaa kaikkialla meidän valmisteitamme.

TAMPEREEN PUKUTEHDAS O/Y

Tampere, Viinikank. 19 · Helsinki, Mikonk. 8
Turku, Aurak. 5

CARTIER-BRESSON

KORUOMPELULANKOJA
"RISTI-MERKILLÄ"

Tehdas perustettu 1825.

C-B lanka: **helmi-, molinés-, frivolité-, merkkuu-, kirjailu-, parsin-** y. m. laadut ovat kaikissa maissa voittaneet yleisen tunnustuksen I-luokk. laatunsa ja halvan hintansa vuoksi.

Pääedustaja Suomessa:

JUHO LAPPI-SEPPÄLÄ
Helsinki, Temppelik. 6. Puh. 44185.

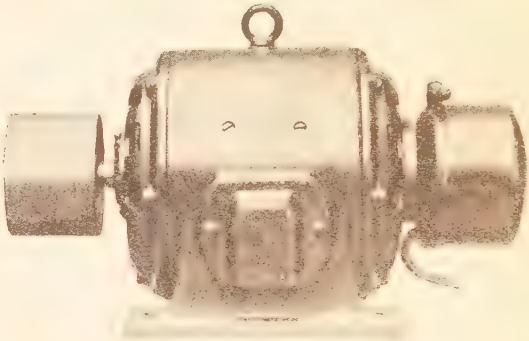

MAATALOUS-MOOTTOREITA

valmistaa

Suomen Sähkö Osakeyhtiö
Gottfr. Strömberg

Helsinki

Ainoa kotimainen tehdas alallaan

TAPATURMAVAKUUTUSYHDISTYS

AURA

Maalaiskuntien ja Maalaisten Keskinäinen

Tapaturma- ja Moottoriajoneuvo-vakuutuslaitos.

Alallaan maamme suurin. — Vakuutuksenottajia yli

70,000.

Vakuutusta tarvitseville edullisin.
Korvaukset nopeat ja auliit.

Pääkonttori:
Simonkatu 6 — Helsinki — Puh. 20627 (sarja)

Asiamiehiä jokaisessa maalaiskunnassa.
Vakuutuksia myös postitse, puhelimitse
ja sähköteitse.

TAPATURMAVAKUUTUSYHDISTYS

TYÖNVAARA

Vähätapaturmaisten toimialojen erikoisvakuutuslaitos.

Simonk. 6 — Helsinki — Puh. 22125.

Asiamiehiä: kaupungeissa, kauppaloissa ja taajaväkisissä yhdyskunnissa.

JÄLLEENVAKUUTUSYHDISTYS

VAKAVA

Pitäjäpaloapuyhdistysten perustama ja omistama keskinäinen jälleenvakuutuslaitos.

Simonkatu 6 — Helsinki — Puh. 24179.

Muurattu liesi kuuluu siihen aikaan, jolloin sirkat sirittivät uunin takana!

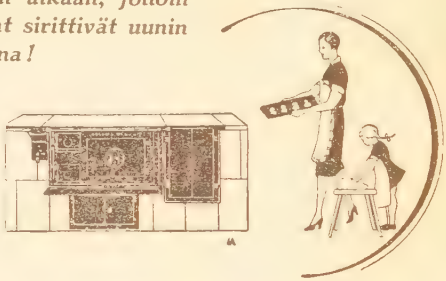

Sekä mukavuuden
että säästäväisyyden

kannalta on välttämätöntä, että hankitte talouteenne uudenaikaisen

valurautaisen Högforsin lieden

sillä sen käytännöllinen ja tehokas rakenne säästää aikaa ja vaivaa samalla kuin se kuluttaa polttoainetta mahdollisimman vähän. Se lämpiää nopeasti, mutta on silti esim. leivonnassa täysin luotettava!

Liesiämme on monta eri kokoa ja yhdistelmää eri tarpeita varten. Tutustukaa niihin rautakauppiaallanne; huomaatte, että eduistaan huolimatta ne tulevat halvemmiksi kuin tavalliset liedet.

HÖGFORSIN TEHDAS O.Y.

Sekä omat kokeemme että julkinen arvostelu todistavat Vaasan ompelulangat parhaiksi! Ne palkittiin kultamitalilla Suomen Messujen laatukilpailussa.

Suomessa suomalaista ompelulankaa!

VAASAN lanka ei kierry! VAASAN lanka ei haalistu! VAASAN lanka kestää! Ja kuitenkin se on halvempaa kuin ulkolaisen trustin lanka.

Mustaa ja valkoista OMPELULANKAA, värillistä AINO-LANKAA, 60 eri väriä, sitkeistä sitkeintä VOIMA-LANKAA, »karhulangan» vastinetta.

Muista tuotteistamme mainitsemme käytännöllisen VAKOSAMETIN (Genua-Cord), jota me yksin valmistamme Suomessa; suloisen SIRO-alusvaatesilkin; kauniit HAME-KANKAAT, hyviksitunnetut FLANELLIT j. n. e.

VAASAN PUUVILLATEHDAS O/Y

Suomen Osuuskauppojen Keskuskunta r.l.

Perustettu v. 1904

Myynti v. 1927 yli 742 milj. mk.

PÄÄKONTTORI Helsingissä, Vilhonkatu 7

SIVUKONTTORIT

Joensuussa, Jyväskylässä, Kokkolassa, Kotkassa, Kuopiossa, Oulussa, Tampereella, Turussa, Vaasassa, Viipurissa

NEUVONTATOIMISTO

Helsingissä, Vilhonk. 7

Hankkii osuuskaupoille:

Siirtomaantavaroita, Ruokatavaroita, Teollisuustavaroita, Lyhyttavaroita, Rautatavaroita, Koulu- ja Konttoritavaroita sekä Paperikauppatavaroita.

Myy kaikille:

Royal kirjoituskoneita, Rotary Neostyle monistelukoneita, Monroe laskukoneita, Victor yhteenlaskukoneita, Harley-Davidson moottoripyöriä.

Tuotantolaitoksia

Helsingissä:

Neulomo ja Trikootehdas, Sikuri- ja Kahvipaahtimo, Pakkaamo ja Teknokemiallinen tehdas.

Vaajakoskella:

Tulitikkutehdas, Paperinjalostustehdas, Puunjalostustehdas, Harjatehdas, Marjanjalostustehdas ja Makeistehdas.

Viipurissa:

Rinkeli- ja Makaroonitehdas

Jämsässä: Tiilitehdas.

Kaikissa S.O.K:n jäsenosuuskaupoissa on S.O.K:n tuotteita myytävänä!

ELANNON RAVINTOLAT

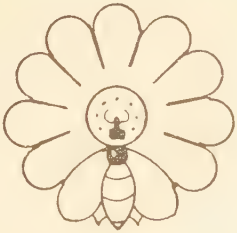

Suosituimpia ruokailupaikkoja

RATTAANPYÖRIÄ

puuvalmiina ja raudoitettuina,

Puuhihnapyöriä, Työkaluvarsia, Rakennuspuuseppävalmisteita, Höylättyä ja höyläämätöntä Puutavaraa

Raudoitetut pyörät myydään takauksella.
Hinnastot vapaasti pyydettäessä.

PYÖRÄ- JA PUUTEOLLISUUS O.Y.

LAHTI

Puhelimet: Johtajat 267, Tilaukset 21, Kassa 39, Tehdas 74.

Palo-, murto-, lasi-, meri- ja maitsekuljetusvakuutuksia

myöntää halvimmilla maksuilla kotimainen Vakuutus-Oy.

WELLAMO

Hyvät ehdot.
Nopea vahingon korvaus.

Asiamiehiä kaikissa kaupungeissa ja useimmissa maalaiskunnissa.

Pääkonttori Vaasassa

Posti- ja sähköosote:
Wellamo, Vaasa

Puhelimet Vaasa:
Toimisto 250. Johtok. 834

A/B **Stockmann** O/Y

HELSINKI

TAVARATALO SENAATINTORIN VARRELLA
TAVARATALO KESKUS-HAKASALMEN-KADUN VARRELLA

Ensiluokkaisten veisto- ja puutyökalustojen ja -tarvikkeiden

Erikoisliike

O.Y. M. INGMAN
TURKU

Kuvitettu hintaluettelo saadaan lähettämällä 2 mk. postimerkeissä.

Häkli, Lallukka ja Kumpp. Oy., Viipuri

myy tukuttain: Kotimaisten tehtaitten teoksia, Vilja-, Siirtomaa-, Kangas- ja Kautatavaroita. Oman sähkömyllyn hyvyksi tunnettuja, puhdistettuja Ruisjauhoja aina varastossa.

A. B. GUSTAV PAULIG O. Y.
HELSINKI
Puhelimet: Toimisto 22 540, 22 440
Johtaja 23 021
Siirtomaatavaroiden Tukkuliike
Kahvipaahtimo · Sikuritehdas

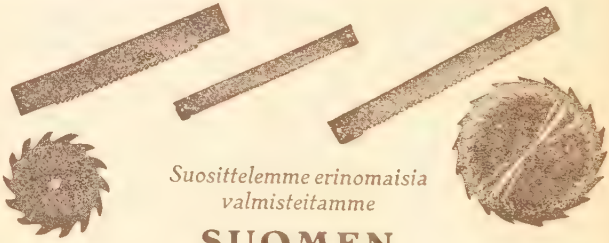

Suosittelemme erinomaisia valmisteitamme

SUOMEN SAHANTERÄTEHDAS OSAKEYHTIÖ

TAMPERE. PUH. 2 60. SÄHKÖOS. »SÅGFABRIKEN»

Raami- ja sirkkelisahoja, Justeeri-, tukki- ja halkosahoja, Teriä sahalaitoksille, selluloosa- ja paperitehtaille.

A. GUST. SKOGSTER
HÄMEENLINNA
Paikkakunnan suurin tukku- ja vähittäiskauppa seuraavine osastoineen:
Rautakauppa, Kangaskauppa, Siirtomaa- ja Sekatavarakauppa, Lasi-, Porsliini- ja Lamppukauppa, I luokan Räätälinliike.
Sivuliikkeet: Riihimäellä, Iittalassa, Valkeakoskella ja Harvialassa.

Ennen katseli huivipäinen tyttö halveksien hattupäistä toveriaan, nyt hän itse käy hatussa. Niin muuttuu maku ja mielipide muutamassa vuosikymmenessä.

Ennen pidettiin margariinia, kasvisvoita, lehmän voin korvikkeena — nyt käyttävät sitä todistettavasti melkein kaikki sivistyneet kodit ja aikansa tasalla olevat työläisperheetkin kautta maan.

Jo aikoja sitten on nimittäin todettu, että hyvä margariini on ainakin yhtä maukasta, ravitsevaa ja helposti sulavaa kuin lehmänvoi.

Vaikk'ei siis olisi pakkoa eikä erikoista haluakaan talousmenojen pienentämiseen, lienee syytä ottaa huomioon tämä tosiseikka: niin kummalta kuin asia kuulostaakin, *saadaan maukkainta pöytävoita sekottamalla lehmänvoihin saman verran Paasivaaran Vastakirnuttua.*

Pääasia ei ole se, että Paasivaara maksaa vain puolet voin hinnasta. Tärkeintä on, että *Paasivaaran Vastakirnuttu* on yhtä maukasta, helposti sulavaa ja ravitsevaa kuin paras meijerivoi.

Saatavana kaikkialta missä hyviä ruokatavaroita myydään. Professori Gust. Komppa tarkastaa kaiken Paasivaaran valmistuksen ja tuotteet.

TEIJON TEHTAAT O/Y

Teijon, Mathildedalin ja Kirjakkalan tehtaat valmistavat:

THERMAENIUS puimakoneita
„Sirkka", „Svea", „Vesta", „Göta", B-O 24 ja B-O 34 Patentti.
AGR COLA puimakoneita
N:ot 4, 5, 6 ja 7.
TARMO puimakoneita
N:ot 4, 5, 6, 7.
KULLERVO puimakoneita.
N:ot 1, 2, 3.
Alfa puimakoneita.
MAINIO puimakoneita.

Nikanderin patentti ja TYKÖ 2 silppukoneita.

KULLERVO lokomobiilejä.
PARAS-APU lokomobiilejä.

FORD, CHEVROLET kuljettajansuojuksia ja kuormalavoja.
KULLERVO olkilietsojia.
KULLERVO apilanhankaajia.
Rehuhissejä. Sokerijuurikkaan nostokoneita.
TARKKA maitomittareita.
SIRKKA Pienviljelijäin moottoreita.
Lantavesipumppuja.

Mustatakeita:
„Sirkka" viikatteita, auranvantaita, eristäjäkoukkuja, lapionteriä, raivaustyökaluja y. m.

TEIJON TEHTAAT O/Y

Kysykää aina

SCHAUMAN'in

faneerisia

Matkalippaita

sekä halpoja kestäviä

Huonekaluja

Wilh. Schauman'in

Faneeritehdas Osakeyhtiö

Jyväskylä

F. Sergejeff'in Pojat ja Kumpp.

VIIPURISSA

suosittelee

Länsi-Suomen Osake-Pankki

Turku

Omat varat Smk. 66.800.000: —

Haarakonttorit:

Aura
Forssa
Hajala
Hanko
Harjavalta
Hinnerjoki
Humppila
Karjaa
Kauvatsa
Kiukainen
Kokemäki
Koski as.
Kuusjoki
Kyrö
Laitila
Lauttakylä
Lohja
Loimaa
Luvia
Matku
Mellilä
Mynämäki
Nousiainen
Nummela
Paimio
Parainen
Perniö
Pomarkku
Pori
Punkalaidun
Rauma
Rautila-Vehmaa
Salo
Sauvo
Somero
Säkylä
Turku-Aningaisten tulli
Turku-Isohämeenkatu
Urjala
Uusikaupunki
Vinkkilä.

Edustaja Helsingissä Maakuntain Keskus-Pankki O/Y.

Tampereen Osake-Pankki

Pääkonttori Tampereella

Omat varat noin 60 miljoonaa

Haarakonttorit:

Alavus
Epilä
Eura
Haapamäki
Hankasalmi
Hämeenlinna
Ikaalinen
Jyväskylä
Jämsä
Järvelä
Kangasala
Kankaanpää
Keuru
Korpilahti
Kuhmoinen
Kuru
Kylmäkoski
Lahti
Lapua
Lavia
Lempäälä
Länkipohja
Merikarvia
Mouhijärvi
Myllymäki
Nokia
Oitti
Orivesi
Parkano
Pori
Pälkäne
Rauma
Riihimäki
Ruovesi
Seinäjoki
Suolahti
Toijala
Turenki
Vaasa
Vammala
Virrat
Visuvesi

VELJEKSET KIVINEN OSAKEYHTIÖ

SORTAVALA

Sähköosoite: *Kivinen.*

Puh. nimihuuto: Veljekset Kivinen (Oma keskus).

Monipuolinen varasto:

▬, ■, ●, L ja U-rautaa,

Rautatavaroita, Värejä, Kone- ja Laivatarvikkeita, Talousesineitä, Urheilutarpeita, Maanviljelys- y. m. työkaluja, Öljyjä, Petroolia, Benziiniä.

Toimittaa tavaran välitystä.

JOH. PARVIAISEN TEHTAAT O/Y

JYVÄSKYLÄ

Faneria,
Faneriteoksia, Lastuvillaa,
Höylättyjä ja höyläämättömiä puutavaroita, Ovia, Akkunoita y. m.

KULTAMITALI
SUOMEN MESSUILLA
1925

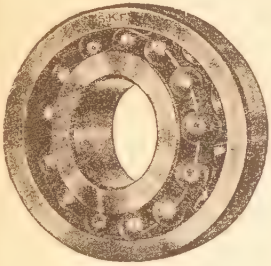

KYVYKÄS MAANVILJELIJÄ

katsokoon, että kallis työvoima — aina kyntämisestä puimiseen — käytetään järkiperäisesti. Tämä käy paraiten päinsä hankkimalla ajanmukaisia voimansiirtolaitteita, ajoneuvoja, koneita ja työvälineitä. Mutta ottakaa siinä **koko askel** ja vaatikaa, että niihin sovitetaan koetellut

SKF-KUULALAAKERIT

Edustajat Suomessa:

Oy. Axel von Knorringin Teknillinen Toimisto
Helsinki, sekä jälleenmyyjämme.

ENSILUOKKAISIA

PALORUISKUJA

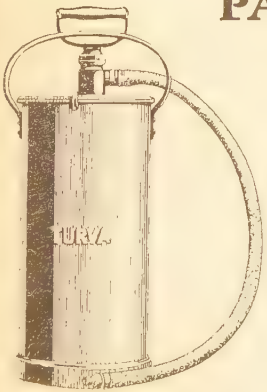

Tulensammutuslaitteita
Kalustorattaita
Letkuja, Kytkimiä
Giersbergin pikaliittimiä
Suihkuputkia
sekä kaikkia varusteita
palokuntia varten

myy varastosta

O. Y. J. E. CRONWALL
Helsinki, Etelä-Esplanaadink. 16
Puhelimet 126 ja 58 48

Osuusliike Kultaseppä r. l.

Muistolahjoiksi sopivat parhaiten jalometalliteokset.
Monipuolinen varasto. Halvat hinnat.

Osuusliike Kultaseppä r. l.

TURKU — Eerikinkatu 2. Puh. 17 07.

HELSINKI — Kaisaniemenkatu 3. Puh. 31 582.

Viiden vuoden takaus

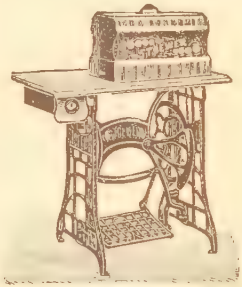

on pätevä todiste siitä, että

STOEWER

on hyvin valmistettu, varmakäyntinen, kevyt ja kestävä ompelukone.

Koneiden hinnat ovat halvat ja maksuehdot hyvät.

Päämyyjä Suomessa

LAURI VIHERÄ

Turku, Kauppiaskatu 15
Puh. 28 04 ja 25 85

Tiedustelkaa hintoja ja maksuehtoja.

A. A. LUOTOSEN
HUONEKALUTEHDAS

TURKU

MYYMÄLÄ
Kristiinankatu 10 — Puhelin 14 04

VILLATUOTTEITA ostaessanne Teidän on pakko luottaa sokeasti tehtaan rehellisyyteen ja sen valmisteitten kelvollisuuteen, sillä vasta vuoden kuluttua voitte todeta, onko kangas tai lanka pitänyt, minkä se lupaa.

»YHDISTYNEITTEN»

villakankaisiin, villalankoihin, puolisilkkilankoihin

voitte luottaa, sillä maan suurin tehdas alallaan ei anna maineensa joutua vaaraan!

YHDISTYNEET VILLATEHTAAT O/Y
Helsinki ja Hyvinkää.

AIVAN kuten jotkut eläin- ja kasvirodut ovat elinvoimaisempia ja vastustuskykyisempiä kuin toiset, ovat myös eri hiivasienirodut sangen erilaisia kestävyydeltään.

RAJAMÄEN TEHTAITTEN emähiiva, jota säännöllisesti uudistetaan, on ennenkuulumattoman sitkeän etsinnän, kokeilun ja jalostustyön tulos, mutta sittenpä onkin

Rajamäen hiivan

tasaisuus, nostatuskyky ja säilyväisyys niin pakkasessa kuin helteessä vertoja vailla.

Kaikkialla tuoreena saatavissa!

VALTION ALKOHOLILIIKE, HELSINKI

Kysykää aina

FISKARS^IN

ensiluokk. Rattaanakseleja
Hienotakeita
Rautoja
Teräksiä ja
Auroja

sekä
Rattaanjousia ja Autojousia

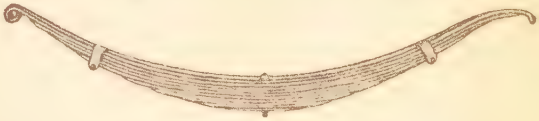

INHA^N

Rautoja · Teräksiä
Hevosenkenkiä

KALKKI

on yhtä välttämätön kasveille kuin ruoka eläimille.

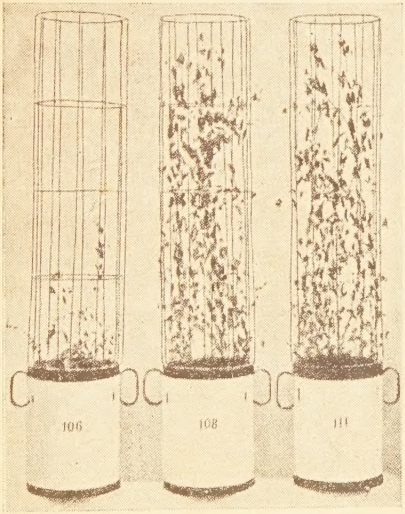

Kalkitsematon. 2000 kg sammutettua kalkkia ha kohti. 2000 kg kalkkikivijauhetta ha kohti.

Kalkkikivijauhetta

saatavana kaikkialla.

LOHJAN KALKKITEHDAS OSAKEYHTIÖ

Toiminimi

E. & J. LEINO, SALO

Perustettu 1898. Oma puhelinkeskus.

Teollisuuslaitoksia: *Konepaja, Valimo, Puunjalostustehdas, Saha ja Autokorjaamo.*
Liikkeitä: *Rautakauppa ja 2 Autoliikettä.*

Suosittelee monissa maanviljelysnäyttelyissä *ensimmäisillä palkinnoilla* palkittuja teoksiaan, joista mainittakoon:

Viljanpuhdistus- ja lajittelukoneet, valmistettu ja myyty yli 45,000 kpl. kaikkialle Suomeen. Valmistaa sitäpaitsi monia muita maanviljelysalaan kuuluvia koneita ja kaluja sekä *kuormavaununkoreja,* Potkukelkkoja, Puutarhakeinuja, Kangaspuita, *Kauppa- ja rakennustavaraa* y. m.

Tilauksen mukaan valmistetaan *ovia ja ikkunoita* y. m.
Varastossa höylättyä ja höyläämätöntä puutavaraa.

Hintaluetteloita ja tarjouksia pyydettäessä.

TURUN KAAKELITEHDAS

OSAKEYHTIÖ

Suosittelee
vanhastaan hyviksitunnettuja
kaakeliuunejaan, seinälaattojaan, vaasejaan** sekä **takeitaan
uuneja ja helloja varten.

❖

Pääkonttori ja näyttely Turussa
Linnankatu 52. — Puh. 93, 504 & 22 78.

Haarakonttoreita: Helsingissä, Tampereella, Viipurissa, Vaasassa ja Kuopiossa.

Tämä on se pastillirasia, joka on koko kansan suosiossa.

Ja minkätähden:

Se sisältää kotimaisen valmisteen.

Se sisältää laadultaan voittamattoman pastillin yskää ja käheyttä vastaan.

Se maksaa ainoastaan

2:50

Sentähden se on koko kansan suosiossa.

Raikas — Virkistävä

FAZER

Mr Sam KOHTALA
NEWBERRY R-1
MICH